

Baština

pokretač razvoja

www.bastina.eu

 Baština - pokretač razvoja

Zajedničke prekogranične aktivnosti u primjeni novih metodologija na zaštiti i upravljanju prirodnom i kulturnom baštinom na području Dubrovnika i Boke Kotorske

IDENTIFIKACIJA I VALORIZACIJA PRIRODNE I GRADITELJSKE BAŠTINE PODRUČJA DUBROVNIKA U PROSTORNOM KONTEKSTU

Izrađivač:

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Autori:

dr.sc. Joško Belamarić

Igor Belamarić, Darka Bilić, Ana Šverko, Ambroz Tudor

Studija je predstavljena na Danima krajolika u okviru Međunarodnog simpozija "Budućnost povijesnog urbanog krajolika Grada Dubrovnika, dobra svjetske baštine (UNESCO) – nove metodologije urbane konzervacije u kontekstu upravljanja prostornim razvojem", u Dubrovniku, 06. i 07. studenog 2014.

foto: Željko Šoletić

Opština Tivat
Trg Magnolija br.1, 85320 Tivat, Crna Gora
Telefon + 382 (0)32 661-345, Fax + 382 (0)32 671-387
E-mail: bastina@opstinativat.com
www.opstinativat.com

Zavod za prostorno uređenje DNŽ
Petlovićevci 2, 20000 Dubrovnik, Republika Hrvatska
Telefon +385 (0)20 322 800, Fax +385 (0)20 321 055
E-mail: zavod.bastina@gmail.com
www.zzpudnz.hr

Ovaj projekt je financiran od strane Europske unije

Partneri i suradnici:

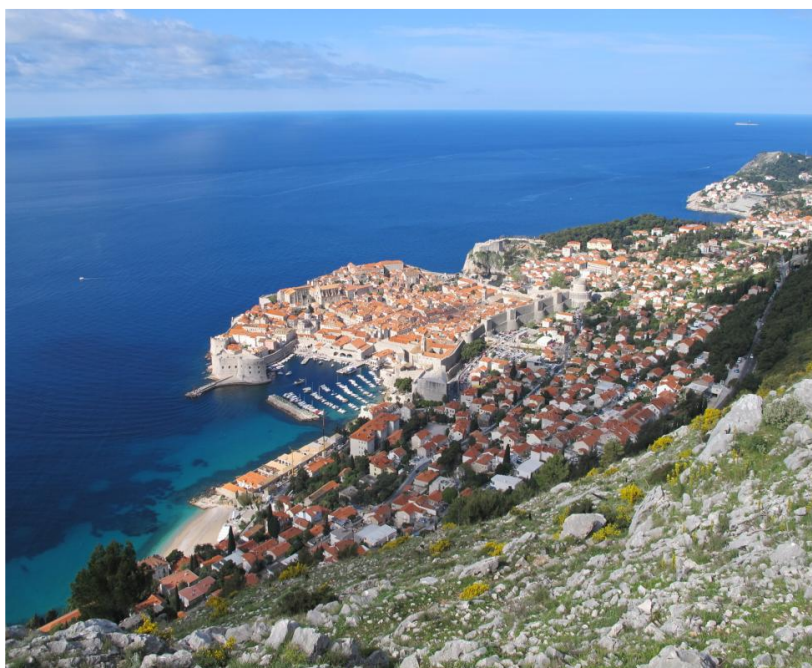

Ova studija nastala je uz financijsku podršku Europske unije. Za sadržaj je odgovoran Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije i ne odražava nužno stavove Europske komisije.

Institut za povijest umjetnosti

IDENTIFIKACIJA I VALORIZACIJA PRIRODNE I GRADITELJSKE BAŠTINE PODRUČJA DUBROVNIKA U PROSTORNOM KONTEKSTU

Voditelj studije: Joško Belamarić

Autorski tim: Igor Belamarić

Joško Belamarić

Darka Bilić

Ana Šverko

Ambroz Tudor

2014.

Ovaj projekt je financiran od strane Europske unije

Opština Tivat
Trg Magnolija br.1, 85320 Tivat, Crna Gora
Tel. + 382 (0)32 661 345, Fax. + 382 (0)32 671 387
E-mail: bastina@opstinativat.com
www.opstinativat.com

Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije
Petilovrijenci 2, 20000 Dubrovnik, Republika Hrvatska
Tel. +385 (0)20 322 800, Fax. +385 (0)20 321 055
E-mail: zavod.bastina@gmail.com
www.zzpudnz.hr

IDENTIFIKACIJA I VALORIZACIJA PRIRODNE
I GRADITELJSKE BAŠTINE PODRUČJA
DUBROVNIKA U PROSTORNOM
KONTEKSTU

Baština – pokretač razvoja

NARUČITELJ
ZAVOD
ZA PROSTORNO UREĐENJE
DUBROVAČKO-
NERETVANSKE ŽUPANIJE

IZRAĐIVAČ
INSTITUT ZA POVIJEST
UMJETNOSTI

VODITELJ STUDIJE
JOŠKO BELAMARIĆ

AUTORSKI TIM
IGOR BELAMARIĆ
JOŠKO BELAMARIĆ
DARKA BILIĆ
ANA ŠVERKO
AMBROZ TUDOR

IZRADA KARTOGRAFSKIH
PRILOGA
IGOR BELAMARIĆ
IVAN TENŠEK

PRIJELOM STUDIJE
MARINA HORVAT

2014.

Sadržaj

1. Polazišta	1
1.1. Opis prostora	1
1.2. Baština kao pokretač razvoja – izazovi današnjeg razvoja	6
1.3. Prirodna i graditeljska baština	29
1.3.1. Povijesni urbani krajobraz s prijedlogom karakterističnih zona	29
1.4. Lista svih registriranih i evidentiranih spomenika prirodne i graditeljske baštine na pilot području podijeljena prema tipu građevine s pripadajućom kartom – poseban prilog	38
2. Definicije i metodologija	39
2.1. Ključni pojmovi	39
2.2. Primjenjena metodologija	44
3. Identifikacija i vrednovanje reprezentativnih spomenika u prostoru	47
3.1. Ljetnikovci – izbor	47
3.2. Sakralna arhitektura – izbor	74
3.3. Industrijska arhitektura	89
3.4. Fortifikacije – izbor	94
3.5. Infrastrukturna arhitektura – izbor	123
3.6. Zelenilo grada	135
4. Vrednovanje spomeničke baštine kroz vizure	139
4.1. Vizure grada i područja Rijeke Dubrovačke	139
4.2. Prilazi gradu	167
4.3. Vizure – Gruški zaljev i Lapad	176
5. Identifikacija i vrednovanje karakterističnih zona	191
5.1. Stari grad Dubrovnik, Pile-Kono podno Srđa i Lokrum	191
5.1.1. Zelenilo grada	208
5.2. Srđ s fortifikacijskim krajolikom	213
5.2.1. Srđ kao prirodna baština	252
5.3. Gruž i Lapad s ljetnikovcima, Daksa	255
5.3.1. Prirodna baština Gruža, Lapada i Dakse	280
5.4. Rijeka Dubrovačka s ljetnikovcima	282
5.4.1. Prirodna baština Rijeke Dubrovačke	291
5.5. Infrastrukturna arhitektura	292
5.6. Arheološki krajolik (posebna studija)	298
5.7. Ruralni krajolik (posebna studija)	298
6. Revidiranje postojeće izjave o iznimnoj univerzalnoj vrijednosti (OUV) za povijesnu cjelinu grada Dubrovnika	300
6.1. Uvodne napomene i postojeća izjava o iznimnoj univerzalnoj vrijednosti (OUV) za povijesnu cjelinu grada Dubrovnika	300
6.2. Prijedlog nove deklaracije OUV	304
6.2.1. Revidirana izjava o autentičnosti	308

6.2.2.	Revidirana izjava o integritetu	308
6.2.2.1.	Revidirana izjava o vizualno-estetskom integritetu	308
6.2.2.2.	Revidirana izjava o socijalno-funkcionalnom integritetu	309
6.2.2.3.	Revidirana izjava o povijesno-strukturalnom identitetu	309
7.	Nematerijalni atributi koji određuju iznimnu univerzalnu vrijednost (OUV) povijesne cjeline grada Dubrovnika i utjecaj današnjeg razvoja na njih.....	311
8.	Revidiranje postojećeg nacionalnog rješenja o zaštiti povijesne cjeline Grada Dubrovnika s prijedlogom nove zaštitne zone oko povijesne cjeline Grada	313
9.	Popis priloga	327
10.	Bibliografija	328
11.	Sažetak na engleskom	334

1. Polazišta

1.1. Opis prostora

Šire dubrovačko područje obuhvaća uski primorski pojas dug oko 250 km, koji se proteže od Kleka na zapadu do Sutorine i rta Prevlaka na istoku, međutim pilot područje razmatrano u ovoj studiji koncentrirano je na uže dubrovačko područje.

Područje obuhvata studije

Naime, teritorij obuhvaćen studijom uključuje područje stare jezgre grada Dubrovnika i otoka Lokruma, te široki prsten teritorija oko grada i to naselja: Lozica, Podbrežje, Petrovo Selo, Mokošica, Gornje Obuljeno, Nova Mokošica, Prijedor, Rožat, Komolac, Čajkovića, Knežica, Šumet, Bosanka i Sustjepan. Razmatrano područje nije istovjetno administrativnim granicama grada Dubrovnika, te osim što je iz studije izostavljen najsjeverniji dio gradskog administrativnog teritorija, od Lozice kopnom sjeverno i većina Elafitskih otoka osim otoka

Dakse, studija obuhvaća i dio teritorija Župe dubrovačke i to naselja Donji i Gornji Brgat, te dio Čibače i Čelopeka. Ukupna površina obuhvata studije iznosi 3 371 ha. Razmatrano područje je ograničeno na područje najveće koncentracije kulturnog utjecaja Dubrovnika, na njegov neposredni okolni prostor koji u konačnici ima sve odlike prirodnog i kulturnog krajobraza. Posebnost ovog prostora je u tome što se granice gradske aglomeracije Dubrovnika poklapaju s državnom granicom Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine, što je bitno utjecalo na širenje procesa urbanizacije te na razvitak grada i njegove okolice.

Grad Dubrovnik, administrativno i gospodarsko središte Dubrovačko – neretvanske županije razvio se na morskoj hridi na istočnoj obali Jadrana gdje prestaje niz otoka istočno jadranskog arhipelaga i počinje otvoreno more. Razvio se na veoma povoljnom geografskom položaju koji mu je omogućio da postane nezaobilazno križište pomorskih i kopnenih putova. Otok Lokrum štiti je pješčanu uvalu od razornih valova, a obilje izvora vode zatim brdo Srđ na sjeveru kao zaštita od bure i čvrsta stijena na jugu pružili su sigurnost i utočište došljacima. Zbog dobre konfiguracije terena u kopnenom zaleđu te blagih prijevoja preko dinarske reljefne barijere Dubrovnik je vrlo brzo postao spona između kopna i mora, unutrašnjosti Balkana i Sredozemlja. Sve ovo je utjecalo na urbanistički razvoj grada koji se širio planski, da bi njegovo širenje postupno bilo ograničeno masivnim pojasom zidina definiranim u 16. stoljeću. Zbog karakteristika svoje ulične mreže koje ga čine jedinstvenim primjerom europske srednjovjekovne gradogradnje povijesna jezgra Dubrovnika unutar zidina je 1979. godine upisana na UNESCO-vu listu svjetske baštine uz povećanje obuhvata 1994.. Tada je na listu upisan i širi teritorij grada i to predgrađa Pile i Ploče, tvrđava Lovrijenac, predio iza Grada, Lazaret, tvrđava Revelin i otok Lokrum.

Stiješnjen na uskoj traci terena između Srđa i mora, Dubrovnik se počeo širiti izvan zidina, prema zapadu i istoku. Zapadno, u 2,5 kilometra udaljenom Gruškom zaljevu – zaštićenoj luci s dubokim gazom smještenoj između rta Kantafiga i poluotoka Lapada još u 13. stoljeću spominje se prvo naselje. Od tada pa sve do danas prostor Gruškog zaljeva kontinuirano se prostorno razvija. Tijekom 15. i 16. stoljeća počinju se intenzivno graditi ljetnikovci dubrovačke vlastele. Još sredinom 14. stoljeća spominje se izgradnja brodova u Gruškoj luci, a tijekom vremena ta djelatnost se više razvija podupirana i snažnom ekonomskom politikom Republike usmjerenom u tom pravcu. Brodovi izgrađeni u gruškim brodogradilištima

postajali su dio dubrovačke trgovačke flote, glavnog gospodarskog uporišta Republike. Osim ljetnikovaca i brodogradilišta, obale Gruškog zaljeva su, zbog pogodnih klimatskih i geomorfoloških karakteristika za stanovanje i poljoprivredu do 19. stoljeća bile artikulirane manjim stambenim jedinicama skromnijih staleških slojeva koje zadržavaju tlocrtnu dispoziciju ljetnikovaca s pripadajućim vrtom. Razvojem brodogradnje, prometa i trgovine Gruški zaljev se počinje ubrzano tijekom 19. stoljeća preobražavati. Proširivanjem obale i izgradnjom željeznice Gruž je postao važna putnička i trgovačka luka. Istodobno se povećava broj stanovništva te dolazi do ubrzane građevinske djelatnosti koja je donekle u prvoj polovici 20. stoljeća poštovala tradicionalnu izgradnju pravilne parcelacije s ugrađenim zelenim površinama. Međutim, recentno dolazi do intenzivne izgradnje i nadasve neadekvatnih interpolacija koje narušavaju nekad skladno gradsko tkivo. Jačanjem industrije i ekspanzijom turizma sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća dolazi do naglog porasta broja stanovnika, te se Dubrovnik intenzivno i neplanski širi. Područje Gruža se, obzirom na blizinu luke pretvara u industrijsko – poslovnu zonu gradnjom proizvodnih pogona raznih tvornica i poduzeća. Ukidanjem uskotračne željeznice 1976. godine dolazi do postupnog odumiranja funkcija teretne luke i njenog preorijentiranja na putnički promet. U Gružu se smještaju: sjedište autobusnog poduzeća, trgovački centri i robne kuće, razne banke te niz skladišta i ureda trgovačkih poduzeća. Opisani procesi događaju se kaotično, bez sveobuhvatne vizije tako da u Gruškom polju dolazi do spontanog formiranja administrativnog i poslovnog središta.

Tijekom 20. stoljeća grad se ubrzano širi *extra muros* prema zapadu i istoku, niču nova naselja na Pločama, Pilama, Gružu, Montovjerni, Lapadu i u bližoj okolini. Prilikom izgradnje se ne uvažavaju principi skladne urbanističke misli naslijeđenoga te nastaje jedinstvena gradska cjelina koja kontinuirano od rta Svetog Jakova na istoku do rta Kantafiga na ulazu u Rijeku dubrovačku. U tom gustom gradskom tkivu izdvaja se na krajnjem zapadnom dijelu poluotoka Lapad **Park šuma Velika i Mala Petka**. Ovaj niz od dva stožasta brežuljka visine 197 i 146 metara zaštićen je 1987. godine radi izuzetno razvijenog i očuvanog kompleksa šume alepskog bora i makije. Park je jedinstvena zaštićena prirodna vrijednost na užem prostoru grada, a posjeduje niz značajnih edukativnih i rekreacijskih funkcija.

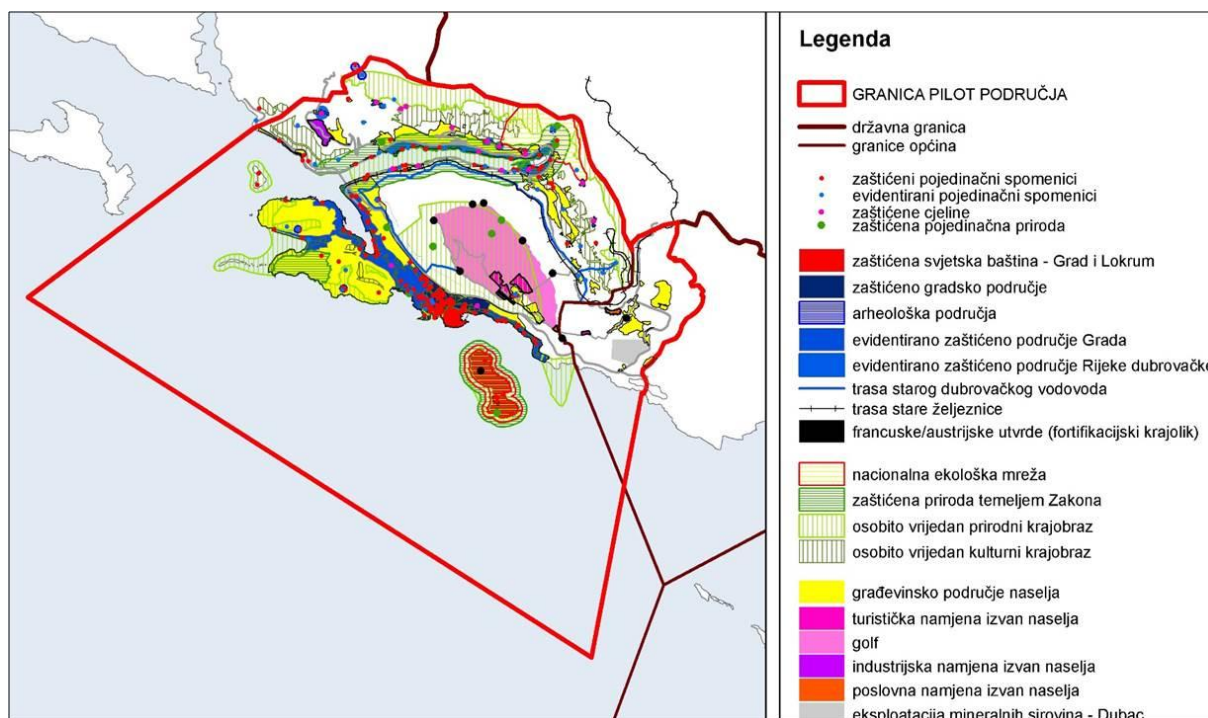
Iznad stare jezgre grada i gruške luke uzdiže se masiv **Srđa** s nadmorskom visinom od 412 metara te zauzima posebno mjesto u aglomeraciji Dubrovnika. Srđ je osobito vrijedni

prirodni predjel, istureni jezičac dinarskog krša iznad samog grada na kojem se izmjenjuje borova šuma, mediteranska makija i šumarci hrasta. Masiv Srđa je protagonist gotovo svake slike grada na kojima dolazi do izražaja upravo kontrast između netaknutog ozelenjenog krša njegovih padina i gusto izgrađenog gradskog tkiva u njegovom podnožju. Srđ je i nedjeljiv dio kulturno-povijesnog krajolika Dubrovnika. Upravo usponom na Srđ započinjao je put brojnih trgovaca i njihovih karavana prema unutrašnjosti balkanskog poluotoka. Kao mjesto na kojem se Dubrovnik stoljećima branio od najezi osvajača s istoka, ostao je obilježen tijekom dugog perioda vremena nizom specifičnih obrambenih struktura. Iz funkcije i formi gomila, tvrđava, predutvrda i bitnica strateški razmještenih na platou Srđa možemo kao iz rastvorene čitanke iščitati razvoj fortifikacijske arhitekture tijekom povijesti, od prehistorije sve do današnjih dana. Upravo zbog svojih vojno strateških karakteristika u kojima jednaku važnost imaju i vojne strukture i prostor koji ih okružuje formirajući zajedno fortifikacijski krajolik, Srđ je ostao gotovo netaknuti, te danas najsačuvaniji izvorni prirodni i kulturni krajobraz u aglomeraciji Dubrovnika te stoga i najosjetljivija točka dubrovačkog krajolika.

Sjeverna padina Srđa formira istočnu obalu **Rijeke dubrovačke** estuarij krške rijeke Omble, dužine 4 kilometra, a širine 200 do 400 metara. Područje Rijeke dubrovačke je ekološki veoma specifično. U ovom dubokom zaljevu se miješa dotok slatke vode krške ponornice rijeke Omble i slane vode s otvorenog mora. Obalna linija je niska i pristupačna, ali s preko 80% cjelokupne dužine umjetno formirana nasipavanjem i izgradnjom. S autohtonom vegetacijom je sačuvan, u gotovo močvarnom krajoliku, samo mali otok u izvorišnom dijelu rijeke. Neposredno nakon izvora Omble, ujedno i dubrovačkog vodocrpilišta, izmjenjuje se vegetacija trstike, šaša i palmi, ljetnikovci i nautička marina s 380 vezova. Zbog svojih prirodnih vrijednosti, obale Rijeke dubrovačke proglašene su osobito vrijednim krajobrazom. Osim toga, iznad naselja Mokošice u Rijeci Dubrovačkoj kod sela Pobrežje nalazi se Močiljska špilja, najduži speleološki objekt Dubrovačkog primorja. Zbog vrijednih geomorfoloških, paleontoloških i arheoloških karakteristika i ona je zaštićena 1963. godine i to kao geomorfološki spomenik prirode. Terasiranjem tla na sjevernim padinama Rijeke dubrovačke koje je još i danas evidentno, u renesansi se formiraju manji poljoprivredni posjedi. A dubrovački plemići, vlasnici ovih posjeda, na obali su izgradili brojne ljetnikovce. Većina ovih skladnih sklopova - izraza suživota arhitekture i kultivirane vegetacije, odmora i rada - danas je zapuštena. Izvorna komunikacija između ljetnikovaca i gradskih rezidencija odvijala se

morskim putem sve do početka 19. stoljeća i izgradnje takozvane austrijske ceste koja je velikim dijelom smještena neposredno uz obalnu liniju.

Ovaj značajni kulturnopovijesni i prirodni krajolik na čijim obroncima i obalama se izmjenjuju omanje povijesne ruralne cjeline (Prijevor, Gornje i Donje Obuljeno, Mokošica, Rožat, Komolac, Čajkovići, Sustjepan) od kojih su poneke nastale još tijekom srednjeg vijeka, danas je pak najveće prigradsko naseljeno područje grada Dubrovnika. Zbog ograničenih mogućnosti prostornog širenja grada u posljednjim desetljećima 20. stoljeća nova stambena četvrt izgrađena je na predjelu Mokošice s više od 6 tisuća stanovnika smještenih većinom u višekatne zgrade grupirane u naselje – spavaonicu Nova Mokošica. Istočnu i zapadnu obalu Rijeke dubrovačke od 2002. godine spaja most dr. Franje Tuđmana, koji je boljim povezivanjem s Dubrovnikom omogućio daljnje razvijanje naselja Nove Mokošice kao dio njegove gradske aglomeracije.

Kartografski prikaz s vizualizacijom svih namjena i svih prirodnih i kulturnih vrijednosti

Od izvorišta rijeke Omble prema jugoistoku pruža se Komolačka kotlina, koju s istoka zatvara masiv stijene Golubov kamen. Ispiranjem strmih obronaka u udolini su se stvorile veoma plodne poljoprivredne površine, međutim većina stanovnika se ipak ne bavi poljoprivredom. Komolačka dolina je pod utjecajem značajnih količina oborinskih voda, tako da su često poplavljeni pojedini dijelovi polja. U dolini se nalaze naselja Čajkovića, Knežica i Šumet. Iznad

Šumeta nalazi se prijevoj Brgat, preko kojeg prelazi lokalna cesta izgrađena na trasi povijesnog karavanskog puta prema povijesnoj i današnjoj državnoj granici.

Studijom su obuhvaćena i dva otoka: otok Lokrum smješten u neposrednoj blizini stare jezgre Dubrovnika, oko 700 metara od gradske luke i otok Daksa, najmanji otok u skupini Elafitskih otoka, smješten na ulazu u Gruški zaljev. Otok Lokrum je 1994. godine je obrastao gustom vegetacijom koju čine mješovita šuma alepskog bora i crnike te mediteranske makije stoga je dobio status posebnog rezervata šumske vegetacije. Područje otoka i njegovog neposrednog podmorja je uvršteno u ekološku mrežu Natura 2000. Benediktinski samostan iz 11. stoljeća najznačajniji je spomenik kulture na otoku, a tu se nalaze i ostaci lazareta iz 16. stoljeća i tvrđava Royal iz početka 19. stoljeća.

Glavna karakteristika opisane gradske regije je međusobna povijesna i moderna ovisnost njene jezgre, odnosno povijesnog centra grada i njegovog nedjeljivog teritorija te transfer identiteta i funkcija između njih. *DB*

1.2. Baština kao pokretač razvoja – izazovi današnjeg razvoja

Zakon od plemenščine jest ovoj: ča je stara baština, ka je ošasta od prvih, oni, tko ju, drži, ima ju radovati i uživati i ob njoj živiti; da nije podobno, da ju kamo strati ni obrati brez velike nevolje, nego kako veli stari zakon i običaj : da ju ondi ojde, gdi je i zastao. (Polj. 56. i d.)

Zakon o plemenščinama glasi ovako: što je stara baština, koja je ostavljena od predaka, onaj tko je posjeduje mora je obrađivati i uživati i od nje živjeti. A nije prilično da je kako potрати ili obrati (potroši?) bez velike nevolje, nego - kako nalaže stari zakon i običaj - da je ondje ostavi gdje ju je i našao.

Pojam “baština” baš kao “kulturno-povijesna i prirodna baština” ušla je u hrvatsku konzervatorsku i povijesno-umjetničku teoriju i praksu prije nego u Europi, i to prvenstveno zahvaljujući nizu tekstova Cvita Fiskovića od 1950-ih godina, u kojima je on postavio temelje proučavanja povijesti milieua hrvatske obale i, nadasve, dubrovačkog kraja u njegovom

kulturološkom totalu. U korištenju pojma “baština” pozvao se na staru renesansnu tradiciju Marulićevih, Zoranićevih, Hektorovićevih, Frankopanovih “baščina”...¹Cjelina njegova opusa retrospektivno se sagledava kao jedinstven humanistički projekt enciklopedijske širine, možda posljednji individualni pokušaj takve vrste. Umjetničko djelo (a to je u njegovoj optici mogao biti i jedan ljetnikovac, gradska palača, pa i seoski sklop...) u njegovom je poimanju shvaćeno kao svojevrsna konsignacija određene mikrosredine. Povijest stila za njega je prije svega izvedenica uvjeta i mogućnosti jedne sredine, ovisna i o lokalnoj genetskoj bazi. Izraz – “sredina” (a onda i njemu slični – “krug” i “cjelina”) može se smatrati i temeljnim pojmom Fiskovićevog djela kojim on opisuje onaj duboki otisak kulture koji je stvaralačka matica povijesti ostvarivala unutar granica svog zavičajnog svijeta. Među najčešće ponavljanim tipičnim fiskovićanskim terminima ključni su: “sklad”, “suzdržanost”, “vrsnoća”, “čednost”, “ljudska mjera” – svi odreda izvedeni prvenstveno na proučavanje dubrovačke “materijalne” i “nematerijalne” kulture ranog modernog doba. Cjelovito poimanje tog svijeta, sa karakterističnim navedenim atributima, samo po sebi nosi odlike vrijednosnog entiteta. Posebnu pažnju usmjerio je na trasiranje onih mjesta istinski kreativnog dijaloga te sredine s vanjskim poticajima, dokazujući njenu snagu da asimilira svježije ideje i da ih preradi u originalne vlastite doprinose općoj umjetničkoj baštini, a osobito kada je riječ o “kulturi dubrovačkog ladanja”.

Izdvojiti specifične oznake naše umjetnosti koja raste unutar jadranskog koineā, povrh osobnog temperamenta pojedinih umjetnika, te izolirati udio lokalne sredine u njegovom dijelu – bili su trajni zadaci koje je Cvito Fisković postavio svojim istraživanjima. Pokazujući što je to dubrovačko u hrvatskoj i hrvatsko u europskoj povijesti umjetnosti, time je,

¹Baština, *baščina*, f., patrimonium (od praslavenskog *bata/bat'a/*batja, crkvenoslavenskog *bašta*, sve u značenju otac) znači dakle očevinu, onu imovinu, naročito nepokretnu, zemljišta i kuću s pripadnošću, što od oca prelazi na nasljednike po rodu muškom.

Baština znači i zadruga i domovina. Prema klasičnoj definiciji „ona je i naslijeđe fizičkih artefakata i nematerijalnih atributa neke grupe ili društva koje čini ostavštinu prošlih generacija, te se brižno čuva u sadašnjosti kako bi bilo ostavljeno u naslijeđe za dobrobit budućim generacijama. Baština koja je kroz povijest ostala očuvana često je jedinstvena i nenadomjestiva, te ostavlja odgovornost očuvanja na sljedeću generaciju.” – Ovdje nema potrebe da ukazujemo na notornu važnost različitih aspekata kulturne baštine zaštićene U Hrvatskoj nizom rješenja i zakona, prije svaga Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, s njenim perpektivama razmatranim u Strategiji očuvanja, zaštite i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011-2015, itd.

konačno, izbrusio metode i pitanja discipline i usadio je u opće okvire europske povijesti umjetnosti. U tome su ga slijedile generacije mladih povjesničara umjetnosti, pa danas možemo kazati da je cijeli kompleks pitanja vezanih za povijest dubrovačkog urbanizma, arhitekture i raznovrsnih umjetničkih aspekata proučen bolje nego ijedan drugi segment hrvatske povijesti umjetnosti. Potrebno je sve to u najsžetijim rečenicama kazati, da bude jasno na kojoj liniji ova studija izlaže razmišljanja jedne manje grupe stručnjaka, o dubrovačkoj baštini kao temelju i pokretaču novog razvoja.

U europsku teoriju i praksu, pojam 'heritage' – "baština", postupno je ušao istom 1970-ih godina zamijenivši raniji concept "povijesnog spomenika",²označujući izvorno nešto 'that which has been or may be inherited; any property, and esp. land which develops by right of inheritance',³ zamjenjujući raniji pojam 'cultural property'.⁴Zanimljivo je pak da je u hrvatskom zakonodavstvu 1990-ih "kulturno dobro" postupno istisnulo raniji pojam "spomenik", dočim sedanas "baština" koristi više u generalnom i metaforičkom, često pomalo neodređenom izražavanju.

U važnom dokumentu: *Recommendation of the European Conference of Ministers Responsible for the Preservation and Rehabilitation of the Cultural Heritage of Monuments and Sites*, proklamiranom u Bruxellesu 1969., pojam 'heritage' već je nadređen pojmu 'monument', a bit će međunarodno "ozakonjen" 1972 kada je UNESCO donio *the Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*. Krešendo uporabe

² Povijest pojma na pregnantan način dana je u tekstu: 'Architectural Heritage: as Culture and Cultural Policy in Europe 1960s-1990s, Culture, Nation and Community, Whose Buildings are They?' (www.helsinki.fi/hum/nordic/strath/.../heritage). Također: Weber, Raymond. 'Editorial'. *European Heritage*. No. 3, 1995, p.1. <http://culture.coe.fr/Infocentre/pub/eng/epe>. O procesu razvoja ovih pojmova svjedoči Venecijanska povelja (1964) u kojoj se rabe pojmovi "historical monuments and sites", ovako se objašnjavajući: 'The concept of an historic monument embraces not only the single architectural work but also the urban or rural setting in which is found the evidence of a particular civilization, a significant development or an historic event. This applies not only to great works of art but also to more modest works of the past which have acquired cultural significance with the passing of time.' 'The Venice Charter'. http://www.icomos.org/docs/venice_charter.html.

³ The Oxford English Dictionary. Vol. 5 Oxford University Press, 1970, p.242.

⁴ The Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (The 'Hague Convention'), with Regulations for the Execution of the Convention, as well as the Protocol to the Convention and the Conference Resolutions, 14 May 1954.

pojma dolazi u prvom redu uslijed porasta međunarodne solidarnosti u zaštiti svjetskih dobara (spomenimo Abu Simbel, poplavu Arna u Firenci, itd.), ali i naglog rasta novih socio-ekonomskih trendova koji su baštinu stavili u fokus, nakon gospodarske krize s početka 1970-ih i 1980-ih, i u vremenukada se rađa prava “heritage industry” temeljena na komercijalizaciji novog vala povijesne nostalgije koja sve što je lijepo i vitalno projicira na staro i povijesno,⁵ uvodeći u europsko društvo nove načine provođenja slobodnog vremena i kulturne potrošnje, što nas dovodi, konačno do pojma “kulturnog turizma” – danas bez sumnje najbrže rastućega europskog tržišta.

Arhitektonska baština je u isto vrijeme vrijeme prepoznata kao jedna od najvažnijih spona zajedničkog europskog kulturnog identiteta (‘European identity’) i kao nadasve važan

⁵ Lowenthal, David. *Our Past before Us. Why do We Save It?*. London: Temple Smith, 1981, p. 216; www.helsinki.fi/hum/nordic/strath/.../heritage

čimbenik gospodarskog razvitka “koji je iz tog identiteta u stanju ostvariti profit i kreirati nova zapošljavanja, stimulirati lokalne regionalne ekonomije...”⁶

No, što čini identitet specifične dubrovačke baštine? U kakvom je ona danas stanju; u kojoj mjeri se koristi u sadašnjem razvoju; kako ju tretiraju novi planovi? U srži tih pitanja – a riječ je o samo nekim upitnicima koji se nadvijaju nad Dubrovnikom danas i sutra –leži prije svega definiranje turističke privrede u odnosu na baštinu. Turizam se doživljava kao nužnost – kao *naša sudbina!*

Možemo mu pripisati nebrojene mane: uzrokovao je depopulaciju povijesnih jezgri (tâ unutar povijesne jezgre Grada je preostalo manje od 900 stanovnika, a dobar dio među njima samo zato što su zaštićeni stanari, dakle taoci svoje socijalne situacije); *basso continuo* cjelodnevnog i cjelonoćnog zvukovnog terora praćen je jednako nekontroliranim širenjem mirisa brzopripremljene hrane; štekati su metastazirali posvuda; cjelokupni normalni svakodnevni život Grada potisnut je na periferiju, pa su i neke od nekadašnjih važnih simboličnih funkcija dislocirane (da spomenemo samo biskupsku rezidenciju koja jedanas smještena na Lapadu); o cruiserima iz kojih se na dane vrši pravi desant na povijesnu jezgru (često i s 10.000 tisuća turista) ne treba mnogo govoriti...⁷ Sigurno nisu u krivu oni koji upozoravaju da turizam proizvodi i raznovrsne vidove mentalnog zagađenja određene zajednice koja svojim “džepnim formatom” ne može parirati tako snažnim svakodnevnim udarima i zahtjevima da mu se totalu i u detaljima svog prostora i svakodnevnog života podredi i podčini.

Da sumiramo: ozbiljna studija onoga što se zove *costs and benefits of tourism* nikada nije bila napravljena. A troškovi zaista postoje i očito nisu mali da bi ih “dobrobit” opravdala bez rasprave. U 2010. godini turistička industrija (uključujući sve povezane usluge i ulaganja) činila je u prosjeku 10,9% BDP-a,⁸ zbog čega je turizam bio od ključnog značaja za

⁶ The European Commission. *Investment in Culture: an Asset for all Regions*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European communities, 1998, p. 5.

⁷ Dne 22. kolovoza 2009. godine u Dubrovniku je pristalo 5 krstaša s 9,000 putnika, a do mjeseca rujna, iskrcano je 860,000 turista.

⁸ <http://cor.europa.eu/en/activities/arlem/activities/meetings/Documents/sudev-report2012-tourism-hr.pdf> : U tom dokumentu se donosi elementarni popis kolateralnih problema spram

gospodarstva u regiji, ali bi nam bio važan neki ažurirani podatak koliko je lokalni turizam proizveo u samom Dubrovniku; i koliko štete.

Ali, da odmah kažemo nešto i u obranu turizma. Stanje naših povijesnih jezgri, koje danas opravdano kritiziramo, nije nipošto rezultat samo njihove preobrazbe u turističke tematske parkove. Lako smo u stanju zaboraviti što smo o njima govorili – recimo o splitskom “Getu” 1970-ih, i još ranije 1950-ih, kada su ozbiljni stručnjaci zagovarali „humano preseljenje“ i socijalno preslagivanje nadošlog siramašnog stanovništva u ime „kreativne klase“. Egzodus građanstva u plain-air započeo je još 1900-ih. U Trogiru se Pasike nikad nisu obnovile (nakon bombardmana 1944. g.), a čitava jedna etaža grada – nekih 30.000 m² – do jučer je ostala prazna. Tek je turizam na dnevni red stavio restauraciju desetaka spomenika i arheoloških lokaliteta, invertirao vrijednosti nekretnina pa danas stambeni prostor u povijesnoj jezgri bilo kojeg našeg grad – i ne samo na jadranskoj obali – konačno počinje dobijati vrijednost koju zaslužuje.

Turizam je potakao i znanstvene i pragmatične interpretacije povijesne baštine, promiče povijesno pamćenje, potiče posvuda osnivanje desetaka društava koje baštinu imaju u fokusu; probudio je dakle građanska svijest... Konačno, uzмимо samo u razmatranje cijeli okvir „nematerijalne baštine“, koja govori o srži kulturnog identiteta, o čemu se također bez gorespomenutih intelektualnih teorijskih, ali irasta socio-ekonomskih trendova zacijelo ne bi još raspravljalo s toliko pažnje.

Turizam nas je potakao na komuniciranje sa višim konzervatorskim, urbanističkim, općenito gospodarskim standardima; na razumijevanje drugih; nagnao nas je na potrebu da se vidimo u pravom svjetlu i da se pokušamo predstaviti sa distinktivnim crtama vlastita kulturnog identiteta. Prihod koji je došao u ruke većem broju domicilnog stanovništva omogućio je stanovitu demokratizaciju luksuza, ali i otvaranje posve novih horizonata obrazovanja,

očuvanja okoliša koje prate intenzivnu turističku privredu: prekomjerno korištenje, dezertifikacija, zagađenje vode i recikliranje; erozija, širenje urbanih središta, degradacija obalnih područja; promet u stalnom porastu kao potrošač prostora i glavni izvor zagađenja zraka; otpad; gubitak biološke raznolikosti. No, kao što danas jasno razlikujemo “materijalnu” i “nematerijalnu baštinu”, trebali bismo uzeti u obzir i niz problema koje intenzivni turizam izaziva na “nematerijalnoj strani” – u psihologiji domicilnog stanovništva, njihovom svakodnevnom ponašanju u često istinski okupiranim gradovima, u utjecaju nadošle radne stage, itd.

putovanja, osobne slobode... Pasatistima se može uputiti jednostavno pitanje: u kojem bi se to prijašnjem vremenu običan čovjek stvarno bolje osjećao ?Turizam nas je, pored svega drugoga, izvukao iz čahure, otkrio naše mogućnosti i nemogućnosti komuniciranja sa svijetom.

O turizmu se govori najčešće općenito, bez preporuka o potrebi njegova redefiniranja (recimo po mjeri trendova „city breaks turizma“...). Ovdje bismo rekli najkraće: za dubrovački turizam i turiste bit će najbolje ono što u urbanističkom planiranju može biti dobro za same građane Dubrovnika. Malo koji grad u Hrvatskoj bi mogao, kao što to Dubrovnik može, postati trajnom mekom „city breaks turista“ koji se u pravilu žele, tamo gdje dođu, ponašati kako se domaći ljudi ponašaju. Vjerujemo da bez dodatnog obrazlaganja možemo takvom jednadžbom ocrtnati sve ono što treba za razvoj novoga „urbanog turizma“, a koji sigurno ne želi – da Grad bude tretiran samo kao „predvorje“ hotelima, bili oni i najviše kategorije.

Nije samo turizam kriv ukoliko do kraja nismo izoštrili konzervatorske vizije i standard; što često restauriramo *l'art pour art*; što većina naših profesionalaca još uvijek misli da je za obnovu neke kuće dostatno "po zanatu" obnoviti njenu fasadu i njene ukrase, zaboravljajući da je restauracija prije svega održavanje finog prediva socijalnih relacija u kojima je ta hipotetska kuća urasla.

Kritičari turizma uporno definiraju Split, Dubrovnik, Trogir, Korčulu ... kao modelino u šaci njihova sveca, a ne kao gradove koji su već prije sto i više godina prekipili preko lonca svojih zidina. Trebarazumijeti da se povijesna jezgra brani na Lapadu i u Gružu, odnosno na Bačvicama i u Splitu III, te da bi jezgra i periferija trebali biti isti grad, u homogenom urbanom prostoru. Nadasve u Dubrovniku.

Može se, ne dvojimo, ovo shvatiti kao pledoyer za kozmopolitizam koji je zapravo uvijek bio naša najveća snaga, koliko i tradicionalizam. Snaga baštine koju smo naslijedili, a koja pomalo blijedi pod diktatom globalizacije, nije bila samo u trajnosti pojedinih arhitektonskih tipova, nego i u dokazanoj sposobnosti generacija graditelja da ih usavrše prema prema vanjskim "silama pokreta". Domaći kamen, u stotinama varijanti građevnih oblika tijekom višemilenijske povijesti, ali i u zadnjih stotinjak godina, dokazao je da može opečatiti i posvojiti amalgam različitih utjecaja koji su dolazili sa strana, bolje rečeno – naturalizirati ih, usidriti i naš ambijent.

Iako danas zvuči trivijalno i uopćeno, ali kulturno-povijesna baština čitave te regije je zaista ruža svjetova, ruža s najdubljim crtama hrvatskog, ali s brojnim i neporecivim oblicima crtama interkulturalizma i transkulturalizma iz svih razdoblja višemilenijske kulturne povijesti tog prostora. Naša se umjetnost danas prepoznaje kao "sjecište golemih povijesnih silnica te često vrlo vrijedna i uspješna lokalna asimilacija i preradba svih mogućih povijesnih i suvremenih utjecaja, od Bizanta i Rima pa do bečke Secesije, od udjela turskog islama u hrani, povijesnoj narodnoj nošnji i rječniku. (...) svijest o hrvatskoj umjetnosti kao presjecištu kultura i utjecaja, a ono se vidi prostim okom i na svakom koraku, jedina je prava naša nacionalna osobitost, jedina naša izvorna mogućnost: preostaje čuvati tu spoznaju o

prožetosti s mnogim kulturama, prilagođavati to svojim pravim potrebama, čuvajući tako i sve što je u tome na nas utjecalo a u čemu smo se kao svoji ipak održali.”⁹

Premda ova razmišljanja otvaraju široki manevarski prostor novoj arhitekturi, danas se ipak nalazimo na istinskom povijesnom raskrižju. Nasuprot pojma *genius loci*, što smo ga na niz načina doticali na stranicama ove studije, posvuda nas danas čeka *locus communis*. A teško je zamislivo da uistinu kreativna moderna arhitektura može nastati bez kreativnog dijaloga sa svojim prirodnim ambijentom i s povijesnim presedanima, odnosno da može biti indiferentna spram kulturno-povijesnog i prirodnog ambijenta kakav je dubrovački. Davne 1955. g. više puta spomenuti C. Fisković je pisao o tome s lijepim, no čini se teško ostvarivim mislima: “Novi arhitekti kojima se povjerava ljepota Jadranske obale, ne bi smjeli mimoići iskustva ovog iskonskog graditeljstva koje je u doba zabluda i jalovih naprezanja svih neostilova ostalo vjerno svom kraju i služilo samo jednom cilju, kojemu treba težiti suvremena arhitektura: stvoriti dom za rad i odmor radnom čovjeku. Oni bi ovu baštinu trebali prožeti jasnoćom svoje stvaralačke koncepcije, koja teži da kroz stan i naselje ponovno izmiri čovjeka sa zemljom i sredinom u kojoj se rodio, gdje živi i radi. – Budu li njihovi crteži, brza zapažanja i dojmovi, koji ne traže da budu konačna studija ove građe, podstrek tome, njihov je rad izvršio svoj zadatak u napornom spašavanju prirodnog i u toku stoljeća skladnog izgleda naše obale koja se sve više nagrđuje kućicama i ljetnikovcima kao otrcanim, porazbacanim igračkama.”

Baštinili smo jedinstveno urbanističko nasljeđe koje bi nas trebalo, sa stotinama jednostavnih gradograditeljskih rješenja, podučiti – kada bismo imali strpljenja i znanja da ih čitamo i interpretiramo – kako su se ti povijesni graditelji neusporedivom vještinom i intuicijom stoljećima znali akomodirati i “na strmome zemljištu i na morskim hridinama u Dubrovniku, Omišu i u Šibeniku, na kršu i plićacima između Škudre i Gurdića u Kotoru, na prevlakama Osora, Paga i Stona, na brežuljkastim poluotočćima Raba i Korčule, Budve i Cavtata, kao i u antičkim rasporedima Jadere, Traguriona, Parentiuma i splitske

⁹ “To bi, kao, bio i neki moj 'nacionalizam'.” Tako dovršava citirani pasus Nikica Petrak u pogovoru knjige Nikolauša Pevsnera, *Englesko u engleskoj umjetnosti* (Zagreb 2009.), koja bi nas se trebala na svoj način veoma ticati.

Dioklecijanove palače (...) Krajnje racionalni dubrovački smisao za jedinstvenu urbanističku koncepciju najbolje se očitovao u izgradnji Stona i Malog Stona gdje se tvrđavni, privredni i stambeni dijelovi povezaše u zajednički sklop. Na tom nepodesnom zemljištu stvorena su dva tzv. idealna gradića sazidana po unaprijed striktno određenom regulacionom planu.” Fascinantna je pritom raznovrsnost urbanističkih i graditeljskih lokalnih rješenja usprkos činjenici da su mnoga od tih naselja imala slične građevinske odredbe, te da ih je velik broj majstora svojim izmjeničnim putovanjima tijesno povezivao. Ni u razdobljima kriza ti gradovi i njihov okoliš nisu bili petrificirani, nego su se nastavili razvijati i mijenjati. Potomstvo je imalo pravo na vlastite ambicije. Ipak, čini se da smo danas na prelomnoj točki: *Svijet je sve uži, sve brži!* (Vlasta Žanić)

Čujmo, međutim, aktualno stanje planova: “Ostvare li mu se svi snovi, dubrovačkom gradonačelniku – piše u Globusu (6/2014) – za koju godinu njegov bi grad trebao biti još privlačniji jer će, nabraja, imati najluksuzniji hotel, najveće golf igralište na Mediteranu, najposebniji akvarij, najveću marinu za megajahte, najveći studio za snimanje hollywoodskih filmova na Mediteranu i još ponešto naj, naj, naj... Uskoro će biti raspisan natječaj za gradnju novog lučkog terminala u Gružu pokraj kojega će biti i novi hotel i veliki akvarij, među većima na Mediteranu. Projekt je vrijedan 80 milijuna eura. Uključuje novu prometnu regulaciju, premještanje ceste koja će dijelom biti pod zemljom, pa će Gruž većim dijelom biti pješačka zona. U Gružu će biti uređene dvije nove marine. Jednu će graditi Grad Dubrovnik, a drugu Marina Frapa. Postavit će se pontoni na kojima će biti vezovi za približno tisuću brodova. ... Uz to ACI širi svoju marinu u Komolcu koja će imati kapacitete za čak 40 brodova dužine 150 metara što su dimenzije najluksuznijih megajahti na svijetu. Otvorenje bi trebalo biti za dvije godine. ... Agrokor priprema investiciju vrijednu 100 milijuna eura u poslovno-trgovačko-stambeni kompleks na mjestu današnjeg Konzuma kod benzinske postaje Centar Grad. Također je u planu još jedan veliki stambeno-poslovni kompleks s garažom Libertas-Radeljević. Iznad današnje dubrovačke garaže također bi se gradio poslovni centar, a nova ulica s mediteranskim ugođajem vodit će od garaže do hotela Hilton. “Prošli tjedan je kod mene bio ruski milijarder Viktor Vekselberg, koji je nedavno kupio hotel Belvedere. Obećao mi je da će sagraditi najljepši i najluksuzniji hotel na Mediteranu”, otkriva gradonačelnik sudbinu posljednjeg dubrovačkog hotela koji nije obnovljen nakon ratnih razaranja. Sada će biti potpuno srušen da bi na njegovu mjestu izraslo novo zdanje iz kojeg će se pogled pružati

na Stari grad i otok Lokrum ... Jedan od najspremnijih hrvatskih projekata za dobivanje novca od Europske Unije je proširenje dubrovačke zračne luke što je investicija od 150 milijuna eura, a Hrvatske ceste već su izradile studije za novu brzu cestu koja će grad spajati s aerodromom. I ona bi se trebala financirati novcem iz europskih fondova. Planira se gradnja još jedne žičare koja će do Srđa voziti iz Gruža te će služiti kao alternativna prometna veza između Gruža i Staroga grada. Naime, donja postaja žičare bit će odmah kod putničkog terminala gdje putnici izlaze s brodova. Umjesto da autobusima idu u grad, žičarom će se uspinjati do Srđa i usput uživati u pogledu na Elafitsko otočje, a kad se dovoljno visoko popnu, ukazat će im se i stara gradska jezgra. S gornje postaje vodit će cesta duga dva do tri kilometra do sadašnjeg vidikovca na Srđu, gdje je gornja stanica postojeće žičare kojom će se spuštati do staroga grada.”

Izrečeno je to sve u dahu, a još toliko manje zamašnih (i za opću javnu pažnju manje efektivnih) planova je također u opticaju. Onome koji uz to zna ponešto o aktualnim urbanističkim planovima, recimo za Gruž, može se slediti krv u žilama. Jer, govorimo o Dubrovniku, gradu koji se stoljećima piše s velikim G, o gradu koji je sav nastao po zakonima sklada i mjere koje su se generacijama i generacijama držali svjesnom odlukom, **da ni jedan detalj njegova urbanog krajolika ne strši povišenim pretenzijama, u kojemu je sudržanošću oblikovano i ono što je moralo biti monumentalno.**

Naravno, planovi koji se iznose s uvjerenjem da će Dubrovnik transformirati na bolje nisu lokalni specijalitet; slični se propagiraju na svim točkama hrvatske obale, a zrcale opće stanje planerskog razmišljanja. Postoje, čini se, dva vremena: prvo, koje proizvodi **slow – arhitektura, odnosno slow – urbanizam** (ako ih smijemo tako nazvati), po kojima je nastao Dubrovnik zbog koje se piše ova studija; drugo je ono koje sve procese u prostoru ubrzava, shvaćajući prostor kao golemu prazninu – mijenjajući ga, uvećavajući mjerilo novih gradnji, ispunjavajući ga, zatrpavajući, trivijalizirajući njegovu kulturno-povijesnu i krajobraznu supstanciju.

Prostor današnjeg Dubrovnika doživio je tijekom zadnjih pola stoljeća značajne kontekstualne promjene, a one se samo ubrzavaju. Iznenadjujuć je – a toga vjerojatno nismo svjesni – broj građevina koje su, ispada, građene s “ugrađenim defektom”, da se ubrzo sruše i zamijene novima. To je u Dubrovniku ranog modernog doba, sve do 1950-ih bilo jedva

zamislivo, osim kao posljedica kataklizme, potresa, požara. Objasnimo to primjerima. U jedan dubrovački ljetnikovac, bez obzira kada i gdje je bio izgrađen, možete useliti ovoga trenutka. U jasnoj i jednostavnoj povezanosti svih svojih dijelova, u odnosu prema prirodi, a prije svega svojim mjerilom, može savršeno odgovoriti svim današnjim potrebama, dočim bi sve nužne preinake koje današnje vrijeme zahtijeva, lako i bezbolno mogao projektirati svaki iole talentirani arhitekt.

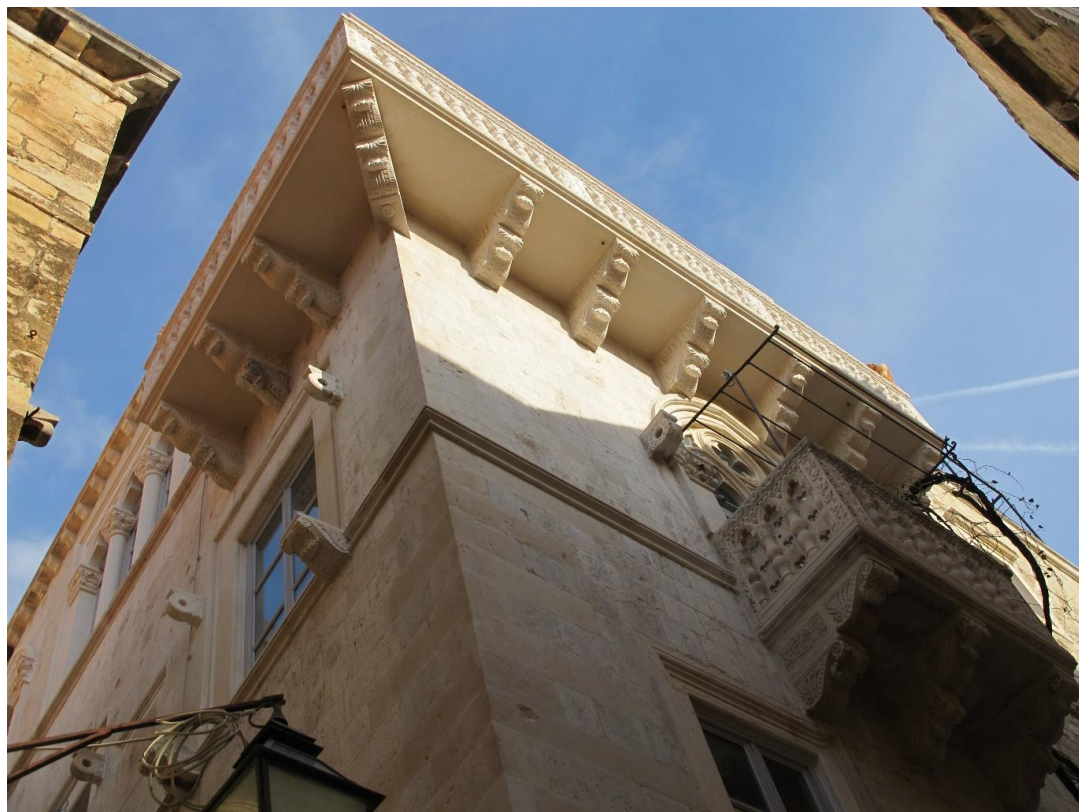
S druge strane, hoteli poput *Belvedera* i *Libertasa* – izgrađeni na položajima koji istinski kompromitiraju i planere i arhitekte svoga doba – oblikovani su na način koji je nužno (neovisno od šteta koje su pretrpjeli u nedavnim ratnim razaranjima) morao postati neefikasan, neprofitabilan. Kako i tolikim drugim sličnim „objektima“ , istekao im je „amortizacijski ciklus“. Zastarjeli su baš kao što zastarijevaju mehaničke, tehnološke sprave koje nas okružuju. Riječ je o građevinama skraćena vijeka trajanja. (Kao da je riječ o skupim automobilima.) Na isti način će se u nekoj bliskoj budućnosti rušiti *Grand Hotel Park* na Lapadu, da bi ga zamijenili novim. Vijek takvog tipa hotela, mogao bi po svoj prilici odgovarati „amortizacijskom ciklusu“ jednog od cruisera koji svakodnevno dotiče Dubrovnik.

Riječ je o gradnjama koje su podignute represijom prema lokalnim topografskim datostima i arhitektonskim narcizmom koji bi – eventualno, eventualno, kada ima povišene ambicije – od zgrade htio proizvesti skulpturu. Ali, u pravilu one nemaju onu potrebnu adaptabilnost koju su imale stare zgrade, niti u njihovim planovima ima prostorne fleksibilnosti karakteristične za postavljanje povijesnih građevina u neposredni ambijent.¹⁰ Zapravo, za mnoge, možda čak i većinu povijesnih građevina u tkivu Dubrovnika – (a za nas to znači Grad u najširem smislu, barem do Kantafiga) – možemo ustvrditi da su bile u trajnim oblikovnim

¹⁰ Vidi o tome: Stewart Brand, *How Buildings (Summer Houses) Learn: What Happens After They're Built* (1994), kao i niz knjiga Christophera Alexandra, u nas nažalost očito nedovoljno poznatih, primjerice *The Timeless Way of Building* (1979).

pa i funkcionalnim metamorfozama, praktički nikad dovršene, a da su unatoč nizu promjena očuvale skladnost koja im je ugrađena izvornim projektom. Važno je to podcrtati ne samo da ih usporedimo s građevinama nove prakse, nego da ustvrdimo kako nova adaptacija stare zgrade ne mora nužno proturječiti njenom izvornom arhitektonskom kodu. Dapače, moguće je da one dožive više štete u purifikatorskim konzervatorskim zahvatima, kada ih se pokušava – (a to je nažalost opća opsesija) – vratiti u “izvorni oblik”.

Nedavna rekonstrukcija kuće/palače Isusović – Braichi na Prijekom najbolja je ilustracija ovih misli. Jednom od najreprezentativnijih primjera stambene arhitekture “mješovita stila” u Gradu (oko 1479.), vraćen je nestali arhitektonski ukras, obnovljeni izgubljeni dijelovi. Slijedom čuvanja autentičnosti spomenika, trebao bi biti aksiom da se dijelovi koji nedostaju a rekonstruiraju moraju razlikovati od originala, da ne falsificiraju autentičnu mjetnički ili povijesni podatci, odnosno dadodani novi dijelovi – ako su opravdani – moraju imati suvremeni pečat, razlikujući se od izvorne kompozicije. To nažalost nije slučaj s ovom “rekonstrukcijom”; ona dapače u pretenzijama s kojima se konzervator htio približiti zamišljenom idealnom modelu izvorne palače izgleda karikaturalno u autentičnom ambijentu

povijesnog Prijekoga. Nije stoga nepotrebno još jednom podcrtati: *autentičnost je najveći kapital naše arhitektonske baštine!*

O paradoksalnoj podudarnosti rezultata takve konzervatorske prakse i moderne arhitektonske kulture, napisana je nedavno sjajna knjiga: Marvin Trachtenberg, *Building in Time: From Giotto to Alberti and Modern Oblivion* (2010). Citiramo samo jedan pasus: *This movement - for all its truly benign motives and widely salutary results - has been vexed from the beginning by the idea of the sanctity of every building with "historic value," even "age value," ultimately resulting in a tendency to freeze not only single buildings but also whole districts, even whole cities - regions (like the Chianti) - outside of time. Preservation is usually thought to be about preserving history (among other things), yet paradoxically its dominant (if not universally followed) ideology tends to share the chronophobia of Modernist architecture culture. Both are founded on the evacuation or suppression of time - to be sure, in the case of preservation a different modality of time from "history" (time-lived rather than historical location). Just as in centrist modern practice time is conceptually excluded, so in preservation the time of a work from the past is simply stopped by techniques of conservation, or even in extreme cases turned back through radical restoration measures, to an imagined, immaculate initial state. Thus, although preservation is usually seen as antithetical to Modernism, from this perspective it appears to constitute a Modernist impulse in disguise, part of the same chronophobic package. This would help explain why an idea apparently contrary to the modern temper has grown into a massive movement, often possessed by the same strident spirit of intolerance that has frequently affected mainstream Modernist architecture culture.*

Belvedere i *Libertas* istinski su oskvrnuli prostor u kojemu su nikli, da bi – paradoksalno – isti taj povijesni i prirodni prostor htjeli koristiti kao idealnu vizuru. Frivolnost i neodgovornost novije arhitekture u Dubrovniku najbolje se vidi u oblikovanju novog trgovačkog malla na Lapadu i zgrade Atlantske plovidbe, ili – u nešto manjem mjerilu, ali na jednoj od nekoć apsolutnih točaka dubrovačkog prostora – ženskog **učeničkog doma 'Paola di Rosa'** nallijinoj Glavici na čijem je mjestu donedavna postojao sklop jednog od najslikovitijih ljetnikovaca na Gornjem Konalu.

Ono što svim ovim i tolikim drugim novim arhitektonskim zdanjima nedostaje, osobito u Gružu, na Lapadu, Montovijerni i oko Gospina polja, jest stvarni osjećaj za beskrajnu povijesnu evoluciju kroz koju je Dubrovnik došao do svog urbanog koda. Gradovi se mijenjaju konstantno i uopće nije teorijski ni u praksi sporno da se na nizu točaka može i smije graditi novo. Pitanje je, međutim, rječnika, gramatike, sintakse te nove arhitekture koja bi u Dubrovniku trebala biti svjesna da zapravo samo redizajnira već odavno definirani prostor, koji mu može i mora biti saveznik već po tome što u tom prostoru jezik arhitekture tijekom stoljeća nikad nije petrificiran, makar je stvorio estetski poredak neusporedive homogenosti unutar Grada kao i čitavog gradskog teritorija.

Izgovor za takvu novu praksu koja predugo traje, sigurno već od 1960-ih godina – intolerantnu na baštinjeni prostorni kontekst – netko će možda tražiti u samoj naravi dijela moderne arhitekture, a napose u riječi „globalizacija“ koja danas postaje poštapalica kojom se sugerira da smo bespomoćni pred neumitnošću sadašnjih trendova, da ne možemo umaći zajedničkoj budućnosti... No odnosi kojedanas zatičemo u prostoru Dubrovnika, kao i drugdje na hrvatskoj obali, posljedica je prije svega dugogodišnjeg političkog voluntarizma kojim se odgodilo programiranje grada, te izrada strateškog plana s jasnim prioriternim ciljevima njegovih srednjoročnih potreba.

Ono što u dobroj mjeri nedostaje svim dosadašnjim urbanističkim planovima koje smo ovdje mogli analizirati, a koji na izravni ili neizravni način tretiraju povijesnu jezgru, jest stvarni osjećaj za specifičnosti dubrovačkog urbanog koda koji je donedavna karakterizirala životna samodostatnost i polifunkcionalnost, nadasve **simbiotski odnos kamene i pejzažne arhitekture**. Danas se pak gradska jezgra specijalizirala uglavnom s vizijom da na kraju postane puki tematski park ili „turistički event“ tijekom 365 dana u godini. Nekadašnja periferija pulsirala je pak u gami funkcija koje su ranije davale karakter srcu grada, međutim

čini se da će i nju zahvatiti ista sudbina. Grad je postao nemoćan da oblikuje okolicu. Globalizacija kulturne ponude i potražnje pretpostavlja u gradu poput Dubrovnika potpunu merkantilizaciju lokalne kulturne baštine. Izistkuje definiranje njene specifične pozicije na internacionalnom tržištu – što je zahtjev koji se danas postavlja pred nju kao pred svaku drugu industriju – turističku ili poljoprivrednu...

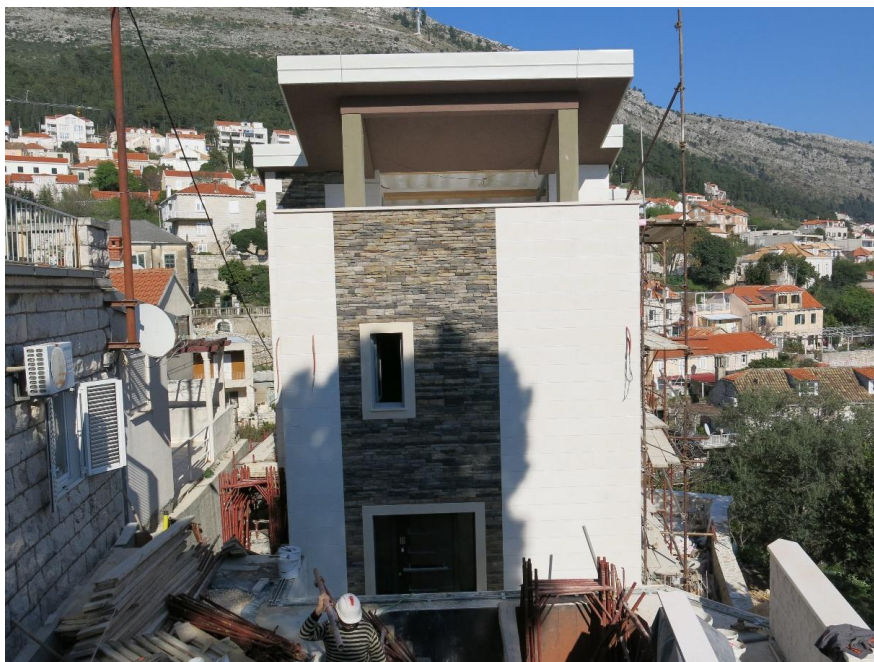

Ulica Između ribnjaka na lapadskoj obali Gruža: Vila Oberster – podignuta nad ribnjakom srušenog renesansnog ljetnikovca. Projektant: Cvijeta d.o.o., Dubrovnik (Potvrda glavnog projekta 10. II. 2012.)

U svemu tome čini se kako se današnja urbanistička disciplina kloni jednostavnih pitanja i jednostavnih odgovora, promišljanja niza malih koraka umjesto planova koji moraju biti na naslovnica svjetnih žurnala. Čini li to ugađajući političkom voluntarizmu, diktatu investitora ili taštini arhitekata, svejedno, ali je neophodno i krajnji je čas da se konačno vrati inteligentnijem čitanju zatečenog povijesnog prostora.

Novi korak u kreativnom posezanju za autentičnim vrijednostima naše baštine može se dogoditi samo uz edukaciju svih onih koji su dionici oblikovanja tog prostora. A takvu edukaciju trebaju ne samo investitori koji grade nove ili preuređuju stare kuće, nego često i arhitekti, pa i klesari, koji često lutaju prema valovima pomodnih estetskih noviteta zaboravljajući da se svaka inteligencija – pa tako i ona kojom **arhitekt ugrađuje svoje djelo u**

već definirani ambijent– definira dobrim dijelom i sposobnošću akomodacije prema postojećemu, a osobito kada to postojeće sadrži zaista neupitne vrijednosti.

Ul. Baldasara Bogišića 12.

Projekt : Atrium d.o.o., Dubrovnik. Građevinska dozvola izdana 4. VI. 2011.

Nova gradnja, odnosno bilo koji tip intervencije u naslijeđenom prostoru kakav je dubrovački trebao bi prije svega biti redizajn postojećih vrijednosti, koji će svojim ostarenjem i sam jednom biti prepoznat kao vrijednost koju je ova generacija, kao i svaka prethodna, utisnula na baštinjenu prošlost i na artefakte koji je povezuju s prošlošću.

Problemi razumijevanja i očuvanja baštine, te njena uloga u pokretanju (održivog) razvoja najbolje se mogu analizirati baš na golemom fondu dubrovačke baštine. Tu se vjerojatno najbolje vidi –(a to će postati još jasnije iz slijeda poglavlja ove studije) – da u Hrvatskoj nije posve jasno tko bi o totalu baštine trebao stvarno skrbiti. Ovaj koji piše misli da bi danas bilo realno razmotriti soluciju koja je drugdje, recimo u Italiji, s kojom nužno nalazimo niz paralela, primijenjena od 1975. (reformirana 1999.), kada je formirano: *Il Ministero dei Beni e delle Attività Culturali e del Turismo*. Izdvajanje zaštite baštine iz krila današnjeg Ministarstva kulture u hrvatskim bi prilikama bilo više nego poželjno, ali bi imalo smisla – (to svjedoči najbolje kratka eksperimentalna epizoda s pokušajem obrazovanja Državne uprave za zaštitu spomenika 1995-6.) – samo ukoliko se ne bi radilo o pukom transferu ureda, o novoj praznoj kutiji, nego o posve novoj kulturnoj politici koju bi pratila totalna nova reforma uprave. Ministarstvo za baštinu u hrvatskim bi uvjetima trebalo biti imperativ već radi nove strategije za razvoj zemlje kojoj bi tako značajna baština trebala biti stvarni temelj, no stvari stoje suprotno: Vlada je zapanjujuće nesvjesna cijele te problematike. Osobito u zadnjih deset godina baština je postala tek zaštitni retorički znak.

Želimo uz to upozoriti na prevažnu činjenicu da su kod nas gotovo nepoznati termini održavanje ili rehabilitacija povijesne kuće, palače i ljetnikovca, ali jednako tako i održavanje često vrijednih novogradnji iz druge polovice 20. stoljeća, kao i čitavih novih naselja (a vidjeli smo da dubrovački aktualni GUP govori čak o potrebi “humanizacije” Mokošice). Standardi i arhitektonski jezik građenja novoga nisu još uvijek preciznije određeni, a još manje se razmatra problem rehabilitacije postojećih objekata koji su baštinjeni prostor na toliko mjesta gotovo obezvrijedili. Zvuči nevjerojatno da o čitavoj problematici ozbiljno piše tek nekoliko ljudi u Hrvatskoj. **Na našim arhitektonskim fakultetima nema ni jedne katedre za rehabilitaciju postojeće arhitekture**, a posao njenog održavanja bi trebao činiti valjda 80% sveukupne djelatnosti gradskih otaca, arhitekata, urbanista, konzervatora... Dubrovnik je pravo mjesto gdje bi se takva katedra trebala oformiti!

Najvažnije od svih pitanja budućnosti dubrovačke povijesne jezgre jest **rehabilitacija stanovanja, te čuvanje i rehabilitacija finog tkiva svakodnevnih socijalnih interakcija u njoj**. Za samu jezgru bi bilo poželjno više pažnje posvetiti konkretnijim podacima o današnjim

trendovima stanovanja i kvaliteti stanovima, o trendovima iseljavanja i useljavanja u jezgru, i procesu gentrifikacije koji po svemu sudeći uzima maha.

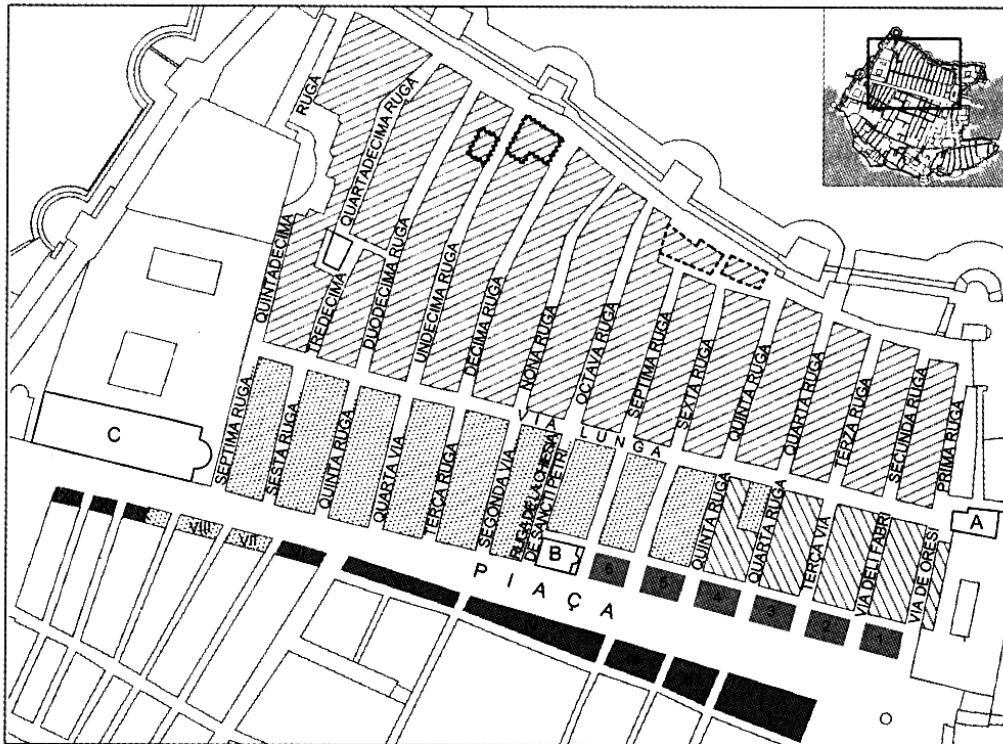
Nažalost, čitavo pitanje financiranja revitalizacije ostaje nužno na prilično mršavim preporukama. Kako, recimo, provesti u praksi logične preporuke koje se, na primjer, navode u splitskom management planu (još na čekanju) a primjenjive svakako i u Dubrovniku: *1. Stvoriti politiku dostupnog stanovanja. / 2. Povuci zemljište s otvorenog tržišta stvaranjem društvenog zemljišnog fonda ili sličnim mehanizmom. / 3. Razmotriti propise o kontroliranim stanarinama. / 4. Kontrolirati broj nekretnina koje se prodaju strancima.* Činjenica je, međutim, da dobar dio relativno malog stambenog fonda u povijesnoj jezgri kupuju ljudi koji će u njoj stanovati tek nekoliko tjedana godišnje. U pravilu su takvi stanovi i kuće restaurirani prema visokim konzervatorskim standardima, ali ostaju lijepi kao razglednice, samo ukras u onemoćalom socijalnom tkivu grada.

Danas kad raste nepovjerenje prema nekretninama u društvenom vlasništvu i kada se posvuda zagovara privatizacija svega i svačega, gotovo je nepojmljivo da je jedna aristokratska republika poput dubrovačke mogla tijekom više stoljeća razvijati sustav kupovanja zemljišta i iznajmljivanja nekretnina u općinskom vlasništvu, odnosno sustavnu gradnju najamnih stambeno-poslovnih kuća u gradu i uokolo njega, čime je u vlasnosti općine već koncem 13. st. bilo 180 kuća unutar gradskih zidina ! Samo na taj način bilo je moguće, primjerice, prostore sjeverno od Place, urbanistički strukturirati s dvostrukim

nizovima kuća, s ulicama (ruge) širine deset pedalja između njih. Tijekom 14. st. komunalne vlasti uspjele su, ne štedeći sredstva, zaokružiti fond općinskih nekretnina izgradnjom stambeno-poslovnih blokova uz Placu, s dućanima u prizemlju – novu glavnu trgovačku os grada. Danas je nepojmljivo da je u to doba čitav građevinski fond na Placi bio u komunalnom vlasništvu !(A govorimo o feudalnom dobu !)*Matične*, periodično obnavljane inventare općinskih zemljišta, kuća i dućana – od 1286, 1382, 1417, 1481, pa do 1722. – s evidencijom njihovih korisnika koji su općini svakih pet godina plaćali naknade, nedavno su, kao „jedinstven spomenik srednjovjekovnog urbanog života“, objavili Irena Benyobsky Latin i Danko Zelić, s iscrpnom valorizacijom njihova značaja za urbanistički razvoj grada. Pokazali su da je to bio ne samo izuzetno efikasan model urbanističkog planiranja i održavanja urbanog tkiva (na primjer, kada se 1406. odlučilo da se postupno svih 150 drvenih kuća na općinskom zemljištu u gradu zamijeni kamenima, radi opasnosti od požara), nego i instrument društvene politike: na taj način gradske vlasti mogle su poticati deficitarna zanimanja, pokazati socijalnu senzibilnost spram onih koji iz viših razloga nisu mogli podmirivati iznos najma, mogli su nagrađivati one koji su se istakli posebnim zaslugama.¹¹

¹¹Knjige nekretnina Dubrovačke općine, 2007.

OPĆINSKE NEKRETNINE U GRADU - SHEMATSKI PRIKAZ GLAVNIH SKUPINA, STANJE POLOVICOM 15. ST.

OPĆINSKA ZEMLJIŠTA / GRAĐEVINSKE ČESTICE S PRIVATNIM KUĆAMA

[chase di spital persone ... che pagano al comun per lo teren]

- Općinska zemljišta s privatnim kućama iznad ulice Prijeki [de ladi de San Nicholo di sopra de via lunga]
- Općinska zemljišta s privatnim kućama u Ulici Slavčića, ranije u posjedu S. di Benesca [li tereni nela ruga di Slavçe li quali forno di S. di Benesca... li quali fo tolti ...in MCCCCXX]
- Općinska zemljišta s privatnim kućama pri vrhu Desete i Jedanaeste ulice, ranije u posjedu Nikole Marinova de Goçe [li tereni tolti per lo comun da ser Nichola de ser Marino de Goçe in 1424]

OPĆINSKE KUĆE [chase del chomun de Ragusa dentro la çita]

- Općinske kuće s dućanima na južnoj strani Place [in Piaça per meço la logia; primo scoglio (1) - undecimo scoglio (XI)]
- Općinske kuće s dućanima na sjevernoj strani Place [l'altro ladi dila Piaça, di ladi di monte, case e staçon guardano inverso pellago; primo scoglio (1) - sexto scoglio (6)]
- Općinske kuće i dućani u ulicama zapadno od Sponze [case e staçon del comun in la via de oresi, in via deli fabri, in terça via, in la quarta ruga, in la quinta ruga]

 ZONE / BLOKOVI MJEŠOVITOG VLASNIŠTVA

 CRKVE - ORIJENTIRI:

A - San Nicholo, B - Chiesa de sancti Petri, Laurenti et Andree, C - San Francescho

Imajući takav fond stambeno-poslovnih kuća, Vlada je moglo lakše planirati i pokretanje zamašne industrijske proizvodnje. Primjerice, inicijator i organizator proizvodnje sukna početkom 15. st. bila je dubrovačka vlada: ona je davala premije za svako sukno, zajmove, osiguravala stan i radionice. Drugim riječima, problem stanovanja u Gradu može riješiti prije svega sam Grad, na način koji je bio kodificiran srednjovjekovnim Statutom.

Dubrovnik će, dakako, postojati i ako unutar zidina za koju godinu bude više muzeja nego krojača (što je možda već i slučaj), ili ako za dvadeset godina ne bude uopće više niti jednog izvornog Dubrovčanina. Ali, držimo samorazumljivom pretpostavku da sve ono što se danas planira ima smisla ukoliko vodi ponovnoj integraciji “kamenoga grada” i “živoga grada”. O Dubrovniku ne možemo misliti bez njegove arhitekture i prostora, ali jednako tako ga ne možemo zamisliti bez njegovih stanovnika – s njihovim dijalektom, prebogatog lokalnim idiomima i specifične akcenatske strukture,¹² koji i danas ima stanovitu moć apsorpcije novonadošlih stanovnika koji se trude, za razliku od većine ostalih hrvatskih gradova, čim prije govoriti po dubrovačku. Ali, tu se dotičemo golemog poklada nematerijalne baštine koja obilježava duh ovoga grada koliko i njegova arhitektura, njegov prostor.

Značenje mjesta, kvaliteta arhitekture – bila ona dobra ili loša – najbolje shvaćamo po činjenici da isti ljudi na različitim mjestima mogu biti različiti ljudi. Kad gledamo Dubrovnik i široki prostor oko njega, u koji je i u najzadnjem kutku poput suhog žiga utisnuta reda i ljepote, sklada nature i arhitekture – osjećamo da su ti ljudi znali nešto što nam danas izmiče. Osjećamo da su u kamenu znali izraziti svoje ideale i moralne poruke, te da su – naslanjajući se na ono što su naslijedili, a radeći i djelujući zaista *hic et nunc*, ovdje i sada – u mislima uvijek imali sve one koji će za njima doći. Nije li to definicija baštine? Uzimajući je danas u fokus, da nam bude “pokretač razvoja”, trebali bismo se, koliko je to uopće još moguće, voditi istim pogledima. *JB*

1.3. Prirodna i graditeljska baština

1.3.1. Povijesni urbani krajobraz s prijedlogom karakterističnih zona

„...the security of this position was the reason of their selecting a spot so unfavourable to its future development; and this alone can account for Ragusa not having been built on the Bay of Gravosa, or on one of the many natural harbours that abound along the coast.“

¹² Lako je dostupan veoma pregledan članak o fenomenu dubrovačkog (pod)dijalekta: http://hr.wikipedia.org/wiki/Dubrova%C4%8Dki_dijalekt

J.G. Wilkinson, Dalmatia and Montenegro: with a Journey to Mostar in herzegovina and the Remarks on the Slavonic Nations, 1848.

Prema definiciji UNESCO-a, *urbana konzervacija* nije ograničena na zaštitu pojedinačnih građevina. Jer arhitektura nije samo građevina, već dio urbanizma i pejzaža, ostvarena misao o oblikovanju životnog prostora. Prepoznavanje dobre arhitekture iz različitih razdoblja uči nas da su svi graditeljski slojevi jednako vrijedni. Temeljem kritike Atenske povelje o restauraciji povijesnih spomenika iz 1931. godine, prvog važnijeg međunarodnog dokumenta koji se odnosi na zaštitu graditeljskog naslijeđa, usvojena je globalna strategija za zaštitu kulturne baštine koja predstavlja pomak od isključivo povijesnog i arhitektonskog pristupa prema više antropološkom, multifunkcionalnom i univerzalnom. Time se dodatno osnažio značaj historijskog i prostornog konteksta za povijesnu građevinu ili spomeničku zonu, koja nije izolirana jedinica, već je dio živog organizma. Odnos spomenika prema mjestu u velikoj mjeri označava njegovu vrijednost. Arhitektura se dakle promatra samo kao jedan od elemenata urbanog okruženja, što urbanu konzervaciju čini višeznačnom disciplinom, a kriterije vrednovanja spomenika dodatno zahtjevnima. Prema suvremenom shvaćanju urbane konzervacije, ona predstavlja srž urbanističkog planiranja.¹³

World Heritage Convention iz 1972. preporučio je ujedinjenje između konzervacije i suvremenog razvoja putem prihvaćanja „opće politike s ciljem da se kulturnoj i prirodnoj baštini osigura važno mjesto u životu zajednice i da se zaštita baštine integrira u sveobuhvatnu prostorno-plansku dokumentaciju“. O potrebi za ujedinjenjem strategija konzervacije i urbanističkog projektiranja počelo se tek od nedavno intenzivnije razgovarati u stručnim krugovima, što je u jesen 2011. rezultiralo UNESCO-ovim prijedlogom za definicijom **Povijesnog urbanog krajobraza (Historic Urban Landscape – HUL)**. Valorizacijom širokog prostora grada kao kulturne baštine, zaštićena spomenička zona ne percipira se više unutar strogo definiranih granica, nego kao posljedica šireg urbanog, kulturnog i geografskog konteksta s kojim je nedjeljivo vezana. Takav pristup, koji ne negira dosadašnje konzervatorske doktrine, nego ih želi integrirati s razvojnim strategijama gradova,

¹³ Dostupno na: <http://whc.unesco.org/en/activities/638> [svibanj 2013]

neminovno zahtijeva puno složeniji sistem upravljanja od dosadašnjega.¹⁴ Povijesni urbani krajolik uključuje topografiju, geomorfologiju i prirodne fenomene; izgrađeni okoliš, povijesni jednako kao i suvremeni, infrastrukturu, javni prostor, prostorne sadržaje i organizaciju, kao i vizure i druge elemente urbane strukture. Jednako tako taj širi pristup uključuje i društveno i kulturno djelovanje i vrijednosti, ekonomske procese i nematerijalne dimenzije baštine, kao izraze različitosti i identiteta.¹⁵ Urbana konzervacija ne promatra spomenik kao arhitektonsku cjelinu izdvojenju iz konteksta, već kao dio urbanog okruženja. Spomenik je, dakle, živa baština, povezana s prostornim kontekstom uzročno-posljedičnim vezama i međusobnim utjecajima, jednako vrijedna ne samo u svakom materijalnom sloju, već i u svakom trenutku i aspektu svoga postojanja.

Povijesni urbani krajolik je rezultat slojevitosti i isprepletanja kulturnih i povijesnih vrijednosti tijekom vremena. Izvan poimanja 'povijesne jezgre', on sadrži širi urbani i geografski kontekst i promatra ga kao sustav, odnosno cjelinu.

Pristup HUL grad analizira i interpretira kao prostorno-vremenski kontinuum. To je alternativna metoda podjeli grada na pojedinačno zaštićena područja, koji tako postaju 'geto kulturne baštine'. Kao glavne prijetnje na nivou UNESCO-a izdvajaju se klimatske promjene, tržišna eksploatacija, urbanizacija i masovni turizam. UNESCO zato teži tome da usmjeri gradove ka integraciji problema okoliša, društvenih i kulturnih pitanja u urbanističko planiranje i projektiranje, odnosno urbanističke razvojne planove. Poanta je u nalaženju ravnoteže između zaštite i obnove graditeljskog nasljeđa i ekonomskog razvoja, funkcionalnosti i životnosti grada. Različiti pristupi – zaštite baštine, zaštite okoliša, ekonomski, društveno-kulturni – u svojoj biti nisu u konfliktu, i ako su dobro utemeljeni i brižno planirani oni su komplementarni, a njihova dugoročna uspješnost ovisi upravo o njihovoj međusobnoj povezanosti. U tom slučaju urbana baština može služiti kao katalizator socio-ekonomskog razvoja kroz turizam, komercijalni interes i veću vrijednost zemljišta i nekretnine, odakle se nalaze sredstva održavanje, obnovu i rehabilitaciju baštine.

¹⁴ Francesco Bandarin, Ron van Oers, *The Historic Urban Landscape: Managing Heritage in an Urban Century*, Wiley-Blackwell, 2012.

¹⁵ Točka 10 prednacrtu preporuke HUL-a. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/en/activities/638> [svibanj 2013]

Urbana baština generira puno veći povrat sredstava nego li bilo koje područje koje nema kulturno-povijesni značaj. No to istovremeno zahtjeva puno napredniji stupanj upravljanja, jer striktna regulacije i monitoring trebaju biti dobro organizirani i provedeni, da bi se tako poboljšalo urbanističko planiranje i projektiranje, a time i povećala vrijednost zemljišta/nekretnine i investitoru pružila sigurnost ulaganja. Dakle: unaprijeđenjem urbanističkog planiranja i projektiranja - poboljšava se turizam – iz turizma proizlaze bolji uvjeti i sredstva za održavanje, obnovu i rehabilitaciju baštine – takvi spomenici povećavaju vrijednost objekta i zemljišta – time se pojačava osjećaj za mjesto, duh mjesta, a iz toga pak proizlaze i mogućnosti za sofisticiranije usluge i poslove, i jedan napredniji tip turizma.¹⁶

Dubrovačku baštinu evidentno ne predstavlja samo urbana jezgra omeđena zidinama i Lokrum, odnosno prostor unutar granica WHS, već prostor Dubrovnika u cjelini, koji uključuje predgrađa, ljetnikovce i fortifikacije, industrijsku i hotelsku izgradnju, reljef Srđa kao topografski element koji je utjecao na položaj i morfologiju grada Dubrovnika, s kojim je Dubrovnik neraskidivo vezan. Tek sa Gruškim zaljevom, Rijekom Dubrovačkom, lazaretima, predgrađima i Srđem možemo govoriti o kulturno-povijesnom krajoliku povijesne cjeline Dubrovnika.

Pri tom je prirodni krajolik u današnjim okolnostima najosjetljiviji i najranjiviji dio krajolika kojeg treba s posebnom pažnjom zaštititi. O jedinstvu prirodne i graditeljske baštine Dubrovnika svjedoče i sami povijesni slikovni prikazi, na kojima je Dubrovnik redovito prikazivan kao cjelina s masivom Srđa, Gruškim zaljevom, Rijekom Dubrovačkom i Lokrumom. Unutar prvog projekta će biti prevedeni i opisi povijesnog krajobraza Dubrovnika 19. st po katastarskim općinama koji potvrđuju povezanost okolnih područja povezana s poviješću i genezom Grada i njegovim značenjem. Jedan od zornih primjera je u ovoj studiji analiziran prikaz Dubrovnika G.B. Fabrija iz 1736. godine, s prikazom prije potresa 1667. godine, na kojemu je Grad prikazan zajedno s Gružem i Rijekom dubrovačkom, podno Srđa. No o tome svjedoče i brojni putopisi.

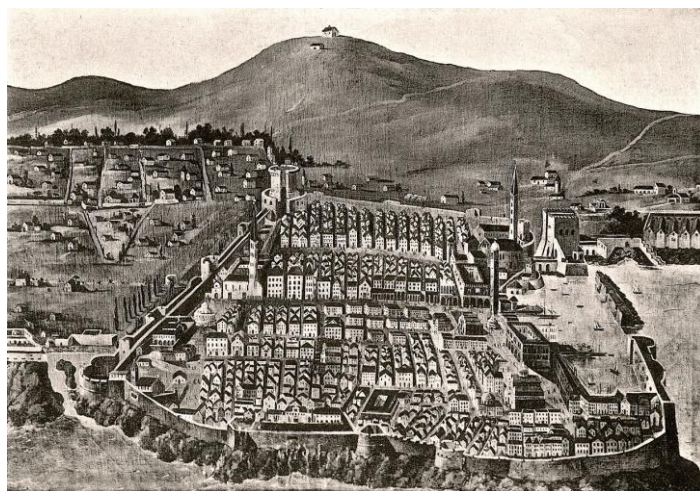
Npr. britanski arheolog Arthur Evans, u putopisu *Through Bosnia and the Herzegovina* iz 1875. (poglavlje: *Ragusa and Epidaurus*), opisuje čitavo područje Grada i okolice kao

¹⁶ Prema: *New life for historic cities*, UNESCO, 2013

povijesnu i prostornu cjelinu; govori o snažnom lokalnom ponosu građana, patriotizmu i religiji; a nadasve njihovoj umjerenosti, koja je učinila Dubrovnik tako prosperitetnim.

Okolicu Dubrovnika opisuje kao vrelo inspiracije za umjetnike, 'poetski svijet' koji je omogućio stvaralaštvo od Stjepana Gozze do Cvijete Zuzorić. Djelo Marina Držića nezamislivo je bez okruženja rijeke Omble u kojemu je stvarao. Kroz literaturu je prepoznata i iscrpno analizirana neodvojivost i ravnoteža između same gradske kuće/palače i prigradske vile, kao odnos koji je nužan za obostrani napredak.¹⁷

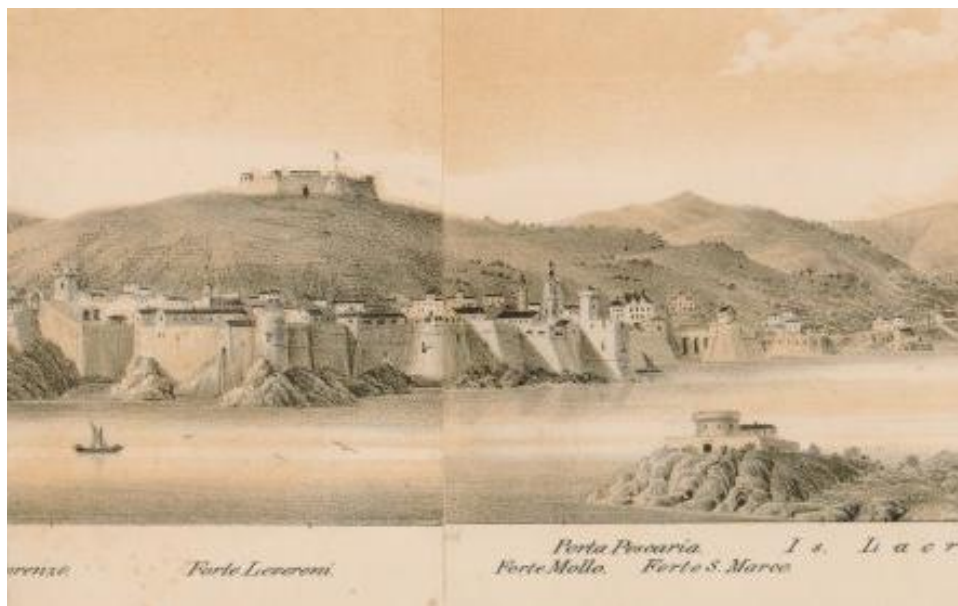
Spomenički identitet Dubrovnika nije dakle zatvoren unutar granica WHS. Usporedba nekadašnjih veduta Dubrovnika s današnjim stanjem ne govori samo o njegovoj osjetljivosti na vizualne promjene, već i o važnosti očuvanja višeslojnog karaktera prostora kroz formalne i funkcionalne aspekte.

Veduta Dubrovnika iz 1667. godine (detalj).

Premda je Dubrovački krajobraz još uvijek sačuvao prepoznatljiv karakter, propustom obnavljanja i naglašavanja njegovih baštinjenih kvaliteta s jedne strane, i nekritičnim intervencijama s druge, u jednom se trenutku može nepovratno izgubiti posebnost i uništiti vrijednost čitavog dubrovačkog prostora i njegova dijela zaštićenog kao WHS.

¹⁷ R. Ackermann, Villa as paradigm.

Dubrovnik na litografiji Giuseppea Riegera *Panorama della Costa e delle Isole di Dalmazia ...* iz 1851. godine.

a

b

c

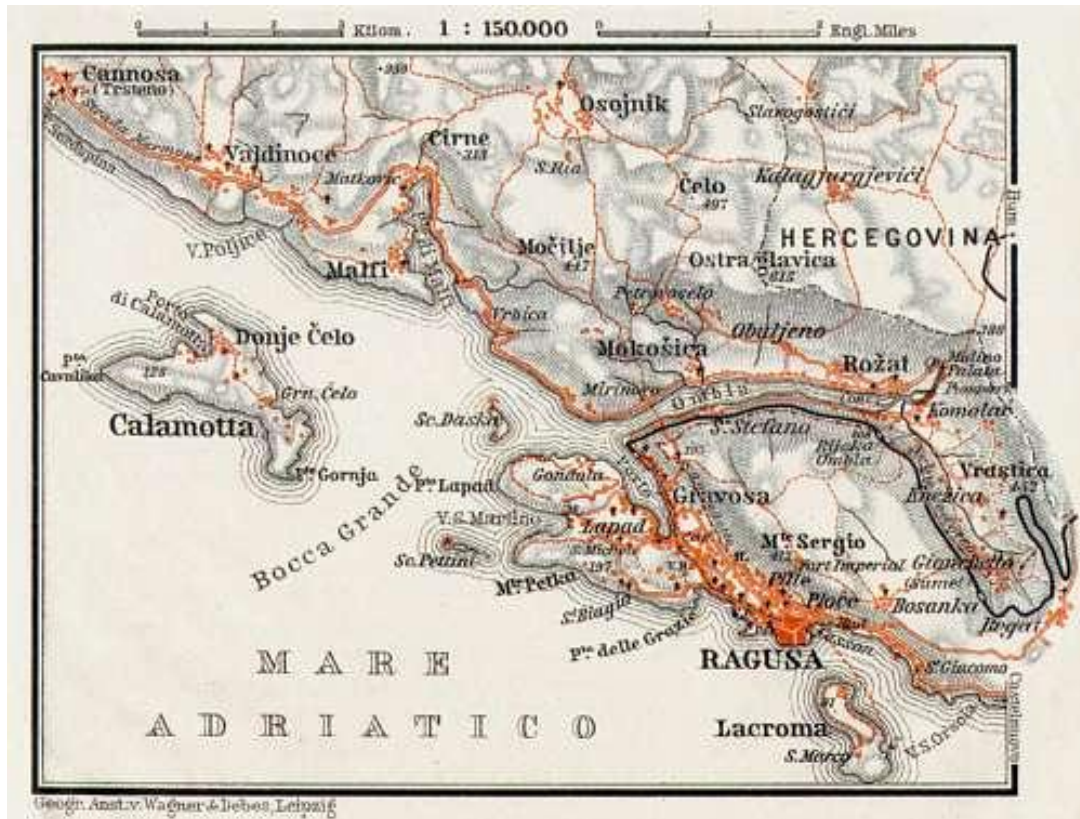
d

Gruški zaljev na starim razlednicama (a, b, c) i danas (d).

Odnos Grada i Srđa kao nedjeljive cjeline s izraženim karakterom temeljenom na uzročno-posljedičnom međudnosu analiziran je u studiji pod naslovom Slika grada Dubrovnika kroz prostorno-plansku dokumentaciju, kojega je Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije izradio u prosincu 2012. godine. U toj studiji stoji: „Bitan je percepcijski integritet Dubrovnika s prirodnim zaleđem Srđa prepoznatljiv po svojoj prirodosti i najfrekventnija je slika - pogled iz svakog njegovog dijela kako s morske vizure zbog morskog pristupa Dubrovniku, tako i s cestovnog pristupa zbog dojmljivosti prvog susreta s pogledom na grad i tu se ne smije degradirati njegov prepoznatljiv prirodni okvir, što se zapravo odnosi i na Rijeku Dubrovačku.“ Dodali bismo, i na Gruški zaljev, koji predstavlja integralni dio ove kulturno-povijesne cjeline.

Obale Gruškog zaljeva, kao i doline Rijeke Dubrovačke, zbog svojih su topografskih, geomorfoloških i klimatskih uvjeta bile idealne za stanovanje i uzgoj poljoprivrednih kultura, a blizina grada kao centra trgovine i društvenog života uvjetovala je kontinuirani razvoj tog područja. Premda se ljetnikovci nalaze u prigradskom području Grada, Rijeci Dubrovačkoj i Gruškom zaljevu, radi se o tri područja koja su tijesno povezana s Gradom na različite načine: Gruž je kao snažna luka i brodogradilište imao ljetnikovce u posve drugačijem kontekstu od

romantičnog i mirnog poljoprivrednog područja Rijeke dubrovačke, koje je služilo gradu kao sasvim drugačija, ali jednako nužna infrastruktura od Gruške luke: s jedne strane su voda, poljoprivreda i idilični krajolik, s druge pak promet i industrija, ali također ne bez estetske komponente u naglašenoj praktičnosti.

Dubrovnik i njegove zone, 1911.

U tom je smislu za ovu studiju određena podjela na karakteristične zone – klaster, kao cjeline koje su definirane topografsko-morfološkim, povijesnim i funkcionalnim karakteristikama. Tako su za analizu određena područja: Povijesna jezgra, Pile, Boninovo, Lokrum, kao cjelina; potom šira zona Srđa s fortifikacijskim krajolikom. Ta područja nisu trenutno pod zaštitom kao prostorne cjeline, a trebala bi se sagledavati kao cjelina zato što su usko vezane povijesnim i urbanističkim razvojem, kontekstom i ambijentom do te mjere da svaka intervencija unutar tih klastera može pozitivno ili negativno utjecati na čitavu zonu. Gruž i Lapad s ljetnikovcima i Rijeka Dubrovačka s ljetnikovcima će također biti analizirani i valorizirani kao cjeline. Premda ladanjska arhitektura čini cjelinu za sebe i kao takva je ovdje zabilježena na posebnoj karti, po prvi put na istom mjestu sa svim nazivima, podjeljena je u

klastere s obzirom na distinkciju u karakteru ljetnikovaca s obzirom na klaster u kojemu se nalazi.

Zasebno je analizirana kao karakteristična spomenička cjelina infrastrukturna arhitektura, u koju spada i gradski vodovod kao ključni element infrastrukture Grada s iznimnom univerzalnom vrijednosti, koji bi nesumnjivo trebao biti zaštićen kao dio UNESCO-ve baštine. Kao važne karakteristične zone sa spomeničkom vrijednošću za koje ne postoje nikakve prethodne studije su klaster arheološkog i ruralnog krajolika, koji s obzirom na nepostojanje ulaznih podataka ne mogu biti ovdje analizirani. Tek su u GUP-u evidentirani kao vrijedna spomenička područja, pa istu evidenciju zadržavamo i u ovoj studiji. Premda niti industrijska arhitektura nije do sada u važećoj dokumentaciji cjelovito zaštićena niti evidentirana, ipak je ovdje obrađena kroz jedini očuvani primjer gruške tvornice u funkciji (TUP d.d.), premda se o klasteru industrijske arhitekture u nekad industrijskoj zoni više ne može govoriti. U tom se smislu daju:

Preporuke za izradu temeljnih studija: izrada studije arheološke baštine na pilot-području; izrada studije etnografske baštine na pilot-području; izrada detaljne topografsko-morfološke geneze Dubrovnika kroz vremenske morfološke periode kao dragocjen alat pri analizi budućih zahvata u prostoru. AŠ

1.4. Lista svih registriranih i evidentiranih spomenika prirodne i graditeljske baštine na pilot području podijeljena prema tipu građevine s pripadajućom kartom – poseban prilog

2. Definicije i metodologija

2.1. Ključni pojmovi

Na početku se definiraju ključni pojmovi koji se koriste u ovoj studiji, koja pak predstavlja jednu od predradnji za izradu integralne studije pod naslovom „Identifikacija i valorizacija prirodnih i kulturnih krajolika na području grada Dubrovnika“ u okviru koje se izrađuje Studija procjene utjecaja na baštinu (HIA) za pilot-područje grada Dubrovnika; koja će procijeniti nivo utjecaja nekih prostorno-planskih pretpostavki na baštinu Dubrovnika i njegove okolice, prvenstveno na iznimnu univerzalnu vrijednost (OUV) područja zaštićenog kao lokalitet svjetske kulturne baštine. Te predradnje uključuju listu svih registriranih i evidentiranih spomenika prirodne i graditeljske baštine na pilot području kao i prijedloge nekih novih zaštita, s naglaskom na percepciji kako graditeljske, tako i prirodne baštine u prostornom kontekstu. Ističu se pri tom pojedinačni spomenici koji su ključni za očuvanje spomeničkog karaktera šireg prostora. Osim toga, identificiraju se i vrednuju karakteristični klasteri i njihov doprinos OUV te ispituje vrednovanje spomeničke baštine kroz neke ključne vizure, ali s naglaskom na vizualnom integritetu čitavog područja. Naposljetku se, kao zaključak ove studije, revidira postojeća izjava o iznimnoj univerzalnoj vrijednosti Dubrovnika i predlaže nova kontaktna zona tog UNESCO-voog spomenika, koja će pomoći očuvanju spomeničkih vrijednosti prostora čiji se prosperitet temelji upravo na kulturnom turizmu. Prostor se ovdje vrednuje kao povijesni urbani krajolik, u kojemu nema granice između spomenika svjetske baštine i njegova neposrednog okruženja, već se upravo međusobna povezanost spomenika svjetskog i lokalnog značaja, centra i periferije, prirodnog i izgrađenog, postavlja kao polazišna točka budućeg planiranja.

OUV (Outstanding Universal Value) – vanserijska, iznimna, ili izuzetna univerzalna vrijednost

Konvencija o Svjetskoj baštini - za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine, usvojena još 1972. godine, identificira lokalitete od iznimne univerzalne vrijednosti (OUV) kao „svjetsku baštinu cijelog čovječanstva“ u svrhu njene „zaštite i prenošenja budućim naraštajima“. Ta

dobra su prepoznata upisom na Listu svjetske baštine (WHL) koji provodi Odbor Svjetske baštine u kojem su predstavnici 21 zemlje članice.

Iznimna univerzalna vrijednost podrazumijeva kulturni i / ili prirodni značaj koji je toliko izniman da nadilazi nacionalne granice i od zajedničkog je značaja za sadašnje i buduće generacije čitavog čovječanstva. Zato je trajna zaštita te baštine od najveće važnosti za međunarodnu zajednicu u cjelini. (...) Da bi se smatrala lokalitetom od izuzetne univerzalne vrijednosti, područje treba ispunjavati uvjete integriteta i / ili autentičnosti i mora imati adekvatan sustav zaštite i upravljanja kako bi se osiguralo njegova čuvanje. (iz: Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention 2005)

Koncept OUV predstavlja temelj Konvencije o Svjetskoj baštini i svih aktivnosti koje se provode u vezi s dobrima koja su upisana na Listu svjetske baštine. Dobra Svjetske baštine su individualna dobra s jasno artikuliranom internacionalnom vrijednošću. Pojedini njihovi elementi ne doprinose nužno izuzetnoj univerzalnoj vrijednosti, ali oni koji doprinose moraju biti odgovarajuće zaštićeni.

Izuzetnu univerzalnu vrijednost prihvaća Odbor Svjetske baštine u trenutku upisa na listu, a od 2007. ona je utvrđena Izjavom o izuzetnoj univerzalnoj vrijednosti. OUV definira stav u trenutku upisa i o njemu se ne pregovara. Dakako, postoji mogućnost revizije OUV, jer ona sadrži srž razloga radi kojega je određeni lokalitet proglašen Svjetskom baštinom.

OUV se mora očuvati kroz zaštitu upravo onih atributa koji je čine izuzetnom i univerzalnom, pri čemu se kao ključni izdvajaju kriteriji **autentičnosti** i **integriteta** spomenika.

Autentičnost (authenticity) – označava istinitost i kredibilitet atributa kojima se dokazuje OUV. Promatra se kroz slijedeće faktore autentičnosti:

- Forma i oblikovanje
- Materijali i konstrukcija
- Funkcija i način korištenja
- Tradicija, tehnike i sustav upravljanja
- Lokacija i ambijent

- Duh, osjećaj i drugi oblici nematerijalne baštine

Integritet (integrity) – označava stupanj cjelovitosti i nenarušenosti kulturne baštine i njezinih atributa. Utjecaju stanja integriteta podrazumijeva u kolikoj mjeri lokalitet:

- Sadrži sve elemente koji izražavaju njegovu OUV
- Jest dovoljno opsežan da osigura cjelovitu reprezentaciju elemenata i procesa koji izražavaju njegovu OUV
- Jest ugrožen utjecajima štetnog razvoja ili zapuštenosti

Ambijent (setting) – jest okruženje u kojemu se nalazi i doživljava kulturna baština, a čiji elementi mogu imati pozitivan, neutralan ili negativan utjecaj na spomenik.

Ambijentalne vrijednosti se uglavnom mjere vizualnim kvalitetama. No premda pogledi prema ili iz same spomeničke cjeline sami za sebe igraju važnu ulogu, na način našeg doživljaja spomenika uvelike utječu i drugi faktori: buka, prašina, vibracije, promet, prostorni odnosi, kao i naše razumijevanje povijesnih prostornih i nematerijalnih odnosa koji pripadaju tom prostoru, koje baštinimo. Svi ti faktori utječu na ambijent ne manje od same vizure. (prema PPS5, praktičnom vodiču za planiranje u baštinjenom okolišu, English Heritage)

BUFFER ZONA – zaštitna kontaktna zona ili tampon zona:

Zaštitna kontaktna zona služi za dodatni sloj zaštite za lokalitet svjetske baštine. Koncept zaštitne zone je prvi put uključen u Operativne smjernice za provedbu Konvencije o svjetskoj baštini 1977. U najnovijoj varijanti Operativnih smjernica iz 2005. uključivanje zaštitne zone u priključenje lokaliteta na Listu svjetske baštine se preporuča, ali nije obavezno.

Mnogi WHS se suočavaju s problemima koji izravno ili neizravno proizlaze iz situacije u njihovoj kontaktnoj zoni. Nove konstrukcije unutar kontaktne zone mogu imati utjecaj na WHS odnosno mogu ugroziti njegovu OUV; pravni status tampon zone može uvelike utjecati na očuvanje i zaštitu odnosno upravljanje samim lokalitetom.

Kontekst – kontekst povijesne zone podrazumijeva njezine odnose s drugim mjestima koja su relevantna za njezinu spomeničku vrijednost. Ti odnosi mogu biti kulturni, intelektualni, prostorni ili funkcionalni. Oni ne ovise o međusobnoj fizičkoj udaljenosti, i mogu biti izvan samog ambijenta spomenika. Kao što se zona stavlja u odnos s prostorom koji je okružuje, tako se postavlja i u kontekst s drugim povijesnim zonama iz istog razdoblja, ili s onima iste funkcije odnosno pripadnima istoj tipologiji, ili primjerice u kontekst s drugim spomenicima projektiranim od istog projektanta, bez obzira na mjesto na kojemu se nalaze.

Spomenik ne može biti shvaćen ako se ne postavi u kulturni, intelektualni, prostorni i funkcionalni kontekst.

(prema PPS5, praktičnom vodiču za planiranje u baštinjenom okolišu, English Heritage)

Spomeničke vrijednosti (Heritage Values) – postoje brojne definicije spomeničkih vrijednosti. No u pokušaju da se što cjelovitije obuhvati unutar nekoliko izdvojenih podkategorija, prihvatili smo definiciju iz Konzervatorskih principa (Conservation Principles) English Heritage iz 2008. godine, prema kojima spomenička vrijednost nije samo ona evidentna, već i povijesna, koja ukazuje na mogućnost da ljudi, događaji i način života u prošlosti može biti povezan kroz prostor s današnjim vremenom. Estetska vrijednost spomenika podrazumijeva osjetilne i intelektualne dobrobiti koje spomenik izaziva u promatraču. Napokon, tu je i vrijednost za zajednicu, značaj koji prostor ima za ljude koji su s njim u izravnoj relaciji, čiji je to životni prostor koji pripada njihovoj kolektivnoj memoriji.

HIAs (Heritage Impact Assessments)-procjena utjecaja na baštinu - da bi se očuvale spomeničke vrijednosti Svjetske kulturne baštine, ICOMOS je dao smjernice koje definiraju metodologiju kojim će Procjene utjecaja na baštinu (HIAs) biti prilagođene potrebama spomenika Svjetske baštine kao posebnih cjelina, procjenjujući utjecaj na atribut OUV na sustavan i koherentan način. Ove smjernice su izrađene slijedom međunarodne radionice u organizaciji ICOMOS-a u Parizu, u rujnu 2009, i publicirane 2011. Na tu se publikaciju

referiramo u ovoj studiji. U njezinu uvodu stoji razlog radi kojega su smjernice izrađene: „Što se tiče procjene bilo kakvog učinka utjecaja na OUV, raspravljalo se o pojmovima kao «granice prihvatljive promjene» ili «sposobnost apsorpcije», ali nije se postigao konsenzus o svrsishodnosti tih koncepata ili o njihovoj mogućoj operacionalizaciji. Ne postoji ni konsenzus o načinu revitalizacije narušenih spomeničkih vrijednosti.“ Smjernice za izradu HIA-e sadrže preporučena načela i opcije za procjenu utjecaja na baštinu. Treba naglasiti da se HIA radi za puno manja područja nego li što je pilot područje u ovoj studiji, i referira na neki konkretni plan ili projekt koji bi mogao ugroziti OUV spomenika. No ova će studija svakako pridonjeti promjeni načina gledanja na svjetsku baštinu kao izoliranu cjelinu i vjerujemo potaknuti izradu HIA-e za svaki pojedinačni razvojni plan u širem prostornom ambijentu i kontekstu Dubrovnika kao lokaliteta svjetske baštine.

Postupak procjene je zamišljen krajnje jednostavno:

- Koje dobro je ugroženo i zašto je važno – kako ono doprinosi OUV-u?
- Kakav će utjecaj predloženi projekt imati na OUV?
- Kako se taj učinak može izbjeći, smanjiti, sanirati ili kompenzirati?

Izdvajamo pri tom dvije točke iz smjernica:

„2-2-7 Izvješće o obuhvatu će također jasno navesti (koliko je izvedivo) koje su postojeće spoznaje o lokalitetu i gdje postoje praznine – kakva je kvaliteta podataka i koliko su oni pouzdani. Time se treba voditi u samoj procjeni.“

S obzirom na to da smo se u ovom radu koristili postojećom relevantnom dokumentacijom koja ima praznina, u nekim smo dijelovima te praznine popunili sami svojim sugestijama, dok smo u slučajevima većih praznina (nedostatak valorizacije etnološke i arheološke baštine na pilot području) ukazali na potrebu izrad zasebnih studija kako bi se do podataka uopće došlo. „Kad izvori podataka fluktuiraju i kad je rok procjene dug, može se dogovoriti «zamrzavanje podataka» kako bi HIA tim mogao usporediti pojedine usporedive informacije.“ Kako se ovdje radi o studiji širokog spektra, zasigurno će ovdje prikupljeni i prezentirani podaci biti korisni, ali ne i dovoljni za izradu prijeko potrebnih pojedinačnih HIA.

Izdvajamo u tom smislu i točku o višestrukoj potrebi izrade HIA-e:

„2-2-8 Procjena utjecaja ne bi se trebala odnositi samo na velike projekte. WH dobra mogu biti osjetljiva i na promjene regulative koje mogu imati značajne posljedice – primjerice promjene u namjenama prostora i urbanističkih planova. Turistička infrastruktura i pojačani posjeti mogu dovesti do neočekivanih posljedica. Čak i veća arheološka istraživanja mogu negativno utjecati na svojstva OUV, iako će se to možda kompenzirati novim spoznajama.“

AŠ

2.2. Primjenjena metodologija

Vrijednost dobra se prema ICOMOS-ovim smjernicama za izradu HIA-e (2011) može definirati sljedećim kategorijama:

- vrlo visoka
- visoka
- srednja
- niska
- zanemariva
- nepoznata.

S obzirom na karakter ove studije, detaljno se obrađuju samo spomenici vrlo visoke i visoke vrijednosti, i to kroz njihov položaj unutar prostora koji je za potrebe ove studije podjeljen i promatran u klasterima, te kroz neke ključne vizure. Naposljetku su neki ključni ugroženi spomenici pojedinačno identificirani i valorizirani slijedom tipološke podjele. Tako osim same liste svih zaštićenih spomenika na ovom području, koje donosimo u tabličnom prikazu, studija ima tri osnovna poglavlja:

- IDENTIFIKACIJA I VREDNOVANJE KARAKTERISTIČNIH ZONA (KLASTERA) s utvrđivanjem utjecaja nekih prostorno-planskih pretpostavki na karakter pojedinih zona i s prijedlozima poboljšanja

U ovom se poglavlju analizira obuhvat klastera, definiran na kartografskiom prikazu. Klaster predstavlja cjelinu koja ima zajedničke povijesne i topografsko-morfološke karakteristike.

Svaka od cjelina se analizira kroz značaj i doprinos OUV, a zatim kroz prostorno-povijesni kontekst. Ključna pitanja: današnjeg stanja, ambijenta i vizura – se ispituju kako bi pomogli u ispitivanju utjecaja potencijalnih razvojnih planova na kulturnu baštinu. Poglavlje završava preporukama za odgovorno planiranje i projektiranje u ovoj zoni.

Kartografski prikazi uključuju granice klastera te podjelu prostora unutar njih prema stupnju osjetljivosti na nove intervencije, pri čemu se čitav prostor, valoriziran kao povijesni urbani krajoilik, dijeli na područje vrlo visoke i umjerene (srednje) osjetljivosti.

- VREDNOVANJE SPOMENIČKE BAŠTINE KROZ VIZURE s vrednovanjem utjecaja današnjeg razvoja na neke ključne vizure i s prijedlozima poboljšanja

Svaka se vizura opisuje kroz vidljive attribute koji podržavaju ili ugrožavaju spomeničku vrijednost područja. Opisuje se značaj pogleda za baštinu od njegova očiglednog značaja ugroženog ili ne vizualnim elementima, preko njegovog povijesnog i estetskog značaja sve do značaja za lokalni identitet zajednice. Procjenjuje se utjecaj potencijalnih razvojnih planova na vizuru, odnosno na OUV prirodne i graditeljske baštine.

- IDENTIFIKACIJA I VREDNOVANJE REPREZENTATIVNIH SPOMENIKA U PROSTORU s utvrđivanjem utjecaja nekih prostorno-planskih pretpostavki na pojedinačne spomenike i prijedlozima poboljšanja

Uz opće podatke o pojedinačnim spomenicima koji označavaju ključne točke u prostoru i iznimno pridonose karakteru tog prostora, donose se podaci o njegovu današnjem satnju, odnosno autentičnosti, uspoređuje se izvorni i današnji ambijent u kojemu se spomenik nalazi i bilježi njegova važnost prema ICOMOS-ovim smjernicama za procjenu utjecaja na baštinu za dobra Svjetske kulturne baštine (ovdje se redom radi o spomenicima kategoriziranim kao nositeljima vrlo visoke i visoke vrijednosti), te osjetljivost spomenika spram nekih prostorno-planskih pretpostavki. Ističu se ključni međuodnosi spomenika s njegovim okruženjem koji bi trebali ostati sačuvani kako bi se sačuvale ambijentalne vrijednosti. Vrednovanje spomenika se na ovom stupnju zaključuje doprinosom spomenika OUV. U nekim slučajevima predlažu se i nove pojedinačne zaštite spomenika na nacionalnom nivou.

Na temelju ovih analiza donosi se prijedlog novih zone A i zone B nacionalnog rješenja o zaštiti grada Dubrovnika, revidirana izjava o OUV Dubrovnika, te donosi prijedlog uspostave novih granica Dubrovnika kao lokaliteta Svjetske baštine i nove zaštitne kontaktne zone (buffer zone). AŠ

3. Identifikacija i vrednovanje reprezentativnih spomenika u prostoru

3.1. Ljetnikovci – izbor

“Hoće li vječni raj biti ljepši od ovoga moga”

(Ivo Vojnović, Lapadski soneti).

Fenomen europskog dometa – dubrovački ljetnikovci, zaslužuju s pravom zasebno poglavlje u ovoj studiji. U specifičnim varijantama nalazimo ih i drugdje u Dalmaciji, gdje većina ladanjsko-gospodarskih sklopova ima i funkciju čuvanja i obrane. To su ona brojna castra i castella na splitskom, trogirskom, šibenskom i zadarskom području koje spominju još u 14. i tijekom 15. st. brojni dubrovački dokumenti. Za većinu je karakteristično da su im vlasnici vjerojatno izravno radili ili surađivali na projektima. Nastali su najviše u 15. i 16. st. u vrijeme kad je teritorij Republike konačno zaokružen i osiguran : 1500-ih godina, suvremenik Niccolò Machiavelli uspoređuje ga s antičkim Rimom, Atenom, Aleksandrijom, Mletcima i Firencem, a njegove legendarne utemeljitelje stavlja uz bok heroja kakvi bijahu Tezej, Aleksandar Makedonski, Eneja i Mojsije. Duž čitava Sredozemlja Republika je zasijala svoj kapital, premrežila ga svojim putevima, trgovačkim enklavama, diplomatskim poslanstvima.

Ističu se po svom građevinskom sklopu okupljenom i povezanom s jedinstvenom hortikulturnom njima podređenoj cjelini. Većina je sagrađena tijekom 15. i 16. stoljeća u gotičko renesansnom, u renesansnom, a poneki nastavlja njihovu predaju u 17. stoljeću u baroknom slogu, ponavljajući slične značajke prostornih rješenja i izbora položaja. Postanak im je uvjetovan dugim privrednim i kulturnim usponom, u mirnom razvoju Republike povezane s europskim kulturama zapada, u blagom jadranskom podneblju. Izvangradsko dubrovačko područje konačno se određuje i prestaje biti prostor stalnih sukoba i opasnosti.

Ti ljetnikovci, veli opet točno C. Fisković: “ne sliče na mletačke, ni na jakinske ili južnoitalske, firentinske, i rimske, već su međusobnim ugledanjem i proširivanjem svog sklopa oblikovali posebni, vlastiti tip (...) Gradili su ih dubrovački i korčulanski graditelji po uputama i uz savjetovanje samih vlasnika, renesansnih Dubrovčana, koji su uspjeli da usklade prijatno s korisnim, te da se umorni od državnih i trgovačkih poslova osvježe odmorom na selu, i ujedno nadgledaju svoja seoska imanja.” No, kako veli Nada Grujić, „niti povijesni niti ekonomski razlozi ne mogu do kraja objasniti intenzitet ladanjske izgradnje koji je dostignut

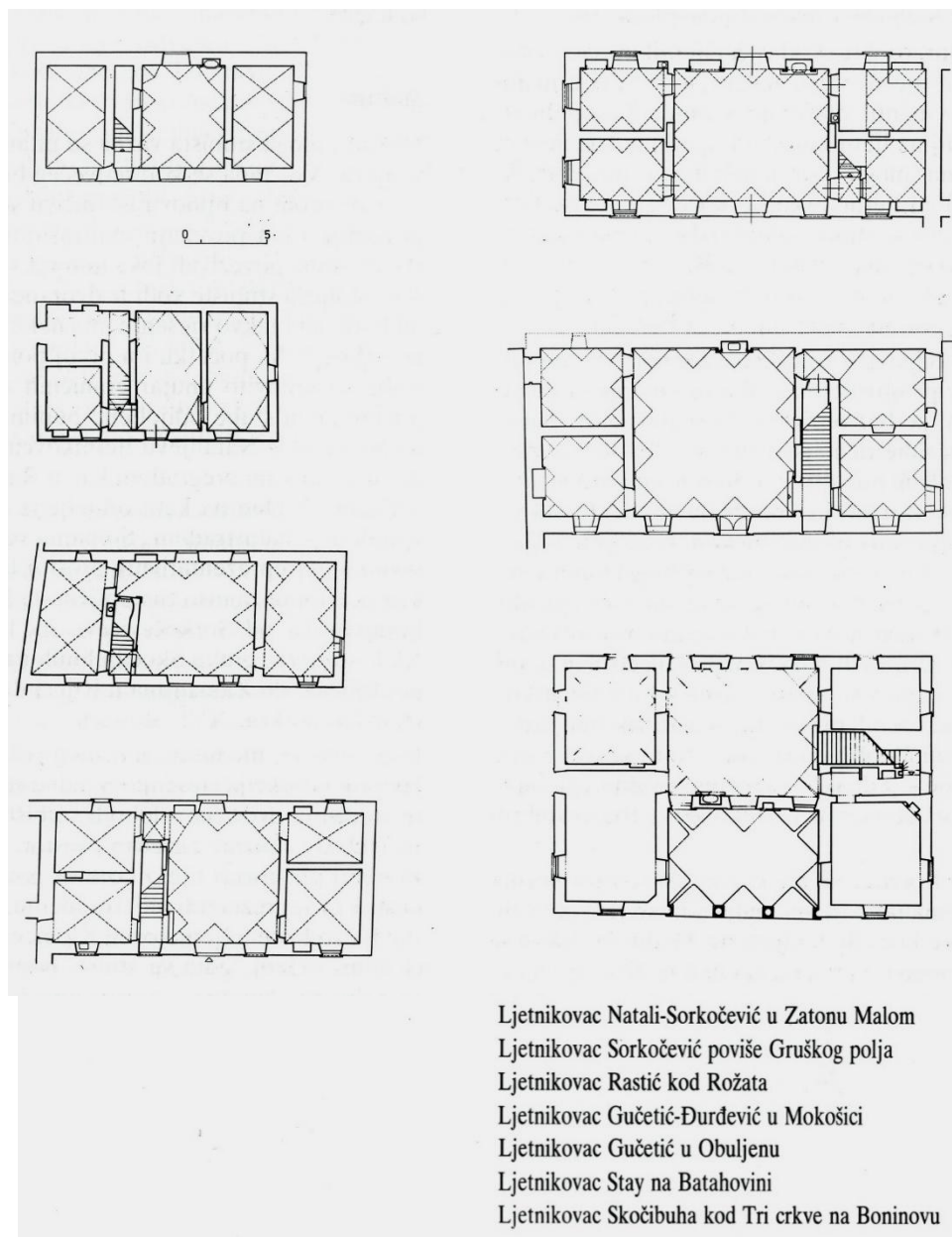
u XV. i XVI. stoljeću. Može ga objasniti jedino novi svjetonazor koji u tim stoljećima mijenja okolice i drugih velikih gradova. Dubrovnik XV. stoljeća mnogostrukim vezama ulazi u kulturni prostor širih razmjera. Pomorske i trgovačke veze pridonose stvaranju intelektualnih i umjetničkih veza – unošenju u srednjovjekovnu sredinu novih ideja i umjetničkih shvaćanja. (...) Svojim dominantnim položajem, svojom arhitekturom i vrtovima, ljetnikovci su se izdigli iznad puke gospodarske funkcije. Obrada zemlje pa i osobni rad na njoj dobivaju uzvišeni moralni smisao, a stanovnici grada seoski prostor i život u njemu smatraju ispunjen novim vrijednostima, nadasve idiličnim.“

Zapažena je i «mala mjera», ali velika gustoća dubrovačkih ljetnikovaca, kao važna osobina njihove arhitekture, koja je određivala i karakter dubrovačkog pejzaža.¹⁸ Održavanje raspršenih posjeda motiviralo je manje gradnje. Ipak, kad čujemo da su u prvoj polovici XVI. stoljeća Sorkočevići imali čak pet ljetnikovaca samo u Gružu (dakako u izvornom, širem teritorijalnom okviru koje je on tada obuhvaćao), vjerojatno nije riječ o istoj užoj obitelji, premda su mnogi imali više takvih sklopova na raznim stranama. Važno je osobito istaći da promjene stilova nisu nužno pretpostavljale i bitne promjene osnovne arhitektonske i prostorne sheme dubrovačkih ljetnikovaca. Dapače, neki su postali – argumentirano i s nizom primjera dokazuje opet Nada Grujić – modelom za izgradnju cijelih naselja (Lopud i Cavtat u XVI. stoljeću), ili obitavališta nekih društvenih kategorija (kapetanske kuće na Pelješcu u XVIII. stoljeću).

Veliki broj dijeli zajednički arhitektonski tip tlocrta u obliku slova L položen zajedno s vrtovima unutar strogo ortogonalnog rasporeda. Tvore ga jednokatna ladanjska kuća, jednostavne kubične forme, na koju se okomito naslanja krilo s terasom pod kojom se može naći orsan, cisterna, mlinica za masline i razne ostave. U jasnoj, jednostavnoj povezanosti svih svojih dijelova, okupljeni su uz ljetnikovac s terasama i ložama vrtovi sa šetnicama pod

¹⁸ Razmišljajući o psihološkoj motivaciji gradnje, razvoja i održavanja ovih ljetnikovaca tijekom nekoliko stoljeća, poznavajući ponešto prilike pod konac Republike, čovjek možda mora, međutim, uzeti u razmatranje i trpke rečenice jednog Tome Basiljevića: „*Napokon, ipak je istina da i u velikim i u malim gradovima biće koje misli postaje sito mnogih stvari i mnogošto ga može unesrećiti. Bilo bi, dakle, zanimljivo ozbiljno ispitati kako čovjek bilo kojeg staleža, dobi i položaja, koji ima srca i duha te profinjeni takt, može izbjeći sva ta zla i nije li, možda, bolje buci i pokvarenosti velikih i zagrižljivosti i sramotnom životu malih gradova pretpostaviti korisnu i radnu samoću seoskog života.*“

odrinama s drvoredima vitkih stupica pod vinovom lozom ili miomirisnim biljem, česmom i kapelama, a oni pri moru s ribnjakom i orsanom za čamce. Na terasi su pak često kapelica i paviljon.

Koliko na ravnici i uz morsku obalu, jednako su zanimljivi ljetnikovci izgrađeni u širinu na padinama uređenih terasama. Kod njih ogradni zidovi, i kad su visoki kao na Gornjem i Srednjem Konalu, ne zaklanjaju vidike i još su izravnije povezani s krajolikom.

Dojam koji su izazivali bio je u pravilu praćen ushitom. Godine 1440. Filip de Diversis opisuje Gruž kao prostranu sigurnu luku koja je unaokolo okićena mnogim plodnim vinogradima, veličanstvenim palačama i divnim vrtovima. U latinskoj pohvali Dubrovniku, humanist

Mihajlo Marul piše kako ga u dubrovačkom kraju »zanosi opora snaga mjesta svladana radinošću i stijenje naprednim radom ljudi pokoreno».

S obje strane Rijeke dubrovačke, veli, pružaju se lijepi vinogradi i privatne kuće s vrtovima. Rijeka dubrovačka bijaše osobito omiljeno ladanje dubrovačke vlastele, oko čijih se ljetnikovaca razvilo deset naselja. U humanističko doba tu se probudio Triton s nimfama, Držićeva Tirena. U krajoliku nemirnih suprotnosti između hrapave planinske goleti i jezerskog mira, sa jutarnjim suncem koje nije rezervirano samo za ranoranoce, podignuti su neki od najljepših dubrovačkih ljetnikovaca s bujnim perivojima.

Neodvojivo jedinstvo arhitekture, vrtova i krajolika koje su u njima ostvarilo – ponajviše trijemovima i lođama – bilo je ujedno „i smisao njihova nastanka, postojanja i opstanka. Stoga je opravdano govoriti o arhitekturi vrta koji predstavlja dio arhitektonske zamisli cjeline ljetnikovca.“ Iz preostalih primjera zaključuje se da su dubrovački renesansni ljetnikovci bili i u europskim okvirima iznimna pojava po načinu povezivanja arhitekture i nature (vrtova i krajolika). U praksi se ta odlika ljetnikovaca zanemarila: u pravilu se nisu u cjelini očuvali ni njihovi vrtovi ni okolni krajolik, niti je „zaštićeni krajolik“ Rijeke dubrovačke postao više od fraze kojom ga se opjevalo. Ipak, valja priznati da je taj krajobrazni aspekt ljetnikovaca počeo propadati mnogo prije našeg vremena. Danas su u Rijeci na njenom

morskom faciesu sačuvane još samo molekule izvornog krajolika, na primjer igalo koje je formirao potok Kitoš (dobrim dijelom danas betonskog korita), dočim se najveći dio kontakta s morem pretvorio u amorfni rub kopna, s tendencijom daljnjeg nasipavanja.

Što se pak vrtova tiče, mnogi su izgubili izvorni karakter već u 18., nadasve u 19. st. kada se njihovi vlasnici kapriicioznost engleskog vrta preferirali simetrično uređenom renesansom vrtnom parteru. (Možda se u tome može vidjeti – više od odjeka mode – odraz melankolična osjećaja da je njihov svijet ostao bez središta. Oblikovanje prostora uvijek je psihološki motivirano.)

Mnogo se pisalo o nestanku dubrovačke ladanjske kulture – od uništavanja u provali ruske i crnogorske vojske i hajdučije 1806. i gospodarske propasti dubrovačkog plemstva i novih socijalnih tendencija iz zadnjih desetljeća. Odavno su utrnuti ideali antičkog i renesansnog otiuma i ideala vezanih uz moralni smisao koji daje život u prirodi. Brojni opisi koji su nam se sačuvali izazivaju danas gotovo nevjericu kada ih čitamo u ambijentu najčešće transformiranih, zapuštenih ili čak porušenih ljetnikovaca. A, čini se, ne piše im se dobro ni prema aktualnim prostornim planovima, unatoč mlakim deklaracijama o potrebi njihove

obnove. Svaki ljetnikovac bi mogao ispričati vlastitu priču o svom propadanju. A razlozi propadanja nikad nisu bili u njihovoj arhitekturi.

Možda nešto govori činjenica da se tek u ovoj studiji po prvui put donosi Karta rasprostranjenosti ladanjskih objekata na užem gradskom prostoru Dubrovnika, dakle do "Biskupije", kod sv. Jakova istočno od grada, do Bobaljevićevog ljetnikovca na sjevernom ulazu u Rijeku dubrovačku – nazvanih njihovim uvriježenim imenom, njih 126 !

Unutar fonda ljetnih dvoraca i vila koje smo imali prilike detaljno obići tijekom rada na studiji, nekoliko ih zaslužuje pažnju, kao sklopovi koji bi mogli i trebali dobiti novu namjenu, nakon što se *lege artis* obnove.

Bilo je u zadnjih dvadesetak godina više prijedloga za obnovu barem nekih od ljetnikovaca. U Rijeci se pažnja usmjeravala prvenstveno natri ljetnikovca: Rastićev ljetnikovac u Rožatu, Gučetićev ljetnikovac u Obuljenu (Lazarović) i Gučetić-Đurđevićev ljetnikovac u Mokošici (Giorgi) koji su svi u vlasništvu grada Dubrovnika. Svi ovi ljetnikovci, pored centralne zgrade imaju veći ili manji perivoj, te pomoćne zgrade, orsane i sl. Svi su stradali u Domovinskom ratu i uglavnom su zapušteni i bez posebne namjene.

Recentne španjolske prijedloge nećemo komentirati, ali, zanimljiva analiza koju je proveo splitski arhitekt-konzervator Ivo Vojnović trebala je, primjerice, provjeriti mogućnost njihove rekonstrukcije za potrebe realizacije umjetničko-psihoterapijskog rezidencijalnog centra za ovisnike o drogama. Prema programskom zadatku kojeg je sastavila gđa Sonja Barač Rudynski, naručitelj te analize i voditeljica budućeg centra, bilo je potrebno provjeriti mogućnost organizacije i smještaja za 25 štićenika, kao i petnaestero zaposlenika (ravnatelj, psiholog, terapeuti, liječnici, pomoćno osoblje i sl.). Terapija se trebala provoditi umjetničkim angažiranjem štićenika... Taj bi centar bio prvi takve vrste u Hrvatskoj, odnosno peti u svijeta. U pobudama koje su se isticale prema gradskoj upravi stajalo je: "Pored toga što bi se otvaranjem ovog centra dobila na određeni način i svjetska ekskluzivnost jer bi klijenti bili visoke platežne moći, dobila bi se i besplatna mogućnost liječenja branitelja s dubrovačkog područja koji nisu u mogućnosti sami snositi troškove liječenja." Naravno, mogli bismo se pitati kakva bi učinka na spomenutu vrstu korisnika imala melankolična narav ambijenta Rijeke oko Rožata... Bilo kako bilo, ove analize ponovno se aktualiziraju sada kada dubrovački gradonačelnik snažno zagovara njihovu obnovu.

- **Ime spomenika i lokacija**

- Ljetnikovac Rastić "Donovina", Rožat**

- čest. zgr. 58, 59, 60, čest. zem. 359, 361, 363 k.o. Rožat

- **Stupanj zaštite: PZ**

- KLASA:UP/I-612-08/06-05/9002

Rastićev ljetnikovac u Rožatu izgrađen je u blizini ušća rijeke Omble u 15. st. u duhu čiste renesanse, kao jedan od onih dvoraca »sazidanih na vodi«, kako će kazati već Dinko Ranjina. Baš taj tip vjerojatno je najoriginalniji doprinos dubrovačke ladanjske arhitekture, a paralele mu se nalaze – ali iz kasnijih vremena – samo na obalama nekih kanala u okolici Milana i na obalama jezera Lago di Como, Lago di Garda, Lago Maggiore, i na Brenti, makar su tu, zbog

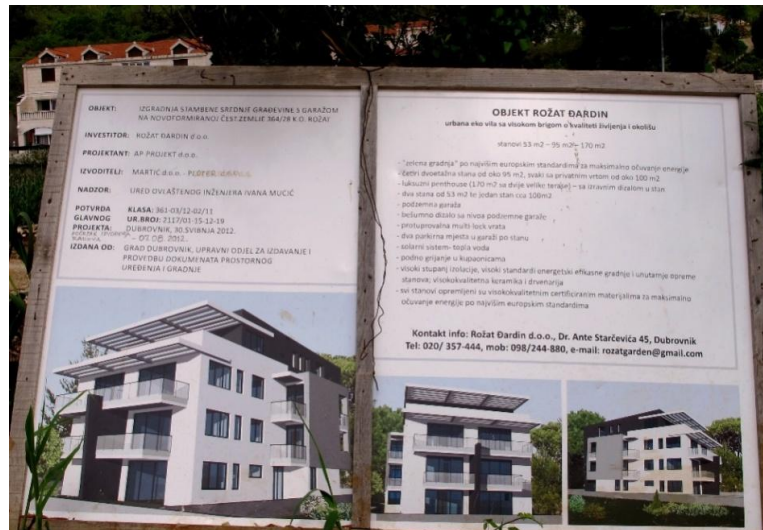
promjenljiva vodostaja, vile građene na visokim podnožjima, te se danas nalaze udaljene od vode.¹⁹

Rastićev ljetnikovac u jednom svom dijelu barokiziran je 1678, nakon velike trešnje. Sastoji se od glavne zgrade veličine 20 x 8 m, visine prizemlja i kata, ukupne bruto površine 320 m². Okomito na nju izgrađen je cijeli niz pomoćnih prostorija s ulaznim trijemom. Niz završava orsanom kojeg, za razliku od ostalih ljetnikovaca, cesta nije odvojila od vodenog zrcala. Iznad ovih čvrsto svođenih prostorija, prostire se široka terasa, šetnica koja je nekad završavala

¹⁹ Ipak, iz vida ne bismo trebali ispustiti i zanimljiva zapažanja N. Grujić: "Postoje razlozi da u vezi s dubrovačkim spomenikom i ljetnikovcima na obalama Bospora, zvane *yali*. Najstariji sačuvani, od drva, iz XVII. stoljeća pokazuju da se tradicija takvih rezidencija održala sve do našeg stoljeća. *Yali* rastvorenih pročelja, sa spremištima za barke, paviljonima, česmama i bujnim vrtovima svjedoče da se arhitektura nigdje nije stopila s vodom kao na obalama Bospora. Usporedba s ovim građevinama, koje se nama danas čine udaljenijima nego su to, zapravo, u vrijeme gradnje dubrovačkih ljetnikovaca bile, nameće sagledavanje njihove uloge i u oblikovanju krajolika. Prikazi obala Bospora iz XVIII. stoljeća začudno prizivaju neke sad već izgubljene, ali svojedobno dominantne značajke dubrovačkoga priobalnog pejzaža: Gruža, Rijeke dubrovačke, Zatona." Jednako tako bismo trebali u misli prizvati i aleksandrijske palače koje su se zrcalile na kanalima Nila, od kojih je također ostao poneki trag.

paviljonom. Površina pomoćnih prostorija iznosi gotovo 500 m², terase 430 m², a nekadašnjeg paviljona 70 m². Čitavi posjed, koji je ograđen kamenim zidom ima površinu od oko 3510 m². Površina triju vrtova iznosi 2850 m². Ljetnikovac se nalazi u području u kojem donedavna nije bilo novijih gradnja, pa je očaravao intimnošću i nesmetanim izlazom do sjevernog rukavca rijeke Omble. Međutim, cijeli prostor dugogodišnjim neodržavanjem zarastao u visoku vegetaciju i šaš, a zbog neodržavanja kanala teren je trajno plavljen. Tijekom Domovinskog rata središnja zgrada je pogođena granatom posred krova. Takvo stanje i dugogodišnja napuštenost na svoj način je omogućila cijelu gamu devastacija. (Pored krađe niza dijelova arhitektonske opreme, u vrtu su kameni stupovi namjerno uništeni i polomljeni.) No, unatoč svemu, Rastićev ljetnikovac još uvijek može uskrsnuti svojom izvornom ljepotom.

Nažalost, u njegovoj se neposrednoj blizini upravo podiže prvi od tri stambena objekta, koji svjesno i bezočno uzurpira njegov pogled, pa i njegove vrtove. Time mu se bitno mijenja kontekst. Još jednom postajemo svjesni da se vrhunski spomenici ne mogu štititi samo registracijom njegovih vanjskih zidova, nego barem u širokoj buffer zoni. (Čini se pak da sam ljetnikovac nikad nije bio službeno uveden u registar spomenika, što dakako ne razrješuje odgovornosti arhitekta novih vila u blizini !)

• **Ime spomenika i lokacija**

Gučetićev ljetnikovac u Obuljenu – Lazarević – Zbutega

čest. zgr. 15/1, čest. zem. 551, 554, 623, 708/1, 710/1, 713, 715, 716, 718/2, 719, 721/2, 722, 916/2, 3, čest. zgr. 15/2, čest. zem. 624/1, 625/1, 625/2, 626, 708/2, 709, 710/2, 711, 712, 714, 717, 718/1, 721/1, 916

k.o. Obuljeno

• **Stupanj zaštite:** RST1184

Ljetnikovac Klementa Gučetića podignut je u drugoj polovici 16. st. u predjelu zvan Obuljeno. Bruto površina unutrašnjosti same zgrade iznosi 480 m². Okomito na nju smješteno je krilo s pomoćnim prostorima, cisternom i orsanom, te s terasom poviše. Površina pomoćnih prostorija iznosi 240 m² kao i terase iznad njih. Posjed, ukupne površine 4000 m², uokviren je zidom. Površina vrtova, unutar kojih su šetnice sa stupovima za odrinu, iznosi oko 3 500 m².

Glavna zgrada je teško oštećena i bez krova, posve devastirane unutrašnjosti. Cesta je definitivno odvojila spoj ljetnikovca s morem. Okolni prostor je gradnjom velikog naselja izgubio izvorni ugođaj, makar bi mu visoko zelenilo i obnovljen vrt mogao vratiti djelić intimnosti.

Neobično je da ni nakon četrdesetak godina otkako je izgrađena nova Mokošica, kao soc-realistički planirano satelitsko naselje Dubrovnika, nije oblikovan kulturni centar unutar ljetnikovca koji se pod njom nalazi, na obali mora do koje 12 000 stanara tek odnedavna može sići po kakvom-takvom puteljku.

Na ovom mjestu možemo samo aktualizirati prvi poticaj za preuređenje ljetnikovca u kulturni centar koji je prije dvije godine iznijela "Inicijativa Centar za kulturu življenja- Društveno

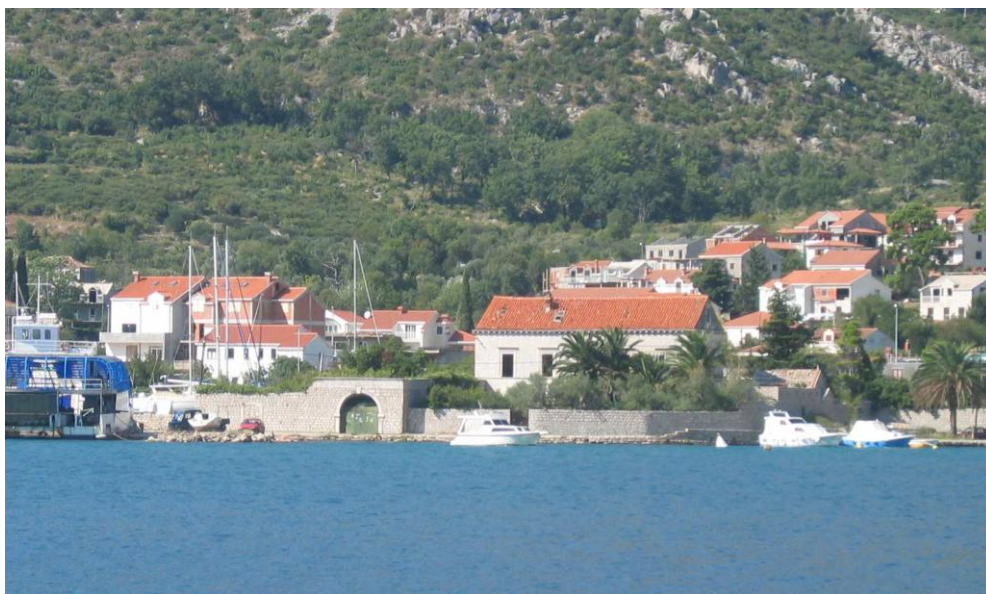
kulturni centar Mokošica“, uz podršku znatnog broja istaknutih pojedinaca, udruga... Kao što veli jedan od potpisnika tog prijedloga: „To je jedini način zdravoga odgoja djece tog pseudourbanoga konglomerata i jedini jamac opstanku ljetnikovca. Mislim da bi svaka druga namjena na tome mjestu bila promasena i za spomenik i za njegove najbliže susjede - stanovnike Mokosice.“

Od spomenutih ljetnikovaca, ovaj je najjužniji. Predjel oko njega uneređen je manjim obiteljskim kućama, gatom od zemljanog nasipa, prostorom u kojemu se deponiraju napušteni brodovi.... Distinktivnost ljetnikovca i ovdje donekle čuva visoka vegetacija. Ljetnikovac je podignut u drugoj polovici 16. st. Glavna zgrada ima ukupnu bruto površinu od 532 m². Istočno od zgrade podignuto je spremište veličine 45 m² iznad kojeg je manja terasa veličine 72 m². Pomoćni prostori, cisterna i orsan na zapadnoj strani imaju dodatnih 240 m². Iznad ovih prostora je terasa iste površine. Ukupni posjed veličine je oko 1 900 m² od čega na vrtove otpada oko 1 500 m². I ovdje je cesta presjekla direktnu povezanost orsana i mora.

I ovaj je ljetnikovac stradao u ratu. Oštećeno mu je krovšte, unutrašnjost potpuno devastirana. Sa unutarnjeg stubišta ukradena je kamena kolonada ograde. Vrt je potpuno zapušten i zarastao. Sve su ovo problemi manji od problema izrazite nestabilnosti nosiva tla, uslijed koje su uzdužni nosivi zidovi pročelja (naročito na stražnjoj, sjevernoj strani) izvan osi i izvitopereni.

Ljetnikovac Gučetić-Đurđević u Mokošići

GRUŠKI LIETNIKOVCİ

"U Gružu se iskrcavaju putnici i istovaruje roba jer je ovdje lakše pristati nego u samom gradu: zaljev je dublji i zaštićeniji i položaj mnogo povoljniji. U Dubrovniku su usidreni samo ribarski čamci i brodice obalne plovidbe: luka je previše izložena jugoistočnim vjetrovima. Očito je da se taj grad, nekoć toliko značajan zbog svoje trgovine, koji je odigrao tako važnu ulogu da je u jednom trenutku uspio izazvati zavist Venecije, trebao podići u Gružu umjesto da se stisne između mora i stjenovitih planina koje ga okružuju i osuđuju da vječno ostane u istim granicama. Prvi Dubrovčani su teško dostupno mjesto izabrali iz opreza; kasnije, kada su uzastopne katastrofe stanovnike primoravale da obnove grad, već su bili toliko vezani uz svoje domove da nisu htjeli napustiti prvobitni položaj, premda su na samo par koraka imali idealno mjesto na kojem su mogli podići grad koji bi doživio procvat." (Charles Yriarte)

Razmišljanje francuskog pisca i crtača, avanturiste, ne bi nam danas trebala biti neobična. Dapače, pravo je pitanje – koje dosad nije bilo na pravi način postavljeno – kako to da je Dubrovnik nastao na uskoj kamenoj litici, koja se jedva drži za kopno, umjesto u priostranom zaštićenom Gruškom zaljevu. Područje Gruža, kao distrikta (kotara) Astoreje, spominje se pod nazivima Gravosa, Gravossium, Gravoium, Grausium, a izvodi se iz grčke riječi *grausion*. Ipak, čini se da bi filolog–lingvist Orsat Ligorio mogao biti bliži istini, kada iz imena Gravose izvlači ime Raguse ! Njegovi argumenti još više ističu važnost te luke koja je Dubrovniku bila što Pirej Ateni, Ostia Rimu ! (Zapravo, sve upućuje da bi mu arheolozi trebali pridati znatno veću pažnju nego dosad. Teško je, na primjer, vjerovati da se u gruškom zaljevu ne bi našlo tragova antičkih villa rustica...)

Prvotno mu je ime obuhvaćalo golem prostor od rta Kantafiga i pod hrptom brda Nuncijate, Srđa, Bosanke i Žarkovice, sve do nekadašnjeg benediktinskog samostana i crkve sv. Jakova u Višnjici na istoku, naravski i s čitavim Lapadom i Montovjernom. U jednoj odluci Maloga vijeća iz 1319. g. zapisano je kako se područje Gruža prostire od vrata Od Pila do Kantafiga. Statut iz 1272. spominje Gruž koji obuhvaća čitav Lapad i uvalu Sv. Martina kao jednu jedinstvenu luka :*Totum Gravossium cum Lapido et s. Martino est unus portus.*

No važnije nam je što prvi opširniji dokumenti iz 14. i 15. stoljeća usporedo spominju u Gružu i gradnju brodova i agrarna imanja s kućama, kulama i crkvicama. Osobito nakon 1525., kada je dubrovačka vlada donijela odluku o izgradnji velikog brodogradilišta u Gruškoj luci, pratimo rast čitave uvale kao goleme brodograđevne zone, s čak 9, neki vele i 12-13 brodogradilišta u kojima je moglo u apogeju dubrovačke mornarice sredinom 16. stoljeća raditi i 1000 kalafata. Najstariji Gruški škver ili “škar”, u lokalnom izričaju, prostirao se od posjeda vlastelina Krista Kabužića prema Kantafigu – zapadno od zgrade bivšeg željezničkog kolodvora. Do kobne 1667. g. s navoza gruških brodogradilišta porinuto je oko 600 većih i 300 manjih brodova koji su znali ići ne samo do Crnog mora i Gibraltara, nego i do Indijskog oceana i Amerike.²⁰ Važno je istaći: taj radnički milieu nije nimalo smetao vlasteli da

²⁰ Sjajan opis, u kojemu porinuće nove galije u more dobiva gotovo sakralnu dimenziju, donosi dubrovački povjesničar-dominikanac Serafin Razzi: “U Gružu se uglavnom grade brodovi, zbog udobnosti smještaja i zbog toga što ih je s plaže lako otisnuti, porinuti u more kad se završe, jer je more duboko, a obala nagnuta. Rekoh uglavnom, zbog toga što se lađe prave i u Dubrovačkom primorju, na Lopudu, u Cavtatu i drugdje, ali na tim ih mjestima nije tako lako porinuti u more, već ih vrlo često valja drugim brodovima i dizalicama spuštati, a zapravo dizati jer je obala ravna. U Gružu, međutim, čim se blagoslove (a ta časna dužnost blagoslova, po običaju, pripada braći Sv. Križa), čim se odriješe konopi što ih drže, poput mladih nevjesta, teške i svečane, same, uza zvuk trublja i

uokololuke izgradi dvadesetak ljetnih dvoraca i vila. (Riječ je o istom „promiskuitetu“ ladanjskih i industrijskih funkcija u istom prostoru, što smo već notirali na Pilama.) Živost današnje Gruške luke, dakle, nipošto ne isključuje, dapače potiče čuvanje, odnosno potpunu rehabilitaciju ladanjske oaze kakav je bio, primjerice, Gundulićev sklop.

Zaključimo : možda nismo dobri u dugoročnim odlukama (a baš bi takvi trebali biti planovi), možda nam je teže nego ikad definirati svakodnevnu sreću, pa i što nas je jednom činilo sretnim, ali srećom imamo podsjećanje na vremena kada je to ljudima bilo jasno:

sav Gruž je ukrašen lijepim kućama, vrtovima, voćnjacima, česmama, potocima, oranžerijama, citronerijama i šipcima kojih, uvijek ima u sezoni (L. Bordier, 1604)

Griješi tko misli da sretno živi u gradu. Neka dođe ovamo, ovo će mu mjesto pružiti prave užitke (pisalo je na Gradićevu lapadskom ljetnikovcu iz XV. stoljeća).

- **Ime spomenika i lokacija**

Ljetnikovac Paladina Gundulića (Kesterčanek), Gruž

Područje unutar prostornih međa u potpunoj zaštiti povijesnih struktura (zona A) i odnosi se na č. zgr. 179, 180/1, č. zem. 371, a u djelomičnoj zaštiti povijesnih struktura (zona B) označenih kao č. zgr. 178/1, 178/2, 178/3, 180/2, 181, 408, 409/1, 409/2, 811, 812, 1027, 1028, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1074, 1075, 2514, čest. zem. 364, 366/1, 366/2, 367, 368/1, 368/2, 370, 372/1, 372/2, 372/3, 373/2, 373/3, 373/4, 1171 k.o. Gruž

- **Stupanj zaštite: PZ**

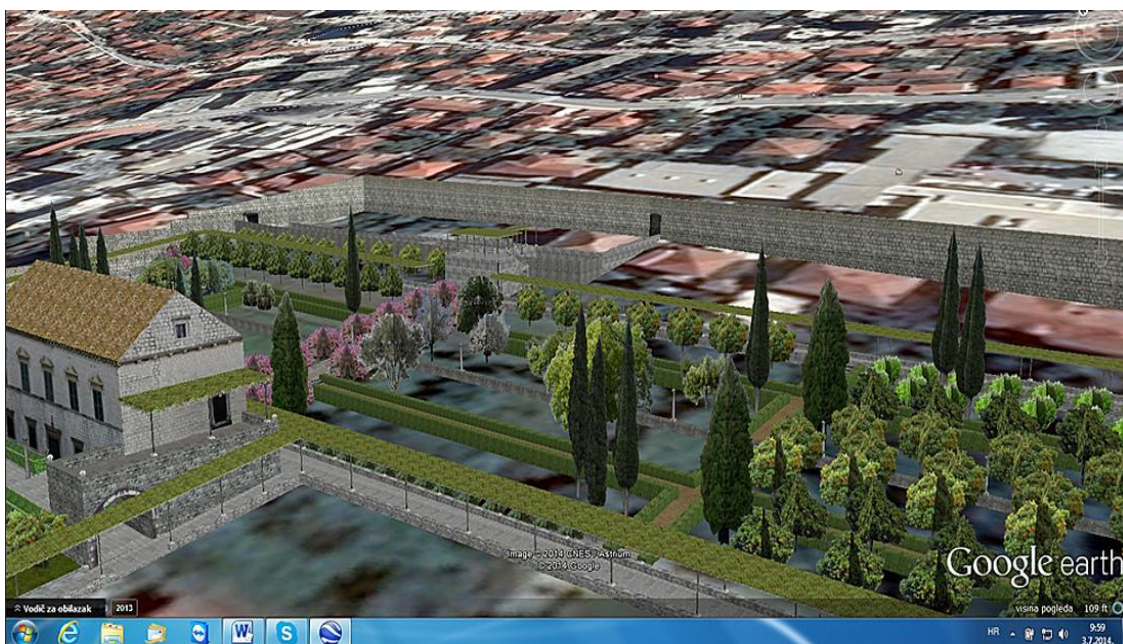
Konzervatorski odjel u Dubrovniku KLASA: UP/I-612-08/08-05/06

Dubrovnik 04. travnja 2008 do 04. travnja 2011.

bubnjeva, odlaze ususret svome moru, svome zaručniku. Ali neka nitko ne pomisli da se u Gružu, samo zato što se tamo prave brodovi, nalazi obilje šuma ili drveća. Naime, dubrovačko jej područje posve blizu obale, gotovo sasvim kamenito, lišeno drveća i šuma. Ali materijal i drvo za rečenu gradnju dovoze se, ponajviše svetoga brda Gargana ili Sant'Angela, iz Apulije. Ondje se sijeku veliki stari hrastovi (jer Dubrovčani svoje snažno, trajno brodovlje izrađuju uglavnom od toga drva) pa se režu na komade i velike daske, a zatim prevoze morem. I iz Rijeke dovoze građu, ponajviše za jarbole i lantine.”

Osobitu pažnju, pored niza drugih – prije svega Sorkočevićeva (HAZU) u Lapadu – izazvao nam je **Gundulićev (Kesterčanek – Lasić) u Gružu**. Venecijanski plemići Giovanni Battista Giustiniano i Anzolo Diedo, koji su kao sindici boravili 1553. u Gružu, opisali su, po svemu sudeći, ljetnikovac Petra Sorkočevića, točno preko puta Gundulićevom, kao »sjajnu palaču jednog dubrovačkog plemića na morskoj obali, koja se ujedno naslanja na hrbat brijega, a ukrašavaju je veoma ugodan perivoj pun mirta, čemina, lovora, različitih a i običnih stabala. Tu su dvije česme posve pitke vode izdjelane da ukrasuju perivoj i da služe palači. Tik do njih je ribnjak u koji ulazi more ispod zidova koji ga okružuju.« Najveći ribnjak od svih gruških ljetnikovaca imao je upravo ovaj koji je iza 1527. počeo graditi Đivo Gundulić. Kad je zasjao i s golemim vrtovima procvjetao, mogao je u njemu 1556. ugostiti nadbiskupa Beccadellija da se tu oporavlja nakon preboljene bolesti, gdje je taj prijatelj Michelangela (kojega je sam pak pozivao u goste u svoj šipanski ljetnikovac, tada još u izgradnji) zaista mogao uživati. Ovdje se, po svoj prilici, prije nego u Trstenom, mogao voditi i *Razgovor o ljepoti*, između dviju znamenitih Dubrovkinja, Marije Gundulić (Đivove kćeri, poslije udane za Nikolu Gučetića) i Cvijete Zuzorić.

Ljetnikovac je sredinom 17. st. prešao u vlasništvo Pucića. Bersa opisuje njegov status oko 1900-tih: „Veliki dvor, koji se na Batali ogleda u tihom gruškome moru, pripadao je Lucu Pozzi; to je lijepa četvrtasta zgrada. Dvorac kasnije postade ljetnikovac učitelja i đaka slavnoga »Collegium Ragusinum«, zatim vlasništvo Otaca Piarista, najzad u moje vrijeme njegov je vrt služio poljodjelskoj školi, kojom je upravljao njen zasnovatelj barun Frano Ghetaldi-Gondola.“

Ne tako davno, koristio se kao otvorena pozornica za Vojnovićevu predstavu "Na taraci" u sklopu Dubrovačkih ljetnih igara.

Sve nas upućuje da spomenike poput ovoga proučavamo kao prošlost. U tom su slučaju mrtvi, kao akademski tekst. Dovoljno je pogledati rekonstrukcije njegovog izvornog izgleda. Ne treba biti Japanac, koji vjerojatno njegov renesansni duh mogu bolje pojmiti od nas danas, pa da uvidimo da je obnova njegovih vrtova urgentna stvar. Kad se to – uvjereni smo u tu nužnost – dogodi, čudit će se što se to nije desilo mnogo ranije, baš kao što se danas čudimo što je netko mogao ne samo pomisliti nego i planirati, ozakonjenim arhitektonsko-urbanističkim planom, da se posiječe orijaška azijska platana na Brsaljama, stara dvjesto godina. Ako je išta dobro u novim planovima za pretvaranje Gruža pomjeri „novog identiteta dubrovačkog Waterfronta“ (splitski Urbos 2010), onda je to ideja da se u Solskoj bazi oblikuje nova gradska tržnica. Dakako, pod pretpostavkom da odseli iz prostora nekadašnjeg Gundulićeva renesansnog ribnjaka (nasutog 1938.). Preseljenje tržnice omogućilo bi da se ozbiljno razmisli o obnovi ribnjaka i vrtova iza sklopa ljetnikovca.

Naši razgovori s današnjim vlasnicima ljetnikovca otkrivaju da su oni posve otvoreni modelima njegove obnove i održavanja kakve savršeno uspješno godinama promovira engleska zaklada The National Trust; o čemu ovdje ne treba dodavati ni riječi osim da svim ovdje spomenutim ljetnikovcima – a riječ je redom o paradigmatiskim primjerima najboljega što je dubrovačka i hrvatska renesansna arhitektura svijetu dala – ne treba izmišljati namjene daleko od one koju su izvorno imali. Oni su svojim volumenom, nadasve vrtovima iz kojih se i danas pružaju krasni vidici, najbolji nositelji informacija o apogeju dubrovačke povijesti i ljudi koji su je stvarali.

Obilazak ovih ljetnikovaca ne bi se mogao ničim mjeriti. Ovdje spomenutim, koji tek čekaju obnovu, valja pribrojiti one koji su u dobrom ili čak veoma dobrom stanju, poput ljetnikovaca Stay i Bunić-Kabužić na Batahovini, te Sorkočevićeva u Lapadu kojeg treba otvorenim očima paziti s obzirom na teško shvatljive, nažalost već planski kodificirane, najave „korekcije obale“ pred njim.

- **Ime spomenika i lokacija**

Ljetnikovac Petra Sorkočevića, Lapadska obala 5, Lapad

čest. zgr. 305, 306, 307, čest. zem. 981,982, 983, 984/2, 988/1, 984/1, 987, 980, 985 i 1238
k.o. Gruž

- **Stupanj zaštite: RST 1215**

Sorkočevićev ljetnikovac, paradigma čitavog niza drugih, sagrađen je do 1521. g. u prijelaznom gotičko-renesansnom stilu, u kojem su zidane najznačajnije onodobne dubrovačke građevine - Knežev dvor, Vijećnica i Divona. Njegova tlocrtna dispozicija, organizacija vrtnih površina, visoki ogradni zid sa simboličkim kruništem umnogome omogućava da se rekonstruira izgubljeni sloj ladanjske arhitekture 15. stoljeća: ribnjak (stariji od samog ljetnikovca) nije u izravnoj vezi s trijemom; trijem nema ulogu prelaznog elementa između volumena zgrade i vrta koji je zasađen sa strane ljetnikovca; maleni zaštićeni vrt s kapelicom ispred lože nalik je srednjovjekovnom "giardino pensile"; ni jedan od portala ne korespondira s nekom od vrtnih staza pa je izostalo za renesansu karakteristično povezivanje na razini prizemlja što, međutim, kompenzira prostrana terasa pred ljetnikovcem, otvorena prema moru, terasa koja je izvorno svršavala s paviljonom. Na nju se (a ona je ujedno

pokrov cisterne i orsana) pristupa kroz monumentalnu triforu izravno iz velike dvorane na katu. Ali, ono što Sorkočeviću vilu čini izuzetnom u usporedbi s drugim dubrovačkim ljetnikovcima jest aneks stražnjeg krila s ložom, s prozorima na zidu koji je zapravo kulisa.

- **Ime spomenika i lokacija**

- Ljetnikovac Stjepović – Skočibuha, Boninovo**

čest. zgr. 164, 165, čest. zem.1082, 1083 k.o. Dubrovnik

- **Stupanj zaštite: PZ**

KLASA:UP/612-08/07-05/9042

U samom Gradu, u prvom bi redu trebalo obnoviti neshvatljivo zapušteni **ladanjsko-rezidencijalni dvorac Vice Skočibuhe kod Tri crkve**. Riječ je o sklopu koji tipološki odudara od čitave serije dubrovačkih renesansnih ljetnikovaca. Volumen mu je posve slobodno postavljen u prostor, na umjetno izgrađenoj terasi, rastvorivši se simetrično na pročelju, začelju i bočnim fasadama. Njegovo trodijelno pročelje komponirano je s dvije lođe po sredini. Ne opisujući njegovo današnje stanje ni stanje terasa i vrtova, treba ustvrditi da je – s obzirom na izrazitu arhitektonsko-povijesnu i urbanističku vrijednost, te činjenicu da je u javnom vlasništvu i u javnoj funkciji – imperativ da se njegovoj obnovi pristupi možda i kao prvom u nizu najavljenih obnova.

Ljetnikovac je gradio (punih 14 godina, sam ga ne dovršivši) Vice Skočibuha, jedan od najistaknutijih likova dubrovačkog pomorsko-trgovačkog businessa, čiji život zaslužuje čitav roman, ovjekovječen na glasovitoj oltarskoj pali “Silazak Duha Svetoga” koju je naručio u Santi di Tita.²¹Za svoj ljetni dvorac kod Tri crkve Vice je birao položaj s velikom pažnjom. Smještaju vile posvećivala se u renesansno doba posebna pozornost u praksi kao i u traktatistici, dakako pozivom na antičke uzore, i to ne samo kao tehničkom i formalnom

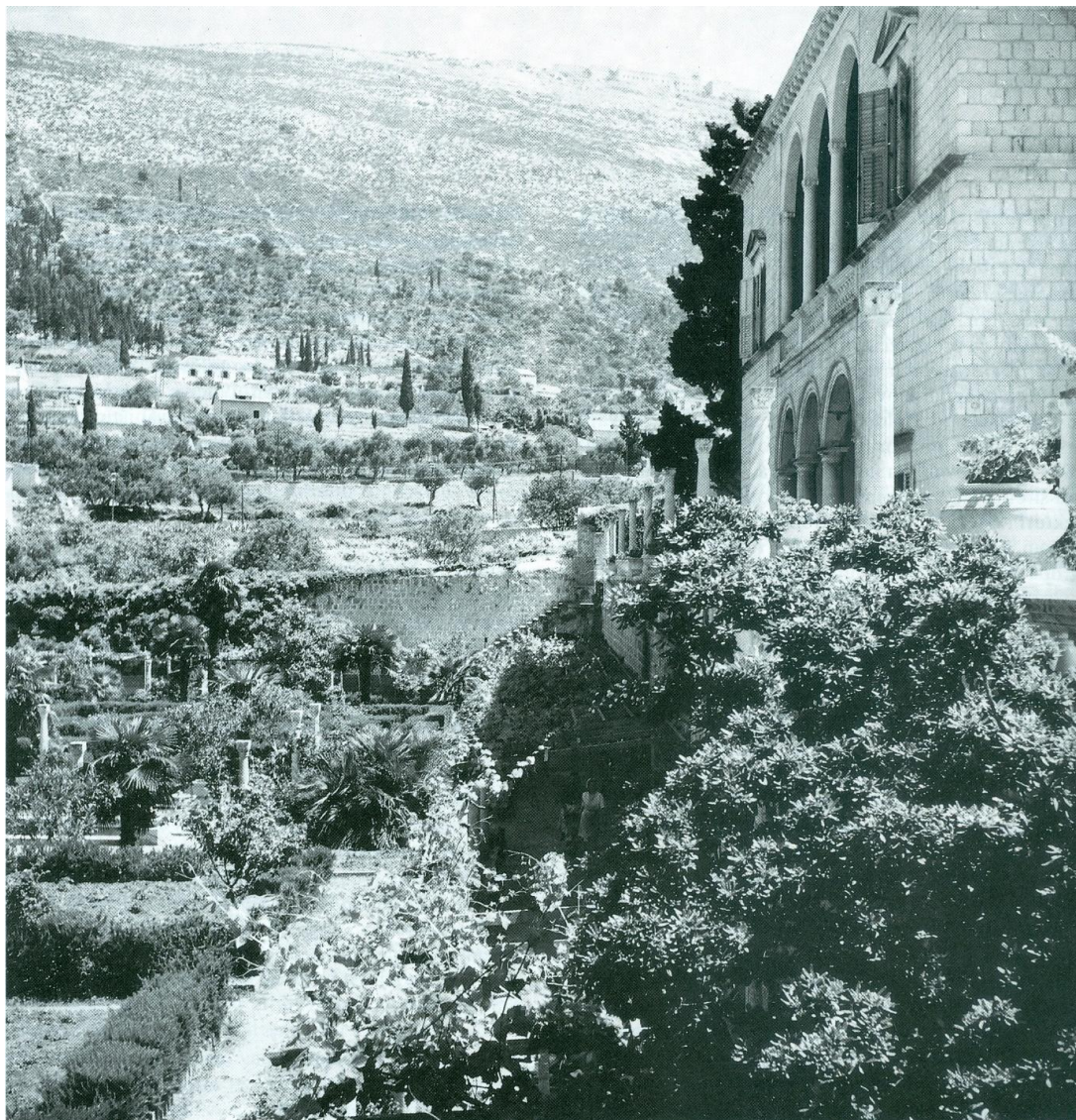
²¹Bio je suvlasnik 17 jedrenjaka; u Gradu je imao udjela u tvornici sukna, u Sofiji i Napulju trgovačka poduzeća, trgujući domaćom i stranom robom preko Jakina i Napulja do Španjolske i do Carigrada, te u još udaljenije luke. Bogatstvo troši promišljeno i sa stilom, kao najistaknutiji pretstavnik nove klase ljudi.

pitanju, nego u cjelini promišljanja smisla života i svijeta, odnosno mjesta koje čovjek zauzima u njima.

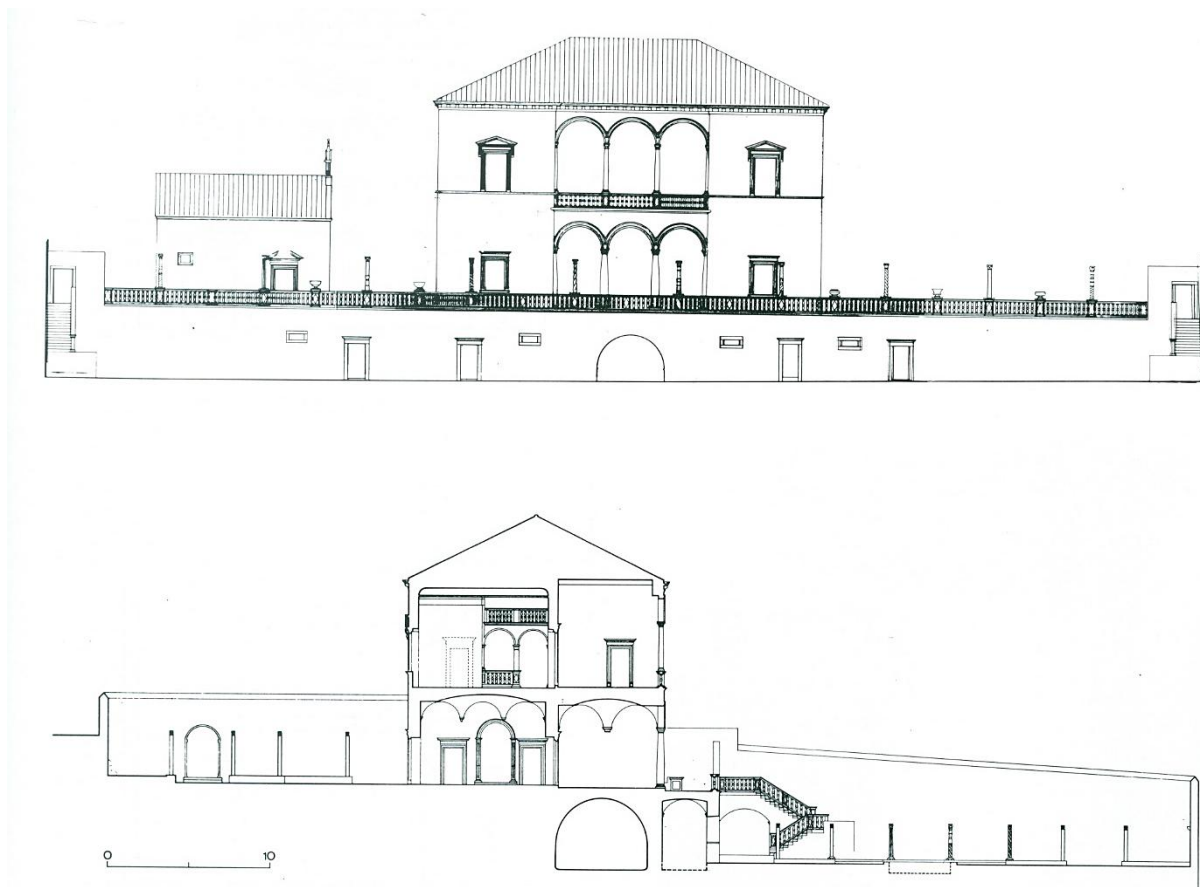

S obzirom da je ova villa u vlasnosti grada, urgentno se nameće potreba njene obnove. Vjerujemo da bi njena najbolja funkcija mogla biti da postane – nositelj informacija o apogeju dubrovačke povijesti i ljudi koji su je stvarali. Presentacija dubrovačke pomorsko-trgovačke povijesti i njenih protagonista podigla bi ujedno i zasluženi spomenik poduzetnosti i kulturnim zasadama dubrovačkih pučana o kojima namjernik u Dubrovniku doznaje neopravdano mnogo manje nego o patricijskoj oligarhiji koja je upravljala Republikom. U vrijeme postupnog propadanja vlastele, ljudi poput Vice Skočibuhe, Miha Pracatovića, obitelji Primoević-Fornarović, Zlatarić, Sinčićević uzdižu se kao prvi moderni kapitalisti u Dubrovniku i na hrvatskoj obali. Kolikogod ovaj sklop kod Tri crkve bio interesantan sam po sebi, mogao bi biti i idealno mjesto gdje bi se mogla ispričati priča o dubrovačkom povijesnom pomorstvu i trgovini (ali ne kao u postojećem Pomorskom muzeju), te o bogatim dubrovačkim pučanima, kao i o okolnostima vremena u kojemu je Dubrovačka Republika u jednom času postala prva na Sredozemlju, a po prekooceanskim trgovačkim jedrenjacima dubrovačke i strane zastave treća na svijetu (iza Španjolske i Nizozemske). Podsjetit ćemo se u tom smislu samo na nekoliko faktografskih činjenica temeljem kojih je jedan Fernand Braudel mogao zaključiti: “Tirensko bi more bilo gotovo dubrovačko jezero kad ne bi bilo

prisutnosti Marsejaca...“; ili, kao što veli Paladio Fusko (1450-1520), očevidac iz vremena: „nema tako zabitna i došljacima tako nepristupačna dijela Europe gdje nećeš naići na Dubrovčane kako trguju.“

No naravno, buduću funkciju Skočibuhina sklopa mogli bismo vidjeti i u nekoj pupčanoj povezanosti s obližnjim Sveučilištem u Dubrovniku.

- **Ime spomenika i lokacija**

Ljetnikovac Skočibuha - Rašica (u podnožju brda Petke) Uvala Lapad

č.zgr. 286/2,287/1, 287/2, 287/3, 287/4, čest.zem. 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868. k.o.

Gruž, (uz Ljetnikovac je arheološka zona – ostaci crkve sv. Ivana)

- **Stupanj zaštite:** RST 1212

Isto bismo rekli i za renesansni, poslije barokizirani **Ljetnikovac Rašica (prvotno Ljetnikovac obitelji de Stefanis-Skočibuha, pa Bravačić) u podnožju Petke, na pristranku uvale od Lapada**. I on je odstupio od standardnog L-tlocrtnog tipa : prednji dio prizemlja rastvoren je trijemom, stražnji ima niz manjih prostorija. Osobit akcent dobila je bočna terasa (istinski belveder), koja je natkrila veliku prostoriju rastvorenu lukovima. Impresivan je slijed vrtova na raznim razinama koji se spuštaju prema lapadskoj udolini.

Ljetnikovac je danas u zapaštenom stanju. Godine 1980. "Građevinar" je izveo radove konstruktivne sanacije, dogradnje i unutrašnjeg uređenja koje bi trebalo preispitati u nekom novom projektu obnove; kad se riješe imovinsko-pravni problem preostali iza nedavne smrti zadnjeg vlasnika.²²

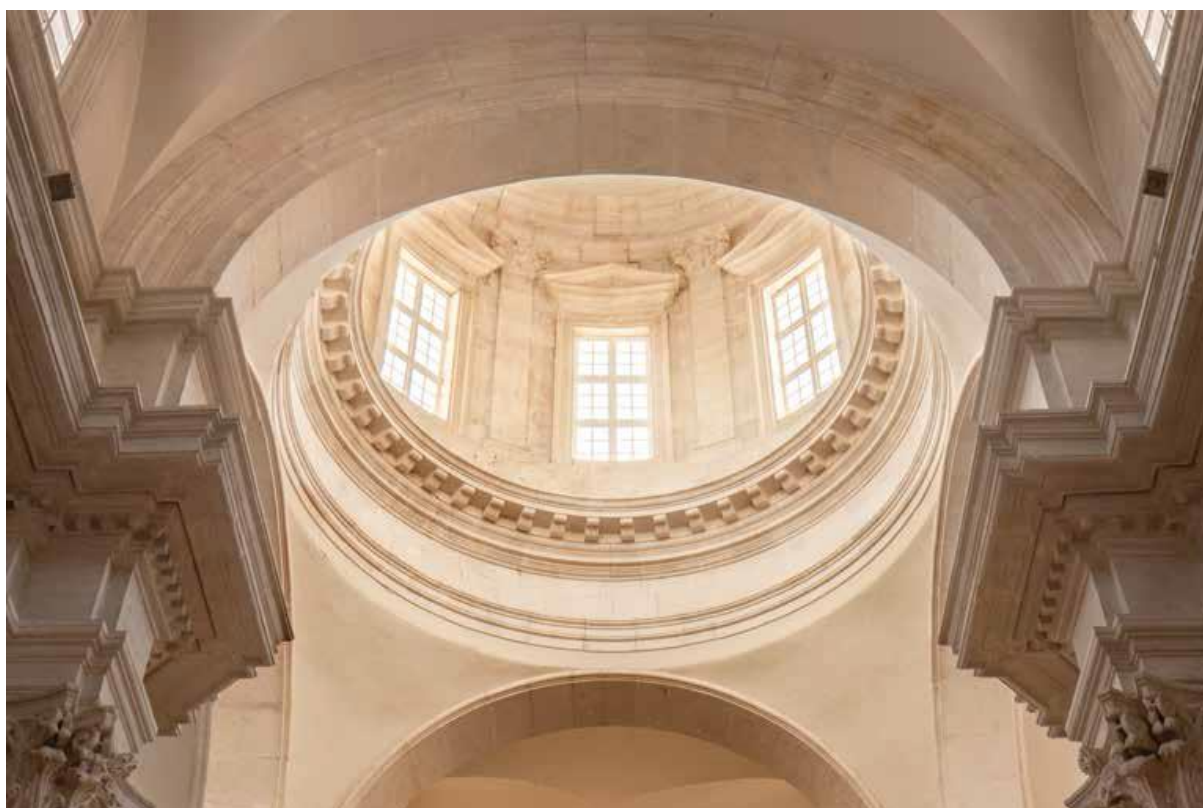
²²Opis sklopa ostataka crkvice sv. Ivana Ev. Zapadno od zgrade Ljetnikovca vidi u časopisu "Arhitektura" br. 156-7. 1976. str. 65-78. Kolegica Katarina Horvaj-Levaj priprema znanstvenu objavu analize arhitektonskih vrijednosti ovog ljetnikovca.

Zaključak:

Ako je Grad homogenošću svog lika bez ostatka definirao kolektivnu ličnost povijesnog Dubrovnika, renesansni i barokni ljetnikovci najbolje zrcale psihologiju njegove vladajuće i dobrostojeće klase koja se u njima s ponosom i mjerom pokazala svoje kulturne vrijednosti i aspiracije. Današnja njihova zapuštenost, višedesetljetna indiferentnost društva prema njihovom stanju – i kada su u vlasnosti samoga grada – ima bez sumnje devastirajući učinak na kolektivnu psihologiju stanovnika, a jednako zbunjuje i goste grada. Utoliko stanje ovih ljetnikovaca (a u obzir su za ovu Studiju uzeti samo paradigmatički slučajevi) najizravnije utječe na opću percepciju HIA.

Na razini realne gradske politike, njihova bi obnova (a držimo samorazumljivim da bi ona trebala biti izvršena po najvišim konzervatorskim standardima) u znatnoj mjeri pridonijela duživljaju povijesne važnosti sklopova tih ljetnikovaca, kao i njihovog neposrednog i šireg ambijenta. *JB*

3.2. Sakralna arhitektura – izbor

U povijesnom krajoliku Dubrovnika postoji, naravno, čitav niz sakralnih građevina i sklopova, samostana, crkava, kapela, cemeterijalnih sklopova visoke simboličke vrijednosti i iznimna značaja u formiranju kulturno-povijesne slike čitavog tog prostora.

Hijerarhijski i položajem najvažnija je katedrala – izniman spomenički i kulturno-povijesni kompleks u regionalnom jadranskom i mediteranskom kontekstu. Monumentalna barokna katedrala (1672.–1713.), posvećena Marijinu Uznesenju (Gospa Velika), podignuta je u stilu zrelog rimskog baroka po projektima Andree Buffalinija iz Urbina, na mjestu romaničke srušene u potresu 1667. Najzaslužniji za baroknu obnovu katedrale bio je Stjepan Gradić, tadašnji kustos Vatikanskog muzeje, potom ravnatelj Vatikanske biblioteke, Dubrovčanin istaknutih diplomatskih sposobnosti. Zamašna arheološka istraživanja poduzeta nakon potresa 1979. otkrila su postojanje triju ranijih katedrala, pod današnjom - iz ranokršćanskog, ranosrednjovjekovnog i romaničkog doba. Izrazita veličina svih triju bazilika sugestivno nameću pretpostavku da je najkasnije u 6. stoljeću Dubrovnik imao značaj prosperitetnog grada.

Uz katedralu, gotovo jednakom po važnosti s obzirom na sveprisutnost štovanja njihova Parca, Dubrovčani su držali crkvu sv. Vlaha. Izgrađena je po projektu Marina Gropellija

(1706-14) na mjestu starije crkve (1348), oštećene u Velikoj trešnji i izgorjele 1706.g. U **Pustijerni**, staroj gradskoj četvrti jugoistočno od katedrale, nalazi se **crkvice sv. Stjepana** u kojoj je tradicija vidjela najstarije gradsko svetište i hranište prvih relikvijara. U južnom dijelu grada nalazi se i **isusovački samostan s crkvom sv. Ignacija**, započeta 1669., dovršena 1725. prema projektu Andree Pozza, važnog arhitekta rimskog baroka. Bila je to prva jezuitska crkva u Europi, izvan Rima. U blizini, u temeljima nekadašnjeg samostana sv. Katarine otkriveni su ostaci starohrvatske **crkve sv. Petra Velikog**, s kriptom.

Južno od Velike Onofrijeve česme na zapadnom kraju Place je **samostan sv. Klare**, građen kroz 13. i 14. st., temeljito preoblikovan u 19. st. (Tu se od 1434. nalazilo sirotište za napuštenu i nezakonitu djecu, jedna od prvih takvih institucija u Europi.) Samostan je dokinut za francuske okupacije i pretvoren u barutanu. Renesansnu **crkvu sv. Spasa** – preko puta – izgradio je 1520-28. korčulanski graditelj Petar Andrijić, kao zavjet države u času velike kuge. Lijevo od crkve je ulaz na gradske zidine, desno prolaz prema klastru **samostana i crkve franjevaca (Male braće)**. Samostan je građen u prelaznom romaničko-gotičkom stilu. Jednostavna jednobrodna propovjednička crkva, započeta 1317, dovršena je 1343, s portalom koji su u okašnjeljoj cvijetnoj gotici izradili Leonardo i Petar Petrović 1499.

U sjevernom dijelu grada koje je urbanistički regulirano odredbama Statuta iz 1272, nalazi se niz vrijednih primjera gotičke i renesansne stambene arhitekture, te nekoliko starih crkvice: **sv. Jakov na Pelinama**, ispred nekadašnjih gradskih Vrata sv. Jakova, romaničkih obilježja; **sv. Nikolana** istočnom kraju glavne razdjelne ulice tog dijela grada, predromanička crkva s dogradnjama; te starohrvatska crkvice **Gospe Sigurate**, nedavno temeljito restaurirana. S Pelina prema ulici Prijeko spušta se Žudioska ulica, kroz dio dekadašnjeg židovskog geta (postoji od 1352), gdje je **sinagoga** iz 15. st. - najstarija sačuvana sinagoga jugoistočne Europe.

Sklop **samostana i crkve dominikanaca (Bijelih fratara)** nalazi se na istočnom kraju povijesne jezgre. Dominikanci su u Dubrovnik došli 1225, našavši tu prvo uporište na hrvatskom tlu, koristeći se u početku crkvom sv. Jakova na Pelinama koja se tada nalazila izvan grada. Samostanski sklop imao je prije gradnje Revelina i obrambenu ulogu, slično franjevačkom na suprotnom kraju grada.

Uz crkvu je kao zavjet protiv kuge prigradena **crkva sv. Sebastijana** (1466-69), danas galerija, a nasuprot njoj podignuta je barokna crkva **Gospe od Rosarija**. U ulici uz dominikansku crkvu, spod gradskog zida, nalazi se predromanička, višekratno pregrađivana crkvica **sv. Luke**.

Benediktinski **samostan Sv. Jakova od Višnjice, istočno od Grada**, utemeljio je 1222. jedan član ob. Gundulić. Današnji izgled s osam stambenih zgrada i pet dvorišta sklop je dobio u 16. st. (osim neorenesansnog portala i prozora).

Jedna od najmarkantnijih kulturno-spomeničkih, sakralno-memorijalnih dubrovačkih cjelina svakako je crkve **crkveno grobišni kompleks "Tri crkve"**, na području koje se već 1278. g. navodi pod imenom "Tres Basilicae" ili "Tres Ecclesiae" - crkve sv. Đurđa, sv. Apolinara i sv. Klementa koje sve zajedno svojim tiularima moraju upućivati na vrijeme ranog srednjeg vijeka, ako ne i na ranokršćansko doba, o čemu bi samo arheologija mogla dati pravorijek.

Tu je i crkva sv. Petra izgrađena 1980-tih, kojom bi se naziv ovog vjekovnog crkveno grobišnog sklopa mogao promijeniti u "Četiri crkve". U trećerrednoj samostanskoj zajednici novi objekt se –smatra se – arhitektonski sretno uklopio, naslonivši se sjeverno na srednjovjekovnu crkvu sv. Klementa. Grobna kapela sv. Križa (1873. g.) na groblju na Boninovu (1808. g.) građena u spoju neorenesanse i neobaroka. (Izvorno se tu nalazio sklop ljetnikovca Altesti od kojeg je sačuvan sjeverni zid, stradao od pustošenja Crnogoraca i Rusa 1808.g.) U blizini je crkva sv. Arhanđela Mihaila, s pravoslavnim grobljem (1836.), te židovsko groblje.²³

²³Staro židovsko groblje s početka 16. st. bilo je blizu sjevernih gradskih zidina, o čemu i danas svjedoči toponim "Žudioski grebi". Tek su 1911. stare nadgrobne ploče prenesene na Boninovo.

Spominje se i niz crkava, većih i manjih na Pločama, Pilama (ranokršćanske ili, najkasnije, ranosrednjovjekovne po postanju – dakako ne po svom današnjem izgledu – mogle bi tu biti **crkve sv. Andrije i sv. Feliksa**), te oko Boninova i u široj okolici.

Prema ubikacijama nestalih građevina, koje donosi Lukša Beritić, **crkva sv. Srđa** -*Ecclesia sancti Sergii de Vergato* – važna povijesna markacija, nalazila se blizu jugoistočnog ugla tvrđave Imperial na vrhu brda Srđ (*Caput sancti Sergi*). Bila je srušena u ratu s kraljem Urošem 1302., ali ponovno sagrađena iste godine. Postojala je sve do vremena francuske okupacije, kada je srušena prilikom izgradnje tvrđave Imperial.

Pored svih tih desetaka registriranih i evidentiranih spomenika (vidi Listu) u Gradi I izvan njegovih zidina, valja zamisliti i svu onu “potonulu” sakralnu izgradnju područja nekadašnje Gruške parokije, koja je obuhvaćala područje Gruža: Kantafig, Nuncijatu, tri Konala do Ilijine Glavice, a od 1857. godine prostor do Boninova, Montovjenu, poluotok Lapad i otočić Daksu.²⁴Isto se naravno odnosi i na prostor istočno od Grada. U srednjovjekovnom vangradskom prostoru sakralna gradnja najčešće zavjetnog povoda, javljala se prvenstveno na posjedima vlastele, u sklopu ladanjske izgradnje,²⁵ ili na posjedima brodovlasnika i drugih Gružana, ali i kao najvažnija žarišna točka okupljanja seoskih zajednica oko zaljeva Rijeke... Mnoge su od tih crkvice i kapela nestale, neke su sačuvane u arheološkim ostacima, o nekima svjedoče arhivski dokumenti.²⁶Dio njihovih titulara ima kasnoantički ili barem ranosrednjovjekovni „zvuk“, ali tek predstoji da se, tamo gdje je to još moguće, arheološki i konzervatorski ustanovi starost njihovih temelja, te iscrta svojevrsni sustav po kojemu su se bile razmjestile u tom prostoru. I djelomična prezentacija sačuvanih ostataka pomogla bi da se jasnije spozna izvorna važnost ovih dubrovačkih predjela. Podsjetit ćemo da je svojedobno

²⁴Lujo Vojnović, Dubrovačko-gruške prodaje kuća i ulice staroga Dubrovnika (XIV.-XVII. vijeka), Rad JAZU, knj. 196, Zagreb, 1913; Niko Gjivanović, Crkvice u Dubrovniku nazad 500 god., Narodna svijest, god. XII, br. 19, (17. V. 1930.), Dubrovnik, 1930; L. BRADARIĆ, Crkvice i kapele u nekadašnjoj Gruškoj parokiji, rukopis, Dubrovnik, 1985.

²⁵Prof. Šišić upozorava na “jedinствен spomenik” – ploču iz 1286. godine, koja obavještava da je kapelicu sv. Nikole na Gorici podigao Šimun, sin Andrije Beneše, u svojim gruškim (lapadskim) vinogradima (vrtovima).

²⁶ ibid.(bilj. 26.), str.6.

L. Beritić objavio važan tekst o ubikaciji nestalih crkava u Gradu, a isto bi trebalo učiniti za vangradski prostor.²⁷

Oko "Staroga škara" u Gružu, govorimo na drugom mjestu ove studije, postupno se formiralo naselje gruških brodograditelja, kalafata, meštara čija će matična crkva biti kasnorenesansna crkvice Sv. Nikole od Škara. Naravno, dominantnu ulogu „prostornog šarnira“ Gruškog zaljeva imao je samostan dominikanaca osnovan 1437. godine.²⁸

Spomenut ćemo samo neke od upadljivo važnih lokaliteta koji su značajno obilježili karakter tog prostora. Na Lapadu, u uvali uz današnje zemljište kuće Goić, stajala je jedotrešnja 1667. g. "ecclesia apud Sanctum Martinum", crkva sv. Martina – vulgo Svetog Mrata, spomenuta već

²⁷Lukša Beritić, Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 10, Split, 1956

²⁸Dominikanci su crkvu prvotno htjeli posvetiti svetom Nikoli. No, prema predaji, dogodilo se da je bogati Dubrovčanin Marin Bičić koji je imao kuću na mjestu današnje crkve jedne noći u snu iznad kuće vidio svjetleći križ. Dok je razmišljao o značenju sna saznao je za nastojanja dominikanaca za gradnjom samostana pa je to shvatio kao znak; obećao im je dati svoje zemljište i platiti gradnju samostana i crkve ako je posvete svetom Križu.

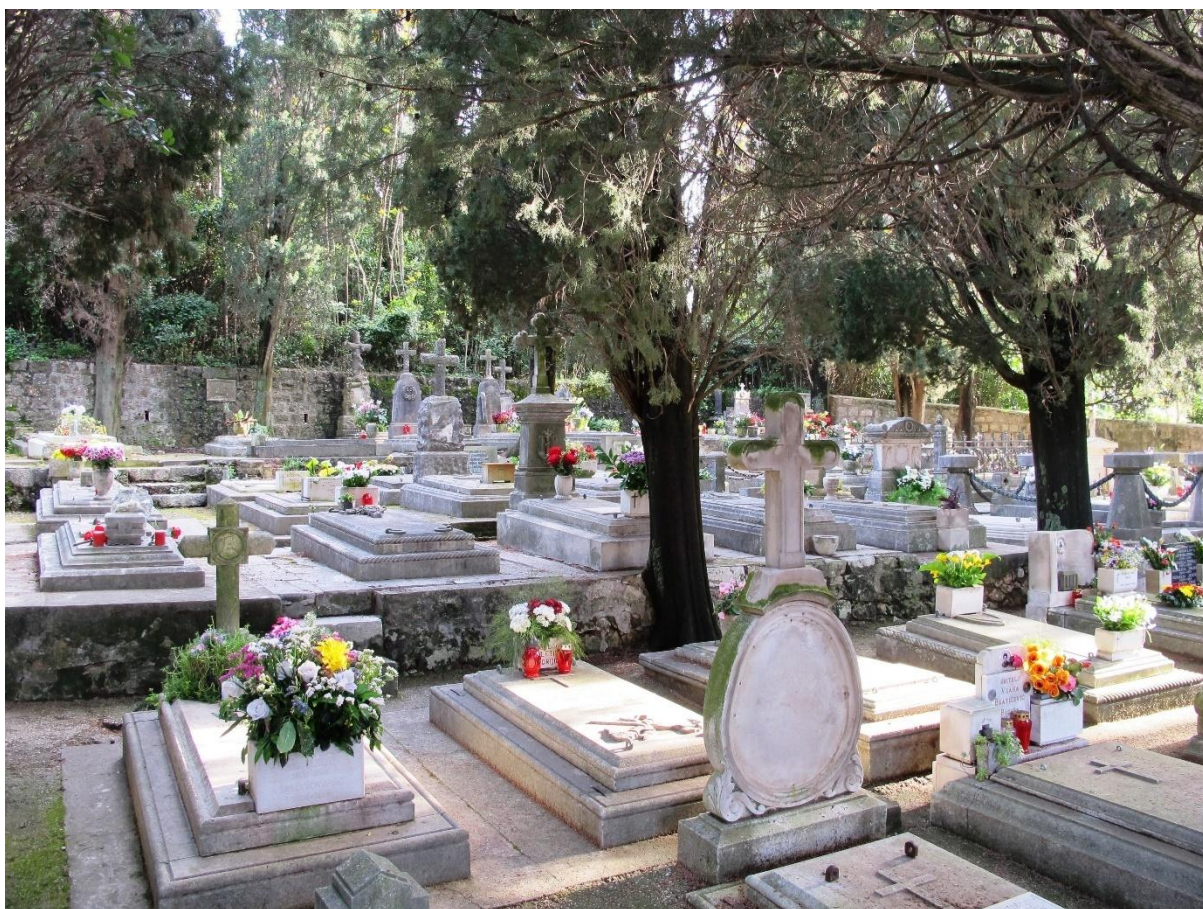
1168. g. kao najstariji poznatisakralni objekt na teritoriju Lapada. Nedaleko današnjeg kupališta prema jugu, do nedavna su se vidjeli ostaci crkvice “sanctae Mariae Magdalenae” (1326). Posvjedočeno je postojanje crkve sv. Petke na istoimenom brdu (srušena 1667. u potresu).

Uz crkvu maticu Gruške parokije, crkvu Sv. Mihajla na Lapadu, valja spomenuti crkvicu Svetoga Nikole od škara, crkvicu Sv. Antuna nekad u vlasništvu obitelji Krtica, crkvicu Sv. Marije u sklopu ljetnikovca Natali, kapelicu Sv. Vlaha i Sv. Ivana Krstitelja u sklopu ljetnikovca Gundulić, crkvicu Blažene Djevice Marije, odnosno Sv. Mihajla na Mulu, sklop dominikanskog samostana i crkve Sv. Križa, kapelicu Velike Gospe u sklopu ljetnikovca Gradić-Bunić, kapelicu

u sklopu ljetnikovca Vuić, kapelicu Sv. Frana Borgie u sklopu ljetnikovca Zago na Batali, kapelicu Sv. Ignacija uz ljetnikovac Giorgi-Matijević (danas kemijska čistionica).

U Gružu je, pored već spomenutih, postojala crkvice santo Serixto (santo Serico, 1363.), na putu za Rijeku crkva Preobraženja—*ecclesia Transfigurationis* (1285.), santo Usmeth od Gruža (1348.), crkva Sv. Vlaha "na obali blizu puta" (1348.) na imanju Gundulića, a prema oporuci B. Gundulića trebala se 1348. izgraditi "na mjestu dominikanaca jedna kapel(ic)a... zvana Sv. Marija".²⁹

Crkva sv. Mihajla spominje se prvi put 1283. g., a 1290. postajesjedište bratovštine sa najstarijim poznatim statutom na dubrovačkom području.

²⁹Josip Lučić, *Historijska topografija dubrovačke Astoreje (do god. 1366.)*, Anali, god. VIII-IX, Dubrovnik, 1962

Na Batali je, pretpostavlja se već u 11. st., postojala crkva posvećena Sv. Pankraciju, vjerojatno prvo sjedište nekadašnje gruške parokije – prva vangradska župe. I ona je srušena u velikoj trešnji 1667. godine.

Brdo Gimnan u Lapadu dobilo je ime po srkvi sv. Geminiona što se tu svojedobno nalazila.³⁰ Uz sklop Gučetićevog ljetnikovca nalaze se ruševine crkvice sv. Foske (uz koju je prvotno, pretpostavlja se, možda postojao samostan).

Svi ovi, toliko brojni sakralni lokaliteti oko Gruške luke podcrtavaju njen povijesni značaj koji, dakako, nije započeo tek izgradnjom ranorenesansnih ljetnikovaca i brodogradilišta. Upućujemo ponovno na pasuse, ovdje napisane, u poglavlju o ljetnikovcima, sa zaključkom da bi arheološka pažnja u Gružu trebala biti stalna i obavezna uz svaku novu građevinsku intervenciju u njegovu parteru.

Na Montovjerni i Gorici nalazimo također više crkava: crkva sv. Ane je u jezgri valjda srednjovjekovna, barokizirana u 18. st., obnovljena u pretprošlom i prošlom stoljeću. Crkva sv. Vlaha (14.-20. st.) dominira jugoistočnim dijelom poluotoka Lapad.

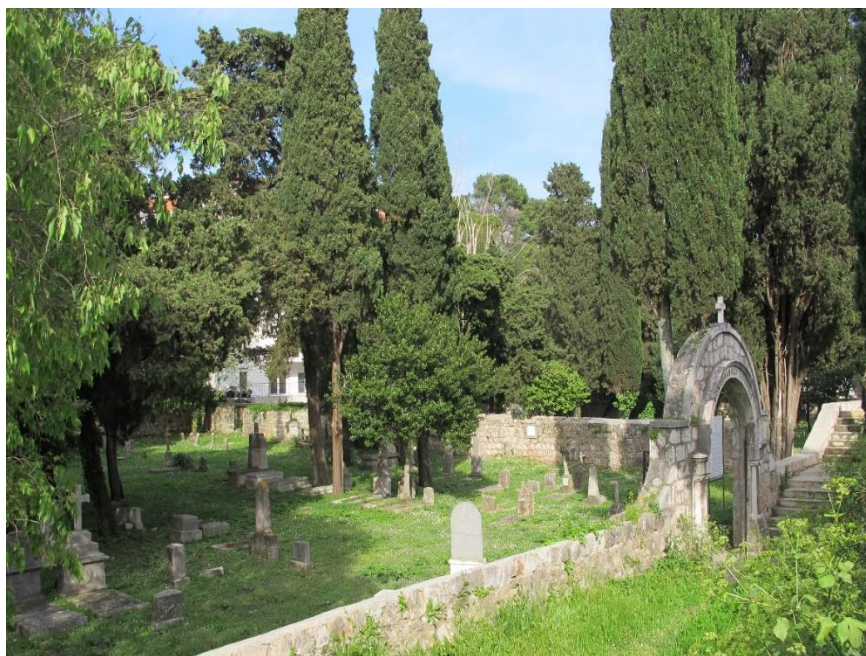
³⁰C . Fisković, Baština starih hrvatskih pisaca, 2., Split, MH, 1971., str. 122.-123

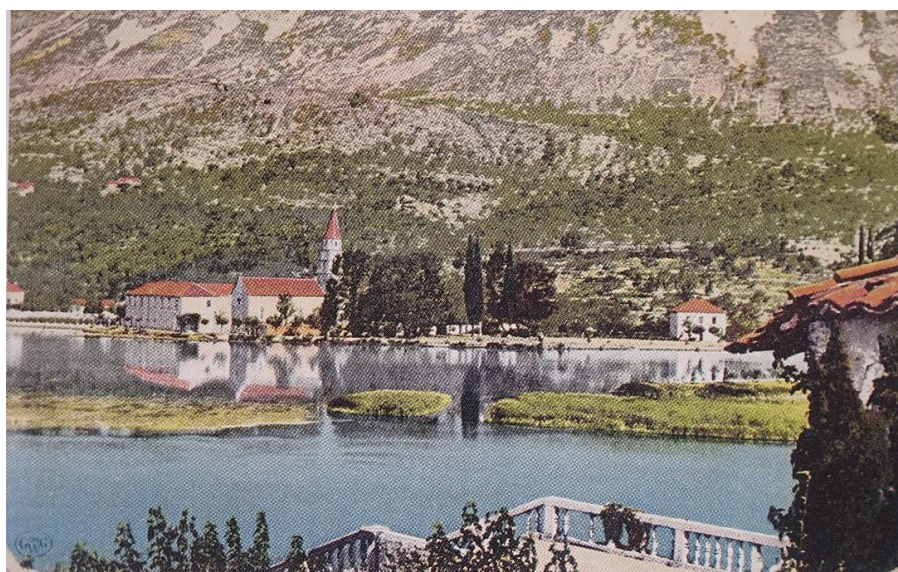
Osobito važna je barokna crkva Gospe od Milosrđa na rubu Gospina polja, sjedište kapucinskog samostana, najvažnija zavjetna crkva nebrojenih dubrovačkih pomoraca. (Građena je i pregrađivana i ona u kontinuitetu od srednjega vijeka do danas.)

Vojničko groblje u Gospinom polju u Dubrovniku, nalazi se sjeveroistočno od samostanskog kompleksa kapucina i crkve Gospe od milosrđa, na samom početku Gospina polja. Osnovano je 1806. godine i prvobitno je služilo za sahranjivanje vjernika i čuvara crkve, kasnije stranaca i vojnika u razdoblju do kraja II svjetskog rata, zbog čega je i nazvano Vojničko groblje.

Od brojnih sakralnih građevina u **Rijeci dubrovačkoj i Šumetu**, bit će dostatno ovdje spomenuti samo nekoliko – ruševine srednjovjekovne crkve sv. Pankracija u Petrovu selu; romaničku crkvu sv. Stjepana (11-12. st.) u Susjepanuna južnoj obali Rijeke; prije svih – franjevački samostan pohođenja B. D. Marije podignut 1393. u Rožatu, rekonstruiran početkom 18. st. (Klaustar je iz 1585.)

Na brežuljku poviše naselja je crkva sv. Marije uz koju su benediktinci iz Monte Cassina bili u 12. st. podigli samostan. Na izvoru Omble Paskoje Miličević sagradio je renesansu kapelu Navještenja (1480) – moguće na mjestu nekog ranijeg svetišta, nimfeja ili sl., što bi trebalo istražiti, a kapelu svakako učiniti dostupnom kulturnoj javnosti. Konačno, u povijesnom i topografskom smislu iznimo je važna **crkvice sv. Martina u Šumetu**, nedaloko izvora s kojega je Dubrovniku u kasnom srednjem vijeku potekla kroz novosagrađeni akvedukt živa voda.

Da ovaj preliminarni popis bude zaokružen spomenut ćemo još Lokrum na kojemu je 1023. utemeljen važan benediktinski samostan. Na Lokrumu se, prema legendi, 1191. spasio od oluje engleski kralj Richard Lavljeg Srca, koji bi - prema predaji - radi zavjeta Gospi podigao dvije crkve, od kojih je jedna sama katedrala u Gradu. Trobrodna romanička bazilika dva puta je produživana. Zvonik je služio i kao kula. Samostan je napušten 1798. Na otočiću su i crkvice Navještenja i kapela sv. Vlaha (1557).

Dubrovniku je u sakralnom smislu jednako važna bila Daksa, dapače u određenim razdobljima povijesti i važnija. Tu su franjevci 1281. podigli samostan, uz crkvu sv. Sabine. Na otočiću su bile podignute i kapelice s postajama križnog puta. Tu bi, osobito u korizmi, tijekom 15. – 18. stoljeća, dolazili mnogi iz Dubrovnika na hodočašće. Franjevci su ga morali napustiti kada se samostanski sklop za francuske okupacije preinačio u utvrdu.

Konačno, pitanje svakodnevnog održavanja tajko velikog broja sakralnih spomenika, od kojih većina danas živi nezamjetno i gotovo mimikrijski u nabujalom tkivu grada, nije nimalo jednostavno. Ništa jednostavnije nije ni s onima koji sun a udaru turistilčog zanimanja, pri čemu im prijeti postupno muzealiziranje, pa i svojevrsna desakralizacija. To, naravno, nipošto ne znači da bi znatno veći broj crkava trebao biti dolično istražen i prezentiran, a neke zaslužuju i da svakodnevno, sa svojim značajnim inventarom, budu otvorene i kultu i kulturnoj javnosti.

Navest ćemo i zbirke i riznice u vlasništvu vjerskih zajednica u Dubrovniku koje su u Registru središnjeg Muzejskog dokumentacijskog centra:

u Povijesnoj jezgri:

1. Biskupska pinakoteka, Poljana Marina Držića 2, <http://hvm.mdc.hr/biskupska-pinakoteka,68/hr/crkvene-zbirke/>
2. Moćnik (riznica) stolne crkve Gospe Velike, Poljana Marina Držića, [http://hvm.mdc.hr/mocnik-\(riznica\)-stolne-crkve,69/hr/crkvene-zbirke/](http://hvm.mdc.hr/mocnik-(riznica)-stolne-crkve,69/hr/crkvene-zbirke/)
3. Muzejska zbirka dominikanskoga samostana Sv. Dominika, Ul. sv. Dominika 4, <http://hvm.mdc.hr/muzej-dominikanskog-samostana-sv.-dominika,45/hr/crkvene-zbirke/>

4. Muzejska zbirka i stara apoteka samostana Male braće, Placa 2, <http://hvm.mdc.hr/muzejska-zbirka-i-stara-apoteka-samostana-male-brace,93/hr/crkvene-zbirke/>
5. Zbirka samostana sestara Sigurate, Od Sigurate 13, <http://hvm.mdc.hr/zbirka-samostana-sestara-sigurate,75/hr/crkvene-zbirke/>
6. Zbirka ikona Srpske pravoslavne crkvene općine, Ulica od Puča 8, <http://hvm.mdc.hr/zbirka-ikona-srpske-pravoslavne-crkvene-opcine,35/hr/crkvene-zbirke/>
7. Muzejska zbirka Židovske općine, Žudioska 3, <http://hvm.mdc.hr/muzej-zidovske-opcine,76/hr/crkvene-zbirke/>

U Lapadu:

8. Zbirka zavjetnih slika brodova kapucinskoga samostana Gospe od Milosrđa, Liechtensteinov put 16, <http://hvm.mdc.hr/zbirka-zavjetnih-slika-brodova-kapucinskog-samostana-gospe-od-milosrda,70/hr/crkvene-zbirke/>

Potonja je, nažalost već godinama in statu nascendi, a zasluživala bi da bude među prvima u Gradu. Isto se odnosi na zbirke i riznice dominikanskog samostana u Gružu, te franjevačkog u Rožatu. Kao što se veli u opsežnoj javnoj promemoriji poznatog kulturnog pregaoca Petra Marije Radelja Poglavarstvu grada, ove godine:

Dubrovačkoj biskupiji posebno treba pomoći da: osnuje i ustroji Dijecezanski muzej, nakon više od dva desetljeća vrati postav Biskupske pinakoteke, javnosti otvori Kriptu dubrovačke Katedrale. To su veliki projekti koji su teško izvedivi bez snažne političke volje, logističke potpore, pokroviteljstva i partnerstva Grada Dubrovnika. Većina spomenutih zbirki ima pak problem stručnoga osoblja, promidžbe i izobrazbe. *JB*

3.3. Industrijska arhitektura

- **Ime spomenika**

Tvornica ugljenografitnih i elektrokontaktnih proizvoda, TUP d.d.

- **Lokacija**

Gruž, Svetog Križa 3, 20000 Dubrovnik, Hrvatska; kat. čest. 829, 835, 834/1, 2, 3, 836/1

- **Tip spomenika**

Industrijska arhitektura

- **Status zaštite**

Bez zaštite – predlaže se zaštita cjeline kao pojedinačnog kulturnog dobra s mjerama zaštite koje bi omogućile adaptaciju dijela kompleksa u skladu s novim namjenama i potrebama, osiguranje dostupnosti dobra javnosti, promicanje funkcije i značaja dobra u društvu, te uključivanje zaštite dobra u programe planiranja; osiguranje održivosti dobra kroz promicanje i povećanje vrijednosti; nastavak istraživanja dobra, primjereno dokumentiranje u svim vidovima i načinima suvremenog bilježenja, te stručno i znanstveno vrednovanje; umreženje sa svjetskom industrijskom baštinom; populariziranje i promoviranje kulturnog dobra održavanjem kulturno umjetničkih događaja; senzibiliziranje javnosti i podupiranje zaštite i očuvanja dobra identifikacijom procesa globalizacije i društvene transformacije kako bi se izbjegla opasnost od zaborava važnog dijela hrvatske industrijske baštine. Adaptibilnost izvornog sklopa uz pažljivo planiranje i usuglašenje razvojnih strategija sa zaštitom kulturne baštine mogla bi rezultirati projektom od višestrukog javnog interesa.

- **Datacija**

1953.

- **Opis**

Tvornica ugljenografiranih i elektrokontaktnih proizvoda (T.U.P. d.d.), jedina tvornica s ovim asortimanom u ondašnjoj Jugoslaviji, utemeljena je 1953. godine. TUP je danas dioničko društvo u privatnom vlasništvu i zapošljava 68 radnika. Svoju primjenu proizvodi TUP-a imaju u elektroindustriji, strojogradnji, brodogradnji, željezničkoj i automobilskoj industriji i procesnoj industriji. Kao potpuno očuvana cjelina u kontinuiranoj funkciji do današnjih dana predstavlja rijedak primjer urbane industrijske arhitekture od 1950-ih pa do današnjih dana u Hrvatskoj. Smješten je u Gruškoj luci, u bloku sa Solskom bazom, registriranim spomenikom industrijske arhitekture. Industrijski kompleks TUP-a čine dva proizvodna pogona i dvije proizvodne radne jedinice te skladišni i uredski prostori, od kojih su neki danas u najmu. Kompleks TUP-a se predlaže za zaštitu kao spomenik od nacionalnog značaja.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Sklop građevina TUP-a građen je od 1950-ih do 70-ih godina, u bloku sa Solskom bazom, spomenikom industrijske arhitekture. Izgrađen je na mjestu nekadašnjeg velikog stražnjeg dvorišta gruškog ljetnikovca Kaboga-Zec, kao sklop uredskih prostorija i proizvodnih pogona.

- **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Građevine u kompleksu TUP-a su izuzetno očuvane autentične građevine, u odličnom građevinskom stanju. Same industrijske hale i sav inventar su u izvrsnom stanju te imaju uobičajen vrlo visok stupanj adaptibilnosti, s obzirom na to da se radi o prostorima širokog raspona i velike visine bez pregrada.

- **Ambijent spomenika – današnji/povijesni**

Tvornica je smještena u Gruškoj luci. U tom je zaljevu, kojega zatvaraju područja Gruža i Lapada, u 15. i 16. stoljeću ladanjska arhitektura doživjela procvat, kao i na području Rijeke Dubrovačke. No ta „prostrana i sigurna luka, okićena plodnim vinogradima, veličanstvenim palačama i divnim vrtovima“, kako Gruški zaljev opisuje Filip de Diversis, imala je za razliku od Rijeke Dubrovačke još jednu važnu funkciju: bila je to zona razvijene brodograđevne industrije. Uz tradicionalnu brodogradnju i teretnu luku, Gruž je bio poznat kao skladište soli i prometno središte, a tu je ulogu zadržao do danas. Jačanjem industrije, a naročito turizma,

kroz drugu polovicu 20. stoljeća došlo je do naglog porasta broja stanovnika, pa se Dubrovnik intenzivno i neplanski širi nauštrb baštinjenih morfoloških obilježja i prostorne jasnoće. U 20. stoljeću područje Gruža tako postepeno gubi prepoznatljiv idiličan karakter kakav čitamo na vedutama i starim razglednicama, a koji sačinjava dominacija zelenila i skladan omjer ladanjske i industrijske komponente. Gruška luka se pretvara u industrijsko-poslovnu zonu gradnjom TUP-a 1953. godine, tvornice boja i lakova, tvornica ulja „Radeljević“ i „Dalmacijabilje“ - za preradu ljekovitog bilja itd. I dok je ranije jedna od najvećih kvaliteta Gruške arhitekture bila upravo uspostava kvalitetnog odnosa s ambijentom, tvornice su se razvile negirajući zatečene kvalitete prostora, pa je tako ladanjski kompleks Bassegli-Gozveć u sklopu „Prvog dalmatinskog trgovačkog društva“ 1930-ih godina, a kasnije i tvornice ulja „Radeljević“ devastiran, dok je radi izgradnje postrojenja TUP-a uništen stražnji vrt ljetnikovca obitelji Kaboga-Zec.

Od nekad razvijene industrije, ostala je aktivna jedino tvornica TUP. Na izuzetno atraktivnoj lokaciji, u neposrednoj blizini solne baze, istaknutog spomenika industrijske arhitekture, i fino odmjerenog hotela Petka, tvornički sklop građevina koje su sve sačuvane u izvornom obliku i s izvornom opremom i danas uspješno radi, no s 10 puta manje radnika nego ranije. Dio proizvodnje odvija se u pogonu TUP-a u Komolcu.

• Stupanj važnosti spomenika

TUP je tvornica na rubu mora, primjer industrijske arhitekture 1950ih godina, koja je evidentno rađena slijedom onodobne težnje ka suradnji između arhitekta i pogonskih stručnjaka u stvaranju programa funkcionalne industrijske arhitekture. Autentičan je sklop zadržao funkcionalnu prostornu logiku i čistoću i humano mjerilo. Dimenzije i oblikovanje prostorija i sadržajna shema, pa čak i smještanje tvornice u okruženje ljetnikovaca, ukazuju na težnju ka stvaranju ugodnog radnog okoliša, odnosno na razvijenu svijest o socijalnim aspektima industrijske arhitekture. Prema vrijednosti spomeničkih atributa jest srednjeg stupnja. Uz djelomičnu zaštitu funkcije i zaštitu arhitekture uz veliku mogućnost adaptacije ovaj bi kompleks mogao zadržati baštinjene vrijednosti, a istovremeno se prilagoditi suvremenim potrebama Dubrovnika.

• Osjetljivost spomenika (i preporuke)

Prema prostorno-planskoj dokumentaciji Gruško područje TUP-a, koji ima svoje pogone i u

Komolcu, klasificirano je kao područje pretežito poslovne namjene, što pak uključuje širok spektar mogućnosti nove izgradnje jedne ili više građevina te podzemne garaže na području TUP-a: od sadržaja poslovne, stambene, javne, društvene, ugostiteljsko-turističke, športske, rekreacijske namjene, do parkova, dječjih igrališta, garaža i infrastrukturnih objekata i drugih kompatibilnih sadržaja (UPU Gruški akvatorij, 2011). Tako širok raspon sadržaja omogućava da afirmiranje vrijednosti baštine, stvaranje kulturnih atraktora, zabavno-edukacijske ili sportske zone, što prostorni planovi predviđaju, budu shvaćeni i na jedan drugi način, koji se ne temelji na gradnji novog koliko na prepoznavanju vrijednosti i na adaptaciji postojećeg graditeljskog fonda. U tom smislu dobar komparativni primjer predstavlja industrijski kompleks oko rudnika ugljena Zollverein ustanovljenog sredinom 19. stoljeća, kojega čini kompletna infrastruktura sačuvana oko rudnika uključujući izuzetno vrijednu arhitekturu 20. stoljeća, upisana je 2001. godine na listu svjetske baštine jer svjedoči o konceptu moderne arhitekture u kontekstu teške industrije. Nakon što je, kao posljednji rudnik u okolici Essena, zatvoren 1980-ih godina, grad nije dopustio očekivani scenarij rušenja građevina i prenamjene terena u stambeno naselje, već su ga naumili konzervirati i adaptirati u memorijalni kompleks, odnosno kulturni centar posvećen prvenstveno umjetnosti te proizvodnji i prezentaciji dizajna, s muzejem posvećenim rudarstvu, ali i sportskim i rekreacijskim sadržajima. Zollverein je prema planu Rema Koolhaasa postao tako izrazito atraktivan prostor s velikom koncentracijom izložbenih prostora svjetskog dizajna, znanstvenim institutima i sportskim sadržajima. Svi su ti sadržaji uglavnom smješteni u originalnoj prenamijenjenoj arhitekturi, pa se radi autentičnosti ovaj industrijski kompleks i našao na UNESCO-voj listi. Na primjer Red Dot muzej i dizajn centar, jedan od najznačajnijih izložbenih prostora i okupljališta industrijskih dizajnera, smješteni su upravo u jednoj od izvornih industrijskih građevina. Revitalizacija kompleksa TUP-a ne isključuje novu gradnju, ali njegova bi se budućnost trebala temeljiti na očuvanju i adaptaciji postojećih građevina. Pri urbanističkom planiranju potrebno je konzultirati studiju industrijske baštine na ovom području. Npr. u tom smislu se ispituje utjecaj razvojnih planova na Grušku tvornicu u funkciji Tup (u planu ex-TUP) propisane su sljedeće konzervatorske smjernice zaštite:

- U okviru planskog zahvata predviđa se mogućnost nove izgradnje u unutrašnjem dijelu bloka;
- Za definiranje urbanističkih parametara nužno je istražiti zadatosti lokacije;

valorizirati postojeću izgradnju te uvažiti povijesnu matricu gradnje unutar bloka kako bi se

planirani zahvat što bolje inkorporirao u tkivo grada.

-Preporučuje se suvremeni arhitektonski koncept, uvođenjem čiste i jednostavne morfologije, svedene na osnovne geometrijske oblike koji slijede prostornu funkciju zgrade. Tome bi vrijedilo dodati valorizaciju ne samo postojeće izgradnje već i postojeće funkcije i opreme ove tvornice, osnovane 1953. godine, koja proizvodi do danas, a strojevi koji se koriste i u odličnom su stanju nude pregled razvoja tehnologije kroz period od 60 godina postojanja ove tvornice. Tvornica danas radi s 10 x manjim kapacitetom nego li u svojim najboljim danima, u neposrednoj je blizini Solske baze i zasigurno ne bi smjela biti posve izbrisana iz prostora. Suvremeni arhitektonski koncept na ovom se prostoru treba shvatiti kao suvremena reakcija na baštinjeno graditeljsko nasljeđe prostora.

- **Ključni međuodnosi**

Radi se o zatvorenom bloku u čijem je sklopu Solska baza, a planom je omogućena njezina prenamjena u gradsku tržnicu, uz mogućnost rekonstrukcije i nadogradnje uz ishođenje prethodnih uvjeta konzervatorskog odjela u Dubrovniku, uz maksimalno moguće povećanje GBP objekta rekonstrukcijom maksimalno do 10% postojećeg. Sklop treba uspostaviti komunikacijske i funkcionalne veze s neposrednim okruženjem. U smislu prostornog ili tipološkog sustava, klaster industrijske arhitekture više nije moguće uspostaviti na ovom području.

- **Doprinos spomenika OUV**

Kontinuitet industrije u Gruškom zaljevu koja je uvijek bila vezana za sudbinu Dubrovnika, a nalazi se unutar predložene buffer zone mogao bi se održati na spomeničkoj ali i stvarnoj razini upravo na ovom jedinstvenom primjeru socijalističke industrijske arhitekture. AŠ

3.4. Fortifikacije – izbor

- Ime spomenika

Gradske zidine Dubrovnika

- **Lokacija**

čest. zem. 2641/1, 2641/2, čest. zgr. 2425, 2430, 2429, 2433, 2426 k.o. Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Vojna građevina

- **Status zaštite**

Z KLASA: UP-1°-612-08/06-06/0438

RST br. Reg. 1301, RST 1218

Povijesna urbanistička cjelina upisana 1979 g. na Listu svjetske baštine

- **Datacija**

Gradske zidine u opsegu u kojem ih zatičemo danas nastale su u 13. stoljeću, a sustavno se dograđuju i obnavljaju do 1660. godine.

- **Opis**

Zidine opasuju povijesnu jezgru zgrada u duljini od 1940 metara. Sastoje se od glavnog zidnog plašta s predziđem i jarkom s kopnene strane, od šesnaest kula kvadratnog i kružnog presjeka, tri tvrđave (Bokar, Minčeta i sv. Ivan), šest bastiona (od Pila, bastion palača, sv. Spasitelja, sv. Stjepana, sv. Margarite, sv. Petra), dva ugaona utvrđenja te dva valobrana. Dva su glavna kopnena ulaza u grad kroz dvostruka vrata na Pločama i na Pilama s pokretnim mostovima. U gradske zidine ubrajamo i dvije predutvrde - fizički odvojene tvrđave, Revelin na Pločama i Lovrijenac na Pilama koje brane dva ulaza u grad te stoga pripadaju istom fortifikacijskom sklopu s gradskim zidinama. Zidine dosežu visinu od 25 metara, a njihova debljina se s kopnene strane kreće od 4 do 6 metara, dok su s morske strane debele od 1,5 do 3 metra.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Povijest izgradnje zidina usko je vezana uz smještaj, formiranje i razvoj prvobitnog kasnoantičkog naselja. Prvotno naselje, bizantski kastrum – kasnije *civitas* se smjestilo na najvišem dijelu poluotoka, visokoj i teško pristupačnoj stijeni, lokalitetu danas zvanom sv. Marija. Ono je bilo sa sjeverne strane opasano zidom te se ulazilo u naselje kroz Vrata od Kaštela, u današnjoj ulici Za Rupama. U ranom srednjem vijeku naselje se proširuje istočno formirajući Seksterij sv. Petra. Kule koje su se nalazile na privatnim posjedima unutar

seksterija povezane su zidinama koje na taj način postaju dio gradskog fortifikacijskog sklopa. U grad se ulazilo kroz četiri gradska vrata (Lavlja vrata, Menčetićeve vrata, vrata Celenge i vrata Pustijerne). Tijekom 10. stoljeća grad se nanovo širi na Seksterij Pustijerna koji je bio utvrđen na isti način kao i Seksterij sv. Petra, zidinama koje su povezivale privatne kule. Grad se nastavio ubrzano razvijati te je tijekom 13. stoljeća urbanizirana i padina Srđa. Tada, nastaje današnji zapadni dio gradskih bedema Dubrovnika, koji se sastojao od zida debelog metar i pol na vrhu zaključenim kruništem s pet kula kvadratnog presjeka (Kalarinja, Puncjela, Kula od Pila, Sveti Frano i Gornji ugao, Kantonata od Pila, Minčeta). Kasnije je, 1461. godine započeta na južnom dijelu zida izgradnja tvrđave Bokar prema nacrtima firentinskog arhitekta Michelozza Michelozzija. Dovršena je tek nakon 1570. godine kada je nadograđena prema nacrtu inženjera Antonija Ferramolina. Sredinom 15. stoljeća zidine se na ovom dijelu dodatno ojačavaju dozidavanjem, prema prijedlogu Michelozza Michelozzija. 1526. godine izgrađeno je stubište uz crkvu sv. Spasa kojim se pristupalo na zidine. U 17. stoljeću se postavljaju na zidine okrugle presvođene stražarnice, a tijekom austrijske uprave se u 19. stoljeću dio zida uz kulu Puncijelu stanjuje. Na ovom dijelu zidina nalaze se vrata od Pila, jedna od triju glavnih ulaza u grad. Sklop se sastoji se od unutrašnjih vrata sagrađenih u drugoj polovici 13. stoljeća, vanjskih vrata sagrađenih u 15. stoljeću i kamenog stubišta između njih koje je oblikovao kipar Ivan Meštrović u 20. stoljeću. Ispred vanjskih vrata nalazi se drveni, podizni most koji premošćuje gradski jarak.

Sjeverni potez gradskih zidina počinje se graditi u drugoj polovici 13. stoljeća od kule Minčete do gradskog zvonika. Ovaj potez se produžava prema istoku početkom 14. stoljeća da bi obuhvatio prostor dominikanskog samostana. Artikuliran je kvadratnim kulama: sv. Barbare, sv. Katarine, sv. Lucije, Drezvenik zatim polukružnom kulom sv. Jakova te ugaonom utvrdom Asimon. Sredinom 15. stoljeća, od 1453. do 1455. ovaj potez gradskih zidina se dodatno ojačava novim predziđem debelim dva i pol metra. Krajem 1463. godine predziđe se rekonstruirao prema projektima graditelja Michelozzija dogradnjom niza manjih polukružnih utvrda. 1785. godine dio zidina je temeljito obnovljen. 1908. godine su uz kulu Drezvenik probijena nova gradska vrata nazvana Vrata od Buže.

Ispred sjeveroistočnog ugla gradskih zidina nalazi se tvrđava Revelin. Trapeznog je tlocrta sa eskarpama zakošenim na sjevernoj i istočnoj strani, okomitim na južnoj i zapadnoj strani. Utvrda je vertikalno podijeljena u tri dijela: donja i gornja terasa, dvorana pod donjom

terasom (podijeljena u 4 lađe nadsvedene bačvastim svodom), zatim prostor pod dvoranom, nasip (terapien u suho, podrum), te na istom nivou u sjevernoj i istočnoj eskarpi kazamate. Utvrda, kakvom je nalazimo danas počinje se graditi 1539. godine prema projektu graditelja Antuna Ferramolina iz Bergama i traje do 1605. godine. S njene južne strane nalazi se Trg oružja. U vrijeme austrijske vladavine tijekom 19. stoljeća unutrašnjost tvrđave se prigraduje, a tijekom 20. stoljeća, 1931., 1954. te 1969.-1971. se uklanjaju s Trga oružja austrijske prigradnje, a tvrđava Revelin je adaptirana za turističko-ugostiteljski sadržaj i scenske priredbe.

Istočni potez gradskih zidina započeo se graditi 1381. godine. U njihovom sjevernom dijelu nalaze se istočna gradska Vrata od Ploča, odmah uz ugaonu kulu Asimon. Kao i Vrata od Pila, sastoje se od unutarnjih i vanjskih vrata između kojih se nalazi Trg oružja i tvrđava Revelin. Unutrašnja vrata su sagrađena 1450. godine, a gradio ih je Simeon della Cava. Nad vratima se nalazio natpis koji je uništen rekonstrukcijom vrata u 19. stoljeću kada su vrata potpuno razgrađena i povećana da bi se prilagodila kolnom prometu. Ispred unutrašnjih Vrata od Ploča sagrađen je 1449. godine kameni most koji je tijekom 19. stoljeća djelomično deniveliran, a istodobno je uklonjen i krak njegovih kamenih klupa. Vanjska vrata od Ploča nalaze na uz jugoistočni ugao tvrđave Revein u posebnoj utvrdi. Izgrađena su 1466. godine. Ispred vrata je 1479. godine podignut drveni, pomični most prema prijedlogu dubrovačkog graditelja Paskoja Miličevića. Sačuvala su se i stara Vrata od Ploča izgrađena početkom 14. stoljeća s romaničkim stilskim oznakama. Istočni potez zidina obuhvaća romboidnu kulu sv. Luke sagrađenu u 13. i početkom 14. stoljeća u funkciji obrane gradske luke. Kula je izvorno imala krunište na konzolama te je bila pokrivena četveroslivnim krovom. 1884. godine kula se djelomično ruši i snižava za oko 4 metra te dobiva današnji izgled. 1381. godine je vjerojatno izgrađena četvrtasta kula sv. Dominika koja 1420. godine postaje glavni prilaz gradskim zidinama, međutim tijekom 19. stoljeća je unutrašnjost kule porušena i pretvorena u konjušnicu, a u 20. stoljeću je adaptiran za ugostiteljsku a zatim izložbenu djelatnost.

Južni potez gradskih zidina najstariji je njihov dio. S obzirom da je grad nastao na ovom položaju, najstarije zidine protezale su se upravo od Kule sv. Marije do Bastiona svete Margarite i štatile dio koji se kasnije nazivao Kaštio. Zidine su na ovom dijelu temeljene na visokim strmim liticama ili morskim stijenama koje su doprinosile obrani kao prirodna barijera u prilazu gradu. Širenjem grada zidine se produljuju obuhvaćajući prema istoku novu

dio Pustijernu. Razvojem artiljerije i time fortifikacijskih tehnika izvorno niske i tanke zidine s kruništem se povisuju i ojačavaju te dobivaju ophodni hodnik, puškarnice, topovske otvore i prsobrane. Najopsežniji zahvat modernizacije gradskog zida izvršen je 1424. godine. Tada dolazi do izgradnje novih dijelova zida kojom se pokušalo izravnati dotadašnju krivulju njihova pružanja, a uz unutrašnju stranu zida formira se ulica. Zidine se osuvremenjuju tijekom 15., 16. i 17. stoljeća. Potres koji je zdesio Dubrovnik 1667. godine veoma je ošteti najstarije dijelove južnog gradskog zida koji su ispucali ili su se djelomično urušili. S njihovom obnovom započeto je odmah nakon potresa.

U sklopu gradskih zidina valja razmatrati i tvrđavu Lovrjenac. Utvrda je dobila ime po kršćanskom mučeniku iz 3. stoljeća, sv. Lovru čija je crkvice vjerojatno bila smještena u predjelu današnjeg parka pokraj tvrđave. Unutar tvrđave danas, nalazi se mala kapelica renesansnih odlika sa kamenim oltarom. Prvi sačuvani pisani dokaz o njenom postojanju potječe iz 1301. godine. Tvrđava se tijekom 15. stoljeća intenzivno nadograđuje i osuvremenjava. Tvrđava je bila znatno oštećena u potresu 1667. pa je njena obnova potrajala sve do kraja 17. stoljeća. Tvrđava je koncipirana oko središnjeg atrije u prizemlju oko kojeg se nižu vojarne i spremišta artiljerije. Osim kapele sv. Lovre na međukatu na tri razini iznad dvorišta se nižu terase s otvorima za topove.

• Današnje stanje spomenika / autentičnost

1908. godine otvoren je novi ulaz u grad takozvana Buža na potezu sjevernih gradskih zidina zbog čije se uspostave srušio dio sjevernog predziđa. Danas se zidine koriste u turističke svrhe. Moguće je prošetati šetnicom na vrhu zidina oko cijelog grada u suprotnosti s izvornom funkcijom kada je pristup zidinama bio ograničen i samo izabrane vojne jedinice su ophodile zid. Tvrđava Lovrjenac i Bokar koriste se kao pozornice u sklopu Dubrovačkih ljetnih igara za izvedbu predstava, a tvrđava Revelin je adaptirana za potrebe scensko-glazbenih priredbi i u turističko-ugostiteljske svrhe. U prizemlju tvrđave sv. Ivan smjestio se akvarij, a u gornjih prostorijama na dva kata Pomorski muzej. U drugoj polovici 19. stoljeća izgrađen je lukobran ispred tvrđave Sv. Ivana te tvrđava više nema dodir s morem kako je to izvorno bilo. U recentnim obnovama i rekonstrukcijama se koristila cementna žbuka kao vezivo za kamene klesance za razliku od izvorne, vapnene žbuke. Međutim, usprkos svim navedenim promjenama u obliku i funkciji gradske zidine sačuvale su svoju autentičnosti i bez sumnje njihova izvorna forma i bit kao obrambene strukture dolaze do izražaja i veoma su čitljivi.

Tijekom ratnih sukoba 1991. i 1992. godine zabilježeno je 111 izravnih pogodaka koji su izazvali štetu različitog stupnja na svim dijelovima zidina. Zidine su u cijelosti sanirane.

• **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Koncem 19. stoljeća, 1899./1901. godine, izgrađena je prometnica Iza grada tako da je provedena kroz gradski jarak, nasipajući ga ili dubeci. Dio prometnice prolazi i neposredno uz zid kule Minčete. Dijelovi jarka uz tvrđavu Revelin i na Pilama pretvoreni su u gradski perivoj te je u njemu, uz vrata na Pilama smješteno i dječje igralište. U jarku uz sjeverni potez zidina se, sa svake strane novih gradskih vrata „Buže“, na posve neadekvatnom mjestu formiralo parkiralište za osobne automobile. Današnje stanje pokazuje da jarak koji se proteže uz zapadni i sjeverni potez gradskih zidina nije u cjelini jednako tretiran kako po funkciji tako i po uređenju. Najbliži izvornom stanju je potez jarka obostrano kule Minčeta sa vidljivim dijelovima prirodnog tla odnosno žive stijene i zelenila. Zapadni potez nekadašnjeg jarka promijenjen je u smislu uređenja ozelenjenih, pješačkih površina te i po funkciji i po uređenju predstavlja prihvatljivo rješenje i kvalitetni okvir zidinama. Za razliku od toga sjeverni i najduži potez jarka u potpunosti je degradiran i po načinu korištenja i po uređenju jer su asfaltirane površine prepuštene automobilskom prometu i parkirališnim površinama. Kako na primjer osigurati kvalitetnu prezentaciju tvrđave Revelin kojoj se uz samu sjevernu fasadu tako reći prislanjaju parkirani automobili!? Umjesto neugodnih i štetnih ispušnih plinova izazvanih prometom u neposrednoj blizini starih zidina znatno kvalitetniju prezentaciju i doživljaj kulturnog dobra omogućila bi ozelenjena šetnica kao dobro došli okvir povijesnih fortifikacija. Suvremenim gradnjama na samom istočnom i zapadnom kraju jarka interpolirane su veće betonske komore u funkciji gradske kanalizacije i klimatizacije Revelina. Oko Revelina su, na prostoru zvanom Glasija, tijekom 19. i 20. stoljeća izgrađene privatne kuće.

• **Stupanj važnosti spomenika**

Vrlo visoka važnost (Lokaliteti ili objekti priznate međunarodne vrijednosti upisani u WH kao dobra univerzalne vrijednosti / Individualni atributi nositelji OUV WH dobra / Ostali objekti ili urbani krajolici priznate međunarodne vrijednosti)

- **Osjetljivost spomenika**

S obzirom na rastući trend eksploatacije zidina u turističke svrhe s ciljem povećanja profita na širim dijelovima ophoda zidina formiraju se punktovi ugostiteljskog sadržaja čiji učestalost pojave bi trebalo krajnje ograničiti.

- **Ključni međuodnosi**

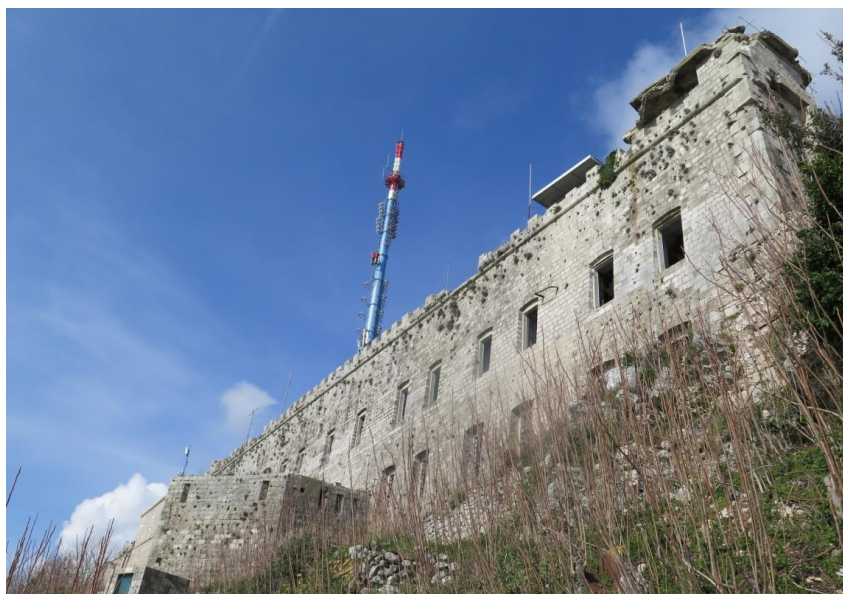
Gradske zidine Dubrovnika potrebno je staviti u širi kontekst obrane grada te ih povezati s utverdama na brdu Srđ neposredno iznad grada, utverdama na otoku Daksi i Fort Royal na Lokrumu, cjelina koja je dio fortifikacijskog krajolika.

- **Doprinos spomenika OUV**

Jedan od najbolje cjelovito sačuvanih europskih fortifikacijskih sklopova. One su najmonumentalniji i najznačajniji spomenik arhitektonske baštine Dubrovnika. Gradske zidine čuvar su slobode Grada Dubrovnika, nečeg najvrijednijeg što su Dubrovčani posjedovali. Zidine imaju funkcionalnu ulogu obrane grada, ali i svojom kompaktnošću pridonose estetskom doživljaju ljepote i jednostavnosti. S njihova ophoda može se sagledati i shvatiti dubrovački urbanizam, povijesni razvoj grada i ljepota njegove arhitekture.

- **Ime spomenika**

Fort Imperial

Fort Imperial, jugozapadno pročelje

Fort Imperial, terasa

- **Lokacija**

č.zgr. 2430 k.o. Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Vojna arhitektura - Tvrđava

- **Status zaštite**

Rješenje o registraciji: RST 1196

Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture Split

Broj: 17/54-86, Split, 26. prosinca 1986.

- **Datacija**

Izgradnja Fort Imperiala na Srđu započela je 1806.g., no intenzivna gradnja te važne utvrde odvijala se tek od lipnja 1811. godine. Gradnja je svečano završena na Napoleonov rođendan 15. kolovoza 1812.godine.

- **Opis**

Tvrđava Imperial se sastoji od središnje obrambene vojarne, odnosno dvokatne kamene zgrade s dva lateralno postavljena bastiona. Središnju zgradu vojarne i lateralne bastione odvaja kaponir, odnosno zaštićena staza koja teče uzduž sjevernog, kopnenog i istočnog i zapadnog zida vojarne, a omogućavala je neometanu komunikaciju između vojarne i

isturenih bastiona. Uz morski zid fasade središnje vojarne, dijelom upušten od razine prizemlja, na strateški najpovoljnijem položaju, nalazi se predprostor omeđen visokim kamenim zidom poligonalnog tlocrta zvan cvinger koji je štitio ulaz u tvrđavu.

Središnja zgrada vojarne kamena je dvoetažna građevina, zidana pravilnim kamenim klesancima slaganim u nizove. Prostorije vojarne su nadsvedene bačvastim svodovima. Prema unutrašnjem rasporedu prostorija prizemlje s predvorjem, skladištima i kuhinjom bilo je namijenjeno za smještaj vojnika, a na katu su se nalazile prostorije za smještaj časnika i stan zapovjednika tvrđave. Glavna komunikacija između katova je jednokrako stubište postavljeno u središnjem dijelu zgrade te vodi do otkrivene terase na vrhu zgrade namijenjene za topničke manevre. Na artiljerijskoj je terasi sačuvan zidani parapet prsobrana i dio njegove merlature. Pod terase je popođen opekrom slaganim u pravilne nizove. S terase je u prošlosti bila moguća komunikacija stubištima i podiznim mostovima s bočnim bastionima. Na sjevernoj fasadi zgrade vojarne sačuvani su otvori puškarnica u razini dviju etaža, dok je s južne strane fasada perforirana nizom pravokutnih prozorskih otvora.

Bočni bastioni su pentagonalnog tlocrtnog oblika, s položajima za topništvo na krovnim terasama. Zidni plaševi bastiona su skošeni te građeni od pravilno klesanih kamenih blokova te zaključeni pri vrhu glatkim vijencem. Ulazi u bastione su iz unutarnjih ophoda kroz polukružno zaključene portale. Prizemlje bastiona, u kojem se nalaze nadsvedena skladišta oružja, povezano je jednokrakim stubištem s artiljerijskom terasom na vrhu.

Zgrada vojarne i bastioni s kopnene strane su flankirani masivnim, dugačkim zidnim plaštom perforiranim puškarnicama raspoređenim u pravilnom ritmu. Krajnji rubovi zida, uz bastione su dodatno ojačani kaponirima. Obrambeni zid na središnjem dijelu polukružno je istaknut.

• **Povijesni razvoj spomenika**

Odluka o izgradnji tvrđave na Srđu donesena je u vrijeme francusko-ruskog rata, 8. srpnja 1806. godine. Francuske snage koje su branile grad od napada ruskih snaga iz Boke potpomognutih crnogorskih četa odlučile su podignuti tvrđavu na mjestu s kojeg su ruske i crnogorske vojne snage napadale Grad u lipnju iste godine. Gradnja se tvrđave intenzivirala tijekom 1810. godine, da bi bila završena 1812. godine. Gradnja tvrđave odužila se zbog težine terena i potrebe probijanja dugih serpentina niz padinu Srđa. Pedesetih godina 19. stoljeća za vrijeme austrijske uprave Dubrovnikom intenzivno se dograđuje polukružni

dodatak spojnom bedemu s kopnene strane. Tada su vjerojatno formirani i obrambeni rovovi lateralno od oba bastiona.

Na završnoj terasi bastiona izvorno su se nalazile prostorije za vojničku momčad, a danas se na istočnom bastionu ne naziru tragovi postojanja te gradnje, dok je na zapadnom bastionu sedamdesetih godina 20. stoljeća ona zamijenjena građevinom za smještaj telekomunikacijskog postrojenja (Odašiljači i veze tadašnje Radio televizije Zagreb).

Kopneno pročelje tvrđave oblikovano je izvorno otvorima postavljenim u vertikalnoj osi oba kraja tvrđave te središnjim nizom prozora preoblikovanih tijekom 20. stoljeća poput onih na južnom pročelju. Na istočnoj strani sjevernog pročelja sačuvane su dvije puškarnice od nekadašnjeg niza koji se linijski protezao duž središnjeg tijela tvrđave.

Oko cijele tvrđave nekada je postojao rov koji je onemogućavao prilaz neprijateljskoj pješadiji, međutim on je danas tek djelomično sačuvan u sjeverozapadnom dijelu polukružne obrambene jedinice.

Godine 1914. tvrđave gube ozbiljni strateški značaj.

• Današnje stanje spomenika / autentičnost

Na zapadnom bastionu sedamdesetih godina 20. stoljeća ona zamijenjena građevinom za smještaj telekomunikacijskog postrojenja (Odašiljači i veze tadašnje Radio televizije Zagreb). U ratnim razaranjima tijekom Domovinskog rata tvrđava Imperial je odigrala ključnu ulogu u obrani grada Dubrovnika od neprijateljskih snaga. U njoj su bile smještene hrvatske jedinice te je sukladno tome pretrpjela teška razaranja i oštećenja koja nisu sanirana te su i danas vidljiva. Bez obzira na sve ove intervencije i promjenu funkcije, građevini nije narušen autentični izgled.

Danas je na Srđu u utvrđi Imperial smješten Muzej Domovinskog rata. Muzej je prvi put otvoren za javnost 5. kolovoza 2008. godine, na Dan Domovinske zahvalnosti.[1] Prostor muzeja raspolaže s oko 500 izloženih eksponata iz razdoblja 1991.-1995. za vrijeme obrane Dubrovnika. Glavna tema postava je Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.-1995. i povijest objekta "Fort Imperial", a Domovinski rat na dubrovačkom području obrađen je kroz četiri tematske cjeline: Pad Dubrovačke republike i povijest objekta "Fort Imperial", Srpsko-

crnogorska agresija 1991., Dani pobjede - oslobodilačke akcije Hrvatske vojske, Stradanje stanovništva, civilnih objekata i spomenika kulture.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Povijesno se tvrđava nalazila u krajoliku Srđa u kojem nije bilo drugih građevina u neposrednoj blizini što je bilo prikladno za taktiku obrane za što je i služila tvrđava. Sada je osim zgrade Odašiljača i samog releja izgrađenog u njenoj neposrednoj blizini, istočno od nje je na samom rubu Srđa nikla nova zgrada žičare koja spaja Srđ s gradom koja narušava vizualni integritet tvrđave.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Visoka (Nacionalno registrirani očuvani objekt)

- **Osjetljivost spomenika**

S obzirom na to da je neminovna izrada projekta sveobuhvatne obnove i konzervacije tvrđave te da se u blizini planira izgradnja ugostiteljskih objekata spomenik spada u veoma osjetljivu kategoriju.

- **Ključni međuodnosi**

Tvrđava Fort Imperial bila je u punoj obrambenoj funkciji u vrijeme Domovinskog rata 1991./92, kada je uz iznimno važnu ulogu u obrani grada, postala stvarnim i simboličkim uporištem hrvatskog otpora, s koje su branitelji sačuvali i obranili slobodu Dubrovnika. Dva stoljeća povijesti i ratne tehnike sačuvano je u tom kompleksu, kao novovjekovna dopuna milenijskom slijedu dubrovačkih gradskih utvrđenih zidina, pa je tvrđava Fort Imperial na Srđu strateški dosljedan nastavak gradskih zidina Dubrovnika. Tvrđava je također dio cjeline kontinuiranog fortifikacijskog krajolika na platou Srđa s oblikovnim sustavom utvrđenja iz razdoblja 19. stoljeća, predstavljajući kulturno-povijesnu i vojno-graditeljsku vrijednost.

- **Doprinos spomenika OUV**

Prema austrijskom pukovniku koji je boravio u Dubrovniku između 1867. i 1870. godine tvrđava Imperial je, među svim samostojećim obrambenim objektima koje Dubrovnik trenutno posjeduje, najviša i najvažnija za zemaljsku obranu grada. Tvrđava dominira cijelom visoravni brda Srđ i na taj način brani grad sa sjeverne strane. Ova fortifikacija je nastavak stoljetnih nastojanja Dubrovčana da izgrade obranu grada prema najsuvremenijim

fortifikacijskim standardima i zasigurno ona predstavlja u to doba najmoderniju strategiju francuske vojne škole, a u odlukama o njenoj izgradnji je sudjelovao čak i sam Napoleon.

- **Ime spomenika**

Streljački poligon

Streljački poligon s prometnicom

Streljački poligon

- **Lokacija**

čest. zgr. 764/1, čest. zem. 2021/3, 2021/4, 2021/5, 2021/6, 2021/7, 1931/4, 1931/6, 1931/7, 1931/8, 1931/9, 1932/3, 1932/4, 1760/2, 1760/3, k.o. Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Vojna arhitektura

- **Status zaštite**

Zaštićeno kulturno dobro

Rješenje o preventivnoj zaštiti: KLASA: UP/I-612-08/07-05/9060

- **Datacija**

Početak 19. st. (do 1837.)

- **Opis**

Tlocrt cijelog poligona je izduženi pravokutnik, a proteže se smjerom: sjeverozapad – jugoistok. Radi se o kamenim barijerama – zidovima koji su dužinom postavljeni od sjevera prema jugu, a od sjeverozapada prema jugoistoku pravilno smanjuju po širini i visini. S oba izdužena kraja tlocrtnog pravokutnika streljački je poligon, pučki zvan „streljana“, zidan visokim kamenim zidom, klesancima pravilno slaganim u nizove, dok se s vanjske strane zidova u pravilnim razmacima, nižu kameni potpornji – kontrafori.

Vojničko vježbalište opremljeno je raspoznatljivim i djelomično sačuvanim elementima, poput stožastih zidanih prepona, a kroz središnji njegov dio prolazi trak asfaltirane ceste.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Streljački je poligon ucrtan na katastarskoj karti iz 1837. godine.

- **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Osim što je vrijednost spomenika narušena prolaskom asfaltiranog kolnog puta između pojedinih kamenih zidova streljane, dijelovi ponekih zidova su oštećeni ratnim razaranja u Domovinskom ratu 1991. i 1992., u ostalim arhitektonskim i formalnim segmentima autentičnost spomenika nije narušena.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Povijesno je okruženje spomenika identično je današnjem okruženju, osim asfaltirane ceste koja vijuga između zidova poligona, sačuvao se gotovo netaknuti pejzaž krševitog platoa Srđa.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Visoka (Nacionalno registrirani očuvani objekt)

- **Osjetljivost spomenika**

S obzirom na to da je struktura poligona oštećena potrebno ju je obnoviti i statički učvrstiti. U blizini poligona se planira izgradnja ugostiteljskih objekata i velikog apartmanskog naselja stoga spomenik spada u veoma osjetljivu kategoriju.

- **Ključni međuodnosi**

Streljački poligon je dio cjeline kontinuiranog fortifikacijskog krajolika na platou Srđa s oblikovnim sustavom utvrđenja iz razdoblja 19. st., dio je vjerojatno austrijskog vojno-arhitektonskog nasljeđa na širem području Dubrovnika te predstavlja kulturno-povijesnu i vojno-graditeljsku vrijednost.

- **Doprinos spomenika OUV**

Kao vojničko vježbalište na dobro izabranoj lokaciji rijedak primjer vojničke arhitekture (i ne samo na dubrovačkom području), tvoreći dio fortifikacijskog krajolika platoa Srđa spomenik svjedoči o stoljetnom naporu da se uporabom najsuvremenijih vojnih metoda obrani grad od neprijatelja.

- **Ime spomenika**

Utvrda Delgorgue na Žarkovici

- **Lokacija**

Smještena je na istočnoj zaravni Srđa, na visinskoj koti iznad sv. Jakova na Višnjici, na potezu prema selu Brgatu Gornjem.

čest. zgr. 81 k.o. Gornji Brgat, čest zem. 188/4 k.o. Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Vojna arhitektura - Tvrđava

- **Status zaštite**

PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9034

- **Datacija**

1806. – 1808. - 1866.

- **Opis**

Utvrda je nepravilnog, poligonalnog tlocrta, zidana pravilno tesanim kamenom vezanog u nizove cementnim fugama. Na mnogim je mjestima kamena faktura oštećena. Utvrda je pretrpjela veliki broj naknadnih intervencija.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Gradnja je započela 1806. g, a dobila je ime po francuskom generalu koji je na tom mjestu poginuo 17. lipnja 1806. u rusko-crnogorskom ratnom napadu krivom strateškom procjenom ne odoljevši napadima rusko-crnogorske vojske potpomognute istočnim Hercegovcima.. Utvrda je zadržala svoju funkciju i u vrijeme Austrije kada je tijekom 1859. g. ponovno u

velikoj žurbi sagrađena, a poslije proširena za vrijeme ratne opasnosti 1866. godine. Prema podacima Ratnog arhiva u Beču, 1866.godine je naoružana sa 16 topova.

- **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Utvrda je tijekom drugog svjetskog rata djelomično preinačena izgradnjom pregradnih zidova i pomoćnih prostorija na završnom platou tvrđave. 1991. i 1992. godine, tijekom Domovinskog rata, tvrđava je bombardirana te su teško oštećeni njeni obodni zidovi i završna platforma za artiljeriju. S obzirom na današnju neadekvatnu namjenu tvrđave, prostor je devastiran te je izvorna forma objekta nečitka. Nema adekvatnog prilaza spomeniku.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Utvrda se nalazi na istaknutoj poziciji brda Srđ s pogledom prema UNESCO zoni, gradskoj jezgri i gradskom predgrađu Ploče. Prostorno okruženje spomenika danas je jednako izvornom okruženju. S lokaliteta Žarkovica i utvrde «Delgorgue» se otvara pogled na grad i to od Lokruma prema gradu i gradskoj luci čime se proširuje mogućnost doživljaja slike grada i dubrovačkog ambijenta a time dobiva još jedna turistički atraktivna lokacija.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Visoka (Nacionalno registrirani očuvani objekt)

- **Osjetljivost spomenika**

Obzirom na to preporučuje se odgovarajuće urediti i opremiti prostor na kojem se sada nalazi sklonište za pse. Ovaj sadržaj potrebno je premjestiti na drugu odgovarajuću lokaciju a područje Žarkovice sadržajno i prostorno opremiti kao budući atraktivni vidikovac.

- **Ključni međuodnosi**

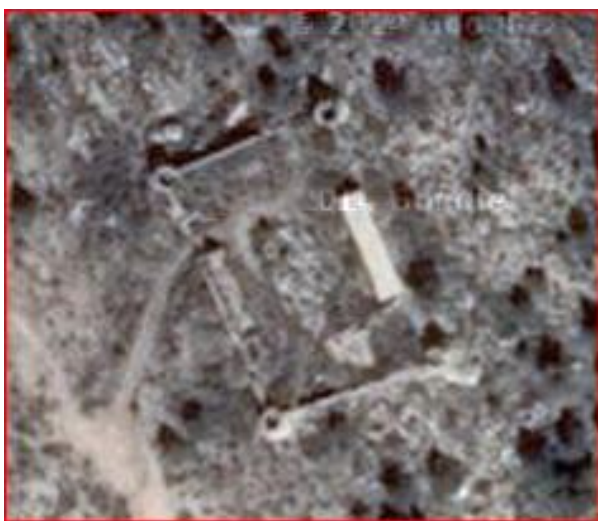
Utvrda Delgorgue na Žarkovici u sklopu istočne obrane grada, s negdašnjim redutama na Brgatu, bitnicama na Bosanki, streljačkim vojnim poligonom pred selom Bosanka, središnjim strateškim punktom Fort Imperialom, te susljedno tome nastavku liniji obrane prema zapadu, dio je cjeline kontinuiranog fortifikacijskog krajolika s oblikovnim sustavom utvrđenja iz razdoblja 19. st., predstavljajući kulturno-povijesnu i vojno-graditeljsku vrijednost.

- **Doprinos spomenika OUV**

Ova fortifikacija je nastavak stoljetnih nastojanja da se grad brani izgradnjom utvrda prema najsuvremenijim postignućima vojne arhitekture. Tvrđava predstavlja postignuća u izgradnji fortifikacija francuske vojne škole, kao nastavak brojnih stranih stručnjaka koji su sudjelovali u izgradnji zidina stare gradske jezgre.

- **Ime spomenika**

Redute na Srđu

Strinčjera

Gradac

Gradac mali

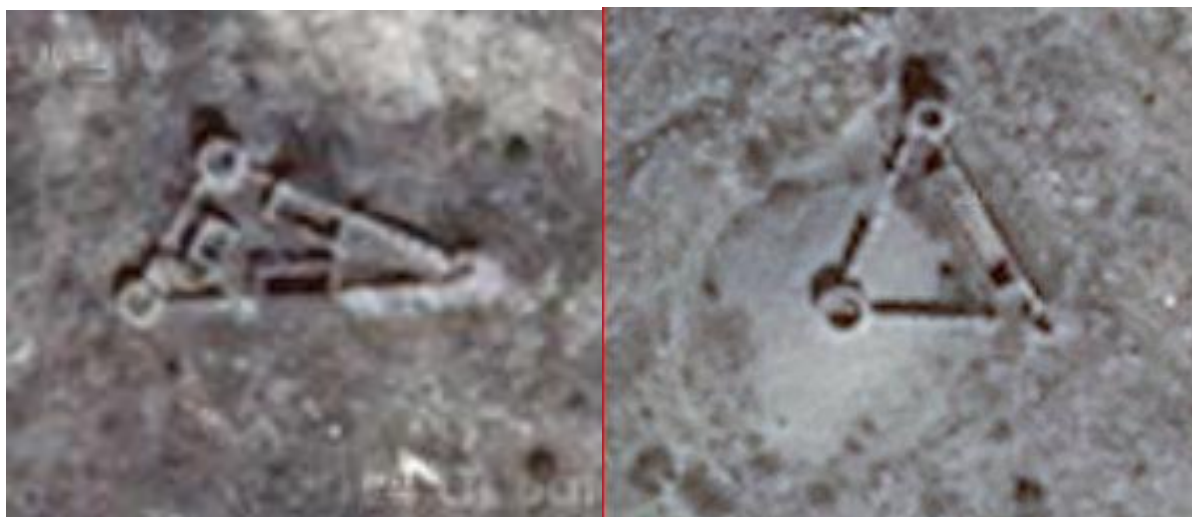

Kotline

Kapele

Dolić

Dolić mala

Bratitovo

- **Lokacija**

Istočni i sjeverni rub platoa Srđ

Strinčjera: č. zem. 2239/3, k.o. Dubrovnik

k. č. 528, k.o. Gornji Brgat, Župa Dubrovačka, k. č. 477, k.o. Gornji Brgat, Župa Dubrovačka, k.č. 5537, k.o. Dubrovnik, Dubrovnik, k.č. 391, k.o. Šumet, Dubrovnik, k.č. 5171, k.o. Dubrovnik, Dubrovnik, k.č. 486/1, KO Rožat, Dubrovnik, k.č. 1026/4, k.o. Prijevor, Dubrovnik, k.č. 5132, k.o. Dubrovnik, Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Vojna arhitektura – redute ili predutvrde

- **Status zaštite**

Reduta Strinčjera : Evidentirana

Ostale redute nisu evidentirane

- **Datacija**

kraj 19. stoljeća – 1. polovica 20. stoljeća

- **Opis**

Radi se o ukupno 8 različitih utvrda koje su strateški raspoređene uz sjeverni i istočni rub platoa Srđ.

Stinčjera, smještena na vrhu brda Srđ od 412 metara nadmorske visine i sedam ostalih utvrda na platou Srđa koje su smještene na strateškim pozicijama te perimetralno okružuju plato Srđa i s ostale dvije tvrđave iz francuskog perioda Imperial i Delgorgue formiraju specifičan fortifikacijski krajolik. Utvrda Strinčjera nalazi se sjeverno od tvrđave Imperial, a građena je kasnije od nje. Dosadašnja istraživanja navode na zaključak da Strinčjera nije bila izgrađena do 1870. godine kad je rađen izvještaj austrijskog pukovnika Giuseppe Amerlinga u kojem bilježi tadašnje dubrovačke utvrde. Osim Strinčjere, istom inicijativom, oko središnjeg platoa Srđa, na njegovom sjevernom i istočnom rubu izgrađeno je još sedam reduta-predutvrda iste tipologije kao i Strinčjera. Tlocrt pojedinih utvrda varira od poligonalnog, četverokutnog do trokutastog. Sve redute odnosno predutvrde imaju na uglovima karakteristične završetke cilindričnog oblika. Prema njihovoj formi i građi, te ostalim fortifikacijskim elementima, može se zaključiti da potječu iz austrijskog vremena, s kasnijim preinakama. U unutrašnjosti tvrđavica nalaze se ostaci zidova prostorija za vojnike, a sve su pokrivene jednoslivnim krovom.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Redute su najvjerojatnije izgrađene krajem 19. stoljeća tijekom austrijske uprave Dubrovnikom u funkciji isturenih obrambenih točaka u odnosu na glavnu točku obrane Tvrđavu Imperial. Tijekom prve polovice 20. stoljeća te vjerojatno tijekom 2. svjetskog rata redute su minimalno obnovljene. Tijekom Domovinskog rata 1991. i 1992. godine redute su korištene prilikom obrane platoa Srđa u cilju obrane grada Dubrovnika te su znatno oštećene prilikom bombardiranja.

- **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Iako su neke od reduta veoma oštećene tijekom zadnjeg rata 1991. i 1992. godine, njihova struktura nije narušena te se s lakoćom čitaju njihovi pojedini dijelovi i izvorni izgled. Neke od reduta su gotovo nepristupačne radi guste vegetacije. Redute povezuje kružna makadamska cesta koja je vjerojatno trasirana još u 19. stoljeću. Ista cesta povezuje redute s utvrdom Delgorgue na Žarkovici, streljačkim poligonom pored sela Bosanka i tvrđavom Imperial. Jedina izmaknuta reduta koja nije povezana s istom prometnicom je reduta na položaju Bratitovo koja je izgrađena direktno iznad prethistorijske gomile.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Sve redute se nalaze na strateški važnim položajima koji im je omogućavao kontrolu nad istočnom i sjevernom padinom Srđa. Utvrda Strinčjera nagledala je izlaz iz Gruškog zaljeva i Rijeke dubrovačke te cijeli Koločepski kanal. Redute, odnosno predutvrde imale su funkciju zaustavljanja neprijatelja i otežavanja njegovog napredovanja prema glavnoj utvrdi koja bi u ovom slučaju bila Fort Imperial ili utvrda Delgorgue. Da bi ispunile tu funkciju okolni prostor morao je biti otvoren, odnosno bez prepreka kao što je visoka vegetacija ili građevine koje bi omogućile zaklon neprijatelju. Sve redute su zadržale svoje prirodno okruženje. Međutim, u blizini redute na položaju Bratitovo izgrađena je obiteljska kuća sa pomoćnim građevinama koja narušava izgled izvornog prostornog okruženja.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Visoka (Objekti koji pokazuju posebnu kvalitetu u svom tkivu i povijesnim asocijacijama, što se neadekvatno odražava u kategorizaciji)

- **Osjetljivost spomenika**

S obzirom na to da su strukture obodnih zidova reduta i građevina u njima veoma oštećene recentnim ratnim razaranjima tijekom Domovinskog rata, te vjerojatno dodatno oštećene uslijed utjecaja vremenskih neprilika potrebno ih je hitno konzervirati ili obnoviti. Potrebno im je pronaći adekvatnu funkciju koja će omogućiti njihovo kontinuirano održavanje. Također, redute se nalaze na mjestu obuhvata urbanističkog plana uređenja platoa Srđ s namjerom izgradnje apartmanskog naselja i golf igrališta te nove prometne regulacije. Obzirom da od osam postojećih reduta, samo jedna je evidentirana (Strinčjera), a nije

zaštićena kao spomenik kulture, predutvrde i njihov neposredni okoliš spadaju u kategoriju veoma ugroženih spomenika jer zakonom nisu zaštićene kao kulturno dobro.

- **Ključni međuodnosi**

Gotovo sve redute su bile povezane istom kružnom komunikacijom koja ih je povezivala i s tvrđavom Delgorgue, tvrđavom Imperial i Streljačkim poligonom. One su izgrađene u funkciji predutvrda dviju navedenih tvrđava stoga su redute na Srđu dio cjeline kontinuiranog fortifikacijskog krajolika na platou Srđ s oblikovnim sustavom utvrđenja iz razdoblja 19. st., predstavljajući kulturno-povijesnu i vojno-graditeljsku vrijednost.

- **Doprinos spomenika OUV**

Redute su izgrađene na jugozapadnom rubu platoa Srđa početkom 19. stoljeća kao dio jedinstvene cjeline fortifikacijskog sustava (s tvrđavama Imperial i Delgorgue) u kojem se brane prilazi glavnoj obrambenoj točki. Isti sistem je upotrebljen, stoljećima prije i u obrani grada izgradnjom tvrđava Lovrjenac i Revelin. Izgradnjom reduta i ceste koja ih povezuje markiran je teritorij Srđa koji postaje bojno polje na kojem se brani grad te tako utvrde na Srđu postaju dio jedinstvene fortifikacijske mreže obrane grada. U vrijeme izgradnje, utvrde su poslužile za unaprjeđenje obrane, ali i funkcija dviju tvrđava na Srđu u svrhu poboljšanja sveukupne obrane grada u što su Dubrovčani stoljećima ulagali neprocjenjiv napor što se može iščitati iz izgleda zidina oko stare gradske jezgre, UNESCO-voog spomenika.

- **Ime spomenika**

Fort Royal

- **Lokacija**

Brdo Glavica, naviši vrh otoka Lokruma
čest. zem. 2245, k.o. Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Fortifikacijska arhitektura - Utvrda

- **Status zaštite**

Z KLASA: UP-1°-612-08/06-06/0438

Pod UNESCO zaštitom od 1994. godine.

- **Datacija**

1806. – 1830.

- **Opis**

Radi se o utvrđi koja je izgrađena u funkciji topničke bitnice na strateški važnom položaju obrane glavne gradske luke. Glavni prilaz utvrđi je s jugoistočne strane. Utvrda se sastoji od kružne kule, polukružne platforme s njene jugozapadne strane i kuće s njene sjeverozapadne strane. Na platformu se prilazi rampama na svakom kraju, a na njoj se nalaze tri polukružna proširenja za topovske položaje. Na svakom proširenju je sačuvana kamena oprema potrebna za pozicioniranje topova. Uz kulu se nalazi i kamena jednokatnica uzdignuta na plitku platformu u kojoj su bili smješteni vojnici. Ulaz u kulu je na razini kata, a pristupno

stubište je izgrađeno krajem 20. stoljeća od armirano betonske konstrukcije. Kula je u unutrašnjosti podijeljena na dvije razine, međutim izvorna drvena podnica kata je propala. U sredini kule je, u šupljem kružnom pilonu ugrađena cisterna na razini prizemlja, a na razini kata se nalazi kruna cisterne i kameno stubište koje vodi na terasu koja se nalazi na vrhu kule. Zidini plašt kule u razini prizemlja je razveden puškarnicama postavljenim u pravilnom ritmu, dok je u razini kata otvoren gusto i pravilno raspoređenim kazamatama. Komunikacija između ova dva kata se odvija izvornim kamenim stubištem. Završna terasa kule je popločana kamenim pločama i definirana parapetom s otvorima za topove. U podu terase je sačuvan žlijeb za uhljebljivanje i lakše pomicanje topova.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Francuski general Alexandre Lauriston, koji je zauzeo grad 1806. godine, provizorno je utvrdio i otok Lokrum pred ulazom u luku. No Auguste Marmont koji nedugo nakon pustošenja grada od strane ruskih i crnogorskih trupa u lipnju 1806. godine dolazi u Dubrovnik dobiva zapovjedi da na Lokrumu izgradi utvrdu ili redutu kako bi spriječio desant. Već započeti radovi odmah su intenzivirani, a u hitnji uspostavljeno uporište na Lokrumu ojačano je i nazvano Fort Royal. 1835. godine Austrijanci proširuju i dodatno utvrđuju Fort Royal.

- **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Kamena kuća za smještaj vojnika je već dulje vremena bez krova i krovne konstrukcije. Svi zatvori nedostaju te se kamena konstrukcija polako osipa kao i žbuka na unutrašnjim zidovima. Kružnoj kuli je prigradeno stubište, neprimjerene veličine i forme. Međutim uz sva oštećenja nastala tijekom vremena spomenik je očuvao svoju autentičnost, premda se više ne koristi kao vojno uporište već kao turistička atrakcija.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Najvjerojatnije je da izvorno u neposrednoj blizini oko utvrde nije bio dozvoljen rast vegetacije upravo zbog prednosti koje pruža brisani prostor za obranu utvrde, ali i zbog manevarskih mogućnosti topova i njihove paljbe. Naime, u zatečenom stanju vegetacija sastavljena od borova i žunja je gotovo prikrila polukružnu platformu s topovskim bitnicama, te je također oduzela prvobitni smisao topovskih otvora na katu kule ali i s

artiljerijske terase na njenom vrhu. Vizure koje su nekada bile dio povijesne funkcije ove utvrde u potpunosti su poništene.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Vrlo visoka (Lokalitet međunarodne vrijednosti upisan u WH kao dobro univerzalne vrijednosti / Individualni atributi nositelji OUV WH dobra)

- **Osjetljivost spomenika**

Spomenička cjelina trenutno nije ugrožena prostorno planskim pretpostavkama.

- **Ključni međuodnosi**

Fort Royal dio je cjeline šireg fortifikacijskog pejzaža Dubrovnika koji čini logičnu cjelinu obrane grada nastalu tijekom vremena, od srednjeg vijeka do danas. Povijesno umjetnički je dio nerazdvojive cjeline utvrda koje su francuske snage izgradile na području Dubrovnika i njegove okolice (Fort Imeprial, Utvrda Delgorgue na Žarkovici, Fort Royal na Lokrumu te utvrde na otoku Daksi).

- **Doprinos spomenika OUV**

Utvrda Fort Royal dio je jedinstvene cjeline fortifikacijskog sustava obrane grada Dubrovnika te time i teritorija Dubrovačke Republike. Utvrđenje, izgrađeno tijekom 19. stoljeća, vremenski se nastavlja na zidine oko same gradske jezgre. Kao takve zidinama oko gradske jezgre pridodaju iznimno vrijednu novu vremensku i povijesno umjetničku dimenziju zajedno predstavljajući iznimnu kulturno-povijesnu i vojno graditeljsku vrijednost.

- **Ime spomenika**

Bitnice na Bosanci

- **Lokacija**

Jugoistočno od naselja Bosanka, na rubu platoa Srđa.

k.č. 5338 k.o. Dubrovnik, Dubrovnik; k.č. 5337 k.o. Dubrovnik, Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Vojna arhitektura - Topovske bitnice

- **Status zaštite**

Bez zaštite, neevidentirane

- **Datacija**

Druga polovica 20. stoljeća

- **Opis**

Radi se o polukružnim betonskim platformama s parapetnim zidom prema jugu s dvije bočne, ukopane pravokutne prostorije betonskih zidova. Ukupno je identificirano na ovom položaju sedam bitnica koje se pružaju po rubu platoa Srđa u smjeru jugoistok – sjeverozapad.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Bitnice su najvjerojatnije izgrađene tijekom druge polovice 20. stoljeća. Na njima su vidljiva oštećenja vjerojatno od artiljerijske paljbe te naknadni popravci.

- **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Bitnice nisu u funkciji, dijelovi betonske strukture ponekih bitnica su oštećeni. Međutim izvorni oblik i struktura je netaknuta te se njihova izvorna funkcija lako iščitava. Podzemne prostorije su prepune otpadnog materijala i moguće je da ih koriste beskućnici za privremeni boravak.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Bitnice se nalaze na južnom rubu perimetra streljačkog poligona, neposredno uz rub platoa Srđa izvan šumarka sastavljenog od borova. Osim ugostiteljskog objekta koji se nalazi u šumarku, izvorno prostorno okruženje spomenika nije narušeno naknadnim intervencijama.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Srednja (Povijesni (neregistrirani) objekti koji pokazuju posebnu kvalitetu ili povijesne asocijacije)

- **Osjetljivost spomenika**

Spomenik nije evidentiran u konzervatorskoj dokumentaciji, te stoga nije zakonom zaštićen kao kulturno dobro. Obzirom da se izgubila izvorna namjena bitnica, da se neprimjereno koriste te da se u neposrednoj blizini planira izgradnja ugostiteljskih objekata, nove, znatno šire prometnice te velikog apartmanskog naselja spomenik je znatno ugrožen.

- **Ključni međuodnosi**

Topovske bitnice ispred naselja Bosanka dio su cjeline kontinuiranog fortifikacijskog krajolika na platou Srđ koji se konstantno tijekom stoljeća modernizirao da bi se odgovorilo izazovima razvoja artiljerije i uspješno obranilo grad. Stoga u užem pogledu bitnice su dio fortifikacijskog krajolika Srđa, ali i u širem pogledu neodvojivi od svih struktura koje su nastale tijekom stoljeća u cilju obrane grada kao i zidina oko stare gradske jezgre. U tom smislu bitnice predstavljaju kulturno-povijesnu i vojno-graditeljsku vrijednost.

- **Doprinos spomenika OUV**

Bitnice koje su izgrađene kao platforme za topova u funkciji zračne obrane Dubrovnika dosljedan su nastavak stogodišnjih napora da se grad obrani od neprijatelja primjenom najsuvremenijih dostignuća vojne arhitekture i artiljerije.

- **Ime spomenika**

Utvrdne na Daksi

- **Lokacija**

Otok Daksa

Baterija južna : čest. zgr. 396 k.o. Gruž

Baterija sjeverna: čest. zgr. 402/1, k.o. Gruž

Kulturno – povijesna cjelina otoka : čest. zgr. 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402/1, 402/2, 402/3, čest. zem. 1134, 1135, 1264/1, 1264/2 k.o. Gruž

• **Tip spomenika**

Vojna arhitektura - utvrde

• **Status zaštite**

Z UP/I°-612-08/02-01/1324 / RST 1296, RST 1297 / Zaštićeno kulturno dobro

• **Datacija**

19. stoljeće

• **Opis**

Daksa je najmanji otok u skupini Elafitskih otoka. Nalazi se na ulazu u Gruški zaljev. Dug je oko 500 metara proteže se u smjeru sjever – jug. Na zapadnoj strani otoka neposredno uz liniju obale proteže se obrambeni zid kojim se branio prilaz s mora u Gruški zaljev. Na jugu se nalazi utvrda koja opasuje crkvu kojoj su sa sjeveroistočne strane ostaci samostanskog kompleksa. U arhivskim se podacima navodi da su crkva i samostan benediktinaca utemeljeni i sagrađeni 1281. godine. Padom Republike i dolaskom Francuza samostan je napušten i pretvoren u tvrđavu za obranu gruške luke. Na srednjem dijelu otoka su vrtovi, a na najvišem vrhu (24 metra) je kula s kapelom. Na sjeverom rubu otoka se nalazi austrijska utvrda.

• **Povijesni razvoj spomenika**

U okviru pojačane obrane u dubrovačkom kraju, 1859. godine napravljen je plan utvrđenja otočića Daksa, na ulazu u Grušku luku. Plan utvrđenja je 1864. godine napravio Fridrich von Pollini. Tada su na krajevima otočića postojale dvije baterije i manja vojarna u sredini. Jedna je bila na zapadnom rtu otočića i imala je trapezasti tlocrt, s prednjih i bočnih strana bio je jaki zemljani grudobran, a uporabom i prenamjenom franjevačke crkve u barutanu , te korištenje svih izgrađenih struktura otočića u vojne svrhe, održava kontinuitet strateški važne pozicije otočića u obrambenom sustavu zaštite Gruškoga zaljeva. Nakon što je 5. travnja 1886. godine Dubrovnik od strane austrijske uprave proglašen otvorenim gradom, umjesto tvrđavom kako ga je smatrala do tada napuštena su utvrđenja na Daksi.

- **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Osim što je austrijska utvrda na sjevernom dijelu otoka sačuvana gotovo samo u perimetralnim zidovima do visine od 1,5 do 2 metra, a dijelovi obrambenog zida uz južnu obalu otoka su teško oštećeni utjecajem atmosferilija, iako strukturalna i funkcionalna autentičnost spomenika nije očuvana, vizualna autentičnost spomenika je očuvana na način da se još uvijek mogu prepoznati većina fortifikacijskih zahvata na otoku.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Ostaci utvrđenja na otoku nalaze se u izvornom ambijentu, okruženi vegetacijom koja međutim u doba izgradnje fortifikacija nije bila tako bujna.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Visoka (Nacionalno registrirani očuvani objekt / Očuvana područja koja sadrže vrlo važne objekte)

- **Osjetljivost spomenika**

Spomenička cjelina trenutno nije ugrožena prostorno planskim pretpostavkama.

- **Ključni međuodnosi**

Utvrđenja na otoku čine jedinstvenu povijesno umjetničku cjelinu s utvrdom na lokalitetu Gnjišta na Babinom Kuku, tvrđavama Imperijal i Delgorgue, redutama na Srđu te utvrdom Fort Royal na Lokrumu kao ostaci utvrđenja koje je izgradila francuska i austrijska vojska u Dubrovniku.

- **Doprinos spomenika OUV**

Sistem utvrda na otoku dio je jedinstvene cjeline fortifikacijskog sustava obrane grada Dubrovnika te time i teritorija Dubrovačke Republike. Utvrđenja na Daksi izgrađena tijekom 19. stoljeća vremenski se nastavljaju na starije zidine oko same gradske jezgre. Kao takve zidinama oko gradske jezgre pridodaju iznimno vrijednu novu vremensku i povijesno umjetničku dimenziju zajedno predstavljajući iznimnu kulturno-povijesnu i vojno graditeljsku vrijednost. *DB*

3.5. Infrastrukturna arhitektura – izbor

- Ime spomenika

Karavanski put

- Lokacija

Dionica karavanskog puta južno od crkve sv. Orsule: čest. zem. 2446/3, 2446/5 K.o. Dubrovnik

Dionica karavanskog puta od crkve sv. Orsule na vrh Žarkovicu: čest. zem. 2460/1, 2460/2, 2460/3 K.o. Dubrovnik

Dionica karavanskog puta od predgrađa Ploče do naselja Bosanke: čest. zem. 2440/1, 2442/1, 2442/3 K.o. Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Prometna infrastruktura

- **Status zaštite**

Evidentiran, planirani status: evidencija

- **Datacija**

Kasna antika / Rani srednji vijek

- **Opis**

Radi se o gotovo dva metra širokom putu djelomično popločanim plosnatim nepravilnim kamenim pločama ili manjim nepravilnim komadima kamena koji su u potpunosti obrasli travom. Put je na određenim dijelovima prekinut magistralnom, odnosno državnom cestom D8. Vanjski rub puta ima kameni rubnjak.

Postoje dva odvojka puta. Jedan odvojak prolazi predgrađem Ploče današnjom ulicom Frana Supila prema istoku, nastavlja ulicom Vlaha Bukovca, zatim prolazi iznad samostana sv. Jakova te se nastavlja penjati uz padinu Srđa pokraj ostataka crkvice Sv. Orsule iznad rta sv. Jakova, padinom Srđa prema Gornjem Brgatu preko Žarkovice te dalje prema graničnom prijelazu i Ivanici. Drugi dio puta uspinje se od predgrađa Ploče ulicom koja se i danas naziva „Put Bosanke“ prema naselju Bosanka. Put je presječen državnom cestom D8 i nastavlja preko Gornjeg Brgata do graničnog prelaza s Republikom Bosnom i Hercegovinom pokraj sela Ivanice. Ovaj dio puta je u austrijskoj katastarskoj izmjeri s početka 19. stoljeća identificiran kao Put za Bosanku, za razliku od puta koji prolazi današnjom ulicom Frana Supila i preko Žarkovice se penje do Gornjeg Brgata koji se naziva karavanskim.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Dionica puta južno od crkve sv. Orsule koja nastavlja prema istoku, a u konzervatorskoj dokumentaciji je evidentirana kao dionica karavanskog puta, na austrijskoj katastarskoj izmjeri s početka 19. stoljeća označena je kao put koji iz Dubrovnika vodi do Kotora. Stari dubrovački karavanski put je stoljećima bio jedini kopneni prilaz gradu. Ovaj stari drum

građen po samim rubovima provalija, bio je veoma zahtjevan za prolaz kako bi se grad lakše branio od razbojnika s kopna. Prema gradinama koje su strateški postavljene oko uskog prijelaza u Gornjem Brgatu, na samom početku platoa Srđa može se zaključiti da je ova trasa još u prapovijesti korištena za komunikaciju i promet robe i ljudi iz unutrašnjosti prema obali. Put je za Dubrovačku Republiku bio osnovna komunikacijska spona sa zaleđem i dalje kroz tursku carevinu sve do Istanbula. S obzirom na prirodni geostrateški položaj trasa se za komunikaciju s unutrašnjosti nastavila koristiti neprestano tijekom vremena sve do današnjih dana.

• **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Trasa karavanskog puta sačuvana je u izvornom obliku u najvećem postotku na padinama Srđa. Na primjer, izvorno oblikovanje je sačuvano od sela Bosanka do magistrale koja ga presijeca. Veće izmjene asfaltiranja, betonizacije i popločenja pretrpio je u donjem dijelu - od državne ceste D8 prema Pločama – gdje su neki njegovi dijelovi poslužili za povezivanje dijelova predgrađa te se njegova izvorna funkcija, oblik i memorija izgubila (ulica Frana Supila, Ulica Vlahe Bukovca). Ovakve dijelove sada više nije moguće identificirati kao ostatke karavanskog puta već kao lokalne prometnice. U drugim dijelovima sačuvao se između kuća ne samo pravac, nego i izvorna širina i popločanje između novosagrađenih obiteljskih kuća, sačuvavši i memoriju na karavanski put u nazivu ulice „Put do Bosanke“. Međutim, u gornjem dijelu – iznad državne ceste D8 - karavanski put nije izgubio svoju autentičnost. Dijelovi puta su sačuvali i svoju izvornu funkciju, na primjer trasa puta koji se od Ploča penje prema Bosanci je još uvijek u funkciji, a koriste je pretežno turisti i rekreativci koji se pješice penju na Srđ te manjim dijelom lokalno stanovništvo. Trasa puta preko sv. Jakova i crkvice sv. Orsule se manje koristi te je sve do nedavno bila veoma zapuštena. Recentnih godina je djelomično obnovljena u cilju otvaranja komunikacije prema Parku Orsula – ljetne pozornice uređene uz crkvicu sv. Orsule na kojoj se održavaju koncerti i scenske priredbe.

• **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Radikalno izmijenjeno okruženje suvremenom izgradnjom privatnih stambenih objekata i asfaltiranih prometnica narušilo je doživljaj dolaska u Grad i osjećaja postupnog približavanja gradskim zidinama. Međutim, većina vizura se sačuvala (npr. od crkve sv. Orsule prema gradu). Izvorno okruženje je sačuvano u gornjem dijelu puta, iznad magistrale dok se donji dio radikalno izmijenio.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Visoki (Drugi objekti koji pokazuju posebnu kvalitetu u svom tkivu i povijesnim asocijacijama, što se neadekvatno odražava u kategorizaciji)

- **Osjetljivost spomenika**

Spomenik treba uvrstiti u kategoriju veoma osjetljivih spomenika. Njegova trasa nije obilježena i ne postoje informativne ploče koje bi upozorile javnost na važnost ovog puta. Spomenik nije punopravno zaštićen kao kulturno dobro, već je samo evidentiran od strane Konzervatorskog zavoda što znači da režim zaštite uvjetuje očuvanje izvornih karakteristika pojedinačnih kulturnih dobara ili cjelina s ograničenim mogućnostima građevnih intervencija. Za ovaj režim zaštite prihvatljive su sve intervencije uz pridržavanje osnovnih načela zaštite graditeljskog naslijeđa. Pri radovima na uređenju prostora prihvatljive su metode obnove postojećih struktura i izgradnja novih, uz uvjet očuvanja ambijentalnih karakteristika, napose tradicijskih oblika i krajobraznog karaktera prostora.

- **Ključni međuodnosi**

Karavanski put u međuodnosu je s drugim prometnicima kojima je Dubrovnik bio povezan sa svijetom. To je prvenstveno pomorski promet i pomorska infrastruktura, luka, brodogradilišta, brodovi i pomorske rute. Prostorno je karavanski put u relaciji s gradom, odnosno lazaretima koji su kao krajnja točka putovanja odredili putanju trase. U međusobnom prostornom odnosu je karavanski put s naseljem Bosanka i Gornji Brgat. Pored ili kroz koje prolazi te se njegova trasa velikim dijelom koristi kao lokalna prometnica. U prostornom odnosu je i s trasom uskotračne željeznice koja je prometovala između 1901. i 1976. godine povezujući Dubrovnik sa zaleđem, zamijenivši tako stoljetni put prijevoza putnika i roba uz obale Rijeke dubrovačke, po sjeverozapadnim padinama Srđa. Također, karavanski put je u prostornom odnosu sa suvremenim pravcima kretanja putnika i na području Dubrovnika i šire, na teritoriju Dubrovačke Republike, kao što je državna cesta D8 ili zračni promet s aerodromom u Čilipima.

- **Doprinos spomenika OUV**

Karavanski put bio je tijekom više od petsto godina specifični funkcionalni organizam od vitalnog značaja za napredak i uspon Dubrovačke Republike. Kao što su brodovi na moru bili ključni za dubrovačku trgovinu, tako je i karavanski put na kopnu bio ključan za dopremu i

otpremu robe kojom su Dubrovčani trgovali te koja im je u konačnici omogućila da Dubrovnik postane kulturno dobro - graditeljska baština iznimne vrijednosti i predstavlja najznačajniji biljeg hrvatskog identiteta u svjetskim razmjerima.

- **Ime spomenika**

Trasa uskotračne željeznice

- **Lokacija**

Upravna zgrada "Dubrovačke električne željeznice": čest. zgr. 492 k.o. Gruž

- **Tip spomenika**

Prometna infrastruktura - željeznica

- **Status zaštite**

Gruž - Upravna zgrada "Dubrovačke električne željeznice": PZ KLASA: UP/I-612- 08/04-07/122

Ostala infrastruktura (željeznička trasa od graničnog prijelaza do luke Gruž, remiza, vodosprema, ložionica, tuneli, zgrada za osoblje željeznice) nije evidentirana kroz konzervatorsku dokumentaciju.

- **Datacija**

Trasa je građena kroz 1898. do 1901. godine kada je 15. srpnja pruga otvorena za promet. Pruga je ukinuta 1976. godine.

- **Opis**

Uskotračna željeznica, željeznica čija širina pruge iznosi u ovom slučaju 760 milimetara, manje od standardne širine od 1435 milimetara, spajala je Dubrovnik s Bosnom i Hercegovinom preko Uskoplja u dužini od 16,5 kilometara. Pruga ulazi na dubrovački teritorij pokraj mjesta Ivanica. Spuštajući se preko brojnih nasipa i tunela, prolazi uz mjesto Šumet te se penje uz sjeveroistočnu padinu Srđa te, prekidajući na jednom dijelu trasu starog dubrovačkog vodovoda iz sredine 15. stoljeća, nastavlja duž sjeverne padine Srđa Rijekom dubrovačkom do rta Kantafig spuštajući se konačno u Grušku luku. Za potrebe pruge izgrađena je u Gruškoj luci zgrada kolodvora te prema rtu Kantafig remiza - spremište, ložionica, zgrade za smještaj osoblja željeznice i vodosprema. Sva željeznička infrastruktura kao i zgrade građene su prema tipskim projektima austrijskih inženjera koji su radili na izgradnji bosanskohercegovačke pruge od Gabele do Zelenike s odvojcima.

- **Povijesni razvoj spomenika**

Dubrovnik je u razdoblju od 75 godina, između 1901. i 1976. godine bio umrežen u sustav europskih željezničkih pruga. Građenje je započelo 1898. godine i završeno je 1901. godine. 15. srpnja 1901. godine otvorena je željeznička pruga između Uskoplja i Gruža (dubrovačka luka). Pruga je bila dio ondašnje južne mreže uskotračnih pruga što ih je potkraj 19. stoljeća Austro-Ugarska počela graditi na području Bosne i Hercegovine te je njen cilj bio povezivanje jadranskih luka s njihovim zaleđem te preko njih sa srednjoeuropskim prugama.

Probojem trase ove željeznice uništeni su pojedini spomenici kulture, kao npr. srednjovjekovna crkva Sv. Vida iznad Šumeta. Izgradnjom željeznice 1901. godine osigurana je prometna povezanost sa zaleđem, te je omogućen razvoj robnog prometa u Gruškoj luci, kao i skladištenje velikih količina ugljena za austrijske parobrode (posebice vojne), što rezultira izgradnjom i danas postojeće Solske baze u Gruškoj luci.

Sedamdesetih godina 20. stoljeća mreža uskotračnih pruga u Bosni i Hercegovini i južnoj Dalmaciji stavljena je izvan uporabe zbog neisplativosti, osim na rentabilnim dionicama, gdje je uski kolosijek zamijenjen kolosijekom normalne širine. U sklopu toga 1. lipnja 1976. godine obustavljen je također i promet na pruzi Čapljina - Dubrovnik. Time je Dubrovnik nanovo postao lučki grad bez željezničke veze sa zaleđem. (Vlak za Dubrovnik, H. Bunijevac)

- **Današnje stanje spomenika / autentičnost**

Sačuvala se gotovo sva infrastruktura željezničke pruge osim željeznih kolosjeka na cijelom potezu trase od Gruške luke do ulaza u Hrvatsku blizu naselja Ivanica u Bosni i Hercegovini. Većina nasipa i tunela je prohodna kao i cijela trasa pruge gotovo cijelom dužinom. Od rta Kantafig do Ivanice trasa pruge je uglavnom sačuvana, međutim jedan dio pruge u Šumetu u dužini od otprilike 450 metara se koristi kao kolni put. Najveće promjene međutim desile su se u gruškoj luci s prenamjenom zgrade željezničkog kolodvora, devastacijom zgrada za željezničko osoblje prigradnjama i neadekvatnom prenamjenom servisnih zgrada. Međutim svi elementi izvorne arhitekture zgrada su sačuvani te je moguće uz mali napor obnoviti ih i dovesti u izvorno, autentično stanje.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Povijesno okruženje željezničke pruge je radikalno izmijenjeno. U gruškoj luci došlo je do proširenja obalne linije i izgradnje novih zgrada terminala, kao na primjer autobusnog kolodvora i ostalih servisnih, lučkih zgrada. Ispred dvije zgrade za smještaj željezničkog osoblja na rtu Kantafig proširena je obala te uređena za pristanak velikih putničkih brodova, kruzera. Također je ispred njih utemeljen pylon mosta dr. Franjo Tuđman koji spaja dvije obale Rijeke dubrovačke te prolazi neposredno iznad samih zgrada. Na predjelu Sustjepan željeznička pruga se koristi kao kolna prometnica za pristup obiteljskim kućama koje su izgrađene neposredno uz južni rub pruge. Također na području Sustjepana, na samoj trasi postavljeno je rekreativno igralište ograđeno željeznom ogradom koje u potpunosti negira željezničku prugu. Također, na području Šumeta sa sjeverne strane pruge izgrađene su dvije

obiteljske kuće koje prugu koriste kao kolni prilaz. Ljepota krajolika kojim prolazi željeznička pruga bila je veoma važni element koji je pridonosio atraktivnosti željeznice koji, međutim polako suvremenom nezakonitom i neskladnom izgradnjom gubi estetske odlike.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Visok (Drugi objekti koji pokazuju posebnu kvalitetu u svom tkivu i povijesnim asocijacijama, što se neadekvatno odražava u kategorizaciji / Neregistrirani lokaliteti koji bi po kvaliteti i važnosti trebali biti registrirani)

- **Osjetljivost spomenika**

S obzirom da pruga nije adekvatno pravno zaštićena i valorizirana kao kulturno dobro u velikoj je opasnosti da se trajno devastiraju njeni sačuvani dijelovi te da se naruši ljepota krajolika koji uvelike doprinosi atraktivnosti pruge bilo da služi kao željeznička pruga ili pješačka i biciklistička staza. Potrebno je adekvatno pravno zaštititi trasu uskotračne željeznice kao kulturno dobro od gruške luke do graničnog prijelaza u Brgatu kao i svu sačuvanu popratnu infrastrukturu. Potrebno je konzervirati postojeće, sačuvane dijelove željezničke infrastrukture i postaviti informativne ploče o povijesti izgradnje, izgledu i važnosti željeznice. Preporučuje se revitalizirati trasu željeznice tako da se minimalnim zahvatima obnovi i adaptira kao biciklistička i pješačka staza u sklopu sportsko rekreacijske zone s trasom starog dubrovačkog vodovoda. Ovakva staza bi ujedno mogla biti alternativa kolnim putovima koji povezuju naselja duž obala Rijeke dubrovačke s gradskom jezgrom u cilju smanjenja prometa i unapređenja kvalitete života.

- **Ključni međuodnosi**

Na prugu utječe razvoj prometa u gruškoj luci, regulacija njene obalne linije i izgradnja u njoj. Također, na cijelom potezu pruge od granice do gruške luke utječe razvoj naselja na obje obale Rijeke dubrovačke te regulacija prometna i izgradnja novih prometnica.

- **Doprinos spomenika OUV**

Dubrovnik je izgradio svoju slobodu iskoristivši maksimalno poziciju trgovačkog i diplomatskog posrednika između balkanskog zaleđa i Mediterana. U prošlosti su mu za takvu poziciju bili ključni karavanski put s kopnene strane i brodarstvo s morske strane. Tijekom 19. stoljeća kopneni transverzalni promet iz Dubrovnika u unutrašnjost gotovo je u potpunosti stagnirao i bio ograničen na kapacitet prijevoza trgovaca i robe pješačkim, starim

karavanskim putem koji je vodio duboko u turski teritorij. S planiranjem željezničke pruge koja bi Dubrovnik modernizirala i efikasnije povezala sa zaleđem započeo je Dubrovnik još 1868. godine, u trenutku kada je grad bio u teškom ekonomskog stanju nakon pada Republike. Izgradnja željeznice bila je od vitalne važnosti za Dubrovnik koji je riskirao da grad velike pomorske prošlosti bez odgovarajuće flote, izoliran od kopna, postaje provincijski grad.

Građena prvenstveno kao strateška pruga, na inicijativu Dubrovčana i s velikom potporom austrijskih vlasti, uskotračna željeznica je značajno utjecala na gospodarski oporavak i turistički razvoj Dubrovnika. Iako je pruga bila tek uskotračna, a ne normalne širine, Dubrovnik je sada bio povezan izravnom željezničkom vezom preko Sarajeva sve do Save, a preko Bosanskog Broda dobio je i priključak na europsku mrežu normalnih pruga. Takvu tranzitnu kopnenu vezu s Europom nije imao niti će je imati još gotovo četvrt stoljeća ni jedan grad duž naše obale sve do Rijeke. Stoga izgradnja uskotračne željeznice je bila od vitalnog značaja za gospodarski i kulturni napredak Dubrovnika.

- **Ime spomenika**

Trasa vodovoda

- **Lokacija**

čest. zgr; 60, čest. zem.; 107, 874, 877, K.o. Šumet; čest. zem.; 527, K.o Knežica; čest. zem.; 436, K.o Čajkovića; čest. zem.404, K.o. Komolac; čest. zgr; 91, 94., čest. zem.; 489 K.o. Rožat; čest. zem.; 1030 K.o. Prijedor; čest. zem.; 928. K.o Obuljeno; čest. zem.; 225, 226, K.o. Sustjepan; čest. zem.; 1166/1, 1166/2, 1245, 3247, 3248 K.o. Dubrovnik

- **Tip spomenika**

Komunalna infrastruktura - vodovod

- **Status zaštite**

Evidentiran, planirani status: zaštita

- **Datacija**

1436.-37.

- **Opis**

Vodovod od Šumeta na koti od 109 metara nadmorske visine prati sjeveroistočnu i sjevernu padinu brda Srđ do rezervoara Mlini na koti 89 nadmorskih metara. Vodovod prati površinu terena i sastoji se uglavnom od potpornog zida koji podupire kanal. Prvi kilometar vodovoda je inženjerski najzahtjevniji dio zbog nestabilnog fliškog terena i ostalih izvora koji su

natapanjem terena ugrožavali stabilnost potpornih zidova i time samog kanala. Nakon prvog kilometra kanal se ukopava u vapnenačku stijenu te se zbog velike stabilnosti iznad kanala može hodati i koristiti i danas kao komunikacijska ruta. Visoki potporni zidovi i lukovi koji premošćuju veće visinske razlike izgrađeni su na izlazu iz naselja Šumet, između malog rezervoara i Minčete i na mjestu gdje je vodovod s gradskih zidina dolazio do Velike fontane. Izgrađeno je nekoliko spremnika za vodom uz kanal. Ukupna duljina trase vodovoda iznosi 11 700 metara. Kanal kojim teče voda poprečnog je presjeka u obliku slova U. Grad je snabdijevan vodom preko kamenih pokrivenih žljebova koji su se protezali preko gradskih zidina i doveli vodu do Velike i Male takozvane Onofrijeve fontane. Snaga vode korištena je i za pokretanje niza mlinica i stupa u predgrađu Pile. Na zapadnoj padini Srđa za poboljšanje stabilnosti vodovodne infrastrukture formirani su drenažni jarci.

Važno mjesto u opskrbi grada vodom bila je tvrđava Minčeta. U Minčeti se vodovod razdvajao u dva kraka: istočni, do Male Onofrijeve fontane i Kneževa dvora te zapadni do crkve sv. Stjepana u južnom dijelu grada.

• Povijesni razvoj spomenika

Dubrovački vodovod izgrađen je u prvoj polovici 15. stoljeća, zbog sve veće potrebe grada za vodom. Za potrebu izgradnje vodovoda grad je sklopio ugovor u srpnju 1436. godine s dva talijanska graditelja: Onofrio de Giordano iz mjesta Cava blizu Napulja i Andreuzzo de Bulbito iz mjesta Tramonte u Apuliji na Apeninskom poluotoku. Prema ugovoru radovi na izgradnji vodovoda od izvora do fontane u gradu trebali su biti dovršeni do listopada 1437. godine kako je i realizirano. Za izgradnju vodovoda dovedeni su iskusni radnici iz Apulije. Trasa vodovoda započinje od glavnog izvora u Šumetu pod nazivom "Vrelo" na koti 109 nadmorskih metara koji se sastoji od dva manja izvora „Baba“ i „Ded“ (u ugovoru se spominju još dva manja izvora Vrijesna glavica i Marčevo, kasnije se u sistem uvodi i izvor pod nazivom "Bota" uz koji je izgrađen rezervoar - sakupljač vode). 1438. godine majstor Onofrio je potpisao ugovor za izgradnju Velike fontane ispred samostana sv. Klare. Dvadeset godina nakon dovršenja vodovoda dubrovačke vlasti su započele projekt izgradnje novog kanala čija izgradnja je potrajala tijekom idućih sto godina.

• Današnje stanje spomenika / autentičnost

Od više spremnika za vodu koji su izgrađeni uz trasu vodovoda do danas su se sačuvala samo tri. Izvorno je bilo sagrađeno i više odljevaka iz glavnog kanala duž cijele rute do bazena koji

su služili za napajanje stoke koji se međutim nisu sačuvali. Uz obje strane vodovoda, od rta Kantafig do grada sredinom 20. stoljeća dolazi do povećane urbanizacije prostora te je glavni kanal vodovoda počeo služiti kao pristupni put obiteljskim kućama sagrađenim uz njega. Tijekom 19. stoljeća austrijske vlasti su izmjestile kanal koji je hranio vodom Kolorinu u predgrađu Pile. Drenažni jarci koji su formirani na zapadnoj padini Srđa za potrebe vodovoda još uvijek su vidljivi. Vodovod nije više u funkciji i njegovo izvorno stanje je loše. Na mnogim mjestima struktura kanala ne postoji više ili je oštećena.

- **Prostorno okruženje spomenika – današnje/povijesno**

Na dijelu gradskog predgrađa Pile izvorno, povijesno okruženje spomenika se radikalno izmijenilo gustom suvremenom izgradnjom. Trasa kanal se uklopila u gusto izgrađeno gradsko tkivo te se na dijelovima ne može raspoznati njegova trasa. Nisu sačuvani svi dijelovi kanala te se na dijelovima u predgrađu Pile, ali i u samom gradu kanal prekida.

- **Stupanj važnosti spomenika**

Visoka (Nacionalno registrirani očuvani objekti)

- **Osjetljivost spomenika**

Spomenik je potrebno adekvatno zakonski zaštititi kroz konzervatorsku dokumentaciju. Dijelovi vodovodnog kanala se korsite za kolni promet, a njegova trasa nije prikladno obilježena niti je javnost adekvatno informirana o važnosti ovog spomenika te načinima kako ga očuvati.

- **Ključni međuodnosi**

Vodovod u povijesti nije služio samo za dovoz vode nego je stoljećima služio i kao kopnena komunikacija grada s Rijekom dubrovačkom sve do Šumeta.

- **Doprinos spomenika OUV**

Ranorenesansni vodovod, koji su projektirali i izgradili majstori Bulbito i Onofrio di Giordano bio je izazovni geo-inženjerski projekt. S obzirom na malu visinsku razliku između izvora i mjesta ulaska vode u grad realizaciji projekta su prethodili veoma precizni izračuni. Također, s obzirom da je gradilište simultano otvoreno na nekoliko različitih mjesta postojao je rizik da se projekt ne uspije realizirati.

Zahvaljujući realizaciji ovog teškog inženjerskog zadatka poboljšani su uvjeti života u gradu lokalnoj populaciji, ali je bilo moguće i nahraniti mlinove u predgrađu Pile i stupe u uvali Kolorina prijeko potrebnom vodom, a voda koja je prolazila kanalom uz sjeverni gradski zid bila je neophodna za rad mnogim kožarskim radionicama u tom dijelu grada. Zahvaljujući izgradnji vodovoda i manjih kanala tekstilna industrija je u Dubrovniku dobila veliki poticaj, a brašno koje se mljelo u novosagrađenim mlinovima opskrbljivao je grad, ali brodove koji su odlazili na daleka putovanja. Izgradnjom fontana voda je postaja sastavni element urbanog dizajna te je unaprijedila već istaknutu razinu gradskog arhitektonskog izraza, a kruna ove komunalne infrastrukture postala je protagonist antologijskog djela renesansne književnosti. Zbog važnosti vodovoda za grad, zapadna padina brda Srđ kojom prolazi vodovod proglašena je zaštićenom zonom i vlasništvom države, te je na toj padini bila zabranjena bilo kakva gradnja sve do sredine 18. stoljeća. Utjecaj vodovodnog kanala na urbanizaciju ovog područja vidljiv je i imenima koje nose dijelovi predgrađa: Donji, Srednji i Gornji Kono. Komunalni projekt izgradnje vodovoda bio je veliki organizacijski i financijski izazov i za malu državu. Spremnost gradske vlade da se upusti u ovako zahtijevan i opsežan projekt, da predvidi rizike u odnosu na njegove prednosti, da planski preoblikuje čitava predgrađa, pokazuje koliko je dubrovačka vlada bila odgovorna, organizirana i odlučna. *DB*

3.6. Zelenilo grada

Krajolik je zbog svojih karakteristika izrazito važan za kvalitetu života ljudi, sastavni je dio europske prirodne i kulturne baštine (javno dobro). Briga o zaštiti, *managementu* i planiranju krajolika zaista zahtijevaju zajednički rad na europskoj razini, pa je početkom ovog stoljeća konvencijom u Firenci ostvaren instrument koji je posvećen isključivo europskim krajolicima. Republika Hrvatska među prvim je državama ratificirala Europsku konvenciju o krajobrazima, znatno prije dobivanja punopravnog članstva u EU. Radi se o podršci europskim nastojanjima u prirodnoj i kulturnoj baštini, politici okoliša i lokalnoj upravi, kojoj su priključeni zaključci s konvencije o biološkoj raznolikosti iz Rija, odnosno Aarhusa. Osnova za svako promišljanje i djelovanje na planu prostora, u direktnoj je sprezi sa zdravim i održivo stabilnim životnim uvjetima, osiguranim kroz planiranje krajolika, a u bliskoj suradnji s građanima/žiteljima. O krajoliku svakako treba raspravljati, a da bi argumenti bili što kvalitetniji, stanovnike se

nastoji čim prije senzibilizirati - bilo na razini poduke u školi ili bilo koje druge vrste informiranja - na višeslojno značenje zajedničkog okoliša.

Ciljevi i želje zbog kojih su kreirani ovi instrumenti su: estetski i kulturološki potpomognuto jačanje zaštite krajolika, ali i jačanje participatornog procesa planiranja i donošenja odluka – u čvrstoj sprezi s predstavljanjem vrijednosti krajolika, odnosno legitimiranjem krajobraznog planiranja u svijesti javnosti. U širokom rasponu od šumskih do industrijskih krajolika, značajnu kategoriju predstavlja povijesni urbani krajolik (HUL), koji se predstavlja kao prostor izrazito intenzivnog antropogenog djelovanja. Za ovaj poseban dio pejzaža UNESCO je na internacionalnom nivou predstavio preporuke u vidu još jednog instrumenta, a sa željom da se u što većoj mjeri implementira preko nacionalne i lokalne nadležnosti. Proces rada s ovom metodom definiran je sa šest koraka: kartiranje resursa, postizanje dogovora o prioritetima zaštite, ocjenjivanje ranjivosti, integracija predhodnih koraka u razvojnu politiku grada, određivanje prioriteta za akcije, definiranje partnerstva. Pristup je uglavnom zasnovan na procjeni razlika i sličnosti među postojećom lokalnom politikom i praksom provođenja sa onom koju predlaže sam instrument.

Pripadnost Dubrovnika Mediteranu najprije se očituje u njegovom krajobrazu. Dugotrajno prisustvo i intenzivna aktivnost ljudi na čitavom prostoru Sredozemlja zrcali se u fragmentiranosti krajolika, pa danas gotovo da više ne možemo - osim na gotovo potpuno izoliranim mjestima - raspravljati o izvornom prirodnom okolišu. Vegetacija kamenjara, suhi travnjaci, makija i šikare (među ostalim) predstavljaju mikrocjeline u tom antropogenom mozaiku, a prisutni su i u urbanom tkivu. Današnji status Mediterana na karti svijeta istaknut je kao *hotspot* kroz parametar biološke raznolikosti, jer na ovom području obitava oko 10% svih biljnih vrsta na Zemlji. Kroz cijelu povijest intenzivne ljudske aktivnosti na ovom prostoru, čovjek je do prije stotinjak godina imao relativno blag utjecaj na okolinu. Smatra se da je čak i ondje, gdje su pred njim nestajale šume, stvaran novi svijet prepun biološke raznolikosti: on je otvarao mjesta za novu konkurenciju među vrstama i zapravo u mnogočemu direktno ili indirektno dijelovao na evoluciju biljnog i životinjskog svijeta. Gradnjom nastambe za sebe, u nju i oko nje privukao je one vrste kojima je odgovaralo takvo stanište. Povratna sprega čovjeka i okolnog živog svijeta očituje se tako u stotinama primjera, koji su upravo središte tematike koju zovemo prirodnom (ili bolje rečeno kulturno-prirodnom) baštinom. Svaki od tih primjera pomaže nam otkriti jedan segment (ili opet:

fragment) životnih uvjeta na ovom prostoru, a da bismo na neki način zaokružili sliku o našem ponašanju – odnosno kulturi – u njemu.

Mi u ovom ogledalu možemo gledati na okolinu u kontekstu današnjice, ali i na povijesni aspekt: razmatrajući, primjerice, o prostornim čimbenicima koji su nekoć bili puno prisutniji nego danas. Uzmimo za primjer hrast crniku, koji je svakako u počecima ljudskog djelovanja bio najprisutnije stablo na cijelom našem primorju, u usporedbu s brojem jedinki koje možemo vidjeti danas. S čim smo ga zapravo zamijenili i što to danas stoji na njegovom mjestu? Nedostaje li nam danas jedna intaktna šuma česmne na ovom području i što bi nam značilo da u nju možemo ući? Umjesto nje, imamo Grad, zgrade i parkove, vrtove, makiju, borovu šumu. Ona je zapravo Mediteran kakav je nekada bio, ovo je Mediteran od danas.

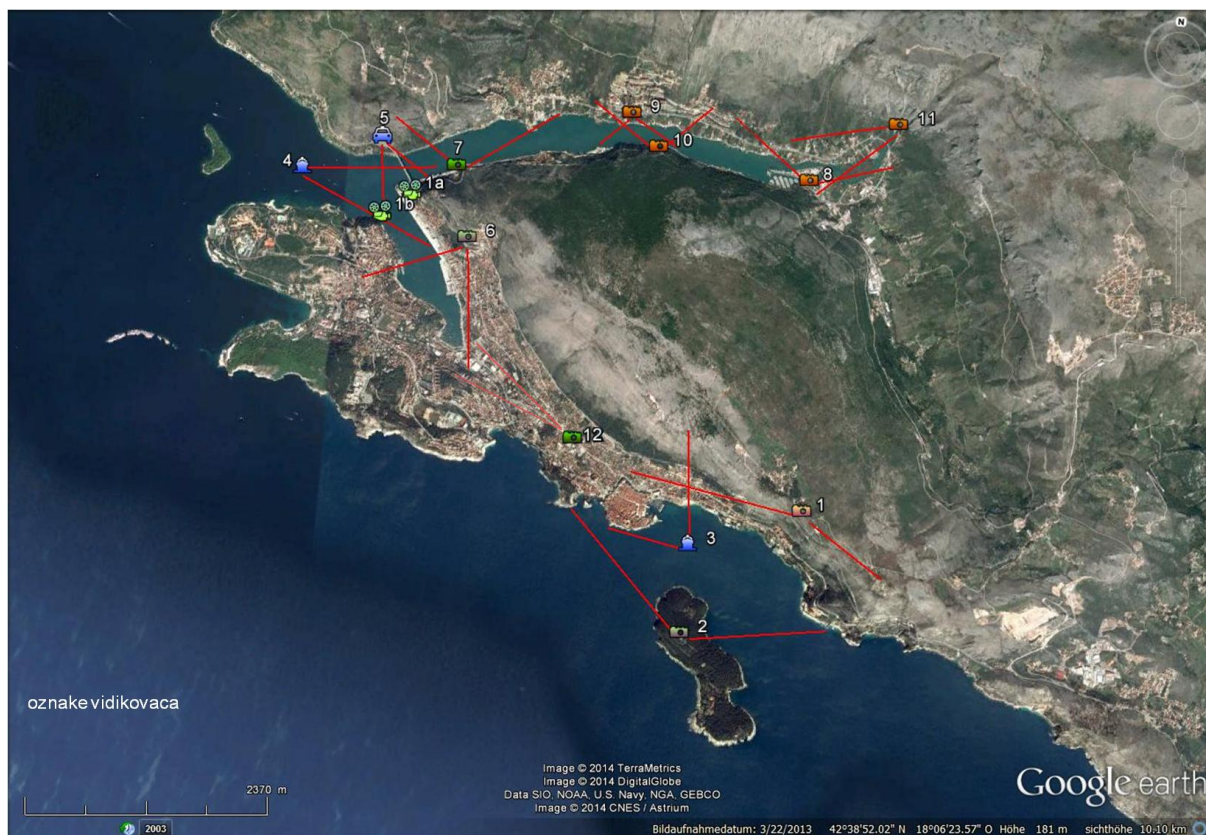
Inventarizacija gradskog zelenila jedan je od glavnih pokazatelja s čim u prostoru Grad zaista raspolaže, a valorizacija, kao korak direktno vezan za inventarizaciju, odnosi se na analizu dobivenih podataka o prostoru, te upućuje na različite razine kvalitete zelenila: jasno ističe zone ili npr. izdvojena stabla koja prema zadanim kriterijima (starost, habitus, pozicija, rod-vrsta) treba zaštititi. Zoniranjem se kreira pojednostavljen zeleni katastar, prema kojem se okvirno karakteriziraju šira područja, a rezultati ovakve analize mogu upućivati npr. na monotonost izmjene zelenila, nedostatke u strukturi prostora, dominaciju određenih vrsta biljaka, oskudicu zelenog prekrivača, odnosno dati jasnu uputu za artikulaciju i oblikovanje javnih otvorenih površina općenito. Isto tako, zoniranje može naznačiti i jednostavnu podjelu po razini *hemerobije* tj. bliskosti zelene površine s prirodom / čovjekom.

Sama izrada zelenog katastra može involvirati više subjekata, koji na ovaj način usavršavaju znanja o prirodnoj / kulturnoj baštini, a svoje spoznaje prenose stručnim službama i općoj javnosti, kao prilog poznavanju baštine. Slijedom povećanih pritisaka na okoliš i biološku raznolikost Grada, inventarizacija zelenila jedan je od glavnih oslonaca u svakom budućem planiranju, odnosno suočavanju s budućim izazovima i potrebama gradskog urbanizma.

S druge strane, turizam kao djelatnost koja istovremeno počiva na kvaliteti okoliša i koja na njega intenzivno djeluje, sve se intenzivnije bavi primjenom okolišno odgovornih, >zelenih< koncepata. Prema Institutu za turizam, razvojna načela hrvatskog turizma do 2020. godine podrazumjevaju četiri bitne točke u, više ili manje, direktnoj sprezi s ovom tematikom: suradnju javnog sektora s privatnim poduzetništvom, građanskim udrugama i institucijama

zaštite okoliša, kulture itd.; ekološki odgovoran razvoj, jer treba racionalno koristiti raspoloživi prostor; autentičnost i kreativnost u turističkom planiranju. *IB*

4. Vrednovanje spomeničke baštine kroz vizure

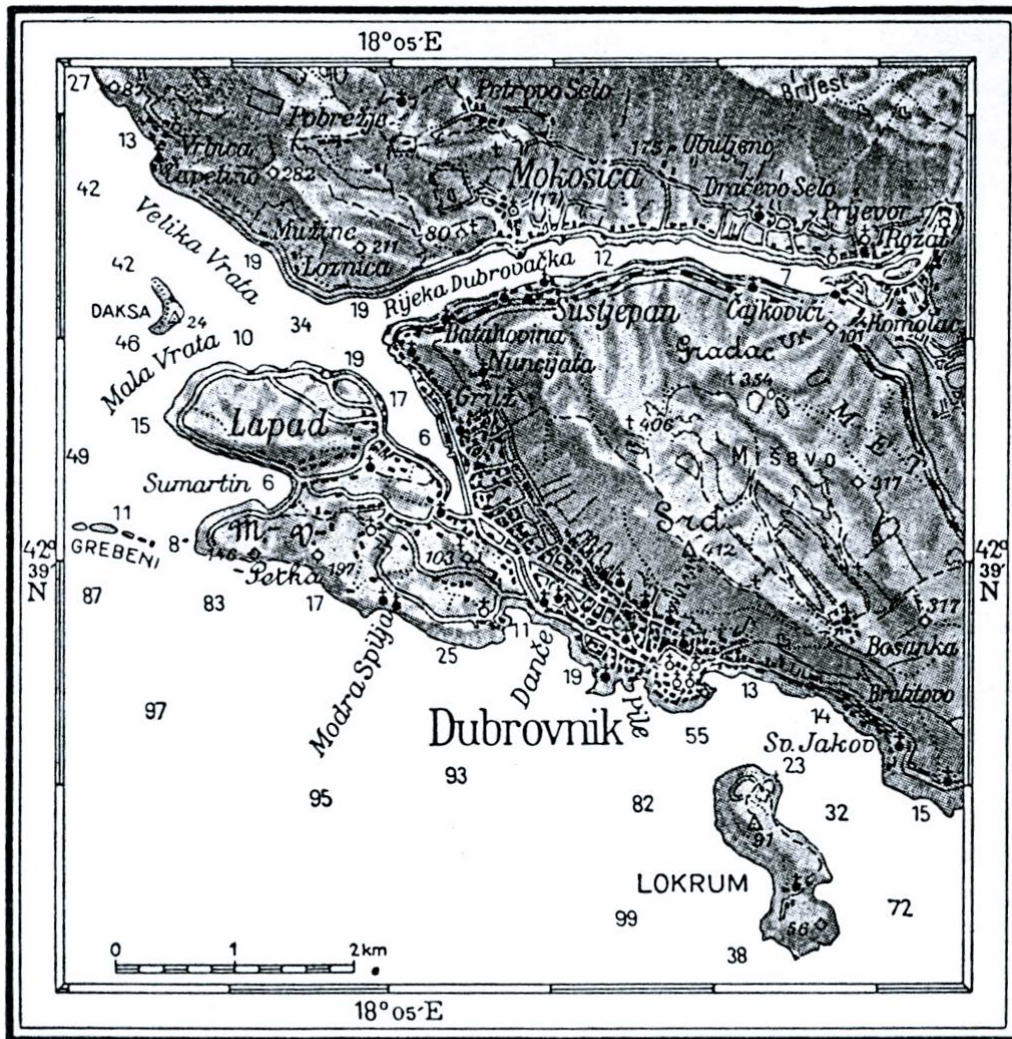

Izradio IB

4.1. Vizure grada i područja Rijeke Dubrovačke

- **Oznaka položajne točke: 7-11**

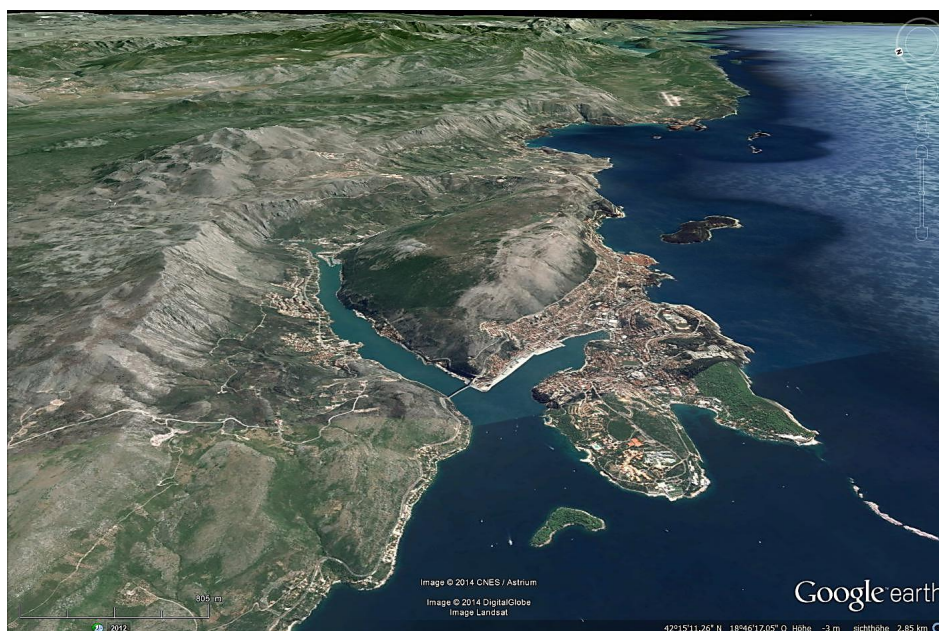
Područja Rijeke Dubrovačke i Grada vrednuju se u studiji kroz kinetičku vizuru kao prostori od najveće osjetljivosti u kojima bi svaka intervencija koja nije ispitana metodologijom HIA-e mogla proizvesti značajne (major) promjene u krajoliku. S obzirom da se ova analiza ne referira na neki određeni plan, dan je sveobuhvatni prikaz prostora s naglaskom na vrijednost krajolika i njegovu osjetljivost na vizure.

DUBROVNIK S OKOLICOM

U doba kada u slici Grada još nije bilo patine, u desetljećima 15. stoljeća kada se Dubrovnik stresao drvenih kuća i ulica, kada se sav zabijelio od vrničkog kamena, rektor slovničke škole u Dubrovniku Filip de Diversis konstatirao je da su kuće izgledale „kao od istoga graditelja i građene u isto vrijeme“. Slijedio je pritom možda Platonovu (poslije Albertijevu, konačno I Kotruljevićevu) misao, *kako je lijepo da grad ima izgled jedne kuće, a kuća izgled grada*. Premda je u naravi nastala iz kompleksnog reda kao rezultat kontinuiteta u promjeni, cjelina Grada zaista je djelovala, gledali je iz zraka i partera – (a tako, usprkos svemu, djeluje i danas) – kao da je nastala u dahu, simbolizirajući kao ideale zajednice – mir i skladnost, što su i najkarakterističnije dubrovačke riječi. Riječ je o traženoj koherentnosti koja je davala prednost ljepoti cjeline, podcrtavajući značenje zajednice.

Jedan jedini pogled na stari grad dostatan je da nam kaže kako stojimo pred estetskim i političkim “projektom” urbanog jedinstva. Riječ je o klasičnom načelu o kojemu Lewis Mumford pregnantno piše: “Ovaj sinoptički, cjeloviti pogled koji je omogućavao građaninu da s vrha akropole obuhvati cijeli svoj grad, isto tako lako kao što je mogao obuhvatiti lik i karakter jednog čovjeka, jest ono po čemu se helenski grad, sa svojim zdanjima natisnutim na malom prostoru, razlikuje od megalopolisa.” Snaga povijesnog Dubrovnika, ma koliko malen sâm bio, leži u činjenici što je on uspio simboličku sliku svoga reda utisnuti po čitavoj širini svoga teritorija. Svaka granica koju unutar tog kulturno-povijesnog agregata povlačimo – dokida tu cjelinu. Pa ipak, granice zadane obuhvatu naše studije imaju svog smisla i potvrđuju ih geografske, bolje rečeno geo-morfološke činjenice.³¹

Grad se smjestio na podnožju vapnenačkog Srđa (412 m), u udolini nastaloj erozivnim djelovanjem vode u neotpornim, drobitivim dolomitima. Jugozapadno od dolomitne udoline strše vapnenačke uzvisine Lapada i greben na kojem je isprva sigurno posve mimikrijski nastalo najstarije jezgro Dubrovnika. Post-glacijalnim izdizanjem morske razine potopljeni su donji dijelovi dolomitske udoline, pa je tako stvoren prostrani *Gruški zaljev* na sjeveru, sa *Rijekom dubrovačkom* koja masiv Srđa odvaja od Primorja, te *Stari Porat* na jugu, koji je nekoć po svoj prilici obuhvaćao i srednjovjekovnu i današnju *Placu*. Najstarija jezgra nastalo

³¹ Slijedimo koncizan i još uvijek najbolji opis – iz stare *Enciklopedije Jugoslavije*.

je pak na vapnenačkoj uzvisini, koja je s morske strane zatvarala potopljen zaljev Starog Porta.

Nije još u tančine opisana ekspanzija Grada koji je svojim industrijskim potrebama i rezidencijalnom izgradnjom prekoračio zidine prema zapadu i istoku već u srednjovjekovno, i pogotovo u rano moderno doba. Činjenica je pak da se Dubrovnik, pogotovo nakon Velikog potresa 1667. godine, postupno oblikuje kao svojevrсни vrtni grad. Pojava većih brodova rezultirala je postupnim formiranjem glavne luke, gdje se od druge polovice 19. st., nakon izgradnje parobrodske luke i željezničke stanice, razvija zasebno predgrađe Dubrovnika. Izgradnjom novih stambenih četvrti između Grada i Gruža, osobito u prvoj polovici 20. st., oba naselja povezat će se u jednu cjelinu, no cjelinu koja je u mislima Dubrovčana lebdjela stoljećima ranije.

Jedan od najvažnijih zadataka naše studije sastojao se u tome, između ostaloga, da odredimo *čvrste panoramske točke s kojih bi se mogao obuhvatiti karakter pojedinih dijelova Dubrovnika i njegova okolna prostora*, dakle prema uobičajenim postavkama urbanističkog planiranja, kakve se primijenjene, recimo, u provjerama vizualne izloženosti buduće izgradnje na Srđu spram pogleda s različitih točaka iz Grada, s Lokruma, iz Rijeke dubrovačke, itd. Načelo, primjerice, da bi neka građevina izložena pogledu „na obzoru hrpta Srđa“ sigurno izazvala bitne promjene „u strukturi i funkciji vidljivosti fizičkih karakteristika prostora, narušavajući cjelovitost njegove prevladavajuće prirodne komponente i prepoznatljivost kontrastne slike urbanog (grada Dubrovnika) spram prirodnoga (gorostasne prirodne padine Srđa)“ – upisano je u sve dosadašnje prostorno planske dokumente. GUP grada Dubrovnika eksplicitno daje obrazloženje uvjeta uređenja prostora: „područje se uređuje tako da ni jedna građevina ne naruši prirodni krajobraz Srđa prema užem gradskom području, dakle ne smije biti vidljiva s obalne strane Grada”.³²

³² Upozoreno je više puta na “recipročnu ovisnost kontrasta malog urbanog, kulturnog krajobraza grada Dubrovnika s prirodnim reljefom stjenovitog Srđa, nalik divljini” što stvara “prepoznatljivu slika koja čini cjelovitost identiteta nacionalne razine (...) Drugim riječima, izloženost prostorne scenografije otkriva osjetljivost rubnog pojasa Srđa s vidika potencijalne promjene percepcijskog potencijala koji s Dubrovnikom čini cjelovitu sliku identiteta, kontrast malog, urbanog kulturnog s velikim, organskim, prirodnim.” Kontrast najbolje definira Prof. Marko Špikić (*Vijenac* 531-533, 2014: “U povodu zaključaka o Dubrovniku UNESCO-ova skupa u Dohi”) kad veli: “Zamišljam graditelje Dubrovnika kako uspoređuju golet Srđa sa svojim umjetničkim djelom.”

Ništa nije šire od praznoga (Francis Bacon)

U više studija o utjecaju na okoliš „rekreacijskog centra s golf igralištem na Srđu“, radili su se – stvarno uvjerljivi – simulacijski modeli kojima se pokazala vizualna izloženost prostora s raznih točaka 360° uokrug. Nije uzeta u obzir samo jedna – jedina s koje se stvarno treba razmatrati suština cijelog problema – sa Srđa samog. *To je nulta vizura Dubrovnika.*

U par navrata smo se sada penjali na plateau Srđa i uvijek nalazili kolone taksija, repove posjetilaca pred žičarnom, koji se penju na Srđ da s te visine uhvate panoramu koja je već sto – stotrideset godina glavni adut dubrovačkog turizma ! “To je nevjerojatan biznis, prava tvornica novca”, konstatira aktualni dubrovački gradonačelnik i čak najavljuje gradnju nove žičare na Srđ – iz Gruža, izravno vezane za novi cruiserski terminal. “Umjesto da autobusima idu u grad, žičarom će se uspinjati do Srđa i usput uživati u pogledu na Elafitsko otočje, a kad se dovoljno visoko popnu, ukazat će im se i stara gradska jezgra. S gornje postaje vodit će cesta duga dva do tri kilometra do sadašnjeg vidikovca na Srđu, gdje je gornja stanica postojeće žičare kojom će se spuštati do staroga grada.” Drugim riječima, riječ je o istinskom programiranju novih – kinetičkih gradskih vizura o kojima će itekako trebati voditi računa kada se razmatra problem vizualnog identiteta, prema tome i vizualnog integriteta.

Nije dakle stvar vidi li se nešto sa Place ili s Lokruma. Ako pretpostavimo da će se zaista „GOLF PARK DUBROVNIK“ oblikovati na Srđu, moramo računati s činjenicom da ćemo odsada uvijek – i kad sjedimo u Kazališnoj kavani i kad šćemo Lapadom i kad razmišljamo o Dubrovniku u radnoj sobi stotinama kilometara daleko – uvijek vidjeti ono što ćemo doživjeti kada se žičarom u par minuta prebacimo sa gradskih zidina do vidikovca na Srđu : spoj stvarnog dubrovačkog krajolika i novostvorenog, kakvog nigdje na Jadranskoj obali nema; u dvije minute moći ćete prevaliti put od Dubrovnika kakav je bio na Mediteranu, do Dubrovnika kakav je u pogledu iz Miamijsa!

Na djelu je *gentrifikacija pejzaža*, kakva se događa na nizu mjesta hrvatske obale. Naspram dokazivanja da je u pitanjima oko golf-terena na Srđu odlučujuća njihova vizualna eksponiranost, ili skrivenost, u pogledu sa Straduna, Lokruma, itd., možemo postaviti samo jedno protupitanje : bismo li izgradili atomsku centralu iza hrpta Srđa, pa i pod uvjetom da je ukopamo i “ne vidimo” ? Mnogo govori već sama činjenica što se kani graditi nešto što se ne smije vidjeti.

Zaključak prvi:

Svi mi koji se bavimo prostorom zacijelo pod „izravnim vizualnim utjecajem“ podrazumijevamo čitav raspon dodatnih značenja i asocijacija. *Mnogobrojna „čitanja“ Dubrovnika u pravilu karakterizira doživljaj totala prostora kojemu je Grad stvarno ishodište.* Posve je jasno da je visoravan Srđa stvarno integralni dio njegova najužega gradskog prostora te da oni čine binom i u krajobraznom i u svakovrsnom povijesnom smislu. A u jednom od tekstova gospara Bruna Šišića čitava stvar se tako jasno opisuje: *sočnozelene travnjačke tratine fino ispeglanih golfskih terena dugih i širokih na stotine metara krivotvore izvorne vrijednosti dubrovačkih krajobraza. Od epske oporosti autentičnog dubrovačkog kraja dobiva se patvoreni, sladunjavi krajobrazni isječak – čista krajobrazna prevara velikih razmjera.*³³

³³ Generalni Plan, projekta Južni jadrans Srđ (1969.) prepoznaje kao vrijednost i štiti ga u kategoriji zaštite “Rezervat prirodnog predjela” sukladno Zakonu o zaštiti prirode (Narodne novine br. 34/65.). I svi planovi u kontinuitetu ! Studija vizualnih utjecaja novog sportsko-rekreacijskog centra i ostale gradnje na platou Srđa na prostor i ukupnu sliku Grada Dubrovnika izložena je javnosti 22. listopada 2012. Izrađivač Studije prof.dr.sc. Sonja Jurković je jedna od kreatorica studije Krajolik koja je rađena u sklopu Strategije i Programa prostornog uređenja RH. Ona kaže: “Srđ predstavlja stabilnu kulisu za

Recimo i na razini metafore: među predviđenim gubitcima je i šumarak i šikara medunca i bjelograba Srđ-Dubrave – jedini lokalitet te biljne zajednice na uzmorskom pojasu južnoga Jadrana, jedan od posljednjih preostataka krajolika po kojoj je Grad jednom davno dobio hrvatsko ime ! Hoćemo li jednom, kada se ta visoravan pretvori u Floridu moći shvatiti da je Grad – sad već u klinču između cruisera i golfa – nastao prije svega kao stvarni odgovor na izazov beskrajne pučine ispred sebe i kamene pustinje za svojim leđima?³⁴

Grad na morskoj pozornici. Vrijednost pogleda Dubrovnika na platnu Srđa je u snažnom i jedinstvenom djelovanju dubrovačkih zidina, te planova koji se nižu u podnožju padine i koji čine jasan rub urbanog poteza, te zaštitu zelenilo, a kao kruna stoji obris bila.”

³⁴ Brdo Srđ nekad je obilovalo hrastovom šumom koju su Dubrovčani zvali dubrava, a po kojoj je grad Dubrovnik dobio ime. Južna padina je bila bogata borovom šumom, ali je drugom polovicom 20. stoljeća i tijekom Domovinskog rata u mnogobrojnim požarima, šuma skoro u potpunosti izgorjela. Danas na južnim padinama raste nisko raslinje i makija, te mediteransko bilje: pelin, kadulja, vrijesak, ružmarin itd., na sjevernim padinama rijetki šumarci hrasta, a na zapadnim padinama prorijeđena borova šuma. Godine 2008. izvršeno je pokusno pošumljavanje malog dijela južne padine, a očekuje se i daljnje pošumljavanje cijele padine.

VLASNIČKA KARTA

81,42 ha / 24,67 % 1/1 Vlasništvo Republike Hrvatske

1/1 Vlasništvo Razvoj golfa

1/1 Vlasništvo građana

Većinsko vlasništvo građana

Većinsko vlasništvo Razvoj golfa

Parcele u najmu

Karta je izrađena prema podacima na dan 15. 3. 2013.

<http://e-izvadak.pravosudje.hr/statistika-glavne-knjige.htm>

ODNOS GOLF RESORTA I PROSTORA ZA GRAĐANE

Golf resort s vilama i apartmanima zatvoren za javnost

18,18 %

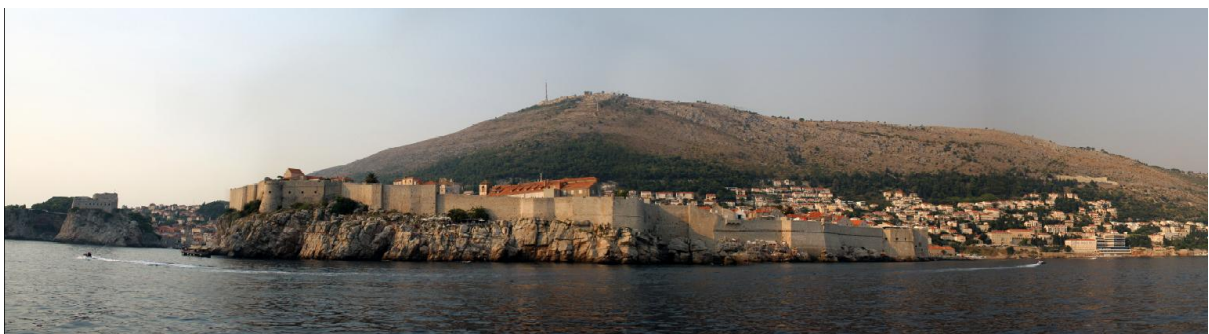
“Rekreacijski park”

Po ovom će planu svega 60 ha (od 330 ha platoa Srđa) biti otvoreno građanima u vidu sportskih i drugih komercijalnih sadržaja. Drugim riječima, sadržaji koji su se na platou Srđa, prema Županijskom prostornom planu, trebali smjestiti u rekreacijski prostor otvoren svim građanima, nagurat će se na svega 18,18 % njegove površine. Ostatak je rezerviran za, građanima nedostupne, vile i apartmane.

Prikaz površina otvorenih za planiranje javnih usluga napravljen je na temelju SUO 2013.
/ http://puo.mzoip.hr/UserDocsImages/Studija_27_12_2012_1.pdf

Uz to još nešto: utvrde, bitnice, redutu i ceste koje ih povezuju, teritorij Srđa prikazuju kao bojno polje na kojem se brani grad. Dio su jedinstvene fortifikacijske mreže obrane grada. Taj karakter nište ne prikazuje bolje od štapskih karata koje su se koristile tijekom Domovinskog rata 1991. kada je Srđ obranio Grad.

Zaključak drugi:

Očito je da danas – kada nam su nam u svakom trenutku pri ruci Google Earth / Google Maps..., i to u svim registriranim vizualnim predstavama – prostor doživljavamo na novi, kompleksniji način nego ikad prije, i u različitim mjerilima (i 1:1 i 1:100.000 ...). Poimanje nedjeljive povezanost prostora i vremena postalo je jasno, međutim, već početkom prošloga stoljeća i čini temeljni aksiom moderne arhitekture i urbanizma koji u pravilu računaju na doživljajnu simultanost mnogostrukih referentnih točaka, bilo da različite prostore “hvatamo” u pogledu s jedne točke promatranja ili da trebamo niz pogleda da bismo pojmlili čitavu prostornu strukturu.³⁵ Nije, dakle, stvar vidi li se glofer sa Straduna ili s Lokruma !

Predodžbe prostora izrazito su svjetonazorne kategorije. Različiti pogledi na svijet, ovisno i o vremenu u kojemu čovjek živi i o njegovoj kulturi, motiviraju različita rješenja prikaza prostora. U svijetu virtualne stvarnosti, u vrijeme gubitka središta, kada se čini da ostajemo bez vlastita »pogleda na svijet« – brzina i poliperspektivnost, kombinirana 3D multimedijalna predočavanja prostora doprinose izrazito slojevitom čitanju prostora. Grad postaje „slojevita tvorevina zbivanja koja su ga oblikovala, izgrađena knjiga koja govori o sebi – didaktička formacija koja govori iz svojega sjećanja: vlastiti spomenik, a time pouka“ (V. Magnago Lampugnani). No, baš preobilje informacija koje će nam biti pri ruci u gledanju njegova totala i, očito, svakog detalja, nameće potrebu da ne računamo da nešto nećemo vidjeti, samo zato jer je iza brda, u zemlji ili ispod žbuke.

Zaključak treći:

Autentičnost i vizualni integritet će vrijediti više no ikad. UNESCO ovu drugu sintagmu stavlja zadnjih godina u prvi plan prigodom svake nove (i provjere neke starije) valorizacije kulturnog ili prirodnog dobra koje se kandidira na Svjetsku listu ili je već na njoj. Većina ljudi pod riječju „vizualni integritet“ misli na urbane cjeline homogenog arhitektonskog tkiva, koju bi ugrozila gradnja neke zgrade izvan mjerila, osobito nebodera. S druge strane riječ „integrity“, uz sve što stvarno sadržava, izaziva i asocijacije na puristička načela kojima se u tim istim gradovima nastojala postići stilska homogenost, najčešće uklanjanjem objekata

³⁵ Naš pacemaker nije vidljiv, ali ga osjećamo! Svatko iole upućeniji u poslove zaštite spomenika “vidi” betonske konstrukcije u Kneževu dvoru ugrađene nakon zadnjeg velikog potresa 1979. godine, kao i betonske ploče na matroneju zadarske katedrale, premda ih s pločnika izravno ne uočava !

disparatnih stilskih odlika. Pretpostavka da bi neka urbana cjelina trebala posjedovati integritet (funkcionalni i vizualni) čini nam se logičnim. Tako je i opisan u *Operational Guidelines* : „as a obligatory measure of the wholeness and intactness of the natural and/or cultural heritage and its attributes“.

Gradove doživljavamo kao bića. Lako ih možemo zamisliti u personificiranom liku, kao što su Grci i Rimljani predstavljali vlastite gradove. Sanjamo ih kao urbane agregate oštrom linijom odvojene od ostatka svijeta. Volimo i kada u okolnom prostoru pokazuju simbolički otisak reda koji ih je prvotno sâme stvorio. Ukratko, željeli bismo da budi kakvi bismo sami trebali biti: ljudi od integriteta; političari, profesionalci, arhitekti, roditelji - muževi od integriteta. Ne slučajno baš danas potraga za integritetom postaje goruća potreba! Bolje od najbolje hrvatske rječničke definicije, riječ definira Merriam-Webster Dictionary:

1 : firm adherence to a code of especially moral or artistic values : incorruptibility

2 : an unimpaired condition : soundness

3 : the quality or state of being complete or undivided : completeness

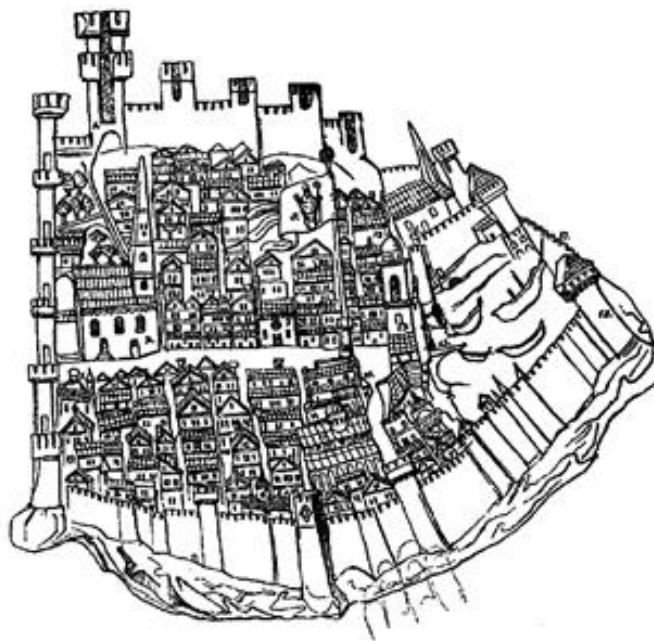
Synonyms: character, decency, goodness, honesty, morality, probity, rectitude, righteousness, rightness, uprightness, virtue, virtuousness

Antonyms: badness, evil, evildoing, immorality, iniquity, sin, villainy, wickedness

U naravi su mnogi gradovi – i onda kada su nastali u jednom dahu, kao slika promišljenog prostornog reda, ili kao rezultat beskrajno dugog rasta nalik rastu neke školjke – doživljavali niz pravih povijesnih rasjeda koji su stubokom mijenjali njihov fizički lik. Koji put je od njih ostala samo ljuska u koju su ušli neki novi stanovnici s novim običajima, stanovnici koji su u ranije građevine ugradili nove funkcije. Koji put su o razvoju grada odlučivale kataklizme, koji put nagli gospodarski procvat. Nema straha : nećemo ovdje nabrajati sve beskrajne scenarije koji su od naših gradova učinili stvarna bića, bića puna nekonzistentnosti, nekoherentnosti, prevrtljivosti karaktera...

Svaki naš grad je zbirno ime za više gradova koji su rasli i propadali na istome mjestu. Čak i u gradu koji nam izgleda izraslim organskim silama, poput Dubrovnika, a takvih je mnogo ne samo na hrvatskoj obali nego i drugdje, možemo pratiti kako se izvorni izuzetno kvalitetni „vizualni integritet“ može preobraziti na gotovo iznenađujući način, u posve drugačiji, a

jednako kvalitetni „vizualni integritet“ – mijenjajući pritom i korisnike i funkciju i stilske predznake; postajući jedan posve novi, neponovljiv amalgam.

Čini se da bismo u svakom od tih gradova mogli kalkulirati i s koeficijentom absorpcije kojim se neka nova građevina može interpolirati u već zasićeni prostorni agregat a da se ne ugrozi „vizualni integritet“; ili se može izgraditi na njegovom obodu, dakle u prostoru koji najčešće zovemo *buffer* zonom (a u našem poimanju se čini zapravo jedinstvenom, nedjeljivom cjelinom; bez obzira postajao između A i B i C zone neki zid, neka fossa, ili nešto slično – što ih vizualno dijeli). Rijetki su veći gradovi gdje ne očekujemo probleme s očuvanjem vizualnog integriteta njihova povijesnog lika. Moramo, međutim, biti na oprezu: tanka linije dijeli „heterogeno“ od „homogenog“. Na prvi pogled stilski izrazito heterogena baština može, u zasićenom povijesnom urbanom krajoliku posjedovati svu sugestivnost vizualnog integriteta. Integritet može nastati i u nehomogenosti ! Vidjet ćemo to na primjeru prostora kojeg predlažemo za integralnu UNESCO-vu zaštitu (Pile, Kono, Boninovo).

Karakteristične vizure Dubrovnika su registrirane na bogatoj ikonografskoj građi – starim slikama, stotinama razglednica, a u pravilu dominiraju pogledi koji ga žele uhvatiti u totalu, kao model u ruci srednjovjekovnog sveca-zaštitnika ili kao komprimiranu sliku grada u njegovom širem prostoru, ili u vrevi njegovih dviju luka. No pored ovakvih fiksiranih perspektiva, za Dubrovnik je jednako karakteristična „kinetička vizura“. Prepustimo, primjerice, Cvitu Fiskoviću da nam opiše kameni gotičko-renesansno-barokni Dubrovnik

iznutra i izvan. Čini to gotovo filmskim švenkom, okretanjem kamere odozdo-gore, lijevo-desno, od pojedinačnoga k općemu, iznutra-vani, da bi opet iz Grada išetao u plain-air:

“Grad se kiti arhitektonskim ukrasima, od podrumskog prozora do završnog vijenca nekog pročelja niže se taj kameni ukras, u lijepom statički skladnom porastu okuplja se oko prozora i vrata, okružuje trijemove i opasuje kuće što se nadovezuju jedna na drugu. I ne ispoljava se samo na pročelju i vanjskom dijelu, postavljaju ga u dvorišta, uz stubišta, na balkone i zdence, unose ga u dvorane i sobe nadopunjujući ga tu drvenim, polihromim rezbarijama stropova i namještaja. U dvoranama se uzdižu kameni ormari, umivaonici i peći, a u crkvama se presvođuju kapele, klešu oltari, pregrade i nadgrobni reljefi. Zidaju se nadsvođena dvorišta i trijemovi okruženi stupovljem, u Dvoru, u Divoni, u dominikanskom samostanu, a zatim se, osobito u 16. stoljeću, rastvaraju i u mnogim privatnim palačama... Ali gotički i renesansni ukrasi ne ostaju samo unutar gradskih zidina kao romanički, već se šire po čitavom zemljištu Republike, jer se sada zida mnogo kuća u polju, na imanjima vlastele u Lapadu, Gružu, u Dubrovačkoj Rijeci, u sjenovitim uvalama otoka. Uz kameni, zbijeni grad uređuju se sada među zelenilom i uz morsku obalu vrtovi, i sred njih se grade ljetnikovci. Tako se svi elementi kasnogotičkog i renesansnog stila, svi arhitektonski dijelovi, od obrambenog zida do široke i udobne lože, šire i u zabitnim mjestima Republike, stvarajući jedinstvenu sliku o kulturi i ekonomskom napretku ove pomorske i trgovačke države.”

Zaključak četvrti:

Usporedimo li ovaj, i tolike druge opise Dubrovnika sa opisima drugih gradova na hrvatskoj obali **iznenadit će nas njihova obligatna kinetičnost**. „Tu se vidici ne broje.“ Nasumce citiramo opis Srećka Božićevića o fenomenu izvora Omble (u tekstu metaforičkog naslova “Zla kob Omble” u Hrvatskoj reviji 4/2013), doživljen u slijetanju aviona iz Zagreba – **doživljaj koji pamte milijuni putnika koji su aterirali na dubrovačku zračnu luku (pa je i to jedna od prvih karakterterističnih vizura koje bismo trebali imati na umu) :**

Promatram kameni obalni dio i uzvisine koje se spuštaju prema moru. Ugledao sam ušće Rijeke dubrovačke kod Gruža i u laganom nagibanju krila primijetio ispod vertikalnih stijena zavoj ceste na kraju uvale i bljesak vodenog toka izvora Omble u blizini staroga cestovnog mosta. Nevjerojatan prizor! Kamena golet i izvor pod njom! Impozantna vertikala golih stijena nad njim, sivo-bijeli masivni blokovi slojeva kao neke visoke stepenice. Pod njim strm

nanos sipara i samo rijetke zelene točkice stabala i grmlja s nešto malo zelenkaste trave na uskoj zaravni. (...) Ploha zelenila i crveni krovovi kuća dolaze uz cestu i razbacani su po obrađenim poljima. Iznad vertikale stijena pogled se nastavlja preko kamenih udolina i uvala te dopire sve tamo daleko na magličastom obzoru do vijugavog toka ponornice Trebišnjice, ali vidim i trag nekadašnje uskotračne pruge.

(...) u misli mi tog časa dolaze i slike druge imponantne vertikale stijene iznad našega krškog vrela Zrmanje, pogled na nedohvatljivu dubinu glavnog vrela rijeke Cetine, stepenica suhog slapa Krčića kod Knina sa špiljom i izvorom Krke u tami pod slapom te tajanstvenost izvora Jadra kod Splita s početkom Dioklecijanova akvedukta uz njega. U mislima slijedi stijena s golemim potopljenim kanalima krškog izvora Rječine iznad Rijeke i eto, koliko do sada znademo taj hidrogeološki i morfološki vrlo složen - bez sumnje najimpresivniji izvor u našim Dinaridima - izvor Omble kod Dubrovnika sa svim svojim brojnim tajnama koje još uvijek u sebi krije.

Postoje desetci opisa istoga prostora, ali s razine morske površine; biramo jedan pasus Luja Vojnovića:

što se više primičemo ušću rijeke sve se to panorama više mijenja i slatko razlijeva zelenim livadama, ševarom koje crta sred rijeke različite putove. Voda je tako biljurna, da se svaka travica na dnu može izbrojiti. Na lijevoj obali diže se na jednoj glavici selo Rožat sa crkvicom sred čempresa groblja, a pod nogama manastir i crkva Sv. Frana, od godine 1396., sa vitkim zvonikom; desno megju hrastovima i čempresima spušta se k moru skalinata polače Sorgo (16. vijek), u pobljegenim afreskima, u točku Renesanse sred vrta, sjaj nestale civilizacije. Malo dalje Šumet i guste šume od čempresa, vrtovi Papi nekada Sorgočević pa na dnu bajne panorame Rijeka izvire i šumeći propada preko hridi dugih trideset i dva metra takom silom, da vrti šest mlina megju brdom i vodopadom. Visoko, golo brdo zatvara čarobnu sliku.

Koliko smo se tu udaljili od srednjovjekovnog i renesansnog poimanja prostora. Približimo li se, na primjer, modelu Grada koji slika Nikola Božidarević, najvažniji dubrovački slikar, na dlanovima njegova Parca, vidimo da je kadriran između Vlahova pastorala i isukanog Pavlova mača. Model Dubrovnika i kada ga slikaju slabiji meštiri od Božidarevića, i kada ga kuca renesansni zlatar (v. model u crkvi sv. Vlaha), ne može se predstaviti bez luke i brodova u njoj. S Parčeva pluvijala, preko gradskih vrata uz Jurjevu Minčetu, viri izvezeni sv. Grgur, u

luci bajboti odnose cimu prema Kaši. Pažnja dubrovačkih slikara nigdje nije toliko napregnuta koliko u slikanju modela Grada. Božidarević otkriva dragocjenu faktografiju Dubrovnika koji je nakon tolikih metamorfoza ostao kristalinično skladan. Slika punte lučkih gatova koje objašnjavaju imena gradskih vrata. S drugdje nedosegnutim osjećajem za volumetriju, preciznošću geometra, iscrtava sve planove gradskih zidina po kojima užurbano šetaju straže, kasaju konji... Ali, riječ je još uvijek o – ikoni Grada.

Pa i kad se nađemo pred Božidarevićevim krajolicima zapaziti ćemo paradoks. Beskrajna dubrovačka putovanja, koja su često graničila s mornarskim podvizima, nisu rezultirala željom da se proširi i učini konkretnijim horizont krajolika u slikama koje su ti isti kapetani, trgovci, globe-trotteri, naručivali. Dubrovačka je država, burchardtovski rečeno, umjetničko djelo s jasno proračunanim temeljima i s nijansirano uravnoteženim odnosima prema svojoj političkoj okolini. Ona je duž čitava Sredozemlja zasijala svoj kapital, premrežila ga svojim putovima, trgovačkim enklavama, diplomatskim poslanstvima. Možemo se pitati kako to da je turska velesila poštedjela tu pozlaćenu minijaturu kojoj se divio još G.B. Vico, dok je tako lako pregazila zgužvanu kartu Balkana, Dubrovniku za leđima. Vjerojatno se to nije dogodilo stoga što je upravo Dubrovnik Europi otkrivao turski trgovački kontinent koji je silazio u Grad kupovati luksuzne tkanine i finu robu. Usred sraza turskih i katoličkih interesa u Sredozemlju, posrednički Dubrovnik je zaštićen s obje strane, u poziciji koju bi danas, da

svijet nije mnogo veći i kompliciraniji, trebala imati Hrvatska. Nevjerojatno je da je sredinom 16. stoljeća dubrovačko pomorstvo skoro nadmašilo ono mletačko. Zato su brodovi naslikani na Božidarevićevom modelu u rukama sv. Vlaha jednako opipljivi atributi Grada kao i Minčeta. Svi ostali gradovi hrvatske obale nalaze se kao na jezeru, štice arhipelagom ispred sebe. Horacijev "plumbeus auster", jugo s pučine potkopava dubrovačke zidine pozivajući (a jugo je univerzalno koliko je bura uvijek lokalna) na oceansku plovidbu.

Trebali bismo još malo analizirati povijesni razvoj percepcije totala i detalja Grada i njegovog okolnog prostora. Opseg slike Grada bitno se promijenio tijekom baroknih stoljeća, i to u onolikoj mjeri u kolikoj je Dubrovnik uspio izići iz svog zlatnog kaveza. Na slici Dubrovnika prije Velike trešnje 1667. godine, što ju je zacijelo prema jednom ili više izgubljenih predložaka naslikao Giovanni Battista Fabri (1736), vidimo Grad na desnoj polovici prikaza, i prostor što se od njega stere prema zapadu, na lijevoj strani. Pile s Lovrijencem, Danče, Kono, Boninovo, Lapad, Petka, Gruž i čitavi sinus Rijeke dubrovačke kontrahirani su, prikazani idealiziranom dijagramskom točnošću ali spajanjem niza očista iz različitih kuteva. To je slika Grada ovjenčanog vrtovima : posve je jasno da se želi pokazati kako je pejzaž izvorno izrazito opore geomorfologije pripitomljen ustrajnošću ljudskog rada. Želi se pokazati total užeg prostora Dubrovnika : Grad nije samo kamena školjka koju je UNESCO zaštitio 1979., nego i

čitavo područje koje se stere zapadno od njega – s Lapadom, Gružom, Rijekom dubrovačkom. Kad kažemo da je neki krajolik naslikan ptičjom perspektivom, obično pred sobom imamo razglednice : pogled na neki grad slikan iz kuta koji mu laska, s neke čvrste točke koja ga prikazuje gdje je najširi, najsljubljeniji sa svojim prirodnim okvirom...

U Dubrovniku ptica leti, pogledi se mijenjaju, sinestetski se pretapaju.

Pristupimo Gradu kako mu se prilazilo iz Gruža prije stotinjak godina. Ovako taj prostor iz konjske kočije vidi oko povjesničara Luja Vojnovića. Prebolno bi ga bilo pokušati ilustrirati s fotografijama koje bi pratile točku po točku njegove šetnje:

Put koji prolazimo u kolima od Gruža u Grad usjekao je Marmont u živu pećinu. Prije njega bješe stari put malo niže, na lijevo, na podnožju Srgja, a još prije »najstariji« koji se na zapadnoj strani brežuljka Montovijerne vijugaše liticama i stranputicama i kojim jahahu vlastela na večernje sijelo u Sorginu kuću koja sada osamljena stoji gotovo na ulazu u Gruž. Mimošavši desno glavicu Montovijernu, a lijevo Polje od Gruža, rastvara se putniku od trenutka do trenutka divna, čarobna panorama. S daleka naslućuje na nešto veličanstvena glavica Sv. Vlahi i Srgji što se u na-pravac spušta na nevidljivi grad. Vidimo guste maslinate, polomljene trjemove Bondine kuće i groblje od Tri Crkve gdje počivaju vječni san Kazali i Skurla. Evo nas na Boninovu. Uхватili smo se vrha puta od Gruža. Put počiva na ravnici prije nego će da se sunovrati k Pilama. Veličanstvenije panorame ne zamisli nikada pjesnička mašta. Topla beskrajna pučina protegla se do posljednje crte horizonta. Ne zna granica, nego ljubi daleko nevidljive obale Italije. Na skrajnom Istoku i na skrajnom Zapadu rtovi Gospe od Milosrgja i rtovi Danaca i Lokruma zaokružuju sliku veličanstveno, ali umjereno, koliko je dosta da presijeku monotoniju pučine, a da joj ne otmu opojnost beskrajne pjesme. Na zapadu pozdravljamo na strmoj i krševitoj glavici, obrubljenoj borima i vriesom narodno svetište, crkvicu Gospe od Milosrgja. (...) Obrnimo se k Istoku. Rt za rtom, jedan duži, drugi kraći, jedan go i žut, drugi odjeven i zelen: Dance, Lokrum i daleka Cavtatska brda. Na strmim liticama vije se taj put od Gruža. Cjeliva ga more, biljurno kao smaragd. Aloje i agave piju sunce sred zamamnoga vazduha. Sva se istočna priroda razlijeva i ujedinjuje sa lokalnom šarom Dubrovnika, sa nešto bijena i domaćega, beskrajna a umjerena, lijepa a melankolična. Malo na svijetu ima tako triumfalnih ulaza u — jedan grad! (...) Spuštamo se k predraguju Pile, punom vrtova, kuća, uličica, naslonjenih na Srgji, uspetih bojažljivo, a mirno. Tu se vidici

ne broje. (...) Kola obično stanu pred B r s a l j e (...) Vanredno je sugestivan taj srednjovjekovni okvir tople, beskrajne pučine. (...) Naročito Lovrjenac obraća gledaočevu pažnju. Na jednoj ogromnoj klisuri, željezno-zelenkastih tonova, počiva jaka i otmena tvrđava koja u istoriji odbrane Dubrovnika od spoljašnjih napadača igra presudnu ulogu. (...) Kako je prvi osjećaj putnika na Boninovu bio osjećaj veličanstva i beskrajnih crta, tako kad stupi nogom na Placu osjeti svu silu Medovih stihova: *Sve obično, sve domaće, Sve na jednu vlas.*

Tu smo se ponovno vratili poanti o gradu kao kući, kući kao gradu, gdje je sve „kao od istoga graditelja i građeno u isto vrijeme“.

Dubrovnik, Giuseppe Rieger, *Panorama obale i otoka Dalmacije*, 1850.

Nije prilika da analiziramo niz specifičnih prikaza Grada – istinskih ideograma – koji pokazuju u kolikoj mjeri i koliko dugo se čuvala povijesna slika kojoj je u jezgri bio uvijek isti “model u ruci sv. Vlaha”, grad u kamenoj školjki; školjka u zelenoj aureoli – Grad koji je nastao kao odgovor na izazov beskrajne pučine ispred sebe i kamene pustinje za svojim leđima; Grad koji zahtijevao je neprekidnu biološku pripravnost, a na tu potrebu odgovarao izgradnjom sklada i reda u svom prostoru.

Značajne promjene desile su se tijekom druge polovine 19. st. i, osobito, 1900-ih kada je Dubrovniku predstavljena nova budućnost u turizmu, u kulturnom turizmu. Dalmacija je u to vrijeme, a osobito Split i Dubrovnik, postaje turistička destinacija u modi. Hermann Bahr u svom glasovitom „*Dalmatinische Reise*“ (1909.) pripisuje, doslovno, svojim boravcima u Dalmaciji tjelesno i duhovno ozdravljenje. Baš krugovi oko najvišeg austrijskog plemstva

učinili su da je 1900-ih jadranska Hrvatska postajala i veoma zanimljiva turistička zemlja Europe, a u Beču se spominju restorani uređeni u stilu dalmatinskih konoba. Optika namjernika podešena u pogledu s palube brzih Lloydovih parobroda i s terasa hotela koji su se počeli podizati u „austrijskoj Nizzi“, „austrijskoj Madeiri“, postupno se preobrazila u istinski zainteresirano analiziranje uvjeta života u kojima živi domaće pučanstvo. Publiciraju se fotografski albumi koji populariziraju divote krajolika i kulturnih spomenika. Ti nam fotografski albumi, izdavani koncem 19. st. u Zadru, Splitu i Beču, na svoj način pokazuju kako se preko medija fotografije nastojao definirati kulturni identitet Dalmacije, jedne od habsburških pokrajina koju su bečka metropola i Europa otkrivali u postupnom crescendo.

Rudolf von Alt, Blick auf Ragussa - 1841

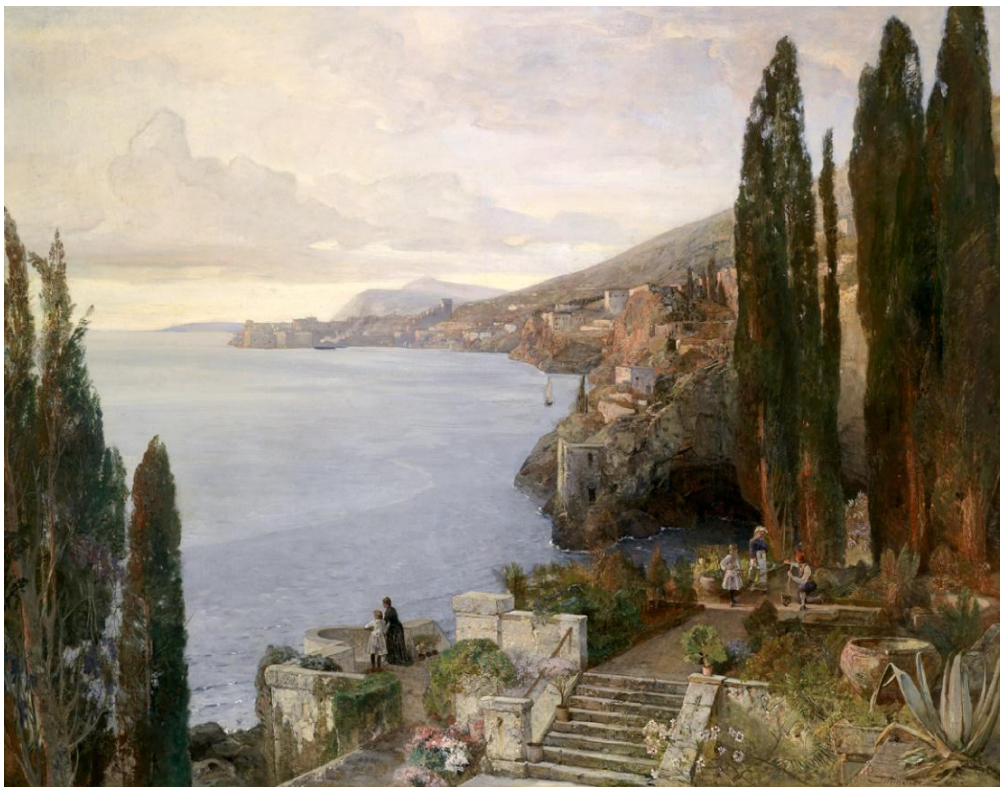
No, fotografiji su prethodili relativno brojni albumi litografija i akvarela najčešće s vedutama dalmatinskih gradova. Najvažniji je zacijelo onaj s akvarelima oca i sina, Jakoba i Rudolfa von Alta, nastao po narudžbi nadvojvode Ferdinanda (od 1835. austrijskog cara Ferdinanda I.), za njegove „peepbox slike“ s tristotinjak najvažnijih mjesta austrijske monarhije i susjednih zemalja. Godine 1840. Jakob i Rudolf von Alt proputovali su od Zadra i Šibenika, Trogira i Splita, do Dubrovnika i Kotora, ostavivši nam niz veduta od iznimne dokumentarne

vrijednosti i ljepote, djela koja je bečki izdavač Heinrich Friedrich Müller umnožio u okvirima svoje topografske kompilacije *Slikovita Austrija*.

Za promidžbu Dalmacije naročito se zalagao austrijski Lloyd, pa je izdavao niz putnih priručnika i vodiča u kojima se sve češće koristila fotografija. Uz Lloyd, koji je bio oruđe austrijskog širenja na jugoistok, početkom 20. stoljeća jadranski se turizam razvijao pod zaštitom raznih austrijskih nadvojvoda i knezova. Krugovi oko Franje Ferdinanda su u doba prije prvog svjetskog rata od jadranske Hrvatske napravili jednu od vrlo zanimljivih turističkih zemalja Europe (Pederin 1991:209).

Vrhunac je bečkog interesa bio 1913. godine kada je otvorena Jadranska izložba, te konferencija o turizmu na kojoj se raspravljalo o gradnji hotela u Dalmaciji. Časopis *Adria* preporučavao je Nijemcima da ne putuju na francusko-talijansku rivijeru, gdje će svoj novac ostaviti neprijatelju. Svakodnevna Lloydova linija Trst - Istanbul, sa zaustavljanjem u Dubrovniku ... Mnogi su amateri fotografi bili privučeni ljepotom dubrovačkog ambijenta, grada i krajolika osvijetljena južnim suncem. Među prvima ponovno ga "otkriva" Maximilian Habsburški koji svojim brodom "Fantasia" vrlo često pohodi njegove vode. (Vidi ovdje govor o Lokrumu I Daksi.) Postoje nagovještaji da je sam snimao Lokrum, a zasigurno je naručio kako povijesnu tako i foto dokumentaciju ovog otočića u vlastitom posjedu. Za njim stiže princ Rudolf...

Emil Jakob Schindler (1842 - 1892), Blick auf Ragusa, signiert, datiert (1)890, 140 x 180 cm

Učinio bi krasan posao onaj koji bi pokušao napraviti katalog slika Dubrovnika i njegova ambijenta koje su tih godina slikali brojni austrijski, hrvatski i ini slikari. (Nasumce spominjemo samo nekoliko imena: Hugo Charlemont, Eugen baron Ransonnet, Anton Weber, Paul Ivanowits, Franz Schlegel, Rudolf von Ottenfeld, Vlaho Bukovac i – iznad svih – Emil Jakob Schindler, utemeljitelj pojma austrijskog *Stimmungsimpressionismus*-a, koji je u Dubrovniku živio više godina i naslikao nekoliko antologijskih dubrovačkih veduta, poput slike Luke s Betinom spiljom u prednjem planu.... Sve do Vasilija Kandinskoga koji je jednom – spominjemo to ovdje prvi put – u Dubrovniku proveo svoj ljetni odmor!) Što ih je privlačilo. Valjda ono što lucidno zapaža Zvonimir Berković u jednom antologijskom tekstu o Dubrovniku:

Pažljivo oko putnika mora, naime, zapaziti da čudesan, upravo neljudski sklad ovoga grada nije samo pitanje forme, već stvar najdubljeg duhovnog sadržaja. Sklad ovdje nije samo rezultat dobrog ukusa njegovih građana ni zanatske vještine njegovih graditelja, već nešto mnogo više: kroz dugi niz stoljeća, *sklad* je bio uvjet održanja Dubrovnika kao grada, republike i slobode.

No, uz sve te slike, mahom nepoznate široj domaćoj pa ni dubrovačkoj javnosti, pomišljamo na Bahrovu proročansku rečenicu : *Današnja će Dalmacija biti nemoguća, čim se jednom za nju dozna.*

Blick auf Ragusa (Dubrovnik) vom Meer aus, signiert und datiert A. Perko 1896, Aquarell auf Papier, 26 x 53 cm

Zapravo, moguće je da smo danas uskraćeni za prave povijesne vizure i stvarni efekt koji je slika Grada izazivala u očima onih koji bi mu prilazili morem ili, možda još više, kopnom, pri čemu je kontrast oporog krškog kontinenta i opulentnog grada koji je ležao u misirskom vrtu i na tirkiznom morskom zrcalu morao biti nevjerojatan. U pomalo kaotičnoj konurbaciji oko dijelom s mukom traži distinktivne crte grada u njegovom krajoliku: ako dolazi cruiserom, veličine samog Grada, slika se pomalo ridikulizira; u avionskom preletu ta se slika stapa s aglomeracijom novih gradnji, hotela...

*Kako su hrvatski gradovi postali kulise Igre prijestolja: Magija vizualnih efekata na djelu*³⁶

Zaključak krajnji.

Analiza stotina i tisuća slika i poglednica koje su tijekom stoljeća pokušavale fiksirati lik Grada (najčešće u pogledu s Istoka, prema gradskoj luci) pokazuje da **ne postoji jedna idealna, smrznuta slika Dubrovnika**. Najnovije slike, koje bi trebale potaći brojne nove turiste da dođu u Dubrovnik, nastaju po fantaziji scenografa kulisnog grada globalno popularne TV serije *Game of Thrones*, koja u Dubrovniku nalazi idealnu kulisu, grad gole razgledničke supstancije i ispražnjene forme. Uopće ne treba dvojiti: novi vlasnik hotela Belvedere, koji će

³⁶ <http://www.jutarnji.hr/video--majstori-vizualnih-efekata-se-razmahali-pogledajte-kako-je-nastala-4--sezona--igre-prijestolja-/1205059/>

– najavljuje dubrovački gradonačelnik – biti potpuno srušen da bi na njegovu mjestu izraslo novo zdanje, najljepši i najluksuzniji hotel na Mediteranu, iz kojeg će se pogled pružati na Stari grad i otok Lokrum”, zacijelo bi radi podesio vizuru Dubrovnika prema zamislama scenografa *Game of Thrones* koji smatra poželjnim **da usavrši sliku već savršenog Dubrovnika.**

Umjetnici su nam svojim slikama, namjernici svojim opisima, a iznad svega Dubrovčani markiranjem samog prostora (gradnjom ljetnikovaca, trasiranjem slikovitih putova, oblikovanjem vidikovaca...) otkrili desetke vizura od kojih velika većina i danas djeluje na oko promatrača kao nekoć, premda ih je stanovit broj kompromitiran promjenama u prostoru. Teško je, na primjer, zamisliti kako se može rehabilitirati širi prostorni okvir Gospinog polja na čijem je morskom ulazu, u rasjedu brda, posve nerazumno 1970-ih sagrađen hotel, k tome nedavno udvostručenog kapaciteta. Jednako je teško zamislimo da se Lapadu mogu vratiti nevine krajobrazne slike ovjekovječene na tolikim panoramama i u tolikim literarnim opisima: usporedbe fotografija nekoć i sad uistinu mogu biti bolne. Dovoljno je staviti pred oči fotografiju uvale Sumartin oko 1930-ih i onoga koji su zvali Maslinata, danas pod “betonskom stambeno-poslovnom izgradnjom, u ime koje je posječeno oko 200 stabala bora, masline i lovorike” (M. Nodari). Ili zažaliti nad gubitcima vizura koje su se pružale s više točaka Ilijine glavice... Osobito velike promjene uzrokovane su promijenom naravi komunikacija.

Izgubljene su, dakako, mnoge mikro vizure; dobar dio makro vizura je kompromitiran raznovrsnim gradnjama. Uzroka tomu je mnogo. Upravo navršava 50 godina kako je baš u Dubrovniku skovana sintagma “baštinika bez baštinika”, i to u jeku rada na široko i internacionalno zasnovanom Projektu južni Jadran koji je probudio nade u racionalno prostorno planiranje, premda je autor, Prof. Milan Prelog, te mnogo puta ponovljene izreka u isto vrijeme propagirao svojevrsnu teoriju rezervata u kojima bi trebalo konzervirati barem najvrjednije ulomke kulturno-povijesnog pejzaža. Željka Čorak vjeruje i danas da bi se teorija mogla primijeniti “na nešto pejzaža – kad bi se razvila spoznaja da je jedinstveno mjesto, na tržištu na kojem te zalihe ponestaje, skuplje od općeg mjesta.”

Govoreći o Gružu i Lapadu, Montovijerni i obodu Gospina polja, parafrazom na jedan Camusov pasus ćemo reći: tu, kao i na mnogim drugim mjestima Grada, “prisiljeni da žive ispred prekrasna krajolika, današnji Dubrovčani su pobijedili to strašno iskušenje pokrivajući se vrlo ružnim građevinama.”

Ipak, u vremenu kada se otvaraju i nove perspektive rehabilitacije i rekonstrukcije arhitekture, prostora, ambijenta (koliko i samoga ljudskog tijela), možemo zamisliti brojne načine kojim bi dobar dio gradskog prostora mogao biti iz temelja ili barem dijelom rehabilitiran. Uvjet je da se izvuku pouke iz višestoljetne prakse arhitekture koja je, u raznim stilskim slogovima, nastajala u samom Dubrovniku, sa sviješću da nema neutralnog prostora : svaka građevina bila je određena mjestom i topografijom, dinamičnim urbanim ambijentom. I obrnuto.

Ali, važnije od onoga čega više nema je barem spomenuti vizure koje treba očuvati, rehabilitirati, usavršiti – vizure na Petku i Goricu sv. Vlaha (dubrovački Marjan); čitav horizont koji se ukруг vidi s brežuljka Gradca (s javnim perivojem iz 1898.) i s Boninova.

Bit će najproblematičnije razmatrati mogućnost rehabilitacije vizura Gruškog zaljeva gdje je razvoj – planiran po pseudo-urbanističkim projektima iza 1960-ih godina – išao baš k najvišim kotama terena s obje strane zaljeva i to s gradnjama visokih stambenih zgrada kaotično

„izmiješanih s neartikuliranim nakupinama obiteljskih kuća (najdrastičniji je primjer naselja na Nuncijati)“, u potpunom neskladu sa sve teže raspoznatljivom niskom ljetnikovaca. Zeleni klobuk začudo još neizgrađenog brda Gimana poviše ljetnikovca Petra Sorkočevića, pokazuje koji bi putovi rehabilitacije mogli biti. Vizuirom Gruškog zaljeva dominiraju lučka skladišta (i vremenski sve dulje, a mi smo sve više navikli na njih)– divovski cruiseri na vezu u luci, podno novog dubrovačkog mosta, kojima s lapadske strane idgovaraju „neartikulirane nakupine obiteljskih kuća“, makar ipak u zelenilu.

Jedna od točaka koja je privlačila osobitu pažnju pisaca i slikara bijaše Tabor na domak Lazareta na Pločama, gdje je nekoć bio mravinjak života. Bersa ga opisuje: “Karavani, koji su dolazili iz susjedne Turske, iskupili bi se na Brgatu; tu bi ih dočekala osobita straža sa sanitetskim odaslanikom, i s njom su se spuštali u zoru na Tabor, da se pak na večer s tom istom stražom vrata natrag. Koji dan sleglo bi se na Pločama do preko hiljadu konja; koji put bilo je vidjeti muslimana, koji se nijesu vraćali kući, nego su odanle nastavljali lađom hadžiluk u Meku. Radi tih živih trgovačkih odnosa s Republikom imala je Turska u Dubrovniku svog »kapidžiju«, da vodi carinski nadzor nad karavanima. Zato mu je stan bio na Pločama.” Bogata povijesna ikonografija Tabora traži zaseban, nadasve promišljen arhitektonsko-urbanistički projekt kojim bi se ova pitoreskna točka grada mogla rehabilitirati čemu treba pristupiti unatoč tolikim promjenama koje su se tu dogodile otkako je na dijelu tog prostora

izgrađena gimnazija (1912.-1927.), a osobito nakon dovršenja zamašnih radova preoblikovanja Lazareta.

Zacijelo je točna konstatacija jednog od pažljivih proučavatelja „zbivanja u prostoru“ kako je posljednjih dvadesetak godina, hrvatski teritorij zahvaćen dubinskim promjenama (političkim, ekonomskim, vlasničkim, društvenim i fizičkim), koje rezultiraju teritorijalnim dinamikama u svim mjerilima, koje se odvijaju dosad neviđenom brzinom, a na koje *tranzicijski sustavi* (opet politički, ekonomski, vlasnički, društveni i fizičko-planerski) nisu bili i još nisu potpuno spremni. Naravno, te utjecaje registramo, posve logično, prije svega kao vizualni problem, no – kao što se veli u ICOMOS-ovim *Smjernicama za procjenu utjecaja na baštinu za dobra Svjetske kulturne baštine* (2011) utjecaji na baštinu (HIA), a osobito na izuzetnu univerzalnu vrijednost (OUV) tih dobara pokazuju se u više oblika : mogu biti izravni i neizravni, kumulativni, privremeni i trajni, reverzibilni i nereverzibilni, vizualni, fizički, društveni i kulturni, pa i ekonomski. Mogu nastati kao posljedica izgradnje ili djelovanja predloženog projekta. O tome se govori u nastavku Studije. *JB*

4.2. Prilazi gradu

- **Oznaka i ime položajne točke: 1; Karavanski put od Bosanke prema Pločama**

• **Opis vidikovca**

Radi se o pješačkom putu, koji povezuje naselje Bosanku na platou Srđa s istočnim predgrađem Dubrovnika Ploče. Put započinje od asfaltirane ceste, u osi naselja Bosanka prema rubu platoa Srđ, u borovom šumarku. Početak puta je neoznačen. Put je popločen nepravilnim kamenim pločama s rubnjakom, a širok je od 1,5 do 2 metra. Neposredno prije izlaska iz šumarka, na lijevoj strani puta nalazi se u sjeni drveća drvena klupa s koje se pruža pogled te predstavlja takozvani vidikovac, odmorišnu točku nakon rekreativnog uspona iz grada prema Bosanki ili turista koji se iz grada upućuju pješice do tvrđave Imperial na Srđu. Put se blago spušta kosinom Srđa prema Jadranskoj magistrali. Na prvoj serpentini puta

postoji odvojak kojim se ide direktno prema gradu, međutim taj odvojak je presječen recentnom gradnjom uz sjevernu stranu magistralne ceste (Hrvatske ceste?). Nakon prelaska magistralne ceste na neoznačenom mjestu, put se nastavlja blago spuštati prema Pločama između recentno izgrađenih obiteljskih kuća.

• **Opis pogleda**

Ubrzo nakon izlaska iz šumarka počinje se otvarati pogled prema morskoj pučini. Veliki dio vizure prekriven je plavetnilom morske površine koje se na horizontu spaja s nebom, a s donje strane je prekinuto bjelinom kamenog krša padine brda Srđ. S vrha puta pogled ne obuhvaća gradsku jezgru, ali se jasno, ravno ispred vidi sjeverna obala otoka Lokruma kao jedina mrlja intenzivnog zelenila na plavoj površini. Na zapadnom, najvišem vrhu Lokrumu je jasno vidljiv vrh tvrđave Fort Royal kako izvire iz zelenih krošnji. Moguće je, tijekom ljetnog razdoblja promatrati brodove koji povezuju otok Lokrum s gradskom lukom. Također, ispred samog otoka se nalazi i sidrište kruzera koji u tom slučaju onemogućavaju djelomično pogled na Lokrum.

• **Opis promjene iskustva kretanjem po položajnoj točki**

S lijeve strane na padini Srđa vidljive su tri ceste:

- uska cesta, nastavak karavanskog puta, koja od naselja Bosanka vijugavo uz rub platoa Srđa nastavlja prema Žarkovici i dalje Brgat prema graničnom prijelazu
- uska asfaltirana cestica koja se od magistralne ceste Dubrovnik – Župa dubrovačka uspinje južnom padinom Srđa prema naselju Bosanka.
- državna cesta D8 koja od Dubrovnika nastavlja prema Župi dubrovačkoj

Na vrhu su vidljivi obrisi vanjskih zidova utvrde Degorgue na Žarkovici. Također je vidljivo da se pojas vegetacije sa Srđa spušta gotovo do morske obale uz rt Sv. Jakova. Na rtu sv. Jakova je vidljiva struktura hotela Belvedere.

S desne strane počinje postepeno otvarati pogled na staru gradsku jezgru. Prvo se uočavaju gradske zidine s južne strane i tvrđava Sv. Ivana, zatim se otvara pogled na gradsku luku s porporelom. Spuštajući se niz padinu odvojkom na prvoj serpentinu polako se otvara pogled i na gradsko predgrađe Pile. a pogled zaokupljaju u pozadini gradskih zidina zelene mrlje u

gradskom tkivu, a to su Gradac, Boninovo te Velika i Mala Petka, park šuma koja se ističe većom i manjom stožastom formom u gusto izgrađenom tkivu grada.

Najupečatljiviji dojam ove vizure je kontrast zelenila i vegetacije na Srđu naspram bjeline zidova građevina u donjem pojasu te plavetnila mora.

- **Značaj pogleda za baštinu – očigledna/povijesna / estetska / značaj za zajednicu**

Očigledan značaj – Za lokalnu zajednicu mještana naselja Bosanka pogled na morsku površinu i staru gradsku jezgru predstavlja izuzetnu vrijednost.

Povijesni značaj - Povijesno je s ovog vidikovca započinjalo zadnja etapa puta trgovaca i putnika koji su iz unutrašnjosti Balkana dolazili u Dubrovnik. Izlazak iz borove šume ispred sela Bosanka prvi je frontalni susret sa bespućima morske površine. Također, u suprotnom smjeru, ovaj uspon bio je prva uzbrdica koju je trebalo svladati pri odlasku iz Dubrovnika i vjerojatno s ove tiče je bio upućivan zadnji, oproštajni pogled prije nastavka putovanja.

Estetski značaj - Estetski je veoma značajan izlazak iz zelenog šumarka i iznenadno otvaranje pogleda na veliku količinu morske počinje i gotovo netaknute prirode otoka Lokruma. Također je estetski važno postupno otvaranje pogleda na staru gradsku jezgru pod UNESCO-
vom zaštitom.

Značaj za zajednicu - . Također je pogled važan i za vrijednost same staze u svrhu njene turističke i rekreativne eksploatacije.

- **Procjena utjecaja potencijalnih razvojnih planova na vizuru na OUV prirodne i graditeljske baštine**

Bilo kakva gradnja na padinama Srđa mogla bi ozbiljno ugroziti pogled na staru gradsku jezgru te ovaj vidikovac više ne bi imao svoju izvornu vrijednost.

- Oznaka i ime položajne točke: 3; Brod ispred gradske luke

- **Opis vidikovca**

Radi se o mobilnom vidikovcu, o pogledu koji se otvara prilikom prilaza putem mora gradskoj luci, između otoka Lokruma i kopna.

- **Opis pogleda**

S lijeve strane je vidljiva stara gradska jezgra, odnosno njen južni potez gradskih zidina s tvrđavom sv. Ivana koja zatvara gradsku luku te djelomično ometa pogled na nju. U prvom planu na ulazu u gradsku luku vidljiva je porporela. Vidljiv je i potez zidina koji od gradske luke idu prema gradskim vratima Ploče te tvrđava Revelin koja čuva ulaz u grad. Na obali je

izvan grada vidljiv i kompleks lazareta. Iznad gradske jezgre vidljiv je i pojas obiteljskih kuća koje su se naredale na padini Srđa te između njih zelenilo. Iznad pojasa kuća izdiže se padina Srđa s tvrđavom Imeprial na vrhu.

- **Opis promjene iskustva kretanjem po položajnoj točki**

- **Značaj pogleda za baštinu – očigledna/povijesna / estetska / značaj za zajednicu**

Očigledni značaj – pogled je značajan jer je jedan od prometnih puteva koji se koristi za dolazak u Dubrovnik te je za mnoge ljude prvi vizualni doživljaj UNESCO zone.

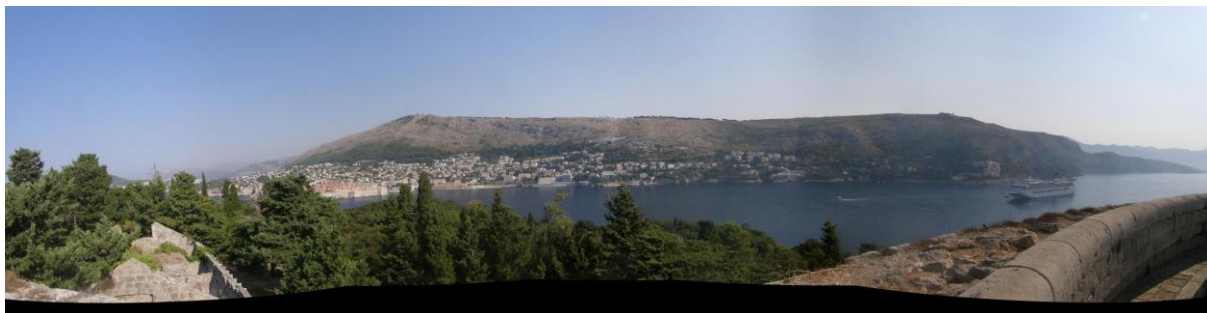
Povijesni značaj – putovanje morem bilo do Rijeke dubrovačke ili do drugih obala Sredozemlja bilo je dominantan način putovanja iz i u Dubrovnik sve do 19. stoljeća. Radi se o pogledu koji je stoljećima bio dominantan za sve putnike koji su dolazili ili odlazili iz Dubrovnika. Gradska luka je u povijesti predstavljala ulazna vrata Dubrovnika te ovaj pogled ima neosporni povijesni značaj.

Estetski značaj – pogled je veoma impresivan jer se tek iz ove perspektive shvaća koliko je Dubrovnik nastao na hridi koja izlazi iz mora. Dobiva se dojam da je cijela stara gradska jezgra obuhvaćena zidinama iznikla iz mora, te je lukom more ušlo među zidine i postalo protagonist gradskog tkiva. Uočava se također da osim gornjeg dijela pročelja isusovačke crkve ni jedna druga konstrukcija svojom visinom ne nadmašuje visinu gradskih zidina. Radi se o uniformiranom gradskom tkivu koje smiruje pogled i pruža ugodu te pruža osjećaj sloge i sklada. Lijepi je također doživljaj kontrasta između uniformiranog bjelila gradskih zidina, točkasto bijelo zelenog pojasa iznad grada te zelenih padina Srđa.

- **Procjena utjecaja potencijalnih razvojnih planova na vizuru na OUV prirodne i graditeljske baštine**

Bilo kakvo nasipavanje ili mijenjanje obale i obalne linije imalo bi katastrofalne posljedice na doživljaj ove vizure. Također bilo kakva gušća izgradnja ili većih gabarita od dvokatnih obiteljskih kuća narušila bi vizuru UNESCO zone jer bi vizualno konkurirala toploj bjelini gradskih zidina kao što je to slučaj sa gimnazijom na Pločama. Potrebno je također očuvati blagu liniju profila padine Srđa na način da se nikakva buduća gradnja reljefno ne ističe na njoj.

- **Oznaka i ime položajne točke: 2; Terasa Fort Royala na Lokrumu**

- **Opis vidikovca**

Ova vizura obuhvaća poglede koji se otvaraju na UNESCO zaštićeni pojas i okolni krajolik kopna s vrha utvrde Fort Royal na Lokrumu prema UNESCO zoni.

- **Opis pogleda**

Pogled s terase utvrde Fort Royal obuhvaća UNESCO zaštićenu staru gradsku jezgru s predgrađem Ploče sve do rta sv. Jakova na kojem se nalazi hotel Belveder. Također je vidljiv iznad grada i predgrađa masiv Srđa s tvrđavom Fort Imperial. Veoma upečatljiv je kontrast između gradskog tkiva u podnožju Srđa i netaknuto zelenilo njegovih padina. Zahvaljujući dosadašnjim planskim uredbama, granica razgraničenja između ove dvije zone je vizualno veoma jasna u dijelu neposredno iznad same stare gradske jezgre. Od zaštićene UNESCO zone stare gradske jezgre u prvom planu se vidi južni potez gradskih zidina koje izrastaju direktno iz morske stijene. Unutar zidina su vidljivi crveni krovovi kuća u kontrastu s toplom bijelom bojom kamena kuća i perimetralnih gradskih zidina. Vidljiv je i ulaz u gradsku luku te vezovi i brodovi u njoj. Nije vidljiva cijela gradska luka zbog tvrđave Sv. Ivan koja je u prvom planu. Jasno je vidljiv i potez južnog zida lazareta na Pločama i dio obale ispred njih. Pogled na UNESCO zonu gradske jezgre djelomično je onemogućen vrhovima borova i čempresa koji rastu oko Fort Royala na Lokrumu. Izvan zidina stare gradske jezgre vidljivo je urbano tkivo Iza Grada i na Pločama koje se sastoji uglavnom od pojedinačnih obiteljskih kuća te između njih zelenilo stabala. Obiteljske kuće se rasprostiru po padini Srđa sve do Jadranske magistrale. Potez ceste upravo je moguće identificirati zahvaljujući pravilno nanizanim kućama uz njen donji rub. Vidljiv je sa zapadne strane i dio predgrađa Pile, dio utvrde Lovrijenac te park Gradac. Iza Boninova vidljiv je i vrh pilona metalnog mosta dr. Franje Tuđmana koji povezuje dvije obale Rijeke dubrovačke.

- **Opis promjene iskustva kretanjem po položajnoj točki**

S ovog vidikovca moguće je promatrati potez obale istočno od stare gradske jezgre uočavajući poslije perimetralnog zida lazareta hotelske objekte uz morsku obalu sve do rta sv. Jakova i preizgrađene strukture hotela Belvedere koji je okrnjio sam rt. Osim toga moguće je u gornjoj zoni promatrati padine Srđa te njegovu prirodnu, očuvanu rubnu liniju koja

ocrtava profil Srđa kao dugačkog platoa. Ovaj profil je moguće pratiti sve utvrde Delgorgue na Žarkovici.

- **Značaj pogleda za baštinu – očigledna/povijesna / estetska / značaj za zajednicu**

Povijesni značaj – utvrda Fort Royal na Lokrumu je izgrađena početkom 19. stoljeća i strateški postavljena tako da brani prilaz grada s otvorenog mora te ulaz u gradsku luku. Esencijalna karakteristika za ispunjavanje ove funkcije je otvorenost pogleda i mogućnost nadgledanja širokog područja u svrhu boljeg manevriranja. Stoga vizure s ovog položaja jasno ukazuju na potrebu izgradnje ove tvrđave i ilustriraju njenu funkciju.

Očigledan značaj – S ovog vidikovca pruža se jedinstveni pogled na UNESCO zonu bez da se promatrač nalazi na brodu. S ovog položaja se može promatrati veoma impresivan potez južnih gradskih zidina koje su izrasle iz morske stijene. Zajedno s tvrđavom sv. Ivana ove zidine pokazuju koliki napor je Dubrovačka republika uložila u izgradnju zidina i obranu grada s mora braneći svoju slobodu. Također se može promatrati položaj kule Minčeta i shvatiti njenu ulogu obrani slobode grada od napadača s kopna. Također je uočljiva strateška važnost tvrđave Imperial koja se uzdiže visoko nad gradom na vrhu brda Srđ.

- **Procjena utjecaja potencijalnih razvojnih planova na vizuru na OUV prirodne i graditeljske baštine**

Bilo kakva gradnja koja bi mijenjala izgled obale neposredno oko stare gradske jezgre i njenih predgrađa pod zaštitom UNESCO-a narušila bi ovu vizuru te bi vizualno utjecala na doživljaj stare gradske jezgre kao vizualno najupečatljivije cjeline. Sve intervencije na kopnu potrebno je svesti na minimum i okružiti zelenilom. *DB*

4.3. Vizure – Gruški zaljev i Lapad

Vizualni utjecaj razvojnih planova na područje Gruškog zaljeva

Dugačak Gruški zaljev, kao i Lapad u cjelini omogućavaju bogatstvo vizura, a njihova čistoća – koja omogućuje nesmetani spoj zelene završne kopnene linije s nebom (silueta grada) jednako kao i dodir kopna s morem (obalna linija) - ključni su za očuvanje ambijentalne

vrijednosti prostora. Ali ono što čini vizualni integritet nije zbir osnovnih panoramskih sekvenci prostora, već doživljaj prostora kroz kretanje u kojemu sudjeluje ukupnost vizualnih prostornih značajki.

Govoreći o luci Gruž kao prostoru predodređenom za oblikovanje 'waterfronta' (UPU Gruški zaljev) kao nositelja identiteta, treba dodati da se identitet Gruža gradio stoljećima i da svako novo oblikovanje treba težiti održavanju identifikacijskih kvaliteta prostornog kontinuiteta, a ne doživljavati novi razvoj prvenstveno kao „komplementarnu nadopunu Starom Gradu koji treba programski i prostorno oblikovati novi identitet suvremenog grada.“ Taj bi proces trebao pak biti temeljen na postavci da Waterfront predstavlja „područje koje je sastavni dio postojećeg gradskog tkiva – stoga je potrebna njegova aktivna integracija s postojećim prostorom“ (vidi: NAČELA ZA ODRŽIVI RAZVOJ WATERFRONTA, odobrena za vrijeme svjetske konferencije Urban 21, pod pokroviteljstvom Ujedinjenih Naroda). Konkretni primjeri koji ukazuju na ugroženost spomeničke vrijednosti novim razvojnim planovima bit će doneseni pod – preporuke, i obrađeni u zasebnom poglavlju.

Vizualni integritet prostora ne može biti sačuvan samo uz pomoć općenitih Mjera zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih i ambijentalnih cjelina u urbanističkim planovima, koje su ili preopćenite, ili se odnose na pojedinačno zaštićenu graditeljsku i prirodnu baštinu, a bez detaljnog sagledavanja prostorne cjeline.

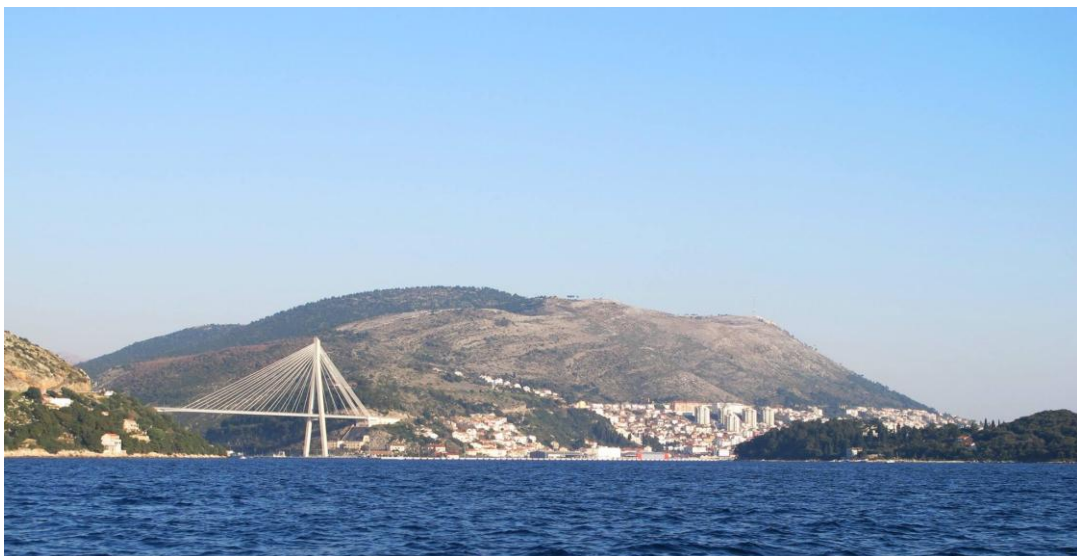
Prema UPU Gruške luke pod „očuvanjem i unapređenjem urbanističkih i pejzažnih osobitosti Gruškog zaljeva“ ističu se vrlo važne smjernice:

- Lapadska strana zaljeva treba očuvati prepoznatljivost vizure i specifičnu topografiju ladanjske izgradnje
- Ozelenjeni prostori - Glavica Gimana i sjeverozapadni ulaz u Gruški zaljev - zbog svog značaja u artikulaciji obale zaljeva imaju značenje cezura kojom se tvore segmenti specifične ambijentalnosti i naglašava arhitektonska vrijednost pojedinih zdanja.
- Zadržavanje prepoznatljive i slojevite urbane i krajobrazne strukture u formaciji obaju obala Gruškog zaljeva.

- U vizurama sačuvati važnu pročelnu, obalnu liniju zaljeva, na način uvažavanja zadatosti prostora, njegove konfiguracijske i fizionomijske koncepcije utemeljene u povijesti.
- Nije prihvatljivo nametanje novih vizura, posebno ukoliko agresivno konkuriraju zatečenoj situaciji.

U stvarnosti, bez izrade HIA-e ove posve korektne mjere ipak nisu dovoljne. Pri donošenju planova potreban je i taj fokusirani dokument koji ispituje isključivo utjecaj tih planova na baštinu. Navedene intervencije za Gruški zaljev primjerice, prema važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji unutar cjeline Gruža mogu u daljnjoj razradi varirati od velike (*major*) ili umjerene (*moderate*) snage utjecaja na baštinu ovog područja – od toga da negiraju ključne elemente pejzaža ili njegovih komponenti, utječu ekstremno na vizualni doživljaj, temeljito promjene režim kretanja i namjene prostora što bi u cjelini moglo rezultirati promjenom karaktera povijesnog urbanog pejzaža u velikoj mjeri (*major*) ili da utječu na značaj nekih bitnih odlika povijesnog pejzaža ili njegovih komponenti, da značajno utječu na promjenu pristupa, komunikacija i namjene prostora što bi moglo rezultirati umjerenom promjenom karaktera povijesnog pejzaža. Cilj je pak studije ukazati na mjeru razvoja koja bi proizvela zanemarive (*minor, negligible*) promjene spomeničkog karaktera u prostoru unutar zaštitne zone spomenika svjetske baštine.

• **Oznaka i ime položajne točke: 4; Pogled pri uplovljavanju u Dubrovnik / Grušku luku**

- **Opis vidikovca**

S obzirom na stupanj razvijenosti pomorskog turizma i značaj Gruške luke, pristup Dubrovniku odnosno luci s mora predstavlja jednu od najvažniji vizura na Dubrovnik, i jedan od prvih stvarnih dojmova. Iz tog razloga ovaj pogled na Dubrovnik postaje jedan od ikoničnih pogleda na grad.

- **Opis pogleda**

Ovim pogledom, izuzev snažne suvremene konstrukcije mosta, dominiraju upravo baštinjeni elementi, i to prirodne baštine: zeleniko i topografija Srđa i Lapada, te nagovještaj Rijeke dubrovačke iza mosta. Nekoć mnogo zeleniji Gruški zaljev pojavljuje se u pogledu kao posve izgrađena površina. Jasna je distinkcija izgrađenog prostora ispod glavne prometnice za ulazak u Grad i iznad – posve zelene zone s fortifikacijskim krajolikom.

- **Opis promjene iskustva kretanjem po položajnoj točki ili promjenom doba dana**

Približavanjem, tj. uplovljavanjem u Grušku luku, postaju vidljive prednosti i nedostaci koji će biti opisani u narednom pogledu – s mosta. Noću je linija između mora, izgrađenog dijela između obale i razine mosta, te tamne siluete brda u pozadini naglašenija nego danju.

- **Značaj pogleda za baštinu – očigledna/povijesna / estetska / značaj za zajednicu**

Očigledna:

Topografija i zelenilo baštinjenog krajolika.

Povijesna:

Slika uplovljavanja u Grušku luku zadržala je u velikoj mjeri povijesni izgled.

Estetska:

Doživljaj povijesnog krajolika koji je u velikoj mjeri sačuvao svoju prirodnu baštinu kao ključnu vrijednost u današnjem preizgrađenom svijetu u kontrastu sa suvremenom konstrukcijom mosta prikazuje karakter današnjeg Grada kao povijesne cjeline koja s mjerom svojstvenom ranijim razdobljima prihvaća neke novine, ali prvenstveno čuva baštinjene vrijednosti.

Značaj za zajednicu:

Pogled na Dubrovnik / Grušku luku s mora je za pamćenje s obzirom na prepoznatljivu i čitku liniju spoja kopna s nebom i morem, i snažnu horizontalu novog mosta i ceste prema Gradu, pa je tako važan element slike grada kako za lokalno stanovništvo, tako i, s obzirom na položajnu točku, za međunarodnu široku zajednicu.

• **Procjena utjecaja potencijalnih razvojnih planova na vizuru na OUV prirodne i graditeljske baštine**

Pogled kakav je sada ima očuvanu autentičnost i integritet u velikoj mjeri. U sadašnjoj se pojavnosti kao važna mjera nameće potreba za što većom rehabilitacijom zelenog krajolika u zoni između obale i glavne ceste u Gruškom zaljevu, koliko god je to moguće. Imperativ je maksimalno očuvanje povijesnog zelenog krajolika. Prihvatljive bi bile samo manje intervencije koje u neznatnoj mjeri dotiču ključne kvalitete pejzaža.

• **Oznaka i ime položajne točke: 5; Pogled s mosta na Gruški zaljev – kolni pristup Dubrovniku**

- **Opis vidikovca**

Izgradnjom mosta preko Rijeke dubrovačke koji je dovršen i pušten u promet 2002. godine , nova važna vizura ulaska u Dubrovnik postao je upravo pogled s mosta prema čitavom Gruškom zaljevu i Rijeci dubrovačkoj.

- **Opis pogleda**

Pogled je obilježen jasnom linijom koja spaja brdovit zeleni krajolik s nebom, i prepoznatljivom obalnom linijom Gruškog zaljeva s druge strane. Između zelenila i mora je izgrađeni krajolik, a kao snažan novi element u ovom povijesnom urbanom krajoliku ističe se plato pristaništa za velike brodove za kružna putovanja.

- **Opis promjene iskustva kretanjem po položajnoj točki**

Razlike u pogledu obilježene su promjenama između dana i noći te između situacije sa ili bez usidrenog kruzera. Samo jedan kruzer u luci doima se poput velikog plovećeg hotela koji bitno narušava pogled. U noćnom osvjetljenju dominira osvjetljena gola ploha pristaništa za kruzere nad točkasto raspoređenom rasvjetom duž obalne linije.

- **Značaj pogleda za baštinu – očigledna/povijesna / estetska / značaj za zajednicu**

Očigledna:

Topografija i zelenilo baštinjenog krajolika.

Povijesna:

Slika Gruške luke zadržala je povijesni izgled samo u osnovnim konturama. Važnost Gruške luke je kroz povijest mijenjala karakter kako se mijenjala dominantna industrija u Gruškom zaljevu. Danas kada Dubrovnikom dominira turizam kao glavna gospodarska grana, važnost Gruške luke je snažna kao i u povijesti. No vizualna manifestacija je pri tom zanemarena. Povijesni se ljetnikovci, kao niti neke druge povijesne građevine, s ove udaljenosti ne naslućuju u pejzažu radi gustoće izgrađenosti.

Estetska:

Iz ove se vizure estetska vrijednost pogleda isključivo temelji na prirodnim datostima, koje su što se same siluete tiče tek neznatno narušene nekontroliranom visinom i gustoćom nove izgradnje.

Značaj za zajednicu:

Pogled na Grušku luku s mosta predstavlja novoustanovljenu važnu točku pogleda na Dubrovnik koja je međunarodno prepoznatljiva zahvaljujući turističkom pritisku na Dubrovnik.

• Procjena utjecaja potencijalnih razvojnih planova na vizuru na OUV prirodne i graditeljske baštine

UPU Gruž (2011) donosi slijedeće mjere očuvanja baštine koje se odnose i na ovu vizuru: ...Potrebno je zadržati prepoznatljivu i slojevitou urbanu i krajobraznu strukturu u formaciji obaju obala Gruškog zaljeva.

U vizurama sačuvati važnu pročelnu, uzobalnu liniju zaljeva, na način uvažavanja zadatosti prostora, njegove konfiguracijske i fizionomske koncepcije utemeljene u povijesti.

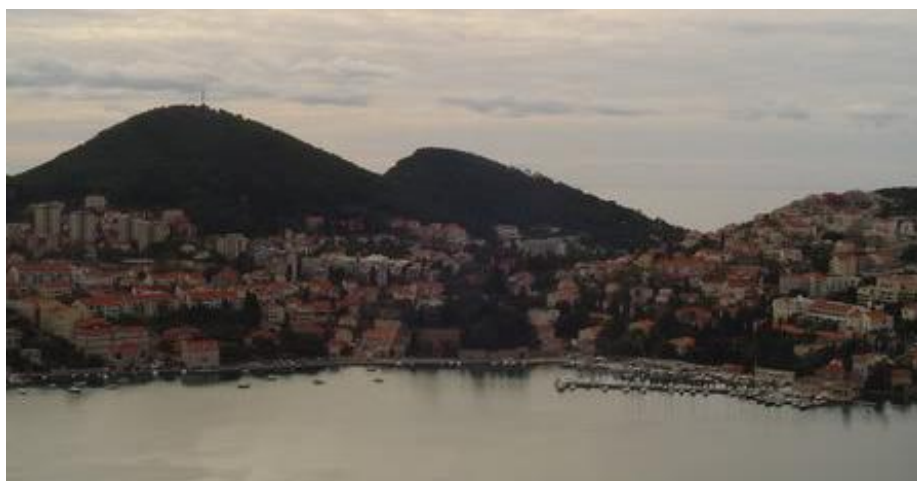
Nije prihvatljivo nametanje novih vizura, posebno ukoliko agresivno konkuriraju zatečenoj situaciji.

Tome treba dodati rehabilitaciju povijesnih vrtova koji će utjecati i u ovom mjerilu na sliku Gruškog zaljeva, očuvanje ne samo uzobalne linije, već i linije spoja kopna s nebom koja ne smije biti narušena novom izgradnjom, te maksimalno moguće ozelenjenje platoa novog pristaništa za kruzere pod mostom.

- Oznaka i ime položajne točke: 6; Pogled na Lapad s Nuncijate

Povijesni prikaz – stara razglednica

- **Opis vidikovca**

Nuncijata, jedno od najvažnijih povijesnih stajališta odalke se pruža pogled na Grušku luku i Lapad, danas je prostor s velikom koncentracijom urbanističkih i komunalnih problema. Bez obzira na problematičnost samog vidikovca, pogled s ove točke i danas predstavlja jedno od najljepših stajališta.

- **Opis pogleda**

Pogled definira linija park-šume Velika i Mala Petka i obalna linija lapadske strane Gruškog zaljeva. Lapadski se ljetnikovci nedovoljno ističu unutar ambijenta u kojemu se novija gradnja s obalne linije visoko popela. Odnos između brodica u luci, izgrađenog pojasa i zelenila čine temeljne emenete ovog pogleda.

- **Opis promjene iskustva kretanjem po položajnoj točki i promjenama doba dana**

S obzirom na prisutnost mora i neba u pogledu, pogled je osjetljiv na promjene vremena.

- **Značaj pogleda za baštinu – očigledna/povijesna / estetska / značaj za zajednicu**

Očigledna:

Topografija i zelenilo baštinjenog krajolika, prisustvo ljetnikovaca i pitomost luke.

Povijesna:

Slika Gruške luke zadržala je povijesni izgled samo u osnovnim konturama. Važnost Gruške luke je kroz povijest mijenjala karakter kako se mijenjala dominantna industrija u Gruškom zaljevu. Naročito važan povijesni element pogleda čine ljetnikovci. Unutrašnjost luke zadržala je za sada kvantitativnu umjerenost kakvoj bi trebalo težiti.

Estetska:

Iz ove se vizure estetska vrijednost pogleda temelji na slojevitosti prostora kojim još uvijek dominiraju baštinjene kvalitete prirodnog okoliša.

Značaj za zajednicu:

Pogled na Grušku luku s Nuncijate spada u najljepše povijesne poglede na ovaj prostor i promatraču govori o prirodnim ljepotama zaljeva i Lapada, pomorskim navikama i rekreaciji te omogućuje uvid u ladanjsku arhitekturu koju bi dodatno trebalo istaknuti zelenilom.

- **Procjena utjecaja potencijalnih razvojnih planova na vizuru na OUV prirodne i graditeljske baštine**

Prema važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji je uz Lapadsku obalu ispred ljetnikovca Sorkočević moguće minimalno korigirati kao zidanu obalu, a za izvedbu pješačke komunikacije predlaže se uspostava pontonske šetnice kao pješačke staze duž obale zaljeva. Ta bi intervencija rezultirala vizualnom promjenom u ključnim aspektima povijesnog krajolika i njegovog karaktera i izazvala umjeren (*moderate*) utjecaj na sveukupnost pogleda. Uzmemo li pak u obzir povijesni značaj ljetnikovca Sorkočević kao ljetnikovca na moru, tada bi ova intervencija izazvala značajne (*major*) promjene u značaju vizure, pa bi je trebalo radi značaja cjeline i pojedinačnog spomenika dodatno ispitati.

- **Oznaka i ime položajne točke: 1a-1b; Gruški zaljev iz pozicije pješaka**

- **Opis vidikovca**

Pogled iz pozicije pješaka kretanjem po obali Gruškog zaljeva, pa je precizna lokacija manje bitna od ukupnog dojma kretanjem.

- **Opis pogleda**

Dinamičan doživljaj prostora koji omogućuje izravan uvid u brojne povijesne spomenike u prostoru, u urbanu poremu, stupanj buke i prometne zasićenosti, brojne nove građevine koje narušavaju prirodnu sponu pejzaža s nebom.

- **Opis promjene iskustva kretanjem po položajnoj točki**

S obzirom da se radi o doživljaju kroz kretanje, a odnosi se na isti zatvoreni prostor zaljeva, pogled varira ovisno o položajnoj točki, a bitan utjecaj na kretanje čini gustoća prometa. Ističu se pogledi na spomenike i na vizure narušene previsokom izgradnjom izvan konteksta.

- **Značaj pogleda za baštinu – očigledna/povijesna / estetska / značaj za zajednicu**

Očigledna:

Ljepota dužobalne šetnice, contrast ladanjskog ugođaja i užurbanosti prometnog središta.

Povijesna:

Slika Gruške luke iz pozicije pješaka omogućuje šetnju kroz povijest prostora zahvaljujući očuvanosti graditeljske baštine iz različitih povijesnih razdoblja.

Estetska:

Iz ove se vizure estetska vrijednost pogleda temelji na stupnju integriteta i autentičnosti zaljeva koji još uvijek postoji i može se osnažiti, a to saznanje pruža upravo ovakva šetnja.

Značaj za zajednicu:

Pogled na Gruški zaljev iz pozicije pješaka predstavlja pogled koji je sada zanemaren radi dominacije kolnog prometa, no osnaženjem i boljim uređenjem javnog prostora od 2d uređenja, do uređenja zelenila i urbane opreme postao bi jedan od ključnih doživljaja ovog prostora. Osnaženje uloge pješaka proizlazi kao uvjet kojim bi se pojačao značaj za zajednicu ovog spomenicima bogatog prostora.

- **Procjena utjecaja potencijalnih razvojnih planova na vizuru na OUV prirodne i graditeljske baštine**

Pitanje koje ovdje postavljamo jest da li je moguće zadržavanje prepoznatljive i slojevite urbane i krajobrazne strukture u formaciji obaju obala Gruškog zaljeva uz predviđenih više od 10000 vezova za plovila od 3 do 300 metara, od čega pet vezova ide na trajektnu luku na Batahovini, a tri na kruzerski terminal u Gružu, koji se svojom pojavnošću snažno ističe kao glatka betonska ploha pod mostom u vizuri na Gruški zaljev, te 25 u zoni 'Porat'. Planovi predviđaju autobusni terminal i kolodvor, oboje s 20 perona. Tu je i tri tisuće planiranih parkirališnih mjesta, što na otvorenom, što u garažama. Promet od Batahovine do Solske baze planiran je četverotračnom cestom s dva rotora. Pitanje je kako će se ovaj kapacitet odraziti na izgled Gruškog zaljeva. Preporuča se kao prvi korak ka ispitivanju utjecaja novog razvoja na baštinjene vrijednosti izrada vizualne simulacije Gruškog zaljeva prema maksimalnim predviđenim kapacitetima.

- **Oznaka i ime položajne točke: 12; Pristup Gruškom zaljevu iz Grada**

- **Opis vidikovca**

Pogled na 'vrata Gruža' dolaskom iz smjera Grada.

- **Opis pogleda**

Pogled privlači naglašena forma građevine Atlantske plovidbe. Ovaj je pogled istaknut radi toga da ukaže na presnažnu formu koja u prostoru posve drugačijeg mjerila pretjerano skreće pažnju na sebe.

- **Opis promjene iskustva kretanjem po položajnoj točki**

Presnažan kontrast u oblikovanju same građevine i njezina neposrednog okoliša je u diskontinuitetu s doživljajem zaljeva.

- **Značaj pogleda za baštinu – očigledna/povijesna / estetska / značaj za zajednicu**

Ova je građevina preuzela pogled, te pokazuje da okvir ne bi smio biti važniji od slike, što je ovdje slučaj.

- **Procjena utjecaja potencijalnih razvojnih planova na vizuru na OUV prirodne i graditeljske baštine**

Potrebno je ispitati pod kojim je uvjetima moguće izvesti na području obuhvata UPU-a Poslovnog centra Gruž (Radeljević-Libertas) smještaj novih građevina bez narušavanja vizualnog integriteta Gruškog zaljeva i veze Grad – Gruž. Taj bi projekt trebao uzeti u obzir novu zgradu Atlantske plovidbe kao presnažni vizualni akcent u ovom kontekstu te pomoći i njezinoj integraciji u ambijent. AŠ

5. Identifikacija i vrednovanje karakterističnih zona

Izradio IB

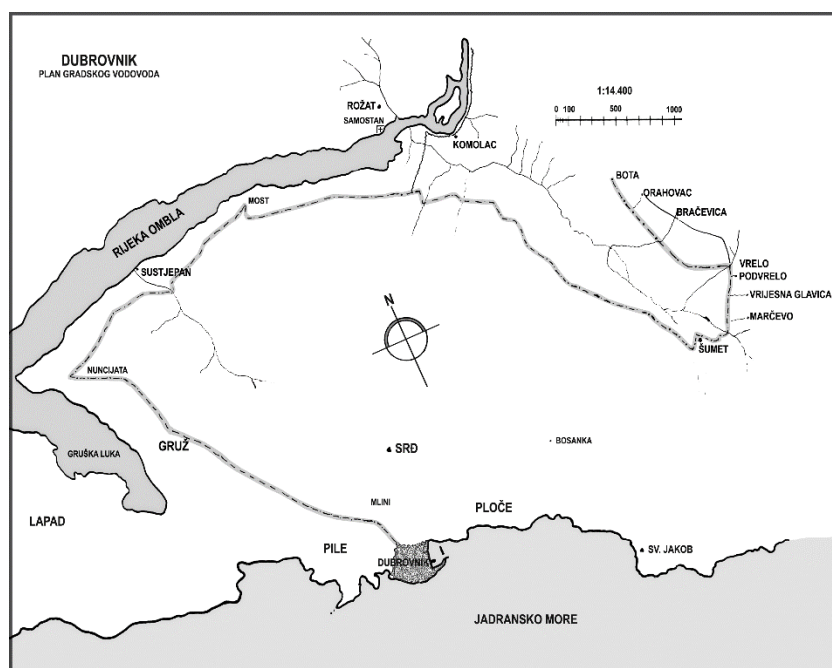
5.1. Stari grad Dubrovnik, Pile-Kono podno Srđa i Lokrum

Izradio IB

O jezgri starog grada, oklopljenoj zidinama, veće je bilo dosta riječi, pa se na ovom mjestu mogu rekapitulirati samo elementarne činjenice koje se tiču najmarkantnijih spomenika, u prvom redu zidina. Dubrovnik je grad komprimirane simboličke slike pa ga se doživljava kao svojevrsnu prirodnu pojavu, a ne kao artificijelnu činjenicu svoje vrste. Ali, sam Grad kroz čitavu svoju povijest inzistira na svom osjećanju historičnosti i na vlastitoj simboličkoj slici. Ako nije poput Rima, Venecije i Amsterdama nastao kao odgovor na izazov nepovoljnih lokalnih topografskih uvjeta, Dubrovnik se razvio kao odgovor na tjeskobni geopolitički položaj. Današnji oklop Grada doima se toliko jakim, nastalim u jednom dahu, premda je rastao u više izboja. To je najmonumentalniji i, dakako, najmarkantniji dubrovački spomenik. Današnji oklop Grada, učvršćen s tri kružne i 14 četverokutnih kula, s pet bastiona i s dvije ugaone utvrde, te s velikom tvrđavom Sveti Ivan. Među kulama najznačajnija je Minčeta, stožer čitavog obrambenog gradskog sustava, izgrađena sredinom 15. st. prema najsvremenim fortifikacionim standardima.

Danas, kad živimo kao opčinuti utopijsom idejom da Dubrovnik može živjeti samo od turizma, gotovo je nezamislivo da je pod Minčetom, do Velikog potresa, postojala čitava industrijska zona s ljevaonicama. Pokretanje prve moderne industrije u Dubrovniku išlo je ukorak s nizom drugih zahvata u uređenje čitavog teritorija grada, poput uvođenja vodovoda, kanalizacije, te uspostavljanjem niza novih civilizacijskih institucija.

Dubrovnik je nakon Velike trešnje nastao kao novi barokni grad uliven u srednjovjekovni

kalup zidina. One su bile najvećim dijelom sačuvane u potresu. Ali, nisu li već prije toga bile neadekvatne novim baroknim tehnikama obrane i ratovanja? Često se ponavlja da je barut, uveden početkom 14. stoljeća, bio pogrebno zvono za feudalizam i slobodne gradove. Dotad neosvojivi grad postaje meta izložena na litici koja ga je dotad čuvala nepristupačnim. Široki obod prostora oko grada pretvara se stoga u skupocjeni mehanizam terrapienata, fossa, vanjskih platformi, šiljatih bastiona, kliješta... Gradovi postaju sapeti u svom razvoju. Gradnja baroknih utvrda često apsorbira čitavu ekonomsku propulziju gradova koji se moraju zatvoriti u zvjezdaste obruče zidina. Moramo se upitati da li se Dubrovnik iza Velike trešnje 1667. godine, kada obnavlja svoje srednjovjekovne zidine, uistinu pouzdavao u njihovu stvarnu ili više u njihovu simboličku zaštitnu moć.

Može se reći da su stare zidine bile tada konzervirane više u svom vanjskom simboličkom, rekao bih gotovo heraldičkom aspektu, negoli su pojačane prema zahtjevima baroknog načina ratovanja koji, općenito, od zidina stvara sistem kompliciran poput baroknih satova, poput mehaničkih strojeva. Dubrovnik se, dakle, u isto vrijeme pouzdavao u simboličku moć svojih srednjovjekovnih zidina i u diplomatsku vještinu svoje uprave, koja je nastavila uspješno balansirati između interesa velesila u Jadranu i na Mediteranu. Da je procjena bila ispravna dokazuje činjenica da je upravo simbolički aspekt njegovih bedema, odnosno aura njihova kulturno-političkog značaja obranili Grad tada kao i – zvuči nevjerovatno – danas. Slično je bilo i sa Stonom, čije zidine su po prvi put u njegovoj mnogostoljetnoj povijesti bile

stavljene u funkciju 1991-92. godine. Konzervativnost se pokazala dugovječnom snagom.

Konzervativnost je negativna kad je retrogradna i kad je suprotna logici razvoja; daje snagu kada fiksira arhitektonski program i oblik prilagođen brojnim funkcijama, prema tisuću puta provjerenim rješenjima; ili kad konsolidira poznavanje zanata, sigurnost u dosege vlastita alata, pouzdanje u kamen koji se napreže do krajnjih granica! U poglavlju o vizurama potanko smo razlagali znamenitu rečenicu jednog svjedoka iz vremena koji je zapazio da dubrovačke kuće izgledaju „kao od istoga graditelja i građene u isto vrijeme“.

Za razumijevanje dojma tražene koherentnosti, koja je podcrtavala značenje zajednice, od osobite je važnosti podcrtati činjenicu što su naručitelji u ugovorima za gradnju po starom i čestom običaju tražili da im “maestri”, “lapidariae”, “camenari” (kako ih spominju isprave) naprave prozore i konzole, vrata, kamin i kameni umivaonik, zube i vijenac vrh pročelja, trjemove i balkone, česme i stupove odrne, pa i čitavu kuću, prema nekom već postojećem uzoru. Ipak, dubrovačka stambena arhitektura 15. i 16. stoljeća – unatoč priličnoj uniformnosti i relativno skućenim varijacijama tipova njihove unutrašnje strukture, koji izranjaju iz strogo zadane srednjovjekovne urbane podloge kompleksnog reda, otkriva u pažljivom analiziranju kontinuitet u promjeni – promjeni postupnoj i skokovitoj (kad dolazi poticajima izvana). Podcrtava nadasve crte ustrajnice, odnosno onaj golemi korpus lokalne arhitektonske tradicije koji će fiksirati dinastije domaćih graditelja i klesarskih radionica. Ipak, unatoč stotinama primjera brikolažiranja, prema formuli iz tolikih ugovora o gradnji u kojoj

se opetuje da nešto treba isklesati ili oblikovati: *de modello, secundum modellum*, ili *sicut est* – nije riječ o arhitekturi koja nastaje samo kao golema slagalica gotovih stilskih elemenata i motiva. Postoji u toj arhitekturi uvijek i nešto dinamično, otvoreno novom stilu i to ne samo na razini morfologije njihovih pročelja nego i prema organizaciji unutrašnjeg prostora.

Premda u fondu stambene arhitekture dominiraju renesansne i barokne kuće i palače, Dubrovnik po karakterističnoj urbanističkoj uličnoj mreži predstavlja jedinstveni primjer europske srednjovjekovne gradogradnje, što je rezultat višestoljetnog urbanističkog planiranja i održavanja urbanog tkiva. Valja kazati, usprkos dugogodišnjim istraživanjima dubrovačke stambene arhitekture i važnim napisanim studijama, da još mnogo toga ne znamo o njoj.

Središnja arterija, Placa – Stradun, oduvijek bijaše glavna regulacijska linija Dubrovnika. Proteže se, duga 292 m, u smjeru istok-zapad, razmeđena dvjema fontanama i s dva zvonika. To je jedinstvena “ulica-salon”, s tipiziranim pročeljima kuća oblikovanih nakon Velike trešnje 1667., na mjestu srednjovjekovnih koje su mahom imale trijemove, poput onoga pred palačom Sponza.³⁷ Središte javnog života u gradu bio je trg Luža na istočnom kraju Straduna. Sa sjeverne strane trga je palača Sponza (Divona, Fondik), građena 1506-22. – izvorno fontik, voštarnica, skladišta i uredi za kontrolu robe, carinarnica, kovnica novca i državna riznica, ali i sjedište dubrovačke humanističke Akademije složnih, prve institucije književnog života u nas (druga pol. 16. st.). Danas je tu Državni arhiv Republike s oko 2,700.000 stranica raznih dokumenata Dubrovačke Republike od 13. st. do pada Republike (1808).

Najznačajnija dubrovačka javna zgrada i državna institucija bijaše gotičko-renesansni Knežev dvor koji je današnji oblik dobio nakon eksplozije u skladištu baruta 1462. godine, kada mu je definirano pročelje s renesansnim arkadama u prizemlju i s nizom gotičkih prozora na katu. Dvor je bio sjedište državnog ceremonijala i svih administrativnih poslova, te javna i privatna rezidencija kneza za njegova jednomjesečna mandata.

Monumentalna barokna katedrala (1672-1713) posvećena Marijinu Uznesenju (Gospa), podignuta je u stilu zrelog rimskog baroka na mjestu romaničke srušene u potresu 1667.

³⁷ Filip de Diversis bi vjerojatno bio zadovoljniji baroknim nego gotičkim Stradunom s obzirom na povišenu koherentnost pročelja.

Zamašna arheološka istraživanja poduzeta nakon potresa 1979. otkrila su postojanje triju ranijih katedrala, pod današnjom – iz ranokršćanskog, ranosrednjovjekovnog i romaničkog doba. Od brojnih ostalih značajnih sakralnih sklopova spomenut ćemo još samo samostane franjevaca Male braće, dominikanaca i isusovaca koji su važni arhitektonski spomenici, sjajne umjetničke riznice i svojevrsni kameni arhivi ovog grada.

Kada je sva ta arhitektonska i urbanistička tradicija koja je Dubrovniku pronijela ime svijetom pokleknula pred novinama vremena? Vjerojatno se to zbilo već tijekom austrijske uprave u drugoj polovini 19. stoljeća. Premda arhitekturu tog vremena danas opravdano smatramo spomenicima svoga doba – neorenesansna vijećnica i kazalište na dubrovačkoj Placi, ili pravoslavna crkva u Gradu (kao i neogotičke zgrade suda i škole na trogirskoj obali, hoteli u Korčuli i Hvaru...) – nisu se nikad stopile sa svojim povijesnim jezgrama, baš kao ni brojne druge neostilske kuće, crkve, željezničke postaje i vojarne. Bajamontijeve Prokurative u Splitu također u sebi nose sve proturječnosti vremena.

Samo stilski relativizam našeg doba (krstimo ga pluralizmom) nalazi romantičnim lažne bifore i arkature, kruništa i štukature na tim zgradama, ili tirolske strehe na željezničkim postajama i vilama. Već više od stoljeća traga se za uzorima izvan tradicije domaće arhitektonske baštine i sintakse lokalne gradogradnje. Najprecizniju dijagnozu opet donosi Cvito Fisković: "Tragalo se za svim i postizavala su se pogrešna uvjerenja, da su bitna oznaka Dalmacije mediteranski povijesni stilovi, kojima se treba pokoravati, da se ljepota ne sastoji u omjerima i jednostavnosti, već u zastarjeloj i tromoj kamenoj građi, smatrajući da se ovdje može samo u njoj stvarati i sada u doba čelika i armiranog betona, ili da se može banuti u ovu sredinu i nakalamiti hirove tuđe, pomodne arhitekture (...) Za svim se, dakle, tragalo osim za onim što je bilo ovdje domaće i naše."

Imperativ koji se postavlja pred današnje arhitekta i planere odnosi se na nužnost portage za novim tipom reda u prostoru koji bi trebao u prostoru izvan zidina vratiti nešto od prvotne koherentnosti. Moramo još jednom spomenuti nekoliko misli vodilja, koje objašnjavaju izgled grada koji i danas fascinira. Sljubljenost gradskog tkiva primijetio je krajem 15. stoljeća i milanski kanonik Pietro Casola: »Izgledi njihovih kuća su lijepi i jedna je tik do druge, tako da ih se ne može odvojiti.« Riječ je o traženoj koherentnosti koja je davala prednost ljepoti cjeline, podcrtavajući značenje zajednice. U toj jednadžbi grad = kuća, kuća = grad čujemo eho davnih Platonovih preporuka, koje nalazimo i u Benka Kortulja. Ili, kako bi rekao de Diversisov suvremenik Leon Battista Alberti: »la città è come una grande casa, e la casa a sua volta una piccola città.« Čitamo to isto i u riječima koje Dubrovčani upravljaju Sandalju Hraniću kada Dubrovnik nazivaju njegovom kućom ili kućom i domovinom (*Ragusa casa vostra, Ragusa casa et patria vostra*). Nikola Gučetić u spisu *Upravljenje obitelji* izvodi pak zaključak: »tko ne zna upravljati vlastitom kućom, još manje će znati upravljati gradom.«

Premda nisu u neposrednom arealu stare povijesne jezgre, zasebno poglavlje zaslužuje niz ljetnikovaca dubrovačkih patricija na Lapadu, uz obalu Gruža i u Rijeci dubrovačkoj, kao i na dubrovačkim otocima, koji ocrtavaju humanistički duh renesansnog doba, a koji su fenomen europskog dometa. Dubrovačka povijesna jezgra bila je među prvim urbanim cjelinama upisanima na Listu svjetske baštine UNESCO-a (1979). Smisao pak niza poglavlja ove studije

leži u argumentiranju činjenice da bi čitav prostor njenog obuhvata trebao biti po visokim i najvišim stupnjem zaštite.

Istaknuto je već: bitni zaključak naše studije odnosi se na prijedlog da se zatraži još jedna korekcija granica UNESCO-ve zaštite, ovog puta samo prema zapadu i sjeverozapadu izvan gradskih zidina – čime bi se unutar zaštite našao čitav prostor gradskog predgrađa zajedno s grobljima na Boninovu i sklopom Čingrija.

Premda se čitav taj prostor posve urbanistički integrirao s Gradom i zapadnim dijelovima, Pile i Kono očuvat će do danas, pa i usprkos ponekoj arhitektonskoj intruziji na sjevernome rubu, distinktivnost planski oblikovanog povijesnog vrtog predgrađa, sa stotinjak kuća, vila i pravih malih dvoraca uraslim u svojim jednako povijesno slojevitim vrtovima. Povijesna matrica tih insula, očuvanost njihovih ogradnih zidova, unatoč nizu interpolacija i novih zdanja građenih za javnu uporabu, predstavlja po točnim riječima Bruna Šišića koji se ovim fenomenom najustrajnije bavio i o tome napisao više važnih radova, u kojima je između ostaloga pedantno kataloški opisao i interpretirao više od stotinu vrtova i njima sličnih

otvorenih prostora od Brsalja i ispod Donjeg Konala prema moru, do Boninova : sasvim specifični i komplementarni spoj dvaju povijesno bitno različitih tipova urbanizma, što je jedinstven primjer u Hrvatskoj i, općenito, povijesna prostornooblikovna rijetkost.

Čitava ta mreža zelenih insula, doživjela je niz promjena, prekrajanja i interpolacija, s nizom funkcionalnih dopuna, no sve do nedavna u pravilu praćeno visokovrijednim hortikulturnim oblikovanjem, pa je cijeli prostor ne samo sačuvao veći dio izvornog karaktera (makar dijelom mijenjajući prvotni agrarno-ladanjski izgled), nego je stekao i nove važne funkcionalne atribute. Apsorbiran je ranije, tijekom 18. st. izgrađeno naselje oko lučice u Pilama i ispod puta koji je razdvojio zaravan Brsalja i Jamina.

Ali, bacimo pogled na povijest tog prostora. Bio je to do druge polovice 14. stoljeća pretežno agrarni prostor, ponegdje s kulom i nekom crkvicom koje su ga stvarno i simbolički štatile. „Dubrovnik je težio da čak i puteljke i staze između vinograda i polja sredi na isti onaj pravilni način kao i ulice unutar svojih zidova,” zapaža Milan Prelog. U isto vrijeme, gradovi poput Splita, nisu mogli očuvati mrežu centurija koju su naslijedili iz antičkog doba. U Dubrovniku, urbano planiranje provodi se unutar zidina, prenosi na okolni teritorij. Čini se da je ostala neuočena odredba u gradskom Statutu (1272., Knjiga V / XX: O zemljištima koja su izvan gradskog zida) koja u tom smislu izrijeком traži: *Zemljišta koja su izvan gradskog zida moraju ići onim granicama kojima idu kroz Grad.*

Najstariji općinski put usmjeren E-W prema Gružu uspinjao se s Pila do crkve sv. Andrije, nastavljajući prema predjelu Između tri crkve. U početnom dijelu od starine je nosio ime Između vrta, a u naravi je bio – dekuman. Od crkve sv. Andrije nazvan je Donjim Konalom, a danas Ulicom Anice Bošković. Već 1349. donesena je odluka da ga se cijelog izgradi kao općinski put, s time da od predjela Između tri crkve jedan krak nastavi prema Gružu, a drugi prema Montovjerni, odnosno Lapadu. Bruno Šišić pretpostavlja da je postojao i prigradski kardo, „kao glavni uzlazni put prema vrtovima i vinogradima, pa je sva prilika da je to bila današnja Zrinsko-Frankopanska ulica“, te da su se ta dva pravca križala na poljani Jamine, nedaleko od ulaza u Grad, gdje je bio podignut prvi franjevački samostan u gradu. (Kraj danas zapuštene romaničke crkvice sv. Feliksa.)

Čujemo već za domove koje su dubrovačka vlastela tu i u Gružu posjedovala. Filip de Diversis nam, na primjer, prenosi kako je Andrija Martolov de Volze – bogati dubrovački vlastelin (spominje se od 1363-1429), koji se bavio trgovinom koraljima na Levantu i ulagao kapital u manufakturu sukna, obnašajući najviše službe Republike (više puta bio je biran za kneza, a bio je jednom i admiral) : dva puta posjetio Sveti grob Gospodina Isusa, pa se potrudio izgraditi njemu sličan u Dubrovniku, u svome vlastitom domu i izvan gradskih zidina, pored jednog svojeg lijepog perivoja, gdje je često okupljao svećenike i gostio ih na slavu našega Spasitelja.

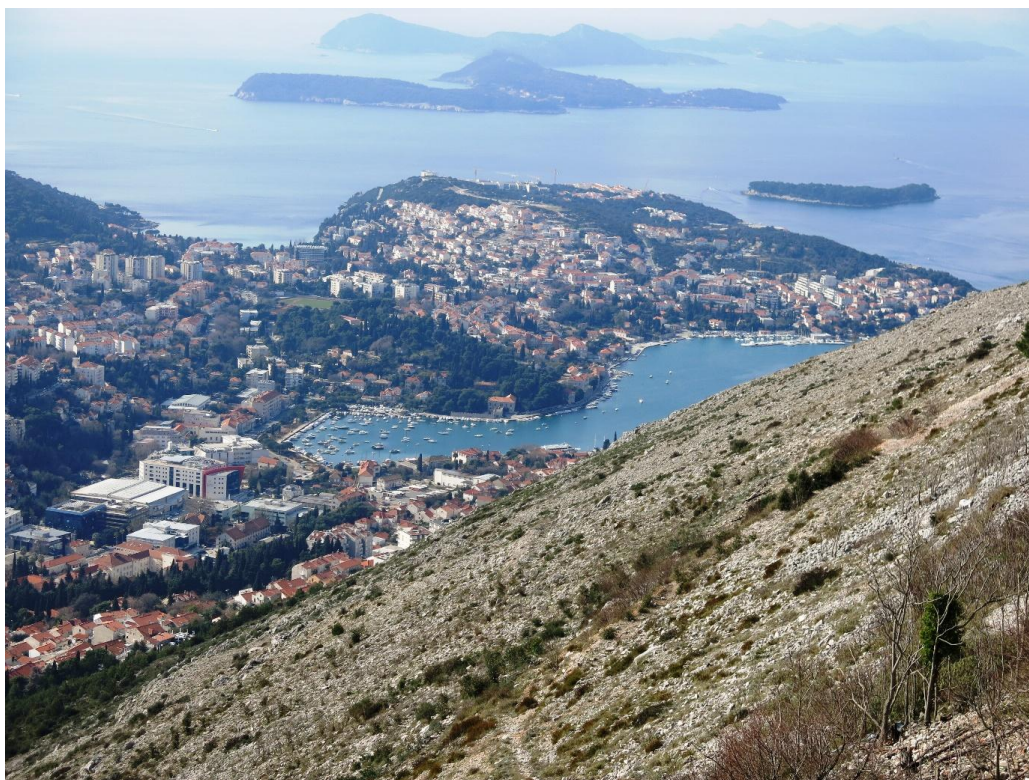
U to vrijeme na širem prostoru Pila stvarala se značajna industrijska zona - (za izradu i bojanje sukna, radionice stakla i sapuna, ljevaonice zvona i topova) - razvijena osobito nakon gradnje akvedukta 1438. godine, duljine oko 12 km, kojim je pitka ali i industrijska voda doticala s izvorā pod Šumetom sve do iznad Grada. Odlukom vlade iz 1433. godine Pile su se stoga trebale obzidati zidom visokim 10 lakata radi zaštite naselja i pogona, što je ostalo neprovedeno. O važnost ovog gradskog predjela svjedoči i nerealizirani prijedlog Stjepana Gradića iz 1657. godine, da se Pile ograde bastionskim sustavom, aktualiziran 1678., dakle nakon Velike trešnje. (Od Senata je tražio model grada i predgrađa kako bi inženjeri u Rimu mogli razraditi projekte fortificiranja cjeline.)

Osmišljenom mrežom starijih i novih komunikacija, među kojima je osobito važna bila linija vodovodnog kanala, oblikovana je čvrsta matrica insula. Određivala su je tri uzdužna puta, tri Konala, i niz poprečnih spojnih ulica. Planskom regulacijom Pila iz 1433. godine, ranije krivudave komunikacije koje su se protezale od Grada prema Gružu premrežene su pravilnim okomitim rasterom ograđenih parcela i ulica. „Posebnost toga sustava – piše Bruno Šišić – ogleda se također i u obzidanosti putova i ulica. S obje su strane praćeni uglavnom zidovima kućnih vrtova, čija se izvorna visina kretala oko 3 do 5 m, danas mjestimice ponešto i niže zbog kasnijeg podizanja razine ulica opločenjem ili asfaltiranjem

uzdužnih putova. Čitava ulična mreža predgrađa sustav je obzidanih koridora iznad kojih se izdižu krošnje zelenila okolnih vrtova. Njime je prostor od Pila do Konala podijeljen na manje ili veće ograđene prostorne odjeljke, odnosno insule kultiviranoga plodnog zemljišta. Tom se sustavu ogradnih zidova duž ulica djelomično pridavalo i obrambeno značenje, posebno na dijelu Pila koji je Gradu najbliži.“

Od konca 15. stoljeća pa sve do Velike trešnje podižu se u njima prigradski ljetnikovci, neki i izrazito reprezentativnog aspekta poput onoga iz druge polovice 16. st., Vice Stjepovića Skočubuhe na predjelu Između tri crkve, te Crijevićeva s vrtom uz Gradac, u gornjem dijelu Pila. Tada – pokazuju studije Nade Grujić, Igora Fiskovića i Katarine Horvat Levaj – počinje i »spuštanje« raskošnih ljetnikovaca s ladanjske zone na Boninovu na rubne dijelove Pila, kako to najrječitije pokazuje maniristički kompleks Crijevića uz Gradac, s velikom rezidencijom, kapelom i perivojem.

Nakon 1667. mnogi od njih postali su stalni domovi vlasteli izbjegloj iz porušenog Grada. Među prvim graditeljskim intervencijama nakon Velike trešnje spominje se 1669. godine uređenje privremenog stana za dubrovačkog nadbiskupa (dok se ne obnovi srušena Nadbiskupska palača) i to u kući nad nekadašnjom bojadisanicom (smještenoj u uvali između Lovrijenca i Gradca i danas zvanj *Kolorina*). Katarina Horvat Levaj rekonstruirala u

detalje taj proces transformacije čitavog prostora u rezidencijalnu četvrt ističući da su u izgradnji baroknih Pila sudjelovali i graditelji angažirani na obnovi najvažnijih spomenika samoga grada, poput »meštra klesara protomagistra Ilije« (= Ilija Katičić, proto katedrale).

U očekivanim imovinskim podjelama i usitnjavanju parcela, stvorene su čestice za nove barokne vile i kuće, u pravilu s brižno njegovanim vrtovima na iskustvima renesansog vrtnog oblikovanja. Time su Pile i Kono stekli karakter povijesnog vrtnog predgrađa kojemu nema usporedbe na hrvatskoj obali, a po specifičnostima svoga oblikovanja – ni drugdje u Europi. Na *Via lata Pillarum* (»Široka ulica Pila«), dakle od Pila uz cestu za Gruž, grade se i tijekom 18. stoljeća luksuzne rezidencije, u kojima se sada spaja trajno stanovanje s ladanjim karakterom tih arhitektonsko-vrtnih sklopova sklopa. U vrijeme kratkotrajne francuske uprave bit će probijen novi Gruški put, uz koji će se tijekom 19. i početkom 20. st. izgraditi niz reprezentativnih kuća i sklopova, također sa značajnom vrtom arhitekturom. Grad se naglo transformira i širi. U tom će se prostoru projektirati parkovi i šetališta: Brsalje od 1817; Gradac; park na Posatu; Bogišićev park. Podići će se učiteljska škola, hotel *Imperial*. Probija se 1899. g. nova spojna komunikacija s Pločama.

Među brojnim novim atributima iz 19. stoljeća spomenimo samo Zemaljsku Bolnicu – nasljednicu Bolnice »Domus Christi«, koja je po riječima Luja Vojnovića bila: „zavod koji se ne samo u gragjevnome pogledu, nego i što se odnosi na komfort i na klinička sredstva nadmeće, u svojoj malenkosti, sa najsavršenijim bolnicama u državi. Bolnica se diže sred šume bora i čempresa i pije vazduh i svjetlost pučine.“ Sve te nove gradnje danas su nezamjenjivi elementi, urasli u sliku tog prostora : ne možemo ni zamisliti vrijeme u kojemu su Pile / Kono / Boninovo bez 19. stoljeća. U staroj bolnici danas je formiran Kampus dubrovačkog Sveučilišta (utemeljeno 2003), koji bi mogao i trebao Gradu otvoriti posve nove perspektive suvremenog razvoja.

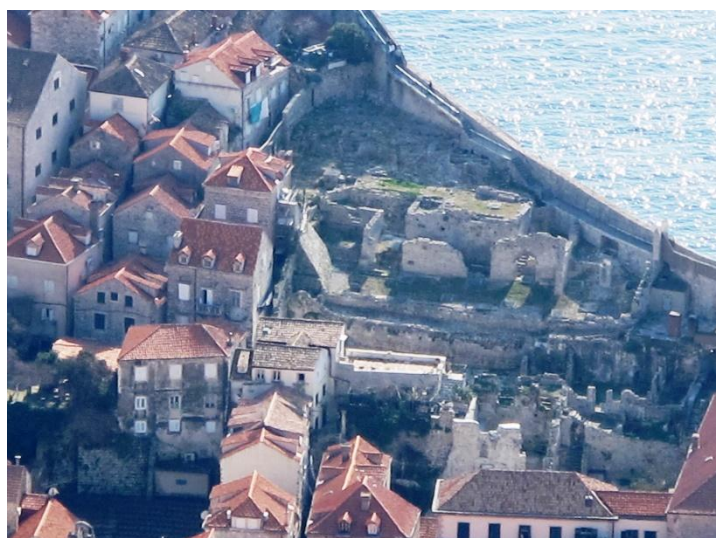
Važno je pritom imati na umu da će obrazovanje definitivno postati najjača svjetska industrija: za medalje će se boriti oni koji će imati opipljivu akademsku izvrsnost i, jednako tako, prepoznatljivi identitet. Samo sjedište našeg sveučilišta, u gradu kojemu je teško naći usporedbe po povijesnoj slojevitosti, daje mu značajan vjetar u leđa. S druge strane, nitko kao živo mlado sveučilište ne može nastaviti razvijati stari duh Grada. Ako je grad pomalo i izgubio ulogu koju je donedavna imao, sveučilište je može nadoknaditi.

Svakodnevna prisutnost tolike profesorske i studentske populacije brzo bi rekonfigurirala sveukupne funkcije povijesne jezgre. Gola je nužnost uspostaviti osmotski pritisak između grada i čitavog tog agregata fantastičnih kulturnih i znanstvenih potencijala. Za sve to je potrebno samo malo vizije i koordinacije između Sveučilišta i Grada. Zamislimo, dakle, da je dubrovački student „izotop“ za novo programiranje grada i priritetni ciljevi budućeg „strateškog plana“ gotovo sami od sebe će se slagati. To je glavna strategija mnogih europskih gradova. U Veneciji, s kojom Dubrovnik – kao i Split i Zadar, najbliži sveučilišni konkurenti – dijeli mnoge stranice povijesti i probleme današnjeg razvoja, danas se čak na primjer razmišlja o uspostavljanju sveučilišta za kineske studente kao mogućem spasu u vremenima kada je nekadašnja metropola na lagunama – (svedene od 200,000 stanovnika 1600-ih godina, na današnjih 60,000; koliko je turista dnevno posjeti) – ugrožena kao samostojni grad koji je živio u golemom rasponu svakodnevnih funkcija, dočim se danas preobrazio u monokulturni agregat kojega bi prema sudu jednog britanskog ekonomiste, možda i ne previše pretjeranom, bilo najbolje predati na gospodarenje i upravljanje Walt Disney Company.

Činjenica je da su europski vlakovi svakoga proljeća oblijepljeni plakatima koji maturante pozivaju na studiranje u ovaj ili onaj grad. Ta će se borba zasigurno uskoro voditi i u Hrvatskoj, zacijelo i na zajedničkom prekojadranskom i širem regionalnom prostoru, kao pravi *Kulturkampf* – dakako s novim predznacima. Argumenti u privlačenju studentske populacije neće biti samo modeli učenja, akademska izvrsnost i kredibilitet sveučilišta, nego i, ne manje, poticajni urbani ambijent u kojemu će biti moguće razgovijetno prepoznati univerzalne vrijednosti lokalnoga. Dubrovnik dakako ima stvarne i opipljive prednosti u toj utakmici. Oblikovanje sveučilišnog kampusa mogla bi biti najdalekosežnija ideja dubrovačkog 21. stoljeća. U tom smislu bi Kampus novu spojnicu prema već dobro uhodanim obližnjim međunarodnim Interuniverzitetkim centrom mogao dobiti kada bi pokušao otkupiti ili (nekom nagodbom s hrvatskom vladom) steći reprezentativne zgrade Pošte i vile Dubravka, koje su se u ovom času našle na javnoj licitaciji.

Ako je najvažnije od svih pitanja budućnosti dubrovačke povijesne jezgre – rehabilitacija stanovanja (problem izvan fokusa naše studije), probajmo zamisliti da se rektorat Sveučilišta uspješno zauzme za rehabilitaciju dviju velikih nepromišljeno arheologiziranih zona na dva kraja Grada, dviju lakuna koje u bitnome narušavaju vizualni i funkcionalni integritet povijesne jezgre. Zamislite tamo, recimo, dvaput po dvadeset znanstvenih novaka koji bi obnovljene kuće koristili na pet-šest godina i potom ih prepuštali novima. Oni bi u svojim svakodnevnim realacijama ubrzo obrazovali sindikat od barem 400 ljudi (obitelj, prijatelji, kolege), koji bi trajno izmijenili izgled i perspektive tih dijelova grada. Budite sigurni da bi svakodnevna prisutnost tolike mlade sveučilišne populacije brzo rekonfigurirala sveukupne funkcije povijesne jezgre. Zacijelo bi potakla i dodatnu rekvalifikaciju i amplifikaciju postojeće socijalne i kulturne infrastrukture u jezgri. (Možda bi se tada i nadbiskup s Lapada vratio u Grad !)

Ali, ponovimo, pri svemu tome: nije dovoljno napraviti blještavu kutiju, prekrasan hardver Sveučilišta, nego isto onoliko koliko se u nj uložilo, uložiti i u izvrsnost sveučilišnog kadra.

.....

Gruški put. Komunikacijska kopča prvog reda, koja integrira prostor Gruža, Boninova i Pila, jest Gruški ili Novi put – probijen nekoliko godina nakon pada republike, za francuske okupacije – o kojemu je već ovdje bilo spomena, ali ga treba apostrofirati i kao liniju s koje se vizualno najbolje testira homogenost današnjeg urbanog tkiva, dobre i slabe strane vizura koja svjedoče arhitektonsku i urbanističko-krajobraznu vrijednost tog prostora.³⁸ U izvrsnoj «Konzervatorska podloga – urbanistički plan uređenja za područje Gruža», tim dubrovačkih konzervatora predvođenih mr. Majom Nodari i prof. Antunom Baćeom, detaljno je analizirala spomenički supstrat Novog puta što se pruža od zapadnih gradskih vrata, današnjom ulicom Dr. Ante Starčevića, prema gospodarskom središtu Gruža. Taj se urbanistički pravac stambene izgradnje formirao ponajprije u duhu rane dubrovačke moderne arhitekture s nekoliko istinskih „međaša“: Villa Dubravka iz 1902. g. (Villa Glavić, danas Radio- stanica); Villa Gjivanović s kraja 19./20. st. (zgrada dojučerašnje pošte); kuća Škrabalo iz dvadesetih godina 20. st.; Villa Sunčanica iz 1895. g.; kuća Mičić iz tridesetih godina 20. st.; kuća Pizelli – Kolić - Stanić s početka 20. st.; villa Učović iz 1923. g.; pa potom: Villa Šipan, iz 1907. g.; Villa Roma i Villa Ružica iz 1909. g., projektanta Vicka Capursa; stambena kuća obitelji Rendić-Miočević iz 1912. g., projektanta Maura Capursija; te današnja Veterinarska stanica i kuća Sandri s početka 20. st. Ispravno se konstatira da je još tridesetih godina prošlog stoljeća postojala težnja za uspostavu pravilnih urbanih rastera gradnje na prostoru iznad poteza gruških ljetnikovaca, te duž duž ulica A. G. Matoša, Tin Ujevića i Anta

³⁸ Bersa piše: «Na Tri Crkve, gdje su prema moru danas nove kuće, bila su još početkom vijeka kamena sjedala, gdje su se prolaznici rashlađivali i uživali pogled na široku pučinu. Još je tu blizu u živcu ploča, na kojoj se uoči Napoleonova pada imao urezati latinski natpis, koji je Brnja Zamanja sastavio u slavu Marmonta, zaslužnog za gradnju cesta u Dalmaciji. »Ovud — mogli bi se danas tu čitati, i bile bi ove riječi zgodna opomena za sva vremena — ovud, kud su samo kozlići mogli prolaziti, prokrčen je po nastojanju Marmonta put i za brza kola: zna Napokon odabirati svoje vojskovođe; on hoće, da od njih potječe svaki sjaj i da cvjeta korist od života.«

Sugje – s pravilnom parcelacijom u formi dvostrukih uličnih nizova orijentiranih na ulicu, brižno njegovanog hortikulturnog okoliša – posve u duhu dubrovačke ladanjske arhitekture.

Najavu, čini se providenu već gotovim projektima, da će se ova najvažnija vangradska ulica u svom dijelu od ville Dubravka do Sveučilišta uskoro širiti smatramo alarmantnom, jer će neumitno poništiti dobar dio slikovitosti ovog poteza.

Konačno, vraćajući se „vrtnom gradu pred Gradom“ : kada se preklope Šišićevi opisi, koje je objavio za sve te vrtne cjeline, s jednako temeljitom evidencijom koju su obavili dubrovački konzervatori, bit će sasvim jednostavno uz svu pojedinačnu zaštitu, provesti i registraciju čitavog prostora od Pila do Boninova, pod zajedničkim lukom. Pritom treba imati na umu opravdane zahtjeve da se na Brsaljama – na najupadljivijem mjestu pred samim ulazom u Grad – uspostavi barem dio izvornog urbanističkog izgleda, narušenog početkom provedbe nepromišljenog Uređenja iz 2004. godine, po kojemu je posve ishitreno porušena kuća u čijem vrtu raste orijaška orijentalna platana, posađena prije više od dvjesto godina, za sliku grada u pogledu s Graca, važna poput Minčete.³⁹ JB

5.1.1. Zelenilo grada

Promjene koje se u kratkom roku odvijaju na gradskom prostoru uzrokuju nestabilnost za divlji svijet flore i faune, pa je značajno štititi ona mjesta koja u ekologiji nazivamo otocima stabilnosti. Za grad – pogotovo u priobalnom području – su primjerice fuge vertikalnih i horizontalnih površina zidova iznimno značajne, jer pružaju pribježište divljim vrstama. Raznolikost koju nalazimo na zidovima (i zidinama) Grada ovisi o lokalnim značajkama pojedinog zida, odnosno o orijentaciji, inklinaciji, dostupnosti svjetla, kao i strukturi zida. K

³⁹ Danas je, vjerujemo svima, neshvatljivo da se prije samo nekoliko godina kanilo posjeći monumentalno stablo azijskog platana (*Platanus orientalis*), u pogledu s Graca velikog koliko Minčeta! Sačuvano je samo mirnim javnim prosvjedom u prosincu 2007.g. Od 2010. Godine stablo je posebno zaštićeno.— Tada je spriječeno i dalje rušenje kuća prema tzv. projektu osuvremenjivanja Brsalja koje bi nepopravljivo narušilo važan dio povijesne urbanističke matrice vrtog predgrađa Dubrovnika, po čemu bi Dubrovnik trebao postati poznat koliko i po svojoj staroj gradskoj jezgri.

tome, valja dodati da biljke koje rastu na ovim mjestima pokazuju iznimnu prilagodbu na ekstremne uvjete – velike promjene u temperaturi za dana i noći, slab dotok vode i minimum supstrata, odnosno ograničene količine hranjivih supstanci.

Svaki budući *management* živog svijeta na i u zidovima trebao bi pretpostaviti sljedeće: pregled ekoloških značajki i za floru i za faunu, razmatranje konzervacijske i povijesno/edukacijske vrijednosti, aktivna promocija flore i vegetacije na lokalitetu, limitiranje uporabe herbicida koji bi mogli narušiti povijesno važne značajke, kontrola lišajeva i mahovina samo nakon preporuka specijalista, ukljanjanje drvenastih vrsta biljaka.

Na mnogim mjestima u Europi ukljanjanje biljnog pokrova sa zidova naišlo je na otpor, jer se smatralo da je njihova zaštita važan doprinos karakteru lokaliteta. Prema dosadašnjim istraživanjima zidnih biljaka gradske jezgre (Klasična gimnazija >Ruđer Bošković<), razvidno je da je dio vrsta koji se ovdje pojavljuje tipičan za većinu zidova u Europi, ali i da su određene vrste specifične samo na širem lokalnom planu. Za bilo kakvu vrstu sustava nadzora i kontrole, te prezentacije građanima i turistima, potrebno je daljnje specijalističko istraživanje. Kompletan uvid u ovakvu vrstu staništa zahijevao bi proučavanje tzv. primarnih lokaliteta – vegetacije vertikalnih stijena i tzv. sekundarnih lokaliteta – vegetacije zidova na cijelom gradskom području. Prezentacija samih biljaka na zidovima ima prednost radi mogućnosti izlaganja natpisa (sa stručnim i lokalnim imenima) na vertikalnim ploham, pa se s pravom može govoriti o >živom muzeju na otvorenom<.

Na jugoistoku zone obuhvata ove studije, nedaleko od hotela Belvedere, nalazi se javnosti nedovoljno prezentiran splet različitih vegetacijskih komponenti. Naime, ono što trenutno postoji nominalno samo u kartografiji prirodne osnove, zavrijedilo je upute za promatranje. Samo florističko bogatstvo makije, kao jednog od degradacijskih stupnjeva vegetacije, na ovom mjestu došlo je do svog punog izraza. Doda li se k tome razne druge skupine biljaka, koje rastu na ovom terenu, sasvim jasno možemo govoriti o visokoj vrijednosti u ekološko-edukativnom smislu. Pri kreiranju botaničke rute nikako se ne bi smjelo mimoći ni pogled na specifičnu vegetaciju morske obale i vertikalnih stijena.

Dubrovnik bi mogao kroz ne manje od šest takvih ruta mogao pokazati gotovo sav sjaj prirodno-kulturnog nasljeđa, barem što se vegetacije tiče: otok Lokrum sa svojim egzotičnim vrstama i povijesnim razvojem, ulaganje u ekološki stabilnu budućnost na Rijeci Dubrovačkoj

(aspekt slatkovodne vegetacije na izvoru Omble i potocima), bilje zidina Grada kao dio turističkog vođenja, kamenjarski i suhi travnjaci Srđa (opet kao degradacijski stupanj), Velika i Mala Petka kao drugačiji vid makije u suživotu sa šumom alepskog bora.

Brzina kreiranja novih stambenih cjelina uglavnom je u prošlosti rezultirala zapostavljanjem uređenja okoliša u neposrednoj blizini objekata, a čini se da se najmanje vodilo računa o ostavljanju vizualnog utiska iz veće udaljenosti. Šaroliku gradnju - pogotovo na izrazito vidljivim točkama grada - trebalo bi oplemeniti, a za takav pothvat mogu se primijeniti razni pristupi. Najjednostavniji bi svakako bio impostacijom stablašica na prostorima uz zgrade. Odabir vrste se uglavnom svodi na listopadna stabla, koja zimi propuštaju svjetlost (toplinu), a ljeti štite od sunca, ali bi prema krajobraznim karakteristikama ovog kraja na uglovima zgrada izvanredno poslužili i čempresi. Oni svojom brzinom rasta i visinom koju mogu doseći mogu pripitomiti zaista svaku divlju gradnju.

Na nekoliko mjesta u gradu veće površine ustupljene su parkiranju automobila, a da se pritom nije se vodilo računa o estetskom doživljaju prostora i – možda još važnije – o utjecaju na klimu tih mikrolokaliteta. Parkiralište na Gracu, ono na Medarevu, u Zagrebačkoj i u ulici Mata Vodopića, zahtijevaju hitnu intervenciju u vidu pružanja bolje usluge (prvenstveno se ovdje misli na hlad), i direktne izloženosti pogledu unutar zaštitne zone (Gradac i Zagrebačka ulica).

Mogućnost ozelenjenja fasada svakako je instrument kojemu bi trebalo dati najviše poticaja, jer je zbog manjka slobodnog prostora oko kuća i zgrada ponekad nemoguće saditi stabla. Fasade su se ozelenjivale i u antici: stari Grci koristili su ruže i bršljan, dok prvi spomen >obučenih kućnih zidova< nalazimo u Plinija Mlađeg. Od tada se kontinuirano koriste specifične biljne vrste u ovu svrhu, a sredinom 17. stoljeća iz Amerikâ u Europu stižu biljke divlje loze, bugenvileje i tekome. Tek u 19. stoljeću s dalekog Istoka pristižu visterije i grmolike heljde, koje danas uglavnom smatramo >našima<. Pojam ozelenjenja fasadâ krajem 19. stoljeća uglavnom je pridržan samo za vile i reprezentativne zgrade, dok se u općem smislu intenzivnijeg bavljenja tematikom pojavljuje tek 1980-ih godina. Značaj za ekološke prilike znanstveno je istražen, a pritom se najviše tumačilo apekte zaštite same gradnje, pozitivan utjecaj na higijenu zraka i gradsku ekologiju.

Jedan od prioritarnih dubrovačkih projekata trebao bi se odnositi na uspostavu prave zelene avenije između Gruža i Boninova. Nije riječ samo o estetskom razlogu: intenzivno usmjeravanje gradskih ulaganja na >zelene< projekte, umjesto izgradnje garaža, cesta i proširenja gatova, uštedjelo bi milijune, poboljšalo zdravlje, smanjilo onečišćenje, stvorilo nova radna mjesta. Argumentirano, s tvrdim brojkama, dokazuju to *Natural England* i *Commission for Architecture and the Built Environment* (Cabe), koje su nedavno u savjetima upućenima britanskoj vladi iznijeli niz sve-primjenjivih prijedloga za transformaciju urbanih sredina u zdravija, bogatija i ugodnija mjesta za život. Pokazali su, primjerice, da bi se novcem namijenjenim za izgradnju cesta u sljedećih pet godina moglo napraviti tisuću novih parkova, a iznos kojim se planira proširenje jedne autoceste da bio bi dostatan za sadnju 3,2 milijuna stabala duž ulica britanskih gradova. Neophodno je, smatraju u tim savjetodavnim organizacijama, redizajnirati gradove kao odgovor na klimatske promjene, a to znači više ulagati u zelene krovove, drvorede i parkove. Činjenica je da niti jedan grad u Hrvatskoj ozbiljno ne shvaća klimatske promjene, odnosno da većina lokalnih vlasti ne poduzima gotovo ništa kako bi se poboljšala kvaliteta života u njihovim sredinama; a trebali bi kupovati zemljište i koristiti ga za pošumljavanje, izgradnju vjetroturbina i pogona za korištenje solarne energije. Dubrovnik ima moćne paradigme takvog razmišljanja i ponašanja u vlastitom prostoru. Dovoljno je vidjeti rezultate urbanističkog planiranja iz druge polovice 19. i prve polovice 20. stoljeća.

Čini se da su jedina konkretnija razmišljanja usmjerena na izgradnju Pelješkog mosta i autoceste, betoniranja Kantafiga i Gruške luke. Nije uopće shvatljivo zašto se javni jadovi i masivne državne subvencije u pravilu i prije svega povezuju s gradnjom cesta i mostova, tunela i luka, dočim se sve ostalo smatra ostatcima >puzajućeg socijalizma<. O koristima formiranja više zelenih površina (u što bi se trebao preusmjeriti barem djelić sredstava kojima se taži glad od akutne cestomanije), ne treba dvojiti, primjerice: problemi s astmom kod djece smanjuju se za 25 posto na svakih dodatnih 350 stabala po četvornom kilometru. Ulica bez drvoreda ljeti zna biti do 5,5 Celzijevih stupnjeva toplija od ulice obrubljene stablima. Nekretnine u ulicama bez stabala imaju do 20 posto manju vrijednost od onih u ozelenjenim ulicama. Dubrovnik bi velik dio svoje turističke ponude definitivno trebao temeljiti na zdravstvu, edukaciji...

Jedan od najistaknutijih novih negativnih repera, vidljiv sa svih strana – od Babina kuka i Orsana u Lapadu do Nuncijate, da ne velimo kako se nalazi u fokusu onoga koji gleda kroz obnovljene arkade trijema Kabužićeva ljetnikovca na Kantafigu – nalazi na sjeverozapadnom portalu Rijeke dubrovačke, poviše Bobaljevićeva i Gradićeva ljetnikovca. Riječ je o nevjerojatnom slučaju posvemašnjeg ekološkog bezakonja koje traje godinama. Čini se da jedna jedina osoba vodi taj divlji deponij naplaćujući 100 kn po kamionu otpada! Pisanje ovakvih studija je besmisleno ukoliko barem takvi problemi ne mogu biti promptno riješeni!

Nismo pak ni dotakli pitanje uloge stabla i povijesnih krajobraznih projektnih rješenja unutar i izvan dalmatinskih gradova, danas na udaru nove gradnje koji ugrožava iznimne vrijednosti izvorne lokalne i regionalne graditeljske baštine, povijesnih ambijenata i krajolika koji je humaniziran tijekom milenija. U tom smislu, samo jedna misao za kraj: zamislimo samo kako bi sve te amorfne betonske kutije na Montovijerni i oko Gospina pola i na Lapadu i nad Gruškom lukom i poviše Ploča izgledale kad bi svaka dobila po jedan čempres na svakom uglu! Kada bi se uz ceste posadili drvoredi! Minimalnim ulaganjem u hortikulturu čitav bi taj prostor mogao postati ono što je odavno trebao biti – arboretum. Nije predalek primjer ako spomenemo da je u ovom času u New Yorku u tijeku njihov najveći infrastrukturni projekt – sadnja milijun stabala u samo pet godina. Ne vidimo zašto neki sličan projekt ne bi mogao biti zamišljen za dubrovački prostor. Ne samo da bi se njime rehabilitirale mnoge od njenih danas niveliranih krajobraznih vrijednosti, da bi se njime dugoročno pariralo mikroklimatskim potresima koji se tek mogu očekivati, nego bismo u prvi plan ponovno vratili materijal koji je na tako upečatljiv, a danas začudo gotovo >nevidljiv< način, obilježio prostore našeg življenja, molitve, dokolice i rada.

Za brendiranje gradova već dugi niz godina mnoge se svjetske turističke destinacije nadmeću ulaganjem upravo u ekologiju, pa ćemo za neke od njih čuti da su >najzeleniji grad u Europi< (je li to zaista Berlin?), dok će druge reklamirati uljepšavanje svog urbanog tkiva. U Madridu su tako uložena golema sredstva za obnovu rijeke koja je do nedavno bila u tjesnacu između dvije ceste na betonskom koritu (Madrid Rio Project): zaigranim krajobrazno-planerskim zahvatom, na obale se ponovno vraćaju zelene površine, a u njih je postavljena mreža biciklističkih staza i dječjih igrališta. München je preobrazio svoj Isar u idiličnu rijeku iz prošlosti. Brazilska Curitiba magnet je za one koje zanima održiva budućnost grada, pa tamo idu po recepte dugogodišnjeg gradonačelnika (arhitekta) Lernerera, kako se u jednom gradu

moгу provesti uspješne i temeljite socijalne, ekološke i urbane reforme. On je, naime, svoj grad doveo do ranga mjesta najpoželjnijeg za život u Brazilu – prema ispitivanjima čak 70% stanovnika Sao Paola želi tamo živjeti. Osmislio je i izgradio izvanredan sustav javnog prijevoza (s krilaticom: *A city for people, not for cars*). Da bi se u gradu izbjegle poplave, uklopio je kanale – umjesto u beton – u parkove! Otvorio je toliko zelenih zona, da su upomoć morali dovesti ovce: preskupo bi bilo dati održavanje u ljudske ruke. Kažu da je teško pronaći grad na svijetu, koji bi ovome parirao u smislu održivog razvoja. Takvu čudesnu transformaciju možda se može vidjeti još samo u Bogoti, ali oni su *samo* kopirali Curitiba. Freiburg svoju budućnost gradi na energetske autarkiji, uspjeh se tu bazira na solarnoj energiji. Pred 50 godina, Kopenhagen je bio poznat po gužvama u prometu i zagađenju, a danas su prema mnogima najživopisniji grad na svijetu – zbog pješaka i biciklista. Nedavno su se građani Toronta sami probudili – ili ih je, prema njihovim riječima, probudila nezainteresiranost gradskih javnih službi – pa su u kratkom roku oformili preko stotinu udruga, s ciljem da zajedno postignu >renesansu< u uređenju javnih zelenih površina svoga grada. Dubrovnik se uvijek može podičiti svojom renesansom, a sjajna je prilika da se iduća generacija podiči – s njih dvije! *IB*

5.2. Srđ s fortifikacijskim krajolikom

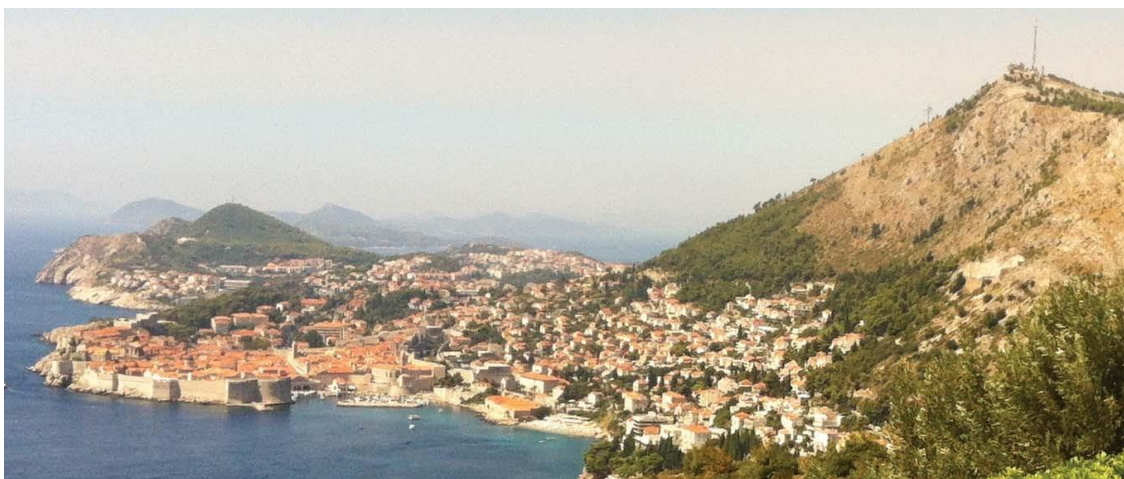
• Opis klastera

Klaster Srđ s fortifikacijskim krajolikom prostorno obuhvaća brdo Srđ koje se uzdiže sa sjeverne strane grada Dubrovnika. Klaster koji slijedi konfiguraciju brda Srđ izdužen je u smjeru sjeverozapad – jugoistok. Granica obuhvata klastera na jugozapadnoj padini brda Srđ prati liniju državne ceste D8, zatim od rta Kantafig prati liniju trase uskotračne željeznice na sjevernim padinama prema Rijeci dubrovačkoj te sjeveroistočnom padinom prema komolačkoj dolini. Klaster obuhvaća zatim uzvišenje koje dijeli komolačku dolinu od zavale Župe dubrovačke na kojoj se nalazi naselje Gornji Brgat te se, prateći liniju državne ceste D223 spaja cestom D8 na jugoistočnoj padini Srđa.

Srđ se strmo izdiže iz mora i završava grebenima s nizom istaknutih vrhova. Najviši vrh Srđa je na položaju utvrde Strinčjera 409,2 metra nadmorske visine, na položaju utvrde Imperial je

408 metra nadmorske visine, a vrh Žarkovica je na 324 metra nadmorske visine. U neposrednoj blizini najviše kote brda Srđ nalazi se selo Bosanka s dvadesetak obiteljskih kuća, a broji stotinjak stanovnika. U sjeveroistočnom dijelu klastera, na dijelu manjeg platoa nalazi se naselje Gornji Brgat s oko šezdeset kućanstava i oko dvjesto stanovnika. Istočna padina brda već se desetljećima eksploatira kao najveći kamenolom Dubrovačko-neretvanske županije.

Klaster obuhvaća područje koje dijelom administrativno pripada gradu Dubrovniku, a dijelom općini Župi dubrovačkoj (Gornji Brgat). Srđ je kroz prostorno-plansku dokumentaciju valoriziran kao osobito vrijedni prirodni predjel, istureni jezičac dinarskog krša iznad samog grada na kojem se izmjenjuje borova šuma, mediteranska makija i šumarci hrasta.

- **Obuhvat klastera-kartografski prikaz**

Izradio IB

- **Značaj i doprinos OUV**

Masiv Srđa je protagonist gotovo svake vizure grada Dubrovnika, odnosno UNESCO zone. U prošlosti upravo je prilaz Dubrovniku morem bio glavni ulaz u grad i slika grada koja se urezivala najupečatljivije u pamćenje bezbrojnim putnicima koji su pohodili grad upravo je vizura grada s brdom Srđ iznad njega kako i pokazuju brojne vedute od srednjeg vijeka do

danas. Osim što je fizički prisutan na slikama UNESCO zaštićene stare jezgre i njene *buffer* zone, Srđ je i nevidljivi protagonist najvećeg broja vizura Dubrovnika koje susrećemo danas bilo u znanstvenim publikacijama ili obiteljskim albumima. Suvremena slika grada, za razliku od prošlosti, ipak je ona koja iz ptičje perspektive obuhvaća pogled na UNESCO zaštićenu zonu, a slikana je upravo s ruba platoa Srđa. To znači da se svaki posjetitelj koji je slikao takvu fotografiju, popeo na Srđ i pogledom obuhvatio ne samo obalu podno Srđa već i njegov plato. Takva mentalna slika prostora koja živi u pamćenju i stvara snažne i trajne dojmove, jednako je upečatljiva kao i njena materijalna inačica. Bilo da se radi o povijesnoj vizuri s mora, ili suvremenoj iz ptičje perspektive uvijek je doživljaj Dubrovnika uključivao spoj ili bolje rečeno sudar netaknute prirode u gornjem dijelu i visoko urbanizirane gradske jezgre uz morsku obalu. Ovakva vizura branila se kontinuirano, sprječavanjem izgradnje na padinama Srđa, kroz prostorno plansku dokumentaciju još od 1969. godine jer upravo takav kontrast između netaknutog ozelenjenog krša njegovih padina i gusto izgrađenog gradskog tkiva u njegovom podnožju ističe najveću vrijednost slike grada Dubrovnika, kao kasnosrednjovjekovnog planiranog grada na morskoj obali, na južnom dijelu hrvatske obale istočnog Jadrana.

Osim zbog važnosti vizura, Srđ je nedjeljiv dio kulturno-povijesnog krajolika Dubrovnika jer je geostrateški i graditeljski primjer krajolika gdje je zaživjela i održala se fortifikacijska izgradnja od prapovijesti pa gotovo sve do današnjih dana. Srđ najbolje ilustrira milenijske napore Dubrovnika da se održi na razmeđu istoka i zapada plaćanjem harača, ali i izgradnjom i održavanjem tvrđava, utvrda i zidina. Svoj trag na Srđu ostavile su sve državne tvorevine koje su vladale ovim prostorima, pa na njemu nalazimo koncentraciju građevina vojne namjene koje svojom formom svjedoče o vremenu u kojem su nastale te o tadašnjim vojno-obrambenim dostignućima. Baš kao i gradske zidine - rezultat višestoljetnih napora Dubrovčana, i ove fortifikacije svjedoče o nastavku napora da se grad, izgradnjom najsuvremenijih vojnih obrambenih struktura te angažiranjem domaćih i međunarodnih vojnih inženjera – arhitekata, obrani od neprijatelja. Stoga su utvrde na Srđu nedjeljivi dio fortifikacijskog prstena oko UNESCO-ve zone nastao s istim ciljem poboljšanja obrane grada, a usto mu pridonose i novom stratigrafskom vremenskom dimenzijom, 19. i 20. stoljeća.

Preko padina i platoa Srđa prelazi i karavanski put. Upravo je usponom na Srđ započinjao put brojnih trgovaca i njihovih karavana prema unutrašnjosti balkanskog poluotoka. Istim putem je dolazila trgovačka roba s istoka koju je Dubrovnik dalje distribuirao po Sredozemlju morskim putem. Put je bio osnovna komunikacijska spona grada sa zaleđem i dalje kroz tursku carevinu sve do Carigrada. Tijekom više od petsto godina to je bio specifični, funkcionalni organizam od vitalnog značaja za napredak i uspon Dubrovačke Republike. U mediteranskom pejzažu, Srđ je, kao istureni jezičac dinarskog krša koji prevladava u unutrašnjosti balkanskog poluotoka, podsjetnik dubrovačkog položaja na razmeđu istoka i zapada.

• Povijesni kontekst

Područje platoa Srđa isprepletено je različitim povijesnim slojevima. Povijest ovog prostora kontinuirana od prapovijesti, sa sačuvanim materijalnim ostacima i kulturnim nasljeđem kao svjedočanstvom neprekidnog čovjekovog života na njemu sve do danas.

Na ovom prostoru evidentirane su dvije prapovijesne gradine, na uzvisini u sjeverozapadnom dijelu platoa. Prvi lokalitet je Gradac, a drugi lokalitet je neposredno pokraj, smješten na brdu Mali Gradac. Ove gradine ili "naselja" obično su izgrađene na uzvisinama i utvrđene su velikim kamenim blokovima bez vezivnog tkiva. Izgradilo ih je vjerojatno Ilirsko stanovništvo, pristiglo u naše krajeve na prijelazu iz kamenog (neolita) u metalno doba (bakreno - neolitik) u prvim stoljećima drugog tisućljeća. Također, na Srđu se nalazi više prapovijesnih gomila (tumulusa). Služili su tijekom brončanog i željeznog doba za pokapanje. Kamene škrinje s pokojnikom su se prekrivale s velikom količinom kamena lomljenca, tako da u konačnici tumuli poprimaju kružni ili elipsoidni oblik u promjeru dok kupolasto ili stožasto završavaju.

Tumuli ili gomile koje zatičemo na Srđu nalaze se grupirane na ulazu na plato Srđa iz dubrovačkog zaleđa, na mjestu naselja Gornji Brgat. Jednu gomilu nalazimo na lokalitetu Dolić, istočno od naselja Bosanka, drugu nešto istočnije, zatim jedna gomila se nalazi na lokalitetu Bratitovo, tri gomile se nalaze na lokalitetu Rajčevići, a južno od njih na lokalitetu Kneževa glavica nalazi se jedna gomila. Gomile su smještene su na uzvisinama s ciljem kontrole teritorija jer su služile ne samo kao grobni humci, već i kao osmatračnice. S njih je bilo moguće nadgledati kopnenu komunikacijsku rutu između obale i unutrašnjosti trasiranu

još u prapovijesti, koja se koristila tijekom antike, a isto tako srednjeg vijeka kao karavanski put pa sve do danas.

Na platou Srđa nalazimo i ranosrednjovjekovne spomenike, na primjer na lokalitetu Crkvina nalazila se crkva sv. Srđa i Bakha, tadašnjih zaštitnika Dubrovnika. Crkva sv. Srđa de Vergato nalazila se vjerojatno ispod jugoistočnog ugla tvrđave Imperial. Crkvica je bila spojena s kućicom u obliku male kule, u kojoj je stanovalo nekoliko stražara, pazeći na približavanje brodova gradu. Već je tada Srđ bio važna signalna stanica unutar strateškog sustava izviđanja šireg dubrovačkog akvatorija. Crkva sv. Srđa postojala je sve do francuske okupacije, kada je srušena prilikom izgradnje tvrđave Imperial.

Lokalitet Gornji Brgat pod nazivom *Lesena proca* ili Željezna ploča spominje se od 1280. godine. U to vrijeme su se na tom mjestu održavali sastanci između Dubrovčana i stanovnika iz zaleđa. Sjeverno od njega je srednjovjekovna crkva sv. Ane (nekadašnja sv. Petka) s grobljem. Dubrovačka Republika je rano shvatila da se grad brani sa Srđa te je pored zidina kojima je branila grad, još 1441. godine u Gornjem Brgatu oformila vojničko naselje za smještaj stražara s tvrđavom Tumba. U 14. stoljeću se spominje i crkvica sv. Ivana Krstitelja, a nalazi se uz karavanski put kao i nešto dalja crkvica sv. Ane. Uz nju su još i danas vidljivi ostaci sanitarne infrastrukture, bazena za dezinfekciju životinja koje su iz unutrašnjosti prelazile granicu prema Dubrovniku. Od prvotnog vojničkog naselja se tijekom vremena oformilo trajno naselje koje danas broji više od 35 kuća s oko 200 stanovnika.

Osim naselja Gornjeg Brgata, na platou Srđa, nalazi se i naselje Bosanka, sjeveroistočno od vrha. Podrijetlo imena vuče od 14. st. kada se nalazio u sklopu dubrovačke Astoreje od 1323. Toponim se tumači tada razvijenom karavanskom trgovinom, koju je Dubrovnik održavao s unutrašnjošću, poglavito s Bosnom. Karavani su noćili na pogodnim mjestima u blizini tzv. «dubrovačkog drumu». Selo Bosanka u prirodnoj dolini je upravo bilo odmorište trgovcima iz Bosne, odakle naselje i vuče svoj korijen. Na tom je mjestu bio «han do hana», odatle bi se ujutro niz Puzalo, toponim koji označava put nizbrdo od sela Bosanke, kretala karavana te bi stizala do Tabora i lazareta, trgovačkom i karantenskom stjencištu, putem koji i danas postoji.

Zbog opasnosti od Turaka, na početku 1679. godine, Dubrovčani počinju s utvrđivanjem položaja na Brgatu i Bosanki koji bi služili kao prva linija obrane protiv eventualne turske i

ostalih najezdi. Utvrđenja na Bosanki i Brgatu bila su poljska utvrđenja, pa stoga do danas nisu sačuvana.

Dolaskom Francuza 1806. godine započinju intenzivni radovi na ojačanju obrambenog sustava dubrovačkog teritorija. U vrijeme francusko-ruskog rata 1806 godine sa Srđa su ruske i crnogorske snage bombardirale Dubrovnik te je iste godine, francuska vojska uočivši veliki vojno-obrambeni potencijal Srđa na njemu započela izgradnju tvrđava Imperial i Delgorgue prema najmodernijim tadašnjim dostignućima vojne arhitekture. Francuske vlasti su najvjerojatnije izgradile i streljački poligon, jedan od rijetkih takvih primjera vojničke arhitekture u Hrvatskoj. Austrijske vlasti dodatno utvrđuju Srđ poboljšavajući ove tvrđave, ali i izgradnjom osam izdvojenih borbenih položaja, takozvanih reduta duž sjevernog i istočnog ruba platoa Srđa. Sve tvrđave i redute bile su u međusobnoj vizualnoj komunikaciji, ali i povezane putevima koji su omogućavali brzo premještanje vojnih jedinica, ali i opskrbu isturenih položaja. Austrija je osim reduta izgradila i 1851. na jugozapadnoj padini Srđa i bateriju Crni Do te nešto niže 1866. godine tvrđavu Nuncijata koja je čuvala ulaz u Dubrovnik i morski ulaz u Rijeku dubrovačku. Tijekom dugog svjetskog rata sve redute na Srđu i utvrda na Žarkovici bile su obnovljene i nadograđene. U drugoj polovici 20. stoljeća, jugoslavenska vojska gradi niz bitnica, odnosno protuavionskih topničkih položaja s podzemnim bunkerima za skladištenje municije i smještaj vojnika na južnom hrptu platoa Srđ, ispod Bosanke. Ove građevine su korištene kao važne obrambene točke i tijekom Domovinskog rata. Naime, Srđ je u studenom i prosincu 1991. godine bio poprište najžešćih okršaja u kojima se branio ne samo Srđ već i Dubrovnik, a sa položaja na Žarkovici je UNESCO zaštićena zona pretrpjela najveća razaranja.

- **Današnje stanje**

Ruralna cjelina Bosanka

Ruralna cjelina Bosanka smještena je istočno od tvrđave Imperial. Naselje je slobodnog tipa, pojedine kuće izolirano su građene, s većim prostorima dvorišta i vrtova. Do danas je sačuvana povijesna komunikacija naselja s gradom, koja počinje uz predjel Tabora na Pločama, prateći konfiguraciju terena, širokim stubama u slogu kaldrme. Naselje ima status

evidentiranog kulturnog dobra kao povijesna ruralna cjelina. U njemu su u Registar posebnu, individualnu zaštitu imaju:

crkva sv. Spasa (Uznesenja Gospodinova)	čest. zgr. 792 i čest. zem. 1952. k.o. Dubrovnik	PZ KLASA: UP/I-612- 08/02-07/175
Kuća Miloslavić	čest. zgr. 777, čest. zem. 1926, 1927, 1928 k.o. Dubrovnik	PZ KLASA:UP/I-612-08/95- 07/191
Kompleks Ruskovina	čest. zgr. 802/1, 807, 809 k.o. Dubrovnik	PZ KLASA:UP/I-612-08/05- 05/803
Kuća Pulitika – Bosanka*	čest. zgr. 793, 794, čest zem. 1913, 1914, 1915, k.o. Dubrovnik	Evidentirano
Kuća Paskojević – Bosanka*	čest. zgr. 798, 799 k.o. Dubrovnik	Evidentirano
Križ na Srđu *	čest. zem. 2063/6 k.o. Dubrovnik	Evidentirano

Crkva sv. Spasa je longitudinalna jednobrodna građevina, pravilne orijentacije s polukružnom apsidom. Glavno pročelje je rastvoreno portalom s lunetom ukrašenom profilacijama i biljnim motivima, bočno postavljenim prozorima i četverolisnom rozetom, a zaključeno je preslicom sa zvonom. Izgrađena je vjerojatno tijekom 16. stoljeća. Crkva je u funkciji, a ispred crkve se nalazi uređeni pristupni plato s mjesnim grobljem. U blizini crkve nalazi se nekropola stećaka.

* U Knjizi 4 „Konzervatorska dokumentacija“ UPU ŠPORTSKO REKREACIJSKI CENTAR S GOLF IGRALIŠTEM I TURISTIČKIM NASELJEM BOSANKA- SJEVER I BOSANKA –JUG (Dubrovnik, 30. srpnja 2013. godine)

Kuća Miloslavić, (Lalić) stambena je jednokatnica i nalazi se na jugozapadnom rubu naselja, uz put koji vodi prema tvrđavi Imperial. Kuća Miloslavić građena je tijekom 18. i 19. stoljeća s autohtonim elementima arhitekture i vrta koji nosi reminiscencije karakterističnih ladanjsko gospodarskih sklopova dubrovačkog kraja. Kuća je izgorjela u Domovinskom ratu 1991./1992. godine te se danas nalazi izvan funkcije u ruševnom stanju.

Kompleks Ruskovina, nekadašnje vlasništvo dubrovačkih dominikanaca, sastoji se od središnje pravokutne kuće terasom, prizidane kamene kuće i ogradnog zida kompleksa. Kompleks po odlikama prostorne organizacije i oblikovnim elementima odiše specifičnostima ruralne gradnje dubrovačkog područja s kraja 18. i početka 19. stoljeća s naknadnim intervencijama. Dugo je s lužio kao lugarnica, međutim od 1991. godine i ratnih zbivanja tijekom Domovinskog rata kompleks je bez funkcije i u ruševnom stanju.

Kuća Pulitika je rodna kuća slikara Đura Pulitike. U oblikovanju slijedi primjere dubrovačke prigradske kuće iz 18. stoljeća. Zapaljena je u Domovinskom ratu tijekom 1991./92. godine te se kao i cijeli kompleks nalazi danas u ruševnom stanju.

Kuća Paskojević sastoji se od dvije jednokatnice u nizu, a odaju karakter tradicionalne ruralne gradnje dubrovačkog područja. Zapaljene su tijekom Domovinskog rata 1991./92. godine i danas se nalaze u ruševnom stanju.

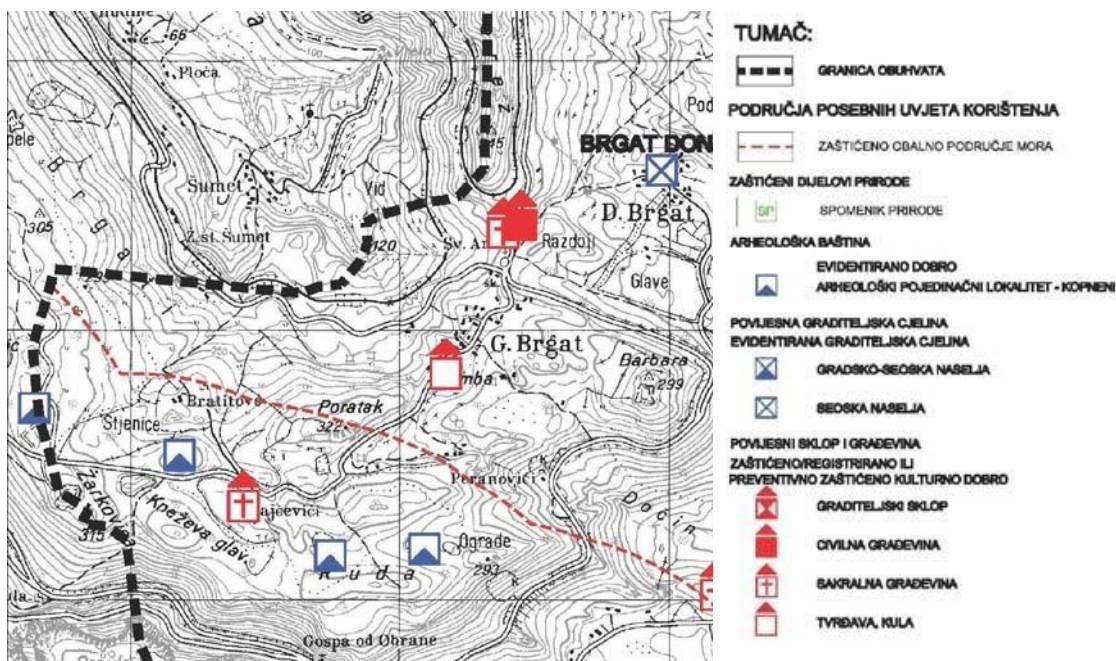
Gornji Brgat

Na području Gornjeg Brgata nije se sačuvala izvorna povijesna ruralna cjelina jer se naselje nalazilo na veoma važnom geostrateškom položaju koje je branilo ulaz na plato Srđa, a time i veoma važnu stratešku poziciju za obranu grada. Čak i tijekom zadnjih ratnih sukoba, tijekom Domovinskog rata 1991. i 1992. godine naselje je izgorjelo i djelomično porušeno. Na području naselja Gornji Brgat nalaze se sljedeća zaštićena kulturna dobra:

Ostaci sanitetskih objekata u Gornjem Brgatu	K.č.z. 1, k.č.zem. 176, 177, 54, k.č.z. 2, 3, 4, 5, 6, 7, k.o. Donji Brgat	RST-1193
Crkva sv. Ane (stara) na Brgatu Gornjem	K.č.z 3, kč.zem. 176, k.o. Gornji Brgat	Z

Crkva sv. Ivana Krstitelja u Rajčevićima kod Gornjeg Brgata	K.č.z. 80, k.č.zem 565, k.o. Gornji Brgat	Z
Crkva sv. Ane (nova) na Brgatu Gornjem		E
Ostaci ljetnikovca Zamanja-Crijević		E
Gomile		E

Na prijevoju koji razdvaja komolačku dolinu od zavale Župe dubrovačke nalaze se ostaci higijensko sanitarnog objekta, bazena za raskuživanje stoke. Objekt se nalazi neposredno uz glavni karavanski put i crkvu sv. Ane (stare), a datira se u vrijeme Dubrovačke Republike. Jedini je od ove vrste objekata sačuvan na području cijele nekadašnje Dubrovačke Republike. Objekt je recentno obnovljen te mu je omogućen pristup.

Prostorni plan uređenja općine župa dubrovačka (Službeni glasnik Općine Župa dubrovačka 06/08) INSTITUT IGH d.d.

Južno od puta koji vodi s Gornjeg Brgata u pravcu Žarkovice, na lokalitetu Rajčevići nalazi se crkva sv. Ivana Krstitelja, longitudinalna jednobrodna sakralna građevina, skromnih dimenzija, pravilne orijentacije, bez apside, presvođena šiljastim svodom. Sagrađena je fino obrađenim kamenim klesancima. Glavno pročelje rastvoreno je portalom, lunetom

ukrašenom križevima, a u vrhu četverolisnom rozetom. Srednjovjekovne provenijencije, datira se u 14. stoljeću kada se u arhivskim dokumentima spominje njena gradnja. Crkva je u poluruševnom stanju te se adekvatno koristi kao gospodarski objekt.

FORTIFIKACIJE

Tvrđava Imperial	kat. čest. zgr. 2439 k.o. Dubrovnik	RST 1196 Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture Split Broj: 17/54-86, Split, 26. prosinca 1986.
Utvrda Delgorgue na Žarkovici	čest. zgr. 81 k.o. Gornji Brgat, čest. zem. 1881/4 k.o. Dubrovnik	Rješenje o preventivnoj zaštiti: KLASA: UP/I-612-08/06-05/9034
Utvrda Strinčjera	č. zem. 2239/3, k.o. Dubrovnik	evidencija
Utvrda Tumba	K.č.zem. 457, k.o. Gornji Brgat	RST-1290
Streljački poligon "Streljana"	čest. zgr. 764/1, čest. zem. 2021/3, 2021/4, 2021/5, 2021/6, 2021/7, 1931/4, 1931/6, 1931/7, 1931/8, 1931/9, 1932/3, 1932/4, 1760/2, 1760/3 k.o. Dubrovnik	Rješenje o preventivnoj zaštiti: KLASA: UP/I-612-08/07-05/9060

Utvrda Tumba, izgrađena na strateški ključnom mjestu za kontrolu graničnog prijelaza danas je zaštićena kao arheološki lokalitet. Perimetralni zidovi utvrde su na pojedinim mjestima visoki i metar i pol, međutim struktura zidova je toliko narušena da je zadržavanje u njoj

blizini veoma opasno zbog mogućnosti urušavanja. Objekt je veoma ugrožen nebrigom i neodržavanjem.

U tvrđavi Imperial su tijekom Domovinskog rata bile smještene hrvatske jedinice te je sukladno tome pretrpjela teška razaranja i oštećenja koja nisu sanirana te su i danas vidljiva. Bez obzira na sve ove intervencije i promjenu funkcije, građevini nije narušen autentični izgled. Danas je na Srđu u utvrdi Imperial smješten Muzej Domovinskog rata. Muzej je prvi put otvoren za javnost 5. kolovoza 2008. godine, na Dan Domovinske zahvalnosti.[1] Prostor muzeja raspolaže sa oko 500 eksponata u dojmljivoj postavi iz razdoblja 1991.-1995. za vrijeme obrane Dubrovnika.

Tijekom drugog svjetskog rata djelomično je preinačena izgradnjom pregradnih zidova i pomoćnih prostorija na završnom platou. 1991. i 1992. godine, tijekom Domovinskog rata, tvrđava je bombardirana te su teško oštećeni njeni obodni zidovi i završna platforma za artiljeriju. Prostor je devastiran te je izvorna forma objekta nečitka, a adekvatan prilaz spomeniku ne postoji.

Utvrda Strinčjera je veoma oštećena tijekom zadnjeg rata 1991. i 1992. godine, međutim njena struktura nije narušena te se s lakoćom čitaju pojedini arhitektonski dijelovi i izvorni izgled.

• **Prostorni kontekst**

Između priobalnog gradskog pojasa i Rijeke dubrovačke je masiv Srđa (visine 435 m) koji dominira položajem i izgledom u pejzažu. Osnovna karakteristika ukupnog prostora Srđa je istovremeni vizualni kontakt s planinskim masivima na sjeveru i morem na jugu. Vizure s Fort Imperiala na Srđu, s Žarkovice i s utvrde Strinčjera, pružaju se od Elafitskih otoka do Cavtata. Sa Srđa su vidljivi svi gradski predjeli od Pila, Ploča, Sv. Jakova, Lapada, Konala i Gruža, a posebice Grad u zidinama s Lokrumom. Stoga je brdo Srđ osobito osjetljivo.

• **Preporuke**

Postojeća konzervatorska dokumentacija na neadekvatan način dokumentira i pravno štiti fortifikacijsku arhitekturu na Srđu. Naime, potrebno je trajno zaštititi, odnosno registrirati sve

redute koje su smještene na sjevernom i istočnom hrptu platoa Srđa kao pojedinačna kulturna dobra. Iako su sve redute građene istodobno, kao izraz iste strateške ideje od ukupno 8 reduta u konzervatorskoj dokumentaciji evidentirana je samo jedna (Strinčjera) dok su dvije zabilježene tek kao potencijalni arheološki lokaliteti (Gradac, Gradac Mali), bez spomena njihove vidljive fortifikacijske strukture. Redute se nalaze u dvjema različitim administrativnim jedinicama - općinama, u Dubrovniku (Srđ, Bosanka) i Župi dubrovačkoj (Gornji Brgat). Međutim, potrebno ih je valorizirati kao dio zajedničke inicijative te sukladno tome i zaštititi, te sanirati i prezentirati kao dio istog fortifikacijskog krajolika. Potrebno je evidentirati kružnu komunikaciju koja je na platou Srđa povezivala sve redute s Fort Imperialom te pojedinačno zaštititi serpentinasti put koji je izgrađen istodobno s Fort Imperialom. Također potrebno je evidentirati te time primjereno zaštititi topovske bitnice na južnoj padini platoa Srđa, između trase karavanskog puta i Streljačkog poligona.

Potrebno je na području obuhvata klastera pojedinačno zaštititi trasu željeznice te evidentirati trasu karavanskog puta od naselja Bosanka preko Gornjeg Brgata do graničnog prijelaza.

	<u>Lokacija</u>	<u>Postojeća zaštita</u>	<u>Preporučena zaštita</u>
Reduta Strinčjera	k.č. 5132, k.o. Dubrovnik, Dubrovnik	evidentirana	Pojedinačno zaštititi/registrirati
Reduta Gradac	k.č. 486/1, KO Rožat, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštititi/registrirati
Reduta Gradac mali	k.č. 1026/4, k.o. Prijevor, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštititi/registrirati
Reduta Kotline	k.č. 5171, k.o. Dubrovnik, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštititi/registrirati
Reduta Kapele	k.č. 391, k.o. Šumet, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštititi/registrirati

Reduta Dolić	k.č. 5537, k.o Dubrovnik, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Reduta Dolić mala	k. č. 477, k.o. Gornji Brgat, Župa Dubrovačka,	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Reduta Bratitovo	k. č. 528, k.o. Gornji Brgat, Župa Dubrovačka	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Bitnice - Bosanka	k.č. 5337 k.o. Dubrovnik, Dubrovnik	–	evidentirati
Vojna kružna cesta n platou Srđa		–	evidentirati
Serpentinasti put od grada do Fort Imperiala		–	Pojedinačno zaštiti/registirati

Tvrđavu Imperial potrebno je na primjeren način valorizirati konzerviranjem postojećih oštećenja strukture i rekonstrukcijom zapadnog bastiona. Potrebno je izmjestiti antenu i građevinu za smještaj telekomunikacijskog postrojenja koja narušava vizualni integritet tvrđave. Kako bi se naglasio njen spomenički karakter te sačuvala njena simbolička vrijednost utvrde u obrani grada potrebno je izbjeći ikakve gradnje u njenoj široj okolini, te sačuvati vizure prema gradu, ali i prema utvrdi na Žarkovici i redutama Strinčjeri, Gradcu i Malom Gradcu. Potrebno je institucionalno oformiti Muzej Domovinskog rata i postojeću privremenu izložbu „Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.-1995“ u Tvrđavi Imperial pretvoriti u stalni muzejski postav. Posjet Tvrđavi Imperial potrebno je uklopiti u postojeću turističku ponudu boljim informiranjem korisnika žičare.

Potrebno je na cijelom prostornom obuhvatu pilot područja, kroz postojeću konzervatorsku i plansko-prostornu dokumentaciju valorizirati fortifikacijske strukture kao dio jedinstvene cjeline fortifikacijskog krajolika, odnosno svih fortifikacijskih struktura koje su tijekom povijesti izgrađene s ciljem obrane grada Dubrovnika na Srđu. Potrebno je, kroz edukaciju lokalnog stanovništva i tematske izlete osvijestiti karakteristike i vrijednosti cjeline fortifikacijskog krajolika te uklopiti ga u postojeću turističku ponudu. Ostatke utvrde Tumba u Gornjem Brgatu iz 15. stoljeća je potrebno hitno uklopiti u planove za konzervaciju i obnovu. Preporučuje se obilježiti jedinstvenim sistemom oznaka i objašnjenja sve fortifikacijske strukture na pilot području.

U Gornjem Brgatu potrebno je što prije pristupiti konzervaciji i arheološkim istraživanjima utvrde Tumba u cilju njene obnove i prezentacije.

Na području Gornjeg Brgata nalaze se ostaci higijensko sanitarnog objekta, bazena za raskuživanje stoke. Objekt, koji se nalazi neposredno ispred stare crkve sv. Ane je recentno obnovljen te mu je omogućen pristup. Međutim, potrebno je ovaj rijetko sačuvani objekt, jedini na području nekadašnje Dubrovačke Republike i općenito na tlu Republike Hrvatske propisno obilježiti i informirati javnost o njegovoj važnosti postavljanjem informativnih ploča.

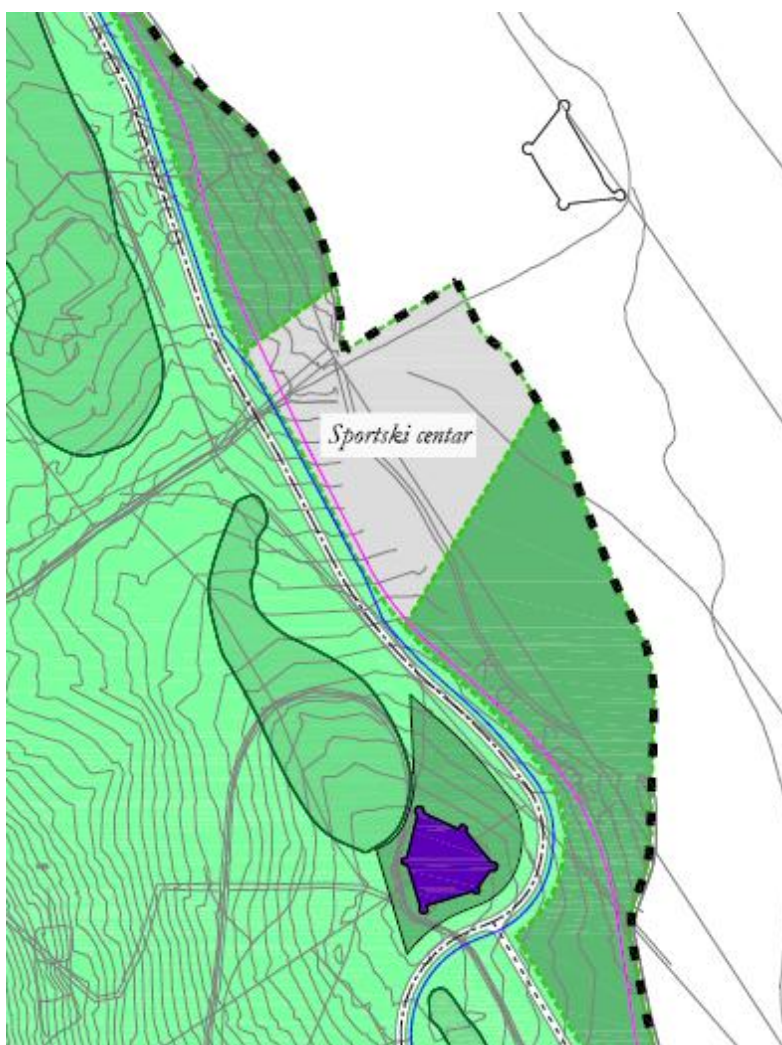
Ranogotička crkvice sv. Ivana Krstitelja iz 13. ili 14. stoljeća u Rajčevici, je relativno dobro očuvana, ali posve neprimjereno pretvorena u gospodarski objekt.

Prema Prostornom planu Dubrovačko neretvanske županije osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća Srđ s naseljem Bosanka. Premda danas opožaren, zeleni plato Srđa zajedno s naseljem Bosanka, trebalo bi uslijed očuvanja prirodnih i krajobraznih vrijednosti rekultivirati.

Padine Srđa prema gradu te vrhove Strinčijeru, Žarkovicu i naselje Bosanka predstavlja prirodni, zeleni okvir grada. Stoga gradnja u funkciji turizma i rekreacije planirana na platou Srđa ne smije ugroziti prirodne vizure prema Gradu.

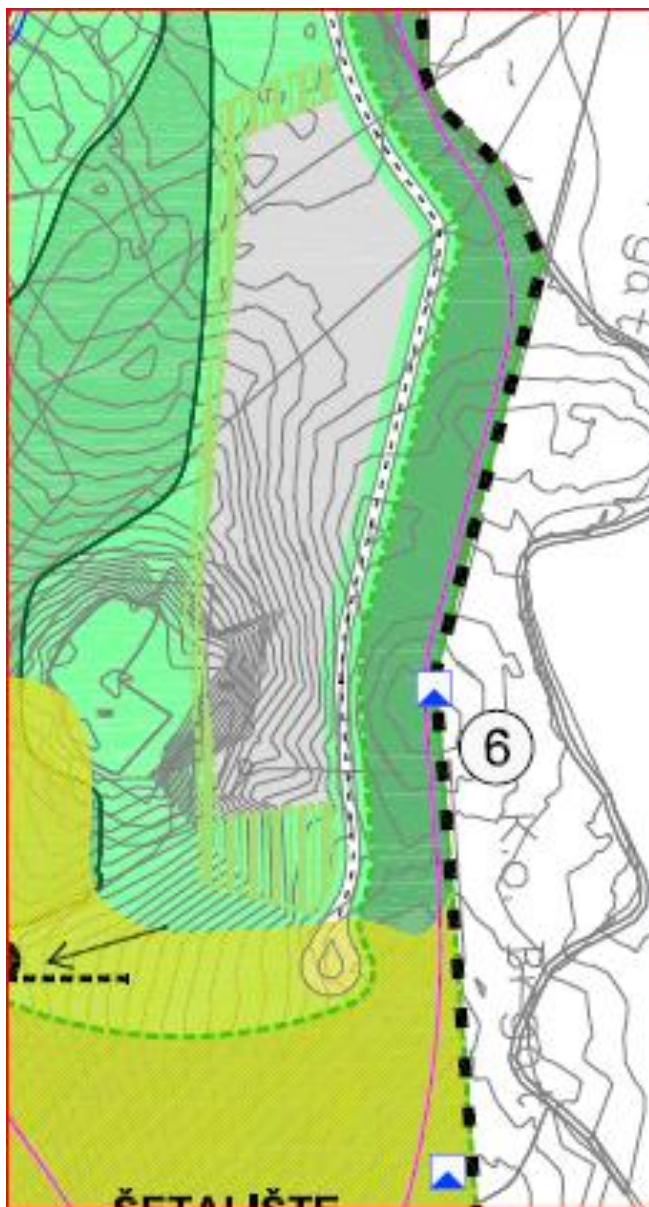
Uvidom u postojeću prostorno-plansku dokumentaciju vidljivo je da se u budućim intervencijama na platou Srđ ne poštuje odmak planirane stambene izgradnje od ilirskih gomila, reduta, bitnica te evidentiranih i zaštićenih spomenika u radijusu od najmanje 100

metara od njihovih perimetralnih zidova. Osim toga, planom je predviđeno formiranje parkova s visokim nasadima ili šumarcima koji bi trebali vizualno izolirati stambenu izgradnju, međutim isti nasadi zbog nedostatne udaljenosti od povijesnih struktura, istodobno vizualno izoliraju i kulturne spomenike. Takva devastacija prostornog okruženja događa se na primjeru šesterokutne bitnice na jugoistočnom rubu prostora obuhvata. Naime, prolaskom dvosmjerne prometnice neposredno uz njene zidine s jugoistočne strane narušen je njen vizualni integritet, a obližnji sportski centar prema sjeverozapadu preblizu je postavljen i ovoj bitnici, ali i bitnici koja nije ušla u prostor obuhvaćen planom, međutim nalazi se gotovo uz sam njegov rub. Ovaj stambeni blok treba izmjestiti kao i obližnju pristupnu prometnicu s ciljem da se ne narušava prostorno okruženje utvrda.

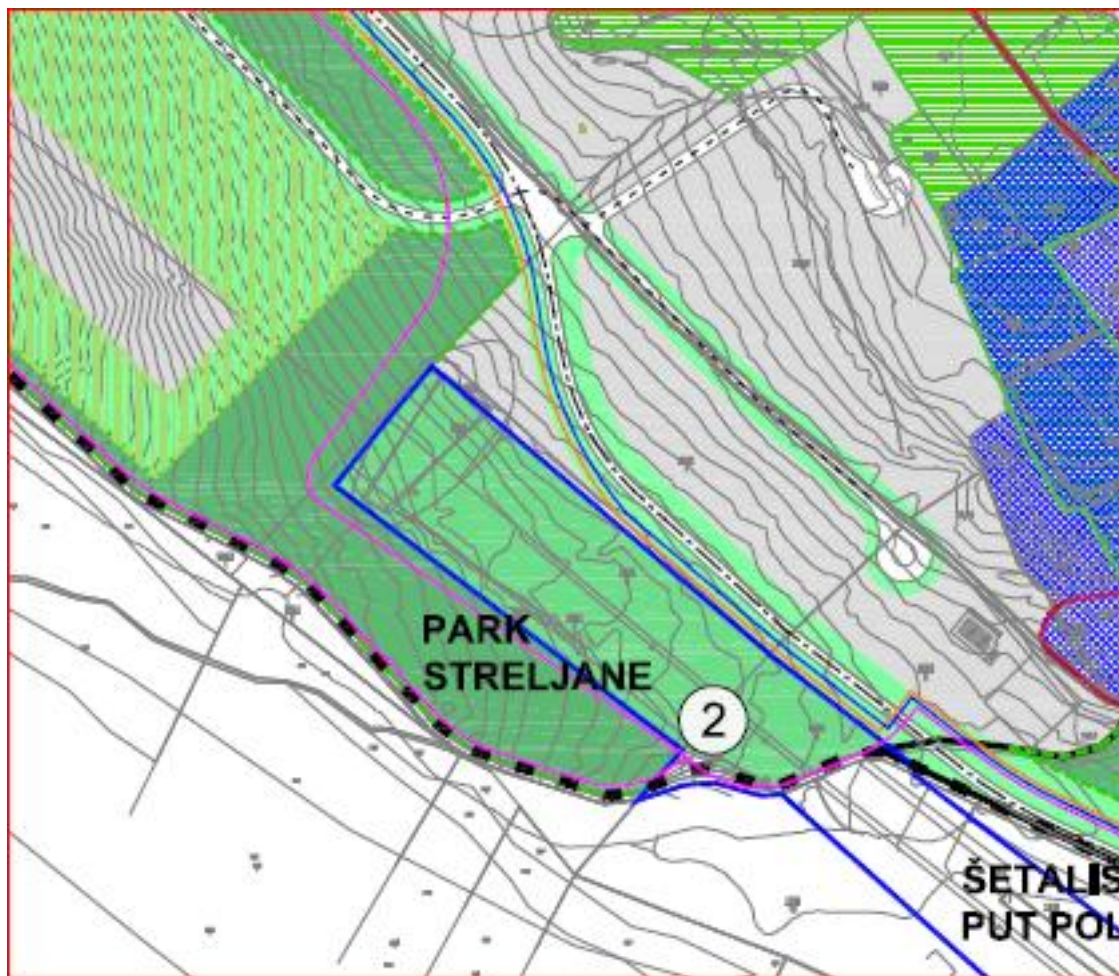

Planirana izgradnja Sportskog centra i dvosmjerne prometnice neposredno uz redute Dolić i Kapele,
Urbanistički plan uređenja ŠRC s golf igralištem ..., knjiga 2, 2013.

Također stambeni blok koji se nalazi na samom jugoistočnom kraju obuhvata plana posve neprihvatljivo je postavljen gotovo iznad prapovijesne ilirske gomile Dolić, te osim što vjerojatno razara njenu strukturu oduzima joj osnovnu karakteristiku da bude vidljiva 360° uokrug.

Planirana izgradnja stambenog bloka sa zelenilom i prometnice neposredno uz prehistorijsku gomilu na lokalitetu Dolić, Urbanistički plan uređenja ŠRC s golf igralištem ..., knjiga 2, 2013.

Planirana izgradnja neposredno uz Streljački poligon, Urbanistički plan uređenja ŠRC s golf igralištem ..., knjiga 2, 2013.

Ista, neprihvatljiva izgradnja prometnice i hotela planirana je uz Streljački poligon.

Također, istim planom uređenja potrebno je osigurati pješački pristup javnosti svakom kulturnom dobru koje se nalazi na području obuhvata urbanističkog plana uređenja. Naime, gomile i utvrde strateški su pozicionirane na najvišim kvotama da vizualno dominiraju krajolikom Srđa. Osim međusobne komunikacije vizualnim putem utvrde i gomile su međusobno povezane i povijesnim putovima koji su omogućavali brzo kretanje jedinica u povlačenju, opskrbi ali i napadu.

Premisa postojanja fortifikacijskog pejzaža je integritet glavnih karakteristika koji definiraju krajolika kao takav. Jedan od atributa takvog krajolika je i široka sloboda vizura koje se pružaju iz utvrda, a koja je potrebna radi strateškog manevriranja i međusobnog komuniciranja između utvrda. Oduzimanjem esencijalnih atributa vizura i pristupa ovim

građevinama, narušava se njihov pojedinačni integritet, a time i integritet osjetljive cjeline fortifikacijskog krajolika.

Urbanistički plan uređenja platoa Srđa mora prihvatiti karakter fortifikacijskog krajolika platoa, kao podlogu, odnosno polazište za planiranje novih struktura i korištenje prostora. Stoga se s osobitom pažnjom, u svrhu očuvanja ove jedinstvene cjeline upozorava na poštivanje njihova vizualnog integriteta. Upravo registracijom ovih građevina kao kulturnih dobara s postojećom česticom i kontaktnim prostorom od minimalno 100 metara radijusa od perimetralnih zidova dobra te otvaranjem koridora međusobne vidljivosti između reduta i tvrđave Imperial te Delgorgue stvorile bi se premise za njihovu zaštitu te očuvanje izvornosti kao i njegovog povijesnog i prostornog okoliša s mogućnošću rekonstrukcije na temelju prethodnih istražnih radova i detaljne konzervatorske dokumentacije.

Tendencija je postojećeg urbanističkog plana da podređuje zatečene povijesno – umjetničke strukture u turističke svrhe s krajnjim ciljem njihove eksploatacije u svrhu materijalne koristi. Premda se u načelu prilagođavanje postojećih povijesnih funkcija i sadržaja suvremenim potrebama može prihvatiti uz minimalne fizičke intervencije u povijesne strukture, smještaj restorana ili *caffè* barova u sklopu tvrđava ili utvrda posve je nedolično karakteru ovih spomenika. Prihvatljivi sadržaji mogu biti samo izložbene, edukativne ili scenske prirode.

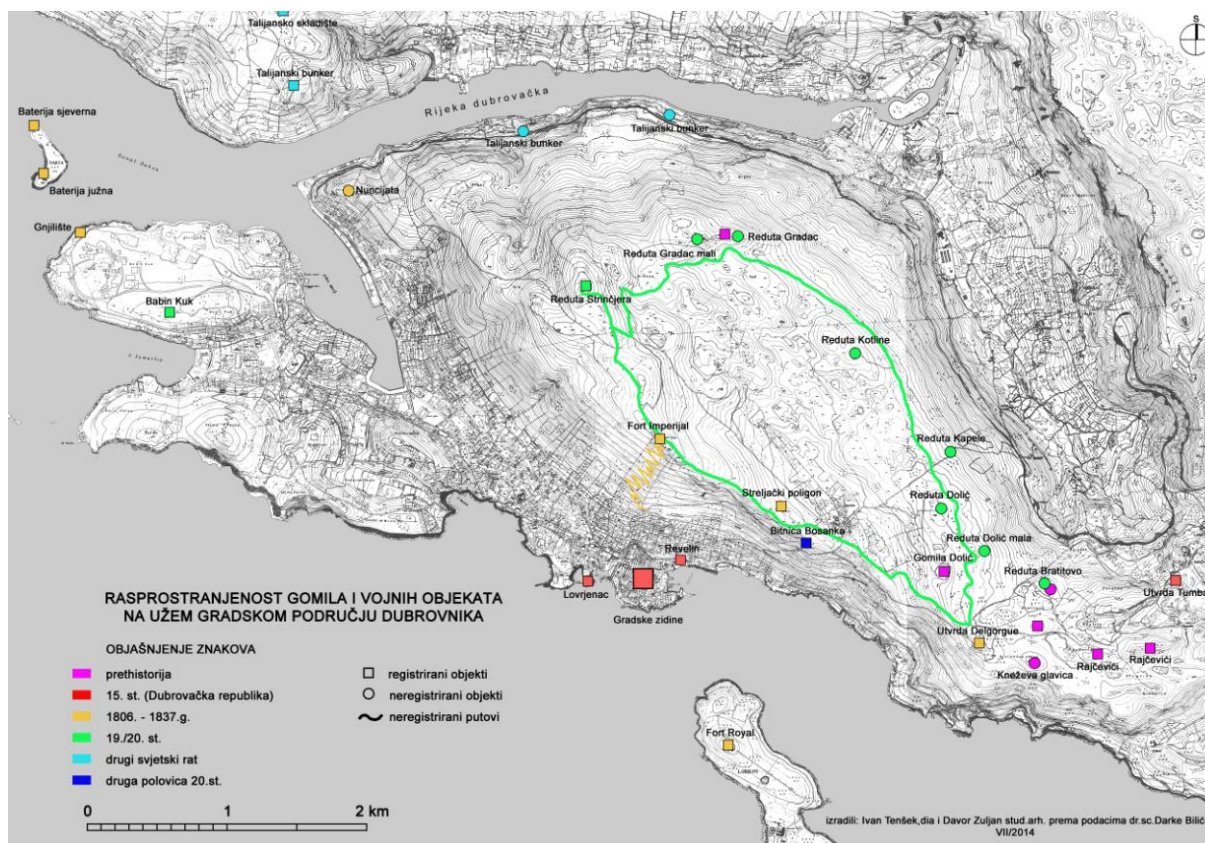
Predviđeni urbanistički planovi prostornog uređenja platoa Srđa predviđaju ekstenzivne intervencije u preoblikovanju i adaptaciji postojećih zemljanih površina, ali i izgradnje stambenih objekata na širokom području platoa. Međutim, važno je naglasiti kako je ovaj prostor kao i veći dio čitavog dubrovačkog prostora nedovoljno arheološki istražen te je prije ovakvih značajnih intervencija potrebno izvršiti sustavna arheološka istraživanja prapovijesnih lokaliteta Gradac, Mali Gradac, Gomila, Gomila više Dolića, ali i ostalih neevidentiranih lokaliteta.

Implementacijom Urbanističkog plana uređenja športsko rekreacijskog centra s golf igralištem i turističkim naseljem Bosanka sjever i Bosanka jug, iako obuhvaća prostor od ukupno 359 ha, dolazi do preizgrađenosti neposrednog krajolika naselja Bosanka. Naime, dosadašnji gabariti i mjerila izgradnje na Srđu se ne poštuju te se planiranom izgradnjom koja volumenom prevladava nad zatečenim volumenom pojedinih građevina ali i cijelog

naselja Bosanka dolazi do trajnog narušavanja autentičnosti vizura i forme prostora, što dovodi do gubitka izvornih karakteristika naselja kao ruralne cjeline, ali i gubitka vrijednih atributa i autentičnog izgleda cijelog platoa Srđa.

Naselje je u potpunosti prostorno obuhvaćeno novim planom prostornog uređenja, međutim nije realno integrirano u navedeni plan. Naime, gotovo sve zakonom zaštićene povijesne gospodarsko- ladanjske građevine u sklopu naselja Bosanka koje su većinom u ruševnom stanju, UPU Bosanka sjever i Bosanka jug ne valorizira. Planom nije planirana njihova obnova i revitalizacija te mogućnost njihovog uključivanja u kulturnu i turističku ponudu. Zatim, popratni, uslužni, kulturni, ugostiteljski, športski ... sadržaji se u UPU Bosanka sjever i Bosanka jug ne smještaju u postojeće naselje s ciljem njegove revitalizacije već su predviđeni u sklopu planirane nove izgradnje. Sve navedeno navodi na zaključak da je tkivo povijesnog naselja tretirano kao izolirana i nepoželjna cjelina, te se napominje da, kao i na primjeru cijelog platoa Srđa, urbanistički plan uređenja mora poštovati karakteristike zatečenog krajolika, naselja i pojedinačnih kulturnih dobara te ih koristiti kao polazište za planiranje nove izgradnje i korištenje prostora.

Osim što se, implementacijom UPU Bosanka sjever i Bosanka jug trajno uništavaju povijesne ruralne karakteristike prostora, širenje stambenih zona unutar naselja se u budućnosti prostorno ograničava. Predviđena isključivo turistička namjena prostora velikih gabarita u neposrednoj okolini naselja prouzrokovati će radikalne izmjene dosadašnje skale odnosa, vrijednosti i kulture življenja u naselju te je potrebno izraditi posebnu studiju koja će valorizirati utjecaj takvih promjena na povijesnu cjelinu naselja, ali i njegov socijalni i demografski razvoj.

Izradio IT

FORTIFIKACIJSKI KRAJOLIK BRDA SRĐ - podloga za zaštitu kroz nacionalno rješenje o zaštiti

Jedno od temeljnih načela na kojem se zasniva suvremena teorija zaštite kulturne baštine je spoznaja da je arhitektonski spomenik, bilo koje vrste i značenja, nedjeljivo povezan s okolinom, a time i širim regionalnim prostorom. Na tim je principima definiran i novi segment zaštite kulturne baštine, a to je pojam krajolika i prostorne baštine. Jedna od osnovnih zadaća zaštite kulturne baštine, osim zaštite i očuvanja fizičke strukture arhitektonskog spomenika, je težnja da se spriječi devastacija neposrednog prostora, kako bi očuvao svoje autentično okruženje, a time i svoje prostorne vrijednosti i značenje (Bilušić, 1999).

Uspostavom Zakona o prihvaćanju Konvencije o europskim krajobrazima (European Landscape Convention), (NN 12/2002.) Hrvatska je obvezatna ugraditi zaštitu krajolika u svoje politike regionalnog i urbanističkog planiranja te politike povezane s kulturom, zaštitom okoliša, poljodjelstvom, socijalnom i gospodarskom politikom, kao i u sve druge

politike koje mogu izravno ili neizravno utjecati na krajolik. Prostorno-planska dokumentacija označena je kao glavni instrument provedbe zaštite, planiranja i korištenja krajolika.

Oni antropogeni krajolici koji imaju iznimne vrijednosti smatraju se baštinom i nazivaju se kulturnim krajolicima. Prema definiciji UNESCO-a kulturni krajolik reprezentira zajedničko djelo prirode i čovjeka, ilustrira razvitak ljudskog društva i naselja kroz povijest, kao integrirani sustav stvoren međudjelovanjem prirodnog okoliša te društvenih, gospodarskih i kulturnih snaga društva.(UNESCO, 1992., World Heritage Convention) Kulturni krajolici opisuju se kao posebna, zemljopisno određena područja, oblikovana različitim utjecajima ljudskih (antropogenih) i prirodnih činitelja, koji ilustriraju razvitak ljudskog društva kroz povijest, koji je stekao društvene i kulturne vrijednosti na različitim teritorijalnim razinama, čiji karakter i određenje u vremenu i prostoru predstavlja odraz načina korištenja zemlje (teritorija) i aktivnosti, vještine ili različite tradicije, ili se očitava u literaturi i umjetničkim djelima, ili je mjesto na kojem su održani povijesni događaji. (COE, 2000, Recommendation on European Cultural Heritage) Kulturni krajolici su složena djela prirode i ljudi, koji izražavaju dugi i bliski međuodnos između ljudi i njihova prirodnog okoliša te predstavljaju najraznolikiju vrstu Svjetske baštine, jer na svijetu ne postoje dva identična krajolika. (B. Dumbović Bilušić, Komparativna analiza..., 9)

Prema funkcionalnim i morfološkim kriterijima te načinu korištenja prostora razlikujemo: urbane, ruralne, industrijske, sakralne, fortifikacijske i ostale institucionalne krajolike. Upravo je brdo Srđ izuzetan primjer očuvanog povijesnog kulturnog krajolika jer na njemu nalazimo koncentraciju građevina vojne namjene koje svojom formom svjedoče o vremenu u kojem su nastale te o tadašnjim vojno-obrambenim dostignućima. Glavna karakteristika brda Srđ je što se nalazi u neposrednom zaleđu grada Dubrovnika, preko njega prolazi tranzitna staza koja povezuje obalu s unutrašnjosti prijevoja u Gornjem Brgatu. Osim povezivanja iskazanom ponajviše preko prometa i trgovine, na njegovom platou dolazilo je i do ratnih sukoba te sukladno tome i gradnji obrambenih građevina.

Sve navedene vojne građevine zatečene na Srđu svjedoče svaka za sebe o povijesnim prilikama, ali i o dostignućima u naoružanju i vojno – obrambenim strategijama koje su korištene. Veliki dio građevina izgradili su francuski i austrijski inženjeri i iskaz su njihovih inženjerskih i vojno-strateških znanja i postignuća te ove građevine, premda se nalaze na

hrvatskom teritoriju čine i dio kulturnog nasljeđa Francuske i Austrije. Stoga svaka od ovih građevina pojedinačno zaslužuje zasebna arhivska i konzervatorska istraživanja te primjerenu pravnu zaštitu.

Međutim, osim pojedinačne kulturne vrijednosti građevina, plato Srđa je geostrateški i graditeljski primjer krajolika gdje je zaživjela i održala se fortifikacijska izgradnja od prapovijesti pa gotovo sve do današnjih dana. Svoj trag na Srđu ostavile su sve državne tvorevine koje su vladale ovim prostorima. Unatoč oštećenjima i ratnim razaranjima brdo Srđ promatran u povijesnim granicama karakterističan je primjer očuvanog fortifikacijskog krajolika u svom prirodnom kultiviranom okruženju. Osim što, neprijeporno ovaj fortifikacijski pejzaž ima regionalnu vrijednost, činjenica je da su na njemu francuski i austrijski inženjeri radili na planiranju i izgradnji utvrda stoga njegova vrijednost prelazi nacionalne granice te dobiva međunarodnu vrijednost.

• Opći podaci

Predloženi naziv područja

Fortifikacijski krajolik brda Srđ

Opis granica

Granica obuhvata fortifikacijskog krajolika prati prirodnu konfiguraciju terena i zasniva se na geografskim i vojnostrateškim značajkama brda Srđ i zatečenih vojnih objekata. Granice zaštite kulturnog dobra određene su na tako da se osigura potpuno izražavanje iznimnih vrijednosti kulturnog dobra te njegov integritet i autentičnost. Osim granica zaštite unutar kojih se nalaze izravni materijalni dokazi iznimnih vrijednosti kulturnog dobra, obuhvaćeno je i kontaktno područje.

Granica obuhvata Fortifikacijskog krajolika brda Srđ prolazi granicom čestica: kč. zem. 238 k.o. Sustjepan; kč. zem. 211/1 k.o. Sustjepan; kč. zem. 206 k.o. Sustjepan; kč. zem. 205 k.o. Sustjepan; kč. zem. 204 k.o. Sustjepan; kč. zem. 160/1 k.o. Dubrovnik; kč. zem. 165 k.o. Dubrovnik; kč. zem. 163/1 k.o. Dubrovnik; kč. zem.169/1 k.o. Dubrovnik; gornja granica čestice 5731/1 k.o. Dubrovnik; gornjom granicom kč. zem. 1219 k.o. Čibaća; kč. zem. 15/1 k.o. Čibaća; kč. zem.1034 k.o. Gornji Brgat; kč. zem.1038 k.o. Gornji Brgat; kč. zem. 1040 k.o.

Gornji Brgat;; kč. zem. 237/2 k.o. Sustjepan; 5080/2 k.o. Dubrovnik; 1018 k.o. Obuljeno; 1058 k.o. Prijevor; 517 k.o. Rožat; 403/6 k.o. Komolac; 353/4 k.o. Čajkovića; 536 k.o. Knežica; 913/2 k.o. Šumet; 919 k.o. Šumet; kč. zem. 1077/1 k.o. Gornji Brgat

Granica obuhvata na jugozapadnoj padini brda Srđ prati liniju državne ceste D8, zatim od rta Kantafig prati liniju trase uskotračne željeznice na sjevernim padinama prema Rijeci dubrovačkoj te sjeveroistočnom padinom prema komolačkoj dolini. Zona obuhvaća uzvišenje koje dijeli komolačku dolinu od zavale Župe dubrovačke na kojoj se nalazi naselje Gornji Brgat u općini Župa dubrovačka te se, prateći liniju državne ceste D223 spaja cestom D8 na jugoistočnoj padini Srđa.

- **Obilježja područja**

Smještaj, geološke i geografske karakteristike

Brdo Srđ nalazi se u neposrednom zaleđu grada Dubrovnika. Položen je u smjeru svojstvenom dinarskom planinskom nizu, od sjeverozapada prema jugoistoku, visine je 435 metara. Brdo Srđ je asimetrično okruženo rasjedima koji ga razdvajaju od udoline Gruško-dubrovačke i zaljeva Rijeke dubrovačke na sjeveru, te zavale Župe dubrovačke na sjeveroistoku. Cijelo područje je izrazito krškog karaktera i najvećim dijelom oskudijeva vodom i obradivim zemljištem. Geološku podlogu najvećim dijelom čine vapnenci kredne starosti. Opći izgled reljefa ističe se središnjim platoom s više pojedinačnih uzvišenja na stranama platoa, hrbatom te manjim platoom na sjeveroistoku. Prevladava vegetacija makije, hrastovo-grabove šikare i borovih šuma. U prošlosti je više puta bilo poharano velikim požarima, pa danas na nekoliko mjesta nalazimo samo na ostatke borovih šuma ili sa sjeverne strane začetke posve mlade borove šume. Tlo je plitko i stjenovito, zbog stoljetnog utjecaja čovjeka, zbog potreba ispaše i prikupljanja drva za ogrjev. Jadranski kamenjar ljekovite kadulje je floristički najbogatija biljna zajednica na Srđu. U ovom kamenjaru nalaze se i obradiva zemljišta, gdje se razvila lokalna, tradicionalna poljodjelska aktivnost. Najveća i najplodnija poljoprivredna površina je "Polje" na najnižim kotama platoa Srđa. Na platou Srđa nalazimo i "Baštine". To su manje vrtače i depresije s akumuliranim i dubljim zemljištem, tradicionalne poljoprivredne površine krša, ograđene suhozidovima. Mreža suhozidova i potpornih zidova, uređena lokva i obrađene pačetvorine te obzidane poljoprivredne

površine u baštinama čine temeljne krajobrazno-kulturne prostorne strukture mediteranske tradicionalne poljoprivredne aktivnosti. Na Srđu lokalno stanovništvo uzgaja autohtone hrvatske pasmine kao što su: krava buša, dalmatinski tovarni konj, primorsko – dinarski magarac, dubrovačka ruda, hrvatska šarena koza i kokoš Hrvatica. (Ecoina, SUO – Srđ)

Na rubovima središnjeg platoa nalaze se povišene točke eksponirane pogledu prema sjeverozapadu i jugu kotama Gradci (353 m), Strinčjera (412 m), Gruška glavica (371 m) i vrhom Srđ (403 m), a s istoka Žarkovicom (241 m). U neposrednoj blizini najviše kote brda Srđ nalazi se selo Bosanka s dvadesetak obiteljskih kuća, a broji stotinjak stanovnika. U sjeveroistočnom dijelu klastera, na dijelu manjeg platoa nalazi se naselje Gornji Brgat s oko šezdeset kućanstava i oko dvjesto stanovnika. Istočna padina brda već se desetljećima eksploatira kao najveći kamenolom Dubrovačko-neretvanske županije.

Geneza prostora

Povijest ovog prostora kontinuirano od prapovijesti, sa sačuvanim materijalnim ostatcima i kulturnim nasljeđem kao svjedočanstvom neprekidnog čovjekovog života na njemu sve do danas. Na Srđu su evidentirane dvije prapovijesne gradine, na uzvisini u sjeverozapadnom dijelu središnjeg platoa. Prvi gradinski lokalitet je Gradac. Drugi lokalitet je smješten neposredno pokraj, na brdu Mali Gradac. Ove gradine su staništa ilirskog stanovništva koje je pristiglo u naše krajeve na prijelazu iz kamenog (neolita) u metalno doba (bakreno - neolitik) u prvim stoljećima drugog tisućljeća. Ova naselja ili gradine formirana su na povišenim mjestima, uzvisinama iznad plodnih kraških polja. Bile su fortificirane velikim kamenim blokovima bez vezivnog tkiva.

Na austrijskog karti izrađenoj 1878. godine istočno od Bosanke označene su dvije gomile - Gomila više Dolicha i Gomila. Ovi grobni humci (tumulusi) karakteristični su za sepulkralni ritus brončanog i željeznog razdoblja. Pokojnika se pokapalo u grobove u obliku škrinje koja se potom prekrivala kamenom te su nastajali tumuli koji su poprimali kružni ili elipsoidni oblik u promjeru te su kupolasto ili stožasto završavali. Gomila više Dolića ima sepulkralnu ulogu, ali i funkciju osmatračnice ili razgraničenja posjeda te kao dio fortifikacijskog sistema bedemima utvrđenih naselja i ritualnih prostora. Na Rajčevici, južnom zaseoku Gornjeg Brgata, ubicirana su tri tumula, a i još jedan na lokalitetu Kneževa glavica. Sučelice Rajčevice

na Bratitovu evidentirana je još jedna gomila. Smještena je na dominantnom položaju poviše obradive površine u funkciji osmatračnice i vjerojatno grobnog humka.

Navedeni pretpovijesni tumuli smješteni su na uzvisinama s kojih je moguće nadgledanje kopnene komunikacije trasirane već u prapovijesti, a dizala se od mora južnom padinom Srđa, uz njegov južni rub preko Gornjeg Brgata prijevojem između komolačke doline i zavale Župe dubrovačke nastavljala je duboko u balkanski poluotok. Trasa se od prapovijesti kontinuirano nastavila koristiti tijekom antike, a isto tako preko srednjeg vijeka pa sve do današnjih dana. Komunikacija je trasirana u pravcu sjeveroistok - jugozapad prema unutrašnjosti, odnosno prema Dubrovniku. Korištena je kao osnovna komunikacijska spona sa zaleđem za promet robe i ljudi između unutrašnjosti i obale. Put je za Dubrovačku Republiku bio osnovna komunikacijska spona sa zaleđem i dalje kroz tursku carevinu sve do Istanbula.

Na sjevernom kraju mjesta Gornji Brgat u zapadnom dijelu općine Župa Dubrovačka, neposredno uz glavni karavanski put i crkvu sv. Ane (stare), u vrijeme Republike postojala je carinarnica u sklopu koje i veći ograđeni higijensko–sanitarni kompleks kojeg je karavanski put, prolazeći njegovom sredinom, dijelio u dva dijela. Od svih navedenih objekata, danas je vidljiv samo bazen za raskuživanje stoke, sagrađen neposredno pred zapadnim pročeljem crkve sv. Ane koja se pod drugim titularom (sv. Petka) spominje još u 14. st. Ostatak sanitarnog objekta zvanog „Lokve“ je ukopani, obzidani ovalni objekt građen lomljenim kamenom. Objekt se opskrbljivao vodom iz obližnjeg izvora u koju se dodavao materijal za raskuživanje. Prolaskom kroz vapnenu otopinu vršena je dezinfekcija stoke koja je iz zaleđa dovođena na teritorij Dubrovačke Republike, te se time osiguravala zaštita od širenja zaraznih bolesti. Na arhivskim katastarskim kartama još su vidljivi odvojci puta kojim se s glavnog puta prilazilo bazenu, te su tlocrtno naznačeni ostali objekti kao dio kompleksa, zatrpani nasipom prilikom gradnje današnje ceste. Ostaci higijensko-sanitarnog kompleksa na Gornjem Brgatu, danas su jedini sačuvani primjer takve vrste objekata na čitavom području nekadašnje Dubrovačke Republike.

Na platou Srđa pojavljuju se ranosrednjovjekovni spomenici – kao na primjer lokalitet Crkvina, nekadašnja crkva sv. Srđa i Bakha, tadašnjih zaštitnika Dubrovnika. Crkva sv. Srđa *Ecclesia sancti Sergii de Vergato* vjerojatno se nalazila nešto ispod jugoistočnog ugla tvrđave

Imperial na vrhu brda Srđ. Crkvica je bila spojena s kućicom u obliku male kule, u kojoj je stanovalo nekoliko stražara, pazeći na približavanje brodova gradu. Već je tada Srđ bio važna signalna stanica unutar strateškog sustava izviđanja šireg dubrovačkog akvatorija.

Crkva sv. Srđa postojala je sve do vremena francuske okupacije, kada je srušena prilikom izgradnje tvrđave Imperial. Područje Srđa zbog svog iznimnog geo-strateškog položaja imalo je funkciju izviđačke osmatračnice sve do francuske okupacije, jer se snažnije utvrđivanje izdvojenih punktova smatralo opasnim zbog mogućeg neprijateljskog osvajanja i pretvaranja u ofenzivna uporišta protiv grada.

Dubrovačka je Republika, u neposrednoj blizini naselja Gornji Brgat u Župi dubrovačkoj, uz komunikacijsku trasu koja je Dubrovnik povezivala s istokom na ulazu na mali plato Srđa, 1441. godine sagradila utvrdu Tumba. Utvrda je sagrađena kao jedna od graničnih utvrda koja je branila prilaze gradu i uz koju se formiralo graničarsko naselje. S obzirom na odličan strateški položaj s kojega se kontrolira prijevoj Ivanjica kao najbliža poveznica Dubrovnika sa zaleđem vjerojatno je na istom mjestu postojala i neka ranija utvrda. Od prvotnog vojničkog naselja se tijekom vremena oformilo trajno naselje koje danas broji više od 35 kuća s oko 200 stanovnika.

Zbog opasnosti od Turaka, na početku 1679. godine, Dubrovčani počinju s utvrđivanjem položaja na Brgatu i Bosanki koji bi služili kao prva linija obrane protiv eventualne otomanske i ostalih najezdi. Utvrđenja na Bosanki i Brgatu bila su poljska utvrđenja, pa stoga do danas nisu sačuvana.

Dolaskom Francuza 1806. godine započinju intenzivni radovi na ojačanju obrambenog sustava dubrovačkog teritorija. U vrijeme francusko-ruskog rata 1806. godine i okupacije Dubrovnika, na Bosanki je crnogorski vladika Petar I. dobio počasno promatračko mjesto, te je utaborio svoj glavni stan za vrijeme opsade i razaranja Dubrovnika. Razbijanjem opsadnih snaga Dubrovnika pod vodstvom generala Molitora, već drugi dan započinje gradnja jake tvrđave na vrhu Srđa, na mjestu s kojeg su Rusi i Crnogorci napadali Grad, kasnije prozvanu Fort Impérial. Izgradnja Fort Imepriala na Srđu započela je 1806. godine, no intenzivna gradnja te važne utvrde odvijala se tek od lipnja 1811. godine. Gradnja je svečano završena na Napoleonov rođendan 15. kolovoza 1812. godine. Tvrđava Imperial se sastoji od središnje

obrambene vojarne, odnosno dvokatne kamene zgrade s dva lateralno postavljena bastiona. Središnju zgradu vojarne i lateralne bastione odvaja kaponir, odnosno zaštićena staza koja teče uzduž sjevernog, kopnenog i istočnog i zapadnog zida vojarne, a omogućavala je neometanu komunikaciju između vojarne i isturenih bastiona. Uz morski zid fasade središnje vojarne, dijelom upušten od razine prizemlja, na strateški najpovoljnijem položaju, nalazi se predprostor omeđen visokim kamenim zidom poligonalnog tlocrta zvan cvinger koji je štitio ulaz u tvrđavu. Da bi izgradili tvrđavu francuske snage su morale prvo izgraditi put do predviđenog položaja za izgradnju kojim se dopremao materijal i radna snaga potrebna za izgradnju. Ovaj put u obliku serpentina uzdiže se iznad predgrađa Pile južnom padinom Srđa i vodi do Fort Imperiala.

U istom sustavu obrane, Francuzi su iste godine započeli gradnju fortifikacije na Nuncijati, te na otocima Daksi i Lokrumu - Fort Royal koji je štitio gradsku luku. Radi kontrole istočnih pristupa gradu započeta je i utvrda na Žarkovici, jugoistočno od Fort Impéria, nazvana Fort Delgorgue po generalu koji je izgubio život tijekom sukoba što su prethodili opsadi. Kako se vidi na francusko vojnom zemljovidu Dubrovnika i okolice iz 1806. godine, obrambena linija u zaleđu upotpunjena je gradnjom redute pored Brgata, te bitnicama u blizini Bosanke, što su nadzirale put preko Srđa prema predgrađu Ploče.

Odmah poslije zauzeća grada, 1815. godine austrijske vojne vlasti počele su vršiti nadograđivanja i rušenja na starim, postojećim utverdama iz doba Republike. Uz razne intervencije na gradskim zidinama i utverdama, 1859. ubrzano se pojačava tzv. austrijska "dubrovačka tvrđava" izgradnjom utvrđenja na Montovjerni, Babinom Kuku i Žarkovici. Kasnije nadogradnje i proširenja na Fort Imperial i Fort Delgorgue datiraju iz ovog razdoblja. Iz vremena Austrije datira i streljački poligon (Streljana) u blizini naselja Bosanka, evidentiran u austrijskoj katastarskoj karti iz 1837. godine. Vojničko vježbalište je rijedak primjer vojničke arhitekture, ne samo na dubrovačkom području.

Izvrсна strateška i graditeljska funkcija područja Srđa prepoznata je u razdobljima Prvog i Drugog svjetskog rata, kao i u vrijeme trajanja dvije Jugoslavije. Krajem 19. te u prvoj polovici 20. stoljeća poboljšanja je obrana Srđa izgradnjom niza od 8 manjih predutvrda ili reduta. Ove redute perimetralno okružuju plato. Smještene su na ključnim, strateškim točkama po rubu platoa Srđa na kojemu nadziru padine Srđa prema sjeverozapadu, sjeveru i

sjeveroistoku te na taj način otežavaju i usporavaju približavanje neprijatelja dvjema glavnim obrambenim točkama za obranu grada, Fort Imperialu i Utvrđi Delgorgue. Tlocrt pojedinih utvrda varira od poligonalnog, četverokutnog i trokutastog. Sve redute odnosno predutvrde imaju na uglovima karakteristične završetke cilindričnog oblika. U unutrašnjosti reduta nalaze se ostaci zidova prostorija za vojnike. Redute su izgrađene nakon 1870. godine. Vjerojatno tijekom austrijskog perioda, međutim kasnije su preinačene tijekom talijanskog i jugoslavenskog razdoblja, a bile su u funkciji i tijekom Domovinskog rata 1991. i 1992. godine. U sklopu iste inicijative austrijska vojna uprava je formirala i pristupni, makadamski put, kružnu komunikaciju na središnjem platou Srđa koja povezuje većinu reduta međusobno, ali i s glavnom okosnicom obrane Fort Imperialom i utvrdom Delgorgue na Žarkovici. Jugozapadno od naselja Bosanka uz sami rub platoa Srđ austrijska vojna uprava prije 1837. godine sagradila je streljački poligon, rijedak primjer vojničke arhitekture, jedini na dubrovačkom području

Tijekom druge polovice 20. stoljeća na jugozapadnom rubu platoa, pored naselja Bosanka i uz streljački poligon na samom rubu platoa sagrađen je niz od najmanje sedam topovskim položaja – bitnica. Radi se o polukružnim betonskim platformama s parapetnim zidom prema jugu s dvije bočne, ukopane pravokutne prostorije betonskih zidova. Bitnice se pružaju po rubu platoa u smjeru jugoistok – sjeverozapad, a u funkciji su zračne obrane Dubrovnika i dosljedan su nastavak stogodišnjih napora da se grad obrani od neprijatelja primjenom najsuvremenijih dostignuća vojne arhitekture i artiljerije.

Linija obrane grada Dubrovnika na potezu Brgat-Žarkovica, Bosanka-Srđ ponovila se u novijoj povijesti, u vrijeme Domovinskog rata 1991./92. godine kada su s tih položaja u vrijeme srpsko-crnogorske agresije vođene vojne operacije za zauzeće grada. Tom su prilikom mnoga područja grada znatno stradala, a tvrđave na Srđu su ponovno poslužile kao iznimna strateška mjesta koja su i same pretrpjele brojna oštećenja.

Važno je napomenuti da kameniti krajobraz Srđa obiluje uspomenama i memorijalnim mjestima koja svjedoče o ljudima koji su izgubili svoje živote braneći napredovanje neprijatelja tijekom Domovinskog rata. Spomen obilježja podignuta diljem Srđa (Strinčjera, Fort Imperial, Bosanka, Bratitovo) kojima se prisjeća javnost na njihovu žrtvu gotovo da uzdižu prostor pridajući mu atribute groblja-svetih mjesta.

Vrste kulturnih dobara na području obuhvata Fortifikacijskog krajolika brda Srđ

Bosanka	Evidentirana povijesno ruralna cjelina	naselje
Gornji Brgat	–	naselje
Tvrđava Imperial	Registrirano	fortifikacija
Utvrda Delgorgue na Žarkovici	Preventivna zaštita	fortifikacija
Utvrda Strinčjera	Evidentirano	fortifikacija
Utvrda Tumba	Registrirano	fortifikacija
Streljački poligon "Streljana"	Preventivna zaštita	fortifikacija
Reduta Strinčjera	Evidentirano	fortifikacija
Reduta Gradac	–	fortifikacija
Reduta Gradac mali	–	fortifikacija
Reduta Kotline	–	fortifikacija
Reduta Kapele	–	fortifikacija
Reduta Dolić	–	fortifikacija
Reduta Dolić mala	–	fortifikacija
Reduta Bratitovo	–	fortifikacija
Bitnice - Bosanka	–	fortifikacija
Talijanski bunker	–	fortifikacija
Talijanski bunker	–	fortifikacija
Ostaci ljetnikovca Zamanja-Crijević	Evidentirano	Kuća
crkva sv. Spasa (Uznesenja Gospodinova)	Preventivna zaštita	crkva
Kuća Miloslavić	Privremena zaštita	kuća
Kompleks Ruskovina	Privremena zaštita	Kuća

Kuća Pulitika – Bosanka*	Evidentirano	Kuća
Kuća Paskojević – Bosanka*	Evidentirano	Kuća
Vojna kružna cesta na platou Srđa	–	infrastruktura
Serpentinasti put od grada do Fort Imperiala	–	infrastruktura
Dionica karavanskog puta od crkve sv. Orsule	Evidentiran	infrastruktura
Dionica karavanskog puta od predgrađa Ploče do naselja Bosanke	Evidentiran	infrastruktura
Trasa starog dubrovačkog vodovoda	Evidentiran	infrastruktura
Trasa uskotračne željeznice	–	infrastruktura
Ostaci sanitetskih objekata u Gornjem Brgatu	RST-1193	infrastruktura
Križ na Srđu*	Evidentirano	Spomen-obilježje
Spomen-obilježje Strinčjera	–	Spomen-obilježje
Spomen-obilježje Imperial	–	Spomen-obilježje
Spomen-obilježje Bosanka	–	Spomen-obilježje
Spomen-obilježje Bratitovo	–	Spomen-obilježje
Gomile - Rajčevići	Evidentirano	Arheološki lokalitet
Gomila - Dolić	Evidentirano	Arheološki lokalitet
Gomila – Kneževa glavica	–	Arheološki lokalitet
Gomila - Bratitovo	Evidentirano	Arheološki lokalitet
Gradina - Gradci	Evidentirano	Arheološki lokalitet

* U Knjizi 4 „Konzervatorska dokumentacija“ UPU ŠPORTSKO REKREACIJSKI CENTAR S GOLF IGRALIŠTEM I TURISTIČKIM NASELJEM BOSANKA- SJEVER I BOSANKA –JUG (Dubrovnik, 30. srpnja 2013. godine)

• **Valorizacija fortifikacijskog krajolika**

Srđ je prema svojim geomorfološkim karakteristikama prirodan zaklon grada Dubrovnika od najezdi raznih osvajača. Kao poveznica koja spaja dinarsko gorje iz unutrašnjosti dovodeći ga sve do morske obale, od prethistorije se koristio kao tranzicijska staza preko koje je dolazilo do kontakata između raznih naroda, bilo u miru ili ratu te transporta robe. Zahvaljujući ovoj jedinstvenoj kombinaciji povoljnog položaja u odnosu na morsku obalu te u odnosu na unutrašnjost s kojom je povezan blagim prijevojem, na Srđu se razvila specifična arhitektura vezana uz komunikaciju ljudi i promet robe, ali i fortifikacije. Sačuvani materijalni ostaci izgradnje fortifikacijskih građevina na Srđu još od prethistorije pa sve do danas govore o iznimnom kontinuitetu ljudske prisutnosti i aktivnosti te važnosti ovog teritorija. Građevine fortifikacijske arhitekture koje zatičemo danas strateški su raspoređene po Srđu te je njihov broj, forma i funkcija uvjetovana konfiguracijom terena u svrhu ostvarivanja najboljih strateških parametara za obranu platoa Srđa te time i samog grada Dubrovnika.

Najveća koncentracija prethistorijskih građevina, tumula sačuvana je oko prirodnog pravca tranzitne rute, na ulazu na plato Srđa u Gornjem Brgatu. I Dubrovačka Republika je fortificirala istu poziciju izgradnjom utvrde Tumba i formiranjem vojničkog naselja stoga je komunikacijska trasa karavanskog puta preko Srđa jedan od najbitnijih dijelova kulturnog krajolika brda Srđ. I naselja koja se formiraju na Srđu vezana su i za njegovu tranzitnu i fortifikacijsku funkciju. Naselje Bosanka nalazi se u prirodnoj dolini i služilo je kao odmoriste trgovcima iz Bosne, odakle naselje i vuče svoj korijen. Gornji Brgat razvio se od prvotnog vojničkog naselja uz karavanski put u naselje slobodnog tipa čije kuće su se naredale uzduž trase karavanskog puta. Ova naselja su više puta pustošena i obnovljena.

S izgradnjom fortifikacija na Srđu nastavljeno je sve do kraja 20. stoljeća. Prepoznat kao ključno mjesto za kopnenu obranu grada, na mjestu s kojeg je grad bombardiran i teško oštećen prilikom rusko-crnogorskog napada 1806. godine sagrađena je tvrđava Fort Imperial. Tvrđava dominira cijelom visoravni brda Srđ i na taj način brani grad sa sjeverne strane. Ova fortifikacija je nastavak stoljetnih nastojanja Dubrovčana da obrane grad izgradnjom najsuvremenijih fortifikacijskih struktura i zasigurno ona predstavlja u to doba najmoderniju strukturu francuske vojne škole, a u odlukama o njevoj izgradnji je sudjelovao čak i sam Napoleon. Izgradnjom austrijskih reduta ili predutvrda obrana grada pomaknuta je još dalje

od gradskih zidina. Strateški postavljenim redutama na samom rubu platoa Srđ, grad se sada brani ne samo sa strane prijevoja u Gornjem Brgatu već i sa sjeverozapadne strane od Rijeke Dubrovačke te sa sjeverne i sjeveroistočne strane od komolačke doline i Šumeta, a topovske bitnice uz jugoistočni rub Srđa brane grad i od zračnih napada.

Fortifikacijski krajolik na brdu Srđ dio je šireg pojasa fortifikacija koje su bile u funkciji obrane Dubrovnika. One su prirodan nastavak gradskih zidina UNESCO zaštićene stare jezgre i kule Minčete koje su izgrađene u svrhu obrane grada s kopnene strane, za razliku od Fort Royala ili baterija na Daksi, utvrde Gnjišite i Babin kuk koje čine dio obrane grada s morske strane. Krajolik Srđa pokazuje se kao školski udžbenik koji ilustrira implementaciju i razvoj fortifikacijskih struktura primjerenih različitim vojnim strategijama i izrazima različitih vojnih škola tijekom dugog perioda od prehistorije sve do kraja 20. stoljeća.

Upravo je jedinstvena kombinacija prirodnih, geomorfoloških karakteritika Srđa i kulturnih elemenata, u ovom slučaju fortifikacijske arhitekture dovela je do formiranja jedinstvenog sklopa fortifikacijskog – kulturno krajolika.

- **Analiza postojećeg korištenja i trenutnog stanja**

U Generalnom urbanističkom planu Dubrovnika propisane su vrlo općenite mjere zaštite krajobraza. Prema UPU športsko rekreacijskog centra s golf igralištem i turističkim naseljem Bosanka - sjever i Bosanka - jug utvrđeno je postojanje fortifikacijskog krajolika. Međutim, osim uvjeta za prenamjenu tvrđava i aktiviranje triju povijesnih komunikacija ne propisuju se pobliži uvjeti za cjelovito istraživanje i valorizaciju prostora kao fortifikacijskog krajolika s njegovim graditeljskim prirodnim komponentama. (BILUŠIĆ, Zakonodavni ...)

U dijelu plana, *Izvod iz dokumenata prostornog uređenja* navodi se da je zahvat na platou Srđa planiran Prostornim planom DNŽ kojim je utvrđen smještaj izdvojenog građevinskog područja ugostiteljsko – turističke namjene površine 310 ha, kapaciteta 1200 ležajeva (članak 54.) i športske namjene obuhvata 310 ha (članak 55.) sa golfom – R1, športskom dvoranom – R3, športskim igralištima-R4 i rekreacijskim parkom- R5. Također su istim člankom planirana izdvojena građevinska područja izvan naselja ugostiteljsko–turističke namjene Bosanka sjever i Bosanka jug (T2-turističko naselje) površine po 10,0 ha i kapaciteta po 800 ležajeva.

Navedeno je prihvaćeno i razrađeno dokumentima prostornog uređenja Grada Dubrovnika (PPU, GUP).

Obrazlaže se koncept prostornog rješenja prema kojemu je planirana izgradnja u funkciji turističkog smještaja u golf resortu grupirana u devet zona, kako bi se izbjegla povećana koncentracija izgrađenih struktura koje bi mogle dominirati nad prirodnim okolišem. Formiranjem više grupacija građevina i pripadajućeg zelenog okvira (kultiviranog zelenila), omogućeno je da nove intervencije budu volumenom, visinom, oblikovanjem i ozelenjivanjem u što većoj mjeri uklopljene u krajolik.

Područje obuhvata Plana se prema Uredbi o proglašenju ekološke mreže nalazi u obuhvatu nacionalne ekološke mreže – važna područja za *divlje svojte i stanišne tipove*, koje čine: Kraške špilje i jame: HR2000081 (Mala špilja između Dubrovnika i Komolca) i HR2000138 (Špilja kod Dubrovnika); te šuma i šikara medunca i bijelog graba HR2000493 (Srđ – Dubrave) i submediteranski travnjaci *Thero – Brachypodietalia* HR2000813 (Srđ). Planom se daju osnovne smjernice za mjere zaštite područja Ekološke mreže RH za područje obuhvata Plana. U dijelu koji se odnosi na *Zaštitu kulturno-povijesnih cjelina i građevina i ambijentalnih vrijednosti* utvrđeno je postojanje fortifikacijskog krajolika. Konzervatorske smjernice i mjere zaštite koje se odnose na fortifikacijski krajolik su sljedeće:

- fortifikacijski krajolik je zasebna kategorija graditeljskog nasljeđa, a režimom zaštite osim zaštićenih kulturnih dobara valorizira se i krajobrazna komponenta prostora.
- moguća je promjena namjene postojećih fortifikacija, uz primjeren programe njihove zaštite i obnove.
- očuvanje i prezentacija drugih građevina fortifikacijskog sustava kao i aktiviranje triju paralelnih povijesnih komunikacija do platoa Srđ, zabilježenih i u austrijskom nacrtu *Rayons plan* iz 1865.

• Prijedlog kategorije zaštite i mjera zaštite

Krajolici su kao prostorni entitet i vrsta kulturnoga dobra prepoznati u Zakon o zaštiti kulturnih dobara, u kojemu se među vrstama nepokretnih kulturnih dobara navodi i krajolik ili njegov dio koji sadrži povijesno karakteristične strukture, koje svjedoče o čovjekovoj nazočnosti u prostoru. (Zakon, čl. 2 i 7)

Vrsta: nepokretno kulturno dobro - kulturni krajolik

Klasifikacija: kulturni krajolik

Za područje obuhvata Fortifikacijskog krajolika brda Srđ predlaže se sustav mjera zaštite koji se provodi utvrđivanjem zona:

Potpuna zaštita povijesnih struktura (**zona A**)

Djelomična zaštita povijesnih struktura (**zona B**)

ZONA A

Odnosni se na one dijelove kulturnog krajolika u neposrednoj okolici pojedinačnih kulturnih dobara. Na području ove zone, u radijusu od najmanje od 100 metara od perimetralnih zidova pojedinačnog kulturnog dobra strogo se kontrolira unošenje novih struktura i sadržaja stranih ili neprikladnih sačuvanim kulturno povijesnim vrijednostima. Prilagođavanje postojećih povijesnih funkcija i sadržaja suvremenim potrebama može se prihvatiti uz minimalne fizičke intervencije u povijesne strukture. Prihvatljive su metode sanacije, konzervacije, restauracije, konzervatorske rekonstrukcije i prezentacije.

Mjere zaštite zone A:

- zaštita i očuvanje svih kulturno-povijesnih vrijednosti uz najveće moguće poštivanje tradicije i funkcija prostora i sadržaja,
- potpuna zaštita prostorne organizacije povijesne matrice u cjelini i u svim karakterističnim elementima i dijelovima,
- omogućiti ispravnu prezentaciju izvornog stanja pojedinačnih kulturnih dobara, tradiciju građenja, funkcija i sadržaja
- respektirati povijesnu parcelaciju i karakterističnu dispoziciju građevina na parceli,
- čuvati i njegovati kultivirani prirodni krajolik kao izvorni povijesni i prirodni ambijent kulturnih dobara u radiju od najmanje od 100 metara od perimetralnih zidova kulturnog dobra
- prilikom intervencija poštovati vizualne koridore koji povezuju sve redute s tvrđavom Imperial i Delgorgue

Zona B

Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, uvjetovati će se zaštita i očuvanje osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih građevina i drugih, za ukupnost kulturnog krajolika važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja. Na području ove zone uvjetovati će se intervencije u smislu prilagođavanja funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena sačuvanih elemenata povijesnih struktura. Prihvatljive su metode konzervacije, rekonstrukcije, interpolacije, rekompozicije i integracije u cilju povezivanja povijesnih s novim strukturama i sadržajima koji proizlaze iz suvremenih potreba.

Mjere zaštite zone B:

- osigurati zaštitu i očuvanje osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih građevina i drugih, za ukupnost kulturno-povijesne cjeline važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja
- sačuvati i održavati evidentirana kulturna dobra u izvornom obliku i namjeni
- spriječiti izgradnju građevina neprimjerenih oblika i gabarita u neposrednoj blizini kulturnog dobra
- spriječiti konflikte u prostoru i čuvati ambijentalne kvalitete
- održavati karakteristike tradicijske izgradnje u ruralnim cjelinama
- očuvati karakterističnu konfiguraciju terena

Na području obuhvata zone Fortifikacijskog krajolika brda Srđ nalazi se više pojedinačnih kulturnih spomenika od kojih neki nisu evidentirani u konzervatorskoj dokumentaciji kao kulturna dobra.

Stoga se predlažu sljedeće promjene kategorija zaštite:

	<u>Lokacija</u>	<u>Postojeća zaštita</u>	<u>Preporučena zaštita</u>
Reduta Strinčjera	k.č. 5132, k.o. Dubrovnik, Dubrovnik	evidentirana	Pojedinačno zaštiti/registirati
Reduta Gradac	k.č. 486/1, KO	–	Pojedinačno

	Rožat, Dubrovnik		zaštiti/registirati
Reduta Gradac mali	k.č. 1026/4, k.o. Prijevor, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Reduta Kotline	k.č. 5171, k.o. Dubrovnik, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Reduta Kapele	k.č. 391, k.o. Šumet, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Reduta Dolić	k.č. 5537, k.o. Dubrovnik, Dubrovnik	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Reduta Dolić mala	k. č. 477, k.o. Gornji Brgat, Župa Dubrovačka,	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Reduta Bratitovo	k. č. 528, k.o. Gornji Brgat, Župa Dubrovačka	–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Bitnice - Bosanka	k.č. 5337 k.o. Dubrovnik, Dubrovnik	–	evidentirati
Vojna kružna cesta na platou Srđa		–	evidentirati
Serpentinasti put od grada do Fort Imperiala		–	Pojedinačno zaštiti/registirati
Trasa uskotračne željeznice	kč. zem. 237/2 k.o. Sustjepan; 5080/2 k.o. Dubrovnik; 1018 k.o. Obuljeno; 1058 k.o. Prijevor; 517 k.o. Rožat:	–	Pojedinačno zaštiti/registirati

	403/6 k.o. Komolac; 353/4 k.o. Čajkovića; 536 k.o. Knežica; 913/2 k.o. Šumet; 1071 k.o. Gornji Brgat; 915 k.o. Šumet		
Dionica karavanskog puta od naselja Bosanka kroz Gornji Brgat do graničnog prijelaza		–	Evidentirati
Talijanski bunker		–	Evidentirati
Talijanski bunker			Evidentirati

Pojedinačna kulturna dobra

Obuhvaća zaštićene/registrirane i preventivno zaštićene građevine s pripadajućom česticom i neposrednim kontaktnim prostorom. Sustavom mjera zaštite uvjetuje se zaštita i očuvanja izvornosti kulturnog dobra njegovog povijesnog i prostornog okoliša s mogućnošću rekonstrukcije na temelju prethodnih istražnih radova i detaljne konzervatorske dokumentacije.

Prilagođavanje postojećih povijesnih funkcija i sadržaja suvremenim potrebama može se prihvatiti uz minimalne fizičke intervencije u povijesne strukture. Prihvatljive su metode sanacije, konzervacije, restauracije, konzervatorske rekonstrukcije i prezentacije.

Evidentirana kulturna dobra

Režim zaštite uvjetuje očuvanje izvornih karakteristika pojedinačnih kulturnih dobara ili cjelina s ograničenim mogućnostima građevnih intervencija. Za ovaj režim zaštite prihvatljive su sve intervencije uz pridržavanje osnovnih načela zaštite graditeljskog naslijeđa. Pri

radovima na uređenju prostora prihvatljive su metode obnove postojećih struktura i izgradnja novih, uz uvjet očuvanja ambijentalnih karakteristika, napose tradicijskih oblika, krajobraznog karaktera prostora.

• Smjernice za upravljanje

Cilj zaštite krajolika je održavati, obnavljati i poboljšati njegove kulturne i prirodne vrijednosti. Svi zahvati u krajoliku trebaju uvažavati i uključivati očuvane - povijesne sadržaje i značajke, a unošenje novih elemenata i struktura mora biti primjereno njegovim svojstvima i kulturnom značaju.

Povišene točke reljefa su eksponirane pogledu, zanimljive za panoramsko razgledavanje pa se mora paziti na graditeljske intervencije, njihov sklad s obzirom na izloženost i vidljivost promjena.

Potrebno je, prema zahtjevima Europske konvencije o krajoliku izraditi Plan upravljanja (Management Plan) za očuvanje, zaštitu i/ili poboljšanje stanja krajolik te unaprjeđenje kvalitete života te Plan zaštite krajolika (Landscape Protection/Conservation Plan) koji obuhvaća procese i aktivnosti usmjerene na zaštitu i održavanje značajnih ili karakterističnih obilježja krajolika, ocijenjene kao vrijednosti kulturnog naslijeđa.

Za sve zahvate unutar fortifikacijskog krajolika i na nepokretnim kulturnim dobrima kao i na arheološkim lokalitetima potrebno je ishoditi Zakonom propisane suglasnosti kod nadležnog Konzervatorskog odjela u Dubrovniku i to:

- posebne uvjete zaštite kulturnog dobra (prema članku 61. Zakona)
- prethodno odobrenje (prema članku 62., 63., 65. Zakona)
- nadzor u svim fazama radova na nepokretnom kulturnom dobru (prema članku 83., 84., 85. Zakona).

Konzervatorskom postupku podliježu svi zahvati koji bi mogli prouzročiti promjene na kulturnom dobru, odnosno koji bi mogli narušiti cjelovitost kulturnog dobra, kao što su: - popravak i održavanje postojećih građevina, nadogradnje, prigradnje, preoblikovanje i građevne prilagodbe (adaptacije), rušenja i uklanjanja građevina ili njihovih dijelova, novogradnje, funkcionalne promjene odnosno prenamjene postojećih građevina, izvođenje radova na arheološkom lokalitetu i dr.

Za evidentirane povijesne cjeline i za evidentirana pojedinačna kulturna dobra potrebno je pokrenuti postupak za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra od strane nadležnog tijela (Konzervatorskog odjela u Dubrovniku). *DB*

•Kartografski prikazi (smještaj područja, prijedlog zona zaštite)

Izradio IB

5.2.1. Srđ kao prirodna baština

U detaljno razrađenom idejnom rješenju projekta parka na Srđu (u obuhvatu se našlo 200ha površine), stručnjaci sa Šumarskog instituta u Jastrebarskom domišljato su povezali sve potrebe za ovaj prevažan gradski prostor, oslanjajući se pritom na iscrpnu dokumentaciju zatečenog stanja. Prepoznavajući i uvažavajući sve zadane vrijednosti – s posebnim osvrtom na klimu i vegetaciju, te kulturnu baštinu, postavili su ciljeve razvoja parka na zaista hvalevrijednu razinu, a najviše je pažnje posvećeno budućim korisnicima prostora. Slojevitost doživljaja, odnosno raspon mogućnosti korištenja za potonje, pružit će toliko potrebnu priliku za rasterećenje gradske jezgre.

U ovakvom kompleksnom sustavu, kakav je Srđ, zaista se ne može ni započeti s planiranjem bez razumijevanja karakteristika vegetacijskog pokrivača, a da bi nam to pošlo za rukom, potrebno je povezivanje svih geološko-pedoloških, hidroloških i klimatskih činjenica, u sprezi s antropogenim djelovanjem. Nikako se ne smije zaboraviti ni život faune, razvijen u ovim specifičnim uvjetima, a

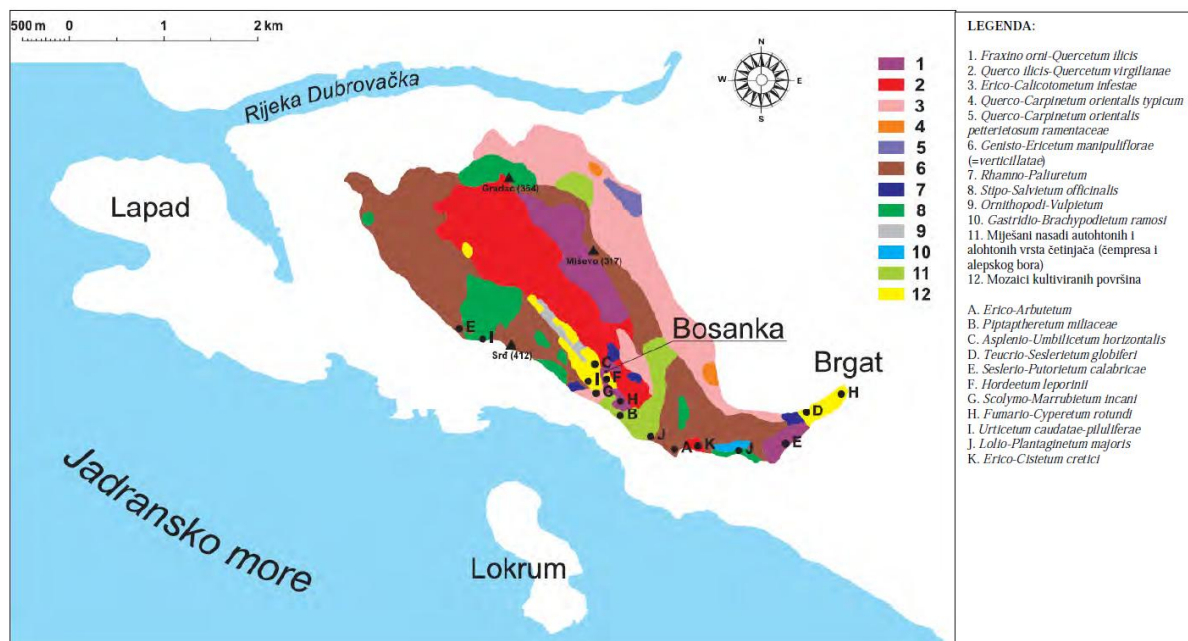
sve navedeno dio je slike kakvu danas udivljeno gledamo, važan dio karaktera samog Grada. Punina doživljaja za svakog žitelja ili namjernika koji se u Dubrovniku nađe ovisi u velikoj mjeri o upoznavanju s navedenim karakteristikama.

Možda je najbolje izdvojiti zaključak samog idejnog rješenja, koji kao da je spreman za ugrađivanje u definiciju dijela buduće *buffer* zone oko Grada:

>Park Srđ predstavlja mogući ključni element kontekstualnog povezivanja vrijednih elemenata zelenog sistema grada Dubrovnika ali i važan element u kreiranju novog vizualnog identiteta čitavog područja. U tom smislu posebnu će ulogu imati obnovljeni vegetacijski pokrov i inkorporacija / interpretacija elemenata krajobrazne raznolikosti kao važnog dijela ekološke, edukacijske i kulturne koncepcije parka. Oživljavanje čitavog niza povijesnih pješačkih pravaca, uz istovremeno formiranje novih, korisnicima će parka omogućiti otkrivanje i praćenje promjena u krajobrazu, vegetaciji i životinjskom svijetu, rekreaciju kao i kompleksnu (panoramsku) percepciju kulturnih i prirodnih vrijednosti dubrovačke regije.<

Detaljnou analizom vegetacijskih čimbenika već je u dovoljnoj mjeri prikazana raznolikost biljnih formacija koji se danas nalaze na Srđu (Studija o utjecaju na okoliš izgradnje golfa na Srđu), a logičan rezultat izvedenih spoznaja trebalo bi biti stupnjevanje zaštite prema unaprijed postavljenim parametrima. Grad se ne mora voditi samo za nacionalnim kriterijima, premda ovi sa sobom nose značajnu težinu. Grad treba Srđ neminovno ponovno posvojiti kao dio svoga prirodnog gradskog blaga, sa šumama i kamenjarima, makar ga i danas začudo mnogi smatraju vakuumom – praznim prostorom u kojeg urgentno treba nešto ugraditi... U stanovitoj mjeri taj prostor najavljuje tišinu i nepreglednost čitavog hercegovačkog zaleđa koji je stolicima određivao sudbinu Dubrovnik. Ali, tek usponom iz napučenoga Grada postaje jasna slika koju je nosio sobom svaki putnik: sliku bisera na razmeđu široke morske pučine i oporog golog kamenjara.

Prema analizi studije izvedivosti projekta golf terena na Srđu, za predviđeni teren izračunato je da gotovo 60% površine prekrivaju razne kombinacije vegetacijskih formi sa dominantnom česminom u svojem sastavu. Četvrtina površine prekrivena je vrijeskom i Genistom; 10% je pod suhim travnjacima, a jedan manji dio pod zajednicom Calicotome i vrijeska, te šumom alepskog bora. U studiji se navodi i imena barem petnaest ilirsko-jadranskih endemičnih vrsta, a uz ove i šest ugroženih i zaštićenih biljnih vrsta.

Karta rasprostranjenosti pojedinih vegetacijskih cjelina prema Studiji o utjecaju na okoliš izgradnje golfa na Srđu. Ukoliko bi se prihvatila zaštita vrijednosti šuma česmine na prikazanom području, karta s obilježjem visoke osjetljivosti prožela bi se gotovo čitavim područjem Srđa (u prilogu ove studije).

Odraslih šuma česmine u Dalmaciji nema u onakvom opsegu kao na Kvarneru (Dundo na Rabu i Dragozetići na Cresu), pa bi svaka ozbiljna politika održivog razvoja trebala voditi ne samo prema čuvanju i održavanju onoga što je do nas došlo i što danas imamo za nadolazeće generacije, nego i ostavljanju više resursa (ako se navedenih 60% posto doista uspije zaštititi). U tom bi se slučaju, za stotinu godina, za ove površine stvarno s pravom moglo kazati da su očuvale sliku „Mediterrana kakav je nekada bio“. *IB*

5.3. Gruž i Lapad s ljetnikovcima, Daksa

Gruž i Lapad s ljetnikovcima, i Daksa

• Značaj Gruške luke i njezin doprinos OUV

Sažetak:

U nedostatku ispitivanja utjecaja novog urbanističkog razvoja na baštinu metodologijom HIA-e i većeg ulaganja u spomeničku baštinu izvan samih gradskih zidina, ambijent Gruškog zaljeva s okolnim područjem, koji predstavlja visokovrijedan povijesni kulturni krajolik, devastiran je povremeno u vizurama duž obale i duž siluete u kojoj se spaja s nebom, lošim stanjem velikog broja povijesnih građevina, nedostatkom planiranog javnog prostora, i neumjerenim građevinama koje su visinom i volumenom neusklađene s ambijentom. Područjem u ljetnim mjesecima dominiraju kruzeri usidreni u zaljevu. Radi velike mogućnosti rehabilitacije izvornog pejzaža i autentičnih spomenika graditeljske baštine, kao i radi svoje povijesne i današnje neraskidive veze s Gradom, ova bi zona trebala sačinjavati u cjelini sastavni dio nove kontaktne zone UNESCO-vog spomenika te biti zaštićena kao kulturno-povijesna cjelina. Analogno tome, svaka bi intervencija u ovoj spomeničkoj cjelini trebala biti ispitana metodologijom HIA-e.

„Cattaro is sublime, but Gravosa is beautiful. No towering mountains in the distance, but a steep accident shore; along which is scattered a profusion of Italian villas, and the peculiar tone of landscape and vegetation which is seen in Gaeta and Castelamare...the dark blue crystal waters, the red-tiled villas all round, the green cypresses and olives shaking and bending with the breeze, and the bare embrowned hills above all, seemed to exhale the rarified atmosphere which one sees above the expiring ashes of charcoal...“

Andrew Archibald Paton, *Researches on the Danube and the Adriatic, contributions to the modern history*, 1861.

Tri manje cjeline (kotara) koje ga okružuju: Lapad, Montovjerna i Gruž, ujedinjene su povijesnim i topografsko-morfološkim značajkama u područje koje se kao i sam Stari grad, nalazi podno masiva Srđa. Premda trenutno nije zaštićena kao cjelina, Gruška luka, odnosno područje Gruža, Lapada i Montovjerne s ljetnikovcima treba sagledavati kao spomeničku kulturno-povijesnu cjelinu, odnosno element povijesnog urbanog krajobraza.

Gotha, J. Perthes 1859 [24,7 x 44 cm]

Gruška luka, 1890. (stara razglednica)

Područje Gruža treba naime razmatrati unutar opsega Dubrovačke Astoreje, najstarijeg kopnenog teritorija Dubrovnika, koji je obuhvaćao današnju Župu, Šumet, Gruž, Rijeku, Zaton i Poljice. Zaštićena poluotokom Lapadom, pod brdom Petka, s jedne, a Srđem s druge strane, gruška luka, potopljena dolomitična udolina, predstavlja prvu veću naseljenu cjelinu izvan zidina Starog grada, zasigurno već od 9. stoljeća, u čijem je zaljevu dubrovačka vlastela za vrijeme Dubrovačke Republike podizala vile i ljetnikovce. To izvangradsko područje obuhvaćalo je nekad mnogo širi prostor od onog što se danas definira pod obuhvatom Gruža – protezalo se od današnjeg Kantafiga do zapadnih gradskih zidina. Odrednice Lapada su brežuljci Babin kuk, Mala i Velika Petka, Gorica i Montovjerna između kojih su smješteni Gospino polje ili Gospa od Milosrđa i na jugu uvala Lapad (uvala sv. Martina - Sumartin). Povijesna cjelina gradskog predjela Gimana smještena je na poluotoku Lapadu i većim dijelom definira zapadnu obalu Gruške luke gdje se ističu dobro očuvani dubrovački ljetnikovci dajući obali specifični povijesno ambijentalni karakter. Za tu povijesnu cjelinu doneseno je Rješenje o preventivnoj zaštiti KLASA: UP/I-612-08/09-05/0232. To je jedina kulturno povijesna cjelina

zaštićena na čitavom području ove karakteristične zone, a sve druge zaštite odnose se na pojedinačne spomenike u prostoru ili evidentirane cjelone.

Dubrovačke ljetnikovce promatramo kao sustav graditeljske baštine od najvećeg značaja koji nadilazi lokalne i nacionalne okvire, jer kao posve specifično razvijen univerzalni model najviših arhitektonskih dosega, predstavljaju jedan od međunarodno prepoznatih simbola Dubrovnika. Prema karakteru područja u kojemu se nalaze, gruški ljetnikovci spadaju u zasebnu podkategoriju.

Po svojim morfološkim karakteristikama, ladanjska izgradnja je posve prepoznatljiva i usklađena s topografskim obilježjima područja Gruža. Već sam njihov smještaj uvjetovan je datostima lokacije, a odabrani se prostor potom strukturira visoko estetiziranim harmoniziranjem funkcionalnih potreba i karakteristika lokacije. Ladanjsku cjelinu čine graditeljski i pejzažni dijelovi: središnja kuća s kapelicom, orsanom, pratećim gospodarskim građevinama te vrtovima i povrtnjacima s karakterističnom opremom (npr. šetnice natkrivene odrinama na vitkim kamenim stupovima), omeđeni kamenim zidom. Raščlamba elemenata uvjetovana je oblikom parcele, orijentacijom i konfiguracijom terena, a važan element predstavljaju vidikovci, jer je vizualni doživljaj prostora predstavljao važan element u artikulaciji cjeline.

Sama zgrada ljetnikovca je nedjeljiva od svojih vrtova, i te cjeline predstavljaju najvažnije prostorno-identifikacijske elemente ovog područja. Osim toga, taj je arhitektonski tip uvelike utjecao na kasnije morfološke karakteristike ovog prostora. Na prostoru Gruža nije stoga dolazilo do formiranja i nastanka zaokruženih naselja, već su se stvarali dužobalni nizovi skladnoga slijeda izgrađenog i ozelenjenog. Dužobalna šetnica uglavnom je tako danas definirana ogradnim zidom i predvrtovima, a kuće su uglavnom introvertirane, tj. njihova pročelja nisu izravni sudionici javnog prostora, već su odjeljene karakterističnim biljkama iza visokih zidova s naglašenim portalima. Tijekom 20. stoljeća još uvijek su dakle građene oko Gruškog zaljeva kuće koje slijede koncept ladanjske arhitekture, bez obzira na suvremenost interpretacije u arhitektonskom izričaju. Ladanjska arhitektura i njezini utjecaji zasigurno imaju najsnažniji doprinos OUV Dubrovnika. Osim toga, temeljni su formativni element i samog linearnog javnog dužobalnog prostora gruškog zaljeva, i kao takvi se čuvaju kroz svu relevantnu prostorno-plansku dokumentaciju zajedno sa svojim povijesnim vrtovima, u

kojima se ne dozvoljava nikakva izgradnja, već je primarni cilj njihova obnova i reaktivacija (UPU Gruškog akvatorija, odredbe za provođenje, 2010., čl. 157).

Gruški zaljev, početak 20. stoljeća (stara razglednica)

Gruški zaljev, početak 20. stoljeća (stara razglednica)

Ljetnikovac Sorkočević, Lapad

(<http://www.pticica.com/slike/sketch-sorkocevic-dsc0368-mk1-1024/1048437>, svibanj 2014)

Druga tipologija važna za ovo područje je industrijska arhitektura. Uz tradicionalnu brodogradnju i teretnu luku, Gruž je bio poznat kao skladište soli. Do danas je zadržao ulogu prometnog središta. Jačanjem industrije i ekspanzijom turizma sedamdesetih i osamdesetih godina 20. st. dolazi do naglog porasta broja stanovnika, pa se Dubrovnik intenzivno i neplanski širi i funkcionalna jasnoća se gubi.

Od nekad razvijene industrije ostala je danas aktivna samo tvornica TUP d.d. (tvornica ugljenogرافitnih proizvoda, osnovana 1953. godine), koja zadovoljava sve propise za rad u urbaniziranom okruženju. Na izuzetno atraktivnoj lokaciji, u blizini solne baze, istaknutog spomenika industrijske arhitekture, i fino odmjerene hotela Petka, tvornički sklop građevina koje su sve sačuvane u izvornom obliku i s izvornom opremom danas uspješno radi, no s 10 x manje radnika nego ranije. Tvornica TUP će ovoj studiji biti posebno analizirana kao spomenik industrijske arhitekture s izuzetnim potencijalom, po uzoru na relevantne svjetske primjere, i predložena za konzervatorsku zaštitu.

Premda je izgubio industrijski značaj kakav je imao u povijesti, a turistička je industrija nadvladale sve druge oblike gospodarskog rasta, Gruž je i danas prometno središte s

autobusnim kolodvorom i s međunarodnom pomorskom lukom, čiji karakter i pažljivo očuvana mjera u odnosu na prostornu cjelinu predstavljaju jedan od ključnih faktora utjecaja na OUV.

Župne crkve Sv. Mihajla na Lapadu i sv. Križ u Gružu predstavljaju važne točke unutar prostornog obuhvata. Kompleks dominikanskog samostana Sv. Križa na Gruškoj obali, osnovan u 15. st. (1437.g.), s intervencijama koje sežu sve do 20. stoljeća (budući da je crkva bila srušena u 2. svjetskom ratu, a radovi na rekonstrukciji poduzeti 1954. godine), smješten je sjeverozapadno od Grada između magistrale i Gornjeg Konala na terenu koji se uzdiže prema sjeveru. Unatoč različitim intervencijama u raznim vremenskim razdobljima na kompleksu, Dominikanski samostan sa crkvom Sv. Križa u Gružu, snažan je urbanističko-arhitektonski akcent u slici nekadašnjeg i sadašnjeg Gruža i predstavlja jednu od važnih orijentacijskih točaka u prostoru. Uz njega je formiran javni prostor-mali trg-koji najavljuje početak dijela gruškog zaljeva u kojemu se javni prostor iz čisto linearnog pretvara u širi, hortikulturno bogatiji obuhvat.

Gruški zaljev, početak 20. stoljeća, s pogledom na crkvu sv. Križa (stara razglednica)

S obzirom da je određen broj spomenika graditeljske baštine na ovom području prazan i zapušten, poput nekih ljetnikovaca (npr. ljetnikovac Bassegli u kompleksu ex tvornice za proizvodnju ulja Radeljević; solna baza; zapušteni kupališni kompleks na lapadskoj strani itd), a povijesne građevine se u pravilu drže nepoželjnijima za investiranje od nove gradnje (premda je neupitna višestruka dobrobit od obnove i adaptacije spram nove arhitekture u gradu čiji se prosperitet temelji na kulturnom turizmu), postoji znatan rizik da povijesne građevine i dalje ostanu prazne, ili čak porušene u ime novog (kao što je već odlučeno za kompleks ex Radeljević), pa je stoga potrebno poduzeti pojačane mjere zaštite kako bi se očuvala povijesna slojevitost prostora, a time i utjecaj na OUV jednog od najvažnijih lica Dubrovnika, u neposrednoj blizini samog lokaliteta svjetske baštine.

Godine 1896. donosi se odluka o gradnji kompleksa Vojarne, kao središnjeg dubrovačkog vojnog punkta koji nosi karakteristike austrijske vojne arhitekture s kraja 19. stoljeća. Vrsnom urbanističkom i funkcionalnom organizacijom parcele ovaj kompleks odredio je razvoj toga prostora, trasirajući novo poslovno središte grada smjera istok- zapad. Stambena izgradnja tog razdoblja, formirana uz trasu Novog puta još uvijek nosi tradicionalne oznake, dok je utjecaj novog stila secesije vidljiv prvenstveno u načinu apliciranja oblikovnih elemenata na pročeljima.

Vojarna u Gružu, oko 1900. godine

U 30-im godinama 20. stoljeća na području je Dubrovnika izveden niz vrijednih ostvarenja hrvatske moderne arhitekture, nastalih kao sinteza suvremenih ideja, ali i uvažavanja povijesnog prostora i graditeljske tradicije. Premda u međuratnom razdoblju još nije bilo regulacijskog plana, govoreći o njegovoj izradi, povjesničar Vinko Foretić 1941. godine piše: “Arhitekt urbanist morat će pri njegovoj izradbi (regulacioni plan) da povede računa o dvjema vrlo važnim stvarima: o potrebi da se novi Dubrovnik razvija kao vrtni grad sa što više zelenila i o tome da sačuva svoje lijepe otvorene i široke vidike.”⁴⁰

Razdoblje nakon II. Svjetskog rata do ranih šezdesetih, još uvijek zadržava i poštuje tradiciju kvalitetne izgradnje međuratnog razdoblja. Jačanjem industrije i ekspanzijom turizma sedamdesetih i osamdesetih godina 20. st. dolazi do naglog porasta broja stanovnika i neplanskog širenja grada. Područje Gruža se, obzirom na blizinu luke pretvara u industrijsko – poslovnu zonu. Ukidanjem željeznice dolazi do postupnog odumiranja funkcija teretne luke, i jačanja putničkog prometa, te spontanog formiranja administrativnog i poslovnog središta, mimo smjernica Plana Južni Jadran (1969.) koje su bile usmjerene ka formiranju artikuliranog sekundarnog gradskog centra u Gružu.

Lovro Perković: Plivački bazen, Hotel Stadion, Gruž, Dubrovnik, 1961.

⁴⁰ V. Foretić, «Vegetacija kao važni činilac dubrovačkog urbanizma», Dubrava br. 113, Dubrovnik 4. veljače 1941. str. 19., prema Omega Engineering d.o.o., URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA RADELJEVIĆ – LIBERTAS, KOZERVATORSKA DOKUMENTACIJA, 2008.

Nakon Domovinskog rata urbanistički su procesi, uvjetovani promjenama vlasničke strukture i društvenog sustava doveli do nekritičnih prenamjena građevina i otvorenih prostora, predimenzionirane izgradnje, lakog odustajanja od kompliciranog, ali trajno vrijednog zadržavanja spomenika u prostoru, te gustog kolnog prometa bez težnje ka očuvanju zelenih zona kao i do izostanka formiranog javnog prostora.

Stjepo Butijer: Zgrada Atlantske plovidbe, 2008.

Naglašen spoj arhitekture i pejzaža, prisutnost parkova, mjera tragova odumiruće-proizvodne, i rastuće hotelske industrije, sakralni spomenici i plaže, odnos javnog i privatnog prostora, kolnog i pješačkog prometa uz apsolutnu kontrolu intervencija u smislu njihove tipologije i kontekstualizacije uvjeti su zadržavanja kvalitete ovog prostora kao onoga koji doprinosi OUV Dubrovnika. Prepuštanje pak prostora Gruškog zaljeva ulozi prometnog i poslovnog centra, a pomicanjem njegovih baštinjenih vrijednosti u drugi plan, kontakt između UNESCO-ovog spomenika i njegove zaštitne zone pretvorit će se u odnos izolirane, gotovo muzejske cjeline, i okoliša podređenog njezinu servisiranju, što je upravo u suprotnosti sa smislom postojanja zaštitne (buffer) zone (*Buffer zones are an important tool for conservation of properties inscribed on the World Heritage List. All along the history of implementation of the World Heritage Convention, the protection of the “surroundings” of the inscribed properties was considered an essential component of the conservation strategy, for cultural and natural sites alike*, iz WHP 25) i ovdje revidirane izjave o OUV Dubrovnika.

• Kontekst

Gruški zaljev je dug 1650 m, a u najširem dijelu širok 450 metara. Uvala Batala u dnu zaljeva je najzaštićenija, ali i najplića (2-5 m). Središnji dio je najprostraniji, a ulazni dio najdublji (16-

35 m) ali i nešto uži (cca 350 m). Dužina Lapadskog dijela obale je 1600 m, a zajedno sa sjevernim dijelom obale Babinog Kuka do uvale Seke iznosi 2600 m. Gruški zaljev se na rtu Kantafig spaja s dolinom Rijeke Dubrovačke koja se pruža iz pravca sjeveroistoka, dok prema sjeverozapadu prelazi u kanal Daksa.

Zbog svog geografskog položaja i topografskih odlika Gruški zaljev je zaštićen od vremenskih nepogoda, pa je još za vrijeme Dubrovačke Republike predstavljao prikladno sklonište za brodove za nevremena i sidrište. U Gružu je djelovala Solana, na Lapadskoj strani Lazaret, a duž čitave gruške i lapadske obale bilo je u 16.-18. stoljeću smješteno 14 brodogradilišta. U zelenilu uz more podizani su ljetnikovci, i ladanjska se kultura građenja ogleda u arhitekturi ovog područja čak i u periodu 20. stoljeća.

Podizanje prvih vlastelinskih kuća u Gružu spominje se već u 14. stoljeću, o čemu svjedoče brojni arhivski izvori. Od 15. stoljeća Gruški zaljev, naročito uz obalu, postaje mjestom izgradnje ladanjske arhitekture. Gradnja tih tipološki srodnih sklopova, koja je ekspanziju doživjela u ranom 16. stoljeću, predstavlja uz Stari grad unutar impresivnog fortifikacijskog sustava, zasigurno najvažnije graditeljsko, ali i hortikulturno obilježje dubrovačkog područja, i u ovoj je studiji predmet su posebnih evidencija i valorizacija.

Gruški zaljev, pogled na Lapad, početak 20. stoljeća (stara razglednica)

Samostojeće kuće – vile u zelenilu, predstavljaju jedan od dominantnih arhitektonskih tipova na ovom području, koji su danas ugroženi dominacijom višestambene izgradnje u Gružu planirane i izvedene izvan konteksta cjeline. Kao što je neraskidiva povijesna veza urbanog i suburbanog, palače i vile, čija je sudbina oduvijek vezana, pa su razdoblja najvećeg urbanističkog rasta bila ujedno i razdoblja najplodnijeg razvoja ladanjske arhitekture, tako je i razvoj Gruža kao suburbanog područja uvjetovan razvojem grada, pa je tako Gruž kao njegova ekstenzija s vremenom postao stambeno, poslovno, industrijsko i trgovačko središte Dubrovnika u kojem se razvila teretno -putnička luka, a u naselju je bio i željeznički kolodvor te dubrovačke tvornice.

Naime, sve do pojave velikih brodova glavna je luka Gradska luka, zaštićena lukobranom Porporelom, a nakon njihove pojave trgovački i putnički promet premješta se u 2,5 km udaljeni Gruški zaljev, zaštićen poluotokom Lapadom. U drugoj se polovini 19. stoljeća u Gružu razvija sekundarno središte Dubrovnika, a postupnom izgradnjom novih stambenih četvrti između starog Dubrovnika i Gruža, na poluotoku Lapadu, na Pločama istočno od staroga grada te na nižim padinama Srđa nastaje jedinstvena gradska cjelina koja se pruža od rta Svetog Jakova na istoku do rta Kantafiga na ulazu u Rijeku Dubrovačku.

Urbanizacija područja Gruža u tijesnoj je vezi i s razvojem privrednog života koji se manifestirao u pomorstvu, brodogradnji, trgovini i zanatstvu. U razdoblju na prijelazu 19. i 20. stoljeća, izveden je čitav niz komunalnih radova. Na mjestu nekadašnjih 'škara' (lokalni izraz za brodogradilište) gradi se nova, zidana obala za pristajanje većih brodova, pa se time Gruž postupno, ali već tijekom 19. stoljeća preobražava i počinje razvijati kao trgovačka i putnička luka. Godine 1898. uvedena je električna rasvjeta. Elektrifikacijom i izgradnjom željezničkog spoja sa zaleđem 1901. godine Gruž je postao glavnom lukom na južnom Jadranu. Nizom graditeljskih zahvata urbanizirani su i povezani dijelovi grada izvan zidina, a 1910. uvedena je i gradska tramvajska linija (ukinuta 1970.).

Austrija je potkraj 19. st. uspostavila željezničku prugu, koja je povezivala Dubrovnik s unutrašnjošću, a kolodvor je bio u Gružu, odakle je vozio električni tramvaj do uvale Lapad i do Pila. Izgradnjom željeznice 1901. godine osigurana je prometna povezanost sa zaleđem, te je omogućen razvoj robnog prometa u Gruškoj luci, kao i skladištenje velikih količina ugljena za austrijske parobrode (posebice vojne), što rezultira izgradnjom i danas postojeće

Solske baze. Daljnja izgradnja u Gružu uslijedila je etapno: željeznički kolodvor 1902. i 1909. godine, a tzv., Nova obala trasirana je 1929. godine. Obimni građevinski radovi, povezani s propadanjem starih 'škara' i promjenom načina života, u potpunosti su promijenili idiličnu sliku predjela.

Izgradnjom električne centrale na Batali 1901. godine omogućeno je da 1910. godine Dubrovnik dobije i tramvaj. Slijedom toga izgrađena je zgrada Uprave električne željeznice s remizom u Gružu. Krajem 19. stoljeća, 1892. godine, na sjevernoj strani Gruškoga polja gradi se Upravna zgrada Duhanske stanice zajedno sa zgradom za skladištenje duhana, da bi se 1937. izgradnjom nove zgrade zaokružio kompleks posjeda Duhanskog ureda u Gružu, tada Uprave državnog monopola. Uzduž cijele sjeverne strane zida Duhanskog ureda radi se općinski put, u duljini od 200 m, s posebnim električnim postrojenjem za osvjetljenje toga dijela Gruža.

Željeznica u Gružu, 1901.

Nakon izgradnje tramvaja duž Gruške obale 1910. godine i Lapadske obale 1928. godine postepeno jača stambena izgradnja oko Gruškog zaljeva. Područje Gruža se, obzirom na blizinu luke pretvara u industrijsko-poslovnu zonu gradnjom proizvodnog pogona tvornice ugljenogرافitnih proizvoda, tvornice boja i lakova, tvornice za preradu ulja "Radeljević" i

poduzeća za preradu i promet ljekovitim biljem "Dalmacijabilje". Ostaci nekadašnje intenzivne industrije predstavljaju danas spomeničku baštinu koja se ne bi smjela ignorirati jer je ostavila ne samo pojedinačne spomenike u prostoru, nego i uvjetovala morfološki razvoj ovog prostora. Ukidanjem željeznice došlo je do postupnog odumiranja funkcija teretne luke, i njenog preorijentiranja na putnički promet. U Gružu se smješta sjedište "Elektrojuga", "Dubrovačke električne željeznice", koju je po ukidanju tramvaja naslijedilo autobusno poduzeće "Libertas", trgovački centar s dvjema robnim kućama, sjedište "Dubrovačke banke" i DTS-a, te niz skladišta i ureda trgovačkih poduzeća.

Već između 2. svjetska rata dio njegove Lapadske obale namijenjen je maritimnoj, rekreacijskoj i športskoj funkciji (kompleks jedriličarskog društva „Orsan“ izgrađen je 1933. godine) nakon 2. svjetskog rata, sredinom 60-tih godina, Dubrovnik počinje intenzivno razvijati pomorsko - lučke, trgovačke i turističke aktivnosti kao temeljne pravce svog razvitka i tek od tada prostor Gruža i Lapada s Gruškim zaljevom u sredini doživljava svoj intenzivni razvitak.

U novije vrijeme luka se sve više specijalizira za putnički turistički promet i za prihvat brzih trajekata i brodova na kružnim putovanjima, te turističkih brodica i jahti koje traže poseban postupak i vrste usluga. Prihvat brodova na kružnim putovanjima zahtijeva velike intervencije na samoj obali te istovremeno čini prevelik pritisak turista na relativno mali Stari grad. Problem predstavlja i činjenica da je sav turizam koncentriran na područje unutar granica UNESCO-ve zone, što dugoročno također upućuje na ugrožavanje isplativog turizma, ali i samog opstanka života u jezgri, koji je jedan od ključnih nositelja njezinih spomeničkih vrijednosti. To potvrđuju brojne studije na temu povijesnih gradova i turizma, sa zajedničkim zaključkom da su dugoročno poželjna turistička odredišta, u kojima se turisti zadržavaju u duljem periodu, upravo mjesta koja su prvenstveno poželjna mjesta za stanovanje i ugodna lokalnom stanovništvu.

Prostrani zaljev s nekadašnjom malom lukom Gružom iskorišten je za suvremenu luku, koja je i trajektnim linijama povezana s domaćim i talijanskim lukama; dubrovačka marina (jahte) nalazi se uz obalu Rijeke dubrovačke, 6 km od gradskog središta. Zračna luka »Dubrovnik« kraj Čilipa (udaljena 22 km od grada), bila je do 1990. jedna od najprometnijih u Hrvatskoj. Agresija na Hrvatsku 1991., u kojoj je Dubrovnik teško stradao, imala je izrazito negativan

učinak na gospodarstvo i promet grada i okolice. Znakove oporavka turizam, a s njime i cjelokupno gospodarstvo Dubrovnika, počinje pokazivati 2000. godine. Dubrovnik tada, pred 15-ak godina, ponovno postaje poželjna turistička destinacija, no ponuda se svodi uglavnom na obilazak UNESCO-vog lokaliteta.

U želji da se turistima pruži 'nešto više' kako bi se višednevnim zadržavanjem ostvarila veća dobit, pokrenuti su planovi za drastičnu transformaciju pejzaža Srđa u golf igralište s pratećim vilama. Odgovor na to važno pitanje zasigurno leži u 'dolinama', odnosno prostoru Gruža i Rijeke dubrovačke, gdje već sam obilazak ljetnikovaca u rehabilitiranom pejzažu može pružiti jedinstven turistički doživljaj, a ujedno oplemeniti prostor i stanovnicima dubrovačkog područja.

• Današnje stanje

Zahvati u prostoru Gruža, Lapada i Montovjerne događaju se danas mimo široko sagledane prostorno-planske regulative i mimo valorizirane baštinjene urbanističke matrice. Takvi zahvati vode ka uništavanju zelenog pojasa, bez uvažavanja prirodnih i povijesnih zadatosti prostora, bez odnosa prema povijesno-prostornim uvjetovanjima, i nadasve bez respektiranja spomeničkih vrijednosti i integriteta javnog prostora.

Gruški zaljev, foto: Ž. Tutnjević, <http://www.dubrovacki.hr/clanak/22092/gradi-se-kruzni-tok-kod-solske-baze-i-cesta-od-mosta-do-ilijine-glavice?c=1>

Još uvijek se ne ulaže u obnovu ljetnikovaca i njihovih pripadajućih vrtova, kao najvažnijeg spomeničkog sustava čitavog prostora, a tradicionalno industrijski se karakter zone ne drži važnim očuvanja. Na primjer, prostor iznad hotela Lero zasićen je novom gradnjom artikuliranom isključivo unutar granica pojedinačne parcele, a Babin kuk se kao zelena zona drastično smanjio izgradnjom sa lijeve i desne strane prometnice koja vodi do hotela Neputn i President.

Kako bi se Grad približio Primorju, te otvorio prema prostoru Mokošice i Zatona, izgrađen je most preko rijeke Omble, pušten u promet početkom srpnja 2001. godine. Pod mostom danas dominira velika betonska ploha u suprotnosti sa zelenilom i mjerilom izgradnje svojstvenom ovom prostoru, a koja je nastala kao nužna prilagodba obale za prihvat brodova na kružnim putovanjima. Zato je važno sagledati posljedice prihvata tih predimenzioniranih brodova, a već učinjeno ublažiti maksimalnim ozelenjavanjem novonastale praznine. Treba naglasiti vrlo nizak stupanj urbane opreme i 2D uređenja javnog prostora u čitavom području obuhvata.

Popločanje pred nizom povijesnih građevina u Gruškom zaljevu.

Ulično pročelje Gruškog ljetnikovca, potom predvrt...

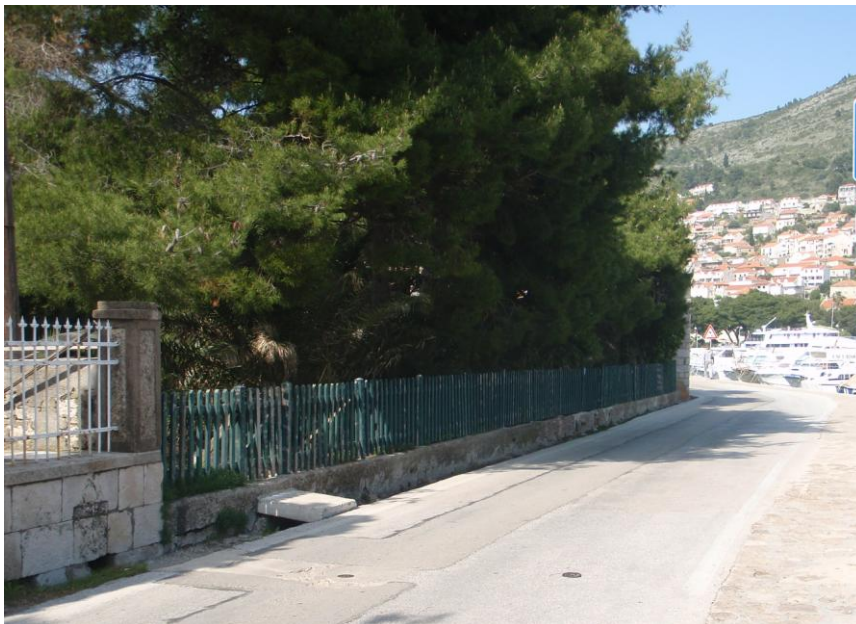
...i stražnji vrt.

Predvrtovi Gruških ljetnikovaca. U gradaciji zelenila na analiziranom području treba očuvati privatno, a osnažiti javno zelenilo.

Nova izgradnja koja negira povijesne datosti uličnog pročelja. Industrijska arhitektura i javni sadržaji (primjer je Solska baza, na slici lijevo) imaju ulaz na uličnoj liniji, a stambeni sadržaji su introvertirani, odvojeni od javnog prostora Gruškog zaljeva predvrtom iza uličnog zida.

Prisutnost zelenila kao tampon zone između javnog i privatnog prostora karakteristična je za uvijek aktivan Gruški akvatorij.

Zaboravljeno kupalište na lapadskoj strani Gruškog zaljeva.

Pa ipak, takav razvoj Gruža još uvijek nije izbrisao njegovu slojevitost i baštinjene vrijednosti. Proučavanjem ovog prostora postaje jasno da se osnaživanjem postojećih spomeničkih resursa, kako graditeljske tako i prirodne baštine, i pomnim budućim planiranjem koje se temelji na očuvanju baštinjenih kvaliteta prostora može zadržati, pa čak i obogatiti njegova vrijednost. Gruški zaljev može postati živa urbana forma samo ako se pažljivo razvije mješavina različitih funkcija, vodeći primarno računa o postojećim građevinama i aktivnostima. To se može postići ukoliko se kao uspostavi koncept fazne izgradnje u kojemu svako privatno ulaganje ide isključivo paralelno i komplementarno s javnim ulaganjima u javni prostor; ukoliko se o omjeru izgrađenog i zelenog prostora razmišlja u korist zelenog; ukoliko se poboljša javni promet a kod planirane nove izgradnje uzima u obzir količina primeta koja se svakom novom gradnjom neminovno povećava. Mogli bismo reći da je taj razvoj sada na značajnoj prekretnici, realizacija velikog broja planova ipak nije još započela, stoga promišljanja prostora i upozorenja koja nudi ova studija dolaze ipak, vjerujemo, u pravi trenutak za promišljanje budućnosti ovog područja.

• Ambijent

Sustav vrijednosti kojima se razvojni planovi primarno bave potrebno je upotpuniti vrednovanjem prostora i putem studija procjene njihova utjecaja na baštinu. Jer, sudeći po

važeojoj prostorno-planskoj dokumentaciji, što je Gruški zaljev danas i da li se percipira kao povijesna cjelina?

Generalni urbanistički plan (2005.), te UPU Gruški zaljev (2011.) vrednuju prostor Gruškog zaljeva u uskom dužobalnom obuhvatu slijedom važećih konzervatorskih podloga kao:

- vrijedan dio grada Dubrovnika gdje se dinamično isprepliću važni i atraktivni gradski sadržaji,
- najdinamičniji gradski prostor - prostor u transformaciji
- prostor u kojemu se isprepliću prometni sustavi od međunarodnog, državnog, županijskog i lokalnog značaja
- prostor uglavnom na pomorskom dobru i državnom vlasništvu

Izuzetno je važno uravnotežiti interese Države, Županije, Grada i građana s ciljevima potencijalnih koncesionara.

Naime, jedan od najvažnijih gradskih projekata na ovom području danas je i projekt „Gruškog akvatorija” jer predstavlja prostor od osobitog interesa za Grad u kojem se Grad javlja kao partner u javno-privatnom partnerstvu. Ovi su dokumenti rađeni na temelju konzervatorskih podloga ali nisu ispitani metodom HIA-e, pa tako naslijeđeni ambijent prostora u kojemu su se nekada gradili, i u kojemu su do danas ostali sačuvani ljetnikovci, nije vrednovan u cjelini. To je prostor s izuzetno važnom pejzažnom komponentom, što bi trebala bi biti polazišna točka u planiranju koja se ne promatra pojedinačno, već kao zasebna cjelina unutar ovog klastera. Bez takve zaštite cjeline ladanjske arhitekture unutar svakog pojedinog područja, nije moguće sačuvati ambijent, pa bi zaštita ove pod-cjeline unutar kulturno-povijesne cjelina bila imperativ.

U nedostatku ispitivanja utjecaja novog urbanističkog razvoja na baštinu metodologijom HIA-e i većeg ulaganja u spomeničku baštinu izvan samih gradskih zidina, ambijent Gruškog zaljeva devastiran je povremeno u vizurama duž obale i duž siluete u kojoj se spaja s nebom, lošim stanjem velikog broja povijesnih građevina, nedostatkom planiranog javnog prostora, i neumjerenim građevinama koje su visinom i volumenom neusklađene s mjerilom. Područjem u ljetnim mjesecima dominiraju kruzери usidreni u zaljevu.

Gruški zaljev; pogled iz ljetnikovca Gundulić kao slika radi koje se dolazi u Dubrovnik, i pogled na predimenzionirani turistički brod. Samo ravnoteža između lokaliteta i posjetitelja vodi ka održivom turizmu.

Raspon mjerila u Gruškom zaljevu.

Hoteli i ploveći hoteli

Hoteli su izuzetno važan graditeljski tip na dubrovačkom području, neki među njima su i registrirani kao spomenička baština, no oni ne predstavljaju spomenički sustav, odnosno klaster, već je njihova primarna zadaća da se uklope u lokalnu sredinu ne uzurpirajući pri tom javni prostor i ne narušavajući graditeljsku cjelinu. Tako je i s putničkim brodovima – poželjni su dok ne prijeđu mjeru u kojoj dominiraju prostorom do te mjere da umanjuju funkcionalne i formalne vrijednosti prostora. Nakon otvaranja prvog hotela *Miramare* (1868) i niza manjih pansiona, izgradnja prvoga luksuznog hotela *Imperijal* (1898) označila je početak razvoja suvremenoga turizma, najvažnije gospodarske grane dubrovačkog područja u 20. stoljeću. Razvojem turizma u Dubrovniku započeo je i nagli razvoj Lapada, na kojemu je izgrađena većina dubrovačkih hotela. Hotelska industrija je jedan od ključnih faktora

gospodarskog prosperiteta ovog područja, no nesrazmjernim dimenzioniranjem dolazi do opasnosti da sama sebe ugrozi. Osamdesetih godina se na poluotoku Babin Kuk gradi hotelska zona „Dubrava - Babin Kuk”, s raznovrsnim hotelsko ugostiteljskim, trgovačko opskrbnim, uslužno servisnim i zabavno športskim sadržajima.

Hotel Rixos Libertas. Rušenjem stepeništa za pristup moru onemogućen je pristup plaži osim prolaskom kroz sam hotel.

Kao izuzetno negativan primjer navodimo hotel Rixos Libertas na području Montovjerne, koji ne samo da je bitno utjecao na kvalitetu vizure svojom dimenzijom i oblikovanjem u kojima se prilagodio topografiji terasastom izgradnjom, ali bez integracije sa zelenilom, već je i doslovno uzurpirao javni prostor, budući da svi koji nisu gosti hotela ne mogu prići plaži drugim putem nego li prolaskom kroz sam hotel. Nije problem u potrebi za hotelima, pa čak niti u velikim kapacitetima, koliko u nedostatku pažnje prema zatečenom i javnom pri projektiranju. Ista opasnost uzurpacije javnog prostora javit će se i u slučaju prenapučenosti Gruške luke mega-kruzerima. Javni prostor na čitavom ovom području ujedno treba percipirati kao povijesni kulturni krajolik, pa radi toga svaka intervencija u prostoru treba biti izvedena s maksimalnim poštivanjem zatečenih vrijednosti.

Premda je ova studija tek jedna od premisa za procjenu konačnog utjecaja novog razvoja na baštinu, u tome će zasigurno pomoći slijedeće preporuke:

- **Preporuke (osjetljivost spomenika)**

Ova studija treba poslužiti tome da se kao jedna od tih temeljnih odrednica koje kazuju što područje Gruškog zaljeva predstavlja – doda odrednica: da je to prostor unutar kontaktne zone lokaliteta pod zaštitom UNESCO-a, i sam bogat kulturnom baštinom od iznimne vrijednosti. Naime, urbanistički planovi na svakom nivou rješavaju i usklađuju zbir iznimno složenih podataka i raznorodnih potreba, pa se stoga na svjetskom nivou i ukazala potreba za

izradom studije koja ispituje utjecaj prostorno-planske dokumenatcije na baštinu. Studija bi tako trebala poslužiti i tome da se pod interesima Države, Županije i Grada uključi intenzivnija integracija baštinjenih kvaliteta, kako graditeljske, tako i prirodne baštine prostora, u prostorno-plansko zakonodavstvo. Potreba za takvim pristupom prepoznata je i od strane UNESCO-a uvođenjem koncepta povijesnog urbanog krajolika, kojemu se nove intervencije trebaju prilagoditi.

Vrijednosti kojima Gruški zaljev i njegovi pripadni prostori doprinose OUV Dubrovnika ugrožene su primarno u odnosu između prometnog rješenja ovog prostora i značaja baštine. Naime, prometni kapacitet i infrastruktura koji su potrebni da bi se ostvarile planovima predviđene brojke nisu usklađeni sa spomeničkim karakterom prostora.

Iz toga proizlazi potreba za dvjema ključnim aktivnostima:

Integralnom zaštitom prostora Gruža, Lapada i Montovjerne;

Izradom zasebne HIA-e za prometnu studiju ovog prostora.

Uobičajene se Mjere zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih i ambijentalnih cjelina u urbanističkim planovima odnose isključivo na zaštićenu graditeljsku i prirodnu baštinu. Iz pravilno dimenzioniranog i artikuliranog prometa (a u ovom području govorimo o kolnom, brodskom i pješačkom prometu) tj. dobro postavljene komunikacijske mreže, proizlaze svi kasniji zahvati. Prometna bi studija trebala biti temeljna interdisciplinarna studija na kojoj počivaju kasniji planovi.

Premda je ova točka već sadržana u prethodnoj preporuci, napominjemo da je već danas uočena visoka razina buke od kolnog prometa u području Gruškog zaljeva. U prostoru arhikuliranom i dimenzioniranom po mjeri šetača količina kolnog prometa i buke je već sada presnažna. Sugerira se osnaženje javnog gradskog prometa i uvođenje redovitih linija lokalnog brodskog prometa.

Pejzaž se treba vrednovati i analizirati kao element zelene infrastrukture u ovom području (više u zasebnom poglavlju)

Uočen je nedostatak u urbanističkom projektiranju javnog prostora; čak i osnovne urbane opreme na čitavom području, kao i nepoklanjanje pažnje 2D urbanističkom projektiranju (podne plohe u javnom prostoru). AŠ

5.3.1. Prirodna baština Gruža, Lapada i Dakse

U razigranoj geomorfologiji Grada, brežuljci Velika i Mala Petka (s vrhovima na 197, odnosno 146 metara n/m) predstavljaju jednu od ključnih uloga. Linije na kojima se zaustavila gradnja u njihovom podnožju možda je trebala biti na nešto manjoj nadmorskoj visini, ali pogled iz daljine ipak ostavlja dojam zaštićenih cjelina. I zaista, park-šuma >Velika i Mala Petka< jedina je zaštićena prirodna cjelina koja se nalazi na užem području Grada. Prema slici vegetacije na ovom području, jasno je da se zelenilo neometano razvijalo tokom proteklog stoljeća, pa se ovdje u suživotu nalaze gusta šuma alepskog bora i razvijena makija. Posebnu pažnju privlače južne padine, sa specifičnim biljnim vrstama koje su se prilagodile ekstremnim uvjetima – neke od njih su i endemične. Prema dosadašnjim zapisima o životu faune na ovom području, čini se da je ono posebno privlačno ornitolozima. Budući programi za park-šumu trebali bi se temeljiti na planovima njege pejzaža, koji bi postupno vodili vegetaciju u prvobitno stanje – šumu česmine.

Današnjim uvidom u stanje na Babinom kuku, razvidno je da se biljni pokrov ipak nije uspio sačuvati u zacrtanoj mjeri. Stiče se dojam da se, opet, premalo pažnje posvećuje mogućnostima koje pruža bogatstvo i raznolikost zelenila. Novi planovi za ovo područje predviđaju daljnju izgradnju turističkih kapaciteta, a da se pri tome premalo mjesta izdvaja kao – primjerice – rekreacijska zona. >Predjel Babin Kuk je rezervat prirodnog predjela sa spomonicima prirode. Velike mogućnosti što ih pruža za turističku izgradnju bit će moguće kvalitetno, racionalno i planski iskoristiti ako se prilikom izrada detaljnih planova imaju u vidu i utvrđeni principi zaštite prilikom oblikovanja turističkih naselja većeg opsega. Park-šuma Petka, Hladnica i Montovjerna (rezervat prirodnog predjela) čine zelene kupole Dubrovnika. Predviđa se pošumljavanjem stalno vršiti popunjavanje načelih zelenih površina. Isključiti svaku gradnju.< Ovako prvi generalni plan (1969) daje kao preporuku, a primijenjuje nekoliko godina poslje krajobrazni arhitekt Dragutin Kiš, koji smatra da >temelj pejzažno-parkovnog uređenja prostora oko hotelskog i rekreacionog kompleksa Babin kuk daje postojeći opus

vegetacije<. Otisak ovog pejzažno-planerskog zahvata sedamdesetih godina prošlog stoljeća danas je najbolje vidljiv u velikom broju odraslih jedinki hrasta crnike, očuvanih pri izvođenju projekta. Isto tako, velika je pažnja posvećena očuvanju sklopova makije, koju je tada autor vidio kao značajan faktor uređenja.

Šumovit otočić Daksa sa svjetionikom na ulazu u Gruž i Rijeku dubrovačku na kojem su franjevci 1281. podigli samostan, uz crkvu sv. Sabine. Na otočiću su bile podignute i kapelice s postajama križnog puta. Franjevci su ga morali napustiti kada se samostanski sklop za francuske okupacije preinačio u utvrdu. God. 1873. tu je podignut svjetionik. 53 dubrovačka domoljuba, ponajprije intelektualci, završili su na Daksi 1944. kao žrtve partizanskih represalija. Godine 1994. podignut im je spomenik. Danas u privatnom vlasništvu, a sa biljezima zlosretne sudbine tijekom zadnja dva stoljeća, i nadasve, pod znakovima mučnih događaja s kraja Drugog svjetskoga rata – Daksa je otočić koji već šezdesetak godina živi izoliran od svih vidova dubrovačkog razvoja. Danas izgleda kao arboretum koji se oteo paski botaničara i sa spomeničkim potencijalom o kojoj brine priroda sama.

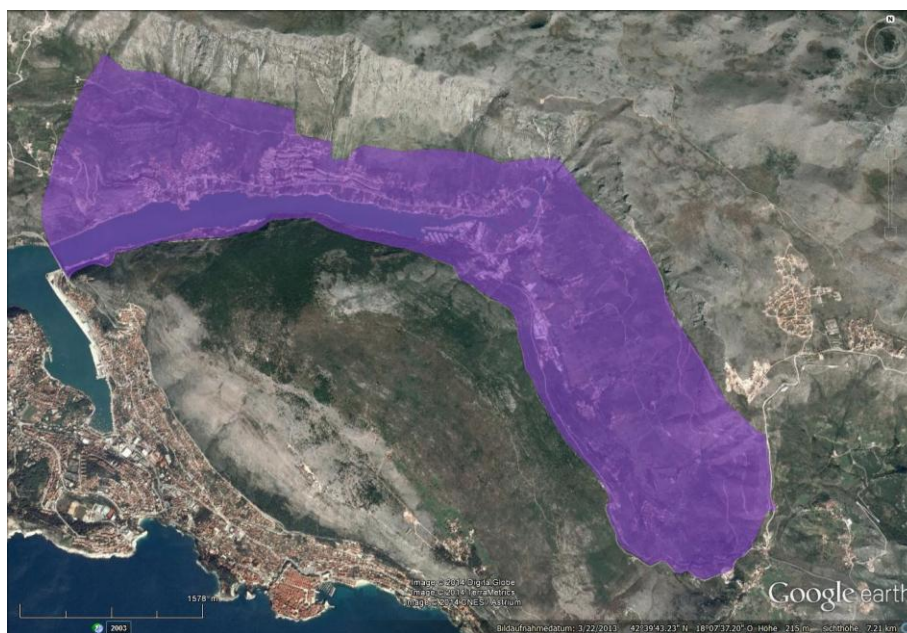
Kako je izgledao i što je Dubrovniku značio svjedoči povjesničar Serafin Razzi: *»Između Koločepa i Gruža je malen otok Daksa puna maslima i vrtova. (...) Tu su franjevci sa svojim prostranim samostanom, gdje drže svoje novake čitave Kongregacije (dubrovačke.). Tu, odijeljeni od svijeta, mogu se posvetiti molitvi i učenju. Na ovome mjestu su mnoge kapele razbacane kao sveta mjesta Jeruzalema oko sv. Križa. Pohodio sam jednu kapelu koja je predstavljala sv. Grob Gospodinov. Ovi su redovnici bili izvrsni vrtlari. Tu bi dolazili mnogi iz Dubrovnika na hodočašće. Imali su ovi Oci svoj zvonik, i jakim zvonima javljali u noći kakvu opasnost. Pohodio sam 1588. godine ovaj otok, primio me gvardijan ovog samostana sa 12 Otaca svoje obitelji. U korizmi je ovaj otok stalno posjećivan od građana iz Dubrovnika, na dan sv. Križa u svibnju i na feštu Uznesenja Marijina, tako da je tih dana puno barka iz Gruža, koji je daleko od Dakse 1 milju«.*

Izručen je vojnoj upravi tijekom većeg dijela 19. stoljeća, da bi ga ona 1890. prodala poljskom knezu Aleksandru Poninsky-ju, financijskom nadsavjetniku u Dubrovniku koji je – čini se – nastojao emulirati nadvojvodu Maksimilina, koji je nešto ranije od lokrumskog samostana uredio svoj dvorac, pretvorivši samostanske vrtove u tropikalne ... Knez je u obnovu samostana i otoka uložio dvjesto tisuća kruna u zlatu. Naumivši podići spomenik svojoj

domovini u hrvatskoj Ateni, ponesen humanističkim i panslavenskim idejama prožimanja naroda i kultura, uredio je knjižnicu od 4.000 svezaka među kojima se bili i dragocjeni rukopise, primjerice oni baroknog korčulanskog pjesnika Petra Kanavelića... Za uređenje okoliša dao je donijeti zemlju s Koločepa i iz Rijeke dubrovačke. Na nikad podignutoj spomen ploči, Vid Vuletić-Vukasović, skrbnik Dakse u njegovo ime, predvidio je natpis: *«1856. – 24. oktobra 1915. Koliko zimzelenih bora posadio, toliko mu Svemogući Sudac milosti udjelio.»*

Početakom 1915. talijanski vojnici srušili su topovima dio samostanskog krova. Prelazio je iz ruke u ruku dok ga nije kupio Mato Galjuf u čije je ime otokom upravljao njegov šurjak Vilim Doršner koji je uložio mnogo da otok iznova procvjeta. Pokolj u listopadu 1944. zaustavio je svaki plan korištenja otoka. Ipak, čini nam se da bi bilo vrijeme da se za početak pristupi barem njegovom hortikulturnom uređenju, uz puno uvažavanje njegova memorijalna karaktera, jer mogao bi biti ne manje lijep od Lokruma. Prevažan je i kao zeleni reper na ulasku brodom u Grušku luku. Iz razgovora koje smo imali s vodstvom Društva prijatelja dubrovačkih starina, shvatili smo da bi Društvo bilo voljno, ukoliko se pitanja njegova financiranja pozitivno razriješe, otkupiti trećinu otočića, koja se upravo nudi na prodaju, te potom pristupiti restauraciji crkve, samostana, baterija... *IB*

5.4. Rijeka Dubrovačka s ljetnikovcima

Izradio IB

„Ako hoćeš upoznati običaje ljudskoga plemena, dovoljna ti je jedna kuća.“

Stihovi jedne Juvenalove satire (*Humani generis mores tibi nosse volenti / sufficit una domus...*)

Rijeka dubrovačka (Ombla; hrvatski *per antonomasiam* Rijeka). Duboki riječno-morski fjord okružen visokim brdima započinje na istočnoj strani gruške luke. Dug 5 km, širok 200-400 m, sjeverozapadno od Dubrovnika - zapravo je potonulo ušće rijeke Omble (antički Arion), koja se već 1169. spominje kao Rijeka. Ona nije samo prirodni fenomen. Usprkos kratkom putu od izvora do ušća, svojom širinom i snagom glasovitog dubrovačkog renesansnog pisca Iliju Crijevića podsjećala je čak na Dunav, neke i na Nil!⁴¹ Junije Rastić navodi predaju kako su muze protjerane nakon pada Carigrada pobjegle na obale Tibra, Arna i Brente, ali da su se kadikad znale doći kupati baš na ušće Omble.

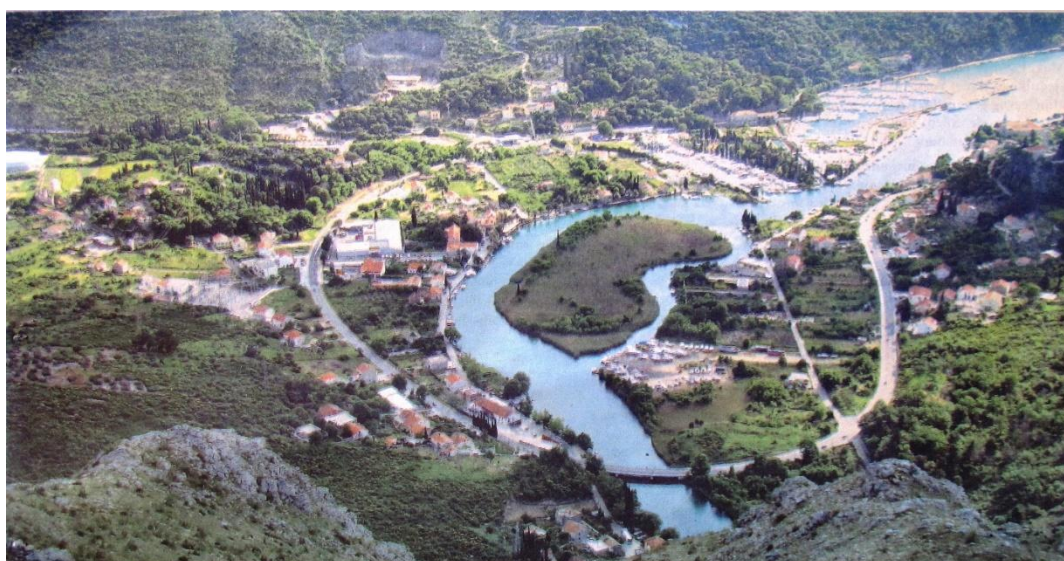
⁴¹ S. Razzi ide dalje, pa nam prenosi lokalno vjerovanje: "Neki drže da ta rijeka podzemnim putovima zapravo izvire iz velike rijeke Dunava, što je od spomenutih planina udaljena tek nekoliko dana hoda prema sjeveru."

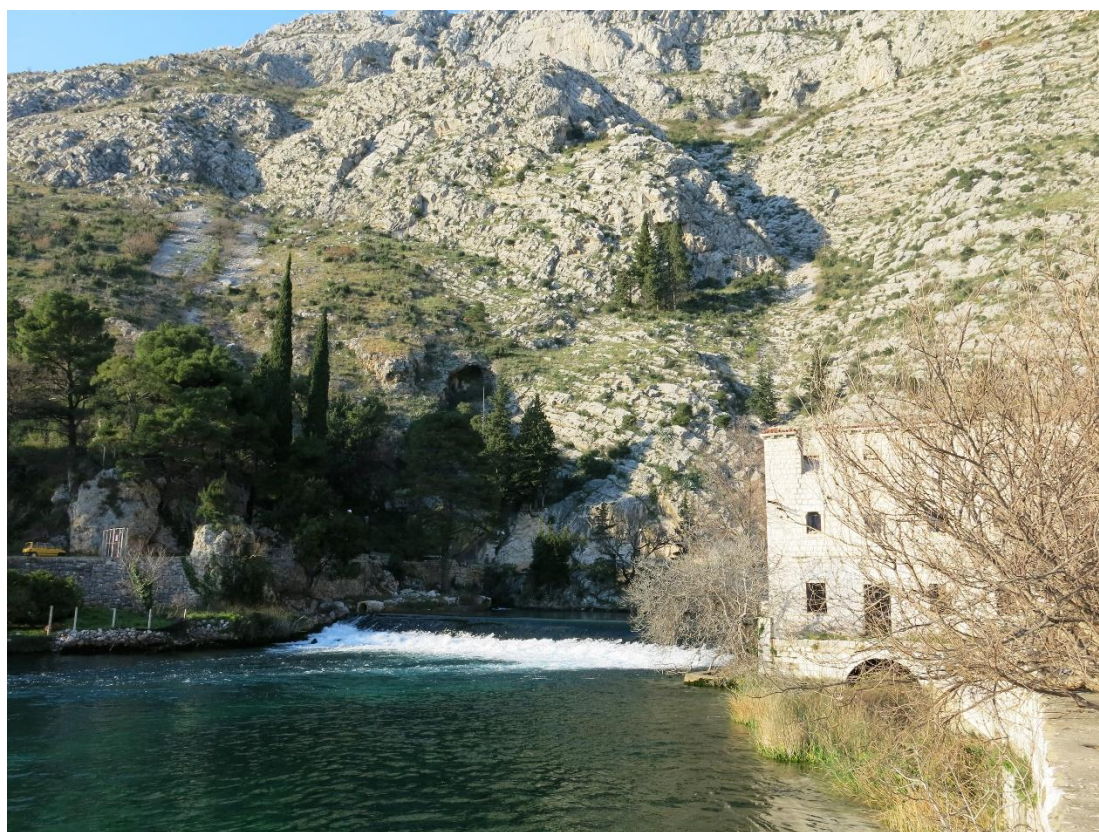
Tridesetak metara od izvora rijeke Omble nalazi se mali slap visine 70-ak cm nakon kojeg Ombla teče 5 km dugačkim zaljevom Rijeke dubrovačke do Komolca. Smatra se stoga da je njen vodotok dugačak samo 30 metara i da je po tome Ombla najkraća rijeka na svijetu. Njen riječni otok izmjenjuje se s morem koje plima tjera u duboki zaljev, a oseka ga lijeno iz njega povlači. Vanjskim južnim dijelom pripada dubrovačkoj luci, Gružu. U unutrašnjem dijelu ima jaka krška vrela. Bijaše omiljeno ladanje dubrovačke vlastele oko čijih se ljetnikovaca razvilo deset naselja. *Palazzi di delizie* ogledali su svoja gotička, renesansna i barokna pročelja izravno na vodenoj površini. Rijeci su pružali svoje terase, skale, orsane, "pavijune". Podignuti su na pretpostavci neodvojivog jedinstva arhitekture, vrtova i krajolika čemu su najviše pridonijeli trijemovi i lođe. Osobito su karakteristični okrugli i osmerostrani kameni stupovi uz rubove šetnica, koji su na popločanim terasama pred ljetnikovcima i kućama nosili odrine drvenih gredica sa sjenicom vinove loze.

"Rijeka je sasvim blizu gradu – piše Josip Bersa – a u isto vrijeme, kad se nađeš u onoj blagoj tišini, misliš, da je grad nakraj svijeta; osim toga jedan je dio nje kao stvoren za ljetni, ali samo za ljetni boravak, jer poradi sjevero-zapadnog pravca njenog tijeka i prilično strmih visova, koji ga opervažuju i između kojih je njeno korito usječeno, puna tri zimska mjeseca sunce joj lijevu obalu nikako ne grije. Od svježine vode, koja izvire tu blizu pri dnu provalije gole Bjelotine, razrivene i kišama isplakane, osjećaš i ljeti u prvo doba dana neko ugodno golicanje; kod samog vrutka ugodna te rashladica dočekuje. Kad proljeće oslavi, brdske padine, obale, šumice, vrtovi i bašče zarasle su u sav mah u zelenilo. No ljeti, kad su dani žarki i jara pritiskuje usijane padine i sela i zamci drijemlju ukraj vode, život u Rijeci prestane, jer sve se mora zakloniti. ... s onu stranu latinske klasičnosti, koja ih podržava u životu, leže beskrajna polja ponosne apatije (njihovih vlasnika, dubrovačkih patricija, nikad pomirenih slomom Republike)." Njihovi opisi izazivaju gotovo čuđenje kada ih usporedimo s današnjim stanjem.

U **Komolcu**, na lijevoj obali Rijeke, je oblikovana velika ACI marina Dubrovnik uz koju dominira dvarac obitelji Sorkočević. Po monumentalnom stubištu koje s mora vodi do terase, široke galerije oslikane mitološkim prizorima i saloče, ljetnikovac je dobio i pučki naziv Skala. U zidovima srednjovjekovne crkve sv. Duha na starom groblju ugrađeno je nekoliko starohrvatskih pleternih ulomaka. Na izvoru blizu Komolca postojala je ustava s mlinovima koje je usavršavao Paskoje Miličević. On je tu sagradio kapelu Navještenja (1480) – moguće na mjestu nekog ranijeg svetišta, nimfeja ili sl. – te rafineriju bakra (1507). U 19. st. podignuta je markantna zgrada s mlinovima, a potom u blizini i mala tvornica tjestenine. Tu je i barokni ljetnikovac ob. Bizzaro.

Nasuprot Sorkočevićeva ljetnikovca smjestile se na brdu naselje Rožat. Ovo malo mjesto poetičnog imena nalazi se na pristranku piramidalnog brda s crkvom na vrhu, odakle se pruža divan pogled prema šumetskoj dolini.

U **Mokošici**, danas prigradskom dubrovačkom naselju (jednom od paradigmatičkih primjera soc-realističkog arhitektonsko-urbanističkog projektiranja, za kojeg aktualni GUP traži da ga se “humanizira”), nižu se ljetnikovci Bunića, Zuzorića, Ranjine, te Gučetić—Đurđevića (u kojemu je u noći na 18. siječnja 1814. održano posljednje vijećanje dubrovačke vlastele protiv Francuza), a u blizini je i ljetnikovac Zamanjića. U Petrovu selu su ruševine srednjovjekovne crkve sv. Pankracija.

Na obali u **Rožatu** nalazi se franjevački samostan pohoda B. D. Marije podignut 1393, a rekonstruiran početkom 18. st. Klaustar je iz 1585. Na brežuljku poviše naselja je crkva sv. Marije uz koju su benediktinci iz Monte Cassina bili u 12. st. podigli samostan. Kraj Rožata nedaleko od izvora

Rijeke dubrovačke je ljetnikovac Rastić (“Donovina”), s dugom terasom, gdje se bavio povrtlarstvom i poljoprivredom Džono Rastić kujući latinske stihove, kao i njegov prijatelj Đuro Hidža, prevodilac Horacija, Vergilija i Ovidija, u svom zatonskom ljetnikovcu.

Ljetnikovci dubrovačke vlastele i pomoraca podignuti su i u **Batakovini** (Kabužić-Bunićev, Stayev u kojemu je danas radionica Hrvatskog restauratorskog zavoda) i **Čajkovićima**

(Božidarevićev). Nasuprot Mokošici, na desnoj strani Rijeke, gdje je nekada prolazila uskotračna pruga prema Popovu polju i Sarajevu, smjestio se Sustjepan sa romaničkom crkvom sv. Stjepana (11-12. st.).

Za pojedine ljetnikovce vidi: 3.1. Ljetnikovci

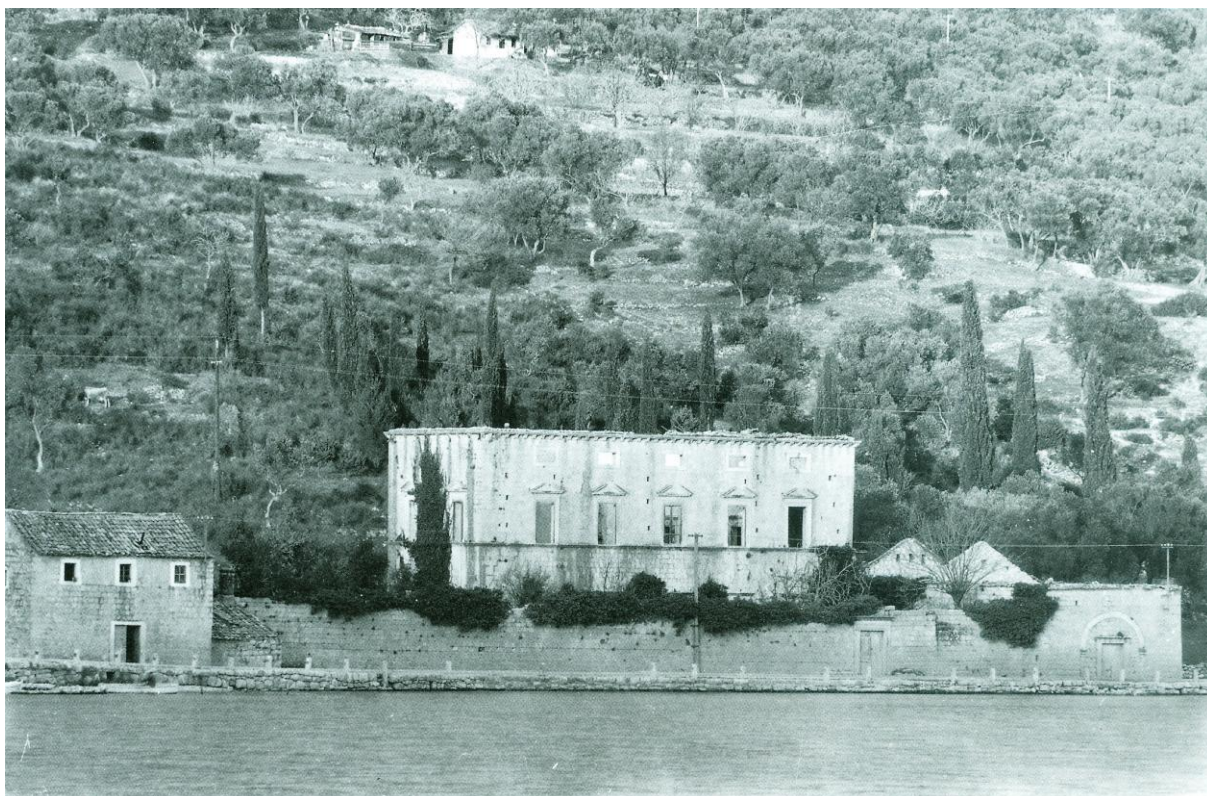
Rijeka dubrovačka nalazi se danas na prelomnici s obzirom na čitav niz novih planova koji su već ucrtali novu mrežu komunikacija, proširenja građevinskih zona, drastično proširenje ACI-jeve marine u Komolcu, čemu treba dodati dugogodišnje probleme: odlaganje šuta, smeća, zemlje, glomaznog otpada pored rijeke, potoka i izvora pitke vode, problem Grabovice koja se nalazi u II. vodocrpilišnoj zoni Omble, betoniranja obala, nasipanje rijeke, ubrzanje gradnje suhih marina. Obnova ljetnikovaca zapravo je “najfiniji” problem na toj listi. Registracija čitavog tog prostora kao “zaštićenog krajolika Rijeke dubrovačke” – očito nikoga ne impresionira i zacijelo je nedovoljno.

S obzirom na broj pojedinačno zaštićenih spomenika, i neprijepornu kulturno-povijesnu i prirodnu vrijednost koju Rijeka posjeduje, mišljenja smo, bez obzira na akumulirane rane i brazgotine koje se nastale tijekom zadnjih dvjesto, a naročito u posljednjih pedesetak godina, da još uvijek ima mnogo smisla da se čitav prostor registrira, brani i čuva i kao zasebna cjelina od najvišeg nacionalnog interesa.

Čini se da se upravo na zaštiti Rijeke dubrovačke unatrag nekoliko godina križaju energije, pa i kompetencije nekoliko ustanova, grupa građana... u obnovi spomeničke baštine. Važno je, k tome, spomenuti da u gradu postoji i više koncentričnih prstenova pojedinaca, ustanova i stručnih društava koji se sustavno ili povremeno bave zaštitom spomenika na lokalnom i regionalnom planu, te da je gotovo svaki novi zahvat u pravilu medijski pomno protokoliran. Postoji, u posljednjih nekoliko godina, niz pozitivnih signala iz kojih se vidi nastojanje da se konzervatorska disciplina, kao svojevrsna sinteza umjetnosti i znanosti, konstituira na novim multidisciplinarnim, multiprofesionalnim osnovama. Otud su raniji kontrasti, često puta i oštri - osobito kada su u pitanju zahvati - ublaženi, premda bi vjerojatno bilo poželjno da se konačno, *sine ira et studio* načini sveobuhvatna analiza poslova u zadnjih tridesetak godina.

JB

5.4.1. Prirodna baština Rijeke Dubrovačke

Vodena staništa spadaju među najugroženije ekosisteme, te prema kriterijima EU i IUCN u ona koje bi nacionalni zakoni trebali najviše štiti. Diljem Europe novi je trend u poboljšanju uvjeta života – za sav živi svijet, pa tako i za čovjeka – vraćanje tokova rijeka i potoka u >početni položaj<, prije graditeljskih zahvata, odnosno njihovog uvođenja u umjetna korita. Renaturiranje vodnih tokova poboljšava stanje mikroklimatskih uvjeta, usporava protok vode (izrazito važno baš za mediteranska, krška područja), doprinosi povećanju razine biološke raznolikosti, a često se navodi i blagotvoran učinak na vizualni aspekt krajolika. Obala Rijeke dubrovačke duga je gotovo 12 kilometara, a samo na nekoliko mjesta prijelaz na čvrsto tlo obilježava linija zelenila – detaljnije kartiranje navelo bi podatak od nekoliko desetaka metara dužnih.

Preporuke o ukidanju zaštite uvedene za ovo područje vjerojatno nisu ono što bi se za 50-godišnji jubilej očekivalo. Prije bi ovo trebao biti trenutak za reviziju svih recentnih, relevantnih događaja u tom prostoru. Na osnovu analize i valorizacije podataka uslijedilo bi i

predlaganje *masterplana* poboljšanja ekoloških uvjeta, čije bi provođenje u konačnici zaista moglo pružiti primjer dobre prakse za brojne slične slučajeve u Republici Hrvatskoj i regiji (npr. Kaštela). Europska iskustva rada s alatima koje preporuča inženjerska biologija – odnosno vegetacijska tehnika – pokazuju da primjena prirodnih materijala i odabranih biljnih vrsta za renovaciju oštećenih ili uništenih područja može znatno ubrzati ponovno uspostavljanje kvalitetnog stanja sistema – bilo da se radilo o mikrolokaciji ili o više različitih, međusobno povezanih lokacija. Prioritet bi za ovo područje bilo renoviranje obalnog dijela i potoka u neposrednoj blizini ljetnikovaca, zbog izrazito važnog uređenja njihove okoline. Kao što je već spomenuto, kod obnove ljetnikovaca nije cilj samo uređenje vrtnog dijela, nego i sklad s okolinom izvan njihovih zidina.

Uspostavljanje obalne vegetacije igra iznimno važnu ulogu i to na više različitih planova. Obzirom na svoju strukturu, sastav i veličinu površine, ona povezuje staništa, dok i sama po sebi predstavlja jedno. Ne samo da predstavlja pribežište za ribe, nego može biti baza za čitav hranidbeni lanac u vodenom okolišu, zbog nakupljenog lišća i ostalog otpalog biljnog materijala koji se na tom mjestu nakupio. I sjena ovog vegetacijskog pokrivača može biti od iznimne važnosti za vodene organizme. Nadalje, njegovo korijenje priječi odnošenje dijelova tla – čak i za vrijeme kiše; ono jedino jamči čvrstoću obale. Razvijena vegetacija svakako reducira rizik od poplave i ublažava utjecaj zagađenja na vodu, a može i pridodati posebnu estetsku vrijednost kreirajući dodatan zeleni prostor za rekreaciju. Participacija javnosti u obnovi obale i potoka iznimno je važna, jer je riječ o međuovisnosti informiranja, involviranja i senzibilizacije javnosti na predviđene promjene i uspjeha projekta. Sudjelovanje u projektima obnove može se aktivno provoditi i na monetarnom planu, uključenjem u *kumski* odnos. *IB*

5.5. Infrastrukturalna arhitektura

• Opis klastera

U klaster su objedinjene trase različitih prometnica i trasa starog dubrovačkog vodovoda. Radi se o objektima koji imaju kulturnu vrijednost. Klaster obuhvaća trasu uskotračne željezničke pruge od Ivanice do gruške luke, dijelove trase karavanskog puta sačuvane na

pilot području, trasu vojnog, kružnog puta na Srđu koji povezuje predutvrde i tvrđave te serpentine koje vode padinom Srđa do Fort Imperiala.

- Obuhvat klastera-kartografski prikaz

Izradio IB

- Značaj i doprinos OUV

Kopneni putevi koji su povezivali Dubrovnik s drugim gradovima i mjestima specifični su funkcionalni organizam od vitalnog značaja za napredak i uspon Dubrovačke Republike. Kao što su brodovi na moru bili ključni za dubrovačku trgovinu, tako su i putevi na kopnu bio ključni za dopremu i otpremu robe kojom su Dubrovčani trgovali te koja je u konačnici omogućila da Dubrovnik postane kulturno dobro - graditeljska baština iznimne vrijednosti i predstavlja najznačajniji biljeg hrvatskog identiteta u svjetskim razmjerima. Putevi predstavljaju linije koje su susreta različitih naroda i nacija. Upravo ovi putevi omogućili su razmjenu kulture i znanja.

- Povijesni kontekst

U prošlosti je ovaj prostor bio dobro prometno povezan s drugim krajevima. Dubrovnik je bio povezan preko Narone sa Salonom "carskim putem". Spominje se rimski put iz smjera Huma preko Osojnika do Rijeke Dubrovačke, a ostaci antičke komunikacije poznati su i iznad naselja Knežica. Iz Dubrovnika je išao karavanski put preko prijevoja u Gornjem Brgatu u pravcu

današnjih Trebinja, Bileće i dalje u unutrašnjost. U njegovoj blizini prolazio je i tzv. "francuski put", koji je izgrađen za vladavine Napoleona i maršala Marmonta od 1803. - 1813. od Zadra preko Knina, Sinja, Vrgorca, Metkovića do Boke kotorske, čiji se dijelovi još vide ili koriste.

I trasa starog dubrovačkog vodovoda izgrađenog u prvoj polovici 15. stoljeća je služila za pješačku komunikaciju između grada i Rijeke dubrovačke, čak do Šumeta.

U razdoblju francuske uprave izgrađen je niz obrambenih položaja na strateškim mjestima u neposrednoj okolici Dubrovnika. Između 1806. i 1812. godine izgrađena je i tvrđava Fort Imperial na Srđu iznad samog grada, a da bi dopremili lakše potreban materijal za njenu izgradnju francuski inženjeri su na padinama Srđa izgradili serpentinasti put od grada koji je danas uređen kao Križni put s postajama posvećen braniteljima Dubrovnika.

Francuzi su intenzivno gradili ceste na dubrovačkom području. Ceste su građene kamenom, s gazištem širokim od dva i pol do šest metara na zavojima, a u izgradnji je sudjelovala i lokalno stanovništvo. Neposredno po propasti Republike na dubrovačkom području gradilo se u dva smjera: jugoistočno prema Kotoru te kroz Primorje, prema granici kod Imotice. Takozvana Napoleonova cesta se vezala skelom preko Rijeke dubrovačke na Gruž te dalje preko Novog puta do Pila koji je također izgrađen za vrijeme francuske uprave. Novi put je počinjao pred zapadnim, gradskim vratima od Pila, neizravno se nastavljaajući na os Stradunaslično kao što se povijesni put prema Gružu, uz crkvicu sv. Andrije, vezao na liniju ulice Prijeko. Predstavljao je okosnicu urbanog razvoja zapadnog, prigradskog prostora kroz daljnja stoljeća. Trasa Novog puta što se pruža, današnjom ulicom branitelja Dubrovnika, prema gospodarskom središtu Gruža, važan je urbanistički pravac stambene izgradnje, a formira se u duhu arhitekture koja je navjestila modernu. Nižu se kuće s obje strane puta: Villa Dubravka iz 1902. godine (Villa Glavić), Villa Gjivanović s kraja 19./20. stoljeća, kuća Škrabalo iz dvadesetih godina 20. stoljeća, Villa Sunčanica iz 1895. godine, kuća Mičić iz tridesetih godina 20. stoljeća, kuća Pizelli – Kolić - Stanić s početka 20. stoljeća, villa Učović iz 1923. godine.

Za vrijeme vladavine Austro-Ugarske Monarhije započelo se raditi na izgradnji uskotračne željezničke pruge od Uskopolja do gruške luke koja je otvorena 1901. godine da bi 75 godine kasnije bila potpuno ukinuta. 1898. godine, istovremeno s početkom radova na željeznici, započela je gradnja i novog obalnog puta od Gruža kroz Rijeku Dubrovačku, a do 1929.

izgrađena jedužobalna cesta nasipanjem terena. Također za vrijeme austrijske uprave 1899. godine usjekom kamene litice uz sjeverne gradske zidine i kulu Minčetu izgrađena je cesta kojom je narušeno izvorno okruženje gradskih zidina, ali koja je omogućila bolje povezivanje istočnog i zapadnog dijela grada.

Suvremeno prometno povezivanje hrvatskog primorja izvršeno je izgradnjom Jadranske turističke ceste (Jadranska magistrala) odnosno državne ceste D8 koja je u cijelosti izgrađena 1965. godine.

• Današnje stanje

Trasa karavanskog puta sačuvana je u izvornom obliku u najvećem postotku na padinama Srđa. Veće izmjene asfaltiranja, betonizacije i popločenja pretrpio je u donjem dijelu - od državne ceste D8 prema Pločama – gdje su neki njegovi dijelovi poslužili za povezivanje dijelova predgrađa te se njegova izvorna funkcija, oblik i memorija izgubila (ulica Frana Supila, Ulica Vlahe Bukovca). Ovakve dijelove sada više nije moguće identificirati kao ostatke karavanskog puta već kao lokalne prometnice.

Većina puteva koje je francuska i austrijska uprava izgradila u Dubrovniku i njegovoj okolini još uvijek se koriste. Obalna cesta koju je početkom 20. stoljeća izgradila austrijska uprava u Rijeci dubrovačkoj uništila je niz spomenika i njihove vitalne dijelove. Najočuvaniji izvorni oblik ima trasa uskotračne željeznice koja međutim nije pravo zaštićena niti evidentirana kao kulturno dobro te je time podložna devastacijama koje se na pojedinim dijelovima već mogu uočiti.

Od puteva i cesta na pilot području su zakonom zaštićeni:

Dionica karavanskog puta južno od crkve sv. Orsule	čest. zem.; 2446/3, 2446/5 K.o. Dubrovnik	Evidentiran
Dionica karavanskog puta od crkve sv. Orsule	čest. zem. 2460/1, 2460/2, 2460/3 K.o. Dubrovnik	Evidentiran
Dionica karavanskog puta	čest. zem. 2440/1, 2442/1,	Evidentiran

od predgrađa Ploče do naselja Bosanke	2442/3 K.o. Dubrovnik	
Trasa starog dubrovačkog vododvoda	čest. zgr 60, čest. zem. 107, 874, 877, K.o. Šumet; čest. zem. 527, K.o Knežica; čest. zem.436, K.o Čajkovića; čest. zem. 404, K.o. Komolac; čest. zgr. 91, 94., čest. zem. 489 K.o. Rožat; čest. zem. 1030 K.o. Prijedor; čest. zem. 928. K.o Obuljeno; čest. zem. 225, 226, K.o. Sustjepan; čest. zem. 1166/1, 1166/2, 1245, 3247, 3248 K.o. Dubrovnik	Evidentiran
Upravna zgrada "Dubrovačke električne željeznice"	čest. zgr. 492 k.o. Gruž	PZ KLASA: UP/I-612- 08/04-07/122

• **Prostorni kontekst**

Ivan Kukuljević Sakcinski - Ulomak iz putopisa "Uspomene": Kukuljević, putujući starim dubrovačkim karavanskim putem, 2.studenog 1856. godine zapisuje:

„Čestokrat pokaza nam se na putu pod nogama more, koje kadikad preko pedeset sežanja pod nami ležaše, a mi moradosmo uz taj duboki ponor, po uzkoj cesti, na kojoj ne ima ni zaslona... radi strmog puta sjašismo i dalje vodismo pješice konje niz brdo... prizor pred nami a i za nami bijaše prekrasan ali kad smo zavirili u ponor, shvati me nehotice groza, jer tada nisam jošte bio viknuo putovati po onakih starih i opasnih putevih...

Veličanstveni ali grozoviti prizor prirode zapanji nas ukupno. Pod nami udaraše šumnim romonom more u kopno, konji pod nami sklizahu i turahu ispod kopita kamenje u ponor. Cesta prekrivena golom stijenom i drobnim kamenjem vođaše strmovito nizbrdice. Pogibelj prijeti svaki čas putniku da posrne s konjem zajedno u ponor... Mi smo hvalili Bogu što nam je poslao mjesec za vođu i čuvara..“

Ova dva pasusa Kukuljevićevog teksta na najbolji način pokazuju koliko su putevi i ceste povezani s okolnim krajolikom i koliko važnost krajolik uz puteve ima za svakog putnika i za općeniti dojam doživljaja mjesta.

• Preporuke

Od trase karavanskog puta evidentiran je u konzervatorskoj dokumentaciji samo manji dio koji je najviše sačuvao izvorno oblikovanje. Potrebno je evidentirati kroz konzervatorsku dokumentaciju:

- dio trase karavanskog puta od naselja Bosanka na Srđu kroz Gornji Brgat do graničnog prijelaza s Republikom Bosnom i Hercegovinom
- kružnu komunikaciju koja je na platou Srđa povezivala sve predutvrde – redute s Fort Imperialom

Potrebno je upisati u Registar nepokretnih kulturnih dobara iduće spomenike:

- trasu uskotračne željeznice od Ivanice do Gruške luke
- serpentinasti put koji padinom Srđa vodi do Fort Imperiala

Ne postoje informativne ploče i oznake koje bi informirale javnost o identitetu ovih spomenika, povijesti njihove izgradnje i njihovoj važnosti za razvoj Dubrovnika i njegovog područja te bi ih trebalo postaviti u cilju edukacije lokalnog stanovništva i posjetitelja. *DB*

5.6. Arheološki krajolik (posebna studija)

5.7. Ruralni krajolik (posebna studija)

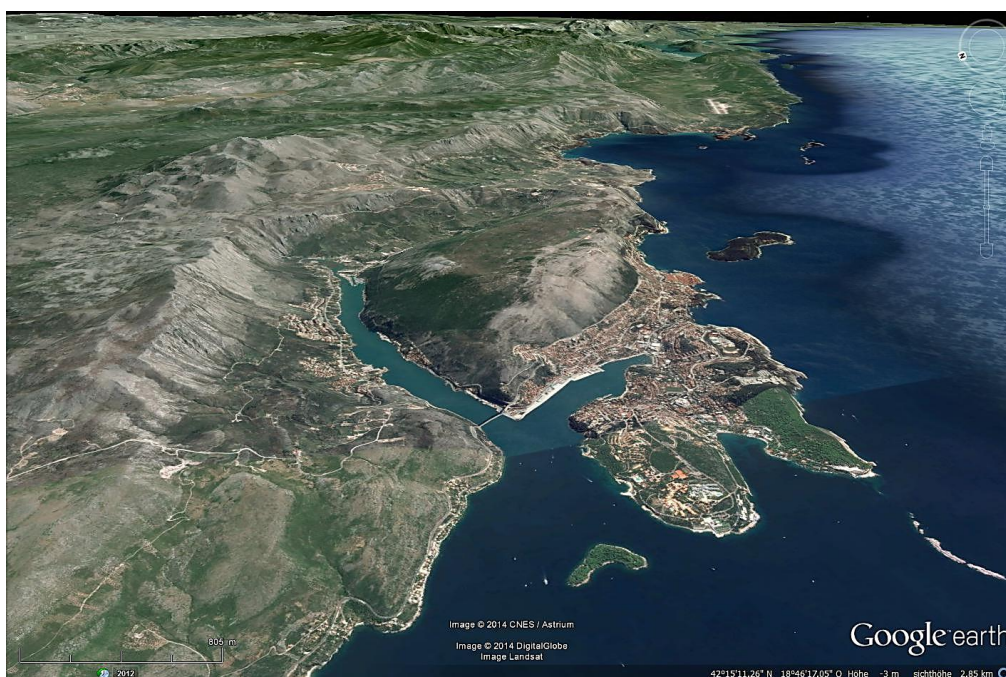

6. Revidiranje postojeće izjave o iznimnoj univerzalnoj vrijednosti (OUV) za povijesnu cjelinu grada Dubrovnika

6.1. Uvodne napomene i postojeća izjava o iznimnoj univerzalnoj vrijednosti (OUV) za povijesnu cjelinu grada Dubrovnika

Suvremeni gradovi su prepuni kontradikcija, fragmentarnih i funkcionalno disparatnih rješenja. Joseph Rykwert, jedan od najprodornijih analitičara povijesnog i modernog grada, upozorava na jednom mjestu da su Grci riječ *polis* upotrebljavali za grad kao i za ime igre bacanja kocke (*tavla / backgammon*): igrač treba poznavati strateške i taktičke elemente igre, jer nakon svakog bacanja kockica mora improvizirati i odlučiti što će odigrati, pazeći pritom na protivnikove kontranapade. Gradovi su rezultat planiranja, slučaja, improviziranja. Podvrgnuti su političkom i gospodarskom diktatu, ali jednako ovise o odlukama “odozdo”, o auto-regulaciji svojih stanovnika. Postoji u svakom slučaju nešto čemu se moramo oduprijeti : misao da je nešto u velikom prostoru Dubrovnika prikazanog na slici kojim počinje naša studija upropašteno jednom za vazda !

U pogledu na total prostora o kojemu govori Studija mora biti posve bjelodano da tu ne bi smio postojati niti metar kvadratni koji ne bi bio pod visokim i najvišim stupnjom zaštite.

Rehabilitacija spomeničkih kvaliteta povijesne jezgre ili renesansnih ljetnikovaca čini nam se samorazumljivom. Isto tako bi moralo biti i s rehabilitacijom prostora Rijeke, Lapada, Gruža... Većina šteta koje su se tijekom vremena, osobito iza 1960-ih i od 1990-ih dogodile, pa se i sad događaju ili su već „uplanirane“, mogu se sanirati ili se može umanjiti njihov učinak – često na skali gotovo zanemarivih ulaganja.

Iz svega proizlazi potreba da se iz temelja preoblikuje izjava o Vanserijskoj univerzalnoj vrijednosti (OUV) prema kojoj je Dubrovnik 1979. upisan na UNESCO-vu Svjetsku listu prema kriterijima (i)(iii)(iv), uz značajnu ekstenziju prihvaćenu godine 1994., kada su linija zaštite proširila i na predgrađe Pile, Lovrijenac, predio iza Grada, Lazarete, Revelin i otok Lokrum s dodatnih 72 ha površine (uz prvotnih 24,7 ha same povijesne jezgre unutar zidina), s kontaktnim područjem površine 53,7 ha.

Valja podcrtati da je dubrovačka povijesna jezgra ušla na Listu svjetske baštine među prvim urbanim cjelinama – kada je ona još bila temeljena na izboru „best of the best“ – zajedno s našim Splitom i Kotorom, sa starim Kairom, Thebom, piramidama u Memphisu, Damaskom u Siriji, Kartagom i Medinom u Tunisu, Quitom u Ekvadoru, Krakowom, katedralama u Chartresu i Aachenu, Mont-Saint-Michelom i Versaillesom, Bryggenom u Norveškoj, Persepolisom i ruševinama svetog grada kraljevstva Elama u Iranu, dolinom Kathmandua u Nepal.

Treba naglasiti da je spomenuta ekstenzija nastala dobrim dijelom kao rezultat razmišljanja stalnog UNESCO-va ureda otvorenog 28. XI. 1991. u Dubrovniku, na inicijativu Generalnog direktora te institucije gosp. Federica Mayora, usred trajanja ratnog sukoba i opsade Grada koji je bio teško granatiran od 23. do 24. X., te od 8. do 13. XI., a naročito 6. XII. 1991.

Najvažniji zaključak naše studije svodi se na prijedlog da se zatraži još jedna korektura granica UNESCO-ve zaštite, ovog puta samo prema zapadu – kojom bi se unutar nje našao čitavi prostor gradskog predgrađa zajedno s grobljima Boninovu i sklopom Čingrija – što ćemo nastojati obrazložiti u nastavku. Nadalje, na nacionalnoj razini zaštite – sugerirali bismo da se pristupi (makar će netko reći sa 60, 50, 40, 30, 20 ili 10 godina zakašnjenja) integralnoj zaštiti čitavog prostora od Višnjice do Kantafiga, nadasve Gruža i Lapada, kao i prostora Rijeke dubrovačke koja je dosad bila, posve uvjetno rečeno, zaštićena tek kao „značajni krajobraz“.

Razmatrajući pak pitanja *Procjene utjecaja na baštinu* (HIA) za dobro Svjetske baštine (WH) **smatramo da bi „buffer zona“ trebala sezati skroz do hrpta Srđa**, jer se na sliku Grada reflektira baš sve što se u tom prostoru događa, a osobito na padinama Srđa.

No, moramo se vratiti deklaraciji OUV, navodeći prvo dosadašnju:

OLD CITY OF DUBROVNIK

Croatia

County of Dubrovnik-Neretva

N42 39 2.016 E18 5 29.004

Date of Inscription: 1979

Extension: 1994

Criteria: (i)(iii)(iv)

Property : 97 ha

Buffer zone: 54 ha

OUTSTANDING UNIVERSAL VALUE

BRIEF SYNTHESIS

The city of Dubrovnik in the southern part of the eastern coast of the Adriatic is a remarkably well-preserved example of a late-medieval planned city. Its walled historical core situated at the foot of Mount Srd, that through the centuries to the present preserved character of a unique urban area defined by the walls, has a significant place in the history of city planning. Based its development and survival on trade and navigation Dubrovnik developed a strong maritime and trading hub on the east coast of the Adriatic and an important centre of the Mediterranean. It reached its apogee in the 15th and 16th centuries, when its commercial and maritime success was matched by great achievements in art and science. Dubrovnik boasted a highly advanced municipal infrastructure and health care system: it had a municipal sewage and water supply system, a granary at Rupe, quarantine protection, medical service, apothecaries, hospitals – hospices, and an orphanage. The 1272 city statutes made precise provisions for planned urban development based on a high degree of rationalization in the use of space and a well-thought out municipal structure. The orthogonal street grid was designed with strictly prescribed width of streets, the lay-out of housing and public spaces, building materials (stone instead of wood), paving of the streets and squares and a highly advanced utility infrastructure. Housing construction had to conform to regular blocks of houses, which were the distinctive feature of the city's architecture. The axis of the city and

the focal point of public life is the main street – the Placa, running east-westwards and ending in Luža, the central city square. While the Placa is lined with patricians' and wealthy commoners' mansions, Luža and its southern extension are bordered by administrative, business, sacral and municipal buildings. Among the outstanding medieval, Renaissance and Baroque monuments within the magnificent, powerful fortifications and the monumental city gates are the Rector's Palace, dating from the 11th century; the Franciscan Monastery with its imposing church (completed in the 14th century); the extensive Dominican Monastery; the Cathedral (rebuilt after the 1667 earthquake); the customs house (Sponza), the town clock, the Arsenal and a number of other Baroque churches, such as that of St Blaise (patron saint of the city). The town is encircled by monumental stone walls, whose entire length is 1940 metres. The impressive defence system was given its present-day shape in the 13th century, while its fortifications were completed in the 17th century. The system consists of the main town wall with towers, donjons and bastions, barbicans, the moat and Kaše breakwater, which protects the harbour.

Ne komentirajući dijelove iz ove deklaracije koje smatramo faktografski netočnim ili nedovoljno jasnim, a u njoj nedostaje i spomen dijelova Grada koji su se ekstenzijom iz 1994. našli unutra granica zaštite, ponudit ćemo ovdje prvi prijedlog nove deklaracije, koja u prvom redu želi upozoriti na činjenicu da nije riječ samo o lijepoj i važnoj građevinskoj ljusci nego o prostoru u kojemu je "arhivirana" mirijada ljudskih odluka i svakodnevnog višestoljetnog djelovanja, u prostoru elaborirani rituali (prividno efemerna trajanja, ali koji su vjekovnim ritornellom pretvoreni u činjenice društvene stvarnosti pa i u sam mentalitet). Sve je to trajno oblikovalo elemente slike Grada. *JB*

6.2. Prijedlog nove deklaracije OUV

Dubrovnik, a remarkably well-preserved example of a late-medieval **and early modern planned city**⁴², leži na hrvatskom jugu, gdje završava dugi niz dalmatinskih otoka, a otvara se

⁴² Ostavili smo djelomično rečenice iz važeće deklaracije, da bude važnije što smo zadržali od nje.

pučina otvorenog mora, na mjestu izuzetno povoljnom za razvitak prekomorskih veza i prometa s kopnenim zaleđem. Do pojave velikih parobroda glavni plovidbeni prolaz između istočno-jadranskog arhipelaga i kopna izlazio je kod Dubrovnika na pučinu.

Povijesna jezgra izrasla je na grebenu podno brda Srđa (412 m). Hrvatsko ime grada izvedeno je od riječi *dubrava* (dub = hrast, dubrava = šuma), a romansko *Ragusa* od *Rausa* (imena grebena na kojemu je, prema legendi, osnovano prvo naselje – *Lausa*).

Razvio se prvotno na tjemenu strme morske hridine koja je vjerojatno bila ilirska prapovijesna i protopovijesna gradina, u čijem se podnožju tijekom prvih stoljeća poslije Krista oblikovalo romanizirano naselje. U vrijeme bizantsko-gotskih ratova izgrađen je *kastrum* koji će u doba sloma antičke civilizacije sredinom 7. stoljeća postati refugij okolnog stanovništava, prije svega iz obližnjeg Epidaura (današnjeg Cavtata). Grad je nastao u nekoliko proširenja prema sjeveru i istoku, bonifikacijom nekadašnje uvale (na mjestu srednjovjekovne Place) koja se duboko uvlačila u kopno.

Preuzevši ulogu koje su u antičkim vremenima držali obližnji Epidaur i Naron na ušću Neretve (koji se nisu obnovili nakon sloma rimske civilizacije), Grad je postupno izgrađivao vlastitu samoupravu, okrunjenu formiranjem slobodne države (*Reipublica Ragusina*), razvijajući se na “oranju mora”, odnosno trgovačkom i diplomatskom posredništvu između balkanskog zaleđa i Mediterana. Brojne kolonije dubrovačkih trgovaca u balkanskom zaleđu formirale su razgranatu trgovačku mrežu povezanu sa snažnim prekomorskim prometom. Sredinom 16. stoljeća dubrovačko pomorstvo nosivošću brodova je treće na svijetu, s rasponom kretanja do Indijskog oceana i Atlantika. U renesansno i barokno doba Dubrovnik je i žarište humanizma, umjetnosti i znanosti. Sam grad kao dragocjeno kolektivno dostignuće, doprinio je širenju kulture u širem jadranskom prostoru, koliko i jezik kojim su pisali pisci tamošnje književne republike na čijim tradicijama je u preporodno vrijeme 19. stoljeća oblikovan suvremeni hrvatski književni standard.

Premda možda nije ostavio antologijske građevine, ostvario je estetski poredak neusporedive homogenosti unutar grada i čitava svog teritorija. Slika Dubrovnika koju se uzima za arhetip sredozemnog grada, proizvod je višestoljetnog kumulativnog gradotvornog osmišljavanja modificiranog postupnom asimilacijom novih stilskih oblika i novih funkcionalnih zahtjeva, arhitektonskom koherentnošću koja je prednost davala ljepoti cjeline

– ukazujući uvijek na značenje mira i skladnosti (što su i najkarakterističnije dubrovačke riječi) kao ideale zajednice. Skladnost društvenog ustroja s političkom porukom o sretnom gradu na najsvečaniji način se isticala čašćenjem državnog parca, na godišnjoj Proslavi Sv. Vlaha, uz strogo razrađen službeni ceremonijal, što će stoljećima biti temeljni čin okupljanja svih gradskih staleža u solidarnu ali iznutra jasno uslojenu cjelinu. (*On the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity since 2009.*)

Današnji oklop Grada, učvršćen s tri kružne i 14 četverokutnih kula, s pet bastiona i s dvije ugaone utvrde, te s velikom tvrđavom Sveti Ivan, doima se nastalim u jednom dahu, premda je rastao u više izboja. Među kulama najznačajnija je Minčeta, stožer čitavog obrambenog gradskog sustava, izgrađena sredinom 15. st. prema najsuvremenijim fortifikacionim standardima. Najznačajnija dubrovačka javna zgrada i državna institucija bijaše gotičko-renesansni Knežev dvor koji je današnji oblik dobio nakon eksplozije u skladištu baruta 1462. godine. Katedrala (1672-1713) podignuta je u stilu zrelog rimskog baroka na mjestu romaničke srušene u potresu 1667. Arheološka istraživanja poduzeta nakon potresa 1979. otkrila su postojanje triju ranijih katedrala, pod današnjom – iz ranokršćanskog, ranosrednjovjekovnog i romaničkog doba. Od brojnih ostalih sakralnih sklopova najvažniji su samostani franjevac Male braće, dominikanaca i isusovaca.

Premda u fondu stambene arhitekture dominiraju renesansne i barokne kuće i palače, Dubrovnik po karakterističnoj urbanističkoj uličnoj mreži predstavlja jedinstveni primjer europske srednjovjekovne gradogradnje, što je rezultat višestoljetnog urbanističkog planiranja i održavanja urbanog tkiva. The 1272 city statutes made precise provisions for planned urban development based on a high degree of rationalization in the use of space and a well-thought out municipal structure – with strictly prescribed width of streets, the lay-out of housing and public spaces, building materials (stone instead of wood), paving of the streets and squares and a highly advanced utility infrastructure. Housing construction had to conform to regular blocks of houses, which were the distinctive feature of the city's architecture. Središnja arterija, Placa oduvijek bijaše glavna regulacijska linija Dubrovnika. To je jedinstvena "ulica-salon", s tipiziranim pročeljima kuća oblikovanih nakon Velike trešnje 1667., na mjestu srednjovjekovnih koje su mahom imale trjemove, poput onoga pred palačom Sponza na istočnom kraju Straduna. Sponza (Divona), građena je 1506-22., izvorno za fontik, voštarnicu, skladišta i urede za kontrolu robe, i kao carinarnica, kovnica novca i

državna riznica, ali i sjedište humanističke *Akademije složnih* (druga pol. 16. st.). Danas je tu Državni arhiv Republike s oko 2,700.000 stranica raznih dokumenata Dubrovačke Republike od 13. st. do pada Republike (1808).

Niz javnih ustanova svjedoči o visokoj razini komunalne skrbi: already medieval Dubrovnik had a municipal sewage and water supply system, a granary, quarantine protection, medical service, apothecaries, hospitals – hospices, and an orphanage. Ukorak s uređenjem čitavog teritorija grada išlo je pokretanje prve moderne tekstilne industrije u predgrađima i metalurških radionica unutar zidina.

Svojim industrijskim potrebama i rezidencijalnom izgradnjom prekoračio je zidine prema zapadu i istoku već u srednjovjekovno i u rano moderno doba. Posebno nakon Velikog potresa 1667. godine postupno se oblikuje kao svojevrsni vrtni grad, a tijekom 19. i 20. stoljeća povezat će se u cjelinu s ranijim predgrađem u Gružu, zapadno od grada, gdje će se – u većem, dubljem i sigurnijem Gruškom zaljevu – formirati nova glavna gradska luka.

U predjelima Pile i Kono zapadno od grada, planski osmišljenom mrežom ulica formirale su se inzule unutar kojih se od 15. st. do između dva svjetska rata u 20. st. podiglo stotinjak prigradskih ljetnikovaca, vila i kuća najčešće hortikulturno uređenih na specifičnom iskustvu dubrovačkih renesansnih vrtova. Tu je više ljetnikovaca 16. i 17. st. koji su (uz brojne druge na širem dubrovačkom prostoru) iznimna pojava po načinu povezivanja arhitekture i prirode. Ljepota dubrovačke prirode osobito elokventno govori na Lokrumu, šumovitom otočiću na pola milje od Grada, na kojemu je 1023. utemeljen benediktinski samostan, a tijekom 19. st. je bio transformiran u dvorac nadvojvode Maksimilijana Habsburškog koji je oko njega uredio park s egzotičnim suptropskim raslinjem i krasne šetnice i vidikovce.

Nije do kraja objašnjeno kako je baš Dubrovnik, među svim srednjovjekovnim embrionalnim republikama (jer svi dalmatinski gradovi su bili jednom republike), uspio ostvariti attribute suvereniteta i pretvoriti se u kontinentalnu državu s primorjem i otočjem, te potom na širokom regionalnom planu ostvariti trgovinsku i moralnu ulogu koja je u potpunom nesrazmjerju s njegovom veličinom. Tijekom šest stoljeća postupno je brusio vlastiti društveni, politički, kulturni i moralni identitet i integritet, nikad ne prešavši 6,000 stanovnika unutar grada i 30,000 na teritoriju. Dubrovnik je nastojao izbjeći svaku teatralnost svoje povijesti. Višestoljetno diplomatsko balansiranje između mnogo većih agresivnih susjeda i

geografska usamljenost dali su mu i crtu stanovite samoživosti. Ona je duž čitava Sredozemlja zasijala svoj kapital, premrežila ga svojim putovima, trgovačkim enklavama, diplomatskim poslanstvima. Povijest Dubrovnika rezultat je termitskog rada čitavog društva i anonimne oportunističke politike, kroz tisuće naoko neznatnih odluka i događaja, koje su bile sve s mjerom i skromnošću, autodisciplinom i radišnoću vođene istim ciljem : ne demokracijom i jednakošću nego slobodom (LIBERTAS – imenica koja je lepršala na zastavama njihove mornarice i na zidinama), te umijećem dobrog življenja. *JB*

6.2.1. Revidirana izjava o autentičnosti

Premda je prostor današnjeg Dubrovnika doživio tijekom zadnjih pola stoljeća značajne kontekstualne promjene, on je svojom urbanom strukturom unutar srednjovjekovnih zidina te okolnim teritorijem u kojemu se tijekom 15.-19. st. oblikovao istinski vrtni grad sa stotinjak kuća, vila i pravih malih dvoraca uraslih u vrtove, očuvao je najvećim dijelom svoj izvorni oblik, koji se lako shvaća u njegovoj povijesnoj slojevitosti. Autentičnost tih dvaju tipova urbanizma, simbiotski povezanih planskom regulativom kroz više stoljeća, posebno je dokazana činjenicom što je Dubrovnik, ma koliko malen sâm bio, uspio simboličku sliku svoga prostornog reda utisnuti po čitavoj širini svoga teritorija, ustrajnošću ljudskog rada niza generacija usavršivši pejzaž izvorno izrazito opore geomorfologije. Pritom ni jedan detalj njegova urbanog krajolika ne strši povišenim pretenzijama, u njemu je suzdržanošću oblikovano i ono što je moralo biti monumentalno. Trebala bi to biti pouka i mjera modernim razvojnim planovima. *JB*

6.2.2. Revidirana izjava o integritetu

6.2.2.1. Revidirana izjava o vizualno-estetskom integritetu

Vizualno-estetski integritet Dubrovnika i okolnog gradskog prostora temelji se na izrazito homogenom urbanom tkivu kompleksnog reda. Koherentnost dubrovačkih kuća i ljetnikovaca, u simbiotskom odnosu arhitekture i nature – uza sve tipološke varijacije njihove unutrašnje strukture i morfologije plastično-dekorativnih elemenata – zapažena je već u svoje vrijeme u desecima izvještaja, analizirana i interpretirana u današnje. Niti jedan detalj njegova urbanog krajolika ne strši povišenim pretenzijama, nego je suzdržanošću oblikovano

i ono što je moralo biti monumentalno. Gradeći kuće, naručitelji su bezbroj puta tražili da projekt u artikulaciji pročelja i pojedinostima kamenoklesarske opreme slijedi već postojeće uzore čime se oblikovala fina koordinatna mreža koja je različite građevine povezivala srodnim arhitektonskim koncepcijama, što obrazlaže dugo trajanje stilskih oblika i tipoloških obrazaca "kolektivne društvene estetike". Persistencija određenih plastično-dekorativnih elemenata imala i duboku psihološku i mentalitetsku motivaciju; to je i najprirodnija reakcija na kataklizme, potrese i požare, kugu, glad, koji su u tolikoj mjeri obilježili povijest Dubrovnika. *JB*

6.2.2.2. Revidirana izjava o socijalno-funkcionalnom integritetu⁴³

Dubrovačka država predstavljala je svojevrsno umjetničko djelo s jasno proračunatim temeljima i s iznijansiranim odnosima prema svojoj političkoj okolini. Čitav grad i njegov okolni teritorij predstavljaju izvanrednu akumulaciju povijesnih gradnji koje su kontinuirano remodelirane i usavršavane, ostvarivši upečatljivu prostornu harmoniju i socio-funkcionalni integritet simboličko-reprezentativnih, stambenih, rezidencijalno-ladanjskih i industrijsko-proizvodnih funkcija.⁴⁴ Nastao je u nizu planskih proširenja i urbanističkih prilagodbi prema potrebama niza generacija, kao rezultat kontinuiteta u promjeni, u pravilu s visokovrijednim arhitektonskim ostvarenjima. *JB*

6.2.2.3. Revidirana izjava o povijesno-strukturalnom identitetu

Povijesno-strukturalni identitet Dubrovnika i okolnog gradskog prostora proizašao je u svojoj neusporedivoj homogenosti u prvom redu iz zadane srednjovjekovne urbane podloge. Ortogonalni raster ulica oblikovan je od početka 13. stoljeća serijom urbanističkih regulacija postupno pripajanih dijelova Grada i rektifikacijama starijeg gradskog tkiva.

Premda je, uz to, Grad postupno urbanistički integriran s prigradskim prostorom, osobito njegovi zapadni dijelovi, Pile i Kono očuvat će do danas distinktivnost planski oblikovanog

⁴³ Nismo, nažalost, mogli naći izvornu deklaraciju, pa je usvojiti, dopuniti ili izmijeniti.

⁴⁴ Teško da bi se našlo boljeg primjera od Dubrovnika da ilustrira glasoviti Plutarhov pasus koji je bio misao-vodilja renesansnih razmatranja i teorijskih preporuka o čuvanju identiteta grada u konstantnim metamorfozama: "A city, like a living thing, is a united and continuous whole. It does not cease to be itself as it changes in growing older, nor does it become one thing after another with the lapse of time, but is always at one with its former self in feeling and identity."

povijesnog vrtnog predgrađa, sa stotinjak kuća, vila i pravih malih dvoraca uraslim u svojim jednako povijesno slojevitim vrtovima, čime je ostvaren posve specifični i komplementarni spoj dvaju povijesno različitih tipova urbanizma. *JB*

7. Nematerijalni atributi koji određuju iznimnu univerzalnu vrijednost (OUV) povijesne cjeline grada Dubrovnika i utjecaj današnjeg razvoja na njih

Iskoristivši svoj položaj na uskoj obali, na mjestu gdje se neprohodni planinski vijenac otvara prema unutrašnjosti balkanskog potkontinenta, Dubrovnik je u kasnom srednjem vijeku odskočio kao najvažnija luka istočnog Jadrana. Ta unutrašnjost bila je stoljećima njegov bio-rezervoar iz kojega se obnavljao. Apeninski poluotok, najvažnije žarište tadašnje svjetske kulture, nalazio se pak na jedan dan povoljnije plovidbe. Dubrovnik je tako ostao stoljećima s tisuću niti povezan politički, vjerski, gospodarski, kulturno s oba ta svijeta. Mir, ali i svakodnevnu privilegiranu trgovačku razmjenu s jakim susjedima, postizao je plaćanjem danka (mogoriša, tributa, provižjuna). Pod upravom male, žilave dubrovačke aristokracije, posve posvećene utilitarnoj politici kojoj je bio stran svaki donkišotizam, Dubrovnik se ustrajnim radom marljivih generacija – usprkos brojnih prirodnih kataklizmi, mletačkog imperijalizma na Jadranu i otomanske najeze – izdigao do istinske civilizacijske kovačnice. U takvom Gradu, gdje je i aristokracija umjerenost uvijek isticala kao glavnu vrlinu, razvila se nadasve specifična *forma mentis*. Ključne riječi koje je mogu makar djelomično opisati jesu: sloboda, mir i red kao najvažniji državni ideali; sklad, skladnost; vjera i moralnost; mjera i skromnost; gvozdena autodisciplina; ustrajnost i trajanje; sukladnost lika i djelovanja; anonimnost; oprez; prijatna forma fine ironije; rad, rad i rad; umijeće dobrog življenja...

Skladnost se proteže u Dubrovniku na sve društvene staleže; ona se pojavljuje i u jeziku; po selima narod izbjegava surove izraze i mjesto njih upotrebljava blaže, pitomije oblike – navodi jedan pisac, zaključujući: Sklad ovdje nije samo rezultat dobrog ukusa njegovih građana ni zanatske vještine njegovih graditelja, već nešto mnogo više: kroz dugi niz stoljeća, *sklad* je bio uvjet održanja Dubrovnika kao grada, republike i slobode.

Grad zglada uistinu isklesan jednom rukom, građen u jednom dahu, no u svojoj povijesnoj stratigrafiji, osobito nakon istraživanja provedenih u zadnjem desetljeću, pokazuje se sve slojevitijim urbanim štivom. Repetitivni obrasci u artikulaciji pročelja kuća i oblikovanju krovova svjedoče o inteligenciji koja je inzistirala na ujednačenosti koja će simbolizirati ljepotu cjeline i značenje zajednice. Dubrovačka kuća i cjelokupni *conspectus generalis* njegova teritorija zrcali uvriježeno i urođeno ponašanje svakog pojedinca, koliko i zajedničku

poruku vlasti i čitava društva o srednom gradu koji berićetno živi u miru i skladu, temeljeći te vrijednosti na dobroj državnoj upravi, djelu svakog člana takvog ulišta, kao i na nebeskoj zaštiti svetoga Vlaha, svoga Parca.⁴⁵

Proslava Sv. Vlaha uvijek je bila „apoteoza sklada i ravnoteže društvenog sloga“. Kroz duga stoljeća svog povijesnog postojanja, mudra gradska uprava oblikovala je, postupno ali s uvijek istom političkom poantom, poruku o sretnom gradu, Gradu koji je prosperitetniji od ikogjeg drugoga zahvaljujući vlasti koja se temelji na vrijednostima slobode i mira, reda i zdravlja, napretka i sloge, nad kojima bdije njihov nebeski zaštitnik sveti Vlaho. Festa koja se priređuje svake godine u čast sv. Vlaha izrazito je, dakle, državna svečanost, sa strogo utvrđenim obrednim ceremonijalom i brojnim popratnim svečanostima, uz sudjelovanje kneza s vladom, čitavog klera, vojske, gradskog i vangradskog puka – svih u punom ornatu svojih odora i nošnji. Duhovni autoritet sv. Vlaha na kojemu se formiraju sveti temelji dubrovačke države, nije proizlazio samo iz proslave njegova blagdana, jednom godišnje, nego je bio ugraviran u sve insignije dubrovačke svakodnevnice. Festa sv. Vlaha opravdano je uvrštena 2009. godine na najreprezentativniju UNESCO–vu Listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, kao osobito distinktivni prinos lokalne i hrvatske posebnosti u mozaiku univerzalne duhovne baštine.

O Dubrovniku ne možemo misliti bez njegove arhitekture i prostora, ali jednako tako ga ne možemo zamisliti bez njegovih stanovnika – s njihovim dijalektom, prebogatog lokalnim idiomima i specifične akcenatske strukture, koji i danas ima stanovitu moć apsorpcije novonadošlih stanovnika koji se trude, za razliku od većine ostalih hrvatskih gradova, čim prije govoriti po dubrovačku. Riječ je o golemom pokladu nematerijalne baštine koja obilježava duh ovoga grada koliko i njegova arhitektura, njegov prostor. *JB*

⁴⁵ Kao što izvrsno veli Lewis Mumford: *Ne događa se samo u kazalištu da gledalac osjeća da su glumci veći od života. To je također karakteristična iluzija koju stvara grad. Preoblikovanje čovjeka djelo je grada.*

8. Revidiranje postojećeg nacionalnog rješenja o zaštiti povijesne cjeline Grada Dubrovnika s prijedlogom nove zaštitne zone oko povijesne cjeline Grada

Dana 10. rujna 2008. Ministarstvo kulture RH, Uprava za zaštitu kulturne baštine donijelo je rješenje, kojim se usklađuje rješenje *Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu broj: UP/I-86/1969 od 25. lipnja 1969. godine, s odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara* te se utvrđuje se da *Povijesna cjelina grada Dubrovnika i njena neposredna okolina, upisana u Registar nepokretnih spomenika kulture Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu pod registarskim brojem RST 1301, unutar redefiniranih prostornih međa, ima svojstvo kulturnog dobra.*

Prostorne među navedene povijesne cjeline su: *Početna točka granice ide od morske obale na predjelu Boninovu, pa se proteže zapadnim rubom katastarske čest.zem. 171/1, presijeca ulicu Branitelja Dubrovnika, nastavlja ulicom Između Tri crkve, zatim ulicom Anice Bošković, te se uspinje prema sjeveru ulicom Volantina, prelazi preko Zagrebačke ulice, te nastavlja južnim rubom ulice Pera Bakića i dijela Jadranske turističke ceste, pa se spušta prema jugu Putem od Srđa do čest. zem. 1533/3, te se nastavlja prema jugu rubom čest. zem. 1533/2, 1532, čest. zgr. 3285, čest. zem. 1532, čest. zgr. 2544, čest. zem. 1531/1, 1531/2, 1528, 1524/1, presijeca ulicu Petra Krešimira IV., i nastavlja se prema istoku južnom stranom ulice Petra Krešimira IV., sve do istočnog ruba čest. zem. 1690/1, pa se spušta prema jugu rubom čest. zem. 1690/37, 1690/32, čest. zgr. 2923, pa se nastavlja prema istoku rubom čest. zem. 1711/25, 1709/2, 1707/4, 1707/1, 1707/3, 1707/2, čest. zgr. 3348, čest. zem. 1707/2, čest. zgr. 3178, presijeca ulicu Frana Supila, i nastavlja prema istoku južnom stranom ulice Frana Supila do čest. zgr. 2529, pa se spušta prema jugu istočnim rubom čest. zem. 1745/1, 1744/1, linija slijedi morskom obalom, uključujući i akvatorij, kreće se prema zapadu čest. zem.1744/3, 1725, 1724, 1720, 1718, 1721, 1703/2, 9999/146, 1667/3, 1667/2, 1667/8, 1667/1, čest. zem. 2639, čest. zgr. 2427, 2429, čest. zem. 2638, čest. zgr. 2419, 2418, čest. zem. 2643, 2598, čest. zgr. 1852, čest. zem. 2637/3, 2646, 2637/1, 2642/2, 2642/6, 2642/4, 1/1, čest. zgr. 71/1, 71/2, 70, čest. zem. 2302/2, 21, 2300/2, 2297/1, 2297/2, 2297/1, čest. zgr. 73, čest. zem. 9999/119, čest. zgr. 72, čest. zem. 51, 2785, 2784, 2783, 9999/105, 60,*

2296, 56/1, 52/6, 52/3, 52/5, 122/1, 157, 167, 171/1 k.o. Dubrovnik. Prostorne međe obuhvaćaju i stijenje Penatur, čest. zem. 5, te valobran Kaše, čest. zem. 2438 k.o. Dubrovnik.

Zaštitom povijesne cjeline grada Dubrovnika i njene neposredne okoline obuhvaćen je i otok Lokrum, s akvatorijem, čest. zgr. 610/4, čest. zem. 2263, 2265, 2289/1, 2289/2, 2286, 2284/2, 2266, 2284/1, 2282/1, 2282/2, 2283, 2281/2, 2281/3, čest. zgr. 815, 816, čest. zem. 2276, 2272, 2271, 2281/1, 2269, čest. zgr. 814, čest. zem. 2270, 2281, čest. zgr. 812/5, 812/4, 812/3, 812/2, 812/1, čest. zem. 2268, 2251/2, 2262, 2264, 2290, 2264, čest. zgr. 811, čest. zem. 2292, 2251/1, 2252/2, 2255, 2254, 2256, 2258, 2257, 2259, 2260, 2246, 2249/2, 2252/1, 2249/1, 2251, 2250, 2247/3, 2247/4, 2247/1, 2247/2, 2287, 2288, 2246, 2440, 2244, 2243, čest. zgr. 810/3, 810/2, 810/1, čest. zem. 2293, 2242 k.o. Dubrovnik (donosi se popis svih katastarskih čestica).

Unutar navedenog područja određen je zoning te je Povijesna cjelina grada Dubrovnika i njena neposredna okolina podijeljena na : zone „A“ (*potpuna zaštita povijesnih struktura*), „B“ (*djelomična zaštita povijesnih struktura*) i „C“ (*ambijentalna zaštita*)

Zone te sustav mjera zaštite definiran je na sljedeći način:

ZONA A (POTPUNA ZAŠTITA POVIJESNIH STRUKTURA)

Zona A (*potpuna zaštita povijesnih struktura*) ucrtana je na kartografskom prikazu u M=1:5000 linijom koja obuhvaća kulturno povijesnu cjelinu grada i najvrjednije dijelove njegove neposredne okoline u granicama kako teku:

Uža povijesna jezgra grada Dubrovnika (zona A1) počinje na predjelu Gradac, zapadnim rubom čest. zem. 52/2, zatim slijedi ulicom Don Frane Bulića, do križanja s ulicom Branitelja Dubrovnika, te se nastavlja južnom stranom ulice Branitelja Dubrovnika do Brsalja na Pilama. Granica zone slijedi dalje prema sjeveru čest. zem. 2779, 2433/2, te se nastavlja južnom stranom Zagrebačke ulice, zatim čest. zem. 2641/1, pa prema istoku slijedi ulicom Iza Grada , te ulicom Frana Supila uključujući i čest. zgr. 710, čest. zem. 1667/1, 708, 2639, čest. zgr.

2427, 2429, čest. zem. 2638, čest. zgr. 2419, 2418, čest. zem. 2643, 2598, čest. zgr. 1852, čest. zem. 2637/3, 2646, 2637/1, 2642/6, 2642/4, 1/1, čest. zgr. 71/1, 71/2, 70, čest. zem. 2302/2, 21, 2300/2, 2297/1, 2297/2, 2297/1, čest. zgr. 73, čest. zem. 9999/119, čest. zgr. 72, čest. zem. 51, 2785, 2784, 2783, 9999/105, 60, 2296, 56/1, 52/6, 52/2 k.o. Dubrovnik (uključujući valobran Kaše, čest. zgr. 2438, stijenje Penatur čest. zem. 5 k.o. Dubrovnik).

Otok Lokrum s akvatorijem (zona A2) - čest. zgr. 610/4, čest. zem. 2263, 2265, 2289/1, 2289/2, 2286, 2284/2, 2266, 2284/1, 2282/1, 2282/2, 2283, 2281/2, 2281/3, čest. zgr. 815, 816, čest. zem. 2276, 2272, 2271, 2281/1, 2269, čest. zgr. 814, čest. zem. 2270, 2281, čest. zgr. 812/5, 812/4, 812/3, 812/2, 812/1, čest. zem. 2268, 2251/2, 2262, 2264, 2290, 2264, čest. zgr. 811, čest. zem. 2292, 2251/1, 2252/2, 2255, 2254, 2256, 2258, 2257, 2259, 2260, 2246, 2249/2, 2252/1, 2249/1, 2251, 2250, 2247/3, 2247/4, 2247/1, 2247/2, 2287, 2288, 2246, 2440, 2244, 2243, čest. zgr. 810/3, 810/2, 810/1, čest. zem. 2293, 2242 k.o. Dubrovnik (donosi se popis svih katastarskih čestica).

Cjelina ljetnikovca Crijević-Pucić s kapelicom sv. Elizabete (zona A3) na predjelu Pila, čest. zgr. 139, 138/1, 138/2, 230, čest. zem. 337, 129, 125, 127, 9999/100, 9999/101 sve k.o. Dubrovnik

Potpuna zaštita povijesnih struktura (zona A) - Odnosi se na kulturno povijesnu cjelinu ili njezine dijelove koji sadrže dobro očuvane osobito vrijedne povijesne strukture, upisane u UNESCO-vu Listu svjetske baštine (Povijesna jezgra Dubrovnika 1979. i dopuna iz 1994. god. o proširenju zone zaštite na njenu neposrednu okolicu pod istim brojem: HR-95).

Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, uvjetovat će se cjelovita zaštita i očuvanje svih kulturno povijesnih vrijednosti uz najveće moguće poštivanje tradicije i funkcija prostora i sadržaja. Na području ove zone strogo se kontrolira unošenje novih struktura i sadržaja stranih ili neprikladnih sačuvanim kulturno - povijesnim vrijednostima. Prilagođavanje postojećih povijesnih funkcija i sadržaja suvremenim potrebama može se prihvatiti uz minimalne fizičke intervencije u povijesne strukture.

Sukladno vrijednosti i stanju očuvanosti pojedinačnih kulturnih dobara unutar zone A povijesne cjeline u postupku obnove uvjetuje se izrada konzervatorske dokumentacije s arhitektonskim snimkom postojećeg stanja izrađenog po usvojenoj metodologiji dokumentiranja kulturnih dobara („Sadržaj i obrada arhitektonskog snimka postojećeg stanja graditeljskog naslijeđa“, Split 1993.g.) te provedba konzervatorskih istražnih radova neophodnih za kvalitetnu obnovu i revitalizaciju.

Na postojećim građevinama može se provoditi metoda sanacije, konzervacije, restauracije, konzervatorske rekonstrukcije i prezentacije. Mogu se izvoditi samo one intervencije, sukladno zaključcima konzervatorske dokumentacije koje se odnose na sanaciju konstrukcije, rekonstrukciju krovišta, zamjenu dotrajale stolarije, uz uporabu isključivo tradicionalnih materijala, konstrukcijskih detalja, oblikovanih na tradicionalni način. Potrebno je zadržavanje tlocrtnih i visinskih gabarita građevina, a nije dozvoljeno objedinjavanje manjih građevnih jedinica u veće, izrade balkona i lođa, te krovnih terasa. Radovima obnove na kućama unutar povijesne cjeline nužno je osigurati cjelovitu konstruktivnu konsolidaciju bloka, a projekt rekonstrukcije treba uvažiti povijesni princip gradnje, uz primjenu suvremenih metoda u zaštiti temeljem mišljenja i stručne ekspertize konstruktora specijaliziranog za rad na kulturnim dobrima. Sanaciju međukatne konstrukcije potrebno je očuvati u izvornom stanju, a može se zamijeniti isključivo temeljem konzervatorskog elaborata usklađenog sa smjernicama nadležne konzervatorske službe. U slučaju kada valorizacija dopušta obnovu, međukatne konstrukcije se mogu izvesti drvene ili spregnute s daščanim podgledom. Podne grede trebaju biti oslonjene na način kako su bile izvorno, ovisno o stilskoj valorizaciji kuće. Krovnu konstrukciju potrebno je očuvati, a u slučaju potrebe izrađuje se nova, isključivo drvena, uz primjenu tradicionalnih detalja izvedbe, uz prethodno konzervatorsko odobrenje.

Sva infrastruktura treba se rješavati u podzemlju, uz prethodne konzervatorske uvjete i zaštitna arheološka istraživanja, a za popločavanje javnih površina treba izraditi konzervatorski elaborat i projekt uređenja ovjeren od nadležnog konzervatorskog odjela.

Za rekonstrukciju i restauraciju arhitektonske plastike pročelja i kamenog inventara unutarnjeg prostora, potrebno je izraditi izvedbene nacрте svih otvora s prikazom oštećenja ili eventualnih recentnih intervencija, te ih sanirati u skladu s konzervatorskim uputama, a radove izvoditi u skladu s restauratorskim tehnikama.

U ovoj zoni (A) uvjetuje se očuvanje povijesnih i tradicijskih detalja građevina kao znakova identiteta povijesne cjeline, a odnose se na čuvanje kamenih poklopnica, poklopce vodovodnih i odvodnih komora, kamene rešetke odvodnih kanala, karakteristično oblikovanje prozora građevina, zadržavanje i čuvanje detalja poput „špijuna“ i „špijončina“, naduličnih zahoda - „gajfuna“, prizidnih dimnjaka - „kominata“, prozorskih rešetki od kovanog željeza - „infera“, metalnih ukrasa u lunetama portala kuća i palača, vanjske stolarije, odnosno okova vrata, kucala na vratima, zasuna - „kračuna“, kovinskih balkonskih ograda i nosača, pogotovo ako su umjetnički obrađeni ili imaju karakteristike određenog stilskog sloga, tradicionalne tipologije obrade svih drvenih zatvora na otvorima kuća i palača, kao i svih drugih elemenata spomeničke vrijednosti.

Prozorski zaslони na zgradama („persijane“) i prozorski okviri bez zaslona, ulazna kućna vrata i ostali otvori unutar povijesne jezgre moraju biti oličeni bojom koju odredi nadležna konzervatorska služba.

Ne dopušta se postavljanje novih instalacijskih elemenata na pročelja kuća i unutar sustava utvrda grada Dubrovnika, kao što su: uređaji mobilne telefonije, solarni kolektori, vanjske jedinice rashladnih uređaja, reklamni panoi, satelitske antene i neprimjereno izvedena rasvjeta.

ZONA B (DJELOMIČNA ZAŠTITA POVIJESNIH STRUKTURA)

Zona B (djelomična zaštita povijesnih struktura), ucrtana je na grafičkom prikazu u M=1:5000,

a sadrži vrijedne elemente povijesnih strukture različitog stupnja očuvanosti obuhvaćene u preostalim dijelovima kulturno povijesne cjeline grada Dubrovnika.

Granica djelomične zaštite povijesnih struktura (zona B1)

Početna točka granice je na predjelu ispod Graca, pa se nastavlja rubom čest. zem. 52/3, 52/5, 52/4, 122/1, 122/2, 123, 112, 111/1, 110, čest. zgr. 137, čest. zem. 102, zatim slijedi ulicom Branitelja Dubrovnika, pa nastavlja 153/1, 153/2, čest. zgr. 145, čest. zem. 154/2, čest. zgr. 2460, čest. zem. 154/2, 154/3, čest. zgr. 2631, čest. zem. 152/2, čest. zem. 168, 169, 171/1, presijeca ulicu Branitelja Dubrovnika, nastavlja ulicom Između Tri crkve, zatim ulicom Anice Bošković, te se uspinje prema sjeveru ulicom Volantina, do čest. zem. 274, čest. zgr. 206, čest. zem. 273, čest. zgr. 207, čest. zem. 265, te se nastavlja uz ulicu Donji Kono do čest. zem. 284, pa ide prema sjeveru uspinje se čest. zem. 285, čest. zgr. 210, 209, 211, 212, čest. zem. 291/4, 296/1, preko čest. zem. 2348, 311, 629, 628, 630/2, čest. zgr. 2496, čest. zem. 2347, 632, 9999/96, čest. zgr. 380, čest. zem. 634, nastavlja uz ulicu Pera Budmani do čest. zem. 637/2, 637/1, 639/3, čest. zgr. 381/2, čest. zem. 639/2, te dalje slijedi južnim rubom Zagrebačke ulice do čest. zem. 727/7, zatim presijeca Zagrebačku ulicu i uspinje se prema sjeveru rubom čest. zem. 418, 730, 9999/134, 729, 2366, 2370, zatim slijedi južnom stranom ulice Gornji Kono do istočnog ruba čest. zem. 1472/3, pa se spušta prema jugu istočnim rubom čest. zem. 1472/1, 1472/4, 1472/5, 1473, čest. zgr. 628, čest. zem. 1425, 1476, 1480/3, 1481/5, 1481/4, preko ulice Petra Krešimira IV., pa se nastavlja prema istoku čest. zem. 1482/2, 2424, čest. zgr. 641, 640, čest. zem. 2416/3, 1491, 2416/1, 1519/1, čest. zgr. 652/1, 652/2, 651, čest. zem. 1523, čest. zgr. 658, 2584, 671, čest. zem. 2431, 1573, čest. zgr. 672, čest. zem. 1575, 1579/6, preko čest. zem. 2434/2, čest. zgr. 673, čest. zem. 1582, čest. zgr. 673, čest. zem. 1584/2, čest. zgr. 2745, čest. zem. 1587, nastavlja se Putom od Bosanke do čest. zem. 1655/2, 1655/3, 1656, 1661/1, 2534/1, čest. zgr. 704/2, preko čest. zem. 2444/1, čest. zem. 1652/2, čest. zgr. 698, 699, 701/4, 700, pa preko čest. zem. 2443, čest. zgr. 3056, čest. zem. 1646/2, čest. zgr. 714/2, 714/1, čest. zem. 1643/1, čest. zgr. 2471, 2508/1, čest. zem. 1668/3, 1680, 1681/1, 1693, 1691, 1690/37, 1690/1, 1690/37, 1690/32, čest. zgr. 2923, čest. zem. 1690/33, 1694, 1701, čest. zgr. 3279, čest. zem. 1701, čest. zgr. 3242, putem Frana Supila do čest. zem. 1667/6, pa se spušta i teče morskom obalom 1667/2,

1667/8, čest. zgr. 2468, čest. zem. 1667/5, zatim se nastavlja ulicom Frana Supila, te slijedi ulicom Iza Grada, pa nastavlja čest. zem. 2433/6, nastavlja Zagrebačkom ulicom do čest. zem. 755, pa se spušta prema Pilama linijom čest. zem. 754, čest. zgr. 425, čest. zem. 753, te se spušta ulicom Uz Posat do ulice Između Vrta, pa se nastavlja čest. zem. 2433/2, 459, nastavlja južnom stranom ulice Branitelja Dubrovnika, te slijedi ulicom Don Frane Bulića do zapadnog ruba čest. zem. 52/1 i završava na čest. zem. 52/3 k.o. Dubrovnik.

Unutar navedenog opsega (zone B1), je prostor na predjelu Pila, označen kao (zona C2).

Na predjelu Gornjeg Konala nalazi se prostor označen kao (zona B2) omeđen katastarskim čest. zem. 9999/125, 856, 855, 854, čest. zgr. 451, preko puta čest. zem. 2343/2, čest. zem. 849, 848, preko puta 2416/1, čest. zem. 1359, čest. zgr. 584, čest. zem. 1357, čest. zgr. 585, čest. zem. 1361, 1362/2, 1362/1, 1363/1, preko puta 2416/1, 848, čest. zgr. 448, čest. zem. 838, preko čest. zem. 2343/2, čest. zem. 832, 9999/127, 826/1, 837, 2376, čest. zgr. 453, čest. zem. 859, 860, čest. zgr. 55, čest. zem. 861, čest. zem. 9999/125 k.o. Dubrovnik.

Na predjelu Ploča je vila Roxy (zona B3), označena kao čest. zgr. 3186, čest. zem. 1641/3 k.o. Dubrovnik.

Sustavom mjera zaštite u zoni B (djelomična zaštita povijesnih struktura) uvjetuje se zaštita osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih posebno zaštićenih građevina i drugih, za ukupnost određene kulturno-povijesne cjeline važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja. Na području ove zone uvjetuju se intervencije u smislu prilagođavanja funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena sačuvanih elemenata povijesnih struktura. Prihvatljive su metode konzervacije, rekonstrukcije, interpolacije, rekonpozicije i integracije u cilju povezivanja povijesnih s novim strukturama i sadržajima koji proizlaze iz suvremenih potreba.

Sukladno vrijednosti i stanju očuvanosti pojedinačnih kulturnih dobara unutar zone B povijesne cjeline u postupku obnove uvjetuje se izrada konzervatorske dokumentacije s

arhitektonskim snimkom postojećeg stanja izrađenog po usvojenoj metodologiji dokumentiranja kulturnih dobara („Sadržaj i obrada arhitektonskog snimka postojećeg stanja graditeljskog naslijeđa“, Split 1993.g.) te provedba konzervatorskih istražnih radova neophodnih za kvalitetnu obnovu i revitalizaciju.

Interpolacija se može provesti samo u skladu s detaljnim urbanističkim planom prema konzervatorskom elaboratu usklađenim sa smjernicama nadležnog konzervatorskog odjela.

Povijesne vrtove Pila, Boninova, triju Konala i Ploča, treba održavati u skladu s valoriziranim konceptom prepoznatim kao dubrovački vrtni urbanizam. Narušene gradske parkove (Park Gradac, Bogišićev park) treba obnoviti temeljem krajobrazne studije i projekta obnove prema uvjetima nadležne konzervatorske službe.

ZONA C - AMBIJENTALNA ZAŠTITA

Zona C (ambijentalna zaštita) ucrtana je na grafičkom prikazu u M 1:5000

Na predjelu Boninovo (zona C1), su prostori omeđeni katastarskim:

čest. zem. 157, 167, 166, 3072, 166, 2311, 154/1, 148, 149, 142/1, čest. zgr. 144/2, 144/1, čest. zem. 142/1, čest. zgr. 3248, 142/1, 142/2, čest. zem. 2309, 157 k.o. Dubrovnik

Na predjelu Pila (zona C2) su prostori omeđeni katastarskim:

čest. zem. 437/2, 2333/4, 393/2, 393/1, 2371, 393/1, 398, 385, preko čest. zem. 2329, čest. zem. 368, čest. zgr. 243, 242, 239, 238, preko čest. zem. 2329, čest. zgr. 250, 248, 262/2, čest. zem. 394, čest. zgr. 262/1, čest. zem. 414, 417, čest. zgr. 258/1, čest. zem. 2333/1, 2333/4, 2333/2, 432, čest. zgr. 274, 273, 275, 2629, 272, 437/1, 437/2 k.o. Dubrovnik.

Na predjelu Ilijine glavice, Gornjeg Konala, Iza grada i Ploča, (zona C3) prostori omeđeni sa zapadne strane ulicom Volantina, pa se nastavlja ulicom Pera Bakića i dijela Jadranske turističke ceste, pa se spušta prema jugu Putem od Srđa do čest. zem. 1533/3, te se nastavlja prema jugu rubom čest. zem. 1533/2, 1532, čest. zgr. 3285, čest. zem. 1532, čest. zgr. 2544, čest. zem. 1531/1, 1531/2, 1528, 1524/1, presijeca ulicu Petra Krešimira IV., i nastavlja se prema istoku južnom stranom ulice Petra Krešimira IV. sve do čest. zem. 1682/7, čest. zgr. 2583, 2574, čest. zem. 1669, 1668/6, 1668/5, 1642/1, 1642/2, 1647/1, 9999/145, 2443, 1650/2, 1650/1, 1651/4, 1652/1, 2444/1, 1654/3, 1661/2, 1655/1, slijedi preko čest. zem. 2442/3, nastavlja se čest. zgr. 2486/1, 2500/1, čest. zem. 2436/2, čest. zgr. 687/3, 687/2, čest. zem. 2435/1, čest. zgr. 2588, čest. zem. 1588, čest. zgr. 684/2, 684/1, čest. zem. 1581/1, preko čest. zem. 2434/2, čest. zem. 1579/1, 1579/2, 2473/2, rubom i preko čest. zem. 2431, čest. zem. 1561/1, 1517/2, 1517/5, 1513/4, 9999/137, te presijeca Zagrebačku ulicu i penje se sjeverno kod čest. zem. 1484/2, čest. zgr. 3254, čest. zem. 1484/4, čest. zgr. 3049, čest. zem. 1497/1, 1497/4, 1497/2, zatim slijedi ulicu Gornji Kono do čest. ze. 2414/3, čest. zgr. 591/1, presijeca ulicu Gornji Kono i spušta se prema jugu čest. zem. 791, čest. zgr. 440, 441, čest. zem. 792, 801/1, čest. zgr. 3345, čest. zem. 801/1, 2368, 805, 2369, 806/2, 806/1, 727/5, 727/4, 727/6, 727/3, 727/2, prelazi preko Zagrebačke ulice pa se nastavlja njenom južnom stranom do čest. zem. 637/3, pa se nastavlja prema jugu čest. zem. 637/7, 637/6, 637/9, čest. zgr. 3126, čest. zem. 637/5, 637/6, 630/1, 637/12, 637/13, 637/8, 1051, pa se nastavlja preko čest. zem. 2348, čest. zem. 291/2, 291/1, 289, 2348, 279, 280, 283, 9999/97, 283, 280, 313, 275 sve k.o. Dubrovnik.

Unutar navedenog opsega (zone C4), je prostor na predjelu Gornjeg Konala, označen kao (zona B2). Unutar navedenog opsega (zone C4), je prostor na predjelu Gornjeg Konala, označen kao (zona B3).

Na predjelu Ploča (C4) je prostor omeđen:

1711/25, preko čest. zem. 1709/2, 1707/4, 1707/1, 1707/3, 1707/2, čest. zgr. 3348, čest. zem. 1707/2, čest. zgr. 3178, presijeca ulicu Frana Supila, pa se nastavlja prema istoku južnom stranom ulice do čest. zgr. 2529, čest. zem. 1745/1, 1744/1, pa slijedi morskom

obalom 1744/3, 1725, 1724, 1720, 1718, 1721, 1703/2, 9999/146, 1667/3, 1667/4, 1702, 1705, preko čest. zem. 2446/2, 2475/1, 1711/25 k.o. Dubrovnik.

Unutar navedenog opsega (zone C4), je prostor na predjelu Gornjeg Konala, označen kao (zona B3) omeđeni katastarskim:

Na predjelu Ploča nalazi se vila Roxy (zona B3) , označena kao čest. zgr. 3186, čest. zem. 1641/3 k.o. Dubrovnik.

Na području zone „C“ (ambijentalna zaštita) prihvatljive su intervencije uz pridržavanje osnovnih načela zaštite kulturno-povijesne cjeline. Pri radovima na uređenju prostora prihvatljive su metode obnove postojećih struktura i izgradnja novih uz uvjet očuvanja ambijentalnih karakteristika kulturno-povijesne cjeline, napose tradicijskih oblika, krajobraznog karaktera i harmoničnog sklada cjeline.

Nova izgradnja može se provesti samo u skladu s detaljnim urbanističkim planom prema konzervatorskom elaboratu usklađenom sa smjernicama nadležnog konzervatorskog odjela.

Na području Povijesne cjeline grada Dubrovnika i njene neposredne okoline, unutar prostornih međa iz točke 2. izreke ovog rješenja do dana donošenja ovog rješenja slijedeća pojedinačna kulturna dobra upisana su u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske- Listu zaštićenih kulturnih dobara:

Redni broj	Zaštićeno kulturno dobro	Broj Registra
1.	Gradske zidine i utvrde	RST 1218
2.	Otok Lokrum	RST 1211
3.	Tvrđava Lovrjenac	RST 1197
4.	Tvrđava Revelin	RST 1183
5.	Samostan sv. Katarine	RST 1272
6.	Crkva i samostan franjevac	RST 1231

7. *Ruševine samostana sv. Marka* RST 1182
8. *Bivši samostan sv. Klare* RST 1233
9. *Bivši samostan sv. Marije od kaštela* RST 1226
10. *Dominikanski samostan sa crkvom sv. Dominika* RST 1221
11. *Ruševine samostana sv. Tome* RST 1180
12. *Ruševine samostana sv. Andrije* RST 1254
13. *Katedrala Gospe Velike* RST 1235
14. *Crkva sv. Vlaha* RST 1236
15. *Crkva Domino - Svih Svetih* RST 1245
16. *Crkva sv. Roka* RST 1244
17. *Crkva sv. Spasa* RST 1232
18. *Crkva sv. Margarite* RST 1250
19. *Crkva sv. Josipa* RST 1249
20. *Crkva Gospe od Karmena* RST 1225
21. *Crkva Navještenja* RST 1247
22. *Crkva sv. Luke* RST 1248
23. *Crkva sv. Ignacija* RST 1229
24. *Crkva sv. Jakova na Pelinama* RST 1246
25. *Crkva sv. Sebastijana* RST 1222
26. *Crkva Rozario* RST 1224
27. *Crkva sv. Nikole* RST 1223
28. *Ruševine crkve sv. Lucije* RST 1181
29. *Crkva Sigurata* RST 1271
30. *Ruševine crkve sv. Stjepana* RST 1267
31. *Sponza* RST 1237
32. *Knežev dvor* RST 1243
33. *Soba u Kneževu dvoru* RST 1251
34. *Dubrovački Kolegij* RST 1228
35. *Orlandov stup* RST 1238
36. *Glavna straža* RST 1240
37. *Gradski zvonik* RST 1242
38. *Luža zvonara* RST 1241

-
39. *Muzej Rupe* RST 1227
 40. *Onofrijeva fontana – mala* RST 1239
 41. *Onofrijeva fontana – velika* RST 1230
 42. *Mali arsenal* RST 1252
 43. *Biskupska palača – Sorkočević* RST 1234
 44. *Gundulićeva palača I.* RST 1266
 45. *Palača Gundulić II. – Stay* RST 1214
 46. *Palača Gundulić III. – Stay* RST 1275
 47. *Palača na Gundulićevoj poljani, Gozze-Bassegli-Katić* RST 1299
 48. *Palača Skočibuha – Bizzaro* RST 1253
 49. *Palača Ranjina* RST 1213
 50. *Kuća rektora kompleksa Domino* RST 1256
 51. *Zgrada bivšeg ureda „Blaga djela“* RST 1198
 52. *Lazareti na Pločama* RST 1217
 53. *Barokna kuća pokraj Tri crkve* RST 1294
 54. *Villa Banac na Pločama* RST 798
 55. *Kompleks Vidaković-De Giulli P-* 1719
 56. *Ljetnikovac Marina de Pozza-Bijelić* P-1683
 57. *Vila Adonis, Gornji Kono* Z-927
 58. *Stambeni kompleks Jelić na Konalu* Z-1748
 59. *Ljetnikovac Rešetar-Jakovljević-Miš, Gornji Kono* Z-1794
 60. *Kompleks crkve sv. Marije od Milosti na Dančama sa samostanom i grobljem*
P-3099
 61. *Ljetnikovac Rubrizius-Galjuf-Doršner na Pilama* P-1772

Današnja konzervatorska praksa u Hrvatskoj počiva na valorizaciji svih povijesnih slojeva do II. svjetskog rata, a odnedavno se valoriziraju te konzerviraju ili restauriraju i spomenici nastali poslije II. svjetskog rata. Govoreći još jednostavnije, granice zaštita povijesnih jezgri (uvijek uz zooniranje) zaustavljaju se otprilike ondje gdje se njihova izgradnja zaustavila do početka spomenutog rata.

Dubrovnik je zgusnut u svojim zidinama ali je na posve rahli način, kroz ladanjsku izgradnju, već od kraja srednjeg vijeka zahvaćao svoju okolicu. Tijekom stoljeća ta je gradnja postajala sve gušća i urbaniziranija, prometno međusobno povezana, tvoreći tako tkivo modernog Dubrovnika. Zoran primjer je Gruž gdje se među ljetnikovcima gradi prva industrijska zona. Probijanje ceste uz obalu Rijeke dubrovačke krajem 19. i na samom početku 20. stoljeća tragičan je događaj po jedinstveni ugođaj ovog prostora kojem se pristupalo ponajprije brodicom, no isto tako je međašnik u podizanju modernog Dubrovnika kojim je prostor obala Omble povezan u cjelinu s Gradom.

Stoga smatramo da se sukladno hrvatskoj konzervatorskoj praksi zaštićena zona kulturno povijesne cjeline Dubrovnika treba znatno proširiti.

Unutar zone A osim grada u zidinama s Lokrumom treba biti uvršteno i priobalje od hotela Belvedera do Boninova jer se tu radi o prostoru vrtnog grada, naselja čiji je potku isplela ladanjska izgradnja već od kraja srednjeg vijeka. Upravo zbog iznimne urbanističke vrijednosti ovaj prostor zavrijeđuje potpunu zaštitu.

Zona B zahvatila bi prostor Gruža, poluotoka Lapad, obronaka Srđa do hrbata visoravni kojom je zaključen, te prostor desne i lijeve obale Omble s njenim izvorom čime bi povijesni prostor Dubrovnika bio povezan u zaštićenu cjelinu.

Pored navedenog valja napomenuti da u postojećem rješenju zone B i C ne pokrivaju kontaktnu zonu (buffer zone) prema rješenju o zaštiti UNESCO-a..

Predlažemo stoga nove granice zona A i B.

Zona A započinje zapadno od povijesne jezgre te se prema istoku pruža česticama zemlje 537/13, 1275/3, 1194/1, 2803, 2317/2, 2794/1, 2794/1, 2382/1, 2348, 1051/10, 311/2, 1051/3, 2094, čest. zgr. 418, čest. zem. 730, 729, 2366, 2372, 2377, 2415/1, 2416/4, 2416/1, 654/2, 2426/3, 1577/2, 655/2, 2473/3, 1579/4, 2434/3, 1581/3, 1593/5, 1594/2, 2435/3, 1606/7, 1606/8, 688/2, 2436/3, 2500/2, 1622/2, 2486/2, 2437, 1655/5, 1654/6, 1641/13,

1682/6, 1682/8, 2474/5, 1690/34, 1690/11, 2475/2, 1711/251709/2, 1711/13, 1711/7, 1711/8, 2476/1, 2446/2, 2446/1 sve k.o. Dubrovnik.

Zona B započinje istočno od povijesne jezgre i pruža se prema zapadu ovim česticama: 1874/1, 1875/7, 2459, 1872/22, 1872/15, 2446/2, 1867, 1866/2, 1866/1, 2442/2, 2414/2, 2063/8, 2063/7, 1347/2, 2413, 1344/3, 1344/2, 1344/1, 1343/2, 13453/1, 1336, 1335, 1322, 1321, 1313, 1312, 1303/1, 13032, 1300, 1302, 1301, 1289/1, 1284, 1283, 1278, 1277, 463, 461, 458, 442, 439/1, 383/3, 383/2, 383/1, 380/1 KO Dubrovnik, 71/2, 71/1 KO Sustjepan, 927/15, 927/14, 927/13, 927/12, 927/11, 927/10, 927/19, 927/5 KO Obuljen, 1026/2, 1026/3, 1026/4 KO Prijedor, 486/1 KO Rožat, 403/6, 404, 405, 450/1, 450/2, 452, 449/1, 449/4 KO Komolac, 518/3, 518/2, 519, KO Rožat, 1059 KO Prijedor 1020 KO Obuljeno, 1247 KO Mokošica 1170/3, 20/56, 20/31, 20/30, 20/8, 20/2 KO Petrovo selo

Granice novih zona zaštite prikazane su na kartografskom prikazu u prilogu. AT

9. Popis priloga

- Klasteri - *Igor Belamarić*
- Ljetnikovci - *Ivan Tenšek*
- Fortifikacije - *Ivan Tenšek*
- Stupanj osjetljivosti povijesnog urbanog krajolika na pilot području - *Igor Belamarić*
- Prijedlog novih granica spomenika svjetske baštine i kontaktne (buffer) zone za zaštitu UNESCO-a - *Igor Belamarić*
- Oznake vidikovaca - *Igor Belamarić*
- Fortifikacijski krajolik - *Igor Belamarić*
- Infrastrukturna mreža - *Igor Belamarić*

10. Bibliografija

Ackerman, James, "The *Villa* as Paradigm". *Perspecta*, Vol. 22, *Paradigms of Architecture*, 1986.

Acta Gallica, 1808., F. VI, 78, 94, 1625, 2362, 2864; A.G. 1809. F. VI. 1104.

Appendini, F. M., *Ratovanje oko Dubrovnika godine 1806.*, Dubrovnik, 1906.

Badurina, Anđelko, *Uloga franjevačkih samostana u urbanizaciji dubrovačkog područja*, Zagreb, 1990.

Baras, F., *Iz memoara maršala Marmonta*, Split, 1977.

Belamarić, Joško, "Urbanistički aspekti prve dubrovačke industrije u 15. stoljeću", u: *Studije iz starije umjetnosti na Jadranu*, sv. II., Split, 2012.

Beritić, Lukša, "Dubrovački vodovod", u: *Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku*, 8-9 (1962): 99-116

Beritić, Lukša, "Fortifikacije Dubrovačke Republike", *Mornarički glasnik* 5/1961.

Beritić, Lukša, "Obalna utvrđenja na našoj obali", *Pomorski zbornik*

Beritić, Lukša, "O zaštiti spomenika u Dubrovniku kroz stoljeća", *Zbornik zaštite spomenika kulture*, 10, Zagreb, 1959, 196–198

Beritić, Lukša, "Tumba", *Anali* 6/7 (1959.): 293-296

Beritić, Lukša, "Ubikacija nestalih građevinskih spomenika u Dubrovniku", u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 10 (1956.), 15–83

Beritić, Lukša, "Ubikacija nestalih građevinskih spomenika u Dubrovniku", II, u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 12 (1960.), Split

Beritić, Lukša, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, Zagreb 1958.

Beritić, Lukša, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, JAZU, Zagreb, 1955.

Beritićev zbornik, Dubrovnik, 1960.

Bersa, Josip, *Dubrovačke slike i prilike*, Zagreb, 1941.

Biseri Jadrana – Dubrovnik, ur. Mario Bošnjak, Zagreb 2005.

- Božić, Ivan, *Dubrovnik i Turska u XIV i XV veku*. Beograd 1952.
- Braudel, Fernand, *Sredozemlje i sredozemni svijet u doba Filipa II.*, Zagreb, 1997.
- Ćirković, S., "Rimsko osvajanje na tlu Jugoslavije", *Istorija Jugoslavije*, Beograd, 1973.
- Ćosić, Stjepan, *Dubrovnik nakon pada Republike (1808.– 1848.)*, Dubrovnik, 1999.
- Diversis, Filip de, *Opis slavnoga grada Dubrovnika*. (hrvatski / latinski) Predgovor, transkripcija i prijevod s latinskoga Zdenka Janeković-Römer, Zagreb, 2004.
- Dopuna konzervatorske dokumentacije usklađene s postojećim konzervatorskim podlogama za izmjene i dopune GUP-a grada Dubrovnika*, Zagreb, studeni 2012., Urbanistički zavod grada Zagreba d.o.o.
- Engel, I. H.– Stojanović, I., *Povijest Dubrovačke Republike*, Dubrovnik, 1922.
- Evans, Arthur, *Through Bosnia and the Herzegovina*, 1875.
- Fisković, Cvito, *Građevinski spomenici na Lokrumu*
- Fisković, Cvito, *Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku*. Zagreb 1947.
- Fisković, Cvito, *Prvi poznati dubrovački graditelji*, Dubrovnik, 1955.
- Fisković, Igor, *Historical Signs of the Identity of Dubrovnik*, Zagreb 1993.
- Fisković, Igor, "Tradicije i inovacije u urbanističkome liku starog Dubrovnika", *Dubrovnik 4* (1994.): 103–123
- Foretić, Vinko, *Povijest Dubrovnika do godine 1808*, I dio. Zagreb 1980.
- Foretić, Vinko, "Vegetacija kao važni činilac dubrovačkog urbanizma", *Dubrava*, br. 113, 1941.
- Grujić, Nada, "Dubrovnik – Pustijerna. Istraživanja jednog dijela povijesnog tkiva grada", *Radovi Instituta za povijest umjetnosti 10* (1986.)
- Grujić, Nada, "Kuća u Gradu", *Studije o dubrovačkoj stambenoj arhitekturi 15. i 16. stoljeća*, Dubrovnik, 2013.
- Grujić, Nada, "Ljetnikovac Klementa Gučetića u Rijeci dubrovačkoj", *Radovi Instituta za povijest umjetnosti 11* (1987.)
- Grujić, Nada, "Ljetnikovac Miha Bunića i početci ladanja uz Omblu", u: Grujić, Nada, *Vrijeme ladanja*, Dubrovnik, 2003.

Harris, Robin, *Dubrovnik: A History*, London, 2003.

Horvat-Levaj, Katarina, *Barokne palače u Dubrovniku*, Zagreb – Dubrovnik, 2001.

Horvat-Levaj, Katarina, "Od baroknog klasicizma do neoklasicizma. Stilsko-tipološke transformacije stambene arhitekture Dubrovnik između 1780. i 1900. godine", *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 24 (2000.)

<http://www.vlakovi.com/?p=656>

Janeković Römer, Zdenka, *Okvir slobode*. Zagreb-Dubrovnik, 1999.

Janeković Römer, Zdenka, *Rod i grad*. Dubrovnik, 1994.

Jeremić, Risto i Tadić, Jorjo, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnik*, sv. III . Beograd, 1940.

Josić, S., *Dubrovnik nakon pada Republike (1808.–1848.)*, Dubrovnik, 1999.

Jurković, S., "Mogućnosti kontrole i ograničenja „potrošnje“ pejzaža uzrokovane turističkim korištenjem", *Prostor*, sv. 3. br .(2-10)., Zagreb, 1995., str.245-260.

Katedrala Gospe velike u Dubrovniku (ur, Katarina Horvat-Levaj), Dubrovnik – Zagreb 2014.

Knjige nekretnina Dubrovačke općine (13-18. st.). Libri domorum et terrenorum communis Ragusii deliberatis ad afflictum (saec. XIII -XVIII), priredili Irena Benyovsky Latin, Danko Zelić, sv. I-II ., Zagreb – Dubrovnik, 2007.

Komparativna analiza zakonskog okvira na polju zaštite i upravljanja prirodnog i kulturnog krajolika Hrvatske s preporukama, dr.sc. Biserka Dumbović Bilušić, Arhikon, d.o.o, ožujak 2013.

Kotrulj, Benedikt, *Il libro dell'arte di mercatura / Knjiga o vještini trgovanja*, Prijevod Zdenka Janeković Römer, Zagreb – Dubrovnik 2009.

"Krajolik - Sadržajna i metoda podloga Krajobrazne osnove Hrvatske 6", *Zaštita, očuvanje i korištenje kulturne baštine*: 6, mr.sc. Biserka Dumbović Bilušić, dipl. info arh.

Krasić, Stjepan – Razzi, Serafino, *Povijest dubrovačke metropolije i dubrovačkih nadbiskupa (X.–XV. stoljeća)*, Dubrovnik, 1999.

Krivošić, Stjepan, *Stanovništvo Dubrovnik i demografske promjene u prošlosti*, Dubrovnik, 1990.

Kulturni krajobraz i legislativa - stanje u Hrvatskoj, Goran Andlar, Branka Aničić, Petra Pereković, Iva Rechner Dika, Ines Hrdalo

- Lisičar, Vicko, *Tri dubrovačka otočića (Daksa, Sveti Andrija i Ruda)*, Dubrovnik, 1935.
- Lonza, Nella, *Kazalište vlasti. Ceremonijal i državni blagdani Dubrovačke Republike u 17. i 18. stoljeću*, Zagreb – Dubrovnik, 2009.
- Lučić, Josip, *Povijest Dubrovnika od 7. stoljeća do 1205. godine*, Dubrovnik, 1973.
- Lučić, Josip, *Prošlost Dubrovačke Astoreje*, Dubrovnik, 1970.
- Marović, Ivan, "Arheološka istraživanja u okolici Dubrovnika", *Anali HI JAZU u Dubrovniku*, IV-V, Dubrovnik 1956.
- Miljanić, Miho, *Lokrum – Dubrovnik*, Zagreb, 1986.
- Miović, Vesna, *Dubrovačka diplomacija u Istambulu*, Zagreb-Dubrovnik, 2003.
- New life for historic cities*, UNESCO, 2013.
- Ničetić, Antun, *Povijest dubrovačke luke*, Zagreb, 1996.
- Novak, G., "Povijest Dubrovnika od najstarijih vremena do početka VII. stoljeća", *Anali HI JAZU u Dubrovniku*, X.-XI., Dubrovnik, 1966.
- Novak, G., *Prošlost Dalmacije*, II:, Split, 2004.
- Obnova Dubrovnika 1979–1989*, (ur.) Snješka Knežević, Zagreb, 1989.
- Općina Župa Dubrovačka - Prostorni plan uređenja*, URBING, d.o.o., Zagreb, srpanj 2008.
- Otok Lokrum – Zbornik radova sa Simpozija održanog 8.-11.9.1989. u Dubrovniku*, Ekološke monografije, Knjiga 1, 1989.
- Paton, Andrew Archibald, *Researches on the Danube and the Adriatic, contributions to the modern history*, 1861.
- Pederin, Ivan, "Francuska, Napoleon i Hrvati", *Croatica et Slavica Iadertina*, Zadar, 2011.
- Peković, Željko, *Dubrovnik – Nastanak i razvoj srednjevjekovnog grada*, Split, 1998.
- Planić Lončarić, Marija, *Planirana izgradnja na području Dubrovačke Republike*, Zagreb, 1980.
- Prelog, Milan, "Dubrovački statut i izgradnja grada (1272.–1972.)", *Peristil* 14–15 (1971.–1972.): 81–94
- Prostorni plan uređenja grada Dubrovnika*, URBOS d.o.o., Split, listopad, 2005.

- Rapanić, Željko, Marginalia o »postanku« Dubrovnika, u: *Arheološka istraživanja u Dubrovniku i dubrovačkom području* [Izdanja Hrvatskog arheološkog društva, 12], Zagreb, 1988., 39–50
- Seferović, Relja i Stojan, Mara, »Čudo vode: prolegomena za ranorenesansni vodovod u Dubrovniku«, u: *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, 44 (2006): 95-137
- Seferović, Relja., Stojan, Mara, "The miracle of water: prolegomena to the early renaissance aqueduct of Dubrovnik", *Dubrovnik Annals* 11 (2007.): 49-84
- Slika grada Dubrovnika kroz prostorno-plansku dokumentaciju*, Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije, 2012.
- Statut grada Dubrovnika sastavljen godine 1272.* (Na osnovi kritičkog izdanja B. Bogišića i K. Jirečeka priredili i na hrvatski jezik preveli A. Šoljić, Z. Šundrica i I. Veselić, s uvodnom studijom N. Lonze), Dubrovnik, 2002.
- Stjepan Gradić otac domovine*, katalog izložbe, Dubrovnik, 2013.
- Studija o utjecaju na okoliš izgradnje sportsko rekreacijskog centra s golf igralištem Srđ*, knjiga I, ECOINA, Zagreb, studeni 2012.
- Stulli, Bernard, *Povijest Dubrovačke Republike*, Dubrovnik – Zagreb, 1989.
- Šundov, M., *Geomorfologija Dubrovačkoga primorja i geoekološko vrijednovanje reljefa*, Zagreb, 2004.
- Tadić, Jorjo, *Promet putnika u starom Dubrovniku*, Dubrovnik, 1939.
- Tisuću godina dubrovačke (nad)biskupije. Zbornik radova znanstvenog skupa u povodu tisuću godina uspostave dubrovačke (nad)biskupije/metropolije (998.–1998.)*, (ur.) Želimir Puljić – Nediljko A. Ančić, Dubrovnik, 2001.
- Urbanistički plan uređenja Gruški akvatorij*, knjiga 1-5, URBOS d.o.o., 2011.
- Urbanistički plan uređenja Platoa Srđa - Dubrovnik*, Konzervatorska dokumentacija, ARHEO PLAN d.o.o., skupina autora " Južna Dalmacija", Geografija Hrvatske, knjiga 6., Institut za geografiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1974.
- Urbanistički plan uređenja „Poslovna zona GORNJI BRGAT“*, Institut IGH d.d., Dubrovnik, veljača 2012.
- Urbanistički plan uređenja Radeljević-Libertas*, Omega Engineering d.o.o., konzervatorska dokumentacija, 2008.

Urbanistički plan uređenja, Športsko rekreacijski centar s golf igralištem i turističkim naseljem Bosanka - sjever i Bosanka - jug, knjiga 1-4, konzervatorska dokumentacija, ARHEO PLAN d.o.o, Dubrovnik, 2013.

Vekarić, Nenad, *Vlastela grada Dubrovnika 1. Korijeni, struktura i razvoj dubrovačkog plemstva*, Zagreb–Dubrovnik, 2011.

Veramenta-Paviša, Patricija, *Gradske zidine grada Dubrovnika*, stručni vodič, Dubrovnik, 2004.

Vitelleschi, Lorenzo, *Povijesne i statističke bilješke o Dubrovačkom okrugu*, Dubrovnik, 2002.

Vojnović, Lujo, *Dubrovnik – Jedna istorijska šetnja*, Zagreb, 1922.

Vojnović, Lujo, *Kratka historija Dubrovačke republike*, New York, 1962.

Vojnović, Lujo, *Pad Dubrovnika*, I, II, Dubrovnik, 1908.

Wilkinson, J.G., *Dalmatia and Montenegro: with a Journey to Mostar in Herzegovina and the Remarks on the Slavonic Nations*, 1848.

Zahtjev za utvrđivanje objedinjenih uvjeta zaštite okoliša postojećeg postrojenja TUP d.d., Dubrovnik, ECOINA, Zagreb, 2014.

Zlatno doba Dubrovnika XV. i XVI. stoljeće, katalog izložbe, (ur.) Vladimir Marković, Zagreb, 1987.

11. Sažetak na engleskom

Identification and Valorisation of Natural and Architectural Heritage of the Dubrovnik area in a Spatial Context

This paper is a preliminary step in drafting an integral study with the title „Identification and Valorisation of Natural and Cultural Landscapes in the City of Dubrovnik Area“, and it includes a list of all the registered and recorded monuments of natural and architectural heritage in the pilot area, as well as the proposals for new registrations. Of primary importance is the perception of architectural and natural heritage within their spatial context, with a special emphasis on the individual monuments crucial for conservation of the monumental character of the wider area. Additionally, characteristic clusters and their contribution to the OUV are identified and evaluated, and the evaluation of monumental heritage is examined through multiple key views, while not losing sight of the significance of the visual integrity of the entire area, which is more complex than the physical scope of individual cases.

The conclusion of the study recommends a revision of the existing statement of outstanding universal value of Dubrovnik and the delineation of new boundaries of the heritage and buffer zones of this UNESCO site. This will help to preserve the monumental value of the area whose prosperity is based primarily on cultural tourism.

The study evaluates the area as a historical urban landscape where there is no boundary between the world heritage monument and its immediate environment. It underlines the mutual pervasion of the monument categories of universal and local importance – the centre and the periphery, the natural and the constructed – which are also the starting points for the future planning.

IDENTIFICATION AND EVALUATION OF CHARACTERISTIC ZONES (CLUSTERS) with an assessment of the impact of certain physical planning requirements on the character of individual zones, and proposals for improvement

The chapter analyses the scope of clusters as defined on cartographic displays. A cluster represents a unit which has common historical and topographical-morphological

characteristics. Each unit is analysed first through its significance and contribution to the OUV, and then through the spatial-historical context. The key questions of the present-day condition, ambience and views are analysed in order to help with assessing the impacts of new development plans on the cultural heritage. The chapter ends with recommendations for responsible planning and development in this zone. Cartographic displays include the cluster boundaries and the division of area between them, according to the level of sensitivity to new urban interventions. The entire space is assessed as a historical urban landscape, divided into areas of very high and moderate (medium) sensitivity.

VALORISATION OF MONUMENTAL HERITAGE THROUGH VIEWS with evaluation of the effects of current development trends on certain key views, and proposals for improvement

Each view is described through visible attributes which support or compromise the monumental value of the area. Also, the importance of views for cultural heritage is described, i.e. the attention is drawn to the visual elements which compromise its historical and aesthetic significance, thus trivializing the extremely complex local identity of the community. The impact of potential development plans on the views, or the OUV of the natural and architectural heritage, is also assessed.

IDENTIFICATION AND EVALUATION OF REPRESENTATIVE MONUMENTS IN THE AREA, with an assessment of the impact of certain physical planning requirements on individual monuments, and proposals for improvement

Along with the general information on individual monuments which mark the key points in the area and significantly contribute to its character, information on its present-day state, i.e. authenticity, is provided. The original and present-day ambience of particular monuments is compared and their importance is recorded according to the ICOMOS guidelines for heritage impact assessment, especially in relation to the World Heritage sites (the study mostly covers monuments of high and very high value). The sensibility of these monuments in regard to certain physical planning assumptions (less sustainable development) is especially examined. This chapter also provides an analysis of the relationship between key monuments and their

immediate surroundings which should remain preserved in order to also preserve the wider ambient values of the area. Finally, the contribution of these monuments to the definition of OUV is assessed. In several cases, new proposals to protect individual monuments at the national level are also offered.

Based on the analysis, we put forward the following: a proposal to delineate new zones A and B within the national decision on the protection of the historic core of Dubrovnik; a revised statement of OUV of Dubrovnik; and a proposal for the establishment of new boundaries of protection for the historical area of Dubrovnik as a world and national heritage site, along with a proposal for a new protective buffer zone.

**STUPANJ OSJETLIVOSTI POVIJESNOG
URBANOG KRAJOLIKA NA PILOT PODRUČJU**

legenda:

ZONA VISOKE OSJETLIVOSTI

ZONA SREDNJE OSJETLIVOSTI

ZONA MORSKOG POJASA VISOKE OSJETLIVOSTI

2857 m

2003

Image © 2014 TerraMetrics
Image © 2014 CNES / Astrium
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Image © 2014 DigitalGlobe

Google earth

Bilddatumsdatum: 3/22/2013 42°38'48.40" N 18°05'34.80" O Höhe 54 m sichthöhe 12.22 km

FORTIFIKACIJSKI KRAJOLIK

- zona **A**
- zona **B**

1141 m

Image © 2014 CNES / Astrium
Image © 2014 TerraMetrics
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Image © 2014 DigitalGlobe

Google earth

Bilddatumsdatum: 3/22/2013 42°39'24.07" N 18°07'39.89" O Höhe 297 m sichthöhe 4.70 km

2003

**PRIJEDLOG NOVIH GRANICA SPOMENIKA SVJETSKE BAŠTINE
I KONTAKTNE (BUFFER) ZONE ZA ZAŠTITU UNESCO-A
(PRIJEDLOG NOVIH ZONA A I B NACIONALNOG RJEŠENJA O ZAŠTITI
KULTURNO-POVIJESNE CJELINE GRADA DUBROVNIKA)**

ZONA OBUHVATA SPOMENIKA SVJETSKE BAŠTINE

KONTAKTNA (BUFFER) ZONA

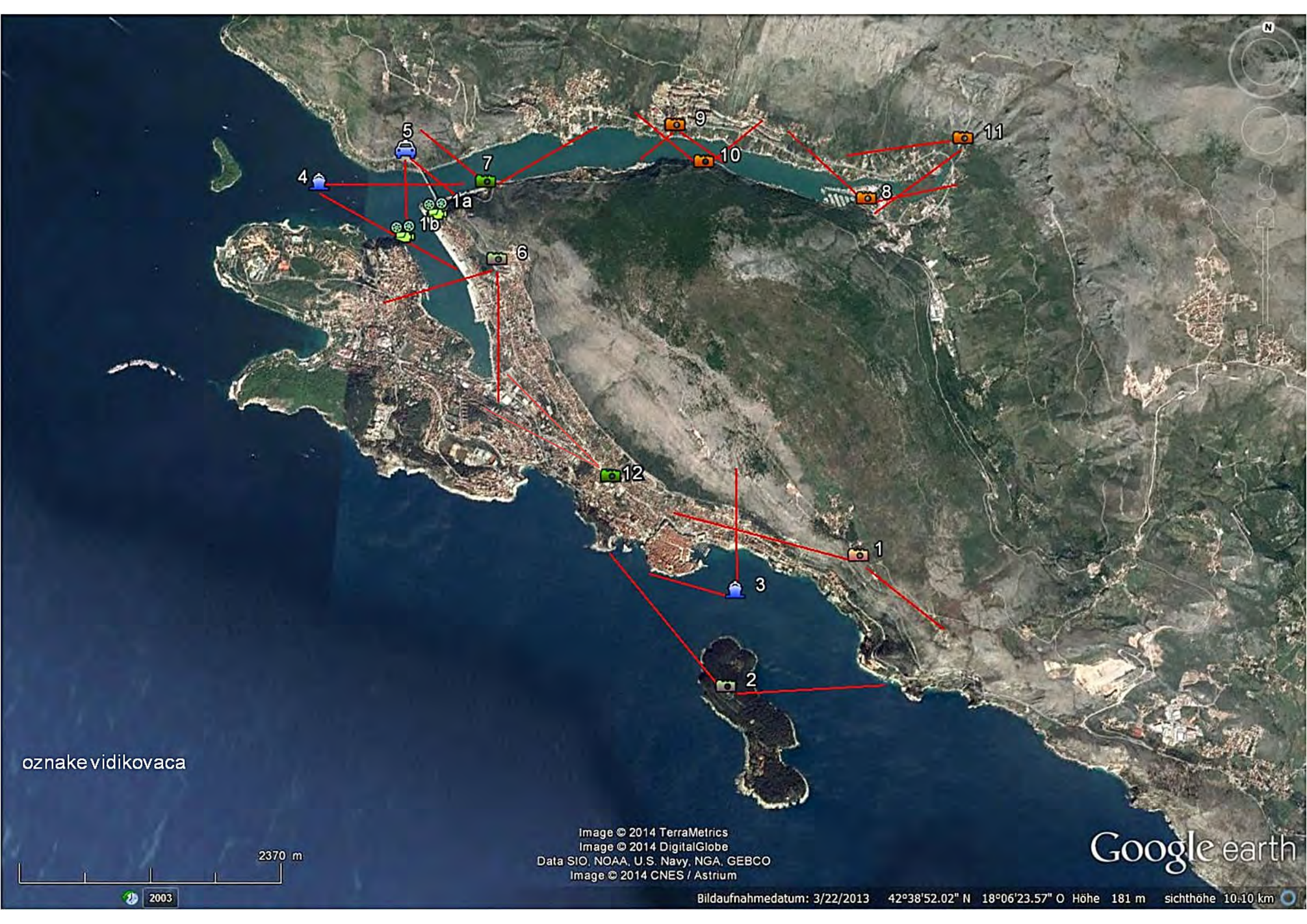
2281 m

Image © 2014 DigitalGlobe
Image © 2014 TerraMetrics
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Image © 2014 CNES / Astrium

Google earth

2003

Bildaufnahmedatum: 3/22/2013 42°38'48.41" N 18°05'53.14" O Höhe 49 m sichthöhe 9.91 km

oznake vidikovaca

2370 m

2003

Image © 2014 TerraMetrics
Image © 2014 DigitalGlobe
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Image © 2014 CNES / Astrium

Google earth

Bildaufnahmedatum: 3/22/2013 42°38'52.02" N 18°06'23.57" O Höhe 181 m sichthöhe 10-10 km

- ① Stari Grad, Pile, Boninovo i Lokrum
- ② Srđ i fortifikacijski krajolik
- ③ Gruž i Lapad s ljetnikovcima; Daksa
- ④ Rijeka Dubrovačka s ljetnikovcima

2618 m

Image © 2014 TerraMetrics
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Image © 2014 CNES / Astrium
Image © 2014 DigitalGlobe

Google earth

2003

Bildaufnahmedatum: 3/22/2013 42°39'05.15" N 18°07'02.99" O Höhe 300 m sichthöhe 11.44 km

1149 m

Image © 2014 TerraMetrics
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Image © 2014 CNES / Astrium

Google earth

2003

Bildaufnahmedatum: 3/22/2013 42°38'00.43" N 18°07'30.72" O Höhe 0 m sichthöhe 5.13 km

1597 m

2003

Image © 2014 DigitalGlobe
Image © 2014 TerraMetrics
Image © 2014 CNES / Astrium
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO

Google earth

Bildaufnahmedatum: 3/22/2013 42°38'56.58" N 18°07'44.32" O Höhe 291 m sichthöhe 7.21 km

Image © 2014 TerraMetrics

Image © 2014 CNES / Astrium

Image © 2014 DigitalGlobe

Google earth

1137 m

2003

Bildaufnahmedatum: 3/22/2013 42°39'27.68" N 18°04'34.44" O Höhe 131 m 'sichthöhe 5.13 km

1578 m

Image © 2014 DigitalGlobe
Image © 2014 TerraMetrics
Image © 2014 CNES / Astrium

Google earth

2003

Bildaufnahmedatum: 3/22/2013 42°39'43.23" N 18°07'37.20" O Höhe 215 m sichthöhe 7.21 km

INFRASTRUKTURNA MREŽA

legenda:

- trasa vodovoda
- trasa željeznice

- kružni vojni put
- karavanski put
- put za Bosanku
- put za Kotor
- put za Fort Imperial

1469 m

Image © 2014 TerraMetrics
 Image © 2014 DigitalGlobe
 Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
 Image © 2014 CNES / Astrium

Google earth

	Naziv zaštićene krajobrazne / prirodne vrijednosti	Kategorija zaštite	Površina (ha)	Reg. br.
01	Otok Lokrum	posebni rezervat šumske vegetacije	72	46
02	Rijeka dubrovačka (Ombla)	značajni krajobraz	350.3	194
03	Velika i Mala Petka	park-šuma	42.7	854
04	Stablo azijske platane Brsaljama	spomenik parkovne arhitekture	0.1	939
05	Močiljska špilja	spomenik prirode	0	93

osobito vrijedni predjeli - prirodni krajobraz (PPDNŽ)

- 06 Akvatorij Rijeke dubrovačke i predjel Golubovog kamena
- 07 Zapadni dio poluotoka Lapad - Babin Kuk
- 08 Spomen park otočić Daksa
- 09 Skupina starih stabala kod kuće starog kapetana u Lapadu Dubrovnik
- 10 Zeleni pojas od rta Mlinac do Orsule, uključujući akvatorij
- 11 Srđ
- 12 Akvatorij uvale Lapad s grebenima
- 13 Prirodni krajobraz na Lapadskoj obali

osobito vrijedni predjeli - prirodni krajobraz (PPUG)

- 14 Stjenoviti obronci Rijeke dubrovačke
- 15 Zelene padine Babinog kuka
- 16 Zelene padine Montovjerne
- 17 Otok Sv. Andrija i grebeni
- 18 Prostor povijesne vrtne zone

- 19 Lokrumski perivoj s vrtovima oko benediktinskog samostana i ladanjskog dvorca
- 20 Vrt ljetnikovca na Gornjem Konalu (Košta)
- 21 Vrt ljetnikovca Bundić na obali N. Tesle
- 22 Vrt ljetnikovca Bunić-Gradić na obali S. Radića
- 23 Vrt ljetnikovca Bunić na obali S. Radića
- 24 Vrt ljetnikovca Gundulić na obali S. Radića
- 25 Vrt ljetnikovca Sorkočević-Natalić na Kantafigu
- 26 Vrt ljetnikovca Petra Sorkočevića na Lapadskoj obali
- 27 Vrt ljetnikovca Pucić na Lapadskoj obali
- 28 Vrt nekadašnjeg ljetnikovca Sorkočević (Jordan) na Lapadskoj obali
- 29 Vrt ljetnikovca Gučetić (rašica) ispod Petke
- 30 Lokalitet Benešinih srednjovjekovnih vrtova i vinograda na Gorici
- 31 Vrt ljetnikovca Kaboga na Batahovini
- 32 Vrt ljetnikovca Staj na Batahovini
- 33 Ostaci vrta ljetnikovca Bozdari Škaprlenda u Čajkovićima
- 34 Vrt ljetnikovca Sorkočević u Komolcu
- 35 Vrt ljetnikovca Rastić u Rožatu
- 36 Vrt ljetnikovca (Kolić) u Komolcu
- 37 Vrt ljetnikovca Crijević u Obuljenom
- 38 Vrt ljetnikovca Klementa Gučetića u Obuljenom
- 39 Vrt ljetnikovca Zamanja u Obuljenom
- 40 Vrt ljetnikovca Gučetić u Mokošici
- 41 Vrt ljetnikovca Bobaljević na Mrinovu

Važna područja za divlje svojte i stanišne tipove			
	šifra područja	površina (ha)	
42	Lokrum (vegetacija litorala, travnjaci, makija i šume)	HR4000017	70.7
43	Lokrum (grebeni)	HR30000169	30.5
44	Lokrum (naselja posidonije)	HR30000168	18.4
45	Srđ (travnjaci)	HR2000813	
46	Srđ - Dubrave (šikara i šuma)	HR2000193	
47	Mrtvo more (špilja)	HR3000387	0
48	Špilja kod Dubrovnika	HR2000138	0
49	Vilina špilja u Komolcu	HR20000186	0
50	Mala špilja između Dubrovnika i Komolca	HR20000081	0
51	Sumporna špilja u Mokošici	HR3000388	0
53	Vilina špilja u Rožatu	HR20000197	0
54	Ombla (Prijevor-Čajkovića)	HR2001010	156.6

LISTA ZAŠTIĆENE GRADITELJSKE BAŠTINE PILOT PODRUČJA DUBROVNIKA

ID: 1

IME SPOMENIKA: Daksa – Kulturno – povijesna cjelina otoka
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402/1,
402/2, 402/3, čest. zem. 1134, 1135, 1264/1, 1264/2 k.o.Gruž
LOKACIJA: Daksa
TIP SPOMENIKA: kulturno-povijesna cjelina
STATUS ZAŠTITE: Z UP/I^o-612-08/02-01/1324
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 2

IME SPOMENIKA: Daksa - Baterija južna
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 396 k.o. Gruž
LOKACIJA: Daksa
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1296
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 3

IME SPOMENIKA: Daksa - Baterija sjeverna
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 402/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Daksa
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1297
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 4

IME SPOMENIKA: Lokrum - Cjelina otoka Lokruma
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 610/4, čest. zem. 2263, 2265,
2289/1, 2289/2, 2286, 2284/2, 2266, 2284/1, 2282/1, 2282/2, 2283,
2281/2, 2281/3, čest. zgr. 815, 816, čest. zem. 2276, 2272, 2271,
2281/1, 2269, čest. zgr. 814, čest. zem. 2270, 2281, čest. zgr. 812/5,
812/4, 812/3, 812/2, 812/1, čest. zem. 2268, 2251/2, 2262, 2264,
2290, 2264, čest. zgr. 811, čest. zem. 2292, 2251/1, 2252/2, 2255,
2254, 2256, 2258, 2257, 2259, 2260, 2246, 2249/2, 2252/1, 2249/1,
2251, 2250, 2247/3, 2247/4, 2247/1, 2247/2, 2287, 2288, 2246, 2440,
2244, 2243, čest. zgr. 810/3, 810/2, 810/1, čest. zem. 2293, 2242k.o.
Dubrovnik.
LOKACIJA: Lokrum
TIP SPOMENIKA: kulturno-povijesna cjelina
STATUS ZAŠTITE: RST 1211
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 5

IME SPOMENIKA: Crkva Gospe Velike
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 235, čest. zem. 2513/1, 2515, 1516,
2517, k.o. Zaton
LOKACIJA: Vrbica
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I^o-612-08/06-05/9032
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA:

ID: 6

IME SPOMENIKA: Crkva Navještenja Marijinog
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 282, čest. zem. 2915/2, 2926/8 k.o.
Zaton
LOKACIJA: Lozica
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I^o-612-08/02-07/275
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 7

IME SPOMENIKA: Objekt Tri sestrice
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 279, 280, 281, 374, čest. zem.
2915/1, 2919, 2920, 2921, 2922, 2923 k.o.Zaton
LOKACIJA: Lozica
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I^o-612-08/02-07/275
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 8

IME SPOMENIKA: Partizansko spremište
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 289/2, 289/4, 289/3, 289/1 k.o.
Petrovo selo
LOKACIJA: Podbrežje
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1388
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 9

IME SPOMENIKA: Talijanski bunker Kota 211
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 23/2, 23/3 k.o. Petrovo selo
LOKACIJA: Podbrežje
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1385
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 10

IME SPOMENIKA: Crkva Gospe od Zdravlja
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 21, 637 k.o. Petrovo Selo
LOKACIJA: Petrovo Selo
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I^o-612-08/08 06/0140
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 11

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bobali
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1/1, 1/2, 2, 3, 78, čest. zem. 1/1,
1/2, 2 k.o. Petrovo selo
LOKACIJA: Mirinovo
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I^o-612-08/07-05/9030
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 12

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Gozde - Vodnica
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 97, 98, 99, 100, čest. zem. 760, 761,
763, 764, 765 i 767 k.o. Mokošica
LOKACIJA: Mokošica
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I^o-612-08/09-06/0415
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 13

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Gradi (Kusijanović)
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 5/1, čest. zem. 18 k.o. Petrovo Selo
LOKACIJA: Mokošica
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I^o-612-08/02-01- 06/680
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 14

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Ranjina - Zamanja - Podić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 91/1, 91/2, 91/3 i čest. zem. 826/1,
826/2, 827, 829, k.o. Mokošica
LOKACIJA: Mokošica
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: čest. zgr. 91/1, 91/2, 91/3 i čest. zem. 826/1, 826/2,
827, 829, k.o. Mokošica
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 15

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bunić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 93, 94, 95, 96, čest. zem. 810/1,
810/2, 811, 812/1, 812/2, 813/1, 813/2, 814, 815, 816, 817, 819 k.o.
Mokošica
LOKACIJA: Mokošica
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I^o-612-08/02/07/226
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 16
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Pehovac
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 93, 94, 95, 96, čest. zem. 810/1, 810/2, 811, 812/1, 812/2, 813/1, 813/2, 814, 815, 816, 817, 819 k.o. Mokošica
LOKACIJA: Mokošica
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/02/07/226
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:17
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Spasa
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr.1, čest. zem. 936, 937 k.o. Mokošica
LOKACIJA: Mokošica
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/02-07/269
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:18
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Kravarović
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 101, čest. zem. 754/2, 755, 757, 758/1, 758/2, 759, 768, 771/1, 771/4 k.o. Mokošica
LOKACIJA: Mokošica
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/03-07/07
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:19
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Gučetić – Lazarević - Zbutega
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 15/1, čest. zem. 551, 554, 623, 708/1, 710/1, 713, 715, 716, 718/2, 719, 721/2, 722, 916/2, 3, čest. zgr. 15/2, čest. zem. 624/1, 625/1, 625/2, 626, 708/2, 709, 710/2, 711, 712, 714, 717, 718/1, 721/1, 916 k.o. Obuljeno
LOKACIJA: Obuljeno
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST1184
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:20
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Zamagna - Kravarević
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 20, čest. zem. 911, 912, 913, 914, 1016/6 k.o. Obuljeno
LOKACIJA: Obuljeno
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1207
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:21
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Crijević – Fouque
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2, 3/1, čest. zem. 105, 107, 108, 109/1, 109/2, 110, 1016/2 i dio čest. zem. 1019 k.o. Obuljeno
LOKACIJA: Obuljeno
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/07-05/9001
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 22
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac s kapelicom
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 11/2, 12/1, 12/2, 12/3, 12/4, 12/5, 12/6, 12/7, 13, 14 i čest. zem. 543, 544/1, 544/2, 545, 546, 547/1, 547/2, 548, 549/1, 549/2 k.o. Obuljeno
LOKACIJA: Obuljeno
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/05-05/751
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:23
IME SPOMENIKA: Kapela sv. Nikole
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 74, 75 k.o. Prijedor
LOKACIJA: Dračevo selo

TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/04-01-06/98
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:24
IME SPOMENIKA: Franjevački samostan Pohodenja Marijina
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1, 2, k.o. Prijedor
LOKACIJA: Rožat-Prijedor
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/04-01-06/99
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:25
IME SPOMENIKA: Crkva Velike Gospe
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 58, 59, 60, čest. zem. 359, 361, 363 k.o. Rožat
LOKACIJA: Rožat
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9002
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:26
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Rastić "Đonovina "
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 58, 59, 60, čest. zem. 359, 361, 363 k.o. Rožat
LOKACIJA: Rožat
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9002
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:27
IME SPOMENIKA: Arheološko nalazište Vilina špilja iznad Omble
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 312/1 k.o. Rožat
LOKACIJA: Rijeka dubrovačka
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/10-05/0301
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:28
IME SPOMENIKA: Crkva Navještenja Marijinog
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1 k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I-612-08/04-01-06/97
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:29
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Duha
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 27/1, 27/2 i čest. zem. 319 k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: 612-08/93-07/128
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:30
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Tripuna
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 69, čest. zem. 456 k.o. Rožat
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/02-01/653
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:31
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Pera Kolića
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 20, 21/1, 21/3, 63, 69, 87, čest. zem. 229, 228/1, 228/2, 336/1, 336/2, 336/3, 337/1, 337/2, k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/02-01/1048
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:32
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Pozze
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 18/1, 18/3, 18/5, 116, 70, čest. zem. 221, 223, 224, 225 k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/04-07/51
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:33
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Sorkočević
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 62, 63, 64, čest. zem. 404, 450, 396/1, 400/1,2,3,4, 396/2, 402/2 čest. zgr. 66, čest. zem. 403/2, 405, 410, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 431/3, 398/3, 399/2, 398/4, 399/1, 425, 398/2, 398/6, 398/7, 422/1,2, 423, 424, 95, 501, čest. zgr. 72 k.o.
Rožat
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1185
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:34
IME SPOMENIKA: Kuća Gundulić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 25/1, 25/2, čest. zem. 342/1, 342/2, 343/1, 343/2 k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/02-01- 06/851
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:35
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bizzaro - Facenda
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 46/1, 46/2, 46/3, 46/4, 47, 48, 49/1, 49/2, 50/1, 50/2, 50/3, 50/4, 56, čest. zem. 281/1, 281/2, 286/3, 286/4, 286/5, 286/6, 286/7, 286/8, 286/9, 286/10, 286/11, 286/12 k.o. Komolac, te čest. zgr. 36 (kapelica) i čest. zem. 282/1, 282/2, 282/3, 282/4, 283/1, 283/2, 283/3, 284/1, 284/2, 284/3, 284/4, 284/5, 289/1, 289/2 k.o. Čajkovica
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/02-01- 06/731
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:36
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Kisić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 13/1, 13/2, 14, 15, 54, 55, čest. zem. 52/2, 209/1, 209/2, 212/2, 212/4, 212/5, 213, 214, k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/07-05/9023
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:37
IME SPOMENIKA: Stambeno - gospodarski kompleks Tor
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 6/1, 6/2, 6/3, 7, 8, 9, 10, 11/1, 11/2, 11/3, 11/4, 11/5, 11/6, 12, čest. zem. 44, 45, 48, 49, 50, 64, 66, 67, 68, 76 k.o. Knežica
LOKACIJA: Knežica
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA : UP/I°-612-08/02-01- 06/682
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:38
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Kuzme i Damjana
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr.1, čest. zem. 29 k.o. Šumet
LOKACIJA: Knežica
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I612-08/94-07/114
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:39
IME SPOMENIKA: Ostaci crkve sv. Mihajla na lokalitetu Pod gredom
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 65/2, 69/2, 70, 71, 72, 73/1 k.o. Čajkovica
LOKACIJA: Čajkovica
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I- 612- 08/05-05/840
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:40
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bozdari - Škaprlenda
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr.111, 112, 113, čest. zem. 1017, 1018, 1019 k.o. Prijedor
LOKACIJA: Čajkovići
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1204
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:41
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Stjepana
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 17 k.o. Sustjepan
LOKACIJA: Sustjepan
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1216
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:42
IME SPOMENIKA: Gotičko - renesansna kuća "Kusinovo"
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 45/1, 45/2, 45/3 i čest. zem. 148/1, 148/2, 149/1, 149/2 k.o. Sustjepan
LOKACIJA: Sustjepan
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/02-01- 06/1121
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:43
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Restić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 9, 11, čest. zem. 92, 93, 94, 95 k.o. Sustjepan
LOKACIJA: Sustjepan
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/02-01/1136
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:44
IME SPOMENIKA: Kompleks Hanza
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 35, čest. zem. 81 k.o. Sustjepan
LOKACIJA: Sustjepan
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/96-07/112
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:45
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Caboga
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 65/1, 65/2, 66, čest. zem. 196/1, 196/2 k.o. Sustjepan
LOKACIJA: Batahovina
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1269
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:46
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Stay
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 65/1, 65/2, 66, čest. zem. 196/1, 196/2 k.o. Sustjepan
LOKACIJA: Batahovina
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1270
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:47
IME SPOMENIKA: Kuća Rendić - Miočević
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 500, k.o. Gruž

LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/17
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:48
IME SPOMENIKA: Kuća Srinčić s kapelicom, Od Gale 3
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 509, 511, čest. zem. 1117/3, 1117/11, 1117/12, 11202384/4, k.o. Gruž,
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/17
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:49
IME SPOMENIKA: Kuća u Čilipskoj ulici 5
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 131, čest. zem. 394/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/15
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:50
IME SPOMENIKA: Upravna zgrada "Dubrovačke električne željeznice"
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 492 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/04-07/122
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:51
IME SPOMENIKA: Kuća Račić, Jakljanska 7
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 23/1, 23/2 i čest. zem. 75/1, 75/2 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/12
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:52
IME SPOMENIKA: Kuća Vilenik (Ucović - Krtić - Škaljić), Neumska 6
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 71/1, 71/2, 71/3, 71/4, 71/5, 71/6, 72, čest. zem. 166, 167 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/05-05/847
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:53
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Marina Bunića (Bona), Stjepanač
KATASTARSKE ČESTICE: Područje unutar prostornih međa u potpunoj zaštiti povijesnih struktura (zona A) i odnosi se na č. zgr. 183, 184, 185/1, 185/2, 186, 187, č. zem. 401/1, 402, 403, 405/1, a u djelomičnoj zaštiti povijesnih struktura (zona B) označenih kao č. zgr. 185/3, 410/1, 411, 2524, 2525, 3010, č. zem. 401/2, 401/3, 401/4, 405/2, 406/1, 406/2 te dio čest. zem. 378/3 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:54
IME SPOMENIKA: Kuća Banac, Obala Stjepana Radića 27
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 162/1, 162/2, 163/1, 163/2, čest. zem. 279/1, k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/13
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:55
IME SPOMENIKA: Kuća Iva Zadjeljovića

KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 484, čest. zem. 417/3 sve k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/04-07/110
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:56
IME SPOMENIKA: Kuća Miloš, Ulica Ante Sugje 8
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 640, čest. zem. 378/4 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/09-05/0427
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:57
IME SPOMENIKA: Duhanska Stanica (Upravna zgr. sa skladištem)
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 420, 432 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: industrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/09-05/0427
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:58
IME SPOMENIKA: Nekadašnja vojarna, Vukovarska 16
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 423/1, 423/2 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9039
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:59
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Pozza - Gradi, Cobenzl, Stjepana Radića 6
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 188, 189, 190/1, 190/2, 191/1, 192, čest. zem. 407, 408, 409 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1172
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:60
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Majstorović, Nikole Tesle 1
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 206 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/04-01/264
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:61
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Sorkočević - Natali, Gruška obala 34
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 53, 54 i 55/1, čest. zem. 138/1, 139, 142, 148/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1291
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:62
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Kaboga - Zec, Gruška obala 11 i 12
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 82, 83, čest. zem. 226, 227, 228, 229 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z
KLASA: UP-I °-612-08/09-06/0417
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:63
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Paladina Gundulića (Kesterčanek)
KATASTARSKE ČESTICE: Područje unutar prostornih međa u potpunoj zaštiti povijesnih struktura (zona A) i odnosi se na č. zgr. 179, 180/1, č. zem. 371, a u djelomičnoj zaštiti povijesnih struktura (zona B) označenih kao č. zgr. 178/1, 178/2, 178/3, 180/2, 181, 408,

409/1, 409/2, 811, 812, 1027, 1028, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1074, 1075, 2514, čest. zem. 364, 366/1, 366/2, 367, 368/1, 368/2, 370, 372/1, 372/2, 372/3, 373/2, 373/3, 373/4, 1171 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ
Konzervatorski odjel u Dubrovniku KLASA: UP/I-612-08/08-05/06
Dubrovnik 04. travnja 2008 do 04.
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:64
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bobali - Pucić, Gruška obala 28
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 60, 61, 62, čest. zem. 154 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/02-01-06/733
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:65
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Vučić, S. Strahimira Kranjčevića 1
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr. 195/2, čest.zem. 412 i 414
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/07-06/0216
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:66
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bassegli - Gozze
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 194/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/09-06/0142
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:67
IME SPOMENIKA: Kompleks dominikanskog samostana sv. Križa, Obala pape Ivana Pavla II 13
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 85/1, 85/2, 85/3, 496, 2244, čest. zem. 237, 1970 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/09-06/0140
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:68
IME SPOMENIKA: Crkva Navještenja, Nuncijata
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 104, 105, čest. zem. 189/2, 193 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/02-01-06/1152,
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:69
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Nikole od Škara
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 9, čest. zem. 36, 38, 40/2 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/06-05/9017
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:70
IME SPOMENIKA: Kuća Sandri, Ante Starčevića 91
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 485, čest. zem. 617/8, k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/07-06/0220
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:71
IME SPOMENIKA: Vila Roma, Ante Starčevića 61
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 460, 462/4, čest. zem. 511/2, 520/7, k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/07-06/0221
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:72
IME SPOMENIKA: Dom narodnog zdravlja
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 654 k.o. Gruž te okolnim česticama zem.519/7 sve k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/07-05/9037
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:73
IME SPOMENIKA: Vila Mariilda
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2532, čest. zem. 1107/2, 1115/2, 1115/3 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:74
IME SPOMENIKA: Solska baza, Obala pape Ivana Pavla II. 41
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 79/1, 79/4, 79/5, 79/6 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: industrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/07-06/0222
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:75
IME SPOMENIKA: Kompleks ljetnikovca Gundulić-Zago, Nikole Tesle 8
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 211, čest. zem. 636, 637, 638, 639 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/09-06/0391
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:76
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Skočibuha - Rašica
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, čest. zgr. 286/2, 287/1, 287/2, 287/3, 287/4 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1212
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:77
IME SPOMENIKA: Kompleks ljetnikovca Petra Sorkočevića-Sorgo, Lapadska obala 5
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 305, 306, 307, čest. zem. 981, 982, 983, 984/2, 988/1, 984/1, 987, 980, 985 i 1238 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1212
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:78
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Pozze - Kosor, Lapadska obala 25
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 378, 379/1, 379/2, 406, čest. zem. 1011, 1012, 1013, 1249 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1276
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:79
IME SPOMENIKA: Kompleks nekadašnjeg ljetnikovca Sorkočević – Jordan, Lapadska obala 27
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 1016, 1017, 1018, 1019, 371, 1250, čest. zgr. 380, 381, 382 sve k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I- 612-08/05-05/756
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:80
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Pitarević - Pucić, Lapadska Obala 21
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 324, 327, 328, čest. zem. 950/1, 951, 993/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/08-05/02
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:81
IME SPOMENIKA: Kompleks ljetnikovca Marinović - Miletić, Lapadska Obala 11
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 313/1, 313/2, čest. zem. 964 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/09-06/0141
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:82
IME SPOMENIKA: Stambeni kompleks s kapelom u Dalmatinskoj ulici 16
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 301, 302 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/04
PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/74
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:83
IME SPOMENIKA: Kapela Mater Dolorosa, Dalmatinska ulica
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 337 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/04
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:84
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u Dalmatinskoj ulici 5 i 7
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 295 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/95-07/140
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:85
IME SPOMENIKA: Kuća Jakšić, Šetalište N. i M. Pucića 4
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 360/1, 360/2, k.č. 598/4, 597 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I/612-08/95-07/110
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:86
IME SPOMENIKA: Florin dom, Šetalište Kralja Zvonimira
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 561, čest. zem. 915/2 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/07-05/9059
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:87
IME SPOMENIKA: Stambeni kompleks Marinović – Jakšić, Šetalište kralja Zvonimira 46
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 351, čest. zem. 916, 917, 918, 919/3, 919/12, 919/8 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/07-05/9061
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:88
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Trojstva
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr. 33, k.o. Šumet
LOKACIJA: Šumet
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE:E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:89
IME SPOMENIKA: Vila Elita, Šetalište N. i M. Pucića
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 788, čest. zem. 1065/84, 1125/2 K.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9036
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:90
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Solitudo – Ghetaldi - Gundulić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 390, 391, 392, čest. zem. 1054, 1055/1, 1357, k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9035
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:91
IME SPOMENIKA: Šiškov Orsan, Babin Kuk
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 362/2, čest. zem.1130/9 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: gospodarska predindustrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/04-07/207
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:92
IME SPOMENIKA: Crkva i groblje Sv. Mihajla
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 270 i 271 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: RST 129 RST 1293
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:93
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Beneša
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 263, 264, čest. zem. 717/14, 717/17, 717/21, 746, 747, 748, 756/1 i dio čest. zem.1275/4 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/07-06/0217
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:94
IME SPOMENIKA: Povijesna cjelina gradskog predjela Gimana
KATASTARSKE ČESTICE: omeđen katastarskim česticama, počevši s juga: čest. zem. 635/2, pa preko 635/1, nastavlja čest. zem. 647/1, 648/2, 648/3, 644, čest. zgr. 294, nastavlja južnom stranom Dalmatinske ulice, čest. zem. 1254/2, do zapadnog ruba čest. zem. 971/1, dalje nastavlja rubom čest. zem. 970, 988/1, 968, 967, 964, čest. zgr. 313/1, čest. zem. 964, 961/3, 961/1, nastavlja preko čest. zem. 1239/1 (ulica Uz Gimana), čest. zgr. 320/2, čest. zem. 956/3, čest. zgr. 321, čest. zem. 956/3, 956/4, 957/1, 957/2, čest. zgr. 326, čest. zem. 951, 998, 999, čest. zgr. 329/2, 330/1, južnom stranom

ulice Između ribnjaka, čest. zem. 998 i 993/3, do čest. zem. 1008, dalje rubom čest. zgr. 377, čest. zem. 1248, 1007, 1013, čest. zgr. 373, čest. zem. 1013, preko čest. zem. 1251 (ulica Eugena Kumičića), čest. zem. 1016, čest. zgr. 798, čest. zem. 1016, 1017, čest. zgr. 381, čest. zem. 1019, 1020/1, čest. zgr. 383, 384/2, 384/1, čest. zem. 1021/3, preko čest. zem. 1262/2 (Lapadska obala), čest. zem. 1291/1, 1291/2, slijedi zatim dalje morskom obalom, čest. zem. 1291/2, 1347/2, 993/1, 1212/6, 990/1, 1212/6, 1212/2 635/1, 635/2 sve k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:95

IME SPOMENIKA: Kuća Muratti
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 304 k.o. Gruž, te okolnim čest. zem. 647/2, 978, 979/1, 984/3, 984/5 i 984/6 k.o. Gruž (dio bi zaštićen PZ br. 12-10171-67, od 30. XII 1967 (crkva sv. Foske i ljetnikovac Gozze)
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/04-07/46
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:96

IME SPOMENIKA: Kuća Njirić, Gimana, Lapadska Obala 3
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 474, čest. zem. 976/3, 984/4, k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9018
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:97

IME SPOMENIKA: Ruševine crkvice Sv. Foske i ljetnikovac Gozze - Baković, Dalmatinska 1
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 294, čest. zem. 647/1, 647/2, 647/3, 648/1, 648/2, 649, 664, 650, 663/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: PZ Broj:12-101/1-67
STATUS ZAŠTITE: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:98

IME SPOMENIKA: Crkva sv. Vlaha na Gorici
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 243 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I^o-612-08/02-01- 06/1150
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:99

IME SPOMENIKA: Crkva sv. Ane na Gorici
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 245, čest. zem. 730/5 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I^o-612-08/02-01- 06/1154
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:100

IME SPOMENIKA: Gospa od Milosrđa, Gospino Polje
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 235, 236 i 237, čest. zem. 547 i 548 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I^o-612-08/02-01- 06/1160
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:101

IME SPOMENIKA: Utvrda Gnjilište

KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 362/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 129
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:102

IME SPOMENIKA: Vila Banac
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2712, čest. zem. 828/3, 828/11, 826/6 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA:
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:103

IME SPOMENIKA: Kuća Pervan – Zuanić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 762, čest. zem. 1051/31 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:104

IME SPOMENIKA: Kuća Mladinova
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1170, 1171, čest. zem. 1059/14 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:105

IME SPOMENIKA: Pomorski praktikum
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 388 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:106

IME SPOMENIKA: Vila Wolf
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 358, 359, čest. zem. 1081 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:107

IME SPOMENIKA: Vojno groblje, Gospino polje
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 920, 919/3, 919/12 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:108

IME SPOMENIKA: Šetalište kralja Zvonimira – potencijalna villa rustica
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 920, 919/3, 919/12 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA:
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:109

IME SPOMENIKA: Groblje Boninovo s kapelom sv. Križa
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 1085/1, 1086 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/09-05/0434

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:110

IME SPOMENIKA: Pravoslavno groblje u Ulici između tri crkve
KATASTARSKE ČESTICE: č. zem.175, 176 sve k.o. Dubrovnik st
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/36
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:111

IME SPOMENIKA: Židovsko groblje
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 1108, 2314 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: RST 1173
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:112

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Stjepović – Skočibuha
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 164, 165, čest. zem.1082, 1083 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/612-08/07-05/9042
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:113

IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Roka, Ulica branitelja Dubrovnika
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 183, čest. zem. 235, 237, 238 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/33
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:114

IME SPOMENIKA: Barokna kuća, Ulica branitelja Dubrovnika
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 170, 171, 172 čest. zem. 2312 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1294
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:115

IME SPOMENIKA: Vila "Rusalka", I. Matijaševića 2
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2715, čest. zem.199/10 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA:UP/I°-612-08/03-01-06/373
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:116

IME SPOMENIKA: Zgrada Rusko, Ulica branitelja Dubrovnika
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 186, 187, 189, čest. zem. 247, 249,
250, 251, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/28
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:117

IME SPOMENIKA: Kuća Učović, Anice Bošković 5 i 7
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 219, 2591, čest. zem. 253, 254, 255
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/34
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:118

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Pozza – Bijelić

KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 179/1, 179/2, 179/3, čest. zem.
191/1, 191/2, 191/3, 191/4, 192, 194/1, 194/2, 194/3, 195, 196/1,
196/2, 198 k.o. Dubrovnik

LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/06-05/9008
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:119

IME SPOMENIKA: Vila Čingrija
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2514, čest. zem. 171/2 k.o.
Dubrovnik, čest. zgr. 489, čest. zem. 537/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:120

IME SPOMENIKA: Vila Učović
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2546, čest. zem. 231/4, 231/5 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:121

IME SPOMENIKA: Kuća Dražić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2608, čest. zem. 209/2 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Ilijina Glavica
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:122

IME SPOMENIKA: Ostaci ladanjskog kompleksa s kapelom sv. Križa,
Od Križa 3
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 563, 566, 567, čest. zem. 999,
1001, 1002, 1003, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/07-06/0215
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:123

IME SPOMENIKA: Kapelica sv. Križa, Za Kapelicom
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 610 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/42
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:124

IME SPOMENIKA: Crkva sv. Stjepana (u sklopu kompleksa
Bjelokosić), Privežna Ulica 5
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 493 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/95-07/117
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:125

IME SPOMENIKA: Kompleks Bjelokosić, Privežna ulica 1
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 498, čest. zem. 1163, 1165 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/03-07/191
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:126

IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Ivana Krstitelja, Srednji Kono 22

KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 388 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/08-05/30
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:127
IME SPOMENIKA: Kompleks samostana "Službenice Milosrđa",
Volantina - A. Bošković 12
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 190, 208 i čest. zem. 219, 221,
222, 224, 225, 226 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/02-07/270
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:128
IME SPOMENIKA: Kompleks Budislavić, Gornji Kono 25, Hladovita
Ulica,
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 481/1, 481/3, 481/4, 483/2, 485,
čest. zem. 929/1, 929/2, 932, 932/1, 933, 933/1, 933/2, 934, 935/1,
935/2, 935/3,
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: KLASA: UP/I°-612-08/07-06/218
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:129
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Vukota, "Biskupija", Gornji Kono -
Brdasta 2
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 539, 540, čest. zem. 1218, 1219,
1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/95-07/131
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:130
IME SPOMENIKA: Kompleks Košta, Gornji Kono 60
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 143, 144/1, 144/2, 144/3, 145,
2432, 2431, 2430, čest. zem. 471/1, 471/2, 472/1, 472/2, 473/1,
473/2 k.o. Gruž
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/07-06/0219
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:131
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Hoppe, Gornji Kono 43
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 527, 529 i čest. zem. 1246,
1247, 1249, 1251, 1252 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/03-07/60
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:132
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bete, Privežna 14
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 550, 551, 555 i čest. zem.1184,
1186, 1187, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1194 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA:UP/I°-612-08/05-06/1186
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 133
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Natali - Ćurlica, Gornji Kono 44
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr. 546 i 547, čest. zem. 1203, 1204,
1205, 1207, 1208, 1210, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA:UP/I°-612-08/05-06/1198
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:134
IME SPOMENIKA: Stambeno - gospodarski kompleks Bijelić, Gornji
Kono 43 i 54
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 526, 530, 2444, čest. zem. 1292,
1291/1, 2398, 1297, 1295/1, 1294, 2397/2 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/07-05/9079
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:135
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Zuzori, Gornji Kono 45
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 524, 525, čest. zem. 1253, 1254,
1256, 1257, 1258 i 1259 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ Broj: UP/I-159/68
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:136
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kovačić, Gornji Kono 46
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 543 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/95-07/132
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:137
IME SPOMENIKA: Vila "Adonis", Trogirska 4
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2772, čest. zem. 1040/3 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/03-07/189
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:138
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Nikšić
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 336, 339, 345, čest. zem. 524, 526,
527, 530, 531 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/02-01/1159
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:139
IME SPOMENIKA: Kuća Bartulović, Izvijačica 9
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 327, 333, čest. zem. 521 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/59
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:140
IME SPOMENIKA: Kuća Donatović - Matković
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 330, čest. zem. 518, 519, 520, k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/42
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:141
IME SPOMENIKA: Kuća Gleđ
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 381 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/95-07/65
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:142
IME SPOMENIKA: Kuća Šimić - Žarak

KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 413 i čest. zem. 712, 714, 715, 718, 719, 720, 811/2, 811/3 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/04-01/1219
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:143
IME SPOMENIKA: Stambeni kompleks Akmadžić – Kukuljica, Srednji Kono 8
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 405, 406, čest. zem. 701, 702, 703, 705, 706, 709, 711, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/51
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:144
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada s kapelom sv. Antuna, Zrinsko - Frankopanska ulica 6
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 334, 335, 336, čest. zem. 522, 524, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/41
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:145
IME SPOMENIKA: Kuća Bošnjak - Kutleša
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 332, čest. zem. 566 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/11-06/0257
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:146
IME SPOMENIKA: Kuća u Ulici Đura Puljića 5
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 318, 319, 322, čest. zem. 509 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/71
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:147
IME SPOMENIKA: Stambeni kompleks Bošković, Ulica B. Bogišića
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 215, 216/1, 216/2, 216/3, 3008, čest. zem. 297, 299, 301/1, 301/2, 308, 309, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/38
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:148
IME SPOMENIKA: Stambeni kompleks Mandić - Štakula, Đ. Puljića 3
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 309, 310, čest. zem. 489, 490, 492, 506 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/44
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:149
IME SPOMENIKA: Kuća u Ulici Đura Puljića 5
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 318, 319, 322, čest. zem. 509, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/49
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:150
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Stanoš, Bernarda Shawa 5

KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 435 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/36
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:151
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Popovskog zbora, Gornji Kono
KATASTARSKÉ ČESTICE: k.č. 3126 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/38
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:152
IME SPOMENIKA: Stambeni kompleks Jelić
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 622, 625, 655 i čest. zem. 1460, 1461 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/04-01/1220
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:153
IME SPOMENIKA: Stambeni kompleks Pelješka 3
KATASTARSKÉ ČESTICE: k.č. 3121 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/41
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:154
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Derikuska, Uz Mline 7
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 600, 601, čest. zem. 1413 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/40
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:155
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Špindler, Za Kapelicom 8
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 607 i čest. zem. 1427, 1428, 1429/1, 1429/2, 1431 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/04-01/1214
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:156
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Kelez, Zrinsko - Frankopanska 20
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 584, 585, čest. zem. 1357, 1359, 1360, 1361, 1362/1, 1362/2, 1363/1 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/55
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:157
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Rešetar - Abramović, Gornji Kono, Zrinsko - Frankopanska 18
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 448, čest. zem. 838, 848, 849, 850, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/11-06/0251
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:158
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Rešetar - Jakovljević - Miš, Zrinsko - Frankopanska 27
KATASTARSKÉ ČESTICE: čest. zgr. 451, 452, čest. zem. 832, 833, 834, 836, 851, 852, 853, 854 855, k.o. Dubrovnik

LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/04-01/1223
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:159
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Radmili – Rešetar – Svilokos – Gjivoje, Zrinsko - Frankopanska 25
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 453, 454, 455, čest. zem. 826/1, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 873, 2376, 9999/125, 9999/127 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/54
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:160
IME SPOMENIKA: Kuća Capurso – Stošić, Zagrebačka ulica 40
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 3308 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA:UP/I-612-08/95-07/45
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:161
IME SPOMENIKA: Arheološko nalazište „Iza Grada“ – ostaci nekadašnje crkve sv. Katarine Sijenske sa srednjovjekovnim grobljem
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 3095, 3681/1, 3106, 3105, 3116, 3104, 3103, 3101, 3099, 3098, 3100, 3096, 3097, 3115, 3094
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:162
IME SPOMENIKA: Crkva i samostan Danče
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 148, 149 150, 147/2, 147/3, te čest. zem. 52/1, 52/2, 52/3, 52/4, 52/5, 53, 112, 113/2, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 2306 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ Broj:UP/I-81/69
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:163
IME SPOMENIKA: Crkva Srca Isusova sa samostanom sestara Službenica Milosrđa (“Ančele”), Ulica branitelja Dubrovnika 25
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 115, 117, 118, čest. zem. 80 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/60
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:164
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Andrije, Miha Klajića 8
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 251, 252, 253, čest. zem. 2332, 378, 379, 401, 402 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: PZ UP/I-612-08/08-05/39
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:165
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Đurđa, Sv. Đurđa 7
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 69, čest. zem. 21 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/23
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:166
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Crijević – Pucić -, „Nerun“ s kapelom sv. Elizabete, Branitelja Dubrovnika 29
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 138/1, 138/2, 139, 230, čest. zem. 123, 125, 127, 129, 337 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/02-01/1208
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:167
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac - prigradska vila Pucić – Brsalje
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 291, čest. zem. 460, 461, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/11-06/0248
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:168
IME SPOMENIKA: Tabakarija i Kolorina
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 24, 72, 73, 76/1, 76/2, 77, 78, 79, 91/1, 91/2, 91/3, 92/1, 92/2, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 2454, čest. zem. 50, 57, 60, 61, 62, 63, 97/2, 2296, 2783, 2784, 2785, čest. zem. 2297/1 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/58
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 169
IME SPOMENIKA: Sklop zgrada Orhan, Od Tabakarije 1
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 73 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/149
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:170
IME SPOMENIKA: Kuća Krile - Capurso, Od Tabakarije 4
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 3620 k.o. Dubrovnik 60, 63
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/150
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:171
IME SPOMENIKA: Kuća Kirigija, Ulica sv. Đurđa 15
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 3637 k.o. Dubrovnik 64
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/151
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:172
IME SPOMENIKA: Kompleks Vidaković - De Giulli, Ulica branitelja Dubrovnika
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 41, 42, 2684, čest. zem. 30, 33 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/06-05/9009
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:173
IME SPOMENIKA: Vila Dubravka, Ulica branitelja Dubrovnika 21
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 120, 121, 2477, 2478, 2799, čest. zem. 85, 86, 91 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/24
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:174
IME SPOMENIKA: Kompleks Ercegović, Frana Bulića 5
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 125, 126, 127, 128, čest. zem. 93, 95, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/25
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:175
IME SPOMENIKA: Kuća "Opera pia", Ulica Baltazara Bogišića
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 226, čest. zem. 343/3 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/47
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:178
IME SPOMENIKA: Kuća Ljubimir, B. Bogišića 13
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 225/1, 225/2, 225/3, čest. zem. 313 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/48
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:179
IME SPOMENIKA: Kuća Kulušić, B. Bogišića 9 – Platska 7
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 225/1, 225/2, 225/3, čest. zem. 313 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/48
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:180
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Gracić, Tiha 4 i 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3507/1, 3507/2, 3507/3, 3508, 3509 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/02-01/1203
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:181
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Dražić s kapelicom, "Biskupija", I. Kukuljevića 17
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 113, 114, čest. zem. 75, 76 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/26
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:182
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Rubrizius – Galjuf - Doršner, Između Vrta 15
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 265, 266, 267, 268, 269, čest. zem. 419, 421, 423, 425/2, 427, 428, 430 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9005
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 183
IME SPOMENIKA: Vila Sunčanica
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2470 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:184
IME SPOMENIKA: Zgrada Narodne banke
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 44 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:185
IME SPOMENIKA: Zgrada "Stara Nautika", Brsalje
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 71/1 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/52
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:186
IME SPOMENIKA: Povijesna cjelina grada Dubrovnika i njena neposredna okolina
KATASTARSKE ČESTICE: Početna točka granice ide od morske obale na predjelu Boninovu, pa se proteže zapadnim rubom katastarske čest. zem. 171/1, presijeca ulicu Branitelja Dubrovnika, nastavlja ulicom Između Tri crkve, zatim ulicom Anice Bošković, te se uspinje prema sjeveru ulicom Volantina, prelazi preko Zagrebačke ulice, te nastavlja južnim rubom ulice Pera Bakića i dijela Jadranske turističke ceste, pa se spušta prema jugu Putem od Srđa do čest. zem. 1533/3, te se nastavlja prema jugu rubom čest. zem. 1533/2, 1532, čest. zgr. 3285, čest. zem. 1532, čest. zgr. 2544, čest. zem. 1531/1, 1531/2, 1528, 1524/1, presijeca ulicu Petra Krešimira IV., i nastavlja se prema istoku južnom stranom ulice Petra Krešimira IV., sve do istočnog ruba čest. zem. 1690/1, pa se spušta prema jugu rubom čest. zem. 1711/25, 1709/2, 1707/4, 1707/1, 1707/3, 1707/2, čest. zgr. 3348, čest. zem. 1707/2, čest. zgr. 3178, presijeca ulicu Frana Supila, i nastavlja prema istoku južnom stranom ulice Frana Supila do čest. zgr. 2529, pa se spušta prema jugu istočnim rubom čest. zem. 1745/1, 1744/1, linija slijedi morskom obalom, uključujući i akvatorij, kreće se prema zapadu čest. zem. 1744/3, 1725, 1724, 1720, 1718, 1721, 1703/2, 9999/146, 1667/3, 1667/2, 1667/8, 1667/1, čest. zem. 2639, čest. zgr. 2427, 2429, čest. zem. 2638, čest. zgr. 2419, 2418, čest. zem. 2643, 2598, čest. zgr. 1852, čest. zem. 2637/3, 2646, 2637/1, 2642/2, 2642/6, 2642/4, 1/1, čest. zgr. 71/1, 71/2, 70, čest. zem. 2302/2, 21, 2300/2, 2297/1, 2297/2, 2297/1, čest. zgr. 73, čest. zem. 9999/119, čest. zgr. 72, čest. zem. 51, 2785, 2784, 2783, 9999/105, 60, 2296, 56/1, 52/6, 52/3, 52/5, 122/1, Kaše, čest. zem. 2438 k.o. Dubrovnik. 157, 167, 171/1 k.o. Dubrovnik. Prostorne međe obuhvaćaju i stijenje Penatur, čest. zem. 5, te valobran 54 Kaše, čest. zem. 2438 k.o. Dubrovnik. Zaštitom povijesne cjeline grada Dubrovnika i njene neposredne okoline obuhvaćen je i otok Lokrum, s akvatorijem, čest. zgr. 610/4, čest. zem. 2263, 2265, 2289/1, 2289/2, 2286, 2284/2, 2266, 2284/1, 2282/1, 2282/2, 2283, 2281/2, 2281/3, čest. zgr. 815, 816, čest. zem. 2276, 2272, 2271, 2281/1, 2269, čest. zgr. 814, čest. zem. 2270, 2281, čest. zgr. 812/5, 812/4, 812/3, 812/2, 812/1, čest. zem. 2268, 2251/2, 2262, 2264, 2290, 2264, čest. zgr. 811, čest. zem. 2292, 2251/1, 2252/2, 2255, 2254, 2256, 2258, 2257, 2259, 2260, 2246, 2249/2, 2252/1, 2249/1, 2251, 2250, 2247/3, 2247/4, 2247/1, 2247/2, 2287, 2288, 2246, 2440, 2244, 2243, čest. zgr. 810/3, 810/2, 810/1, čest. zem. 2293, 2242 k.o. Dubrovnik.
LOKACIJA: Grad Dubrovnik
TIP SPOMENIKA: kulturno-povijesna urbana cjelina
STATUS ZAŠTITE: Z
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:187
IME SPOMENIKA: Gradske zidine i utvrde
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2641/1, 2641/2, čest. zgr. 2425, 2430, 2429, 2433, 2426 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1218
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:188

IME SPOMENIKA: Tvrđava Lovrijenac
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2442, čest. zem. 2295 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1197
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:189
IME SPOMENIKA: Tvrđava Revelin
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2641/1, 26412 i čest. zgr. 2425, 2430, 2429, 2433 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1183
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:190
IME SPOMENIKA: Samostan sv. Katarine
KATASTARSKE ČESTICE: kat. čest.1887 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1272
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:191
IME SPOMENIKA: Franjevački samostan i crkva sv. Frana
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2037, 2038, 2039, 2034, 2035, 2036, 2041, 2042, 2045, čest. zem. 2627, 2628, 2629, 2626, 2625, 2623, 2624, 2622, 2621 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1231
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:192
IME SPOMENIKA: Ruševine samostana sv. Marka
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2506, 2509 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1182
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:193
IME SPOMENIKA: Bivši samostan sv. Klare
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1530/1 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1233
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:194
IME SPOMENIKA: Bivši samostan sv. Marije od Kaštela
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1159 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1226
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:195
IME SPOMENIKA: Dominikanski samostan s crkvom sv. Dominika
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2397, 2414, 2413, 2416, 2417, 2418, 2415, čest. zem. 2600, 2683 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1221
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:196
IME SPOMENIKA: Ruševine samostana sv. Tome
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2589 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura

STATUS ZAŠTITE: RST 1180
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:197
IME SPOMENIKA: Ruševine samostana sv. Andrije
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2589 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1180
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:198
IME SPOMENIKA: Katedrala, Gospa Velika
KATASTARSKE ČESTICE: kat. čest. 849 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1235
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:199
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Vlaha
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1842 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1236
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:200
IME SPOMENIKA: Crkva Domino – Svi Sveti
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1404 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1245
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:201
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Roka
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1521 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1244
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:202
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Spas
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2040 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1232
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:203
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Margarite
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1064 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1250
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:204
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Josipa
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1392 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1249
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:205
IME SPOMENIKA: Crkva Gospe od Karmena
KATASTARSKE ČESTICE: kat. čest. 904 i 905 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad

TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1225
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:206
IME SPOMENIKA: Crkva Navještenja
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2424 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1247
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:207
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Luke
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2423 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1248
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:208
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Ignacija
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1054 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1229
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:209
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Jakova na Pelinama
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2409, 2410, 2411 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: RST 1246
STATUS ZAŠTITE: sakralna arhitektura
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:210
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Sebastijana
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2396 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1222
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:211
IME SPOMENIKA: Crkva Rozario
KATASTARSKE ČESTICE: kat. čest. 2399 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1224
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:212
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Nikole
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2392, 2393, 2394, 2391/1, 2391/2
k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1223
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:213
IME SPOMENIKA: Ruševine crkve sv. Lucije
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2567 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1181
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:214
IME SPOMENIKA: Crkva Sigurata
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2050 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad

TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1271
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:215
IME SPOMENIKA: Ruševine crkve sv. Stjepana
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2575 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1267
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:216
IME SPOMENIKA: Sponza
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1854, 1855 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1237
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:217
IME SPOMENIKA: Knežev Dvor
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 850 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1243
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:218
IME SPOMENIKA: Soba u Kneževom Dvoru
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1843/3 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1251
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:219
IME SPOMENIKA: Dubrovački kolegij
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1058, 1059, 1060, 1061, 1066,
1053, 1055, 1056, čest. zem. 2566, 2567, 2568, 2633, 2556
k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1228
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:220
IME SPOMENIKA: Orlandov stup
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2452 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1238
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:221
IME SPOMENIKA: Glavna straža
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1846, 1844 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1240
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:222
IME SPOMENIKA: Gradski zvonik
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1848 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1242
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:223
IME SPOMENIKA: Loža zvonara
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1849 k.o. Dubrovnik

LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1241
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:224
IME SPOMENIKA: Žitnica Rupe
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1180 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: gospodarska predindustrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1227
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:225
IME SPOMENIKA: Mala Onofrijeva fontana
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1847 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: gospodarska predindustrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1239
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:226
IME SPOMENIKA: Velika Onofrijeva fontana
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1532 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: gospodarska predindustrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1230
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:227
IME SPOMENIKA: Mali Arsenal
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1852, 1853, čest. zem. 2598, 2599 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: gospodarska predindustrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1252
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:228
IME SPOMENIKA: Palača Sorokočević - Biskupska palača
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 855 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1234
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:229
IME SPOMENIKA: Gundulićeva palača, Božidarevićeva 1
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 855 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1234
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:230
IME SPOMENIKA: Palača Stay I, Između Polača 9 -11
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1695 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1214
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:231
IME SPOMENIKA: Palača Stay II, Između Polača 9-11
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1708 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1275
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:232
IME SPOMENIKA: Palača Katić – Gozze - Basegli
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1035 k.o. Dubrovnik

LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1299
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:233
IME SPOMENIKA: Palača Skočibuha - Bizzaro
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 924, 911 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1253
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 234
IME SPOMENIKA: Palača Ranjina
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 865 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1213
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:235
IME SPOMENIKA: Kuća Rektora kompleksa Domino
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1256
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:236
IME SPOMENIKA: Zgrada bivšeg ureda "Blago Djelo"
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 1733, 1734 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Grad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1198
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:237
IME SPOMENIKA: Lazareti
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 709/2, 2480/4, 709/3, 710, 2468, čest. zem.1667/1, 1667/5, 1667/2 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: gospodarska predindustrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1217
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:238
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Lazara, Iza Grada
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 669 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP/I°-612-08/02-01/1188
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:239
IME SPOMENIKA: Vila Bartunek, P. Krešimira IV. 11
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2730, čest. zem. 1579/3 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I°-612-08/02-01/1318
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:240
IME SPOMENIKA: Kuća Benković - Bumbić, Obodska 1
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 672, čest. zem. 1573, 1575, 1579/1, 1579/2, 1579/6 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/52
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:241
IME SPOMENIKA: Vila Banac - Umjetnička galerija Dubrovnik
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 719 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 798
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:242
IME SPOMENIKA: Kuća Miličević, Frana Supila 53
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 3323, čest. zem. 1757/2 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/08
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:243
IME SPOMENIKA: Objekt na moru istočno od hotela "Excelsior"
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 731, neposredna okolina čest. zgr. 732, 733 i čest. zem. 1718, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1726 sve k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ Broj: UP/I-311/1-72
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:244
IME SPOMENIKA: Vila Roxy
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 3186, čest. zem. 1641/3 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:245
IME SPOMENIKA: Ugostiteljska škola
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2750, 2946, čest. zem. 1717/4, 1717/15 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:246
IME SPOMENIKA: Gradski predjel sv. Jakov
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 1744/3, 1742, 1745/2, 2446/1, 1785/1, čest. zgr. 742/3, 1785/2, 1783, 1775/5, 1775/4, 1775/3, čest. zgr. 748, dalje čest. zem. 1797, 1804/3, 1844, 2478, 1840, 1854/2, 2455, 1855/1, 1855/2, 1861, 1863, 1864/3, 1864/4, 1864/1, 2456, 1870, 2446/1, 1872/25, 1770, 1872/5, 1872/7, 1872/23, 2459, 1875/12, 1875/2, 1876, 1875/7, 1874, 2457, 1858/2, 1820/1, 1820/2, 2780, 1774, 1773, 1768, 1755/1, 1754, 1747 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: kulturno-povijesna urbana cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:247
IME SPOMENIKA: Vila Šeherzada, Vlaha Bukovca
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2560, čest. zem. 1742, 1745/2 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/03-07/153
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:248
IME SPOMENIKA: Kuća Wagner, Vlaha Bukovca 2
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 737, 738, 739, čest. zem. 1747, 1748, 1749, 1751, 1752, 1753, 1754 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/03-07/145
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:249
IME SPOMENIKA: Kapelica u sklopu doma "Maslina", Vlaha Bukovca
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 746 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/02-07/173
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:250
IME SPOMENIKA: Kuća Đivović, Vlaha Bukovca
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 747/1, 747/2, čest. zem. 1767/2, 1769, 1770, 1771/1, 1771/2, 1773, 2449/1, 2449/2 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/02-07/271
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:251
IME SPOMENIKA: Vila Regenhart
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2910, čest. zem. 1872/10 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:252
IME SPOMENIKA: Kuća Kojaković, Vlaha Bukovca 37
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2662, čest. zem. 1872/4 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/02-07/267
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:253
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac dubrovačkog nadbiskupa
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 754, 755, 756, čest. zem. 1829, 1828, 1827, 1826, 1825, 1824, 1833, 1835/1, 1835/2, 1820/1, 1820/2, 1823/2, 1823/3 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:254
IME SPOMENIKA: Crkva i samostan sv. Jakova
KATASTARSKE ČESTICE: kat. čest. 761/2, 761/1, 1873, 1874 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 60
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:255
IME SPOMENIKA: Okolina crkve i samostana
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 1859/3, 1859/8, 1859/1, 1859/2, 1859/7, 2457 put, 1859/4, 1859/6, 1859/9, 1860/1, 1860/2, 1859/5 vrt, čest. zgr. 762, čest. zem. 1875/2, 1875/12, 1875/1
LOKACIJA: Ploče, Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: RST 48
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:256
IME SPOMENIKA: Tvrdava "Imperijal"
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2439 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Srđ
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura

STATUS ZAŠTITE: RST 1196
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:257
IME SPOMENIKA: Utvrda "Delgorgue"
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr. 81 k.o. Gornji Brgat, čest zem. 188/4 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Zarkovica
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9034
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:258
IME SPOMENIKA: Streljački poligon "Streljana"
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr. 764/1, čest. zem. 2021/3, 2021/4, 2021/5, 2021/6, 2021/7, 1931/4, 1931/6, 1931/7, 1931/8, 1931/9, 1932/3, 1932/4, 1760/2, 1760/3 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Bosanka
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ Konzervatorski odjel u Dubrovniku
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:259
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Spasa (Uznesenja Gospodinova)
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr. 792 i čest. zem. 1952. k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Bosanka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/02-07/175
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:260
IME SPOMENIKA: Kuća Miloslavić
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr. 777, čest. zem. 1926, 1927, 1928 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Bosanka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/95-07/191
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:261
IME SPOMENIKA: Kompleks Ruskovina
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr. 802/1, 807, 809 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Bosanka
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/05-05/803
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:262
IME SPOMENIKA: Ostaci ljetnjikovca Natali – Sorokočević Ul. Dr. Ante Stračevića 83.
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr; 204., čest. zem.; 618/1 K.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/04-07/107
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:263
IME SPOMENIKA: Ostaci ljetnjikovca Gundulić
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr; 70. 71., čest. zem.; 405, 406, 407, 408, 409, 453, 454, 455. K.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:264
IME SPOMENIKA: utvrda Babin kuk
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr; 364/1., čest. zem.; 364/3 K.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:265
IME SPOMENIKA: Ostaci crkve sv. Orsule na Orsuli
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr; 763/2., čest. zem.; 1881/9 K.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:266
IME SPOMENIKA: Ostaci sela Višnjica iznad predjela sv. Jakova
KATASTARKE ČESTICE: čest. zem.; 1881/8 K.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:267
IME SPOMENIKA: Dionica karavanskog puta južno od crkve sv. Orsule
KATASTARKE ČESTICE: čest. zem.; 2446/3, 2446/5 K.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: povijesni putevi
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:268
IME SPOMENIKA: Dionica karavanskog puta od Orsule na Žarkovicu
KATASTARKE ČESTICE: čest. zem.; 2460/1, 2460/2, 2460/3 K.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: povijesni putevi
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:269
IME SPOMENIKA: Dionica karavanskog puta od Ploča do Bosanke
KATASTARKE ČESTICE: čest. zem.; 2440/1, 2442/1, 2442/3 K.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: povijesni putevi
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:270
IME SPOMENIKA: Trasa starog dubrovačkog vodovoda
KATASTARKE ČESTICE: čest. zgr; 60, čest. zem.; 107, 874, 877, K.o. Šumet; čest. zem.; 527, K.o. Knežica; čest. zem.; 436, K.o. Čajkovića; čest. zem.; 404, K.o. Komolac; čest. zgr; 91, 94., čest. zem.; 489 K.o. Rožat; čest. zem.; 1030, K.o. Prijedor; čest. zem.; 928. K.o. Obuljeno; čest. zem.; 225, 226, K.o. Sustjepan; čest. zem.; 1166/1, 1166/2, 1245, 3247, 3248 K.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: gospodarska predindustrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:271
IME SPOMENIKA: Potencijalna arheološka zona Gradci sjeverno od Srđa
KATASTARKE ČESTICE: čest. zem.; 5139, 1026/2, 1026/3, 1026/4,, K.o. Prijedor
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:272
IME SPOMENIKA: Utvrda Strinjčera na Srđu
KATASTARKE ČESTICE: čest. zem.; 2239/3, K.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Srđ
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:273

IME SPOMENIKA: Ostaci crkve sv. Martina (starog) sa starim grobljem
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr; 55/1., čest. zem.; 602, 601/1, 601/2, K.o. Šumet
LOKACIJA: Sumet
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:274

IME SPOMENIKA: Crkva sv. Martina (nova)
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr; 54. K.o. Šumet
LOKACIJA: Sumet
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:275

IME SPOMENIKA: arheološka zona sa stećcima i prapovijesnom gomilom
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem.; 387/9, K.o. Prijedor
LOKACIJA: Prijedor
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:276

IME SPOMENIKA: Petrovo selo, brdo Vodice – potencijalna arheološka zona
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem.; 1133, 608/2, 608/9, 608/8, 608/7, 698/6, 608/5, 594, 593, 591, 590, 589, 588, 586, 585, 584, 583, 582, 575, 1226, 1225, 559, 572, 570, 569, 568, 567, 566, 565, 564, 563, 562/2, 562/3, 560/1, 560/2, 1222, 1221, 1220, 553, 552, 551, 550, 549, 548, 547, 546, 545, 539, 538/1, 538/2, 537, 536, 1218, 540, 541, 542/1, 542/2, 543, 1217, 3825, K.o. Petrovo selo
LOKACIJA: Petrovo selo
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:277

IME SPOMENIKA: Gradina Na Krstu – potencijalna arheološka zona
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem.; 289/1, 30/5, 30/3, 30/2, K.o. Petrovo selo
LOKACIJA: Pobrežje
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:278

IME SPOMENIKA: Špilja ispod Krsta
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem.; 2801/3, K.o. Zaton
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:279

IME SPOMENIKA: Arheološka zona park Gradac
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem.; 2599, 2595/1, 2595/2, 2600, 2601, 2606/1, 2596, 2605, 2604, 3563, 3561, 3562, 3559, K.o. Dubrovnik
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:280

IME SPOMENIKA: Podbrežje, Prapovijesna gomila
KATASTARSKE ČESTICE:

LOKACIJA: Pobrežje

TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE:
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:281

IME SPOMENIKA: Batahovina, antički brodolom
KATASTARSKE ČESTICE: N = 42° 26' 581'' E = 65° 06' 094''
LOKACIJA: Dubrovnik
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: PZ
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:282

IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Trojstva
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 33, k.o. Šumet
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE:
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA:

ID:283

IME SPOMENIKA: Župni dvor na Mihajlu
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/111
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:284

IME SPOMENIKA: Ostaci samostana i crkva sv. Sabina
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Daksa
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:285

IME SPOMENIKA: Kapelica Sv. Groba ili Mrtvog Krista
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Daksa
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:286

IME SPOMENIKA: Kapela Kalvarije
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Daksa
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:286

IME SPOMENIKA: Ostaci crkve sv. Martina
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:287

IME SPOMENIKA: Ostaci crkve sv. Marije Magdalene, lijeva obala Uvale, ispod Male Petke (arheološka zona)
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Mala Petka
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:288

IME SPOMENIKA: Ostaci crkve sv. Ivana kod ljetnikovca Rašica- arheološka zona

KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:289
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Miličević, Put I. Vojnovića 47
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 527 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:290
IME SPOMENIKA: Kapelica sv. Nikole, (u sklopu kompleksa Medarevo)
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.264
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:291
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada južno od ljetnikovca Beneša,
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr. 26. k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:292
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Putić14. a, Ispod Petke
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 276 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:293
IME SPOMENIKA: Vila New Zeland, Komajska 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.1596/2
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:294
IME SPOMENIKA: Vila Erica
KATASTARSKE ČESTICE: č.zem. 1831 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:295
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Gjik
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 267 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:296
IME SPOMENIKA: Pansion "Dalmacija",
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1593/1 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:297
IME SPOMENIKA: Stambeni niz Putić- Dragičević, A. Kazali 19

KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 272, 273, 274, 275 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:298
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Ban, A. Kazali 5,
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 269. k. o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:299
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Šumenković, A. Kazali 5
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:300
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Gjivoje-Hančević 53
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.256/1 Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:301
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Matijević-Bilić, Komajska 6,
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 252,256/2,256/3
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:302
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Jarak, Put I. Vojnović
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 253
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:303
IME SPOMENIKA: Kuća Akademije HAZ-u, u okviru kompleksa ljetnikovca
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 817 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:304
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada iza hotela "Komodor"
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:305
IME SPOMENIKA: Hotel Komodor
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:306
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Bukvić i Kolumbić, Dalmatinska 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.813,814
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:307
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ul. Dalmatinska 6, Lapad
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 811,812/1 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:308
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ulici Lapadska obala
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.817 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:309
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Mitrović , Lapadska obala 6
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.zgr.308, k.č.799 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:310
IME SPOMENIKA: Vila Eliza, (Fakultet za vanjsku trgovinu i turizam)
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 309/2 k.č. 795 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:311
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Svilokos, Lapadska obala 5,
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 311 k.č. 796 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:312
IME SPOMENIKA: Orsan ljetnikovca Miletić, Lapadska obala 8
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 312 k.č. k786/1 i 794 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: gospodarska predindustrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:313
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Lapadska 10
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 313/3 k.č.786/3 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:314
IME SPOMENIKA: Stambeni niz, Lapadska obala 12, 13, 14, 15, 16
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 315,314/1,2,3, k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:315
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Krile, Lapadska 17

KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 318 i 319 k.č.780
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:316
IME SPOMENIKA: Kuća Krile, Lapadska obala 20
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.769
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:317
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Antunica, Lapadska obala 22,
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.320,321 k.č. 766/1,767;
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:318
IME SPOMENIKA: Kompleks ljetnikovca Giorgi, Mala Venecija,
Lapadska obala 23
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.322,323, k.č.757 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:319
IME SPOMENIKA: Hotel Lapad, Lapadska obala 23
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 757 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: hotel
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:320
IME SPOMENIKA: Kompleks kapelana Pucić-Pitarević, Između
ribnjaka 1
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.327 i 328, k.č. 747 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:321
IME SPOMENIKA: Kompleks Pitarević116, Između ribnjaka 1,
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.329,k.č.751
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:322
IME SPOMENIKA: Kuća Oberster, Između ribnjaka 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.736 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:323
IME SPOMENIKA: Kuća Bravač, Između ribnjaka 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.753/2 k.o.Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:324
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Krampus, Između ribnjaka 5
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.128. .732/1
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:325
IME SPOMENIKA: Kuća Trojanović, Između Ribnjaka 5,
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 732
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:326
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Između ribnjaka 9,11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.733 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:327
IME SPOMENIKA: Zgrada na Lapadskoj obali,E. Kumičića
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.735 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:328
IME SPOMENIKA: Kompleks Kazbek, Lapadska obala 25
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 377R k.č. 708,709
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:329
IME SPOMENIKA: Kompleks kuće Zajec, Lapadska obala 29
KATASTARSKE ČESTICE:č.zgr. 383, k.č.702/1,702/2,702/3 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:330
IME SPOMENIKA: Jedriličarsko društvo "Orsan", T. Kikilja 3
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:331
IME SPOMENIKA: Kompleks ljetnikovca Orsan, T. Kikilja 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.232/1,2 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:332
IME SPOMENIKA: Hotel Zagreb, Šetalište kralja Zvonimira
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 651 k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: hotel
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:333
IME SPOMENIKA: Hotel Sumartin, Šetalište kralja Zvonimira
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zem. 641,642.k.o.Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: hotel
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:334
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada M. Frke, Šetalište kralja
Zvonimira
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:335
IME SPOMENIKA: Pomorska škola L. Perković156. , Šetalište kralja
Zvonimira 4
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:336
IME SPOMENIKA: Utvrda Babin kuk – Lapad
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 364/1, 364/3, k.o. Gruž
LOKACIJA: Lapad
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:337
IME SPOMENIKA: P/1 Potencijalna arheološka zona - Lapad
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:338
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Majstorović, N.Tesle 1
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 206 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP- I5-612-08/04-01/264
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:339
IME SPOMENIKA: Kompleks ljetnikovca Gundulić – Zago, N.Tesle 8
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.211 čest. zem. 636, 637,638, 639, k.o.
Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: UP/I5-612-08/09-06/0391
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:340
IME SPOMENIKA: Gospa od Milosrđa, Gospino polje
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 235, 236, 237, čest zem. 547, 548,
k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z KLASA: UP-I5-612- 08/02-01-06/1160
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:341
IME SPOMENIKA: Kuća Sandri, Ante Starčevića 91
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr. 485, čest. zem. 617/8, k.o. Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: KLASA: UP/I-612-08/07-06/0220
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:342
IME SPOMENIKA: Villa Sipan, A. Starčevića 61
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 461, k.č.2290 k.o. Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:343
IME SPOMENIKA: Dom narodnog zdravlja
KATASTARSKE ČESTICE: zgr. 654, 519/7 k.o. Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: KLASA: UP/I-612-08/07-05/9037
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:344
IME SPOMENIKA: Vojno groblje, Gospino polje
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 542, 544/3, k.o. Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:345
IME SPOMENIKA: Dom zdravlja, A. Starčevića 47
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2282 k.o. Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:346
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Cvinar, A. Starčevića 57
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2258 k.o. Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:347
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Put Republike 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2324 k.o.Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:348
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, A. Starčevića 72 i 74
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2325/1 k.o.Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:349
IME SPOMENIKA: Villa Palma, A. Starčevića 59
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2287 k.o. Dubrovnik, č.zgr. 2290
k.o. Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:350
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ul. P. Rudenjaka 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2291
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:351
IME SPOMENIKA: Villa Ružica, A.Starčevića 63
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:352
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Ružier, Stanović, A. Starčevića
78 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2318/1, 2319 (u arh.mapi br.199 i
200)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:353
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Begović, A. Starčevića 85
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1521
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:354
IME SPOMENIKA: Zgrada u ul. N. Tesle 14, A. Starčevića 85
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.1521
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:355
IME SPOMENIKA: P/4 Potencijalna arheološka zona - Montovjerna
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:356
IME SPOMENIKA: Gotički ljetnikovac, (ljetnikovac Pavlović)
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. \zgrJ21/1,2,3,4,5,6,7; 458
č.zem.349/1,2,3,4,5,6,7;348/1,2,3,4; 347/1,2,3,4
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ ZDU UP/107/68
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:357
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Nikole od Škara Gruž
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr.9., čest.zem.36, 38, 4072 .ko.Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/06-05/9017
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:358
IME SPOMENIKA: Nekadašnja zgrada Soletić, Gruška obala 159,
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:359
IME SPOMENIKA: Nekadašnji objekt obitelji Krtica, Gruška obala
(jugoistočno od sv. Nikole od Škvera)
KATASTARSKE ČESTICE:

LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:360
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Lonza, Šipanska 6
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:361
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Leševie, Kantafig
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:362
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Vekarić-Miš, Jakljanska ul.
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:363
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u Koritskoj ul., Kantafig
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:364
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u Šipanskoj ul. 11
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:365
IME SPOMENIKA: Crkva Marije Lurdske
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:366
IME SPOMENIKA: Ruševine crkve sa upisanom apsidom - Kisić
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 73
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:367
IME SPOMENIKA: Zgrada u ulici od Gale 5
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2343 i 2344/2
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:368
IME SPOMENIKA: Zgrada u ulici Od Gale 17
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1486/6
LOKACIJA: Gruž

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:369
IME SPOMENIKA: Kompleks "Kasarna", Put Republike
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1486/1,1486/2,1486/7,1486/8
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:370
IME SPOMENIKA: Zgrada uz sjevernu granicu kompleksa Kasarne
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.1485/1
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:371
IME SPOMENIKA: Zgrada u ulici Šipčine 2 i 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1410/1, Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:372
IME SPOMENIKA: Kompleks Duhanska stanica, Put Republike 32
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 1491, 1492,1494, 1495,1496,1497,
1498, 1499 č.zem.1500/1,1500/5
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: industrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:373
IME SPOMENIKA: Stambeni niz u ulici Šipčine br. 16,18,20,22,24 i 26
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1410/1, Gruž
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:374
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Lukšić
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 413/2(u arh.mapi 1834.br.153R)
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:375
IME SPOMENIKA: Zgrada u Ul. A. Hebranga 45
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1393/2 (u arh.mapi 134/3,4,5)
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:376
IME SPOMENIKA: Zgrada na k.č.1377,2108
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:377
IME SPOMENIKA: Javna zgrada poduzeća "Libertas", Put Republike
44
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.1503

LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:378
IME SPOMENIKA: Zgrada u Čilipskoj ul.
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 384,1385/1,1385/5
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:379
IME SPOMENIKA: Stambena kuća u ul. S. Kranjčevića 10
KATASTARSKE ČESTICE: 1505/3 (u arh.mapi br.198)
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:380
IME SPOMENIKA: Stambena kuća istočno od kompleksa Vuić u ul. S. Kranjčevića
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1505/1,2(u arh.mapi br.196)
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:381
IME SPOMENIKA: Zgrada "Radeljević", S. Radića 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.1361
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: industrijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:382
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ulici S. Radića 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.1102
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:383
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Bogdanović, S. Radića 13
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 1096/6, č.zem.1096/7
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:384
IME SPOMENIKA: Zgrada za posluđu uz ljetnikovac Gundulić, Sustjepanska 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1095 (u arh.mapi br.178/2)
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:385
IME SPOMENIKA: Zgrada Osnovna škola "Ivan Gundulić", Sustjepanska 14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1093
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:386
IME SPOMENIKA: Ugostiteljska zgrada k.č. 1062/1
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:387
IME SPOMENIKA: Zgrada samoposluge u ulici S. Radića 18
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1060/1 (u arh.mapi br. 172)
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:388
IME SPOMENIKA: Zgrada u ulici (stanica policije) S. Radića 19
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1058
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:389
IME SPOMENIKA: Zgrada u ulici S.Radića 20
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1056/2
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:390
IME SPOMENIKA: Zgrada Korda, S.Radića 22
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1041
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:391
IME SPOMENIKA: Zgrada Kljunak, od Škara 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1037
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:392
IME SPOMENIKA: Zgrada M. Hadžija (sa nekadašnjom kapelicom), S. Radića 28
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1039, 1040
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:393
IME SPOMENIKA: Zgrada u ulici S.Radića 25
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1035
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:394
IME SPOMENIKA: Zgrada u Radničkoj ulici 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1033,1034
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:395
IME SPOMENIKA: Stambeni niz, Gruška obala 29, 28, 27, 26
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1026, 1027/1, 1027/2, 1029
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:396
IME SPOMENIKA: Zgrada Lučka kapetanija, Gruška obala 32
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 1025
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:397
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada uz ljetnikovac Zec, Gruška obala 38
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 828
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:398
IME SPOMENIKA: Potencijalna arheološka zona – Sv. Nuncijata
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:399
IME SPOMENIKA: Stara Nautika, Brsalje 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3658/1 i 3658/2, č.zgr. 71/1 ko.
Dubrovnik
LOKACIJA: Gruž
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZUP/I-612-08/95-07/52
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:400
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Marije s grobljem na Dančama
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3566, 3567, 3568, 35691 3570 k.o.
Dubrovnik, k.č.zgr. 147/2, 147/3, 148, 1491150
LOKACIJA: Danče
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ ZDUUM-81/69
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:401
IME SPOMENIKA: Kolorina, Kolorina 1
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 68,82, 83/1, 83/2, 86, 87, 88, 89, 90,
91/1, 91/2, 91/3, 92/2, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
104, 105, 106, 107, 248, 262/1, 262/2, č. zem. 49, 51, 52/1, 52/2, 53,
54, 55, 56, 57, 60, 62, 63, 65/1, 65/2, 65/3, 113/3, 65/4, 385, 386,
392, 393, 401, 415/1, 415/2, 416, 418, 2296, 2481 k.o. Dubrovnik.
k.č. 3606
LOKACIJA: Kolorina
TIP SPOMENIKA: kulturno-povijesna urbana cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ ZDU UP/I-98/69
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:402
IME SPOMENIKA: Crkva Imena Isusova sa samostanom milosrdnih
sestara, A. Starčevića 25
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3581, 3582 u arh.mapi br. 108,112 i 119
LOKACIJA: Pile
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/146
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:403
IME SPOMENIKA: Zgrada Radio Dubrovnik (villa "Dubravka"-obitelj
Glavić)
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3580
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/147
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:404
IME SPOMENIKA: Župna crkva Sv. Andrije, ul. Miha Klaića 8
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3527
LOKACIJA: Ilijina Glavica
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/34
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:405
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Mandić-Štakula, Đ.Puljića 3
(Srednji Kono)
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3457, č.zgr.3091310,č.zem.1001
LOKACIJA:Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/35
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:406
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada (Bajat Vukmanović-korisnici), Đ.
Puljića 5
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3454 (u arh.mapi br.319 i 322)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/71
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:407
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Rađmili-Đivoje-Rešetar-Svilokos,
Zrinsko-Frankopanska 23
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3313 (k.č. 453, 454, 455)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/48
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:408
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada (prije Popovski zbor) 1.Mažu
ranica 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2749 u arh.mapi č.zgr. 466
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/39
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:409
IME SPOMENIKA: Kompleks crkve sv. Križa, Kriva ul.3.
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2812 (č.zgr. 567, 566, 564, 565; č.zem.
973, 975, 970, 999, 1002, 1003, 1006, 2407, 2409) k.č. 2812
LOKACIJA:Kono
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-126/68
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:410
IME SPOMENIKA: Reprezentativna stambena zgrada u Pelješkoj br. 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3121 (u arh.mapi č.zgr. 620)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/41
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:411
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Špero-Popović, B. Shawa 5
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3251, č.zgr. 435.

LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/36
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:412
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kovačević-Kulušić, Platska 7
KATASTARSKE ČESTICE: k. č. 3545 (u arh.mapi br. 232.)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/55
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:413
IME SPOMENIKA: Stambena kuća u ul. B. Bogišića 11 i 13
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3548 i 3546 (u arh.mapi č.zgr. 226 i 228)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/30
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:414
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada "Bošković", (Berberović, Šarić),
B. Bogišića 19 i 21
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3359, 13360, č.zgr. 216
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/32
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:415
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Učović, A. Bošković 5 i 7
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2622 č.zgr. 219 (u arh.mapi br. 215)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/33
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:416
IME SPOMENIKA: Kuća Rusko, Beritić, Katić, A. Starčevića 28
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 186, k.č.2632 (u arh.mapi br. 186)
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/29
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:417
IME SPOMENIKA: Crkva sv. Roka, (kompleks Stražičić sa crkvom),
A. Starčevića 46
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 83, k.č. 2635 i 2636 (u arh.mapi
br.184)
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/28
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:418
IME SPOMENIKA: Stambena kuća bratovštine sv. Đurđa, Dr. A.
Starčevića 48
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 170,171,172, č.zem. 2312
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST Preregistracija RST 17/86
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:419
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Kristović, Privežna 3. i 5
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2466, 2467 i 2468, arh.mapa č.zgr. 492
sa kapelicom sv. Stjepana, č.zgr. 493
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/117
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:420
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Natali-Curlica
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 546 i 547., č.zem. 1170, 1203, 1204,
1205, 1207, 1208, 1210, 1317; k.č. 2460, 2459, 2458.
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST BR.REG.1389
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:421
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Barkidija-Tikvica, Od Čempresa 8
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 536 č.zem.1153 Gornji Kono
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/135
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:422
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Zivanić, Od čempresa
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2486, čest. zgr. 531
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ UP/I-612-08/95-07/134
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:423
IME SPOMENIKA: Kuća Srinčić s kapelicom, Od Gale 3
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 509, 511, čest. zem. 1117/3,
1117/11, 1117/12, 1120, 2384/4, k.o. Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ KLASA: UP/I-612-08/08-05/17
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:424
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Matić, Sv. Đurđa 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3657
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:425
IME SPOMENIKA: Stambeni kuća Božović-Benusi, Sv. Đurđa 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3654 (RŠ)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:426
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Bronzan, Sv. Đurđa 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3653
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:427
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Gjenero, Sv. Đurđa 8
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3652
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:428
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kljunak-Ivanković-Sovre;
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.10. 3650 i 3651, č.11.zgr.8
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:429
IME SPOMENIKA: Zgrada Carević-Novak-Cvitan, dr. A. Starčevića 1 i 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2337
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:430
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Obradović12, Sv. Đurđa
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3643 č.zgr. 23 z.ul. 29
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:431
IME SPOMENIKA: Kuća Žuvela, Đurković17
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3641, u arh.mapi br. 20
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:432
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Mačinko, Sv. Đurđa 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3642 č.zgr. 19 (1837 vl. Mašić 23. Antun) RŠ,
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:433
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Marić , Sv. Đurđa 18
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3644 (u arh.mapi br. 17 i 18)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:434
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, Sv .Đurđa 16
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3645 (u arh.mapi br. 16)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 435
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, Sv .Đurđa 14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3646 (u arh.mapi br. 15)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 436
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Arseta, Sv .Đurđa 5,7
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3639 (u arh.mapi br. 67) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:437
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, Sv. Đurđa 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3640 (u arh.mapi br. 68) RŠ,
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:438
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Zuec, Sv. Đurđa 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3638 (u arh.mapi br. 65) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:439
IME SPOMENIKA: Stambena kuća u ul. F. Antice 6
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3621 (u arh.mapi br. 61 i 62)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:440
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, Od Tabakarije 6,8 i 10
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3621 (u arh.mapi br. 61 i 62)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:441
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Brunsko, Od Tabakarije 12
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3618
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:442
IME SPOMENIKA: Stambena kuća S. Berdovič, Od Tabakarije 14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3617 (u arh.mapi br.56)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:443
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Sentić-Bogdanović, Od Tabakarije 16
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3616 (u arh.mapi br.53)RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:444
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Kosmaj, Od Tabakarije 22
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3613
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:445
IME SPOMENIKA: Stambena kuća-niz, I. Kukuljevića 9 i 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3598
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:446
IME SPOMENIKA: Stambena kuća-niz, I. Kukuljevića 3,5 i 7
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3597
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:447
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Svilokos-Matić, Ul. Frana Antice 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3596,
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:448
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Žiškar, F. Antice 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3596 (u arh.mapi br. 52)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:449
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Bresler, Od Tabakarije 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3635/2
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:450
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Martić, Od Tabakarije 5
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.76, k.č. 3629
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 451
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, Od Tabakarije 15
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3630
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:452
IME SPOMENIKA: Manja stambena kuća, Od Tabakarije 17
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3610
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:453
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, Od Tabakarije 27
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3623 (u arh.mapi br. 87)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:454
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Ivanović-Roter, Od Tabakarije 29
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3622 (u arh.mapi br. 88)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:455
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Čikato, Od Tabakarije 31
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3623 (u arh.mapi br. 90)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:456
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Cikato-Juvančić, Od Tabakarije 33
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3611 (u arh.mapi br. 89)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:457
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Dučić-Milostić, Od Tabakarije 25
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3624 (u arh.mapi br. 86),
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:458
IME SPOMENIKA: Villa Lovrenc-Marić, Od Tabakarije 23
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3625
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:459
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Alković, Od Tabakarije 13,19,21
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3627
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 460
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Derikuska, Sambratfo, Od Tabakarije 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3631 (u arh. mapi br.78)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 461
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Demović, Sulić, Od Tabakarije 37
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3609 (u arh. mapi br.92)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:462
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Marević, Od Tabakarije 39
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3608 (u arh. mapi br.92/2)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:463
IME SPOMENIKA: Kuća-vlasništvo-Ivanović, F. Bulića 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3600
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:464
IME SPOMENIKA: Stambena austrijska zgrada, F. Bulića 7 i 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3737
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:465
IME SPOMENIKA: Zgrada - samostanski kompleks (nekada škola časnih sestara); I.Kukuljević
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3599
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:466
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, A. Starčevića
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3576 (u arh.mapi br.129,131,132; vlasnik je 1837 barun Zamanja),
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:467
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Pehovac-Kelez-Ivanović, A. Starčevića 48
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3584
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:468
IME SPOMENIKA: Zgrada štedionice, A. Starčevića 21
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3585
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:469
IME SPOMENIKA: Restaurant "Mimoza" i poslovni prostor, A. Starčevića 15
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3589 (u arh.mapi br. 28)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: javno-gospodarska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:470
IME SPOMENIKA: Stambeni niz s prizemnim javnim sadržajima, A. Starčevića 9,11 i 13
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. (u arh.mapi br. 26,27)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:471
IME SPOMENIKA: Kuća u Pilama
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3593 (u arh.mapi br.35)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 472
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, J. Kukuljevića 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3594 (u arh.mapi br.38), RŠ,
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:473
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, J. Kukuljevića 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3595, RŠ,
LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 474
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, Gjuka I. Kukuljevića 8
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3594, RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:475
IME SPOMENIKA: Kompleks Glasnović, Lučić, Andjus, Matičević A. Starčevića 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3588/1, 3588/2
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:476
IME SPOMENIKA: Dječiji vrtić u Pilama, I. Kukuljevića 12
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2342 RŠ
LOKACIJA:Pile
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:477
IME SPOMENIKA: Ženski đlački dom (1933 hotel "Gradac"), A. Starčevića
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3558 RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:478
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Od Graca 10,12 i 14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2603 RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:479
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Od Graca 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2611 (u arh.mapi br. 142)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:480
IME SPOMENIKA: Stambena kuća, A. Starčevića
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2610 RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 481
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Brković, A. Starčevića 43
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2609 RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:482
IME SPOMENIKA: Poslovna zgrada u sklopu bolnice, A. Starčevića 43
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2608

LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:483
 IME SPOMENIKA: Stambena kuća, A. Starčevića 45
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2595 (u arh.mapi br. 152/2)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:484
 IME SPOMENIKA: Kompleks zgrada bolnice, A. Starčevića
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2595 RŠ
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 485
 IME SPOMENIKA: Interuniverzitetski centar za postdiplomski studij
 (ex "Preparandija"), F. Bulića 4
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3559
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 486
 IME SPOMENIKA: Austrijska zgrada, bivši sud, F. Bulića 6
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3564
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:487
 IME SPOMENIKA: Manja stambena zgrada (uz ljet. Pucić)
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3497 (U ARH.MAPI BR. 290) RŠ
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:488
 IME SPOMENIKA: Restaurant "Ocean"
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3497,3498 (U ARH.MAPI BR. 283) RŠ
 LOKACIJA:Pile
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:489
 IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Krekić-Matičević-Pivac-Delfin, A.
 Starčevića 10 i 12,
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3502 (U ARH.MAPI BR. 287,288)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:490
 IME SPOMENIKA: Stambeni objekt Račić, A. Starčevića 14
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3504 (u arh.mapi br. 282,283)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:491
 IME SPOMENIKA: Niz stambenih zgrada u ul. Između vrta 1-9, Pečar-

Papo-Jokić-Milinković
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3500, 3501, 3499/1, 3499/2 (u arh.mapi
 br. 281/1)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:492
 IME SPOMENIKA: Crkvica sv. Felice (Felix) sa stambenom
 zgradom, Između vrta 11
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3510 č.zgr. 277, 278 i 279 (u arh.mapi
 br. 1837-178)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:493
 IME SPOMENIKA: Stambena zgrada između vrta 17(Pedrini,
 Mihaljević, Menšik)
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3515
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:494
 IME SPOMENIKA: Zgrada pošte, A. Starčevića
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3520 (u arh.mapa- č.zgr. 263/1)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:495
 IME SPOMENIKA: Kompleks Konstantinović, Između "Malog
 Imperijala" i dječjeg vrtića
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3522 (u arh.mapi br. 262)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:496
 IME SPOMENIKA: Dječji vrtić
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3522 (u arh.mapi br. 258)
 LOKACIJA: Pile
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:497
 IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, B. Bogišića br. 3 i 5
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 35224
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:498
 IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, B. Bogišića br. 7
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3625 (u arh.mapi br. 254)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
 STATUS ZAŠTITE: E
 STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:499
 IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kovačević113, B. Bogišića 7,
 KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3526 (u arh.mapi br. 253)
 LOKACIJA:
 TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:500
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, M. Klaića
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3529/1
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:501
IME SPOMENIKA: Bivše rodilište-sanatorijum Mladinov, M. Klaića
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3530
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:502
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Škrabalo A. Starčevića 24
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3633
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 503
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Miličić-Jurišić, M. Klaića 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3534 (u arh.mapi br. 238)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:504
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, M. Klaića 5
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3535(u arh.mapi br. 238)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:505
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Perić, M. Klaića 7 i 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3638 (u arh.mapi br. 237) A B-BR.24
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:506
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, A. Starčevića 26
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3540 (u arh.mapi br. 236)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:507
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, A. Starčevića 28
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3541 (u arh.mapi br. 334,335)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:508
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Murati (Gjivić), A. Starčevića 28
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3550/1 (u arh.mapi br. 231)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:509
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, A. Bošković 10
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2624, 2625 RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:510
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Tioco i Petković, A. Starčevića 32,34
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2627 (u arh.mapi br. 221,222,223)RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:511
IME SPOMENIKA: Villa Sunčanica-Matijević, Kalauz , A. Starčevića 30
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2616,RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:512
IME SPOMENIKA: Kuća Svilokos-Pavlitto, Istarska 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2618
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:513
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Istarska 4 i 6
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2628 (u arh.mapi br. 220/3)RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:514
IME SPOMENIKA: Kuće u nizu uz Put A. Starčevića 36 i 38
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2610 i 2620 (u arh.mapi br. 11)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:515
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Hladilo-Njirić (Skvrce), Istarska 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2629 i 2630 (u arh.mapi br. 217 i 218)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:516
IME SPOMENIKA: Vila Ucović, A. Starčevića 40
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2621
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 517
IME SPOMENIKA: Kuća Drašković (Belotti), A. Starčevića 44
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2633 i 2634 (u arh.mapi br. 185)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:518

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Škero, Savinović, Soko, A. Starčevića 48 i 50,
KATASTARSKJE ČESTICE: RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:519

IME SPOMENIKA: Vila "Radojka"-Miletić A. Starčevića 52
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 2639 i 2740
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:520

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kolić, Vicić, A. Starčevića 54
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 2641
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:521

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Pitarević (Amerling), Uz Posat 1
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3486 i 3487 (u arh.mapi br.294),
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:522

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Richter, Ratković, Salatić,
Između vrta 2
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3484 i 3485 (u arh.mapi br.296),RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:523

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kisić, Vrenko, Između vrta 4
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3482 (u arh.mapi br.299/1)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:524

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Pačić, Đ. Pulića 4
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3481 (u arh.mapi br.298)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:525

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Miović, Knežević, Uz Posat 7 i 9
KATASTARSKJE ČESTICE: (u arh.mapi br.313)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:526

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kolin, Dabrović, Uz Posat
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 2507 (u arh.mapi br.322)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:527

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Uz Posat 11
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3449 RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:528

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Uz Posat 7
KATASTARSKJE ČESTICE: č.zem. 3452 RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:529

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Srednji Kono 7
KATASTARSKJE ČESTICE: č.zem. 3453
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:530

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Haller između vrta 6
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3480 (u arh.mapi br.299/2)RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:531

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada crkv. vlasništva, Između vrta 8
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3479 (u arh.mapi br.303)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:532

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Pastuović, Izvijačica 2
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3478 (u arh.mapi br.304) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:533

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Miljanić, Izvijačica 4
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3474 (u arh.mapi br.302) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:534

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada crkv.vlasništvo (Babić),Izvijačica 3
KATASTARSKJE ČESTICE: (u arh.mapi br.307)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:535

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Lucijanović, Izvijačica 1
KATASTARSKJE ČESTICE: k.č. 3473/1 (u arh.mapi br.306)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:536
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ul. Izvijačica 7
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3472 (u arh.mapi br.326)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:537
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ul. Izvijačica 14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3461 (u arh.mapi br.331)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:538
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Mučić u ul. Izvijačica 10
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3461 (u arh.mapi br.329)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:539
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ul. Izvijačica 14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3456 (u arh.mapi br.323)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:540
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Berdović-Barbić, Srednji Kono 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3445 (u arh.mapi br.425) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:541
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Šikić, Strma ul.1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 344/1 i 3447/2 (u arh.mapi br.424) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:542
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Regio, Žeravica, Srednji Kono
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3461 (u arh.mapi br.422) RŠ
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:543
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Brangiolica, Srednji kono 8
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3400 (u arh.mapi br.417) RŠ PUP PILE
PLOČE SV.JAKOV-ZONA C-BR30
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:544
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada (Kušec), Srednji Kono 10 i 12
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3438 i 3439 (u arh.mapi br.414 i 415)
PUP PILE PLOČE SV.JAKOV-ZONA C-BR31
LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:545
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Katić, Bravačić, Radović, Zrinsko-Frankopanska 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3427 (u arh.mapi br.349) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:546
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Butigan, A. Masle 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3428 (u arh.mapi br.347) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:547
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Sokolović, Između vrta 14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3425, 3426 č-zgr. 354/2, RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:548
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kulušić-Klepo, P. Budmani 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3424(u arh.mapi br. 355) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:549
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Vidlička, Vuković, Babić Zrinsko-Frankopanska 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3411(u arh.mapi br. 350)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:550
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Sesa, A. Masle
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3413(u arh.mapi br. 351)RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:551
IME SPOMENIKA: Kuća Iveta, P. Budmani 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3474, č.zgr. 356/2
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:552
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Barač, Radić, P.Budmani 6
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3422, (u arh.mapi br. 361)RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:553
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Brbora, P. Budmani 8
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3421, (u arh.mapi br. 362)

LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:554
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Stamčić-Garić, P. Budmani 12 i 14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3399, (u arh.mapi br. 386/1 i 386/2)RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:555
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Capurso
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3409, (u arh.mapi br. 357)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:556
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Barač, Srednji kono 19
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3416,3418 (u arh.mapi br. 358)
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:557
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Vragolov, Srednji kono 21
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3417 (u arh.mapi br. 359)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:558
IME SPOMENIKA: Kuća Stjepović, Kesovija, P. Budmani 10
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3400 (u arh.mapi br. 387) RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:559
IME SPOMENIKA: Stambeni niz u ul. P. Budmani 16-18,
KATASTARSKE ČESTICE: (u arh.mapi br. 385/2, 385/1), Kežić (č.zgr. 385/2, k.č. 3398/2), Carić (č.zgr. 385/3 k.č. 3399/3) Dražić (k.č. 3398/1),
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:560
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kolovrat, P. Budmani 18
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3397 (u arh.mapi br. 327)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:561
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, P. Budmani 22
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3394
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:562
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Katičić, Zrinsko-Frankopanska 15
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3407
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:563
IME SPOMENIKA: Stambeno-poslovna zgrada, Zagrebačka ul. 9 i 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3405 (u arh.mapi br. 393)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:564
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Tripalo, Zagrebačka 13
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3404(u arh.mapi br. 394)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:565
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Ferrera, P. Buđmani 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3368 (u arh.mapi br. 368 i 371)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:566
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Marinović, B. Bogišić 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3367 (u arh.mapi br. 370 i 371)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:567
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Tomšić, Bogišića 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3363, 3365 (u arh.mapi br. 337)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:568
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Lujak, Put A. Bošković 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3356, 3357 (u arh.mapi br. 213)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:569
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Mengela Ačimović, A. Bošković 6
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3354, 3355 (u arh.mapi br. 218)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:570
IME SPOMENIKA: Skup stambenih zgrada (Divlač, Mengele, Ulaga, Bikić B. Bogišića 33
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3350, 3354 (u arh.mapipod br. kao ruševine 211R, 208R)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:571

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Ristić, A. Bošković 10
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3347, 3349 (u arh.mapi pod br. 207R)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:572

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Gjaja s kapelom Gospe od svjeta- savjeta (Gjaja, Karapešić, Zdenek)
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3370, 3371, 3372, 3373 (č.zgr. 364,365,366)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:573

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Jančić, Mratović, P. Budmani 7
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3374 (u arh.mapi pod br. 363)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:574

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Prnjatović, Gojević, P. Budmani 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3377 (u arh.mapi pod br. 379)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:575

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Jurica, P. Budmani 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3379 (u arh.mapi pod br. 378)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:576

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada na k.č. 3339, Zagrebačka
KATASTARSKE ČESTICE: (u arh.mapi pod br. 204)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:577

IME SPOMENIKA: Dvije stambene zgrade Đuratović, Zagrebačka 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3379 (u arh.mapi pod br. 640 i 641)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:578

IME SPOMENIKA: Dvije stambene zgrade Burđelez, Zagrebačka 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3148 (u arh.mapi pod br. 363)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:579

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Tušup, Brailo, Zagrebačka-
Greba žudioskih 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3147 (u arh.mapi pod br. 635)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:580

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Otašević, Zagrebačka ul.
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3145 (u arh.mapi pod br. 633-634)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:581

IME SPOMENIKA: Pravoslavna crkva sv. Đurđa sa grobljem,
Zagrebačka ul.
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 627 k.č.422. .3131, 3133, 2296
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:582

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Pelješka 5,7 i 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3459 (u arh.mapi pod br. 616 i 617)
datacija 19. st,
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:583

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Đukić i Pejović, Pelješka ul.
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3224/1 i 3224/2 (u arh.karti br. 611 i 612)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:584

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Matković, Pelješka ul.
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3224/1 i 3224/2 (u arh.karti br. 611 i 612)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 585

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Matijašević, Za kapelicom 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3241 (u arh.karti br. 602)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:586

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Bragulin, Za kapelicom 1
KATASTARSKE ČESTICE: (u arh.karti br. 608 i 609)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:587

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Perić, B. Shawa 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3237 (u arh.karti br. 596)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:588
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Mašanović, Vicina ul. 8.
KATASTARSKE ČESTICE: (u arh.karti br. 437)

LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:589
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada B. Shawa 7
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3261 (u arh.karti br. 436)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:590
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada BeHn, Metod, B. Shawa 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3252 (u arh.karti br. 433)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:591
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Grgurević, Strma 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3252 (u arh.karti br. 434)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:592
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Ivušić-Putilli, B. Shawa 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3249 (u arh.karti br. 432)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:593
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ul. Strma 7
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3253 (u arh.karti br. 434)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:594
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Ciganović, Strma 3 i 5.
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3255 (u arh.karti br. 426)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:595
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Pende, Vidna 2 i 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3256 (u arh.karti br. 428,429)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:596
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kristović, Zagrebačka 66
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3202(u arh.karti br. 418)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:597
IME SPOMENIKA: Skupina zgrada Mata Bete, B. Shawa 11 i 13
KATASTARSKE ČESTICE: č. 3256 i 3266(u arh.karti br. 440 i 441)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:598
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Fabris, Gornji Kono 3
KATASTARSKE ČESTICE: č. 3270 (u arh.karti br. 443)
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:599
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Gornji kono (istočno od
ljetnikovca Adamović)
KATASTARSKE ČESTICE: č. 3277 (u arh.karti br. 449)
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:600
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada južno od sv. Ane na Depozitu
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3263 (u arh.mapi br.439),
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:601
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Milovčić, Zrinsko Frankopanska
12
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.475. . 3289 (u arh.mapi br. 400)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:602
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Polanda, Zrinsko Frankopanska
14
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3287 (u arh.mapi br. 399),RŠ
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:603
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Lazo, Gornji kono 17
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3329 č.zgr. 458
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:604
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kulušić, Ivana Rendića 6
KATASTARSKE ČESTICE: (u arh.mapi br.457)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:605
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Perović-Barzut, Ulica Kriva 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3310 (u arh.mapi br.456),
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:606

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Dadić, Gornji kono 15,17 i 25

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3320

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:607

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Vukić, Jakopljan, I. Mažuranića 22 i 24

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3324 (u arh.mapi br.478)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:608

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Lovrić, Gornji kono

KATASTARSKE ČESTICE: (u arh.mapi br. 459)

LOKACIJA: Kono

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:609

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Dominković, I. Mažuranića 18

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3325 (u arh.mapi br.474)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:610

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Urban, I Mažuranića 8

KATASTARSKE ČESTICE:

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:611

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Čampara, Zagrebačka ul. (ugao Frankopanske)

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3307/4 (u arh.mapi br.395)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:612

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Dražić, Z.Frankopanska 13

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3307/I (u arh.mapi br.396)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:613

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada na k.č. 3309, Zagrebačka ul.

KATASTARSKE ČESTICE: (u arh.mapi br.398)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:614

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Jančić, Zagrebačka ul.

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 3336 (u arh.mapi br.463)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:615

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Surić, Roglič, Zagrebačka ul.

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2746 (u arh.mapi br.464)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:616

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Zvone, Zagrebačka ul.

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2743 (u arh.mapi br.469)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:617

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada na k.č. 3216, Gornji Kono 16

KATASTARSKE ČESTICE: (u arh.mapi br. 594)

LOKACIJA: Kono

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:618

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Jakobušić, B. Shawa 15

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2856 (u arh.mapi br.591)

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:619

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Radeljević, Gornji kono 18

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2856 (u arh.mapi br.588)

LOKACIJA: Kono

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:620

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Perović, Gornji kono 20

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2853(u arh.mapi br.588)

LOKACIJA: Kono

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:621

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Vuletić, Gornji kono 22

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2845 (u arh.mapi br. 586 R)

LOKACIJA: Kono

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:622

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kovačević, Gornji kono 26

KATASTARSKE ČESTICE:

LOKACIJA: Kono

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:623

IME SPOMENIKA: Kompleks i ostaci zavjetne kapelice "Ogresta",

Gornji kono, Kriva ulica,

KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2819

LOKACIJA: Kono

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:624
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u ulici od Križa 2, Gornji kono
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 574
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:625
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Mekišić, E. A. Bošković 18
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:626
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kurajica, A. Bošković 20
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2657
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:627
IME SPOMENIKA: Villa "Lucija", A. Bošković 22
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2660
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:628
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u neposrednoj blizini ville Lucije od ville, A. Bošković
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2663
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:629
IME SPOMENIKA: Kuća Stulli-Mašera, I. Matijaševića 6
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2667
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:630
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bete I i II, Gornji Kono, Privežna 4, 14;
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2462, 2758, 2759 (č.zgr. u arh.mapi br. 549, 550 i 551)
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:631
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Nadramija, Gornji Kono, Od Gaja 4
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 518/1 i 2, č.zem. 1260/1,2, 1262/1,2,3, 1264, 1266, k.č.1235, 1238/1i3
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:632
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Zaninović, Gornji Kono 44
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2772, č.zgr.486; ŠP

LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:633
IME SPOMENIKA: Kuća Monić-Mrdalo, Gornji Kono 50
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2434/1,2,3 i 2425, arh.mapa 541/1,2
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:634
IME SPOMENIKA: Kuća Vranac-Magdić, Gornji Kono 45
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2399, arh.mapa č. zgr.533
LOKACIJA: Kono
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:635
IME SPOMENIKA: Crkveno grobišni kompleks "Tri crkve", Između tri crkve
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2571,2583,2584, č.zgr. 173,174,175,176 i č. zem. 167 prema arh. karti
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:636
IME SPOMENIKA: Pravoslavno groblje s crkvom sv. Arhandela Mihaila, Put Republike,
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2576
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:637
IME SPOMENIKA: Muslimansko groblje
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.2566
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: sepulkralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:638
IME SPOMENIKA: Stambene zgrade samostana "Službenica milosrđa", Volantina 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2688,2689, č.zgr.201 i 194
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:639
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Natali-Bona, A. Bošković 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2538,2539, č. zgr. prema arh.karti 160 i 161
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:640
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Bijelić-Klajić, A. Bošković 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2587, 2588, 2589/1,2,3, arh.karta č.zgr. 179
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:641
IME SPOMENIKA: Stambeni kompleks Miović-Bagović, Put I. Matijaševića 12
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2657, 2676 (č.zgr. Z.U. 63 k.o. Dubrovnik)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:642
IME SPOMENIKA: Kompleks s kapelom (Ivanišević, Blagajić, Kesovija, Lobrović) Volantina 7, 9, 11 i 13
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2690/1,2, 2691, 2692, 2693, 2694, 2695, 2696, 2697 č.zgr. 199 i 200
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:643
IME SPOMENIKA: Stambena kuća Zerdo, Put Republike 8
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2575
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:644
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Bacelj, A. Starčevića 52
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2578, 2579, arh. karta č.zgr. 169 i 168
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:645
IME SPOMENIKA: Zgrada na k.č.2582, A.Starčevića 48. (Salečić, Kvestić),
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Boninovo
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:646
IME SPOMENIKA: Kompleks Job, A. Bošković 16
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 2652
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:647
IME SPOMENIKA: Vila Marilda, Put Republike
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zgr. 2532, čest. zem1107/2, 1115/2, 1115/3, k.o. Gruž
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:648
IME SPOMENIKA: Potencijalna arheološka zona – Kono
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:649
IME SPOMENIKA: Potencijalna arheološka zona – Pile, crkva sv. Ilije
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:650
IME SPOMENIKA: Potencijalna arheološka zona – Pile
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 651
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac dubrovačkog nadbiskupa - Biskupija, V. Bukovca 10,
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4944, 4945, 4946, 4947, 4949, 4950/1, 4951, 4952 (č.zgr. 754, 755, č.zem. 1828, 1833, 1835/1, 1835/2, 1820, 1823/1,2,3)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1194
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA:

ID:652
IME SPOMENIKA: Okolina ljetnikovca, V. Bukovca 10
KATASTARSKE ČESTICE: č.zem. 1824, 182555, 1822
LOKACIJA: Sv. Jakova
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ ZDU 12.2/1-66
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA:

ID:653
IME SPOMENIKA: Samostan I crkva sv. (Filipa) i Jakova na Višnjici, Put V.Bukovca 18
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr.761/1 I 761/2, č.zem.1873,1874.
LOKACIJA: Sv. Jakova
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ Konzervatorski zavod Dalmacije br. 35/13
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA:

ID:654
IME SPOMENIKA: Neposredna okolina Sv. Jakova
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zem. 1859/1,2,3,4,6,7; 2457,1860/1,2
LOKACIJA: Sv. Jakova
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: PZ ZDU PZ 12-19/3-66
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:655
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Burđelez, Buhač, Bušić, M. Budaka
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:656
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, F.Supila 67 (Sv.Jakov)
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:657
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Škobalj, F. Supila 69,
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Sv. Jakov
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:658
IME SPOMENIKA: "Glasija" s dvije zgrade, F. Supila 246 (s južne strane uz vanjski most i gradska vrata od Ploča)
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.zgr. 709/1, k.č. 4645
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:659
IME SPOMENIKA: Hotel "Excelsior"--stari dio, F. Supila 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4830
LOKACIJA:Ploče
TIP SPOMENIKA: hotel
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:660
IME SPOMENIKA: Villa "Orsula", Put F. Supila
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4840,4841 ko Dubrovnik
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:661
IME SPOMENIKA: Hotel Argentina, Put F. Supila
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4845
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: hotel
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:662
IME SPOMENIKA: Villa Dubrovnik, V. Bukovca
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4872
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:663
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, V. Bukovca 23
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 753/2. k.č. 4942, 4943; 11
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:664
IME SPOMENIKA: Kompleks Aleksić, V. Bukovca 17 i 19
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4882/I,488/2,4883,4884
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:665
IME SPOMENIKA: Dom "Maslina", V. Bukovca 5
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4888 i 4889
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:666
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Luve, V. Bukovca I
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4893
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:667
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Paviša- Ivanković-Delić
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4749
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:668
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kara-Lipanović-Lengeny, F. Supila 57
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4748
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:669
IME SPOMENIKA: Depadansa hotela "Argentine", F. Supila
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4703
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: hotel
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:670
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Radulović, Put F. Supila
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4782 (u arh. mapi br. 730)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:671
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Lonza-Sessa, Lazarina 2
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4783 i 4788 (u arh. mapi br. 728, 729)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:672
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Linardović, F. Supila 29
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4790 (u arh. mapi br. 726)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:673
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Šutić, F. Supila 27
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4791, 4792(u arh. mapi br. 725)
LOKACIJA:Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:674
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Svilokos, F. Supila 25
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4791, 4792(u arh. mapi br. 725)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:675
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Berničević, Marlais; V. Lovrina
6,8 i 10
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4796
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:676
IME SPOMENIKA: Kuća Banac, F. Supila 21
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4804, č.zem. 1/668 (u popisu čest.reg. 1301)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:677
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Sačić-Martinić, Sunčana ul.1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4804 (u arh. mapi br. 714)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:678
IME SPOMENIKA: Villa Martechini
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4807
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:679
IME SPOMENIKA: Villa Poković
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4811
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:680
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Grbić, Buića 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4819 (u arh. mapi br. 714)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:681
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, F. Supila 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 48127 (u arh. mapi br. 712-713)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:682
IME SPOMENIKA: Kuća Račić, F. Supila 9
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4659
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:683
IME SPOMENIKA: Prizemni poslovni prostor, F. Supila 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4675
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:684
IME SPOMENIKA: Kuća Hope-Šundrica, I.Račića 4
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4659/2 (u arh. mapi br. 702)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:685
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Invernizzi-Vidak, Koločepska 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4655/1.,4655/2, 4655/3 i 4655/4 (u arh.mapi br.700-701)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:686
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Pešević-Đurđević, Koločepska 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 465 (u arh.mapi br.699)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:687
IME SPOMENIKA: Dvojna stambena zgrada Kalaš, I, Račića I-3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4673 (u arh.mapi br.702)
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:688
IME SPOMENIKA: Zgrada gimnazije, F. Supila 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4676
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:689
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Duper, F. Supila 1
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4664
LOKACIJA: Ploče
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:690
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Škerlj ("sanitetska zgrada - prodavaonica soli"), Uz Tabor
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4686/1, 4686/2
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:691
IME SPOMENIKA: Stambene zgrade u nizu, Put od Bosanke 6,8 i 10
KATASTARSKE ČESTICE: k.č. 4687
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:692
IME SPOMENIKA: Dvije stambene zgrade, Bruer-Knego, Put od Bosanke 9 i 11
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3045 i 3046
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:693
IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Končina, Put od Bosanke 3
KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3055
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:694

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada, Obodska ul.

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3052, 3053, 3057

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:695

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Knego, Lokrumaska 2

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3090

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:696

IME SPOMENIKA: Stambeni niz u Hvarskoj ul. 4,5 i 6 (Sršen)

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3070, 3071

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:697

IME SPOMENIKA: Stambeni niz u Cavtatskoj ul. 1,3,5,.

(Glasnović,Barčot)

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3067, 3068, 3069

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:698

IME SPOMENIKA: Stambeni niz u Hvarskoj ul. 1,2,3,4,5, (Berdović)

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3052, 3066,3072,3073,3078

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:699

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u nizu u Hvarskoj (258)

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3066

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:700

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada Kelez u nizu (258)

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3072

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:701

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u nizu Rusvin, (258) Hvarska

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3073

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:702

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u nizu, (258) Hvarska

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3073

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:703

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada u nizu (258)

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3073

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:704

IME SPOMENIKA: Stambeni niz u Cavtatskoj ul.11

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3085, 3076

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:705

IME SPOMENIKA: Stambena zgrada na platou "Iza Grada", Hvarska 50 i 52

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.3094

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:706

IME SPOMENIKA: Vila "Jadranka" (Čorović), Put V. Bukovca 14.,

KATASTARSKE ČESTICE: k.č.4954

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:707

IME SPOMENIKA: Kulturni krajolik Orsula

KATASTARSKE ČESTICE:

LOKACIJA: E

TIP SPOMENIKA: kulturni krajolik

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:708

IME SPOMENIKA: Rijeka Dubrovačka

KATASTARSKE ČESTICE:

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: kulturni krajolik

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:709

IME SPOMENIKA: Stambeno-gospodarski kompleks Stulli

KATASTARSKE ČESTICE: (č.zgr. 39. i 40. k.o. Šumet)

LOKACIJA: Šumet

TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:710

IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Trojstva

KATASTARSKE ČESTICE: (č.zgr. 33. k.o. Šumet)

LOKACIJA: Šumet

TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:711

IME SPOMENIKA: Vrijedna ruralna cjelina Knežica

KATASTARSKE ČESTICE:

LOKACIJA:

TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina

STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:712

IME SPOMENIKA: Stambeno-gospodarski kompleks Đorđi
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 18. k.o. Knežica
LOKACIJA: Knežica
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 713

IME SPOMENIKA: Stambeno-gospodarski kompleks Busije - Pavlović
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 34/1, 34/2, 34/3 k.o. Čajkovica
LOKACIJA: Čajkovica
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 714

IME SPOMENIKA: Kapela Male Gospe
KATASTARSKE ČESTICE: č.zgr. 36. k.o. Čajkovica
LOKACIJA: Čajkovica
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: UP/I-612-08/93-07/127
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:715

IME SPOMENIKA: Prežici crkve Sv. Mihajla
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:716

IME SPOMENIKA: Stambena kuća Gović
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 59. k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ - UP/I-612-08/99-07/49
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:717

IME SPOMENIKA: Stambeni sklop Zec
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 51/1, 51/2 k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:718

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Getaldić-Kolić
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 20. č. zem. 229, 228/1, 336/1 k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ - UP/I-612-08/93-07/130
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:719

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Kaboga-Kušć
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 21/2 k.o.
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ - UP/I-612-08/93-07/132
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 720

IME SPOMENIKA: Ostaci ljetnikovca Gundulić
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 70, 71, k.o. Komolac
LOKACIJA: Komolac
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:721

IME SPOMENIKA: Stambeni sklop Drndarski
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Rijeka dubrovačka
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:722

IME SPOMENIKA: Kapela Sv. Tripuna
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 69 k.o. Rožat
LOKACIJA: Rožat
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1177
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:723

IME SPOMENIKA: Ruralna cjelina naselje Rožat
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:724

IME SPOMENIKA: Ruralna cjelina Prijedor
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:725

IME SPOMENIKA: Ruralna cjelina Dračevo
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:726

IME SPOMENIKA: Gospodarski kompleks s mlinicom
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 87/1, 88, Č. zem. 915 k.o. Prijedor
LOKACIJA: Prijedor
TIP SPOMENIKA: predindustrijska gospodarska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:727

IME SPOMENIKA: Franjevačka crkva i samostan Pohodađa Marijina
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 1, 2 č. zem. 6, 2, 3, 4, 5/1,5/2, 5/3 k.o. Prijedor
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST 1205
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:728

IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Nikole
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 74, 75 k.o. Prijedor
LOKACIJA: Prijedor
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST1176
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:729

IME SPOMENIKA: Poluurbana cjelina Čajković
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: poluurbana cjelina
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:730

IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Petar
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 102 č. zem. 95, 99 k.o. Prijedor
LOKACIJA: Prijedor
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:731

IME SPOMENIKA: Ruralna cjelina Gornje Obuljeno
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:732

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac nepoznatog vlasnika
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Mokošica
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:733

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Gučetić-Vodnica -Posljednje vijeće
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 97, 98, 99, 100 č. zem. 760,
761,763,764,765,767 k.o. Mokošica
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1206
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:734

IME SPOMENIKA: Termoterapija
KATASTARSKE ČESTICE: č. zgr. 68 k.o. Mokošica
LOKACIJA: . Mokošica

TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:735

IME SPOMENIKA: Stambena kuća Domjan
KATASTARSKE ČESTICE: k.o. Sustjepan
LOKACIJA: Sustjepan
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:736

IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Sorkočević 34
KATASTARSKE ČESTICE: (č. zgr. 62, 63, 64, č. zem. 404, 450, 396/1,
400/1,2,3,4, 396/2, 402/2, č. zgr. 66, č. zem. 403/2, 405, 410, 412,
413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 431/3, 398/3, 399/2, 398/4,
399/1, 425, 398/2, 398/6, 398/7, 422/1,2, 423, 424, 95, 501, č. zgr.
72, k.o. Rožat)
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: RST 1185
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:737

IME SPOMENIKA: Gornji Čelopeci
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:738

IME SPOMENIKA: Donji Čelopeci
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:739

IME SPOMENIKA: Pobrežje
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:740

IME SPOMENIKA: Stambeno-gospodarski kompleks
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Petrovo selo
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:741

IME SPOMENIKA: Stambeno-gospodarski kompleks
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Gornji Čelopeci
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:742

IME SPOMENIKA: Stambeno-gospodarski kompleks Mirina
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Petrovo selo
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:743

IME SPOMENIKA: Prežici crkve Sv. Pankracija
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Petrovo selo(na brdima)
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:744

IME SPOMENIKA: Špilja ispod Krsta
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2801/3 k.o. Zaton
LOKACIJA: Zaton
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 745

IME SPOMENIKA: Lazareti
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zem. 2243k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lokrum
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 746

IME SPOMENIKA: Tvrđava «Fort Royal»
KATASTARSKE ČESTICE: čest. zem. 2245, k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lokrum
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 747

IME SPOMENIKA: Kuća lugara

KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr. 810/4, čest.zem. 2263 k.o.
Dubrovnik
LOKACIJA: Dubrovnik
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 748
IME SPOMENIKA: Crkva Navještenja
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr. 811, čest.zem. 2252 k.o. Dubrovnik
LOKACIJA: Lokrum
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 749
IME SPOMENIKA: Benediktinski samostan
KATASTARSKE ČESTICE: čest.zgr. 815, 816, 814, 813, 812/1,
812/2, 812/3, 812/4, 812/5, čest.zem. 2276, 2271, 2272, 2269,
2268, 2270, 2281/1, 2251, 2267 k.o. Dubrovnik.
LOKACIJA: Lokrum
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID:750
IME SPOMENIKA: Arheološka zona Lokrum
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Lokrum
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 751
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Luke s grobljem
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 78, č.zem. 733 ko Čibača
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z-917
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 752
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Ivana Krstitelja, Rajčevica
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 80 kčzem 565 ko Gornji Brgat
LOKACIJA: Brgat Gornji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 753
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Ane (stara)
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 3 kčzem 176 ko Gornji Brgat
LOKACIJA: Brgat Gornji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 754
IME SPOMENIKA: Dominikanski samostan Sv. Vicenca
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 18, 19 kčzem 299/4, 300, 301/1, 301/2,
301/3, 303, 304, 308, 309/1, 309/2 ko Čelopeci
LOKACIJA: Čelopeci, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 755
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Nikole
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 39 kčz 376, 529/10 ko Čibača
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: Z-918
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:756
IME SPOMENIKA: Utvrda Tumba
KATASTARSKE ČESTICE: k č zem 457 ko Brgat Gornji
LOKACIJA: Brgat Gornji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: fortifikacijska arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST-1290
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:757
IME SPOMENIKA: Sanitetski objekti
KATASTARSKE ČESTICE: k čz 1 kčzem 176, 177, 54, kčz 2, 3, 4, 5, 6, 7
Brgat Donji
LOKACIJA: Brgat Donji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST-1193
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 758
IME SPOMENIKA: Crkva Svih svetih
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 2, Čibača
LOKACIJA: Dubac, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST-1175
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 759
IME SPOMENIKA: Crkva Sv Vlaha
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 21 ko Čibača
LOKACIJA: Čibača- Dubac, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: RST-1174
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 760
IME SPOMENIKA: Ladanjski posjed Veselilić - Zavod Josipovac
KATASTARSKE ČESTICE: KČZ 46, 47, 48, 49, 51, 52 KČZEM 411 ko
Čibača
LOKACIJA: Čelopeci, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ 1972
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID:761
IME SPOMENIKA: Renesansni ljetnikovac s ansamblom ZOVKO
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 50 kčzem 414, 415, te kčz 46, 47, 48, 49,
51, 52 kčzem 411 ko Čibača
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ 1967
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 762
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bonda
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 85, kčzem 314/1, 314/2, 314/3, 704,
705, 714/1, 787, 790 Čelopeci te 983, 1027 Čibača
LOKACIJA: Čelopeci, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ 1969
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 763
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Zuzorić - Remedelli - Kisić
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 70, 71/1, 71/2, 72/1, 72/2, 73, 92, 93
kčzem 771, 772/1, 772/2, 772/3, 772/4, 773, 774, 777, 778, 779,
786, 786/1, 786/2 ko Čibača
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: PZ 1998
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 764
IME SPOMENIKA: Golubinjak Golubarda
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 84 Čelopeci

LOKACIJA: Čelopeci, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: javna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ 1998
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 765
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Mateja - Mačela
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 17 kčzem 361 ko Čibača
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ 1995
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 766
IME SPOMENIKA: Crkva Sv. Mihajla Žitkovići
KATASTARSKE ČESTICE: Kčz 55 ko Čibača
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: PZ 1993
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 767
IME SPOMENIKA: Gomile
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Gornji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 768
IME SPOMENIKA: Gomila Gaj
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Gornji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 769
IME SPOMENIKA: Gradina Veliki Gradac
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Gornji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 770
IME SPOMENIKA: Mitareva gomila
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 771
IME SPOMENIKA: Gomila Zavrtje
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: arheološki lokalitet
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 772
IME SPOMENIKA: Čelopeci
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čelopeci, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: Ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 773
IME SPOMENIKA: Čibača
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Župa Dubrovačka

TIP SPOMENIKA: Ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 774
IME SPOMENIKA: Brgat Donji
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: Ruralna cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 775
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Gučetić-Grbić
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čelopeci, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 776
IME SPOMENIKA: Ladanjski posjed Leonardi
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čelopeci, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 777
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Beusan
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 778
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac Bizzaro-Kisić
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 779
IME SPOMENIKA: Ljetnikovac obitelji Pucić
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 780
IME SPOMENIKA: Ostaci Ljetnikovca Zamanja-Crijević
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Gornji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: Ljetnikovac
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 781
IME SPOMENIKA: Zona Dubac
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibača, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: arhitektonsko-urbanistička cjelina
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 782
IME SPOMENIKA: Stambeno-gospodarski kompleks Meteriz
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Donji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura

STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 783
IME SPOMENIKA: Ruralni kompleks Knego
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Donji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 784
IME SPOMENIKA: Ruralni kompleks Medo
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Donji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 785
IME SPOMENIKA: Ruralni kompleks Nadramija-Vojvodić
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Donji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 786
IME SPOMENIKA: Kancelarova kuća
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibaća, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 787
IME SPOMENIKA: Kuća obitelji Bucchia
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibaća, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 789
IME SPOMENIKA: Kuća Ljubimir
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Donji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 790
IME SPOMENIKA: Kuća Ljubimir
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Donji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: stambena arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 791
IME SPOMENIKA: Crkva Sv Ane (nova)
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Brgat Gornji, Župa Dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 792
IME SPOMENIKA: Crkva Sv Ilije
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibaća, Župa dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E

STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 793
IME SPOMENIKA: Crkva Gospe od obrane na Dupcu
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Čibaća, Župa dubrovačka
TIP SPOMENIKA: sakralna arhitektura
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: visoka

ID: 794
IME SPOMENIKA: P/2 Potencijalna arheološka zona - Lapad
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 795
IME SPOMENIKA: P/3 Potencijalna arheološka zona – Lapad
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 796
IME SPOMENIKA: KK1 Kulturni krajolik Lapad
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: kulturni krajolik
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 797
IME SPOMENIKA: KK2 Kulturni krajolik Petka
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA:
TIP SPOMENIKA: kulturni krajolik
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 798
IME SPOMENIKA: P/5 Potencijalna arheološka zona - Montovjerna
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Montovjerna
TIP SPOMENIKA: arheološka zona
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

ID: 799
IME SPOMENIKA: KK3 Kulturni krajolik Montovjerna
KATASTARSKE ČESTICE:
LOKACIJA: Montovjerna
TIP SPOMENIKA: kulturni krajolik
STATUS ZAŠTITE: E
STUPANJ VAŽNOSTI SPOMENIKA: vrlo visoka

Identifikacija i valorizacija prirodne i graditeljske baštine područja Dubrovnika u prostornom kontekstu; Izrađivač: Institut za povijest umjetnosti, Centar Cvito Fisković u Splitu; **Autori: dr.sc. Joško Belamarić, Igor Belamarić, Darka Bilić, Ana Šverko, Ambroz Tudor.**